

Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Ν Η Μ Ω Ν

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΝ ΤΩ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

**Ηξιώθη τοῦ Ζαππείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α' — 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1917

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ
1917

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΙΔ'.—12 Φεβρουαρίου 1920.—ΤΕΥΧΟΣ Β'—Δ'.

Πληγείσα καιρίως και ανεπανορθώτως δια τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς μου συζύγου Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, ἐθεώρησα ὅτι ἐλάχιστον πρὸς τὴν μνήμην αὐτοῦ ἐπιτελῶ καθήκον μεριμνῶσα μὲν, κατὰ δύναμιν, περὶ τῆς περιουλλογῆς και κατατάξεως τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθείσης ἐπιστημονικῆς ὕλης, τῆς ἀλληλογραφίας και τῶν βιβλίων αὐτοῦ, φροντίζουσα δὲ και τὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ ἔργων.

Και ἐκ μὲν τῆς πολλῆς ἀνεκδότου ὕλης, τῆς σχεδὸν ἐτοίμης πρὸς ἔκδοσιν ἐθεωρήθη καλόν, ὡς ἀπαρχή, ἢ συμπλήρωσις τοῦ ΙΔ'. τόμου τοῦ Νέου 'Ελληνομνήμωνος, τοῦ ὁποίου τὸ Α'. τεῦχος εἶχεν ἔκδοθῆ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1917 παρ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, ἀναλαμβάντος προθύμως τὴν ὕλην ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ, τοῦ ἐκδότου κ. Γ. Βασιλείου. Βελτιουμένων δὲ τῶν περὶ τὴν τύπωσιν δυσκολιῶν, θέλει κατὰ τὸ δυνατόν συνεχιθῆ και τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἡ ἔκδοσις, ὡς και τῶν ὑπολοίπων τόμων τῶν Παλαιολογείων και Πελοποννησιακῶν, και ἐν γένει ἡ δημοσίευσις τοῦ πλουσίου ὕλικου ἐν ᾧ συγκεντροῦται ὕλη ἐξ ἑκατὸν και πλέον βιβλιοθηκῶν και ἀρχείων τῆς 'Ανατολῆς και Δύσεως.

Ὁ εὐλογος πόθος νὰ δημοσιευθῆ βιογραφία τοῦ ἀειμνήστου συζύγου μου ἐν τῷ εἰς αὐτὸν φιλότατῳ περιοδικῷ ἐξεπληρώθη, μετὰ συναδελφικῆς πρὸς τὸν ἀποβιώσαντα στοργῆς, σκιαγραφῆσαντος τὴν ἐν γένει δρᾶσιν αὐτοῦ τοῦ διακεκριμένου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κυρίου Ἀνδρέου Σκιαῖ, πρὸς ὃν ἐκφράζω τὴν βαθεῖάν μου εὐγνωμοσύνην. Πολλὰς δὲ ὀφείλω χάριτας εἰς τὸν κύριον Γεώργιον

Χαριτάκη, ὅστις ἀσχολούμενος εἰς ἱστορικὰς μελέτας, καὶ ἐξ ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν μεταστάντα, μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ τεύχους τούτου, ἐπιδοθεὶς μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἐπιστάσιαν αὐτοῦ, τὴν κατάταξιν τῆς ἀνεκδότου ὕλης καὶ τὴν σύνταξιν τοῦ δημοσιευομένου καταλόγου αὐτῆς. Σύνγραμμα δὲ ἐπεμελήθη καὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἀδῶς Καλλιόπης Γιοτουλίτη, τελειοφοίτου τῆς Φιλολογίας, ἣν καὶ εὐχαριστῶ, συνταχθείσης πλήρους, κατὰ τὸ δυνατόν, βιβλιογραφίας τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν ἔργων καὶ δημοσιευμάτων τοῦ Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Φεβρουαρίου 1920.

ANNA ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ

✠ ΣΠΥΡΙΔΩΝ Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίου Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου ἐκδεδομένα μεγάλα τε καὶ μικρὰ συγγράμματα εἶνε τὸσαῦτα τὸν ἀριθμὸν καὶ τοσοῦτον σπουδαῖα, ὅστε ἤδη πρὸ πολλοῦ ὁ Ernst Gerland ἐν τῷ περιοδικῷ Neue Jahrbücher für das klassische Alterthum, Geschichte und Deutsche Literatur 1906, σελ. 724, κρίνων τοὺς δύο πρώτους τόμους τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν περὶ ἐκδόσεως πλήρους βιβλιογραφίας αὐτῶν. Ἦδη δὲ, ἐκπληρουμένης κατωτέρω τῆς εὐχῆς ταύτης, ἐκρίθη καλὸν νὰ προταγῇ τῆς βιβλιογραφίας ταύτης ἡ βιογραφία τοῦ ἀοιδίου ἀνδρός, ἐπειδὴ πάντοτε ὁ βίος τοῦ συγγραφέως ἀποτελεῖ σπουδαιότατον στοιχεῖον πρὸς κρίσιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Τὴν σύνταξιν τῆς βιογραφίας ταύτης, κάπερ ἐν ἄλλῳ ἐπιστημονικῷ πεδίῳ ἐργαζόμενος, ἐνόμισα ὅτι δὲν ἦμην ἀναρμόδιος νὰ ἀναλάβω ὡς ἀπὸ τεσσαρακονταετίας ὄλης γνωρίσας τὸν ἄνδρα, τὸ μὲν πρῶτον ὡς μαθητῆς αὐτοῦ ἐν ἔτει 1878, ἔπειτα δὲ ἀπὸ τοῦ 1910 ὡς συνάδελφος ἐν τῇ καθηγεσίᾳ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, συνεργασθεὶς προσέτι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ διείξιαν καὶ ἐν τῷ ἄλλοτε ὑφισταμένῳ Ἑποπτικῷ Συμβουλίῳ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, οὗ ἐκεῖνος εἶχε τὴν προεδρείαν.

(¹) Περὶ τοῦ ἀοιδίου Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου πρέπει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ λεχθῆ ὅτι καίπερ τοσαῦτα συγγράμματα καταλιπόν, ὅσα ὀλίγιστοι μόνον τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, λίαν ἀτελῶς δύναται νὰ ἐκτιμηθῆ ἐκ μόνων τῶν συγγραμμάτων τούτων, ἐπειδὴ ἡ δρᾶσις αὐτοῦ ὑπῆρξε λίαν πολυμερῆς καὶ ὁμοίως σπουδαία ἔξω τοῦ σπουδαστηρίου ὅπως καὶ ἐν αὐτῷ. Εἰς πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐβοήθει ὄχι μόνον ἡ ἐκτάκτως ἐπιδεξία φύσις ἀλλὰ καὶ τύχη λίαν ἀγαθὴ παρακολουθήσασα σταθερῶς καθ' ἅπαντα τὸν βίον ἐκτὸς παροδικῶν μόνον ἀτυχημάτων καὶ τῶν τελευταίων τοῦ βίου αὐτοῦ ἡμερῶν.

Ἐγεννήθη τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1851 ἐν Κερκύρα, ἣτις ἦτο τότε πρωτεύουσα τοῦ Ἰονίου κράτους καὶ ἔδρα τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ὡς γεινιάζουσα πρὸς τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην καὶ μὴ ὑποστᾶσα τῆς Τουρκικῆς δεσποτείας τὰ κακὰ, ἦτο προσέτι μετὰ τὰς Ἀθήνας τὸ σπουδαιότερον πνευματικὸν κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, κατοικουμένη ὑπὸ πολλῶν ἐλλογιμωτάτων ἀνδρῶν τῶν τότε Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀνδρέας Μουστοξύδης, ὁ Πέτρος Βράϊλας Ἀρμένης, ὁ Ἰωάννης Οἰκονομίδης καὶ οἱ ποιηταὶ Διονύσιος Σολωμὸς καὶ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης. Δευτέραν δὲ διαμονὴν ἔσχε τὰς Ἀθήνας, ἐν αἷς ὡσαύτως ἀφθονα ὑπῆρχον τὰ πρὸς παιδευσιν μέσα. Πρὸς δὲ τούτοις ἔσχε καὶ τὸ εὐτύχημα νὰ γεννηθῆ ἐκ πατρὸς εὐπόρου ἅμα καὶ λογίου καὶ πλείστον περὶ τῆς παιδείας τῶν ἰδίων τέκνων μεριμνῶντος, τοῦ γνωστοτάτου νομισματολόγου Παύλου Λάμπρου, ὅστις καὶ ἄλλης παντοίας παιδείας ὦν κάτοχος, εἶχε πολυαριθμοτάτους γνωρίμους καὶ φίλους

(¹) Ὡς πηγὴ τῆς βιογραφίας ταύτης πλὴν τῶν ἰδίων ἐμοῦ ἀναμνήσεων καὶ τῶν ἀνακοινώσεων τῆς οἰκογενείας, ἐχρησίμεισε καὶ ἰδιόγραφον ἐκείνου σημείωμα, ὃπερ ἐπέδωκεν ἐν ἔτει 1914 εἰς τὸ πρυτανικὸν γραφεῖον τοῦ Πανεπιστημίου ζητήσαν τοιαῦτα σημειώματα παρὰ πάντων τῶν καθηγητῶν.

ἐκ τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ξένων λογίων, ὥστε καὶ δι' αὐτῶν εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ὑποστηρίξη τὰ μάλιστα πᾶσαν πρὸς μόρφωσιν προσπάθειαν τῶν ἰδίων τέκνων. Διὰ τοῦτο καὶ νεογέννητος ὁ Σπυρίδων Π. Λάμπρος ὡς ἀνάδοχον ἐν τῷ βαπτίσματι ἔσχε ἐνα τῶν ἐπιφανεστάτων Ἑλλήνων λογίων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὸν ἱστοριοδίφην καὶ πρωτόν ἐκδότην τοῦ ἀκεραίου κειμένου τοῦ περὶ Ἀντιδόσεως λόγου τοῦ Ἰσοκράτους Ἀνδρέαν Μουστοξύδη.

Ἀπ' αὐτοῦ λοιπὸν τοῦ βρεφικοῦ λίχνου καὶ ἔπειτα καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ, ὁ Σπυρίδων Π. Λάμπρος ηὐτύχησε νὰ ζῆ ἐν περιβάλλοντι εἰς ἄκρον εὐπαιδευτῷ· μὴ γνωρίσας δ' ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ αὐτοῦ μήτε στερήσεις μήτε θλίψεις, μηδ' εἰς ἀκρατῆ βίον παρεκτραπείς, ἔξεπαιδεύθη ἄριστα καὶ ἐν πάσῃ ἀνέσει, ὥστε ὄχι μόνον ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν δαψιλεστάτην ἀπέκτησεν, ἀλλὰ καὶ τέσσαρας ξένας γλώσσας ἐξέμαθεν, ἦτοι τὴν Ἰταλικὴν, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν. Τὰς τρεῖς πρώτας τῶν γλωσσῶν τούτων ὠμίλει καὶ ἔγραφε μετὰ μεγίστης εὐχερείας καὶ χάριτος, πλειστάκις ἀποδείξας τοῦτο ἐν πολλαῖς εὐκαιρίαις, καθ' ἃς ἠγόρευεν ἐν αὐταῖς.

Ἐν Κερκύρα ἐδιδάχθη μόνον τὰ πρῶτα γράμματα, τὴν δὲ λοιπὴν ἐγκύκλιον παιδείαν ἀπέκτησεν ἐν Ἀθήναις ἐκμαθὼν τὰ μὲν τοῦ λεγομένου Ἑλληνικοῦ Σχολείου μαθήματα καθ' οἶκον ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1863, τὰ δ' ἀνώτερα γυμνασιακὰ ἐν τῷ Β'. Γυμνασίῳ ἀπὸ τοῦ 1863 μέχρι τοῦ 1867. Τὰς δὲ πανεπιστημιακὰς σπουδὰς διήνυσεν ἐν Ἀθήναις ἐγγεγραμμένος ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἀπὸ τοῦ 1867 μέχρι τοῦ 1871, κατόπιν δὲ ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐν Λειψία ἔνθα καὶ ἔλαβε τὸ δίπλωμα διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας τῇ 25 Ἰουλίου 1873. Παρέτεινε ὅμως τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς καὶ ὕστερον ἐν Βερολίνῳ μέχρι τοῦ ἔτους 1875 φοιτῶν ἐν τῇ αὐτόθι Φιλοσοφικῇ Σχολῇ καὶ ἐν τῷ

Στατιστικῶ γραφεῖω. Ἰκανὸν δὲ χρόνον τότε διέτριψε χάριν σπουδῆς καὶ ἐν Παρισίοις, Λονδίνω καὶ Βιέννῃ. (1)

Ἡ ἔλλειψις πάσης θλίψεως καὶ στενοχωρίας, μεθ' ἧς διῆλθε τὰ ἔτη τῶν σπουδῶν, καὶ ἡ ἔμφυτος αὐτοῦ φιλομάθεια καὶ εὐφυΐα καὶ πρὸς τούτοις ὑγιέστατος σωματικὸς ὀργανισμὸς ἀνέπτυξαν παρ' αὐτῷ φερεπονίαν καὶ καρτερίαν εἰς τὰς μελέτας ὅλως ἔξαιρετικὴν, ὥστε εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἀσχολῆται εἰς μελέτην καὶ συγγραφὴν πλείστας ὥρας κατὰ τε τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, παρατείνων πολλάκις τὴν ἐργασίαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον μέχρις αὐτῆς τῆς πρωΐας. Τὸν μέγιστον δὲ φόρτον τῆς πνευματικῆς ἐργασίας αὐτοῦ, ἧς μέγα μέρος ἦτο καὶ ἡ ἐπιπονωτάτη ἀνάγνωσις χειρογράφων, ἐβάσταζε πάντοτε ἀνετώτατα, ὥστε πλὴν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν εὐκόλως ἀνεδέχετο καὶ πλείστας ἄλλας πολιτικὰς τε καὶ κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις κατορθῶν εἰς πάσας νὰ ἐπαρκῆ, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ τοῦ ἰδίου οἴκου διεχειρίζετο ἐπιμελέστατα. Παρὰ πάντας δὲ τοὺς σωματικούς τε καὶ πνευματικούς μόχθους, εἰς οὓς ὑπεβάλλετο, ὄχι μόνον ὑπερκόπωσιν οὐδέποτε ὑπέστη, ἀλλὰ καὶ διетήρησε πάντοτε τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ ἐπίχαρι τῆς νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, μηδέποτε προσλαβὼν τὸ βαρὺ ἐκεῖνο καὶ περιφροντιῆθος τὸ χαρακτηρίζον πολλάκις τοὺς εἰς ἐμβριθεῖς μελέτας ἐνδιατρίβοντας· τοῦναντίον δὲ ὁ χαλκέντερος παλαιογράφος καὶ ιστοριοδίφης ἐφαίνετο λανθάνων ὑπὸ ἐρασμίαν ὕψιν ἀφρόντιδος καὶ ἀβροδιαίτου ἀνδρός. Εἰς τὴν διαρκῆ ταύτην ἰλαρότητα τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ διαθέσεως, ἦν ἐπηύξανε καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἰδίας εὐσυνειδησίας, ὀφείλεται καὶ ἡ συνήθως ἐπικρατοῦσα παρ' αὐτῷ αἰσιοδοξία περὶ τῶν ἰδίων βιοτικῶν περιστάσεων, διατηρηθεῖσα καὶ ἐν αὐταῖς

(1) Ἐκ τῶν ἐν Βερολίνω καθηγητῶν ἰδιαίτατα ἠκραάσθη τοὺς ἱστορικούς Mommsen, Curtius, Droysen καὶ Treitschke, τὸν ἐπιγραφικὸν Kirchhoff καὶ τὸν παλαιογράφον Wattenbach.

ταῖς ἐσχάταις δοκιμασίαις μέχρις αὐτοῦ τοῦ θανάτου, ἐν παρὰ τὴν δεινότητα τῆς νόσου δὲν ἰσθιόνθη προσεγγίζοντα.

Εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ ἤθους αὐτοῦ δὲν συνετέλεσε σπουδαίως ἡ ἐν Κερκύρα ἀνατροφή, καίτοι ἡ διακρίνουσα αὐτὸν στωμυλία, ἡ ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ἀστείότης καὶ τις προσιδιάζουσα ὀξύδερκεια, μεθ' ἧς παρετήρει καὶ ἀναπαρίστα κωμικοὺς χαρακτῆρας, ἠδύνατο νὰ θεωρηθῶσιν ἀληθῶς Ἑπτανησιακά. Ἄλλως ὅμως ἐμορφώθη ἐν Ἀθήναις, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, ἧς ἐξήλωσε τὰ μάλιστα καὶ τὰ πανεπιστημιακά ἤθη. Αὐτὸς ἐθεώρει ἑαυτὸν κατ' ἐξοχὴν Ἑπειρώτην ἕνεκα τῆς ἐκ Καλαρρυτιῶν τῆς Ἑπείρου καταγωγῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. (1)

Τῶν χρόνων τῆς γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς αὐτοῦ εἶχε προηγηθῆ ἡ περίοδος τῶν ἱστορικῶν μελετῶν τοῦ Μουστοξύδου, τοῦ Ζαμπελίου, τοῦ Παπαρηγοπούλου καὶ ἄλλων, κατόπιν δὲ καὶ τοῦ Σάθα, αἵτινες παρὰ πάσας αὐτῶν τὰς ἐλλείψεις, ἤρκεσαν νὰ καταστήσωσιν αἰσθητὸν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὅτι τὰ ἰδεώδη, πρὸς ἃ ἔτεινε, δὲν ἦσαν ἄμεσος αὐτοῦ κληρονομία ἐκ μόνου τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ Βυζαντιακοῦ, ἐξ οὗ παρελάβομεν ὄχι μόνον τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἀγάπην καὶ πάντας τοὺς ἐθνικοὺς πόθους, οὓς τρέφει ἡ νεωτέρα Ἑλλάς. Πρὸς δὲ τούτοις ἐκ τῶν αὐτῶν μελετῶν κατεδείχθη ὅτι ἦτο ἀτοπωτάτη ἡ πρὸς τὴν ἐγγυτέραν προγονικὴν ἡμῶν ἱστορίαν περιφρόνησις, ἣν ἐπέδειξαν πολλοὶ τῶν λογίων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ὀλίγον τι ἔπειτα, παρασυρόμενοι ἐκ τῶν δυσμενῶν κρίσεων ἀλλοεθνῶν ἱστορικῶν, αἵτινες ὄχι σπανίως ἀπεδείχθησαν πεπλανημένοι, ἐνίοτε δὲ

(1) Καὶ χειρόγραφός τις συλλογῆ ἰδίων ποιημάτων γραφεῖσα ἐν ἔτει 1866 ἐπιγράφεται οὕτω· Φθόγγοι-Λυρικά Ποιήματα Σπυρ. Λάμπρου Ἑπειρώτου.

καὶ ἄδικοι καὶ συκοφαντικαί. Τὴν προτέραν λοιπὸν πρὸς τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀδιαφορίαν καὶ περιφρόνησιν εἶχεν ἤδη διαδεχθῆ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη θερμή, χωροῦσα ἐνίοτε καὶ μέχρις ὑπερβολῆς· ὅθεν ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐλκυσθῆ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν χρόνων ἐκείνων ἢ φιλομάθεια τοῦ νεάζοντος Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, ἀφοῦ μάλιστα μετεῖχε τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων μελετῶν καὶ ὁ ἴδιος αὐτοῦ πατήρ, ὑποστηρίξας προσέτι καὶ τὸν Σάβαν, ἀνάδοχος δ' αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Μουστοξύδης. Ἀφ' ἑτέρου ὁμιως εἴ' ἔνεν αὐτὸν ἰσχυρῶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα τὸ μὲν ἢ ἐύφυτάτη αὐτοῦ ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσις, δι' ἧς ἦτο ἰκανώτατος νὰ ἐννοήσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ τὴν μεγίστην ἀξίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς παιδείας, τὸ δὲ καὶ ἡ ἔμφυτος πρὸς τὸ καλὸν εὐαισθησία καὶ ἡ ἀρχαϊκὴ φαιδρότης τοῦ ἦθους αὐτοῦ, δυσκόλως ἀρεσκομένη πρὸς τὴν ἔνεκα τῶν περιστάσεων καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς ἐπικρατοῦσαν ἐν τῷ Βυζαντιακῷ κόσμῳ κατήφειαν καὶ μονοτονίαν.

Ἄλλ' ὁμιως ἂν καὶ περιπαθῶς ἠγάπησε τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ εἶχε μελετήσῃ κάλλιστα τοὺς ἀρχαίους ποιητὰς καὶ πεζογράφους, ὧν καὶ πλεῖστα μέρη συνεκράτει πάντοτε ἐν τῇ ἰσχυροτάτῃ αὐτοῦ μνήμῃ, ἐφανέρωσε μὲν πολλάκις ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ τοῖς χάριν τῶν πολλῶν συντεταγμένοις συγγράμμασι τὴν πρὸς ἐκείνους ἀγάπην, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι εὐκόλως ἠδύνατο νὰ διαπρέψῃ ἐν τῇ κλασσικῇ φιλολογίᾳ, ἂν ἠθελεν ἐπιδοθῆ εἰς αὐτήν, ἀλλὰ τὰς πρωτοτυπωτέρας καὶ κατόπιν ἀμέσου ἐξ αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν πηγῶν συντασσομένας συγγραφὰς αὐτοῦ, ἀφιέρωσεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ νεωτέραν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, καὶ ταύτην μάλιστα ἐκαυχᾶτο ὅτι προήγαγε καὶ ἀνέδειξε. Τὸν λόγον τῆς τοιαύτης προτιμήσεως τοῦ ἀφανέστερου μέρους τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου εὐκόλως δύναται νὰ ἐννοήσῃ τις ἀναλογιζόμενος ὅτι τοὺς μὲν ἀρχαί-

ους δύνανται νὰ ἐκτιμῶσι προσηκόντως καὶ νὰ μελετῶσι καὶ οἱ ἄλλοεθνεῖς, ὡς πολλὰ καὶ καλὰ ἐξ αὐτῶν διδασκόμενοι, ἀλλὰ τῶν μεσαιωνικῶν καὶ ὑστερωτέρων προγόνων ἡμῶν τὸν βίον οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἐνδιαφέρεται νὰ ἐξακριβώσῃ τοσοῦτον, ὅσον ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡμεῖς παρὰ πάντα ἄλλον εἴμεθα ἀρμοδιώτατοι νὰ ἀνεύρωμεν καὶ διδάξωμεν τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ὅπου αὕτη ἔχει ἐπισκοτισθῆ ἐπὶ δυσφημίᾳ τῶν ἡμετέρων προγόνων καὶ βλάβῃ ἡμῶν. Ὅθεν εὐλόγως ὁ Λάμπρος ἐμελέτησε μὲν καὶ ἔμαθε καὶ εὐδοκιμώτατα ἐδίδαξε τὴν ὅλην Ἑλληνικὴν ἱστορίαν κατὰ πάσας τὰς περιόδους αὐτῆς, ἀλλὰ τὰς ἐρευνητικὰς αὐτοῦ μελέτας κατηύθυνε κατὰ προτίμησιν πρὸς ἐκείνας τὰς περιόδους, περὶ ὧν ἐγίνωσκεν ὅτι πλέον τῶν ἄλλων εἶχον χρεῖαν ἐξερευνήσεως, αὗται δὲ ἦσαν αἱ ἀφανέστεραι. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐν τοῖς ἀφανέστεροις τούτοις χρόνοις συνετέλεσθη ἡ τελεία ἐθνικὴ συνένωσις τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ, καὶ προσέτι ἐπληρωθῶθησαν κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ τε προγενέστερα καὶ τὰ ἀναρίθμητα ὑστερον ἐπελθόντα κακά, ὥστε νὰ ἐπακολουθήσῃ κατόπιν ἢ ἀπὸ ἑκατὸν ἡδὴ ἐτῶν ἀρξαμένη δευτέρα ἐθνικὴ ἀναγέννησις, ἣτις ἴσως εἶνε σὺν θεῷ ἀπαρχὴ νέας ἀκμῆς ἐφ' ἀμύλλου πρὸς τὴν παλαιὰν ἐκείνην. Ταῦτα πάντα ὁμιως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατορθωθῶσιν ἄνευ ἀγῶνων καὶ θυσιῶν μεγίστων, τοιοῦτοι δ' ἀγῶνες καὶ τοιαῦται θυσίαι ἀπαιτοῦσιν ἀπαραιτήτως καὶ ἠθικὰς δυνάμεις ἰκανὰς νὰ ὑπερνικήσωσι τὸ βῆρος τῶν ἐπερχομένων κακῶν. Καὶ ἐπομένως ὅσαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αἱ ἀναπόφευκτοὶ ἐν τοιαύταις περιστάσεσι κακίαι καὶ ἀτέλειαι αἱ ἀπαντῶσαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὑπῆρχον ὡσαύτως καὶ ἀρεταί.

Ἡ ἐξακριβωσις λοιπὸν καὶ παρακολούθησις τῶν ποικίλων περιπετειῶν τοῦ μακροῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἀντιπάλων ἠθικῶν δυνάμεων καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ διδάγματα, παρέ-

χουσιν εἰς τὸν ἐξερευνῶντα τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταγενεστέρου Ἑλληνισμοῦ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα θέλητρα, ὥστε ἤδη ἀπὸ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας ἐγέννησαν παρὰ τῷ Λάμπρῳ ἀληθῶς ἐμπαθῆ ἔρωτα πρὸς τὰς ἐρεῦνας τῆς ἱστορίας ταύτης, διὸ εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο ὄχι μόνον τοὺς βαρεῖς αὐτῶν μόχθους, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνίαν, ἣν προξενεῖ πολλάκις ἡ μελέτη καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ἔκδοσις τῶν εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀναφερομένων ἱστορικῶν πηγῶν. Ἀπητεῖτο δ' ἀληθῶς ἐμπαθῆς ἔρωτος, ἵνα ἀνὴρ ἀφθόνως ἐμφορηθῆς τῶν ναμάτων τῆς ἀρχαίας λογοτεχνίας καὶ ἰκανώτατος νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ θαυμάσῃ τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον τῶν κυριωτέρων τῆς ἀρχαίας ἱστορίας συντελεστῶν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ αὐτὸς ὢν ἀληθῆς καλλιτέχνης τοῦ συγχρόνου αὐτῷ πεζογραφικοῦ τε καὶ ποιητικοῦ λόγου, ἐπιδοθῆ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τε καὶ καρτερίας εἰς μελέτην καὶ ἔκδοσιν πλείστων ἱστορικῶν πηγῶν εἴτε ἀγροίκως ἀτέχνων εἴτε κακοζήλως περιτέχνων καὶ τῶν συχνότατα ἐν αὐταῖς ἀπαντώντων ταπεινῶν καὶ ἀζήλων ἠθῶν τε καὶ ἔργων. Ἰσθάνετο ὁμοῦς ὁ εὐαίσθητος καὶ ποιητικὸς ἱστοριοδίφης ὑπὸ τὴν ψυχρὰν καὶ ῥικνὴν ἐπιδερμίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ Φοίνικος τὸν σφυγμὸν τοῦ ἐν αὐτῷ ἀγνῶτου αἵματος, ὅπερ ἔμελλε νὰ παρέχῃ τὸ σφρίγος κατὰ τὴν προσεχῆ αὐτοῦ ἀναγέννησιν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ πρῶτον εἰς τὴν μεταγενεστέραν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀναφερόμενον ἔργον τοῦ Λάμπρου ὑπῆρξε ποίημα, τουτέστιν ἡ τραγωδία **ὁ τελευταῖος κόμης τῶν Σαλώνων** ἐκδοθεῖσα τῷ 1870.⁽¹⁾

Ἡ ψυχρὰ τέφρα τῆς ἀτέχνου καὶ κακοτέχνου ὕλης, ἐν ἣ ὁ Λάμπρος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἠναγκάζετο νὰ ἀναζητῆ τὰ ἐνυπολανθάνοντα ζώπυρα τῆς πρὸς ἀναδημιουργίαν ἐργαζομένης ἐθνικῆς ψυχῆς, δὲν ἴσχυσε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν δύνα-

(1) Πλὴν τούτου ἐποίησε τῷ 1870 καὶ ἑτέραν τοιαύτην τραγωδίαν ἐπιγραφομένην **Δανὶδ ὁ Κομνηνός**, ἣν κατέλιπεν ἀνέκδοτον.

μιν τῆς καλλιτέχνου αὐτοῦ φαντασίας, διὸ ὑπῆρξε πάντοτε ἰκανὸς νὰ ἀναπλάττῃ καὶ ἀναπαριστῆ τὸ παρελθὸν εἰς εἰκόνας ζωηρὰς μὲν καὶ τελείας, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ ἀπηκριβωμένας, καὶ διὰ λόγου περικόμψου μὲν, ἀλλ' ἅμα καὶ νευρώδους καὶ ἐκφραστικωτάτου, σφοδρότατα συγκινοῦντος τοὺς ἀκροατὰς κατὰ τὰς ἀγορεύσεις, οὐχ' ἦττον δὲ καταθέλλοντος καὶ τοὺς ἀναγνώστας τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ὅσα ἦσαν ὅπως οἵποτε ἐπιδεικτικὰ λογοτεχνικῆς συντάξεως, οἷον ἡ ἐξάτομος Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ τινες τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθεισῶν μεταφράσεων καὶ ἰδίων διατριβῶν. Διὰ τοῦτο ὄχι μόνον ἐν τῷ πανεπιστημίῳ αἱ παραδόσεις αὐτοῦ ἐσυχνάζοντο ὑπὸ πλήθους ἀκροατῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἐν ἣ ἦτο χρεία νὰ ἀπαγγελθῆ λόγος τις πανηγυρικός ἢ νὰ ἐκτεθῆ μάθημα πρὸς πολυπληθεῖς ἀκροατὰς, αὐτὸς ἀνεξητεῖτο πρὸ παντὸς ἄλλου, καὶ ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἀναριθμητῶν περιπτώσεων, καθ' ὅς οὕτως ἠγόρευσε δημοσίᾳ ἀπεδείχθη ἀνεπαρκῆς ὅπως οἵποτε. Μέρος τῶν ἐν τοιαύταις εὐκαιρίαις ἐκφωνηθέντων λόγων καὶ ἀρθρα τινὰ πρὸς τοὺς πολλοὺς κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπευθυγόμενα, περιλαμβάνονται ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσαις συλλογαῖς ταῖς ἐπιγραφομέναις **Λόγοι καὶ Ἀρθρα** (1878-1902) καὶ **Μικταὶ Σελίδες** (1905) **Λόγοι καὶ Ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ Βορρᾶ** (1909) **Ἐλευθέρια** (1911), αἵτινες ὄχι μόνον τὴν εὐγένειαν τῶν φρονημάτων αὐτοῦ μαρτυροῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσι μνημεῖα περιφανῆ ἐξόχου λογοτεχνικῆς ἰκανότητος, ὥστε ὄχι μόνον ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀναμφιβόλως θὰ κατέχῃ πάντοτε θέσιν ἀριστέως ἐν τῇ νεοελληνικῇ πεζογραφίᾳ.

Ὅμοίως ἐπιφανῆ, ἴσως δὲ καὶ ἔτι ἐπιφανεστέραν θέσιν ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ καταλάβῃ ἐν τῇ ποιητικῇ λογοτεχνίᾳ, ἂν δὲν ἔπαυεν ἀσχολούμενος εἰς αὐτήν, ὅτε μετέβη χάριν σπουδῆς εἰς Γερμανίαν, διότι τὸ τελευταῖον τῶν ἐκδι-

δομένων ποιημάτων αὐτοῦ ἔχει δημοσιευθῆ ἔν τῷ τοῦ Εἰρηναίου Ἀσωπίου Ἀπικῶ Ἡμερολόγιῳ τοῦ ἔτους 1872 ἐπιγραφόμενον «πρὸς τὸν Γκαίτην». (1)

Ἐκτοτε ἔγραφε μὲν ἐνίοτε ποιήματα κατὰ μακρὰ διαλείμματα, ἔτι καὶ μέχρι ἐσχάτων, ὅτε διέμενεν ἐν Σκοπέλῳ, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτων ἔκρινεν ἄξιον δημοσιεύσεως, τινὰ δὲ οὐδ' ἀπλῆς ἀντιγραφῆς εἰς καθαρὸν ἀντίγραφον. Τὰ παλαιότερα ὅμως ποιήματα αὐτοῦ ἐκ δεδομένα τε καὶ ἀνέκδοτα κατελείφθησαν συνήθως ἀντιγεγραμμένα μετ' ἐπιμελείας καὶ τινὰ τούτων πλέον ἢ ἅπαξ. Τὰ πρῶτα τῶν διασωθέντων ποιημάτων αὐτοῦ ἔγραψεν ἐν ἡλικίᾳ 13 ἐτῶν, ἦτοι τῷ 1864, ἐστιχοποίησε δὲ τὸ πρῶτον Αἰσωπέλους μύθους· μετ' ὀλίγον ὅμως συνέταξε πολὺ ἀξιολογώτερα ποιήματα λυρικά καὶ μεταφράσεις ὁμοίων ποιημάτων ἐκ ξένων γλωσσῶν.

Τὰ ποιήματα τῆς νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὄχι μόνον ἔπειτα, ἀλλ' ἔτι καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς συντάξεως αὐτῶν ἔκρινε μετὰ μεγάλης μετριοφροσύνης, ἐπειδὴ, ὡς φαίνεται, συνέκρινεν αὐτά, πρὸς τὰ ἀριστουργήματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν ποιητῶν, ἐν οἷς εἶχεν ἐντραφῆ. Διὸ ἐν μὲν τῇ προμετωπίδι τῶν *Φθόγγων* ἔχει ἀναγράψει τὸν Θεοκρίτειον στίχον «*βάτραχος δὲ ποτ' ἀκρίδας ὡς τις ἐρίσδω,*» ἐν τινι δὲ ποιηματίῳ λέγει ὅτι εἶνε *στιχουργός*, ὄχι ποιητής, καὶ ἐν ἄλλῳ ὑστερωτέρῳ ποιηματίῳ λέγει ὅτι *ὑπῆρξε πάντοτε κακὸς ὀπλίτης τῶν Μουσῶν*, μνημονεύων καὶ τὸν *Κόμητα τῶν Σαλώνων* μετ' εἰρωνείας.

Ἄλλ' εἰάν τις ἐξετάσῃ τὰ νεανικὰ ταῦτα ἔργα τοῦ

Λάμπρου ἄνευ προκαταλήψεως, θὰ ἴδῃ μὲν βεβαίως ὅτι ἐνίοτε τὰ διανοήματα δὲν ἐκφράζονται ἄρτια καὶ ἡ συνάφεια δ' αὐτῶν φαίνεται πολλαχοῦ χαλαρά· διότι οὐδὲ δυνατὸν ἦτο εἰς νεανίσκον νὰ ἔχῃ τελείως ἀνεπτυγμένην τὴν τε διανοητικὴν ἅμα καὶ τὴν φραστικὴν ἰκανότητα· ἀλλὰ παρὰ τὴν συγγνωστὴν καὶ εὐεξήγητον καὶ μόνον ἐνιαχοῦ φανερομένην ἀτέλειαν ταύτην εὗρισκονται ἐν αὐτοῖς μεγάλα καὶ ἀναμφισβήτητα μαρτύρια ὑπερόχου ποιητικῆς εὐφυΐας. Ἡ εὐρυθμία καὶ εὐκαμψία τῆς στιχουργίας ἐν τοῖς ποιήμασι τούτοις εἶνε ἀληθῶς ἀπαράμιλλος, ἡ φράσις εἰς ἄκρον ὁμαλὴ καὶ φιλόκαλος, ἡ δὲ ποικιλία τῶν μέτρων, ἦτις ἐν τοῖς λυρικοῖς ποιήμασιν ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα, εἶνε τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν κατὰ τοῦτο ὑπάρχει ἄλλος Ἑλλήν ποιητῆς ὑπέρτερος· ὁμοίως δὲ ποικίλα καὶ πάμπολλα εἶνε καὶ τὰ θέματα, ἐξ ὧν ἀντλεῖ τὰς ἐμπνεύσεις, καὶ ταῦτα ὄχι ἐκ τῶν κοινῶν καὶ πασιγνώστων, εἰς ἃ προσφεύγουσι συνήθως κατὰ μίμῃσιν οἱ πρωτόπειροι. Ὡς πρὸς τοῦτο μάλιστα εἶνε τὰ μάλιστα ἀξιοπαρατήρητον ὅτι δύο ἐκ τῶν κοινοτάτων θεμάτων τῆς νεοελληνικῆς λυρικῆς ποιήσεως, ἦτοι ὁ ἔρως καὶ οἱ ἐθνικοὶ ἀγῶνες, δὲν εἶνε πολὺ συχνὰ ἐν τοῖς λυρικοῖς ποιήμασι τοῦ Λάμπρου, καίτοι πολλοὶ ἦσαν τότε οἱ ζηλωταὶ τῆς ῥωμαντικῆς ποιήσεως καὶ ὁ τριετῆς ἡρωϊκὸς ἀγὼν τῆς Κρήτης καὶ ἡ εἰς Ἑλλάδα μετακόμισις τῶν ὄστων τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' παρεῖχον εἰς πλείστους ἀφορμὴν συντάξεως πατριωτικῶν ποιημάτων. Συχνότερον δὲ τὰ θέματα τῶν λυρικῶν ποιημάτων τοῦ Λάμπρου εἶνε ὅλως διάφορα, λαμβανόμενα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ σκέψεων καὶ συναισθημάτων, οἷα ἐγέννων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ποικίλαι ἀφορμαὶ καὶ συμβεβηκότα, ὥστε ἡ ποίησις εἶνε ἀρρήκτως συνημμένη μετὰ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ. Δὲν ἐπεδίωξε λοιπὸν νὰ λαμπρύνῃ τὴν ποίησιν διὰ τῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ τὸναντίον ὡς ἀληθῆς ποιητῆς ἠθέ-

(1) Τὸ ἐν τῷ Καζαμίᾳ τοῦ Κορομηλά τοῦ 1873 ἐκδομένον σημειοῦται ἐν τῷ χειρογράφῳ ὡς γραφὲν τῷ 1867, ἐξ ἅπαντος δὲ καὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ Καζαμίᾳ τοῦ 1874 ἦτο ἤδη πρότερον γεγραμμένον. Ὑστερώτερον εἶνε μόνον ἡ ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ συλλόγου Παρνασσῶ ἀπαγγελθεῖσα πρόποσις ἢ δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων κατὰ Μάϊον τοῦ 1874.

λησε νὰ ἐξωραΐση τὰς ὑποθέσεις διὰ τῆς ποιήσεως. (1)
 Δυστυχῶς ὁ ποιητὴς ὑποτιμῶν ὑπερμέτρως τὴν ἀξίαν τῶν
 ἰδίων ἔργων δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν οὔτε ὅτι ἡ ἱκανότης αὐτοῦ
 ἔμελλε νὰ ἀναπτυχθῆ σὺν τῷ χρόνῳ, οὔτε ὅτι ἡ καθαρεύ-
 ουσσα διάλεκτος, ἦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετεχειρίζετο, δὲν
 εἶχεν ἀναφανῆ ὡς γλῶσσα τῆς ποιήσεως εἰμὴ μόλις ἀπὸ
 μιᾶς τριακονταετίας, οὐδ' ἄλλη τις γνησίως νεοελληνικὴ
 ποιήσις ὑπῆρχε πρότερον πλὴν τῶν δημοδῶν ᾠσμάτων,
 καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ ἀναμένῃ εὐθὺς ἔκτοτε
 ἀριστουργήματα, οἷα τὰ τῶν μεγίστων ποιητῶν τοῦ κόσμου,
 ὧν τινὰ καὶ μετέφραζεν. Διὸ μὴ θελήσας πλέον νὰ ἀσχο-
 ληθῆ εἰς τὴν ποίησιν διέκοιπεν αὐτὸς ἀποτόμως τὴν εὐδοκι-
 μώτατα ἤδη χωροῦσαν ποιητικὴν σταδιοδρομίαν αὐτοῦ· καὶ
 οὕτως ἐξέλιπεν ἔκτοτε ὁ ποιητὴς, ὅστις ἴσως ἔμελλε νὰ ἀνα-
 δειχθῆ ὁ μέγιστος καὶ ὁ δημοτικώτατος τῆς νέας Ἑλλά-
 δος. (2)

Τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ ταύτην ἐνέπνευσε πρῶτιστα μὲν βε-

(1) Τοῦτο ἔχει παρατηρήσῃ αὐτὸς ἐν τινι πρὸς τοὺς κριτὰς τοῦ ποιητικοῦ
 ἀγῶνος ἐν ἔτει 1867 ἀπευθυνομένῳ ποιήματι, ἐν ᾧ λέγει ὅτι καίπερ παλλο-
 μένην ἔχων τὴν καρδίαν πρὸς τοὺς τότε ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας τῆς Κρήτης, δὲν
 ἐπραγματεύθη αὐτοὺς ἐννοῶν διὰ τὰ εἶπη ἢ οὐδὲν ἢ καὶ ὀλίγα, προετί-
 μησης δὲ νὰ ψάλλῃ ὑποθέσεις, ἐξ ὧν αὐτὸς ἔλαβεν ἰσχυροτέρας ἐμπνεύσεις.
 Ἐκ τοιούτων γνησίως προσωπικῶν ἐμπνεύσεων προήλθον καὶ τὰ πατριωτι-
 κὴν ὑπόθεσιν ἔχοντα ποιήματα αὐτοῦ, ἅτινα εἶνε ἱκανά.

(2) Ἐνθυμοῦμαι ὅτι καὶ ἐγὼ παῖς ἔτι ὢν ἐν τῇ πατρίδι μου ἀνέγνωσα
 ἀπλήστως καὶ σχεδὸν τελείως ἀπεστήθισα τὰ ἐν τῷ Καζαμίᾳ τοῦ Κορομηλᾶ
 ἐκδοδομένα ποιήματα αὐτοῦ, ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς ἄλλους γνωρίμους μου
 ἤρεσκον ταῦτα ὄχι ὀλιγότερον. Ἀφοῦ δὲ καὶ ἐπ' ἐσχάτων κατὰ τὴν συγγρα-
 φὴν τῆς παρουσίας βιογραφίας μετὰ νέαν ἐπισταμένην ἀνάγνωσιν ἠδυνήθην
 νὰ ἐκτιμῶ καὶ πάλιν τὴν ἀξίαν τῶν ἀδίκως ὑποτιμηθέντων καὶ ὑπὸ τῶν
 πλείστων ἀγνοουμένων ποιητικῶν ἔργων τοῦ ἀοιδίου ἀνδρός, ἐνόμισα ὅτι
 ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐπαρκὴς λόγος περὶ αὐτῶν ἐν τῇ βιογραφίᾳ ταύτῃ, ὄχι μόνον
 διότι ἀποτελοῦσι σπουδαῖον μέρος τῆς πνευματικῆς ἐργασίας ἐκείνου, ἀλλὰ
 καὶ διότι τρέφω τὴν πεποιθῆσιν ὅτι εἴαν ποτε ἐκδοθῶσιν ἐν ἰδίῳ τεύχει, μέλ-
 λουσι νὰ ἀποτελέσωσιν ἀληθῆς ἐγκαλλώπισμα τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως.

βαίως ἢ σφοδρὰ αὐτοῦ πρὸς σύντονον ἐπιστημονικὴν ἐργα-
 σίαν ὁρμὴ καὶ ἡ ὑποτίμησις τῶν ἰδίων ἔργων, ἀλλ' ὡς
 φαίνεται, συνετέλεσεν ἱκανῶς πρὸς τοῦτο καὶ ἡ τότε ἀναφα-
 νεῖσα καὶ δυστυχῶς ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν οἰκειοτέρων φίλων
 αὐτοῦ ἐπικρατήσασα ὅλως ἀστήρικτος θεωρία ὅτι δῆθεν ἡ
 καθαρεύουσα δὲν εἶνε καλὴ ὡς γλῶσσα τῆς ποιήσεως. Ἡ
 θεωρία αὕτη, καίπερ σχηματισθεῖσα ἄνευ μελέτης μήτε τῆς
 παρουσίας γλωσσικῆς ἡμῶν καταστάσεως μήτε τῆς ἱστορίας
 τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐν τελείᾳ δ' ἀγνοίᾳ τῆς καταστά-
 σεως τῶν ἄλλων γλωσσῶν, ἔγινε μετὰ τοσαύτης εὐπιστίας
 δεκτὴ, ὥστε ἐνισχυθεῖσα καὶ ὑπὸ δημοσιογραφικῆς τε καὶ
 ἄλλης προπαγάνδας ἐξεπτόησε σχεδὸν εἰπεῖν πάντας τοὺς
 ἀποπειρωμένους νὰ γράψωσι ποιήματα, ἐπέδρασε δ' ὄχι
 ὀλίγον καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Λάμπρου, καίτοι οὐδέποτε παρε-
 δέχθη αὐτὴν ἀνεπιφυλάκτως (1). Ὅθεν καὶ οὗτος τὸ μὲν
 διότι δὲν ἐπετύγγανε νὰ χειρισθῆ ἐν τῇ στιχουργίᾳ τὴν
 δημώδη διάλεκτον τοσοῦτον εὐχερῶς, ὅσον τὴν καθαρεύου-
 σαν, τὸ δὲ διότι ἡ ἔμφυτος αὐτῷ καλαισθησία δὲν ἐπέτρεπε
 νὰ ἀποτολμήσῃ ἰδιόρρυθμα γλωσσοπλαστικὰ δοκίμια, προε-
 τίμησε νὰ μένῃ θεατὴς τῶν πολυαρίθμων ὅσον καὶ ἀγόνων
 πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς θεωρίας ἐκείνης ἀποπειρῶν τῶν ἄλλων,
 συμπαθῶς μὲν παρακολουθῶν ταύτας, ἀλλὰ μὴ ὑποστηρί-
 ζων αὐτάς ἐνεργότερον. Εἰς τὴν γενικωτέραν ὅμως περὶ
 τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος συζήτησιν δὲν ἀνεμίχθη, οὐδὲ
 παρηκολούθησεν αὐτὴν ἐγγύτερον, ὥστε νὰ σχηματίσῃ ἰδίαν
 ἐδραίαν γνώμην· ἤρκειτο δὲ μόνον νὰ ἀποδοκιμάζῃ κατ'
 ἰδίαν αὐθαιρέτους τινὰς γλωσσοπλαστικὰς ἀποπειράς. Τὰ
 ὀλίγα πρότερόν τε καὶ ὕστερον κατὰ διαφόρους συγκυρίας
 ἐν δημῳδῇ διαλέκτῳ συντεταγμένα λυρικά ποιήματα αὐτοῦ

(1) Τοῦτο φαίνεται ἐκ τοῦ εἰς τὸν ποιητὴν Κ. Κρουσάλλην ἐπιμνημού-
 νου λόγου αὐτοῦ (Λόγοι καὶ ἄρθρα σελ. 326 ἐξ.).

ὑπολείπονται ἐν γένει τῶν ἄλλων κατὰ τε τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν στιχουργίαν, ἀλλ' ὅπωςδήποτε καὶ ταῦτα φαίνονται ἔργα ἀληθοῦς ποιητοῦ. Ἀτελέστερα τῶν λυρικῶν ποιημάτων εἶνε τὰ δραματικὰ αὐτοῦ ἔργα, ἅπαντα ἐν νεανικῇ ἡλικίᾳ πεποιημένα, ἐνῶ δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπαρκῆ ἐφόδια τεχνικῆς ἐμπειρίας πρὸς τοσοῦτον μεγαλεπήβολον λογοτεχνικὸν ἔργον, οἷον εἶνε τὸ δράμα.

Εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν δὲν εἰσῆλθεν εἰμὴ βραδύτατα, ἤτοι τῷ 1882 ἐννέα, σχεδὸν ἔτη μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος, καὶ τότε δὲ διωρίσθη εἰς θέσιν, πρὸς ἣν ἤκιστα ἦτο ἐνδεδειγμένος ὡς ἐκ τῆς προπαιδεύσεως αὐτοῦ, τουτέστι *Γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων*. Παραιτηθεὶς δὲ καὶ ταύτης κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1885, ἠναγκάσθη καὶ πάλιν νὰ ἰδιωτεύῃ ἐπὶ δύο ἔτη εἰσέτι, μέχρις οὗ τῇ 30 Ἰανουαρίου 1887 διωρίσθη ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ *ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς γενικῆς ἱστορίας* μετὰ μικροτάτου μισθοῦ, καὶ μόλις τῇ 20 Ἰουνίου 1890 ἀπέκτησε τὸν βαθμὸν τοῦ *τακτικοῦ* καθηγητοῦ τοῦ αὐτοῦ μαθήματος. Τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἰδιώτευε, διῆλθεν ὅτε μὲν διδάσκων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἀμισθὶ ὡς ὑφηγητῆς Ἑλληνικῆν ἱστορίαν καὶ παλαιογραφίαν, ἣν αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγεν εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, ὅτε δὲ ἀποδημῶν εἰς πλείστας πόλεις τῆς Γερμανίας, Αὐστρίας, Οὐγγαρίας, Ὁλλανδίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ εἰς τὸ ὄρος Ἄθων πρὸς μελέτην καὶ καταγραφὴν τῶν ἐν ταῖς ἐκεῖ βιβλιοθήκαις χειρογράφων καὶ ἄλλων ἱστορικῶν πηγῶν, καὶ συλλέγων τὸ ἀληθῶς τεράστιον ὕλικόν τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. Τοιαύτας ἀποδημίας ἐξέτελεσεν ὡσαύτως καὶ ἔπειτα εἰς τε τὰς χώρας τῆς δυτικῆς καὶ τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ προσέτι εἰς Σμύρνην Ἱεροσόλυμα καὶ Κᾶϊρον, συνήθως μὲν ὅπως παραστῆ εἰς ἐπιστημονικὰ συνέδρια καὶ μελετήσῃ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις, ἄλλοτε δὲ

ὀδηγῶν ὄμιλον ἐκδρομῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέπτυσε τὴν ἱστορικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν σπουδαιότητα τῶν τόπων.⁽¹⁾

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν πολυδαπανωτάτων τούτων ἀποδημιῶν καὶ δημοσιεύσεων τῶν 60 περίπου τόμων τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἀρκεῖ νὰ μνημονευθῶσιν οἱ 13 τόμοι τοῦ περιοδικοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ καὶ μόνου συντασσομένου καὶ ἐκδιδομένου, ὁ ὄγκωδης κατάλογος τῶν χειρογράφων τοῦ Ἀγ. Ὄρους, ἡ Collection de Romans Grecs, ἡ ἐξάτομος Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τὰ Ἀργυροπούλεια, ἡ δίτομος ἔκδοσις τοῦ Μιχαήλ Ἀκομινάτου, οἱ δύο τόμοι τῶν Παλαιολογείων, αἱ ὑπερπεντήκοντα ἐκτενεῖς εἰς φυλλάδια ἐκδοθεῖσαι μελέται, οἱ 17 τόμοι μεταφράσεων μετὰ πολλῶν ἰδίων προσθηκῶν, μικρὰς μόνον καὶ ἀνεπαρκεστάτας ἔλαβε συνδρομὰς ἢ ἀποζημιώσεις παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἢ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὧν παρίστατο καὶ ὡς ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος ἐν συνεδροῖς ἢ τελεταῖς, ἄλλοτε δὲ παρὰ τοῦ δήμου Ἀθηναίων ἢ παρ' ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν καὶ καθιδρυμάτων Ἑλληνικῶν ἢ ξένων. Ἐὰν δὲ ἀποβλέψῃ τις

(1) Οὕτω ἀπεδήμησεν ἐν ἔτει 1899 εἰς Ῥώμην, ἐνθα συνήρξατο συνέδριον ἀνατολιστῶν (Μικταὶ Σελίδες 111), 1902 εἰς Ἱεροσόλυμα, 1903 εἰς Ῥώμην εἰς συνέδριον Ἱστορικῶν Ἐπιστημῶν, 1906 εἰς Ἰταλίαν Ἑλβετίαν Γερμανίαν καὶ Παρισίους ἐργασθεὶς εἰς 46 ὄλας βιβλιοθήκας (Ν. Ἑλληνομνήμων Γ'. σελ. 500), 1908 εἰς Βερολίνον εἰς συνέδριον ἱστορικὸν καὶ εἰς Κοπενάγην εἰς συνέδριον ἀνατολιστῶν (Ν. Ἑλληνομνήμων. Ε'. 363—364), 1909 εἰς Κᾶϊρον εἰς διεθνὲς ἀρχαιολογικὸν συνέδριον (Ν. Ἑλλην. Σ'. 181), 1910 καὶ 1911 εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐκθεσιν καὶ εἶτα εἰς τὰς ἐν Βερολίνῳ ἐορτὰς ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου, ἀκολουθῶν δὲ εἰς Βουδαπέστην Βενετίαν Τεργέστην πρὸς μελέτην ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις (Ν. Ἑλλ. Ζ'. 399, Η'. 257), 1912 εἰς Ῥώμην εἰς τὸ διεθνὲς ἀρχαιολογικὸν συνέδριον (Ν. Ἑλλην. Θ'. 206). Τῷ 1913 ἀπῆλθε καὶ εἰς διπλωματικὴν ἀποστολὴν εἰς Ῥώμην καὶ Ἡπειρον (Ν. Ἑλλ. Ι'. 370 καὶ 138), εἰς Ζάκυνθον τῷ 1902 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Σολωμοῦ, εἰς Πάτρας ἐπανειλημμένως καὶ τῷ 1916 ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῆς δημοτικῆς βιβλιοθήκης, εἰς Κέρκυραν τῷ 1914 ὅπου προήδρευσε τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ συγκληθέντος Πανιωνίου συνεδρίου καὶ ἀλλαγῆς πλειστακίς.

εἰς τὸν ὄγκον τῶν δαπανῶν τῆς συλλογῆς τοῦ ὑλικοῦ καὶ τῆς δημοσιεύσεως τοσούτων συγγραμμάτων ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη, δὲν θὰ διστάσῃ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι οὐδεὶς Ἑλληὴν λόγιος ἔδαπάνησεν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ὠφελείας οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν τοσαῦτα ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας, ὅσα αὐτός. (1) Καὶ ἦτο μὲν ἱκανῶς εὐπορος ἀλλ' οὐδέποτε ἐγένετο πλούσιος, ἦτο δὲ προσέτι καὶ οἰκογενειάρχης, συζευχθεὶς τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1880 μετὰ τῆς Ἄννης Μπαλάνου θυγατρὸς τοῦ ποτε δικηγόρου καὶ βουλευτοῦ Ἀριστείδου Μπαλάνου, ἀνέθρεψε δὲ καὶ ἀποκατέστησε δύο θυγατέρας τὴν Χαρίκλειαν Κ. Μαλάμου καὶ τὴν Λίαν Π. Τσαλδάρη. Ἀπητεῖτο λοιπὸν ἀληθῶς περιπαθῆς ἔρως πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν, ἵνα ἀναλάβῃ καὶ ἐκτελέσῃ τοσαῦτα πολυδάπανα ἔργα, ὡσαύ-

(1) Κατὰ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον σημείωμα τὸ ὑλικὸν μόνου τοῦ συγγράμματος *Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακὰ* συνελέχθη ἐν 101 τὸ ὄλον βιβλιοθήκαις καὶ ἀρχείοις μὴ συμπεριλαμβανομένων πολλῶν ἄλλων, ὧν ἡ ἔρευνα ἀπέβη ἀνωφελής.

1. Ἑθνικῆς Βιβλιοθ. Ἀθηνῶν, 2. Βιβλιοθ. Βουλῆς Ἀθηνῶν, 3-22 Ἐκ τῶν πλείστων βιβλιοθ. Ἀγ. Ὅρους, 23. Βιβλιοθήκης Πάτμου, 24. Βιβλιοθ. μονῆς Λειμῶνος Λέσβου, 25. Πατριαρχ. Βιβλιοθ. Ἱεροσολύμων, 26. Βιβλ. Εὐαγγελ. Σχολῆς Σμύρνης, 27. Πατριαρχ. Βιβλιοθ. Καΐρου, 28. Βιβλιοθ. τῆς ἐν Μακεδονίᾳ μονῆς Εἰκοσιφοινίσσης, 29. Μαρκιανῆς Βιβλ. Βενετίας, 30. Δημοσίων Ἀρχείων Βενετίας, 31. Ἀρχείου τοῦ Ἀστικοῦ Μουσείου Βενετίας, 32. Πανεπιστημ. Βιβλ. Βονωνίας, 33. Κοινοτικῆς Βιβλιοθ. Φερράρας, 34. Biblioteca Estense Modένης, 35. Δημοσίου Ἀρχείου Μοδένης, 36. Κοινот. Βιβλιοθ. Μαντούης, 37. Δημοσίου Ἀρχείου Μαντούης, 38. Ἀμβροσιανῆς βιβλιοθ. Μεδιολάνου, 39. Βιβλιοθ. Brera Μεδιολάνου, 40. Δημοσίου Ἀρχείου Μεδιολάνου, 41. Ἑθν. βιβλιοθ. Νεαπόλεως, 42. Βιβλιοθ. Ἱερωνυμιτῶν Νεαπόλεως, 43. Δημοσίων Ἀρχείων Νεαπόλεως, 44. Βιβλιοθ. Brancacciana Νεαπόλεως, 45. Ἀρχείου ἑλλήν. ἐκκλ. Νεαπόλεως, 46. Βιβλιοθ. Βατικανοῦ Ῥώμης, 47. Ἀρχείων Βατικανοῦ Ῥώμης, 48. Βιβλιοθ. Angelica Ῥώμης, 49. Βιβλιοθ. Vallicelliana Ῥώμης, 50. Λαυρεντιακῆς Βιβλιοθ. Φλωρεντίας, 51. Βιβλιοθ. Marcianiana Φλωρεντίας, 52. Βιβλιοθ. Riccardiana Φλωρεντίας, 53. Ἑθν. βιβλ. Φλωρεντίας, 54. Δημοσ. Ἀρχ. Φλωρεντίας, 55. Ἰδιωτικοῦ ἀρχ. τῆς Βαρωνίδος Ricasoli ἐν Φλωρεντίᾳ, 56. ἐν Οὐρηῶνι Βιβλ., 57. Βιβλ. Πάρμας, 58. Δημοσ. Ἀρχείου Ταυρίνου, 59. Πανεπιστημ. Βιβλ. Ταυρί-

τως δὲ καὶ μεγαλόφρων γενναιότης, ἵνα μὴ ἀποδυσπετήσῃ. Ἀριστον δεῖγμα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι κατὰ τὰς ἐν τῇ Δύσει ἀποδημίας αὐτοῦ κατήρτισε μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας θαυμασίαν ἀληθῶς συλλογὴν τῶν σωζομένων εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων, πιστῶς καὶ ἐντέχνως ἀντιγραφεισῶν ὑπὸ δεξιῶν ζωγράφων ἐκ παλαιῶν χειρογράφων ἢ τοιχογραφιῶν ἢ ἐξ ἄλλων μνημείων, ἢ ἀπεικονισθεισῶν ἐν φωτογραφίαις, πιστεύων ὅτι ἡ θεὰ τῶν εἰκόνων τούτων ἔμελλε νὰ μεταβάλλῃ ῥιζικῶς τὰς κρατούσας περὶ τῆς βυζαντινῆς τέχνης προλήψεις καὶ νὰ παραστήσῃ τὸ Βυζάντιον ἐν τῇ πρεπούσῃ αὐτῷ αἴγλῃ, οὕτω δ' ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως ἡ ὠραία αὕτη συλλογὴ δωρηθῇ εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ Ἑθνολογικὴν Ἑταιρίαν τῆς Ἑλλάδος, προσενεγκῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμοιβῆς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν

νου, 60. Κοινот. Βιβλ. Περούσιαις, 61. Δημοσίου Ἀρχ. Περούσιαις, 62. Βιβλ. Πανόρμου Σικελίας, 63. Πανεπιστημ. Βιβλιοθ. Μεσσήνης, 64. Βασιλ. Βιβλ. Βερολίνου, 65. Βασιλ. Βιβλ. Δρέσδης, 66. Βασιλ. Βιβλιοθ. Μονάχου, 67. Πανεπιστημ. Βιβλιοθ. Λειψίας, 68. Βιβλιοθ. Νυρεμβέργης, 69. Βιβλιοθ. Φραγκοφραγκίου, 70. Ἀυτοκρατορ. Βιβλιοθ. Βιέννης, 71. Δημοσ. Ἀρχείου Βιέννης, 72. Biblioteca Rossiana Βιέννης, 73. ἐν Λονδίῳ Βιβλιοθ. Βρεττ. μουσείου, 74. ἐν Λονδίῳ Βιβλ. τοῦ ἀρχιεπ. μεγάρου τοῦ Lambeth palace, 75. ἐν Ὁξωνίῳ Βοδλιανῆς Βιβλ., 76. ἐν Ὁξωνίῳ Βιβλιοθ. τοῦ Lincoln college, 77. Βιβλιοθ. Γενεύης Ἑλβετίας, 78. Βιβλιοθ. Ζυρίχης, 79. Βιβλ. Βέρνης, 80. Βιβλιοθ. Βασιλείας, 81. Βιβλ. St Gallen, 82. Βασιλ. Βιβλιοθ. Βρυξελλῶν, 83. Βασιλ. βιβλ. Κοπενάγης, 84. Βασιλ. βιβλιοθ. Στοκχόλμης, 85. Πανεπιστ. βιβλ. Οὐψάλης, 86. Ἑθν. Βιβλ. Παρισίων, 87. Βιβλιοθ. Arsenal Παρισίων, 88. Δημοσ. Ἀρχείου Παρισίων, 89. Ἀυτοκρατ. Βιβλιοθ. Πιτροπόλεως, 90. Συνδικῆς Βιβλ. Μόσχας, 91. Βασιλ. Βιβλιοθ. Μαδρίτης, 92. Μοναστηριακῆς Βιβλ. Ἐσκούριαλου, 93. βιβλιοθ. Παναγίας τοῦ Pilar ἐν Σαραγόσῃ, 94. Ἀρχείων τῆς Βαρκελώνος, 95. Πανεπιστημ. βιβλ. τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουγδούνου, 96. Ἀρχείων τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ναρθῶνος, 97. βιβλ. Ἀννοβέρου, 98. βιβλ. Wolfenbüttele, 99. τοῦ ἐν Κων)λει μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου, 100. Δημοσίου ἀρχ. Ζακύνθου, 101. Δημοσίου ἀρχ. Κερκύρας.

καὶ τοὺς μόχθους πρὸς ἐξακρίβωσιν καὶ περισυλλογὴν τῶν εἰκόνων ἐπὶ τριακονταετὲς διάστημα. (1)

Διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν καὶ τῶν εὐφραδεστάτων μαθημάτων καὶ ὁμιλιῶν κατέστη ταχέως δημοφιλέστατος ὄχι μόνον παρὰ τοῖς μαθηταῖς καὶ τοῖς Ἑλλησιν ἀκροαταῖς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐρύτατον κύκλον ἀλλοεθνῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν ἀνηκόντων εἰς πάντα σχεδὸν εἰπεῖν τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη. Ὅθεν τιμαὶ καὶ βραβεῖα ἀπενέμοντο εἰς αὐτὸν ἀλλεπάλληλα παρ' Ἑλλήνων καὶ παρὰ ξένων, ὥστε ταχέως κατέστη ἐπιφανέστατος. Καὶ ἐν μὲν τῷ Πανεπιστημίῳ δις ἐξελέγη κοσμητὴρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς (1893-4 καὶ 1912-13), δις δὲ πρύτανις τῷ 1904-5 καὶ τῷ 1911-12, αὐτὸς διοργανώσας τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθήναις συνελθόντος Διεθνοῦς Ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου τοῦ 1905 καὶ τοῦ 15^{ου} Συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν μετὰ τῶν ταυτοχρόνως τελεσθεισῶν ἑορτῶν ἐπὶ τῇ ἑβδομηκονταπενταετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ Μάρτιον 1912. Τότε ἐώρτασεν ἐν εὐτυχίᾳ καὶ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς καθηγεσίας αὐτοῦ, πολλὰ δεχόμενος δείγματα τιμῆς παρὰ μαθητῶν, συναδέλφων, φίλων καὶ θαυμαστῶν, λαβὼν καὶ δῶρον τὴν διὰ κοινοῦ ἐράνου συναδέλφων κατασκευασθεῖσαν χαλκῆν προτομὴν αὐτοῦ, ἔργον τοῦ ἐν Παρισίοις γλύπτου *Marius Sain*, ἀπενεμήθη δ' εἰς αὐτὸν καὶ τὸ παράσημον ἀνωτέρου ταξίαρχου τοῦ Ἑλληνικοῦ τάγματος τοῦ Σωτήρος. Ἡ πρόθεσις ὅμως τῆς ἐκδό-

(1) Τῶν εἰκόνων τούτων ἠθέλησε νὰ ἐκπονήσῃ καὶ ἐκδοσὶν καλλιτεχνικὴν ἐν πιστῇ διὰ χρωμολιθογραφίας καὶ χρυσοτυπίας ἀναπαραστάσει, εἶχε δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι αὕτη ἔμελλε νὰ προξενήσῃ ἀληθῆ κατάκληξιν μὲν εἰς τοὺς τεχνογνώστας, μεγίστην δὲ ἐθνικὴν ὀφέλειαν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Δυστυχῶς τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν Μονάχῳ μοναδικοῦ πρὸς τοιαύτας δημοσιεύσεις καταστήματος προϋπολογισθὲν ποσὸν τῆς ἀπαιτηθησομένης δαπάνης, ἀνελθὼν εἰς 40,000 δραχμὰς ἐματαίωσε τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ φιλοπάτριδος τούτου πόθου.

σεως πανηγυρικοῦ τόμου ἐπιστημονικῶν διατριβῶν εἰς αὐτὸν ἀφιερουμένου καὶ ἡ δι' εἰδικοῦ ἐράνου ἐκτέλεσις ἐπιμνηστικοῦ τινος ἔργου δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ ἕνεκα τῶν εὐθύς κατόπιν ἐκραγέντων πολέμων καὶ ἄλλων ἀνωμαλιῶν. Ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐξελέγη προσέτι μέλος τοῦ Ἑποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀναδειχθεὶς καὶ πρόεδρος αὐτοῦ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1908 διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1911. Καὶ ἐνῶ δὲ δὲν διετέλει πρύτανις κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1911, εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἡ διοργάνωσις τῆς ὑποδοχῆς τῶν εἰς Ἀθήνας ἐκδραμόντων Αὐστριακῶν φοιτητῶν καὶ ἀκολούθως τῶν Βουλγάρων φοιτητῶν, ὅτε καὶ διπλωματικὴν δεξιότητα ἀπέδειξεν, ἐγκαίρως προνοήσας καὶ προλαβὼν πᾶσαν ἄκαιρον πρὸς τοὺς Βουλγάρους ἐχθρικὴν ἢ φιλικὴν ἐκδήλωσιν δυναμένην νὰ δημιουργήσῃ δυσχερείας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν. Ὁμοίως μεγάλην δεξιότητα καὶ πολυμερῆ μέριμναν ἀπῆτει καὶ ἡ διεξαγωγὴ πάντων τῶν ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1896 καὶ ἔπειτα τελεσθέντων διεθνῶν τε καὶ πανελληνίων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, ἧς αὐτὸς ὑπῆρξε πάντοτε ὁ κυριώτατος συντελεστής, διατελέσας καὶ γενικὸς γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἀπὸ τῆς ἀνασυγκροτήσεως αὐτῆς ἐν ἔτει 1901 καὶ ἔπειτα. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται προσέτι καὶ ὁ λίαν ἐπιτυχῆς ἐξελληνισμὸς τῆς τεχνικῆς γλώσσης τῶν τοιούτων ἀσκήσεων καὶ ἀγωνισμάτων. Κατόπιν διορίσθη ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἀρχαιολογικὴν, καλλιτεχνικὴν καὶ ἱστορικὴν ἐκθεσιν τοῦ 1911, ὅτε καὶ ἐπέτυχεν νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐξάκουστος Messbildanstalt τοῦ Βερολίνου, ἧτις ὑπὸ τὰς ὁδηγίας καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ παρεσκεύασεν ἐντὸς 3 1/2 μηνῶν 600 λαμπρὰς μεγάλου μεγέθους φωτογραφίας ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος, αἵτινες ἐξετέθησαν καὶ ἐν τῇ ἐκθέσει

ἐκείνη. Τὴν εὐδόκιμον ἐκτέλεσιν τῶν ἐκτάκτων τούτων καὶ ὄλως ἀλλοτρίων τοῦ κυρίως ἔργου αὐτοῦ καθηκόντων ἐπετύγγανεν ἕνεκα τῆς εὐρυτάτης αὐτοῦ ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, τῆς λεπτῆς καὶ ἀστικωτάτης συμπεριφορᾶς καὶ τῆς ἐτοιμοτάτης εὐφραδειᾶς. Συμμετεῖχε δὲ μετὰ μεγίστης πάντοτε προθυμίας εἰς πᾶν ἀλλότριον μὲν πρὸς αὐτὸν καὶ οὐδεμίαν ὑλικὴν ὠφέλειαν προσπορίζον, κοινωφελὲς δὲ φαινόμενον ἔργον, ἕξ αὐτῆς ἔτι τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀγαπήσας τὰ τοιαῦτα, διότι ἤδη τότε ἐγένετο εἰς τῶν πρώτων καὶ κυριωτάτων συντελεστῶν τῆς ἰδρύσεως τοῦ καὶ μέχρι τοῦδε κοινωφελέστατα ἐργαζομένου Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ. Ὁμοίᾳ ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀγάπη, μεθ' ἧς ὡς γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐργάσθη ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιτυχῶς ἐνεργήσας νὰ ἀποσταλῶσιν ὑπότροφοι τῆς Κυβερνήσεως πρὸς σπουδὴν τῆς παιδαγωγικῆς καὶ καταρτίσας διὰ τοῦ χαρτογράφου Μ. Χρυσόχου τὸν πρῶτον ἐκπαιδευτικὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος κατὰ δήμους. (1) Διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν μεγάλην πείραν τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων καὶ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, ἣν εἶχεν ἀποκτήσει, ἐξελέγη κατόπιν μέλος τῆς παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ παιδείας καὶ ἀκολούθως πρόεδρος τῆς ἐν ἔτει 1907 συσταθείσης ἐπικούρου ἐπιτροπῆς τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ ἔπειτα πρόεδρος τοῦ συμβουλίου τοῦ Ἑθν. Οἰκοτροφείου(2). Πρὸς δὲ

(1) Ἐκπαιδευτικὰ τινὰ ζητήματα ἐπραγματεύθη καὶ ἐν τισὶ μικροῖς ἀρθροῖς ἀναδημοσιευομένοις ἐν τῷ βιβλίῳ «Λόγοι καὶ Ἄρθρα» σ. 635 κ. ἔ.

(2) Πόσον ὠφέλιμος ἐφαίνετο εἰς τοὺς δεδιωγμένους Ἕλληνας τῶν ὑποδούλων χωρῶν, ἀρκεῖ νὰ δηλώσῃ τὸ ἐξῆς ἔμμετρον ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ αὐ-

τούτοις σπουδαιότατος πρωτεργάτης τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς (1883) συχνάκις ἐκλεγόμενος καὶ μέλος τοῦ προεδρείου αὐτῆς ὡς καὶ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ, ἰσόβιος ἐταῖρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, μέλος τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς ἑταιρείας, τῆς Λαογραφικῆς ἑταιρείας, τῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρείας, τῆς Γλωσσικῆς ἑταιρείας καὶ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλληνικῶν Ἀθλητικῶν Σωματείων καὶ ἐν γένει σχεδὸν ἀπάντων τῶν σπουδαιοτέρων κοινωφελῶν σωματείων τῆς Ἑλλάδος. Ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἐξελέγη μέλος τῶν ἐξῆς Ἀκαδημιῶν: Βερολίνου, Βαρκελώνης, Ρώμης τῶν Ἀρχαίων, Μονάχου καὶ Μαδρίτης· ὡσαύτως δὲ ἐταῖρος τοῦ Γερμανικοῦ καὶ Αὐστριακοῦ ἀρχαιολογικοῦ καθιδρύματος (Institut), τοῦ Ρωσικοῦ ἀρχαιολογικοῦ καθιδρύματος Κων/πόλεως, τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Πειρουπόλεως, τῆς ἐν Ὀδησσῷ ἀρχαιολ. καὶ ἱστορικῆς ἑταιρείας, τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων πόλεως καὶ πλείστων ἄλλων τοιούτων σωματείων.

Βραβεῖα ἀπένειμαν αὐτῷ ἢ ἐν Παρισίοις Association pour l'encouragement des études Grecques (δύς), ἢ ἐν

τοῦ ἑορτῆ προσφώνημα τοῦ ἀτυχοῦς ἐξ Ἡλείου ποιητοῦ Κωνσταντίνου Κρυστάλλη·

*Πόσοι μεγάλοι φίλοι Σου σήμερα θὲ νάρθοῦνε
γὰ τὴ γιορτῆ Σου ἡγαρδιακαῖς εὐχαῖς νὰ Σ' εὐχηθοῦνε.*

*Ἐ βλαῖς αὐταῖς ἀνάμεσα κ' ἐγὼ μὲν θὰ Σοῦ πῶ,
μιά ξοδομύριστη εὐχὴ σὲ τραγουδιοῦ σκοπῶ.*

*Κ' εἶν' τὸ τραγοῦδι αὐτὸ πουλιοῦ ποῦ ἀπ' τὴ ζεστὴ φωλιὰ του
ἄγριος χειμῶνας τῶδιωξε καὶ ἔρημο στὰ ξένα
σὲ χίλιαις καταφρόνησαις μόνη παρηγοριά του
καὶ μόνη ἐλπίδα του χρυσῆ εὔρε σιμὰ ὅ Ἐσένα.*

12 Δεκεμβρίου 1889

Ἀθήναι.

Κ. Δ. Κρυστάλλης
Ἡπειρώτης

Μονάχῳ Βαυαρικῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ ἡ ἐν Τεργέστη Οἰκονόμειος ἐπιτροπή, ἀνέλαβον δὲ τὴν ἔκδοσιν συγγραμμάτων αὐτοῦ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Κανταβριγίας καὶ ἡ ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημία. Ὅτε δὲ ἐν ἔτει 1910 ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μετέβη εἰς τὰς ἐν Βερολίνῳ ἑορτὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς ἰδρύσεως τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου ἐκ δὲ τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ τῶν παρισταμένων ἀντιπροσώπων ἄλλων πανεπιστημίων ἐξελέγησαν δέκα, ἵνα προσφωνήσωσι κατὰ τὴν πρώτην πανηγυρικὴν ἡμέραν τὸ ἑορτάζον πανεπιστήμιον ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὑπῆρξεν εἰς τῶν δέκα τούτων. (1)

Τὸ σπουδαστήριον λοιπὸν οὐδέποτε κατέσχε τὸν Λάμπρον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ παρακωλύσῃ σπουδαίως τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πάσης ἄλλης ὑπηρεσίας, εἰς ἣν ἐκλήθη εἴτε ὑπὸ τῆς πολιτείας εἴτε ὑπὸ κοινωφελῶν σωματείων εἴτε καὶ ἐκ τοῦ προχείρου πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν συγκροτουμένων ομάδων. Ὅθεν ὁ συγκρίνων τὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἄλλην πολυειδῆ δρασίαν, ἣν ἀνέπτυξεν ἔξω τοῦ σπουδαστηρίου, δυσκόλως θὰ δυνηθῆ νὰ κρίνῃ ἂν αὕτη ἢ ἐκεῖνη ὑπῆρξε μεγαλύτερα.

Εἰς τὰ πολιτικὰ οὐδέποτε ἀνεμίχθη εἰμὴ μόνον ὡς βοηθὸς τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ ἐν ἔτει 1896, ὅτε ἐγένετο

(1) Τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φήμην αὐτοῦ δηλοῦσι καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀπονεμηθέντα παράσημα, ἧτοι Ταξίαρχου τῆς Γαλλ. Λεγεῶνος τῆς τιμῆς, Ἀνωτέρου Ταξίαρχου τοῦ Τάγματος τοῦ Στέμματος τῆς Ἰταλίας, Ἀνωτέρου Ταξίαρχου τοῦ Τάγματος τῶν Ἀγ. Μαθρικίου καὶ Λαζάρου, Ταξίαρχου τοῦ Νορβηγικοῦ Τάγματος τοῦ Ἀγίου Ὀλάφ, Ταξίαρχου τοῦ Δανικοῦ Τάγματος, τοῦ Σουηδικοῦ Τάγματος Βάβα, τοῦ Τιμητικοῦ Σταυροῦ τοῦ Τάγματος Ἀγ. Μιχαὴλ τῆς Βαυαρίας, τοῦ Τάγματος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, τοῦ Τάγματος τοῦ Στέμματος Β' τάξεως τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, καὶ παράσημον τῆς Ἀκαδημίας τῆς Βαρκελώνης. Ἐφερε δὲ καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Παναγίου Τάφου.

ἐνεργὸν μέλος τῆς τότε συσταθείσης Ἑθνικῆς Ἑταιρείας, ἧς μετεῖχον καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐπιφανεστέρων Ἑλλήνων. Ἐνεκα ὅμως τῆς ἤδη δεδοκιμασμένης δεξιότητος αὐτοῦ εἰς διοικήσιν περιπλόκων καὶ πολυμερῶν ὑποθέσεων, τῶν φιλικῶν προσωπικῶν σχέσεων, ἃς εἶχε συνάψει πρὸς πλείστους ἐπιφανεῖς ἄνδρας καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, καὶ τῆς μεγάλης ὑπολήψεως, ἧς ἀπῆλauen, ἐκρίθη ἐν ἔτει 1916 ὑπὸ τοῦ τότε βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἀρμόδιος νὰ ἀναλάβῃ τὴν προεδρείαν νέου ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἀπηλλαγμένου μὲν κομματικοῦ χαρακτῆρος, σκοποῦντος δὲ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα φιλικὰς σχέσεις τῶν κατὰ τῆς Γερμανίας πολεμουσῶν δυνάμεων, αἵτινες πρὸς πάσας τὰς ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκρηξιν τοῦ πολέμου σχηματισθείσας κομματικὰς κυβερνήσεις ἐπεδείκνυον δυσμένειαν.

Ὁ Λάμπρος ἀνέλαβε τὸ ἔργον τρῦτο μετὰ μεγίστης προθυμίας καὶ θάρρους, καίτοι οἱ οἰωνοὶ ἐξ ἀρχῆς δὲν ἐφαίνοντο αἴσιοι· ἀνέδειξε δὲ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀτυχοῦς καὶ πολυταράχου πρωθυπουργίας ταύτης καρτερίαν καὶ τόλμην καὶ δεξιότητα ὑπερτέραν πάσης προσδοκίας. Τὸ ἔργον ὅμως ἀπεδείχθη ἀκατόρθωτον, διότι τὸ ὑπουργεῖον Λάμπρου ἠναγκάσθη νὰ ἀντιπαλαίῃ ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἀκατανίκητον ἀντίδρασιν μεγάλων δυνάμεων κατεχουσῶν ἑλληνικὰς χώρας

ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν δυσπιστίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι κοινῆς γνώμης ὑποπτευούσης πᾶσαν πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῶν δυνάμεων ὑποχώρησιν

Καίπερ

ὅμως εἰς ἄκραν ἀμηχανίαν περιελθὼν δὲν ἀπεδειλίασεν, ὥστε νὰ ἐγκαταλίπη τὸ ἀφόρητον ἄχθος τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ἐνέμεινε καρτερικῶς μέχρις ὅτου αὐτὸς ὁ τέως βασιλεὺς ἐνό-

μισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ καλέσῃ ἄλλο ὑπουργεῖον. Περὶ τῶν κατὰ τὴν πρωθυπουργίαν αὐτοῦ καὶ ἔπειτα τελεσθέντων ἀτυχῶν συμβεβηκότων δὲν δύναται κατὰ τὸ παρὸν νὰ ἐξενεχθῇ ἀπαθῆς καὶ ἀνεπηρέαστος κρίσις ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, ἢ δ' ἐξιστόρησις αὐτῶν ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν γενικωτέραν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν θυελλώδη ταύτην περίοδον, ὥστε ἐπιτρέπεται νὰ παραλειφθῇ ἐν τῇ παρούσῃ βιογραφίᾳ.

Τὰ εἰς αὐτὸν ὅμως τὸν Λάμπρον μετέπειτα συμβάντα ἀτυχήματα ὑπῆρξαν λίαν θλιβερά, διότι ὑποστὰς ποινικὴν καταδίωξιν ἀπηλάθῃ εἰς Ὑδραν καὶ ἀκολούθως εἰς Σκόπελον, ἔνθα ἡ διαμονὴ αὐτοῦ ἦτο ἥκιστα ἀνετος· ἀλλ' ὅμως καὶ ἐκεῖ μὴ στέργων μηδ' ἐπὶ βραχὺν χρόνον νὰ διατελῇ ἀργὸς μετέφρασε μὲν ἐκ τῆς Γερμανικῆς τὴν πεντάτομον ἱστορίαν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Ῥουμάνου ἱστορικοῦ Jorga, ἐπεχείρησε δὲ νὰ συγγράψῃ τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι ἱστορικῆς ἐπιστημονικῆς κινήσεως κατὰ τὸν Α' αἰῶνα τῆς Παλιγγενεσίας. Δυστυχῶς ὅμως τεταλαιπωρημένος ἤδη ἐνόσησε δεινῶς ἐκ πνευμονίας, ἣν μόλις μετὰ βαρὺν ἀγῶνα ἠδυνήθη νὰ ὑπερνικήσῃ ἢ ἰσχυρὰ αὐτοῦ κρᾶσις, βοηθουμένη ἐκ τῶν φιλοστόργων περιθάλψεων τῆς ἐξ ἀρχῆς συμπαρακολουθοῦσης τὸν πατέρα δευτεροτόκου θυγατρὸς, τῆς ἐγκαίρως σπευσάσης ἐκεῖ συζύγου καὶ τοῦ συνεξορίστου ἱατροῦ κ. Γ. Γουνελίδου. Μετὰ τὴν νόσον ὅμως ἐκείνην ἀνεπτύχθη νεφρίτις ἀνίατος, δεινῶς δὲ πάσχων μετηνέχθη εἰς Ἀθήνας κατὰ Μάρτιον, ἵνα ὑποβληθῇ εἰς ἀνάκρισιν διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας, καὶ ἐπειδὴ ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας αὐτοῦ δὲν ἐπέτρεπε τοῦτο, ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν ἐν τῇ ἐν Κηφισίᾳ ἐπαύλει αὐτοῦ, ἔνθα καὶ ἀπέθανε τῇ 23 Ἰουλίου 1919 ἐν ἡλικίᾳ 68 ἐτῶν. Δύο μόλις ὥρας πρὶν ἢ ἐκπνεύσῃ ἔλεγεν ὅτι θὰ συμπληρώσῃ τὴν Ἱστορίαν αὐτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐκτείνων αὐτὴν μέχρι τῆς σήμε-

ρον. Ἐτάφη ἐν Ἀθήναις στερηθεὶς πάσης ἐπισήμου ἐπιμηδείου τιμῆς ὡς ὑπόδικος, ἀλλὰ τὸ μέγα πλῆθος τοῦ λαοῦ, ὅπερ παρηκολούθησε τὸν νεκρὸν πεζοποροῦν μέχρι τοῦ νεκροταφείου, ἀπεδείκνυε περιφανῶς ὅτι ἢ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ τιμὴ τοῦ ἔθνους οὐδαμῶς εἶχεν ἐπηρεασθῆ ἐκ τῶν ἀτυχημάτων.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ ΕΠΙ Τῆ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ
ΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙῳ ΚΑΘΗΓΕΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΣΙΠΡΙΑΩΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ

Δημοσιεύονται κατωτέρω τρεῖς προσφωνήσεις ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγεσίας τοῦ Σ. Λάμπρου, ὧν ἡ πρώτη ἐκ μέρους τῆς Πανεπιστημιακῆς συγκλήτου ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τοῦ ἀρχαιότερου τῶν Συγκλητικῶν καθηγητοῦ κ. Ι. Ν. Χατζιδάκη, ἡ δευτέρα ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων τοῦ ἑορτάζοντος καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τοῦ κοσμήτορος ταύτης καθηγητοῦ κ. Σ. Κ. Σακελλαροπούλου, ἡ τρίτη ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν του ἀντιπροσωπευμένων ὑπὸ ἐπιτροπῆς προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ προσφωνοῦντος καθηγητοῦ κ. Α. Σκιαῖ.

Κύριε Συνάδελφε,

Ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος ὁμόθυμος ἀνέθετό μοι ὅπως, ἐκφράζων τὰ διαπνέοντα αὐτὴν αἰσθήματα, συγχαρῶ σοι ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν συμπληρώσει ὕλης εἰκοσιπενταετίας ἀφ' ἧς ἀναρρηθεὶς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ παρέδωκας ἀπὸ τῆς ἑδρας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τὸ πρῶτον μάθημα.

Ἄσμενος ἐκπληρῶν τὴν εὐφρόσυνον ταύτην ἐντολὴν τῶν ἐμῶν συναδέλφων, διαβιβάζω σοι διάθερμα καὶ ἀπὸ μέσης καρδίας τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχὰς τῆς τε Συγκλήτου καὶ ἀπαξιάσεως τῆς χορείας τῶν καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τοῦ πανελληνίου τούτου ἰδρύματος, ἐπὶ τῇ εἰκοστῇ καὶ πέμπτῃ ἀμφοιτηρίδι τῆς σῆς καθηγεσίας, ἀπηχῶν δὲ τὸν πόθον καὶ διατυπῶν τὸ φρόνημα πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν σῶν συναδέλφων καὶ ὁμιλητῶν, εὐχομαί σοι ὅπως ἐπὶ μή-

κιστον ἔξακολουθήσης τιμῶν ἐν τοῖς πρώτοις τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον διὰ σοφῆς καὶ ἀκατοπανήτου διδασκαλίας καὶ πλουτίζων τὴν ἐπιστήμην διὰ τε συγγραφῶν καὶ πολυτίμων ὑποθηκῶν. Νομίζω δὲ ἀναγκαῖον νὰ μὴ παρέλθω ἀμνημόνευτον ἐπὶ τῇ παρεχομένῃ μοι ταύτῃ εὐκαιρίᾳ, πεφιλημένε συνάδελφε, τὴν σὴν ἐξοχὸν ῥῶσιν ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Πανεπιστημίου, δις προτανεύσαντος, καὶ τὸν ἀνυπέρβλητον ζῆλον μεθ' οὗ εἰργάσθης πρὸς βελτίωσιν τῶν πραγμάτων τοῦ πανδιδασκηρίου τούτου, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν μετὰ τῆς πανεθνοῦς ἐπιστήμης σχέσεων αὐτοῦ. Τελευτῶν δὲ σφίγγω σοι τὴν χεῖρα καὶ αἰῶνις, εὐχόμενός σοι βίον ἄλυπον καὶ ἀκμαῖον ἐπὶ μακρὸν ἔτι, μιμητὰς δὲ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ συμπληρωτὰς τοῦ σοῦ ἔργου ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ Ἑθνους.

Ἀθῆναι 18 Μαρτίου 1912.

Ὁ Ἀρχαιότερος τῶν Συγκλητικῶν

Ι. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

Ἀγαπητὲ Συνάδελφε,

Τέταρτον αἰῶνος συμπληροῦται ἀκριβῶς σήμερον ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐπ' αἰσίσις εἶχες κάμῃ ἑναρξιν τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μαθημάτων σου. Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ταύτῃ ὁλοκλήρου εἰκοσιπενταετίας ἡ Φιλοσοφικὴ ἡμῶν Σχολὴ ἀνέθηκεν εἰς ἐμὲ ὡς Κοσμήτορα τὴν ἐντολὴν νὰ σοι διαβιβάζω τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ τὰ συγχαρητήρια. Οὐδέποτε ἐκτέλεσις ἐντολῆς ὑπῆρξε δι' ἐμὲ μᾶλλον εὐχάριστος. Συνδεόμενος μετὰ σοῦ ἀπὸ τῆς παιδικῆς σχεδὸν ἡλικίας διὰ πολυειδῶν δεσμῶν οἰκογενειακῆς καὶ προσωπικῆς στοργῆς, εἰς οὓς σὺν τῷ χρόνῳ προσετίθεντο καὶ οἱ δεσμοὶ ἐξόχου ἐπιστημονικῆς ἐκτιμήσεως καὶ συνεργασίας, ἀγάλλομαι δυνάμενος σήμερον νὰ διατρανώσω ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τὴν ἐν αὐτῇ ὑπέροχον εὐδοκίμησίν σου. Οὐ μόνον ἐφρόντισας ὡς διδάσκαλος νὰ καθιστᾷς ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς σου ἐνσταλάζων εἰς αὐτοὺς τὰς ἀρχὰς ὑγιοῦς ἐπιστημονικοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἐνθυμούμενος ὅτι τὸ ἔργον τοῦ καθηγητοῦ δὲν εἶναι μόνον διδασκικόν, ἀλλὰ σκοπὸν ἔχει καὶ τῆς ἐπιστήμης τὴν ὑψηλοτέραν θεραπείαν

ἀφιέρωσας εἰς τὴν ἐπιστήμην τὸν βίον σου, ἱεροφάντης ἅμα καὶ θεράπων γενόμενος τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Ἀκάματος ὢν ἐρευνητῆς καὶ βιβλιοθηκῶν ἀναδιφητῆς, συγχρόνως δὲ καὶ δημιουργός, ἐξέτεινας τὰ ὄρια τοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐπιστητοῦ, κείμενα ἀνέκδοτα ἐκδίδων, βιβλία συγγραφέων, ἄγνωστον ὑλικὸν προσκομίζων, τὴν πατριὸν ἱστορίαν καὶ ὅλον σχεδὸν τὸν πνευματικὸν βίον τοῦ ἡμετέρου ἔθνους διαφωτίζων. Ἡ φιλοπονία σου ὑπῆρξεν ἀκάματος καὶ παραδειγματικὴ καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐκτὸς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολή, ἣτις δόξα τῷ Θεῷ εὐμοιρεῖ καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ἐρευνητῶν τῆς ἐπιστήμης, σεμνύνεται ἀναλογιζομένη πόσον πολλὴ καὶ μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸ εἰκοσιπενταετὲς τοῦτο διάστημα, καθ' ὃ καὶ δις ἐτιμήθη διὰ τοῦ κρυτανικοῦ ἀξιωματος, πνευματικὴ παραγωγή σου καὶ σοὶ πέμπει δι' ἑμοῦ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν.

Ἐν Ἀθήναις 18 Μαρτίου 1912.

Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς
Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Φίλε Καθηγητά,

Συμπληρουμένης σήμερον ὅλης εἰκοσιπενταετίας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγεσίας σου, ἡμεῖς οἱ ἐκ τῶν πρώην μαθητῶν σου, τῶν τε πρεσβυτέρων, ὡς ἐγώ, καὶ τῶν νεωτέρων, πεποισθότες ὅτι διερμηνεύομεν τὴν γνώμην καὶ πάντων τῶν ἄλλων ὅσοι ἠτύχησαν νὰ μαθητεύσωσι παρὰ σοί, προσερχόμεθα ἵνα σοὶ ἀποτείνωμεν κοινὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν ἐκφράζοντα τὴν τε ἀγάπην ἡμῶν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην δι' ὅσα ἐπορίσθημεν παρὰ σοῦ διδάγματα. Εὐλογητὴ ἔστω ἡ μαῖρα, ἣτις σοὶ παρέσχε τοσοῦτον χρόνον ἵνα μεταδώσης τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας σου τοὺς θησαυροὺς εἰς τοὺς εὐγνώμονας μαθητάς σου καὶ νὰ προσθέσης τοσοῦτον ἀξιολόγους συμβολὰς εἰς τὰ πλουσιώτατα ταμεῖα τριῶν ἐπιστημῶν, ἴητοι τῆς τε φιλολογίας, εἰς ἣν κυρίως ἀνήκεις, καὶ τῆς θεολογίας καὶ τῆς νομικῆς ὧν ἀμφοτέρων παρίστανται νῦν καὶ ἀντιπρόσωποι κοινῇ μεθ' ἡμῶν προσαγορευόντές σε. Δαψιλῶς προικισθεὶς ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ ἀφθόνως εὐνοηθεὶς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῆς τύχης, ζωηροτά-

την δὲ κεκτημένος φιλομάθειαν καὶ ἀκαταδάμαστον φιλοπονίαν ἐνεφορήθης ἀκορέστως τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν, οὗς ἐκληροδότησεν ἡμῖν ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, ὥστε ἐμελλες βεβαίως νὰ διαπρέψης, ἂν ἤθελες ἐπιδοθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, ἣς ἤδη τέλειος ἦσο μύστης. Ἄλλ' ἠσθάνεσο ὅτι ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες ὄχι μόνον τὴν ὑπαρξίν ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἔθνικα ἡμῶν ἰδεώδη καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἀγάπην καὶ φιλοστοργίαν ὀφείλομεν εἰς ἄλλους ἐγγύτερον πρὸς ἡμᾶς ἱσταμένους προγόνους καὶ ὅτι ἡ ἱστορία τούτων τῶν προγόνων ἡμῶν, καίπερ ὀλιγώτερον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φαινή, ὄχι μόνον νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ἠδύνατο, ὡς πᾶσα ἄλλη ἱστορία, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐγκαύχημα ἡμῶν ἔπρεπε νὰ εἶνε. Βλέπων ὅμως τὴν ἐγγυτέραν ταύτην πρὸς ἡμᾶς Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἡμελημένην καὶ τούτου ἕνεκα λίαν ἀνεπαρκῶς γνωστήν, ὑπὸ δὲ τῶν ἀμαθειστέρων προσέτι καὶ καταφρονουμένην ἕνεκα τῶν ὑπὸ δυσμενῶν ἀλλοεθνῶν διαδεδομένων προλήψεων, κατενύγης τὴν ψυχὴν καὶ ἐνόμισας δικαίως ὅτι δὲν εἶναι πλέον δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀνασχετὴ ἡ πρὸς τοὺς προγόνους ἡμῶν ὕβρις αὕτη. Διὸ καίπερ ἀμείωτον διατηρῶν τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἀγάπην καὶ οὐδαμῶς τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς παραγνωρίζων, προείμης μᾶλλον τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς ὑστερωτέρας Ἑλλάδος, καὶ τάχιστα μετ' ἐνθέου ἀληθῶς ζήλου ἐργαζόμενος, ἠδυνήθης νὰ ὑπερτερήσῃς πάμπολυ τὰ μέτρα τῶν παλαιότερων τῆς ἱστορίας ταύτης ἀναδιφητῶν, οἳοι ὁ Μουστοξύδης, ὁ Ζαμπέλιος, ὁ Πασπάτης, ὁ Παπαρηγόπουλος. Δὲν ἠρκέσθης δὲ μόνον εἰς τὸν αὐστηρότερον καὶ μεθοδικώτερον κριτικὸν ἔλεγχον τῶν γεγονότων καὶ τὴν εὐρυθμοτέραν τῆς γνωστῆς ἱστορίας ἀναπαράστασιν, ἀλλὰ προεθυμήθης νὰ πορίσῃς καὶ νέον, ἀπρόσιτον τέως εἰς τὴν μελέτην ἱστορικὸν ὑλικόν, ὅπερ ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἱστοριοδίφας χρήσιμον ἦτο, ἀλλὰ συχνάκις καὶ εἰς τοὺς θεολόγους καὶ τοὺς νομικοὺς ὠφέλιμον. Οὕτως ἀνεδείχθης ἐν ταῖς ἱστορικαῖς περὶ τῆς ὑστερωτέρας Ἑλλάδος μελέτας ἀρχιτέκτων ἅμα καὶ οἰκοδόμος, ἔτι δὲ καὶ λιθολόγος ἐν ταῦτάῳ, ἐξ ἴσου ἀγαπῶν πάντα ταῦτα τὰ ἔργα, καὶ ἐν πᾶσι ἐξ ἴσου ἀριστεύων, ὅτε μὲν λαμπρὰν καὶ καλλίτεχνον τὴν εἰκόνα τῶν παρωχημένων χρόνων διαγράφων, ὅτε δὲ νέους

θησαυρούς ιστορικοῦ ὕλικου ἀποκαλύπτων, πάντοτε δὲ καταθέλων τὴν φαντασίαν τῆς φιλοτίμου νεολαίας, διὰ τῆς ἀναδείξεως τῶν ἐξοχωτέρων ὑποδειγμάτων τῆς φιλοπατρῆδος ἀνδραγαθίας καὶ εἰς ἀνάμνησιν τούτων προκαλῶν. Ὡς διδάσκαλος δὲ δὲν ἠρκέσθης εἰς μόνην τὴν ἀπὸ τῆς καθέδρας διδασκαλίαν ἀλλὰ συγκαταβαίνων πρὸς τοὺς μαθητάς σου κατέστης προσέτι καὶ φίλος αὐτῶν καὶ σύντροφος, ἵνα μὴ μόνον εἰς τὴν ἐπιστήμην μυσταγωγῆς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἦθος αὐτῶν διαπλάττῃς καὶ εἰς εὐκοσμον καὶ χαρίεντα κοινωνικὸν βίον καθοδηγῆς. Ἀλλὰ καὶ ἔξω τῶν ἀνατεθειμένων σοι διδασκαλικῶν καθηκόντων ἀνεδείχθης δραστηριώτατος τῆς ἐθνικῆς προόδου ἐργάτης καὶ ἔνθεος τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου ζηλωτής, ὅτε μὲν τῆς διοικήσεως τῶν ἡμετέρων σχολείων ἐπιμελούμενος, ὅτε δὲ τὰ περὶ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις τῆς νεολαίας] διοργανῶν, ἄλλοτε μεριμνῶν περὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ τῆς συντηρήσεως σχολείων ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι, ἄλλοτε διασπείρων ἀφειδῶς εἰς τοὺς πολλοὺς τὴν ἐπιστημονικὴν σου διδασκαλίαν, καὶ πάντοτε τοὺς μὲν ὁμοεθνεῖς παρορμῶν εἰς τὴν φιλοπατρίαν, τοὺς δὲ ξένους κινῶν εἰς ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος. Εἶνε ἀληθῶς ἐκπληκτικὸν τὸ μέγεθος τῆς ἐργασίας, ἣν ἐν πᾶσι τούτοις ἔχεις συντελέσῃ μέχρι τοῦδε, ὅχι ὀλιγώτερον δὲ μέλλεις καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐπιτελέσῃς, ἐὰν φανῇ σοι ἐν τῷ μέλλοντι εὐμενῆς ἢ μοῖρα, ὡς μέχρι τοῦδε. Τοῦτο σοι ἐπεύχονται πάντοτε οἱ καλῶς γνωρίσαντές σε καὶ δυναμένοι νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων σου, μάλιστα πάντων δὲ οἱ εὐγνώμονες μαθηταί σου.

Ἐν Ἀθήναις 18 Μαρτίου 1912.

Α. ΣΚΙΑΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κατωτέρω δημοσιεύεται ὁ κατάλογος πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ Σπυρ. Λάμπρου δημοσιευθέντων συγγραμμάτων, μελετῶν, διατριβῶν, ἐκδόσεων. Ἐπεξητήθη ὅπως ὁ κατάλογος ἢ πλήρης, ἐὰν δὲ δημοσίευσίς τι διέλαθε τὴν προσοχὴν τῶν καταρτισάντων τὴν βιβλιολογίαν ταύτην, θὰ ἐδέχοντο οὗτοι εὐγνωμόνως πᾶσαν περὶ τούτου ἀνακοίνωσιν. (1) Οἱ τίτλοι ἐσημειώθησαν πλήρεις καὶ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας. Ὡς πρὸς δὲ τὸ σύστημα τὸ ὁποῖον ἠκολουθήθη ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ ἀρκεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει ξένα πρότυπα, ἰδίᾳ δὲ αἱ ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift δημοσιευθεῖσαι βιβλιογραφίαι λογίων ἀνδρῶν εἰς τὰς ὁποίας ἐφηρμόσθη πάντοτε ἡ μεγίστη λεπτομέρεια. Συμφῶως δὲ πρὸς τὰ πρότυπα ταῦτα περιελήφθησαν ἐνταῦθα πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ δημοσιεύματα τοῦ μεταστάντος, ἵνα οὕτω καταρτισθῇ μὲν ἀκεραία ἡ εἰκὼν τῆς πνευματικῆς δράσεως αὐτοῦ, ἀποτελοῦσα τὸ σπουδαιότερον ἴσως πρὸς αὐτὸν μνημόσυνον, ὑπάρχει δὲ πλήρης ἢ διὰ τοὺς ἐρευνητάς χρησίμος βιβλιογραφία τῶν ἐργασιῶν του, χάριν δὲ τούτων προσετέθησαν ἐν ὑποσημείωσει καὶ αἱ γνωσταὶ ἡμῖν βιβλιοκρισίαι τῶν ἔργων του. Οἱ ἐν τῇ ᾧ ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὰ ἔτη ἐκδόσεως.

Χάριν δὲ συντομίας ἐγένετο χρῆσις τῶν ἐξῆς συντομεύσεων: Ἀθ. = Ἀθήναις, Ἀθῆνησι, ἀνατ. = ἀνατύπωσις, ἀπ. = ἀπόσπασμα, Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. — Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν ἀδελφῶν Περρῆ, ἐπ. = ἐπετηρὶς, Ἐστία = τύποις ἢ τυπογραφεῖον Ἐστίας, Κ. Μάϊσνερ καὶ Ν. Καργαδούρη. Π. = Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός. Παν. = Πανεπιστημίου, Σάκ. = τύποις ἢ τυπογραφεῖον Π. Σακελλαρίου, τ. = τόμος, τυπ. = τύποις, τυπογραφεῖον.

Ἐν Ἀθήναις 12 Φεβρουαρίου 1920.

Γ. Χ.

(1) Ἦτις δύναται νὰ σταλῇ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ «Νέου Ἑλληνομνήμονος» Ἀθήνας, ὁδὸς Μαυροκορδάτου· 10.

1866

1.—Ἡ πολιορκία τῆς Ῥόδου ὑπὸ τοῦ Σουλιμάνου (1500), ἐκ τοῦ Γαλλ. ἐν «Χρυσάλλης» 15 Φεβρ.

2.—Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων παρὰ τοῖς σλαβικοῖς λαοῖς, ἐκ τοῦ Γαλλ. ἐν «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» 20 Μαρτ.

3.—Αἱ Κατακόμβαι τῆς Ρώμης, (Chateaubriand), ἐκ τοῦ Γαλλ. αὐτόθι 20 Μαρτ.

4.—Αἱ Μοῦσαι, ἐκ τοῦ Γαλλ., αὐτόθι 2 Ἀπριλ.

5.—Ἐκδρομὴ εἰς Πομπηίαν, ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ, ἐν «Χρυσάλλης» 15 Μαΐου, 1 Ἰουνίου, 15 Ἰουνίου.

6.—Παροίνιον ᾄσμα Ῥωμαίου. (1) ποίημα αὐτόθι ἐν μεταφρ. «Ἐκδρομὴ εἰς Πομπηίαν» 30 Μαΐου.

7.—Εἰς Κυπάρισσον. Ποίημα, ἐν «Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη» 15 Σεπτεμβρίου.

8.—Ἄσμα Λεμβούχου. Ποίημα, αὐτόθι 1 Ὀκτ.

9.—Ἰππόλυτος καὶ Διανώρα. Ἐπεισόδια τῆς Φλωρεντινῆς ἱστορίας ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ, ἐν «Χρυσάλλης» 30 Ὀκτ.

10.—Ὁξέλλαι, Νομισματικὸν περίεργον, ἐν Εἰρ. Ἀσωπίου «Ἀττ. Ἡμερολ.» ἔτ. Α'. σ. 146—8 Ἀθ.

1867 (2)

11.—Ὁ Βίος. Ποίημα, ἐν «Νέα Ἐπτάλοφος» ἔτ. Γ'. Κων)λις φύλλ. 10, σ. 201, 31 Μαΐου.

(1) Ποιήματα ἤρξατο γράφων ἐκ νεωτάτης ἡλικίας, τὸ πρῶτον ἐγράφη κατὰ Μάρτιον 1864, («Αἱ Χελιδόνες» κατὰ Βερανιζέρον παράφρασις), ἐκ τούτων ἐδημοσίευσέ τινα ἐν περιοδικῶς μνημονευόμενα ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ, εἰς ἰδιαίτερον δὲ τόμον τὰ ποιήματα οὐδέποτε ἐδημοσιεύθησαν. Κατὰ δὲ τὰ κατόπιν ἔτη ἔγραφε μὲν ἐνίοτε στίχους τοὺς ὁποίους ὁμοῦς δὲν ἐδημοσίευσεν πλέον. Περὶ τοῦ Σ. Α. ὡς ποιητοῦ ἐγράψεν καὶ ἡ κυρία Ε. Μ. Edmond ἐν ἄρθρῳ ὑπὸ τὸν τίτλον Modern Greek Poets δημοσιευθέντι ἐν τῷ περιοδικῷ The Woman's World διευθυνομένῳ ὑπὸ τοῦ Oscar Wilde, (London, Cassell, May 1888 σ. 315—22 4ον), μετὰ τῶν προσωπογραφιῶν τοῦ Ρήγα, Ἀλ. Ραγκαβῆ, Ἀριστ. Βαλαωρίτου, Ἰουλίου Τυπάλδου, Δημητρίου Βικέλα, Σπυρ. Λάμπρου, Γ. Δροσίνη, Γεωργ. Βιζυηνοῦ, Βιργινίας Εὐαγγελίδου. Περὶ τοῦ Σ. Α. ἡ κυρία Edmond λέγει ὅτι ἐγκατέλειπε τὰς Μούσας καὶ ἐπεδόθη τελείως εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ γράψῃ πολὺ καλλιτέρους στίχους ὅπως ἀποδεικνύουσι τὰ ὀλίγα ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα. Πρβλ. καὶ εἰσαγωγὴν τοῦ λόγου «Ἄν ἡμῖν ποιητὴς» Νέος Ἑλληνομν. IB' 1915 σ. 76 κ. ἔ.

(2) Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνεγράφη φοιτητὴς εἰς τὴν φιλολογικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου.

12.—Ποιήματα «Εἰς τὸ Ἑαρ» (ἐκ τῶν τοῦ Lebgrun) καὶ «Ποιμενικὸν ἄσμάτων» (ἐκ τῶν τοῦ Florlan), αὐτόθι φύλλ. IG'. 15 Ἰουλίου, σ. 262.

13.—Μετὰ μουσικὴν ἀκρόασιν. Ποίημα, αὐτόθι φύλλ. 20, 31 Ὀκτωβρ. σ. 401.

14.—Αἱ Φυλακαί. Ποίημα, αὐτόθι φύλλ. 3, 16 Δεκεμβρίου σελ. 644—5.

15.—Γεώργιος Ζαλοκώστας Ἀθήνησιν τύπ. Σ. Οἰκονόμου καὶ Μ. Μηλιάδου σ. 116+προμ., 8ον, (1) 1868

16.—Ἐν Ὀνειρῷ. Ποίημα ἐν «Καζαμίας Κορομηλά» 1868.

17.—Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Τροίης. Ποίημα, αὐτόθι.

18.—Εἰς τὴν γενέτειραν Πατρίδα μου Κέρκυραν. Ποίημα, «Ἐπτάλοφος» 20 Ἰαν.

19.—Τῷ μικρῷ μου ἀδελφῷ Διονυσίῳ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ του. Ποίημα, αὐτόθι 3 Φεβρ.

20.—Τὰ δύο ἄνθη. Ποίημα ἐν «Ἰλισσός», 15 Ἰουν.

21.—Θὰ πηγαίνω. Ποίημα, ἐν «Ἐκθεσις ποιητ. ἀγῶνος τοῦ 1868 ὑπὸ Θ. Ἀφεντούλη ἐν τοῖς περὶ Μύρτων». σ. 29 καὶ ἀνατ. ἐν «Ἰλισσός», 15 Ἰουλ.

22.—Ἐν πτηνόν. Ποίημα. «Ἐπτάλοφος» 27 Ἰουλ.

23.—Εἰς σύμπλεγμα πορτοκαλίων ἔτι πρασίνων. Ποίημα, αὐτόθι 27 Ἰουλ. σ. 518.

24.—Τῷ δαφνηφορήσαντι. Ποίημα, ἐν «Ἐθν. Βιβλιοθήκη» 1 Αὐγούστου.

25.—Χθές. Ποίημα, ἐν «Ἐπτάλοφος» Κων)λεως φύλλ. 34, 10 Αὐγ.

26.—Εἰς ἀρχαῖον ἀγγεῖον. Ποίημα ἐν Εἰρ. Ἀσωπίου «Ἀττ. Ἡμερολ.» ἔτ. Γ'. Ἀθ. σ. 338—40.

27.—Οἱ παράφρονες, δράμα εἰς πράξεις τέσσαρας τοῦ Ἰταλοῦ 1869

(1) Κριτικὰς πρβλ. ἐν ἐφ. «Μέλλον» 17 Ἰανουαρίου 1869, ἐφ. «Ἀλήθεια» 6 Φεβρ. 1869, ἐφ. «Ἐθνοφύλαξ» 21 Ἰανουαρίου 1869, ἐφ. «Παλιγγενεσία» 27 Δεκεμβρίου 1868, ἐφ. «Προμηθεὺς» 4 Ἰαν. 1869, ἐφ. «Γερμανὸς Πατρῶν» 7 Φεβρ. 1869.

Καστελβεκίου, ἐκ τοῦ Ἰταλ., ἐν «Ἰλισσός» ἔτος Β'. φύλλ. 5ον καὶ 6ον σ. 177—90, 219—30.

28.—Περὶ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου, ὑπόμνημα ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ Φιλολ. Συλλ. Π. (1) ἐν «Ἰλισσός» ἔτ. Β'. Ἀθ. φύλλ. 8ον σ. 277—301. 9ον 327—31, 11ον 411—17—Ἄνατ. τύπ. Πασσάρη 1870 σ. 30, 8ον.

29.—Τῷ φίλῳ ἀναχωροῦντι ἐξ Ἀθηνῶν. Ποίημα ἐν «Καζ. Κορομηλά» 1869 σ. 74—75.

30.—Ἐν δάκρυ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς Ἀγλαίας Τυπάλδου. Ποίημα, αὐτόθι σ. 70—71.

31.—Μὴ λησμονῆς. Ποίημα, αὐτόθι σ. 66—67.

(1) Κατὰ τὸ ἔτος 1862 ἰδρύθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Μιχαὴλ καὶ Σπυρίδωνος Λάμπρου τὸ περιοδικὸν «Παρνασσός» τοῦ ὁποίου ὁ πρῶτος τόμος ἀπόκειται χειρόγραφος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Σ. Λάμπρου ὑπὸ τὸν τίτλον «Παρνασσός, σύγγραμμα περιοδικὸν ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός. Συντάκται Μ. καὶ Σ. Λάμπροι». Τόμος Α'. ἀπὸ 1 Μαρτίου 1861 μέχρι 28 Φεβρουαρίου 1862 Ἀθήνησι 1862, σ. 292 8ον, ἔπονται δὲ καὶ ἕτεροι τόμοι, δεύτερος 1862—1863 σ. 338 8ον, τρίτος 1863—1864, σ. 597 8ον, ἡ πρώτη σελὶς ἐκάστου φυλλαδίου τοῦ ἔτους τούτου φέρει ἔντυπον τὴν παράστασιν τῆς Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ, τέταρτος 1864—1865 σ. 424, 8ον, ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι ἐκάστου φυλλαδίου παρίσταται ἐντύπως τὸ ὄρος «Παρνασσός» μετὰ τῶν Δελφῶν, πέμπτος καὶ ἕκτος, 1866 σ. 159 8ον. Πάντες οἱ τόμοι εἶνε χειρόγραφοι καὶ ἔχουν εἰκόνας φιλοτεχνημένας ὑπὸ τῶν συνεργατῶν. Ἐν τῷ μετὰξὺ δὲ κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1865 οἱ ἐκδίδοντες τὸ περιοδικὸν καὶ ἄλλοι τινὲς φίλοι τῶν ἴδρυσαν τὸν «Φιλολογικὸν Σύλλογον Παρνασσός» περὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ὁποίου πρβλ. Ν. Δραγούμην, Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός, ἐν Πανδώρα 19 1868—1869 σ. 421—3 καὶ Σ. Λάμπρον, Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Φιλ. Συλλ. Παρνασσῶ ἐν Λόγοι καὶ Ἄρθρα Ἀθ. 1902 σ. 266—282. Πρῶτος πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ὑπῆρξεν ὁ Μιχ. Λάμπρος καὶ Γεν. Γραμματεὺς ὁ Σ. Λάμπρος. Κατὰ δὲ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1819 ὁ Σ. Λ. ἐστάλη μετὰ τῶν Κ. Καραπάνου καὶ Λ. Κορδέλλα εἰς τὴν Πομπηϊαν ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Συλλόγου εἰς τὰς ἐν Νεαπόλει ἑορτὰς ἐπὶ τῇ ἀμφιτετηρίδι τῆς καταστροφῆς τῆς Παμπηϊας. ἔξελέγη δὲ πρὸς τοῦτοις ἐν τῷ Συλλόγῳ τούτῳ ὁ Σ. Λ. πρόεδρος τοῦ Φιλολ. καὶ Ἀρχ. Τμήματος (1894), ἀντιπρόσωπος εἰς τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἀποκαλυπτήρια τοῦ Κουρτίου (1895), ἀντιπρόσωπος εἰς τὸ συνέδριον τῶν ἀνατολιστῶν ἐν Ρώμῃ (1899), ὁμοίως εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ζακύνθῳ (1902), ἀπὸ δὲ τοῦ 1915 μέχρι τοῦ 1918 διετέλεσε Σύμβουλος τοῦ Συλλόγου. Ἀπὸ τοῦ 1867—1915 ἔκαμε περὶ τὰς 188 διαλέξεις καὶ ἀνακοινώσεις εἰς τὸ φιλολογικὸν τμήμα.

32.—Ὁ θάνατος τῆς Ἰνέζ, (ἐκ τῆς Λυσιτινιάδος τοῦ Λουδοβίκου Κάμοενς) ἐν «Ἰλισσός» ἐν Βιογραφίᾳ Λουδ. Κάμοενς ἔτ. Β'. σ, 98 ἀνατ. Καζ. Κορομηλά 20 Ἰουλ.

33.—Εἰς τὸ Λεύκωμα Α* Γ* ἐν «Ἰλισσός», 15 Ἀπρ.

34.—Δημήτριος Τζιλιμπάρης. Ὑπόμνημα ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Π. ἐν «Ἰλισσός» ἔτ. Β' φύλλ. 9ον σελ. 321—27, 10ον σελ. 361—66.

35.—Βραχέα τινα περὶ τῆς σπάνιως τῶν παρ' ἡμῶν Μεσαιωνικῶν μελετῶν, αὐτόθι, ἔτ. Γ'. φύλλ. 5' καὶ Ζ'. σ. 161—64.

36.—Βιβλιοκρισία: «Θηγεὺς» ποίημα ἐπικὸν ἀξιωθὲν τοῦ α'. ἐπαίνου ἐν τῷ ποιητικῷ ἀγῶνι τοῦ ἔτους 1870 ὑπὸ Ἀριστομ. Ι. Προβελεγγίου. Ἀθ. 1870 αὐτόθι ἔτ. Γ'. Ἀθ. φύλλ. 5ονσ. 153—7.

37.—Τίνα ἠγάπησα. Ποίημα, 1867, αὐτόθι ἔτ. Γ'. Ἀθ. φύλλ. Η' καὶ Θ'. σ. 269.

38.—Ὁ θάνατος τῆς Ξανθούλας. Ποίημα, αὐτόθι ἔτ. Γ'. Ἀθ. φύλλ. ΙΑ'. σ. 316.

39.—Εἰς μαργαριτοφόρον ὄστρεον. Ποίημα, ἐν «Ἡμερολ. οἰκογεν.» Περρῆ. 1870.

40.—Χορὸς καὶ τάφος. Ποίημα, ἐν «Καζ. Κορομ.» 1870.

41.—Κεφαλή ἔστεμμένη, καρδιά ἄγναυγός. Ποίημα ἐν «Ἀττικὸν Ἡμερολ.» Εἰρ. Ἀσωπίου 1870.

42.—Φρειδερίκου Σχιλλέρου Μαρία Στουάρτη. Δοκίμιον ἑμμέτρου μεταφρ. Πράξεως πρώτης Σκηνῆ α'. ἐν «Ἐθν. Βιβλιοθ.» Ἀπρ.

43.—Δὲν ἠγάπησας. Ποίημα «Ἰλισσός» 15 Ἰουν.

44.—Προσευχή ἐκ τοῦ Δαυὶδ Κομνηνοῦ. Ποίημα, ἐν «Ἐθν. Βιβλιοθ.» Νοέμβρ.

45.—Ὁ Νεανίας παρὰ τὸν Ῥύακα. Ποίημα, ἐκ τῶν τοῦ Σχιλλέρου, ἐν «Ἀττικὸν Ἡμερ.» Εἰρ. Ἀσωπίου, ἔτ. Δ' καὶ Ε', σελ. 393—4.

46.—Ὁ τελευταῖος Κόμης τῶν Σαλώνων. Δράμα, εἰς μέρη πέντε, λαβὸν Α'. ἔπαινον ἐν τῷ Βουτσιναιῶ Ἀγῶνι τοῦ ΑΩΟ'. Ἀθ. τυπ. «Ἰλισσοῦ» σ. 192, 8ον. (1)

(1) Κριτικὴ περὶ αὐτοῦ πρβλ. Α. Rubio y Luch ἐν «Le Veu del Montserrat» σ. 398—399 17 Δεκ. 1881 N° 50 καὶ σ. 406—407 24 Δεκ. 1881 N° 51.

- 1871 47.—Ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν Λειψάνων τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' καὶ τῇ τελέσει τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας. Ποίημα ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ Φιλολ. Συλλ. Π. τῇ 24 Ἀπρ. 1871, Ἀθ. τύπ. Α. Κτενᾶ καὶ Σ. Οἰκονόμου σ. 15, 8ον.
- 48.—Παναγιώτου Δοξαρά περὶ ζωγραφίας, χειρόγραφον τοῦ αψκς', νῦν τὸ πρῶτον μετὰ προλόγου ἐκδιδόμενον, Ἀθ. τύπ. Κτενᾶ καὶ Σ. Οἰκονόμου σ. 44+44 8ον.
- 49.—Τὸ μέγα Πομπηϊακὸν ψηφιδόθημα, ἐν Εἰρ. Ἀσωπίου «Ἀττ. Ἡμερολ.» ἔτ. 5'. Ἀθ.
- 50.—Ἐπὶ δένδρα ἐν θέρει. Ποίημα, ἐν «Οἰκογενειακὸν Ἡμερολ.». Περρῆ 1871.
- 51.—Ἐφυγε. Ποίημα, ἐν «Καζ. Κορομ.» 1871.
- 52.—Εἰς τὸ λεύκωμα τῆς Ὁλλανδῆς Κας W. Ποίημα αὐτόθι.
- 53.—Ἡ ἀσθένειά της. Ποίημα ἐν «Ἑλλ. Ἡμερολόγιον» τοῦ I. Χούμη 1871.
- 54.—Ῥοδὴ γενέθλιος εἰς τὴν ἀνεψιάν μου Αἰκατερίνην, ἐν «Ἑλλ. Ἡμερολ.» I. Χούμη.
- 55.—Ἀσμάτιον. Ποίημα, ἐν «Ἐκθεσις ποιητ. ἀγῶνος τοῦ 1869 ὑπὸ Ῥουσοπούλου καὶ ἀνατ. ἐν «Εὐρυδίκη», 1871.
- 1872 (1) 56.—Περὶ Βελισσαρίου Κορενσίου Ἑλληνοζωγράφου ἐν Νεαπόλει (1558—1643). Διατριβὴ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Π. τῇ 5 Δεκεμβρ. 1871 Ἀθ. τύπ. Λαζ. Βιλλαρά σ. 13, 4ον. (2)
- 57.—Οἱ ἐκ μικρῶν τεχνιτῶν Μεγάλοι Ἄνδρες. Σύγγραμμα Ἀντωνίου de Saint — Gervais μεταφρασθὲν καὶ διασκευασθὲν. [Βιβλιοθήκη τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλλ. Γραμμάτων Συλλόγου Ἀρ. 11] Ἀθ. τύπ. Ἀνδρ. Κορομηλά σ. 336. 8ον.
- 58.—Πρὸς τὸν Γκαίτην, Ποίημα, ἐν Εἰρ. Ἀσωπίου «Ἀττ. Ἡμερολ.» ἔτ. Ζ'. Ἀθ. σ. 428—430.
- 59.—Ἐπεισόδιον τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς νήσου Σύρου, ἐν «Οἰκογενειακὸν Ἡμερολόγιον» Περρῆ σ. 189 κ. ἔ.

(1) Κατὰ τὸ ἔτος 1872 μετέβη εἰς Γερμανίαν χάριν σπουδῶν ἀκούσας τῶν ἐν Βερολίῳ καὶ Λειψίᾳ καθηγητῶν Κουρτίου, Κίπερτ, Κίρχοφ, Μόμσεν, Δρόυσεν, Στάινταλ, Βάτεμπαχ, παρέμεινεν δὲ ἐν τῇ Δύσει μέχρι τοῦ 1875.

(2) Κριτικὴ ἐν ἐφ. «Καποδίστριας» ἐν Κερκύρᾳ 8 Ἰουλ. 1872 ἀρ. 15. Ἔτ. Α'.

- 60.—Ἀστὴρ Σβεννύμενος. Ποίημα, ἐν «Καζ. Κορομ.» 1872.
- 61.—Ἰδανικὸς Ἔρως. Ποίημα, ἐν «Οἰκ. Ἡμερ.» Περρῆ 1872.
- 62.—Εἰς ὄρφανὴν κόρη. Ποίημα, ἐν «Ἀττ. Ἡμερολ.» Εἰρ. Ἀσωπίου 1872.
- 63.—Τὰ κατὰ τοὺς οἰκιστὰς τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀποικιῶν καὶ τὰς αὐτοῖς ἀπονειμομένας τιμὰς καὶ προνοίας, *Dissertatio inauguralis historica Lipsiae*, σ. 60, 8ον. (1)
- 64.—Ἀρχαιολογικά, ἐν «Ἐφημερίς» ἔτ. Β'. Ἀθ. 8. Αὐγ.
- 65.—Ἄγγελος ἀντὶ Ἀγγέλων. Ποίημα ἐν «Καζ. Κορομ.» 1873.
- 66.—Ὁ Γεώργιος Γρότε βιογραφούμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐν «Κλειῶ» ἀρ. 679—681, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελίδες» Ἀθ. τυπ. Σακ. 1905 σ. 742—764, 8ον.
- 67.—Εἰς τὴν Ἀριάδνην. Ποίημα ἐν «Καζ. Κορομηλά» 1874.
- 68.—Πρόποσις κατὰ τὸ συμπόσιον τοῦ Φιλ. Συλλ. Παρν. ἐν «Ἐφ. Συζητ.» Μάϊος 1874.
- 69.—Βιβλιοκρισία. Περὶ τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδόσεως τῆς 1873 (2) περὶ Ἀκρίτου ἐποποιΐας, ἐν «Ἀθηναίων» Συγγρ. Περιοδ. τ. 4ος Ἀθ. τύπ. Ἐρμιού, σ. 173—189, 8ον.
- 70.—Βιβλιοκρισία. «Ὁμήρου Ὀδύσσεια, ἔμμετρος μετάφρασις Ἰακώβου Πολυλά» ἐν ἐφ. «Νεολόγος Ἀθηνῶν» ἔτ. Β'. Ἀθ. 29 Σεπτεμ.
- 71.—Βιβλιοκρισία. *Les exploits de Digenis Akritas, épopée byzantine du dixième siècle, publiée pour la première fois d'après le manuscrit unique de Trébizonde par C. Sathas et E. Legrand. Paris MDCCCLXXV. σ. CLII+299, Ἀθ. Σ)βριος ἐκ τοῦ «Ἀθηναίου» σ. 16, 8ον.*

(1) Τὴν 25ην Ἰουλίου 1873 ὑπέστη ἐπιτυχῶς τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις ἐν Λειψίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατριβῆς ταύτης ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας. Κριτικὴν δὲ τῆς διατριβῆς ἐπιθι ὑπὸ H. Gelzer ἐν *Jenper Lit. Zg* 1879, Heid. ἀρ. 21 σ. 311—3.

(2) Μστιαξὺ τῶν ἐτῶν 1875 καὶ 1878 περιῆλθε τὰς βιβλιοθήκας Ὁλλανδίας, Γαλλίας, Βελγίου, Ἀγγλίας, Βιέννης, καὶ Ἰταλίας, μελετῶν Ἑλληνικὰ χειρόγραφα.

- 1876 72.—Mittheilungen ueber den Codex Palatinus X. 88. ἐν Hermes τ. X. 1876 σ. 257—80. (1)
- 1877 73.—Ἀνεκδοτὸν χρονικὸν περὶ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα, ἐν «Ἀθηναίων» τ. 5^{ον} Ἀθ. τύπ. Ἑρμοῦ, σ. 438-442, 8ον.
- 74.—Περὶ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ μητροπολίτου Ἀθηναίων Μιχαὴλ Ἀκομινάτου (1182—1205) ἐν «Ἀθηναίων» τ. 5^{ον}. Ἀθ. τύπ. Ἑρμοῦ σ. 354—367, 8ον, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905, σ. 407—415.
- 75.—Ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν τοῦ καθηγήτου Gardthausen συμβολῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γραφογνωσίαν, ἐν «Ἀθηναίων» τ. 5^{ον}. Ἀθ. τύπ. Ἑρμοῦ σ. 244—253, 8ον. Β' ἔκδ. ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἑρμοῦ (2).
- 76.—Ἀνύπαρτα ὀνόματα ἐν Π. τ. Α'. Ἀθ. τύπ. Π. σ. 477—50, 8ον, προσθῆκαι ἐν «Ν. Ἑλληνομνημῶν» τ. Α'. 1904 σ. 321 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μ. Σελίδες» Ἀθ. Σακ. 1905 σ. 457—468, 8ον.
- 77.—Ueber das Korinthische Amphitheater ιδίως ἐπὶ Βενετῶν, μετ' εἰκόνας ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Βενετίας εἰλημμένης, ἐν ταῖς Mittheilungen des K. deutschen archaologischen Instituts τ. Β'. σ. 282—88. Ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 348—353+1 πιν. 8ον.
- 78.—Ἐμπορικαὶ πανηγύρεις καὶ ἀγοραὶ ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, ἐν «Δελτίον τῆς ἐπὶ τῆς ἐμρυχώσεως τῆς ἔθν. βιομηχ. ἐπιτρ.» τ. Α'. σ. 74 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905, σ. 616—22+1 εἰκ. 8ον.
- 1878 (3) 79.—Αἱ Ἀθηναὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος κατὰ πηγὰς ἀνεκδότους, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ τοῦ μαθήματος τῆς Ἑλλ.

(1) Κριτικὴ ὑπὸ B. Schoell ἐν Hermes τ. ΙΑ', σ. 202—22.

(2) Κριτικὴ M. Gildhauer ἐν Zitt für österr. Gymnasien 1878 τεύχ. ΙΑ', σ. 813—17.

(3) Ἀπὸ Μαρτίου 1878 διωρίσθη Ὑφηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Ἑθ. Πανεπιστημίῳ, ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἤρξατο διδάσκων Ἐσχάς Ἑλληνικῆς γραφογνωσίας, μάθημα δὲρ αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγεν εἰς τὸ Ἑθν. Παν.

- Ἱστορίας ἐν τῷ Ἑθν. Πανεπιστημίῳ, Ἀθ. τύπ. «τῆς Φιλοκαλίας» σ. 140+ πιν. 8ον. (1)
- 80.—Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἐν «Ἀθηναίων» τ. 7ος Ἀθ. τύπ. Ἑρμοῦ σ. 3—35, 8ον, Β'. ἔκδ. τύπ. Ἑρμοῦ 1878 σ. 40, 8ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. Ἄρθ.» Ἀθ. τ. Σακ. 1902 σ. 147—173, 8ον.
- 81.—Θεατρικὸν Δελτίον. «Δαλιδὰ» ἐν «Ἐφημερίς» ἔτ. Ε'. ἀρ. 200, Ἀθ. 19 Ἰουλ.
- 82.—Ὁ ἐν Μαραθῶνι ναὸς τοῦ Διονύσου, ἐν «Ἐφημερίς» ἔτ. Ε'. ἀρ. 257 Ἀθ. 14 Σεπτεμβρ. Β' ἔκδ. ἐν Π. τ. Β'. Ἀθ. τύπ. Π. 1878 σ. 727—731, 8ον.
- 83.—Ὁ Αἰὼν τοῦ Περικλέους, μάθημα ἐναρκτήριον διδασθὲν τῇ 24 Νοεμβρ. 1878, αὐτόθι, σ. 915—26. 8ον Ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 243—57, 8ον.
- 84.—Περὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (μετ' ἀπεικονίσεως ἐπιγραφῆς) αὐτόθι, σ. 874—82, 8ον.
- 85.—Σημείωσις περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίας τῶν Ἀγ. Θεοδώρων, αὐτόθι, σ. 70—73, 8ον.
- 86.—Ἡ ἐν Μαραθῶνι Ἀνακάλυψις, ἐν ἔφ. «Τηλέγραφος» Ἀθηναίων 14 Σεπτεμβρ
- 87.—Περὶ Κύπρου, ἐν «Ἐστία» τ. 5^{ον} Ἀθ. τύπ. Ἑστίας σ. 705—11, 4ον, Β' ἔκδ. ἐν Βιβλιοθήκῃ Ἑστίας ἀρ. 18, σ. 29. 32ον 1878. Ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθ.» Ἀθ. 1902 σ. 478—92, 8ον.
- 88.—Μουσεῖον Βίρτζ ἐν Βρυξέλλαις, αὐτόθι σ. 522—27, 4ον.
- 89.—Ἑλληνοϊταλικὸν λεξικὸν ἐν κώδικι τῆς ἐν Ὁξωνίῳ βιβλιοθήκης, ἐν «Ἐφημ. τῶν Φιλομαθῶν» τ. Α'. περίοδ. 2α σ. 234—37.
- 90.—Ἀνεκδοτὸς μονωδία Ῥωμανοῦ τοῦ β'. ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς

(1) Κριτικὴ Thomas Davidson, ἐν American Journal of Philology edited by Basil L. Gildersleeve, Vol II N° 8 December 1881. σ. 501—507.—A. Frabasile ἐν «Il Nuovo istitutore», Salerno 22 Νοεμβρ. 1879. N° 34 35 e 36 Anno XI σ. 281—286.—«Νέα Ἡμέρα» Τεργ. 5 Ὀκτ. 1878 σ. 3—Aug. Boliz, ἐν Beilage zur Allgemeinen Zeitung 14 Ἰαν. 1882 Nr. 14—F. Hirsch ἐν Mittheilungen aus der histor. Litteratur VII Jahrgang (1879) I Heft σ. 25 32—Charles Gidel, ἐν Revue politique et littéraire 5 Ὀκτ. 1878 σ. 327—330.

πρώτης αὐτοῦ συζύγου Βέρθας ἐν Bulletin de correspondance hellénique τ. Β'. σ. 266—73.

91.—Sur une chronique inédite de Laomédon Lécarène αὐτόθι, τ. Α'. σ. 516—21, ἀνατ. ἐν «Ἱστορ. Μελετήματα» σ. 145—151 Ἀθ. 1884 τύπ. «ὁ Παλαμήδης» 8ον.

1879 92.—Ἡ ὑστεραία τῆς ἐν Πλαταιαῖς νίκης ἐν Π. τ. Γ'. Ἀθ. τύπ. Π. σ. 645—58, 8ον ἀνατ. ἐν «Ἱστορ. Μελετήματα» σ. 45—46, Ἀθ. 1884 τύπ. «ὁ Παλαμήδης» 8ον.

93.—Ἡ ἐν Λονδίνῳ ἐταιρεία πρὸς προαγωγήν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων (ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἀθηναίου), αὐτόθι, σ. 514—16, 8ον.

94.—Ἡ εἰκονομαχία, διήγημα ἐκ τῆς Βυζαντιακῆς Ἱστορίας ὑπὸ Ἑρμανν. Λίγγ. κατὰ μετάφρασιν, αὐτόθι, σ. 486—98, 599—609, 704—17, 8ον.

95.—Ὁ λεγόμενος τάφος τοῦ Εὐτροπίου ὑπὸ I. Μόρδτμαν, αὐτόθι, σ. 430—33, 8ον.

96.—Τὸ πρῶτον δηϊῶδες ῥημα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, αὐτόθι, σ. 400—107, 8ον. Ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελίδες» Ἀθ. 1905 σ. 385—394. 8ον.

97.—Αἱ ἐν Ὀλυμπία Ἀνασκαφαί, αὐτόθι, σ. 153—58 καὶ 329—39, 8ον.

98.—Τὰ ἐπιστημονικὰ πορίσματα τῶν ἐν Ὀλυμπία ἀνασκαφῶν, ἀνάγνωσμα Ἑρνεστού Κουρτίου, αὐτόθι σ. 367—79, 8ον.

99.—Ἡ παράδοσις τῶν Ἰωαννίνων, αὐτόθι σ. 71—5, 8ον, ἀνατ. ἐν «Ἱστορ. Μελετήματα» σ. 167—172, Ἀθ. 1884.

100.—Ὄνόματα ὑελωφῶν, αὐτόθι σ. 718—19, 8ον.

101.—Πομπηῖα καὶ Ἡράκλειον, λόγος Μιχαὴλ Ruggiero, ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ, αὐτόθι σ. 854—63, 8ον.

102.—Ἀναμνήσεις Ἱεροσολυμιτικαὶ (ἐκ τῶν τοῦ Eugène Melchior de Vogüé), ἐν «Ἐστία» τ. Η'. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 421—27, 4ον.

103.—Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ὡς ἱστορικός, αὐτόθι σ. 551—55, 4ον, ἀνατ. ἐν «Λόγοι καὶ Ἄρθρα» Ἀθ. 1902 σ. 574—582, 8ον.

104.—Ἰταλικαὶ ἀναμνήσεις, αὐτόθι, σ. 702—709, 4ον.

105.—Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τοῦ Χωνιάτου τὰ σωζόμενα, τὰ πλεῖστα ἐκδιδόμενα νῦν τὸ πρῶτον κατὰ τοὺς ἐν Φλωρεντία, Ὁξωνίῳ, Παρισίοις καὶ Βιέννῃ Κώδικας, δαπάνη τοῦ δήμου Ἀθηναίων, τ. Α'.—Β'. Ἀθ. τυπ. Π. 1879—80, 8ον. (1)

106.—Ὀλίγαι λέξεις περὶ Σλάβων ἐν Πελοποννήσῳ καὶ περὶ τῶν κληθέντων σλαβικῶν κτιρίων τῆς Ὀλυμπίας, ἐν «Ἔρα» ἔτ. Δ'. ἀρ. 180—181, 5 καὶ 6 Μαΐου 1879.

107.—Περὶ τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ Λέοντος, ἐν περιοδ. «Πλάτων» τ. Β'. (1879—1880) σ. 97, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905, σ. 289—299, 8ον.

108.—Modern Greek Literature on Cyprus, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 2706 6 Σεπτ. 1879 σ. 307—9 ἀρ. 2707 13 Σεπτ. 1879 σ. 338—9.

109.—Notes from Athens, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 2696 28 Ἰουν. 1879 [περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιολ. ἀνασκαφῶν].

110.—Αἰμίλιος Egger, ἐν «Ἐστία» τ. Η'. σ. 417 κ. ἐ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 764—771, 8ον.

111.—Collection de Romans Grecs en Langue vulgaire et en vers, publiés pour la première fois d'après les manuscrits

1880

(1) Κριτικὴ Thomas Davidson, ἐν American Journal of Philology, edited by Basil L. Gildersleeve Vol II No 8 December 1881 σ. 501—507—Ἑκκλ. Ἀλήθεια Κων/λεως Δ'. 611 κ. ἐ. — Bursian ἐν Jahresbericht Band XXXII σ. 181 κ. ἐ. — Γεώργ. Τσιάκας, ἐν «Ἀκρόπολις» 15 Δεκ. 1883 ἔτ. Δ'. ἀρ. 610.—Π. Παπαγεωργίου ἐν «Κλειῶν» Τεργέστης 1/1, Ἀπρ. 1882 ἔτ. ΚΑ'. ἀρ. 1087, ἐν «Κλειῶν» 1/2, Ἀπρ. 1882 ἔτ. ΚΑ'. ἀρ. 1084, ἐν «Πρωτὰ» Σάβ. 28 Ἀπρ. 1879 ἔτ. Α'. ἀρ. 49, ἐν «Ἐφημερίς» 24 Ἀπρ. 1879 ἔτ. 5'. ἀρ. 114, ὁ αὐτὸς ἐδημοσίευσε καὶ ἐπέκρισεν ἐν ἰδίῳ τόμῳ.—Hirsch ἐν Mittheilungen aus der Hist. Litteratur, τ. IX σ. 11—12,—ἐν Jahresbericht τοῦ Bursian ἔτ. 1883 (:) σ. 181.—E. Miller, Michel Choniata ἐν Journal des Savants Déc. 1880 σ. 755—770—E. Miller ἐν Journal officiel de la République Française 18 Août 1880,—Rapport ἐν Académie des Inscriptions et Belles — Lettres 13 Août 1880,—F. Hirsch ἐν Wochenschrift für Klassische Philologie No 18 1885 σ. 395—396—Fedor Jonesco ἐν Ὑπομνήματα τοῦ Αὐτοκρ. Νεορωσ. Πανεπ. σ. 32 Ὀδησός 1881.

de Leyde et d' Oxford, Paris Maisonneuve et Cie Libraires—
Editeurs 128+372+4 πίν, 8ον. (1)

112.—Ἐκθεσις πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς εἰς
τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποστολῆς αὐτοῦ κατὰ θέρος τοῦ 1880, Ἄθ. τύπ.
Ἐκδοτὸς σ. 32, 8ον. (2)

113.—Τὰ περγαμηνὰ ἀγάλματα ὑπὸ J. Schubring κατὰ μετά-
φρασιν. ἐν Π. τ. Δ' Ἄθ. τύπ. Π. σ. 76—79, 8ον.

114.—Ἐγκαρτέρησις, διήγημα ἐκ τοῦ Ἰταλ. E. de Amicis,
αὐτόθι σ. 79—82, 148—51, 235—45, 8ον.

115.—Γουλιέλμος Βάγνερ, αὐτόθι σ. 331—34, 8ον ἀνατ. ἐν
«Μικτ. Σελ.» Ἄθ. 1905, σ. 772—776, 8ον.

(1) Κριτικὴ K. Krumbacher ἐν Blätter für das Bayer. Gymnasial- u
Realschulwesen 1881 τεύχος 5 σ. 221—3.—Thomas Davidson ἐν American
Journal of Philology edited by Basil L. Gildersleeve Vol. II No 8 Decem-
ber 1881 σ. 501—507—Aug Boltz ἐν Beilage zur Allg. Zeitung No 125 5
Μαΐου 1881—The Educational Times Nov. 1, 1880 σ. 282—283—K Foy ἐν
Lit. Centralblatt 1880 σελ. 1262.—The Academy, Μαρτ. 3 1877 σ. 182.

(2) Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1880 ἀποσταλείς ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων πα-
ρέμεινεν ἐπὶ τετράμηνον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κ. κ.
Φιλίππου Γεωργαντᾶ καὶ Ἰωάννου Παρχαρίδου, καὶ τοῦ ζωγράφου Αἰμιλίου
Gilliérou, τὰ δὲ ὑπὸ τούτου φιλοτεχνηθέντα τότε ἐγχρωμα πανομοιότυπα
ἀγιογραφῶν καὶ ζωγραφῶν ἐκ χειρογράφων ἐδώρησεν ὁ Σ. Α. κατὰ τὸ 1915
εἰς τὸ βυζαντινὸν Μουσεῖον τοῦ ὁποίου ἦτο ἀντιπρόεδρος. Ἡ ἐκθεσις μετε-
φράσθη γερμανιστί: Ein Besuch auf dem Berge Athos, Bericht des Dr
Sp Lambros, an die griechische Kammer ueber seine Sendung nach den
hl. Berge im Sommer 1880, aus dem neugriechischen, von dem Verfasser
genehmigte und durchgesehene Uebersetzung v. P. Heinrich von
Riechenbach O. S. B. Würzburg—Wien 1881 σ. 38 8ον, καὶ Die Bibliotheken
der klöster des Athos, nach dem Rechenschaftsbericht des Prof D'
Sp Lambros an die griechischen Kammeru, deutsch von Prof. August
Boltz, Bonn Ed Nolte 1881 σ. 32, 8ον. Κριτικὰς δὲ πρὸς Thomas Davidson
ἐν American Journal of Philology edited by Basil L. Gildersleeve Vol. II
No 8 December 1881 σ. 501—507,—Aug. Boltz ἐν Jahresbericht τοῦ Bur-
sian ἐν. 1883 (3) σ. 183,—Aug. Boltz ἐν Philolog. Rundschau II Jahrgang
No 8 σ. 254,—ἐν Sonntags Beilage zur Norddeutschen allgemeinen Zeit-
ung No 21 22 Μαΐου 1881,—Vossische Zeitung No 277 1880.—A. Kirpic-
nikov ἐν Viz. Vrem. 4 1891 184—7—Leopold Cohn Berl Philol Woch. 21
1901 σ. 1133—5—My Revue Critique 52 1901 12 κ. ε.

116.—Μία Νεοελληνικὴ μυθιστορία, ἐκ τοῦ γερμαν. τοῦ W.
Lang, αὐτόθι σ. 398—408, 8ον.

117.—Notes from Athens ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 2773,
18 Δεβρίου σ. 822—3. [ἀρχαιολογικά].

118.—Ἀνέκδοτος Θρήνος Παρθενίου ἱερομονάχου ἐν M. Def-
iners Archiv für Mittel und Neugriech. Philologie τ. Α' 1880
σ. 116—24.

119.—Κανανὸς Λάσκαρις καὶ Βασίλειος Βατάτζης, δύο Ἑλληνες
περιηγηταὶ τοῦ 15'. καὶ 16'. αἰῶνος, ἐν Π. τ. Ε'. Ἄθ. τύπ. Π.
σ. 705—719, 8ον, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἄθ. 1905 σελ. 579—
599, 8ον. (1)

120.—Βιβλιοκρισία ἐπὶ τοῦ «Trois poèmes grecs du moyen-
âge, inédits, recueillis par le professeur W. Wagner avec le
portrait de l'auteur. Berlin 1881».

121.—(S. Callary et Cie) 8ον, ἐν «Δελτίον τῆς Ἑστίας» τ.
IA'. ἀρ. 234, Ἄθ. τύπ. Ἑστίας, 4ον.

122.—Σπυρίδων Ζαμπέλιος, ἐν «Δελτίον τῆς Ἑστίας» τ. IB'.
Ἄθ. 13 Σεπτεμβρ. σ. 1—2, 4ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθ.» Ἄθ.
τύπ. Σακ. 1902 σ. 269—573, 8ον.

123.—Σεισμοὶ ἐν Ἀθήναις πρὸ τοῦ 1821 ἐν «Ἑστία» τ. IA',
Ἄθ. τύπ. Ἑστίας σ. 289—91, 4ον, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἄθ.
1905 σ. 538—544, 8ον.

124.—Περὶ ὀλίγων κατεστραμμένων σελίδων τῆς Πατρῆου Ἱστο-
ρίας, αὐτόθι σ. 406—408, 4ον ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἄθ. 1905 σ.
557—560, 8ον.

125.—Πρόχειρά τινα περὶ τῶν πηγῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἱστορίας
κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐν Π. τ. Ε'. Ἄθ.
τύπ. Π. σ. 244—53, 8ον, ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἄθ. 1905 σ.
518—530, 8ον.

(1) Κριτικὴ Thomas Davidson ἐν American Journal of Philology Vol
II No 8 December 1881 σελ. 501—507—ἐν Königlich privilegirte Berli-
nische Zeitung 23 Νοεμβρ. 1881 No 547—ἐν Erste Beilage zur Vossischen
Zeitung 18 καὶ 27 Νοεμβρ. 1881 No 599 καὶ 565—αὐτόθι 17 Μαρτίου
1882 No 129.

126.—Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Πανσελήνου, αὐτόθι σ. 445—52, 8ον, ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 506—515 +1 πιν, 8ον. (1)

127.—Περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐμμέτρων μεταφράσεων τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ τῆς ὑπὸ Πολυλά μεταφράσεως τῆς Ὀδυσσεΐας, ἐν «Ὠρα» ἔτ. 5'. ἀρ. 278, Ἀθ. 6 Αὐγ.

128.—Βιβλιοκρισία «Δήμιτσα περὶ τῆς ἀληθοῦς πατρίδος τοῦ ἐξόχου, καλλιτέχνου Παιωνίου» καὶ «F. Gregorovius Athen in den dunklen Jahrhunderten» ἐν Deut. Litteraturzeitung 1881 ἀρ. 51 σ. 1970—71.

129.—Βιβλιοκρισία τῶν ὑπὸ Γ. Δεστούνῃ γενομένων δημοσιεύσεων μεσαιωνικῶν ἐπυλλίδων ἐν τῇ τοῦ Βερολίνου Philologische Wochenschrift ἀρ. 1 τῆς 1 Ὀκτ. σ. 7.

130.—Ἐπιθεώρησις τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας κατὰ τὸ 1880—1881 ἐν «Athenaeum» 31 Δεκ. σ. 885 κ. ἑ. μεταφρασθεῖσα ἐν «Νέα Ἐφημερίς» 1 Ἰαν.

131.—Αἱ Βυζαντιακαὶ ἐκκλησίαι τῶν Ἀθηναίων ἐν «Ἐσπερος» ἔτ. Α'. σ. 97 κ. ἑ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 531—537 +2 εἰκ., 8ον.

132.—Τὸ μνημεῖον τοῦ Βύρωνος ἐν Μεσολογγίῳ, ἀρθρον ἐν «Ἐσπερος» ἔτ. Α'. σ. 61—69, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθ.» Ἀθ. 1902 σ. 542—547, 8ον.

133.—Συρράκον καὶ Καλαρῦται, ἐν «Ἐφημερίς» 28 Ἰουν. καὶ ἐν «Ἐστία» τ. ΙΒ'. σ. 440—442, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθ.» Ἀθ. 1905 σ. 518—522, 8ον.

134.—Eine Inschrift aus Chalkis ἐν Mitteilungen des deu. archaeol Instit. in Athen τ. VI 1881 σ. 167—73.

135.—Γρηγορόβιος Φερδινάνδος, βιογραφικὸν σημεῖωμα, ἐν «Ἐστία» τ. ΙΓ'. σ. 225, 4ον.

136.—Γρηγοροβίου Φερδινάνδου, Ἀθηναῖς, ἱστορικὸν διήγη-

(1) Κριτικὴ Thomas Davidson ἐν American Journal of Philology Voll. VI No 8 December 1881 σ. 501—507.

(2) Τὴν 31 Μαρτίου 1882 διωρίσθη Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων παραμείνας μέχρι 24ης Ἀπριλίου 1885 ὅτε παραιτήθη.

μα κατὰ μετάφρ. ἀνατ. ἐκ τῆς «Ἐστίας» τ. ΙΓ'. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας 8ον. (1)

137.—Κερκυραϊκὰ Ἀνέκδοτα, ἐκ χειρογράφων Ἀγίου Ὄρους, Κανταβριγίας, Μονάχου καὶ Κερκύρας, νῦν τὸ πρῶτον δημοσιευόμενα, Ἀθ. τύπ. Π. σ. 84, 8ον. (2) Περιέχει καὶ βιβλιολογίαν τῶν μέχρι τότε ἔργων αὐτοῦ.

138.—Τὰ ἀναγνώσματα τῶν πάππων μας, ὁ Μπερτόλδος (ἀπ. ἐκ διατριβῆς ἀναγνωσθεΐσης ἐν τῷ Φιλ. Σουλ. Π.) ἐν «Ἐστία» τ. ΙΓ'. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 209—11, 4ον, ἀνατ. ἐν «Μ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 572—578, 8ον.

139.—Βιβλιοκρισία Ἀδαμαντίου Κοραῆ τὰ μετὰ θάνατον εὑρεθέντα, τ. Α'. ἐν Deut. Litztg. 8 Ἰουλ. ἀρ. 27 σ. 964—5.

140.—Βιβλιοκρισία Κ. Ν. Σάθα, Μνημεῖα Ἑλλην. Ἱστορίας ἐν Deut. Litztg. 25 Μαρτ. ἀρ. 12 σ. 433—4.

141.—Βιβλιοκρισία Aug. Marrast, La vie byzantine au VIe siècle ἐν Deut. Litztg. 18 Φεβρ. ἀρ. 7 σ. 251—2.

142.—Βιβλιοκρισία Aug. Boltz, Die hellenische oder neugriechische Sprache, ἐν Deut. Litztg. 3 Ἰουν. ἀρ. 22 σ. 1783—4.

143.—Βιβλιοκρισία E. Legrand, Bibliothèque Grecque vulgaire, ἐν Deut. Litztg. 30 Μαΐου ἀρ. 20 σ. 711—12.

144.—Ἀνέκδοτος Λόγος Παχωμίου τοῦ Ρουσάνου περὶ δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων κατὰ τὸν 15^ο αἰῶνα, ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. (3) τ. Α'. σ. 101—112, 8ον.

(1) Κριτικὴ William Fischer ἐν Berliner phil. Wochenschrift 1884 ἀρ. 31—32 1882.

(2) Κριτικὴ Πέτρου Παπαγεωργίου ἐν ἐπιφυλλίδι ἐφ. «Κλειώ» Τεργέστη 3/10 Ὀκτ. 1883 ἔτ. ΚΓ'. ἀρ. 1164.

(3) Κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἰδρύθη ἡ ἐν Ἀθήναις Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρεία τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ὁ Σ. Λάμπρος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἰδρυτῶν καὶ πρωτογενῶν ἐκλεγείσας κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντιπρόεδρος αὐτῆς ὑπὸ πρόεδρον Τιμ. Φιλήμονα, κατόπιν δὲ ταμίας καὶ τέλος Διευθυντὴς τοῦ ἀρχείου αὐτῆς ἐπὶ μακρὰ ἔτη, ἀντιπροσώπευσε δὲ τὴν Ἑταιρείαν εἰς τὰς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐορτάς διὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια προτομῆς τοῦ Κουρτίου (1895).

145.—Ἀνέκδοτον χρυσόβουλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου (1289), αὐτόθι σ. 113—119 ὄον.

146.—Εἰκὼν Ἱερεμίου Α'. Πατριάρχου Κων/πόλεως, αὐτόθι σ. 121—122, ὄον, ἀνατ. ἐν «Μ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 516—517+1 πιν, ὄον.

147.—Ἀντιβολή κωδίκων περιεχόντων τὸν ἀνέκδοτον λόγον Παχωμίου τοῦ Ρουσάνου, αὐτόθι σ. 367—69, ὄον.

148.—Βιβλιοκρισία Bordier, Description des peintures, αὐτόθι σ. 369—73, ὄον.

149.—Βιβλιοκρισία Nicandri Nucii fragmentum, αὐτόθι σ. 563—65, ὄον.

150.—Μονεμβασιακά, ἐν Π. τ. Ζ'. Ἀθ. τύπ. Π. σ. 471—76, ὄον.

151.—Βιβλιοκρισία τῆς ἐκδόσεως ἔργων Ἰωάννου Εὐχαΐτων τοῦ Paul de Lagarde, ἐν Deut. Litztg. 26 Μαΐου, ἀρ. 21 σ. 737—9.

152.—Βιβλιοκρισία A Jeannarakis, Deutschneugriechisches Handwörterbuch ἐν Deut. Litztg. 10 Νοεμβ. ἀρ. 45 σ. 1576—78.

153.—Βιβλιοκρισία Rubió y Lluch, la expedición de los Catalanes in Oriente. Deut Litztg. 17 Νοεμβ. ἀρ. 46 σ. 1615.

154.—«Ἱστορικὰ Μελετήματα» Ἀθ. τύπ. «ὁ Παλαμήδης» σ. η'. +224 (¹) περιέχοντα ἐκτὸς ἀνατυπώσεω τριῶν διατριβῶν καὶ τὰ ἔξης κατὰ πρῶτον ἐκδιδόμενα α') Τὰ περίσματα τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας καὶ οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος σ. 1—25—β') Φοίνικες ἐν Ἀγίῳ Γεωργίῳ τῷ παρὰ τῇ Σαλαμῖνι, σ. 26—43—γ') Τρία ἀποσπάσματα ἐκ τῶν Ἰνδικῶν τοῦ Κτησίου σ. 61—68—δ') Περὶ Δεξίππου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἑρούλων ἀλώσεως τῶν Ἀθηνῶν σ. 69—96—ε') Τὸ περὶ κτίσεως Μονεμβασίας χρονικὸν σ. 97—128—ς') Ἡ ὑπὸ τῶν Ἀράβων δευτέρα πολιορκία τῆς

Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεοδόσιος ὁ Γραμματικὸς, σ. 129—144—ζ') Ἡ ἀποστασία καὶ ὁ θάνατος τοῦ Γεωργίου Μανιάκη, σ. 152—166—η') Τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας καὶ ἡ περὶ Πελοποννήσου ἐκθεσις τοῦ Μαρτίνου Μικιέλ, σ. 173—220—θ') Συμπλήρωμα τῆς περὶ Φοινίκων πραγματείας, σ. 221—222.

155.—Ἐπιτάφιος ἀποχαιρετισμὸς εἰς Ἀνδρέαν Μάμουκαν ἀναγνωσθεὶς ἐν τῷ νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν τῇ 14 Μαρτίου 1884, ἐν «Ἐφημερίς» 2 Ἀπρ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 299—301, ὄον.

156.—Ἀττικὰ Ἐπιτάφια Ἀνάγλυφα, ἐν «Ἐστία» 273 κ. ἔ., 293 κ. ἔ., 314 κ. ἔ., ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 258—288+10 εἰκ. ὄον.

157.—Excerptorum Constantini de natura animalium libri duo, Aristophanis Historiae animalium epitomae, subjunctis Aeliani Timothei aliorumque eclogis [supplementum Aristotelicum τῆς ἐν Βερολίῳ Ἀκαδημίας]. Berolini σ. 22+282, ὄον. (¹)

158.—Θεόδωρος ὁ Ποτάμιος καὶ ἡ εἰς Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον μονοψῆδία αὐτοῦ, ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. τ. Β'. Ἀθ. σ. 48—62, ὄον.

159.—Ἐπιστολή Μαξίμου τοῦ Πλανούδη περὶ μεμβρανῶν, αὐτόθι σ. 62—64, ὄον.

160.—Ἀνέκδοτος διήγησις περὶ τῆς ἐν ἔτει 1650 παρὰ τὴν Θήραν ἐκρήξεως, αὐτόθι σ. 107—111, ὄον.

161.—Βυζαντιακὰ αἰνίγματα, αὐτόθι σ. 152—66, ὄον.

162.—Ποιήματα Γεωργίου τοῦ Ἀμοιρούτζη, αὐτόθι σ. 275—82, ὄον.

163.—Ἡ περὶ Πελοποννήσου ἐκθεσις τοῦ Βενετοῦ προνοητοῦ Κόρνερ, αὐτόθι σ. 282—317, ὄον.

164.—Χρονικὸν τοῦ παπᾶ-Συνοδινού, αὐτόθι σ. 640—50, ὄον.

165.—Ἀπογραφή τοῦ νομοῦ Μεθώνης ἐπὶ Βενετῶν, αὐτόθι σ. 686—710, ὄον.

(¹) Κριτικὴ ἐν Revue Critique d'histoire et de littérature ἔτ. 19. No 6—9 Φεβρ. 1885.—L. Büchner ἐν Wochenschrift für klassische Philologie Juli 1885, No 27 2 Jahrgang 835—840—A. Schöne ἐν Deutsche Literaturz. 1885 No 26 σ. 935—L. Büchner ἐν Correspondenz-Blatt der deutschen Gesellschaft für Anthropologie, Ethn. und Urgesch. XVI Jahrg No 4 April 1885 σ. 32—ἐν «Αἰών» 28 Φεβρ. 1885 ἀρ. 4719 σ. 4.

(¹) Κριτικὴ H Usener ἐν Gött. Gel. Anzeigen ἀρ. 26 20 Dec. 1892 σ. 1001 κ. ἔ.,—Fr. Susemihl ἐν Berl. philolog. Wochenschrift 24 Okt. 1885 No 43 σ. 1352—57 — Ἐφ. «Αἰών» ἀρ. 4547 3 Ἀπρ. 1885.

166.—Ἡ ζωολογία τῶν Ἑλλήνων καὶ Τιμόθεος ὁ Γαζαῖος ἐν «Ἐστία» τ. ΙΘ'. Ἀθ. τυπ. Ἐστίας σ. 323—26, 4ον.

167.—Τὸ ἐπίγραμμα παρ' Ἑλλήσι καὶ ἡ ποίησις τῶν βυζαντιακῶν σφραγίδων, ἐν «Ἐστία» τ. Κ'. Ἀθ. τυπ. Ἐστίας σ. 700—703 καὶ 716—18, 4ον, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 329—343, 8ον.

168.—Βιβλιοκρισία· Θεοδωρήτου Κύρου ἐπιστολαὶ ἐκδιδ, ὑπὸ Ι. Σακκελίωνος ἐν «Deut. Litztg.» 1 Αὐγ.

169.—Ὁ Βασιλικὸς λόγος, πρῶται ἐντυπώσεις, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» ἔτ. Γ'. ἀρ. 1222 Ἀθ. 12 Ὀκτ.

170.—Βιβλιοκρισία· Hertzberg, Gesch. d. byzant. u. d. Osman. Reiches καὶ Κ. Σάθα, Documents inédits κτλ. τ. Ε'. ἐν Deut. Litztg. 10 Ἰαν. ἀρ. 2 στ. 51—52.

171.—Βιβλιοκρισία· Hertzberg, Athen historisch topographisch dargestellt καὶ Κ. Σάθα, Documents inédits. τ. Γ'. ἐν Deut. Litztg. 8 Αὐγ. ἀρ. 32 στ. 1142—8.

172.—Ἀθήναι καὶ Χριστιανισμός, ἀνεγν. ἐν ἱερῷ ναῷ Μητροπόλεως. Ἀθ. 3 Ὀκτ. 1885, (1) ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 5 Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 259—95, 8ον.

173.—Βιβλιοκρισία· G. Schlumberger, Sigillographie, ἐν Deut. Litztg. 4 Ἰουλ. ἀρ. 27 στ. 271—2.

1886 174.—Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος μετ' εἰκόνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κων/πόλεως, Ἀθ. ἔκδ. Κ. Μπέκ τ. Α'. 1886, Β'. 1888, Γ'. 1892, Δ'. 1898, Ε'. 1902, Σ'. 1908. 8ον (2).

175.—Ἡ Κληρονομία τῶν πεσόντων, ἐν «Ἐπὶ Πατρίδος» 9

(1) Κατ' ἐντολὴν τῆς δημοτ. ἀρχῆς ἐφορταζούσης τὴν μνήμην Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

(2) Κριτικὴ ἐν Νέα Ἡμέρα Τεργ. ἔτ. ΙΒ'. (Μ'.) ἀρ. 628 (1616) 13|25 Ὀκτ. 1886, —Νέα Ἡμέρα Τεργέστης, ἀρ. 915 (1903) Σάβ. 13|25 Ἰουν. 1892, —Ἐφημερίς 17 Νοεμ. 1885 ἀρ. 32 ἔτ. ΙΒ'. —Derevényi Móricz ἐν Történeti Szemle, a Magyar tudományok Akadémia Megbizásabob szerkeszti Angyal Dávid Budapest 1913 σ. 426 κ. ἔ.

—11 Μαΐου Ἀθ. Μηνὶ Ἰουνίῳ σ. 8—9 ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἀρ.» Ἀθ. 1902 σ. 364—366, 8ον.

176.—Ἀνέκδοτος θρήνος ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κων/πόλεως ἐν «Ἐστία» τ. ΚΒ'. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 821—25, 4ον.

177.—Λεοπόλδος Ράγκε [ἐπὶ τῇ ἐνενηκονταετηρίδι αὐτοῦ], ἐν «Ἐστία» τ. ΚΑ'. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 10—14, 4ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 607—615, 8ον.

178.—Ἡ φωνὴ τῶν ζώντων καὶ ἡ βοή τῶν νεκρῶν, Ἀρθρον ἐν εἰδικῷ περὶ Μακεδονίας φύλλῳ τῆς ἐφ. «Ἀκρόπολις» 10 Ἰαν. 1886, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 391—392.

179.—Δύο Λέοντες, Ἀρθρον, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 23 καὶ 28 Νοεμβρ. καὶ 3 Δεκ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 411—429, 8ον.

180.—Ἐπὶ τοῖς σειμοῖς τῆς Μεσσηνίας, ἐν ἐκτάκτῳ φύλλῳ ἐφ. «Ἀκρόπολις» 3 Σεπτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 407, 8ον.

181.—Βιβλιοκρισία· V. Gardthausen Catal. codd. Sinaiticum, ἐν «Ἐστία» τ. ΚΒ'. Ἀθ. 1886 σ. 446—7.

182.—Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐκφωνηθεὶς τῇ 18 Μαρτίου 1887, Ἀθ. τύπ. Ἀλ. Παπαγεωργίου σ. 23, 8ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθρ.» Ἀθ. 1902, σ. 174—91.

183.—Greece ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3036 2 Ἰαν. σ. 17—18 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολ. παραγωγῆς τοῦ 1886, Ἱστορ., Φιλοσ., Λογοτεχν.].

184.—Δύο λησμονηθέντες, [περὶ Βασιλικῆς τῆς Ἀθηναίας καὶ Μιχαὴλ τοῦ Λίμπωνα] ἐν «Ἐστία» τ. ΚΓ'. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 133—37 καὶ 150—51, 4ον.

185.—Τὸ παλάτιον τοῦ Μπαρπαγιάννη, [Ἰωάννου Καποδιστρίου] ἐν «Ἐστία» τ. ΚΓ'. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 265—68, 4ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἀρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 556—63, 8ον.

186.—Γινῶμαι ἐκφρασθεῖσαι ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἐν «Ἐφημερίς» ἔτ. ΙΔ'. ἀρ. 138 Ἀθ. 8 Μαΐου.

187.—Ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν, ἐν «Ἐφημερίς» ἔτ. ΙΔ'. ἀρ. 118, Ἰουλ. 28 Ἀπριλ. [ἀπάντησις εἰς ἐπικρίσεις κατὰ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ].

188.—Ἐναρκτήριον μάθημα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἀνατολῆς ἐκφ. ἐν Ἐθν. Πανεπ. 11 Ὀκτ. 1887 ἐν ἐφ. «Καθημερινή» 12 καὶ 15 Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθ.» Ἰουλ. 1902 σ. 192—208, 8ον. (1)

189.—Αἱ Ἀθήναι πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου. Ἀπογραφικὰ σημεῖώματα, ἐν Ἡμερολ. Ἐστίας σ. 143 κ. ἐ. ἀνατ. μετὰ προσθ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰουλ. 1905 σ. 545—552, 8ον.

190.—Ἱστορία ληστρικῆς σημιμορίας, ἐν «Ἡμερολόγιον» Σκόκου σ. 68 κ. ἐ. ἀνατ. ἐν «Μ. Σελ.» Ἰουλ. 1905 σ. 344—347, 8ον.

191.—Ἀνάγκη φοιτητικοῦ κέντρου, ἐν ἐφ. «Καθημερινή» 6 Δεκ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθ.» Ἰουλ. 1902 σ. 631—633, 8ον.

1888 192.—A Collation of the Athos Codex of the Shepherd of Hermas, together with an introduction by Sp. Lambros, translated and edited with a preface and appendices by J. Armitage Robinson M. A. Cambridge Univ. Press. 1888 σ. XII + 36, 8ον. (2)

193.—Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγ. Ὁρους Ἑλληνικῶν Κωδίκων τ. Α'. μέρ. Α'. Βιβλιοθήκαι Πρωτάτου—Ἀγίας Ἀννης—Ἀγίου Παύλου—Χιλιανταρίου—Ζωγράφου—Κωσταμονίτου—Γρηγορίου—Ξενοφώντος, τύπ. Ἀλ. Παπαγεωργίου σ. η'. + 192, 8ον.

194.—Πλουτάρχεια ἀπαγθίσματα⁽³⁾ ἐν Ἀγιορειτικῷ Κώδικι τῆς

Μονῆς Διονυσίου, Ἰουλ. τύπ. «Παλιγγενεσία» Ι. Ἀγγελοπούλου, σ. 25, 8ον.

195.—Περὶ παλιμνήστων κωδίκων τῶν Ἀγιορειτικῶν Βιβλιοθηκῶν, Ἰουλ. τύπ. «Παλιγγενεσία» Ι. Ἀγγελοπούλου σ. 20, 8ον. (1)

196.—Greece, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3167 7 Ἰουλ. σ. 18—19. [ἐπισημώσεις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογικῆς παραγωγῆς τοῦ 1887].

197.—Βιβλιοκρισία Paul de Lagarde, Neugriechisches aus Kleinasien, ἐν Deut. Litztg. 1888 11 Αὐγ. ἀρ. 32 σ. 1142—3.

198.—Ἡ Νεοελληνικὴ ποίησις ἐν τῇ Ἐσπερίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Οὐγγαρία, ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Ω, ἐν «Ἐστία» τ. ΚΕ'. σ. 361 κ. ἐ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰουλ. 1905 σ. 736—741, 8ον.

199.—Νέος Ἑλλην Ἀἴσωπος, ἐν «Ἡμερολόγιον» Κ. Σκόκου ἔτ. Γ'. σ. 325 κ. ἐ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰουλ. 1905 σ. 561—566, 8ον.

200.—Κυράδες-Χοιράδες, ἐν Mitteilungen d. deu. archaeol. Inst. Athen τ. XIII σ. 408—9.

201.—Greece, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3219 6 Ἰουλ. [ἐπισημώσεις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολ. παραγωγῆς τοῦ 1888]. 1889

202.—Ὁ Πατριαρχικὸς Θρόνος Ἀλεξανδρείας ἀπὸ Σαμουήλ Καπασούλη μέχρι καὶ Ματθαίου, κατ' ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. τ. Γ'. Ἰουλ. σ. 560—78, 8ον.

203.—Ἡ Α'. Ἰανουαρίου καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐλευθερία. Ἄρθ. ἐν «Ἐστία» τ. ΚΖ'. σ. 1—4, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθ.» Ἰουλ. 1902 σ. 548—555, 8ον.

204.—Ὁ ἄνθρωπος ἐκτὸς τῆς ἱστορίας, ἐν «Ποικίλη Στοά» ἔτ. 1889 σ. 314, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰουλ. 1905 σ. 205—211, 8ον.

205.—Ὁ Ναύαρχος πρὸ τῆς Ναυαρχίας, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 23 Ἀπρ. ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἐν Σύρῳ ἀνδριάντος τοῦ ναυάρχου Μιαούλη, ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθ.» Ἰουλ. 1902 σ. 528—532 + 1 πανομ.

(1) Κριτικὴ O. v. Gebhardt, ἐν Centralblatt für Bibliothekswesen VI 2 Heft, Februar 1889 σ. 80—83—H. Diels ἐν Deut. Litztg. σ. 343 1889 καὶ 11 Μαΐου 1889 X Jahrgang No 19, σ. 706.

(1) Τὴν 30ην Ἰανουαρίου 1887 διορίσθη Ἐκτακτὸς Καθηγητὴς τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, κατὰ δὲ τὸ 1890 Τακτικὸς Καθηγητὴς, παραιτηθεὶς ἐκ τῆς θέσεως ταύτης τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1916, καὶ διορισθεὶς Πρωθυπουργός.

(2) Κριτικὴ Adolf Harnack, ἐν Theologische Lit Ztg 1888 No 12 σ. 303—305—F. Loofs ἐν Göttingische gelehrte Anzeigen No 3 Febr. 1890 σ. 89—96—Adolf Hilgendorf ἐν Berl. Philolog. Wochenschrift. 16 Febr. 1889 No 7 σ. 206—209.

(3) Κριτικὴ O. v. Gebhardt ἐν Centralblatt für Bibliothekswesen VI Heft, 2 Februar 1889, σ. 80—83.—H. Diels ἐν Deutsche Literaturzeitung 9 März. 1889 No 10 σ. 343.

206.—Ἐπιθαλάμια ἱστορήματα, ἄρθρον ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 4 Ἰουν. ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν γάμων τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» 1902 σ. 461—465, 8ον,

207.—Ἀστεῖαι παρεννοήσεις, ἐν «Ἡμερολόγιον» Κ. Σκόκκου ἐτ. Δ'. σ. 115, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 792—800, 8ον,

208.—Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Ῥήγα Βελεστινλῆ, ὑπὸ Αἰμ. Λεγράνδ καὶ Σπ. Λάμπρου δημοσιευόμενα, ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. τ. Γ'. Ἀθ. σ. 587—774, 8ον [Β'. ἐκδ. τύπ. Περγῆ 1891 σ. η'. +182].

209.—Βιβλιοκρισία: E.A. Sophocles, Greek Lexicon, ἐν Deut. Litztg 16 Φεβρ. ἀρ. 7 στ. 232—4.

210.—Βιβλιοκρισία: C. Neumann, Griechische Geschichtsschreiben u. Geschichtsquellen im 12^{en} Jahrh. ἐν Deut. Litztg 1889 20 Ἀπρ. ἀρ. 16 στ. 592—4.

211.—Ἄρθρα ἐκδοθέντα ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ (Ἀθ. 1889—90) τοῦ «Λεξικοῦ Ἑγκυκλοπαιδικοῦ» ἐκδ. ὑπὸ Μπάρτ καὶ Χίρστ. Ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ἄρθρων σημειοῦνται τὰ ἑξῆς ἐκτενέστερα: Ἀθῆναι σ. 188—207, Ἀθῶς σ. 225—226, Αἴγινα σ. 251—253, Αἴγιον 255—256, Αἴγυπτος σ. 260—273, Αἰολεῖς 343—344, Ἀλέξανδρος σ. 567—576, Ἀλέξιος σ. 588—591, Ἀλῆ-πασσαῶς 600—605, Ἀλκιβιάδης σ. 621—623, Ἀλκμαιωνίδαί σ. 626—627, Ἀμφικτυονία σ. 774—775, Ἀμφισσα σ. 781—782, Ἀνδρίτσος σ. 872—874, Ἀνδρόνικος σ. 876—877, Ἀννίβας σ. 931—932, Ἀνταλκίδα σ. 938—939, Ἀντίγονος σ. 954—955.

1890 212.—Greece ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3271, 5 Ἰουλ. σ. 20—21 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογ. παραγωγῆς τοῦ 1889].

213.—Ἄρθρα δημοσιευθέντα ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ (1890—91) τοῦ Λεξικοῦ Ἑγκυκλοπαιδικοῦ ὑπὸ Μπάρτ καὶ Χίρστ. Ἐκ τῶν πολλῶν σημειοῦνται τὰ ἑξῆς ἐκτενέστερα: Ἀντιόχεια σ. 18—19, Ἀντίοχος σ. 24—27, Ἀντώνιος σ. 57—59, Ἀποικίαι Ἑλληνικαί σ. 111—113, Ἀπομνημονεύματα σ. 147—149, Ἄργος σ. 220—224, Ἀρκαδία σ. 297—303, Ἀρκαδιὰ 303—4, Ἀρματοῖ σ. 314—316, Ἄρτα σ. 356—359, Ἄτταλος σ. 514—515

Βαβυλωνία σ. 621—632, Βάρδας σ. 716—717, Βελισάριος σ. 798—799, Βησσαρίων σ. 859—861, Βιβλιογραφία, Βιβλιογράφος, Βιβλιοδετική, Βιβλιοθήκη σ. 865—872, Βιβλίον σ. 873—874, Βιβλιοπώλης σ. 874—876, Βιλλαρδουῖνος σ. 890—891, Βιογραφία σ. 896—898.

214.—Πύλος καὶ Ναβαρῖνον, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 8 Ὀκτ. 1890 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: «8 Ὀκτ. 1827—8 Ὀκτ. 1890», ἀνατ. ἐν ἐφ. «Ἑλλάς» 29 Δεκ. 1893, Β'. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 523—27, 8ον.

215.—Greece ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3323, 4 Ἰουλ. σ. 24—25 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολ. παραγωγῆς τοῦ 1890]. 1891

216.—Notes from Athens ἐν «The Athenaeum» 1 Ἀύγ. [περὶ τῆς καείσης βιβλιοθήκης τῆς Σιμοπέτρας].

217.—Ἐκ τοῦ γραμματοφυλακείου τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος, ἐν Π. τ. ΙΔ'. Ἀθ. τύπ. Ἀλ. Παπαγεωργίου σ. 73—85, 8ον, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. τύπ. Σακ. 1905 σ. 665—680, 8ον

218.—Φερδινάνδος Γρηγορόβιος, ἐν «Ἄστου» 25 Ἀπρ. (ἀνωμόως), ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 621—623, 8ον.

219.—Λόγος ἐπὶ τῇ ἑβδομηκονταετηρίδι τῆς Ἑθν. Παλιγγενεσίας ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ μεγ. αἴθ. τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου, 25 Μαρτ. 1891, ἐν «Ἄστου» 26 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 3—28, 8ον, ἀνατ. ἐν «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911 σ. 3—16, 8ον.

220.—Λόγος ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς ὀλοκαυτώσεως τοῦ Ἀρκαδίου, ἐκφωνηθεὶς τῇ 9 Νοεμ. ἐν Βαρβακείῳ, ἐν «Παλιγγενεσία» 28, 29 καὶ 30 Νοεμ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902, σ. 99—107, 8ον.

221.—Ἐπικήδειος ἀποχαιρετισμὸς εἰς Ἰωάννην Σακελίωνα, ἀναγνωσθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Μητροπόλεως 31 Ἰουλ. 1891, ἐν «Σωτῆρ» τ. Ι'. σ. 255—6 καὶ ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. τ. Γ'. σ. 580—82, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 315—17 8ον.

222.—Ἐπικήδειος ἀποχαιρετισμὸς εἰς Κωνσταντῖνον Παπαρηγόπουλον, ἀναγνωσθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Μητροπόλεως, 15 Ἀπρ. 1891, ἐν «Ἄστου» 17 Ἀπρ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. τύπ. Σακ. 1902 σ. 303—307, 8ον.

223.—Τὸ μέλλον τῶν διδασκαλισσῶν, ἐν «Ἡμερολόγιον» Σκόκου 114—123, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθ.» Ἀθ. 1902, σ. 648—657, 8ον.

224.—Ὁλλανδία καὶ Ἑλλάς. (λογίδριον) ἐν Π. τ. ΙΔ'. Ἀθ. τύπ. Ἀλ. Παπαγεωργίου σ. 585—9, 8ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθ.» Ἀθ. 1902 σ. 283—7, 8ον, δημοσιευθὲν καὶ ὀλλανδιστὶ ἐν Vox Gymnasii, Amsterdam, 2 Ἰαν. 1893.

1892 225.—Greece, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3375, 2 Ἰουλ. σ. 17—18 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογικῆς παραγωγῆς τοῦ 1891].

226.—Λόγος ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Φιλ. Συλ. «Παρνασσός» ἐκφωνηθεὶς ἐν Φιλολ. Συλλ. Παρν. 9 Ἀπρ. 1892, ἐν Π. τ. ΙΔ'. σ. 457—71, ἐν «Ἄστου» 19 καὶ 20 Ἀπρ. ἐν «Γεν. Ἐπιθεώρησις» ἔτ. Α'. 15 Ἀπρ. σ. 167—80, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθ.» 1902 σ. 266—88, 8ον.

227.—Ἀποκαλύψεις περὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ρήγα, μετὰ εἰκόνων καὶ πανομοιοτύπων, Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 156 + προμ. + 1 εἰκ., 8ον. (1).

228.—Νετρολογία. Ἀλέξανδρος Πασπάτης—Ἰωάννης Ῥωμανός—Τάσσο; Δ. Νεροῦτσος, ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. τ. Δ'. Ἀθ. 205—210, 8ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθ.» Ἀθ. 1902 σ. 591—596, 8ον.

229.—Ἡ Μονὴ Βυλίζης καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χειρόγραφα, αὐτόθι, σ. 353—56, 8ον.

230.—Γνώμαι Κασίας, αὐτόθι, σ. 533—34, 8ον.

231.—Ἑλληνικὰ ἔγγραφα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Βενετίας ἐν οἷς καὶ ἔγγραφα Τούρκων ἀρχόντων ἑλληνιστὶ, μετὰ καὶ παρεκδρομῆς περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μωρέως, αὐτόθι, σ. 634—52, 8ον.

232.—Τὸ ὄνομα τοῦ Μωρέως ἠηλυκόν, αὐτόθι, σ. 722, 8ον.

233.—Φωνὴ τῆς Ἡλείρου, ἀρθρ. ἐν «Φωνὴ τῆς Ἡλείρου» Ἀθ. 22 Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. Ἄρθ.» Ἀθ. 1902 σ. 388—99, 8ον.

234.—Σύνταξις ἀρθρων διὰ τὸ «Konversation's Lexikon» τοῦ Brockhaus, 14η ἔκδ. Lg 1893—7, ἐκτάσεως περίπου 50 σελ. τοῦ Λεξικοῦ.

235.—Byzantinische Desiderata, ἐν Byzantinische Zeitschrift I. 1892 σ. 185—201 [Γενικὴ ἐπισκόπησις τῶν βυζαντιολογικῶν σπουδῶν καὶ τῶν ἀναγκαιουσῶν τελειοποιήσεων ἐν αὐταῖς] ἐδημοσιεύθη καὶ ἑλληνικὴ μετάφρασις ὑπὸ τὸν τίτλον Βυζαντινὰ παραλειπόμενα, ἐν «Μικτὰ Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 362—84, 8ον. (1)

236.—Zur Anna Komnena, ἐν Β. Ζ. τ. Ι. 1892 σ. 282 [Διόρθωσις εἰς χωρίον τι].

237.—Die Abdankungsurkunde des Patriarchen Nicolaos Mystikos, ἐν Β. Ζ. τ. Ι. 1892, σ. 551—4.

238.—Ἄρθρα. Βυζαντικὸν Κράτος σ. 122—128, — Γαζῆς Ἀνθιμος, Γαζῆς Θεόδωρος σ. 154—155 ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τοῦ Ἑγκυκλιολογικοῦ Λεξικοῦ ὑπὸ Μιχαὴλ καὶ Χίρστ (Ἀθ. 1892—3).

239.—Neugriechenland seit 1453 (1888—90) ἐν Jahresbericht der Geschichtswissenschaft 1892 σ. 361—79. Βιβλιογραφικὴ ἐπισκόπησις τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1888—90 δημοσιευθέντων περὶ Ἑλλάδος μετὰ τὸ 1453 συγγραμμάτων.

240.—Greece, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3427 1 Ἰουλ. σ. 20 (2) 1893 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολ. παραγωγῆς τοῦ 1892].

241.—Βερτολίνη, Φραγκίσκου, Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι καταλύσεως τῆς Δυτικῆς Αὐτοκρατορίας, μεταφρασθεῖσα μετὰ προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων τόμοι Α'.—Β'. Ἀθ. ἔκδ. Κ. Μπέκ 1893—4, 4ον. (2)

242.—Ἡ ὄρυγῆ τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ ἐν τῷ παρελθόντι, ἐν «Ἐστία» Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 33—36, 4ον, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 319—28, + 1 εἰκ.

243.—Ἐπεὶ τῆς Ζακύνθου, ὀλίγαι λέξεις ἐκφωνηθεῖσαι ἐν τῇ

(1) Κριτικὴ Gustav Meyer ἐν Beilage zur Allgemeinen Zeitung 1893 ἀρ. 42 11 Φεβρ. σ. 6.

(1) Ἐξελέγη Κοσμήτωρ τῆς Φιλοσοφ. Σχολῆς τοῦ Ἑθν. Παν. κατὰ τὸ ἔτος 1893—94.

(1) Κριτ. ἐν Σ. Μπαλάνου ἐφ. «Ἑλλ. Γαλλ. Νομολογίας» Μάρτιος 1893.

(1) Κριτικὴ F. Hirsch ἐν Mittheil der hist. Lit. XXI σ. 351—353—H Zimmerer ἐν Deutsche Lit Zeit. No 38 17 Σεπτ. 1891 σ. 1244—1247.

ὕπερ τῶν Ζακυνθίων προεσπερίδι τοῦ Παρνασσοῦ, ἐν «Ἑστία» Ἰθ. τύπ. Ἑστίας σ. 93—94, 4ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθρ.» Ἰθ. 1902 σ. 127—30, 8ον.

244.—Ἑλληνικά χειρόγραφα, Α'. Ὁ ἀγιορειτικὸς κῶδιξ τοῦ Ἑρμᾶ, Β'. Εὐαγγέλιον τῆς μονῆς Καρακάλλου, Γ'. Τετραευαγγέλιον παλίμψηστον, Δ'. Ἰβηρικὸν χειρόγραφον τῆς μυθιστορίας Βαβυλῶν καὶ Ἰωάσαφ, ἐν «Ἑστία» 1892 σ. 405 ἔ., 1893 σ. 86 ἔ. 261 ἔ. 327 ἔ. Ἰθ. τύπ. Ἑστίας, 4ον ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰθ. τύπ. Σακ. 1905 σ. 469—92+3 πιν.+1 εἰκ. 8ον.

245.—Ἐπανόρθωσις ἱστορικοῦ λάθους, Εἰρήνη ἢ Ἀθηναία—Εἰρήνη ἢ Ἀγία, ἐν «Ἀνθοστεφές Ἡμερολόγιον» σ. 13 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰθ. τύπ. Σακ. 1905, σ. 398—400, 8ον.

246.—Λόγος πρὸς Ἡπειρώτας, ἐκφ. τῆ 17 Ἰαν. 1892 ἐν τῇ ἐκκλ. τῆς Χρυσοσηλαιωτίσσης, ἐν «Φωνὴ τῆς Ἡπείρου» 15 καὶ 22 Ἰανουαρ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἰθ. τύπ. Σακ. 1902 σ. 75—83, 8ον.

247.—Neugriechenland seit 1453 (1891—2) [ἐπιθεώρησις τῶν κατὰ ἔτος 1891—2 δημοσιευμάτων] ἐν Jahresber d. Gesch. 1893 § 60 σ. 261—70.—Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρησις τοῦ 1893, ἐν ἐφ. «Ἑλλάς» ἔτος Α'. ἀρ. 67 Ἰθ. 3 Ἰαν. 1894.

248.—Die Erste Erwähnung von Astros, Leonidion und Areia, ἐν B. Z. τ. II 1893 σ. 73—75, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰθ. Σακ. 1905 σ. 416—19 8ον.

249.—Noch einmal das Dionysioskloster auf dem Athos, zum Artikel Dräsekes B. Z. τ. II 79 ff. αὐτόθι σ. 690—16+2 πιν.

250.—Ἄρθρον «Κουγκέσις Βιβλίον», ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ (Ἰθ. 1893—94) τοῦ «Λεξικοῦ Ἐγκυκλοπαιδικοῦ» ἐκδ. Μπαρτ καὶ Χίρστ.

251.—Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρησις τοῦ 1893 Α'. ἐν ἐφ. «Ἑλλάς» ἔτ. Α'. ἐν φύλλ. τῆς Πρωτοχρονιάς.

252.—Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρησις τοῦ 1893 Β'. ἐν ἐφ. «Ἑλλάς» ἔτ. Α'. ἀρ. 67 Ἰθ. 3 Ἰαν.

253.—Greece ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3480 7 Ἰουλ. σ. 17—18 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλ. φιλολ. παραγωγῆς τοῦ 1893].

254.—Die Werke des Demetrios Chrysoloras, ἐν B. Z. τ. III 1894 σ. 599—601.

255.—Zu Glykas, αὐτόθι σ. 166 [Διόρθ. εἰς χωρίον τοῦ Γλ.]

256.—Ein byzantinisches Volkslied, αὐτόθι σ. 165—6, [περὶ τοῦ «Ἄσπρη, ξανθὴ πανέμνοστη»]. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰθ. 1905 σ. 395—7.

257.—Neugriechenland seit 1453 (1893—4) [ἐπισκόπησις τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1893—4 δημοσιευθέντων] ἐν Jahresber. d. Geschichtsw. 1894. § 60 σ. 230—44.

258.—Ἀττικὰ Ἐπιτάφια ἐν «Ἑστία» 1894 Ἰθ. τύπ. Ἑστίας σ. 273—77, 293—98, 314—17. 4ον, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰθ. 1905 σ. 258—88+10 εἰκ. 8ον.

259.—Τὰ ὄπλα τοῦ Δοξαπατρῆ, ἐν «N. Ἑλλάς» σ. 188 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰθ. 1905 σ. 420—26, 8ον.

260.—Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἑορτῇ τῆς φιλανθρωπικῆς τῶν Ἡπειρωτῶν ἀδελφότητος, ἐκφων. ἐν τῇ ἐκκλ. τῆς Χρυσοσηλαιωτίσσης 17 Ἰαν. 1894 ἐν «Φωνὴ τῆς Ἡπείρου» 21 Ἰαν. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἰθ. 1903, σ. 84—91, 8ον.

261.—Λόγος ἐπιμνημόσυνος εἰς Κωνστ. Κρυστάλλην, ἀναγν. ἐν ἐκκλ. ἱερᾶς μονῆς Ἀσωμάτων 7 Μαΐου 1894, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἰθ. τύπ. Σακ. 1902 σ. 325—30, 8ον.

262.—29 Μαΐου 1454, ἀρθρ. ἐν ἐφ. «Ἑστία» 29 Μαΐου, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἰθ. 1902 σ. 333—7, 8ον.

263.—Ὁ Πρωτομάρτυς, ἀρθρ. ἐν «Ἑστία» 20 Ἰουν. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἰθ. 1902 σ. 347—50, 8ον.

264.—25 Μαρτίου 1894, ἀρθρ. ἐν «Ἑστία» 25 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 351—54, 8ον, ἀνατ. ἐν «Ἐλευθέρια» Ἰθ. 1911 σ. 138—142, 8ον.

265.—Ἀνδριάντες, ἀρθρ. ἐν «Ἑστία» 29 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 380—83, 8ον.

266.—Ἑλλάς καὶ Βυζάντιον, ἀρθρ. ἐν «Ἑστία» 14 Μαΐου, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 384—87, 8ον.

267.—Ἐρνέστος Κούρτιος, ἐν «Ἑστία» 25 Αὐγ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 616—620, 8ον.

268.—Πνευματικὴ ἰδιοκτησία ἐν ἐφ. «Ἑστία» 24 Μαΐου,

ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 627—30, 8ον, Ἰ. 1902.

269.—Γυναικεία παιδεύσεις, ἐν ἐφ. «Ἐστία» 5 Ἰαν. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 644—47, 8ον.

270.—Σχολεῖα καὶ Ἀστυνομία, ἐν «Ἐστία» 13 Δεκ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθρ.» σ. 673—76, 8ον Ἰ. 1902.

271.—Ἐθνικὴ ψυχὴ, ἄρθρον ἐν ἐφ. «Ἐστία» 11 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 376—379, Ἰ. 1902.

272.—Greece, ἐν The «Athenaeum» ἀρ. 3532, 6 Ἰουλ. σ. 16—18 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολ. παραγωγῆς τοῦ 1894].

1895 273.—Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγ. Ὁρους Ἑλληνικῶν κωδίκων, τ. Α'.—Β'. ἐν Καμβριτζῆ τῆς Ἀγγλίας 1895—1900, 4ον. (1)

274.—Ein neuer Codex der Chronik des Glykas, ἐν B. Z. τ. IV σ. 514.

275.—Das Testament des Neilos Damilas, αὐτόθι σ. 585—7.

276.—Leo und Alexander als Mitkaiser von Byzanz, αὐτόθι σ. 92—98.

277.—Eine neue Fassung des elften Kapitels des VI Buches

(1) Τὸν κατάλογον τοῦτον συνέταξεν ὁ Σ. Λ. μεταβὰς δις εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὴν πρώτην φοράν κατὰ τὸ ἔτος 1880, (ἴδε περὶ τῆς μεταβάσεως ταύτης τὴν εἰς τὸν ἀριθμὸν 112 τῆς παρούσης βιβλιογραφίας ὑποσημείωσιν), τὴν δὲ δευτέραν κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους 1895, κατ' ἐντολὴν καὶ ὑποστήριξιν τῆς Cambridge Press, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν του κ. Φιλίππου Γεωργαντῆ, Σωκρ. Κουγέα καὶ Ἄδαμ. Ἀδαμαντίου, τοῦ πρώτου χρηματίσαντος κατόπιν τμηματάρχου ἐν τῷ Ἰν. τῆς Παιδείας, τῶν δύο τελευταίων κατεχόντων ἤδη πανεπιστημιακὰς ἔδρας ἐν τῷ Ἐθνικῷ ἡμῶν Πανεπιστημίῳ. Περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου τοῦ ἐπιστάσαντος τὸν ἔπαινον πάντων πρῶτ. τὰς ἐξῆς κριτικὰς. U. v. Gebhardt ἐν Centralblatt für Bibliothekswesen 5, ἔτος 2 Heft Februar 1889 σ. 80—83—André Leval ἐν The Levant Herald and Eastern Express, Coniple October 5, 1889 σ. 3—H. Diels ἐν Deutsche Literaturzeitung 26 Ἰαν. 1889. No 4 σ. 126,—Wattenbach ἐν Deutsche Literaturzeitung No 23 8 Ἰουνίου 1895 σ. 710—Aug. Boltz ἐν Rheinischer Kurier 3 März 1881 No 53—L. D. ἐν Darmstädter Zeitung 3 März 1881 No 61—Wattenbach ἐν Deutsche Rundschau VII τεύχ. 7 Ἰαν. 1881 σ. 140—142—K. Krumbacher ἐν Berl. Philolog. Wochenschrift 13 Juli 1889 No 28 σ. 894—896.—V. Gardthausen ἐν Liter. Centralblatt, 1888—Gregory ἐν Centralblatt No 14, 1896—Krumbacher ἐν Münchner

von Sokrates Kirchengeschichte, αὐτόθι σ. 481—6.

278.—Die Handschriften des Nikolaos von Methone im Dionysios Kloster, αὐτόθι σ. 363—65.

279.—Ἡ Ὑπέρεια ἐν Φερραῖς, [ἀποσπ. τῆς ἐν Παρν. ἀναγν. μελέτης ἐπιγραφομένης «Ἡ Πατρίς τοῦ Ρήγα»] ἐν «Ἐστία» 1895 σ. 100 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰ. Σακ. 1905 σ. 355—61+1 πιν. +1 εἰκ. 8ον.

280.—Τῆς Κερῶς τὸ Μάρμαρο, ἐν «Ἐστία» 1895 σ. 202 κ. ἔ. 210 κ. ἔ. Ἰ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» σ. 600—15, 8ον.

281.—Ἐθνικαὶ Ὑβρεῖς, ἐν «Ἐστία» 1895 σ. 130 κ. ἔ. 140 κ. ἔ. 154 κ. ἔ. 163 κ. ἔ. 172 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἰ. Σακ. 1905 σ. 801—29. 8ον.

282.—Λόγος πρὸς τοὺς φοιτητὰς κατὰ τὰ ἀρμενικὰ, ἔκφων. τῇ 30 Ὀκτ. 1895 ἐν αἰθ. Νομικῆς Σχολῆς, ἐν «Ἄστῳ» 31 Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθρα» Ἰ. Σακ. σ. 66—72, 8ον.

283.—Λόγος ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῆς φοιτητ. Λέσχης, ἔκφων. τῇ 19 Φεβρ. 1905 ἐκ τῆς Ἀκαδημ. Λέσχης, ἐν «Ἄστῳ» 20 Φεβρ., ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθρα» σ. 231—38, 8ον.

284.—Λόγος ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ Πανελληνίου γυμναστικοῦ Συλλ. ἔκφων. ἐν τῷ Γυμναστηρ. τοῦ Πανελλ. γυμναστ. Συλλ. τῇ 8

Neueste Nachrichten 9 März. 1889 42. Jahrgang. No 116—Krumbacher ἐν Byz. Z. τ. 5, σ. 214 κ. ἔ.—The Athenaeum No 2772, Δεκ. 11, 1880 σ. 779—Pantoni, Una missione scientifica al monte Ato 15 Marzo 1881 No 28 Anno II—G. Müller ἐν Rivista di Filologia ἐτ. Θ'. σ. 408—409—Revue Politique et littéraire 1 Φεβρ. 1879 ἀρ. 31—Bonner Zeitung von 25 März 1881 σ. 227 No. 82—C. R. G. ἐν Litterarisches Centralblatt Sept. 5 1896—Ph. Meyer ἐν Theologische Literaturz. No. 14, 6 Juli 1895 20 Jahrgang—«Νέα Ἡμέρα» Τεργ. 11 Μαΐου 1895 ἔτ. ΚΑ'. ἀρ. 1067.—The Athenaeum No 3537 Aug 10 1895 σ. 153—Deut. Lit. Zg. No. 16, 20 April 1901 σ. 988—Nation, New York 11 July 1901—The Guardian Nov. 20, 1895 σ. 1804—«Ἐρὸς Σύνδεσμος» Ἰ. 20 Ἰουν. 1895 ἀρ. 31—Gabriel Millet ἐν Bulletin Critique No 18, 22 Année, 25 Juin 1901 σ. 346—349—Leop. Cohn ἐν Berl. phil. Wochens. 21 (1901) ἀρ. 37 σ. 1133—35—I. N. Δελῆς ἐν «Κωνσταντινουπόλις» 17 Ἰαν. 1901—Revue d' Histoire Ecclésiastique 15, Ὀκτ. 1901—Journal of Theol. Studies, June 1902—The Athenaeum No 3825 Feb. 16, 1903—Revue Critique 1896. No. 8.

Ἰουν. 1895, ἐν «Ἐφημ. Συζητήσεων» 9 Ἰουν. ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθρα» σ. 241—45 [τοῦ Συλλόγου τούτου ὑπῆρξε πρόεδρος ἐπιτροπείαν].

285—Ὁ Λόγος τοῦ Διαδόχου, ἄρθρ. ἐν «Ἐστία» 15 Ἰαν. ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ συνελεύσει τῆς μεγάλης ἐπιτροπείας τῶν Ὀλυμπ. Ἀγ. ἐν Ζαπτεῖῳ ἐκφωνηθέντος λόγου τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδ. Κωνσταντίνου δι' οὗ προσεφώνησε τὴν ἐπιτροπείαν, ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθρα» Ἀθ. 1902 σ. 397—9. 8ον.

286—Ὁ Μάρκος Μπότζαρης λεξικογράφος, ἐν ἐφ. «Ἐστία» 25 Δεκ. 1895, ἀνατ. ἐν «Λόγ. καὶ Ἄρθρα» Ἀθ. 1902 σ. 533—38 + 2 πανομ. 8ον.

1896 287—Greece, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3584 4 Ἰουλ. σ. 17—18 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογ. παραγωγῆς τοῦ 1895].

288—Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ μῦθοι καὶ ἀποσπάσματα τοῦ Σπανά, ἐξ Ἀγιορειτικῶν κωδίκων, γῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα, ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. τ. Ε'. Ἀθ. σ. 122, 8ον. (1)

289—Λασσάνειος δραματικὸς ἀγὼν, κρίσις ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου τῇ 21 Ἀπρ. 1896 Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 123, 8ον.

290—Ἡ ὀνοματολογία τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ εἰς τὴν χώραν ἐποικησις τῶν Ἀλβανῶν, ἐν Ἐπ. Π. ἔτ. Α'. καὶ Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 39, 8ον. (2)

291—Οἱ Εὐεργέται καὶ καθηγηταὶ τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου, Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου τῇ 30 Ἰαν. Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 24, 8ον ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα» 1902 Ἀθ. σ. 209—230, 8ον.

292—Οἱ Γυμναστικοὶ ἀγῶνες παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἐν «Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες» Ἀθ. Μάρτιος—Ἀπρίλιος 1896, Πανηγ. τεῦχ. Ἐστίας, Ἀθ. βιβλιοπ. Ἐστίας σ. 58—63, 4ον

293—Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες 776 π.χ.—1896 Μέρος Α'. Οἱ

ἀγῶνες ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὑπὸ Σπ. Λάμπρου καὶ Ν. Γ. Πολίτη μετὰ προλόγου ὑπὸ Τιμ. Φιλήμονος. Ἀθ. Κ. Μπέκ, σ. δ' + 101 4ον [δ Σ. Π. Λάμπρος ἔγραψε τὰς σελ. 1—47, μετὰ γαλλ. μεταφρ. Τὸ αὐτὸ κείμενον ἐξεδόθη ἀγγλιστὶ καὶ γερμανιστὶ(1)].

294—Τὰ ἀθλητικὰ καὶ γυμναστικὰ ἀγωνίσματα ἐν τῷ Σταδίῳ ἐν «Ἡ. Ἑλλάς κατὰ τοὺς Ὀλ. ἀγῶνας», ἐκδ. Ἀκροπόλεως, Ἀθ. 1896 σ. 3—14, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 715—35, 8ον.

295—Μαραθῶνιος δρόμος, Ἄρθρα ἐν «Ἐστία» 8, 9, 20, 21, 22 κ. 27 Μαρτίου 1896 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ὀλ. Ἀγῶνων, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» Ἀθ. 1902 σ. 434—53, 8ον.

296—Τὸ Ἑθνικὸν Πανεπιστήμιον, ἐν «Ἑλλάς κατὰ τοὺς Ὀλ. Ἀγῶνας» Γαβριηλίδου σ. 183 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ» σ. 701—14, 8ον.

297—Ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου ἐν «Ἑλλάς» κατὰ τοὺς Ὀλ. Ἀγ. Γαβριηλίδου Ἀθ. 1896 σ. 6 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 692—700, 8ον.

298—Τὸ Γυμνάσιον Θεσσαλονίκης, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» ἔτ. ΙΓ'. ἀρ. 5258 Ἀθ. 20 Ὀκτ. [ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Ἀμύντας»].

299—Ein Codex des Joel, ἐν Β. Ζ. τ. V σ. 318.

300—Ein Proömium zu einem Chrysobul von Demetrios Kydones, αὐτόθι, σ. 339—40.

301—Ein griechisches Palimpsest in Wien, αὐτόθι, σ. 566.

302—Mazaris und seine Werke, αὐτόθι, σ. 63—73, ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σ» Ἀθ. 1905 σ. 434—47, 8ον.

303—Τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ νομίσματα καὶ τραπεζικὰ γραμμάτια τῆς νέας Ἑλλάδος, ἐν «Ν. Ἑλλάς» Δροσίνη ἔτ. Β'. σ. 149 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» σ. 654—64 + 2 πίν, 8ον.

(1) Κριτικὴ Krumbacher ἐν Β. Ζ. 5 619-20—Α. Παπαδ. Κεραμεὺς ἐν Viz. Vrem. 5 1898 272—4.

(2) Κριτ. Krumbacher ἐν Β. Ζ. 6. σ. 460.

(1) Ὁ Σπ. Λάμπρος ἐπρωτοστάτησε πάντοτε εἰς τὴν γυμναστικὴν κίνησιν τῆς Ἑλλάδος διατελέσας Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων ἀπὸ τῆς 6ης Μαΐου 1901 μέχρι τοῦ 1918, καὶ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλληνικῶν Ἀθλητικῶν καὶ Γυμναστικῶν Συλλόγων ἀπὸ τῆς συστάσεως, 1897, μέχρι τοῦ 1906, λαβὼν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν Ὀλυμπ. Ἀγῶνων τοῦ 1906.

304 — Κατὰ τὴν στέψιν τῶν μνημείων Καρόλου Λεγορμάν καὶ Καρόλου Ὀτφρεΐδου Μύλλερ, ἀνάγν. ἐπὶ τοῦ Κολωνοῦ 30 Μαρτ. 1896 ἐν «Ἄστου» 1 Ἀπρ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1905 σ. 308—14, 8ον.

305 — Ἀόρατος Μακεδονία, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 30 Αὐγ. ὑπὸ τὸ ψευδών. «Ἀμύντας» ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 393—6, 8ον.

306 — Ἑλλάς καὶ Σερβία, ἄρθρα ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 14 κ. 16 Δεκ. πρὸς ἀντίκρουσιν ἰσχυρισμῶν τινῶν τοῦ ἐν Ἀθ. ἐπιτετραμμένου τῆς Σερβίας κ. Μαρίγκοβιτς ἐξενεχθέντων ἐν συνεντεύξει πρὸς συντάκτην τῆς Ἀκρ. ἥτις ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημ. τῆς 13 Δεκ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 466—71, 8ον.

307 — Ὁ Καλλιγᾶς ὡς ἱστορικός, ἐν «Ἐστία» 29 κ. 30 Σεπτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 583—90, 8ον.

308 — Παιδιά Θεατριζόμενα ἐν «Ἡμερολόγιον» Σκόκου 1896 σ. 23—26, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 677—80 8ον.

309 — Ἰωάννου Βηλαρά ἀνέκδοτον ὀνομαστικόν, ἐν Ἡμερολογίῳ «Δωδώνη» Γεωργίου Γάγαρη ἔτος Α'. 1896 σ. 39—47.

1897 310 — Greece, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3636, 3 Ἰουλ. σ. 18 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογ. παραγωγῆς τοῦ 1896].

311 — Ein neuer Codex des Paeonius, ἐν the Class Rev. 11, 382—90 [Δίδεται ἡ ἀρχὴ τοῦ κωδ. καὶ εἶτα παραβάλλεται](!).

312 — Nikephoros Kalogeras † ἐν B. Z. τ. 5'. σ. 218.

313 — Paul Kalligas † αὐτόθι σ. 217—8.

314 — Zu Simeon Magister, αὐτόθι σ. 506—8.

315 — Φύλακες, ein missverstandener palaeographischer Terminus, αὐτόθι 566—68.

316 — Μακεδόνες Πρωτομάρτυρες, Ἄρθρ. ἐν «Μακεδον. Ἡμερόλ.» 1867 σ. 61—71, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 497—503, 8ον.

317 — Σελίδες ἐκ τῆς Κρητικῆς δουλείας, ἀνεγν. ἐν φιλολ. συλλ.

Παρν. 30 Ἰουν. 1897, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 30 Ἰαν. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 108—18, 8ον.

318 — Προσφώνησις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἑλλήν. γυμναστ. συλλ. ἐν Πανελλ. γυμναστ. Συνεδρίῳ (ἐκφων. ἐν φιλ. συλλ. Παρν. 12 Ἰαν. 1897) ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 13 Ἰαν. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 246—55, 8ον.

319 — «393—1896» Ἄρθρ. ἐν «Ἐθν. Ἡμερόλ.» Κ. Σκόκου 1897 σ. 85—87, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 430—32, 8ον.

320 — Ἑλληνορρωμαϊκαὶ ἐρευναι ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν «Νεολόγος Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηνῶν» 9 Νοεμ. 1897, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 454—60, 8ον.

321 — Ἡ ἐν Χαλέπα μονὴ τῶν Καλογραιῶν, ἐν «Ἐθν. Ἡμερόλ.» Κ. Σκόκου 1897 σ. 75 κ. ε. ἀνατ. ἐν «Ἐστία» 25 Νοεμ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 473—77 8ον.

322 — Ἡ Δημητσάνα καὶ ἡ Σχολὴ αὐτῆς, ἄρθρον ἐν «Νεολ. Κ/λεως Ἀθηνῶν» 3 Σεπτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 504—510.

323 — Ἡ Πυρῆτις τῆς Δημητσάνης, ἐν «Νεολ. Κ/λεως Ἀθηνῶν» 14 κ. 21 Δεκ. 1897, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 511—17, 8ον.

324 — Σχολικὴ Γυμναστικὴ, ἐν «Νεολ. Κων/λεως Ἀθηνῶν», 30 Νοεμ. 1897, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» 1902 Ἀθ. σ. 635—38, 8ον.

325 — Ἡ Γυμναστικὴ ἐν τῷ δημοτ. Σχολείῳ, ἐν «Νεολόγος Κων/λεως καὶ Ἀθηνῶν» 1 Σεπτ. 1897, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» 1902 Ἀθ. σ. 639—643.

326 — Αἱ Νεαὶ Διδασκάλισσαι, ἐν «Νεολόγος Κων/λεως Ἀθηνῶν» 23 Αὐγ. 1897, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 658—61, 8ον.

327 — Σχολικὰ ἄσματα, ἐν «Νεολόγος Κων/λεως Ἀθηνῶν» 19 Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 662—666 8ον.

328 — Ἡ Πατρὶς ἐν τῷ σχολικῷ ἄσματι, ἐν «Νεολόγος Κων/λεως Ἀθηνῶν» 16 Νοεμ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 667—672, 8ον.

(!) Κριτικὴ Κ. Krumbacher ἐν B. Z. 7. 457

1898 329—Greece, ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3688 2 Ἰουλ. σ. 20 [ἐπισκόπησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολ. παραγωγῆς τοῦ 1897].

330—Κουρτίου, Ἐρνέστου, Ἑλληνικὴ ἱστορία, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ πρωτοτύπου ἐπιμέτρου τόμ. 1—5 Βιβλιοθ. Μαρασλῆ Ἀθ. Σακ. 1898—1900, 8ον.

331—Κατάλογος τῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἄνδρον μονῇ τῆς Ἁγίας κωδίκων, ἀπ. ἐκ τῆς Ἐπ. Π. ἔτ. Β. σ. 136—235 Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 111. 8ον. (1)

332—Ἐγγραφα Πατριαρχικὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν μητρόπολιν Σοφίας ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 74 κώδ. τῆς μονῆς Ἁγίας, ἐν Ἐπ. Π. ἔτ. Β'. Ἀθ. τύπ. Π. σ. 236—244, 8ον.

333—Πρόλογος εἰς Ἑλληνικὴν μετάφρ. ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ τοῦ ἔργου τοῦ Α. Laurié «Πρόας ὁ Νικίου» Ἀθ. ἔκδ. Διαπλάσεως τῶν Παίδων σ. ζ'.—ις', 8ον.

334—Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ναῶ τῆς Χρυσοσπηλαιωτίσσης ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Φιλεκπ. ἀδελφότητος Κονίτισης τῆς Ἡπείρου τὴν 6 Δεκ. Ἀθ., τύπ. Νικολαΐδου, σ. 7, 8ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 92—96, 8ον.

335—Θάρρος, ἄρθρον ἐν ἐφημ. «Θάρρος» ἔτ. Α'. ἀρ. 1 Ἀθ. 26 Δεκ.

336—«Ὁ Γελοτοποιὸς τοῦ Βασιλέως» [Θεατρ. ἔργον Πολ. Δημητρακοπούλου] κρίσις, ἐν «Ἐστία» ἔτ. Γ'. ἀρ. 133 Ἀθ. 12 Ἰουλίου.

337—Zu einigen Stellen des Michael Glykas, ἐν Β. Ζ. τ. VII. σ. 586.

338—Ἡ Ταβία, παραγνωρισθεῖσα μεσαιωνικὴ πόλις, ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν Β. Ζ. τ. VII. 1898 σ. 309—315, ἀνατ. ἐν «Μικτ. σελ.» 1905 σ. 448—456, 8ον.

339—Σημειώματα περὶ Ῥήγα καὶ Περραιβοῦ α) Ἡ εἰκὼν Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου, β) Χάρτα τῆς Μολδαβίας, γ) Νεαὶ εἰκόν. τοῦ Ῥήγα, δ) Ὁ Θούριος τοῦ Ῥήγα, ε) Ἄγνωστα ποιήματα τοῦ

Περραιβοῦ. ζ) Περιεργὸν ἔγγραφον Περραιβοῦ, ἐν «Ἐθνικὴ Ἀγωγή» Ἔτ Α. σ. 129 κ. ἔ. 147 κ. ἔ. 163 κ. ἔ. 180 κ. ἔ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» σ. 623—53.

340—Τὰ Ἐλευθέρια τῆς Κρήτης, ἐν «Ἐθνικὴ Ἀγωγή» 1 Νοεμ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 367—375, 8ον.

341—Τιμ. Φιλήμων, ἐν «Ἐθν. Ἀγωγή» τ. Α' ἀρ. 3, 1 Ἀπρ. σ. 33—37. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα» σ. 595—606.

342—Κατάλογοι Κωδίκων ἐν ταῖς Μοναῖς τῆς νήσου Ἄνδρου, 1899(1) Ἀγίω Νικολάω καὶ Παναχράντῳ καὶ ἐν τῇ βιβλιοθ. τοῦ Ἑλληνικ. σχολείου Κορθίου, μετὰ πίνακος, ἀπ. ἐκ τῆς Ἐπ. Π. ἔτ. Γ'. σ. 92—138 Ἀθ. τύπ. Ἐστίας, σ. 52, 8ον. (2)

343—Δύο ἀνέκδοτοι συνοδικαὶ πράξεις καὶ μία πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ τοῦ πατριαρχείου Κων/λεως, ἐν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτ. ΙΘ'. ἐν Κων/λει 5 Νοεμ. σ. 418 κ. ἔ.

344—Γενεαλογικὰ σημειώματα Νικολάου Μαυροκορδάτου καὶ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων, ἐν Ἐπ. Π. ἔτ. Γ'. Ἀθ. τύπ. Π. σ. 139—41, 8ον.

345—Ἡ ἑορτὴ τῶν Ἐλευθερίων, Λόγος ἐπὶ τῇ 25 Μαρτ. 1899 ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου (κατ' ἐντολὴν τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου, Ἀθ. τύπ. Σακ. σ. 22, 8ον, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 14—28, 8ον καὶ ἐν «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911 σ. 17—36.

346—Κρητικὴ Ἀδελφότης Ἡρακλειωτῶν ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κρήτης Γεωργίου Πρίγκ. τῆς Ἑλλάδος, Ἀθ. τύπ. Σ. Κ. Βλαστοῦ, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» σ. 119—124.

347—Περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν, 13 Δεκ. ἄρθρα ἐν «Ἄστρ» ἀρ. 3204, 3205, 3219, 3221, 3226,

(1) Παρέστη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὸ Συνέδριον τῶν ἀνατολιστῶν ἐν Ρώμῃ (1899, ἴδε περὶ τούτου ἀρ. 347 τῆς παρούσης βιβλιογραφίας) ποιήσας καὶ ἀνακοίνωσιν περὶ ἀνακαλυφθέντων νέων ἀποσπασμάτων Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχέως, κατὰ τὸ θέρος δὲ τοῦ ἔτους τούτου περιήλθε χάριν μελετῶν ἐπὶ ἐξάμηνον τὰς Εὐρωπαϊκὰς βιβλιοθήκας.

(2) Κριτικὴ Κ. Krumbacher Β. Ζ. 8. 559.

(1) Κριτικὴ Κ. Krumbacher ἐν Β. Ζ. 7. 464 καὶ Josef Strzygowski ἐν Β. Ζ. 7. 646—7.

3235—39, 3247, 3248, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» 111—181, 8ον⁽¹⁾.

348—Zu Kedrenos ἐν B. Z. τ. VIII 1899 σ. 65.

349—Ἐπιμνημόσυνος εἰς Γεώργιον Ἀβέρωφ, ἀνεγνώσθη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως τῇ 25 Ἰουλίου 1899, ἐν «Φωνὴ Ἠπείρου» 30 Ἰουλ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα» σ. 318—324.

350—Θῆβαι καὶ Λεβάδεια, ἄρθρα ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» 15 Ἰουλ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» Ἀθ. 1902 σ. 564—566, 8ον.

900

351—Ἐκθέσεις τῶν Βενετῶν γενικῶν προνοητῶν τῆς Πελοποννήσου νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Βενετίας ἐκδιδόμεναι, ἐκ τοῦ Δ. I. E. E. E. τ. Ε' σ. 425—567 καὶ 605—823 8ον, Ἀθ. ἀνατ. εἰς 3 τεύχη 1900 Σακ. σ. 458, 8ον.

352—Ταβουλαρικὸν γράμμα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, αὐτόθι, σ. 159—60, 8ον.

353—Δύο ἐκθέσεις περὶ Ἀθηνῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, αὐτόθι σ. 219—27, 8ον.

354—Ἡ περὶ Πελοποννήσου ἐκθέσις τοῦ Βενετοῦ προνοητοῦ Γραδενίγου, αὐτόθι, σ. 228—51, 8ον.

355—Ἐνετίηαι=ἐν ἔτει, αὐτόθι σ. 572. 8ον⁽²⁾.

356—Χρονικὸν σύντομον, ἀνατυποῦται πιστῶς κατὰ τὴν ἐκδοσιν Ἐμμανουὴλ Βεγκέρου ἐν τῇ Βυζαντίδι Βόννης, χάριν ἀσκήσεων ἐν τῷ ἱστορικῷ φροντιστηρίῳ, Ἀθ. τύπ. Ἑστίας σ. 8, 8ον.

357—Der Codex des Gedichtes über die Eroberung von K/peI, ἐν B. Z. τ. IX. 1900 σ. 161—9.

358—Ἐπὶ τῇ 25 Μαρτίου 1900, Λόγος ἐμφ. πρὸ τῶν προτύλων τοῦ Ζακπείου μεγάρου, ἐν «Σκρίκ» 1900 26 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» Ἀθ. 1902 σ. 29—52, 8ον, ἀνατ. ἐν «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911 σ. 37—49, 8ον.

359—Ἐθνικαὶ ἐλπίδες καὶ ὄνειρα, ἐπίλογος τῶν ἐν τῷ φιλ. Συλλ. Πάρν. διαλέξεων περὶ Ἀγ. Σοφίας τῶν γενομένων κατὰ Νοέμ. καὶ Δεκέμ. 1900, ἐν «Παναθήναια» τ. Α' σ. 257—61, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» Ἀθ. 1902. σ. 338—346.

(¹) Κριτικὴ Κ. Krumbacher ἐν B. Z. 9. σ' 616.

(²) Κριτικὴ Κ. Krumbacher ἐν B. Z. 8. 560.

360—25 Μαρτ. 1900, ἄρθρον ἐν «Ἔργασια» ἐκδιδομένη ὑπὸ Ν. Γουναράκη, ἀρ. 3. 25 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» σ. 355—59, 8ον.

361—Ἡ Ἀλεξανδρινὴ Ἀρχαιολογία ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν «Ἐθν. Ἀγωγή» ἔτ. Γ'. σ. 49 κ. ἐ, 66 κ. ἐ, 83 κ. ἐ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 303—18+1 εἰκ. 8ον.

362—Αἱ Ἀπόκρεφ ἐν Βενετία, ἐν «Ἡμερολ.» Κ. Σκόκκου, ἔτ. 1900 σ. 152 κ. ἐ. ἀνατ. «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 830—36, 8ον.

363—Βιβλιοκρισία Σ. Ἀριστάρχου «Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν 1901⁽¹⁾ Φωτίου . . . Λόγοι καὶ ὁμιλίαι» ἐν «Theologische Litteraturzeitung» ἀρ. 19 στ. 531—33 ἔτ. 26ον.

364—Δύο συνοδικὰ ἰσιγίλλια περὶ τῆς ἐν Οὐγγροβλαχία μονῆς Μαρτζιμανίου, ἐν Δ. I. E. E. E. τ. Γ'. Ἀθ. σ. 102—16, 8ον.

365—Μία ἡμέρα Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἐν Περετόλῃ τῆς Τοσκάνης, αὐτόθι, σ. 351—57, 8ον.

366—Νίκων ὁ Μετανοεῖτε, ἐν «Σπαρτ. Ἡμερολ.» ἔτ. Β' (1901) σ. 7 κ. ἐ. ἀνατ. ἐν «Μικταὶ Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 401—406, 8ον.

367—Εἰκόνες ἀνευ εἰκόνων, ἐν «Πινακοθήκη», τ. Α'. (1901—2) σ. 28—33, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 499—505, 8ον.

368—Ἑλλάς καὶ Ῥωμανία, ἀνεγν. ἐν τῇ Νομ. Σχολῇ Ἐθν. Πανεπ. 1 Σεπτ. 1901, ἐν ἐφ. «Ἀγών» 7 Σεπτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» Ἀθ. 1902 σ. 288—95, 8ον.

369—25 Μαρτ. 1901, ἄρθρον ἐν «Παναθήναια τ. Α' σ. 442—443, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» Ἀθ. 1902 σ. 360—363, 8ον.

370—Ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ, ἄρθρον ἐν «Παναθήναια» τ. Β'. 1901 σ. 42—43. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρα.» Ἀθ. 1902 σ. 539—41, 8ον.

(¹) Γραμματεὺς τῆς διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Κωνστ. Παλαιολόγου ἐπιτροπῆς, χάριν τῆς ὁποίας μετέβη καὶ δις εἰς Ρώμην. Ἐλαβε μέρος εἰς τὸ Πανελλήνιον Ἱατρικὸν συνέδριον (6—11 Μαΐου 1901) ὅπου ἔκαμε ἀνακοίνωσιν περὶ τῶν ἑλληνικῶν λατροσοφίων. Ἐτιμήθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διὰ βραβείου 1600 μάρκων ἀπονεμηθέντος αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Μονάχου ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Θερεϊανοῦ διὰ τὸν κατάλογον τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

371 — Ἡ πρόοδος τῆς Ἱστοριογραφίας κατὰ τὸν δέκατον ἕνατον αἰῶνα, ἐν «Σκρίπ» 1 Ἰαν. 1901, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 567—68, 8ον.

372 — Δημόσιαι Βιβλιοθήκαι καὶ ἔρευναι παρ' ἡμῖν, ἐν «Ἐθνικῇ Ἀγωγῇ» 15 Ἰουλ. σ. 209—13, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 681—91 8ον

1902 373 — Greece ἐν «The Athenaeum» ἀρ. 3897, 5 Ἰουλ. σ. 18—19 (ἐπισκόπησις τῆς ἐτησίας ἐν Ἑλλάδι φιλολ. παραγωγῆς).

374 — Λόγοι καὶ Ἄρθρα 1878—1902 Ἀθ. Σακ. σ. 704, 8ον⁽¹⁾.

375 — Λόγος ἐπὶ τῇ 25ῃ Μαρτ. ἐκφ. ἐν τῇ μεγ. αἴθ. τοῦ Πανεπιστ. τῇ 25 Μαρτ. 1901, ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 39—52. ἀνατ. ἐν «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911 σ. 50—66. 8ον.

376 — Ἐπὶ τῇ 25ῃ Μαρτ. λόγος ἐκφ. ἐν τῇ μεγ. αἴθ. τοῦ Πανεπιστ. τῇ 25 Μαρτ. 1902, ἐν ἐφ. «Φρουρός» 26 Μαρτ. «Ἐθνικὸς Ἀγών» 29 Μαρτ. κ. 4 Ἀπρ., «Φωνὴ τῆς Ἡπείρου» 29 Μαρτ. 4, 9 Ἀπρ. 1902, ἀνατ. ἐν «Λόγοι κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 53—65. ἀνατ. ἐν «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911 σ. 67—83.

377 — Σολωμὸς καὶ Σιμωνίδης, λόγος ἐκφ. ἐν τῷ Δημοτ. Θεάτρῳ Ζακύνθου τῇ 1ῃ Ἰουν. 1902 κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Σολωμοῦ, ἐν «Ἄστρ» 3 Ἰουν. 1902, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 131—142 8ον.

378 — Ἀνάστασις, ἄρθρον ἐν ἐφ. «Κράτος» 11 Ἀπρ. 1902. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» 1902 σ. 400-403, 8ον.

379 — Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι, ἄρθρον ἐν «Σκρίπ» 6. Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» 1902 σ. 404—406. 8ον.

380 — Ἡ Διδασκάλισσα τῶν Ἀμπελακίων, ἄρθρον ἐν «Ἐθν. Ἀγωγῇ» 15 Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. Ἄρθρ.» Ἀθ. 1902 σ. 662—99. 8ον.

381 — Ἀθηναῖοι βιβλιογράφοι καὶ κητόρες κωδίκων κατὰ τοὺς

μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐκ τῆς Ἐπ. Π. ἔτ. 6ον σ. 159—218, Ἀθ. τύπ. Ἐστίας. σ. 62, 8ον. ⁽¹⁾

382 — Ecthesis Chronica and Chronicon Athenarum edited with critical notes and indices (ἐν Byzantine texts edited by J. B. Bury) London, Methuen, X+112 8ον. ⁽²⁾

383 — Εἰσαγωγή εἰς τὰς ἱστορικὰς Μελέτας, ὑπὸ Ch. V. Langlois καὶ Ch. Seignobos, καθηγητῶν ἐν τῇ Σορβόνῃ, κατὰ μετάφρ. (βιβλιοθ. Μαρασλῆ) Ἀθ. Σακ. σ. 332, 8ον.

384 — Στυρυγόφσκη, Ἰωσήφ, Καισαριανή, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαιοτέρας χριστιανικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι, κατὰ μετάφρ. (ἀπ' ἐκ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐφημ.) σ. 53—95, 4ον Εἰκ.

385 — Ἡ Δωδώνη καὶ ἡ Δωδωναία Συλλογὴ, ἐν ἐφ. «Κράτος» 23 Ἰουν. κ. 4 Ἰουλ. 1902. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 212—24. 8ον.

386 — Τὸ Ἡραῖον τῆς Σάμου διὰ τῶν αἰώνων, ἐν «Ἄστρ» 11—12 κ. 13 Ὀκτ. 1902. ἀνατ. ἐν «Ἀρμονία Σμύρνης» 16 κ. 18 Ὀκτ. 1902, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 230—42, 8ον.

387 — Οἱ Ἀρχολέοντες ἐν Κρήτῃ, ἐν «Σπινθήρ» ἔτ. Α'. τεύχ. Α'. ἐν Χαίροις σ. 9—11, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905. σ. 427—33. 8ον. ⁽³⁾

388 — Περὶ τῶν ἑλλην. ἰατροσοφῶν. ἐν «Πρακτικὰ τοῦ Πανελληνίου Ἰατρ. Συνεδρίου» Ἀθ. 1902 τ. Α'. σ. 769κ. ἐ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 493—98 8ον.

389 — Ἀνέκδοτος διήγησις περὶ τῆς ἐν ἔτει 1650 παρὰ τὴν Θήραν ἐκρήξεως, ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. τ. Β'. σ. 107 κ. ἐ. ἀνατ. ἐν περιοδ. «Ἀττικὴ Ἴρις» Ἐτ. Ε'. ἀρ. 7. 1 Ἀπρ. 1902, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905, σ. 553—56, 8ον.

390 — Ἑλληνίδες βιβλιογράφοι καὶ κυρίαὶ κωδίκων κατὰ τοὺς 1903 ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ Κριτ. Κ. Krumbacher ἐν Β. Ζ. 11 5.

⁽²⁾ Κριτ. Κ. Krumbacher Β. Ζ. τ. 11, 583—4—Th. Reinach ἐν Revue des Etudes Grecques τ. 15, 1902 σ. 471.

⁽³⁾ Κριτ. Κ. Krumbacher Β. Ζ. 11 648.

⁽⁴⁾ Συμμετέσχε τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἱστορικῶν Ἐπιστημῶν ἐν Ρώμῃ περὶ

(1) Κριτικὴ ἐν «Ἄστρ» 11 Νοεμ. 1902 ἔτ. ΙΖ'. Περίοδος Β'. ἀρ. 4811—Krumbacher, ἐν Β. Ζ. τ. 12 σ. 420.—«Τὸ Κράτος» Ἀθ. 24 Νοεμβρίου 1902.—«Πρωτεύουσα» Ἀθ. 1. Δεκ. 1902 Ἐτ. Α'. ἀρ. 18.

μέσους αἰώνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, μετὰ τριῶν πανομοιοτύπων [ἀπ. ἐκ τῆς Ἐπ. Ἐθν. Πανεπ. 1902—3] Ἀθ. Σακ. σ. 35, 8ον.⁽¹⁾

391—Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Παλαιογραφίας ὑπὸ Ἐδουάρδου Θόμπσονος, κατὰ μετάφρ. (Βιβλιοθ. Μαρασλῆ) Σακ. σ. 501+24 πιν. 8ον [μετὰ ἐνίων προσθηκῶν].

392—Ἐπὶ τῇ φιλολογικῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἀγγ. Βλάχου, λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν Π. τῇ 21 Δεκ. 1902, ἐν «Πρωτεύουσα» Ἐτ. Α'. ἀρ. 15 Ἀθ. σ. 3—5.

393—Πρόχειρον σημείωμα περὶ Μιχαὴλ Ζωριανοῦ ἐν Π. ἔτ. Ζ'. Ἀθ. τύπ. Π. σ. 216—21. ⁽²⁾

394—Ἐπίγραμμα Κυριακοῦ τοῦ ἐξ Ἀγκῶνος περὶ τοῦ Μεσαιωνικοῦ Μυστρά, (ἐκ τῆς Ἐπ. Π. Ζ'. ἔτ) Ἀθ. σ. 12, 8ον. ⁽³⁾

395—Alexander Kabasilas, ἐν Β. Ζ'. τ. XII. σ. 40—41.

396—Ἐπικήδειος ἀποχαιρετισμὸς εἰς Νικόλαον Μαυροκορδάτον, ἐκφων. ἐν τῷ Μητροπολ. ναῶ Ἀθ. τῇ 2 Φεβρ. 1903, ἐν «Ἀστὺ» ἀρ. 4393, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 85—88, 8ον.

397—Τριῖς Ἐπιστολαὶ περὶ τοῦ ἐν Ῥώμῃ Διεθνoῦς Ἱστορ. Συνεδρίου τελευτῶντος Μαρτίου 1903, ἐν «Ἀστὺ» 10 Ἀπρ. Ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» σ. 182—202, 8ον.

398—Φοιλοποιίμην ὁ Μεγαλοπολίτης, ἐν «Ἀρκαδικῇ Ἐπετηρὶς» Τάκη Κανδηλώρου. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.», Ἀθ. 1905 σ. 300—302, 8ον.

399—Ὁ Μαζέππας παρὰ τοῖς νέοις Ἑλλησι, ἐν φύλλῳ τῆς Ἀ'ης τοῦ νέου ἔτους 1903 τῆς ἐν Σμύρνῃ «Ἀρμονία» ἀρ. 6016 σ. 9, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 567—71 8ον.

400—Ἐκ τῆς Βιβλιοθ. τοῦ Ὁθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας, ἐν «Ἀστὺ» 26—27 Ὀκτ. ἀρ. 4956—7, ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 681—91, 8ον.

401—Σκιαγραφία τοῦ Ἰωάννου Μποβίου, ἀρθρον ἐν ἐφ. τὸ

οὗ ἴδε ἀριθ. 397. Ἐτιμήθη διὰ βραβείου 1200 μάρκων ὑπὸ τῆς Ἀκαδ. τοῦ Μονάχου ἐκ τοῦ κληροδοτ. Θερεϊανοῦ χάριν τῶν ἐργασιῶν του διὰ τὸν Θεόδωρον Κυζίκου καὶ τὰ Chronica Brevia.

⁽¹⁾ Κριτ. Κρουμβάχερ Β. Ζ. τ. 13 592.

⁽²⁾ Κριτ. Κρουμβάχερ. Β. Ζ. τ. 12. σ. 641.

⁽³⁾ Κριτ. Α. Heisenberg Β. Ζ. τ. 12, σ 619.

«Κράτος» ἔτ. Β'. ἀρ. 147, 14 Σεπτ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 777—84, 8ον.

402—Ὀλίγαι σελίδες τοῦ Ἰωάννου Μποβίου, ἀρθρον αὐτόθι ἀρ. 148, 18 Σεπτ. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 784—91, 8ον.

403—Ἐπίσκεψις εἰς τὴν ἐν Βενετία νῆσον τῶν Ἀρμενίων, ἐν «Ἀστὺ» 18 Αὐγ' 1903. ἀνατ. ἐν Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 837—44, 8ον.

404—Συμβολὴ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Register ueber das byzantinische u. neugriechische Urkundenmaterial, ἐν Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der Neuzeit, München 1903 σ. 106—123.

405—Νέος Ἑλληνομνήμων τριμηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα 1904⁽¹⁾ συντασσόμενον καὶ ἐκδιδόμενον ὑπὸ Σ. Λάμπρου, τόμοι 1—13 Ἀθ. τύπ. Σακ. μέχρι καὶ τοῦ 9ου, κατόπιν δὲ τύπ. Π. Α. Πετράκου, 1904—1917, 8ον. [Ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτῷ τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ Σ. Α. ἦτο ὁ μόνος συντάκτης ἐδημοσίευσεν οὗτος περὶ τὰς 275 διατριβὰς καὶ μελέτας, πλὴν τῶν βιβλιοκρισιῶν καὶ τῶν μικροτέρων ἀρθρων δημοσιευθέντων ἐν ἑκάστῳ τεύχει ὑπὸ τὸν τίτλον «Σύμμικτα». Ἐκαστος τόμος συνοδεύεται ὑπὸ λεπτομερεστάτου πίνακος κυρίων ὀνομάτων, διευκολυνομένων οὕτω τῶν ἐρευνῶν]. Ἴδε καὶ ἀρ. 478 ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1904—05 ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐ χρημάτισε δὲ καὶ γραμματεὺς τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Διεθνoῦς Ἀρχαιολογικοῦ συνεδρίου, οὗ καὶ συμμετέσχε ενεργῶς.

⁽²⁾ Κριτικὴ Johannes Dräseke ἐν Ziti für Wissenschaftliche Theologie τόμ. ΜΗ' νέας σειρᾶς τ. 15 τοῦ 1901 σ. 306—Ernst Gerland ἐν Neue Jahrbücher für das klassische Alterthum, Geschichte und Deutsche Literatur τοῦ 1906 ἐκδ. Johannes Jilberg σ. 724—725—Domenico Bassi ἐν Bollettino di Filologia Classica Torino Novembre 1904 Anno 11 No 5.—Revue historique Mai 1916—P. Marc B. Z. X. III σ. 681—684.—E. Gerland, ἐν Litterarisches Centralbl. 5. Nov. 1904 No 45. 1497—1498.—Caspar René Gregory ἐν The American Journal of Theology 1906 530—531.—F. Hirsch ἐν Mittheilungen aus der Histor. Literatur τ. XXXVII σ. 399—402.—P. Marc B. Z. τ. 14 σ. 375—380, 743—4, 15, 443—6, 707—9, 16, 407—9, 758—9, 17, 303—5, 667—8, 19, 251—2, 687—9, 20, 368—9, 622—3, 21, 373—4, 22, 631—5. Ὁ Νέος Ἑλληνομνήμων κατὰ τὸ 1908 ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων διὰ τοῦ Ζαπτείου βραβείου.

406—Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτῆσεως, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς μετὰ διορθώσεων καὶ Προσθηκῶν, τ. 1—3 [βιβλιοθ. Μαρασλή] Ἀθ. Σακ. 1904—1906 8ον. [Ἐξ ἑξ. τόμος περιέχει νέαν περὶ Ἀθ. ὕλην συλλεγεῖσαν ὑπὸ Σ. Α.](¹).

407—Συμπληρώματα εἰς τοὺς Ἀθηναίους βιβλιογράφους καὶ κτήτορας κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας [ἀνατ. ἐκ τῆς Ἐπ. Π. τ. Η'. σ. 49—62] Ἀθ. τύπ. Ἐστίας σ. 11, 8ον.

408—Μιχαὴλ Ζωριανὸς καὶ ὁ ὑπ' αὐτ. 29 βαροκκικὸς κῶδ., ἐν Ἐπ. Π. ἔτ. Η'. Ἀθ. τύπ. Π. σ. 63—64, 8ον.

409—Προσθῆκαι εἰς τὰ συμπληρώματα τῶν Ἀθηναίων βιβλιογράφων, αὐτόθι, σ. 166—67, 8ον.

410—Ἐπὶ τῇ 25 Μαρτίου 1904, λόγος ἔκφων. τῇ 24 Μαρτ. 1904 ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Παρν. ἐν «Νέον Ἀστὺ» 30 Μαρτ. 1904 ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 3—9, 8ον. ἀνατ. «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911 σ. 84-92, 8ον.

411—Ἐπικήδειος ἀποχαιρετισμὸς εἰς τὸν Νεκρὸν τοῦ Παναγιώτου Ταμπακοπούλου (7 Μαρτ. 1904), ἐν «Νέον Ἀστὺ» 8 Μαρτ. 1904. ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 89—90.

412—Λόγος ἐπιμνημόσυνος εἰς Παῦλον Μελά, ἔκφων. τῇ 23 Ὀκτ. 1904 ἐν τῷ Α'. Νεκροταφείῳ Ἀθ. ἐν «Ἀστραπή» 58 Ὀκτ. ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905. σ. 91-94 8ον.

413—Ἐναγώνιος ἐν Σμύρῃ, λυγίδριον ἔκφωνηθὲν ἐν Σμύρῃ ἐν τῇ Λέσχῃ τῶν Κυνηγῶν τὴν ἑσπέραν τῆς 17 Μαΐου 1904, ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 95-107.

414—«Μικταὶ Σελίδες», μετ' εἰκόνων καὶ ἑννέα παρενθέτων πινακῶν. Α'. Λόγοι (1902-1905) Β'. Ἐπιστολαὶ (1899-1903), Γ'. Μελέται (1874-1905) Ἀθ. Σακ. σ. 848, 8ον. (²)

415—Ἀνέκδοτα Διογένους Λαερτίου, ἐν «Mélanges Nicole» Γενεύῃ, σ. 639—51, 8ον.

416—Νέοι δοξάζοντες ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, τῇ 15 Ἰαν. 1905 Ἀθ. Σακ. σ. 29 8ον, ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 25—53, 8ον.

417—Ἐπὶ τῇ 25 Μαρτ. 1905, λόγος ἔκφων. ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Παρν. ἐν «Ἐμπρός» «Σκρίπ» καὶ «Καιροί» 25 Μαρτ. 1905, ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 10—17, 8ον ἀνατ. ἐν «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911 σ. 93—102.

418—Πρὸς τοὺς φοιτητάς, ἐπὶ τῇ στέψει τῶν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντων (25 Μαρτ. 1905), ἐν «Ἐστία» 25 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 17—19 8ον. ἀνατ. ἐν «Ἐλευθέρια» Ἀθ. 1911. σ. 135—137 8ον.

419—Πρὸς τοὺς φοιτητάς, ἐπὶ τῇ στέψει τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 πεσόντων φοιτητῶν (25 Μαρτ.) ἐν «Ἐστία» 25 Μαρτ. ἀνατ. ἐν «Μ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 20—21, 8ον.

420—Προσφώνησις πρὸς τοὺς συνέδρους ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Α' Διεθνoῦς Ἀρχαιολ. Συνεδρίου ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστ. (26 Μαρτ. 1905) ἐν «Ἐστία» «Νέον Ἀστὺ», ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 22—24.

421—Ἐπὶ τῇ ἀμφιτετηρίδι τῆς Ἐνώσεως τῆς Ἐπτανήσου, λόγος ἔκφων. τῇ 21 Μαΐου 1905 ἐν Φιλολ. Συλλ. Παρν. ἐν ἔφ. «Ἀθηναί» 22 κ. 23 Μαΐου ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 54—66, 8ον.

422—Ἐπὶ τῆς Μακεδονίας, λόγος ἀναγν. τῇ 30 Δεκ. ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Παρν., ἐν «Μικτ. Σελ.» Ἀθ. 1905 σ. 67—84, 8ον.

423—Ἡ Δεσποινὶς Ὀμήρου, ἐν «Ἐθνικὸν Ἡμερολ.» Κ. Σκόκου τ. Κ', 1905 σ. 200. ἀνατ. ἐν «Μικτ. Σ.» Ἀθ. 1905 σ. 225—29, 8ον.

424—Παντελίδειος δραματικὸς ἀγὼν, Ἐκθεσις τῆς κρίσεως ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ μεγ. αἰθ. τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου 6. Μαΐου 1907 Ἀθ. Σακ. σ. 59, 8ον. 1907(¹)

(¹) Κατὰ τὸ ἔτος 1906 ἐκρωτοσιτάτησεν εἰς τὴν δογάνωσιν τῶν ἐν Ἀθ. Διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, ἐβραβεύθη ἐκ μέρους τῆς ἐν Μονάχῳ Ἀκαδ. διὰ 1000 μάρκων ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Θερεϊανοῦ διὰ τὰς ἐρεῦνας του περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου, κατὰ δὲ τὸ θέρος ἐπεσκέφη χάριν μελετῶν τὰς Ἰταλικὰς βιβλιοθήκας (ἴδε Ν. Ε. Γ' σ. 500).

(¹) Κριτικὴ Κρουμβάχερ ἐν Β. Ζ. 16 σ. 365.

(²) Κριτ. Κρουμβάχερ ἐν Β. Ζ. τ. 15 σ. 686.

1908⁽¹⁾ 425—Ἐκθεσις κρίσεως περὶ τοῦ Σουληνείου ἱστορικοῦ διαγωνισματοῦ Θεσσαλίας, ἀναγνωσθεῖσα τῇ 25 Μαΐου 1908 ἐν τῇ μεγ. αἴθ. τοῦ Ἐθν. Πανεπ. Ἀθ. Σακ. σ. 28, 8ον.

426—Λόγος ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ (27 Ἀπριλίου 1908), ἐν ἀπάσαις ταῖς ἑφημερίσιν Ἀθηνῶν (28 Ἀπρ. 1908), ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. ἀναμν. Βορ.» Ἀθ. 1909 σ. 46—52.

427—Ἐκ Βιέννης (18 Ἰουλ. 1908), «Τὰ ἀρχεῖα τῆς Βιέννης καὶ τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ἐν ἑφ. «Πατρίς» 3 Αὐγ. 1908 ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. ἀναμν. Βορ.» Ἀθ. 1909 σ. 55—64, 8ον.

428—Ἐκ Βιέννης (19 Ἰουλ. 1908), ὁ Ῥήγας καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Παροικία, ἐν ἑφ. «Πατρίς» 4 Αὐγ. 1908 ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. ἀναμν. Βορ.» Ἀθ. 1909 σ. 65—72, 8ον.

429—Ἐκ Βερολίνου (1 Αὐγ. 1908), τὸ ἱστορικὸν Συνέδριον τοῦ Βερολίνου καὶ αἱ κατ' αὐτὸ ἑορταὶ καὶ δεξιώσεις, ἐν «Πατρίς» 21 Αὐγ. 1908, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. ἀναμν. Βορ.» Ἀθ. 1909 σ. 73—82, 8ον.

430—Ἐκ Βερολίνου (2/18 Αὐγ. 1908), τὸ ἱστορικὸν Συνέδριον Βερολίνου καὶ αἱ ἐν αὐτῷ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, ἐν «Πατρίς» 23 Αὐγ. 1908, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. ἀναμν. Βορ.» Ἀθ. 1909 σ. 83—92, 8ον.

431—Ἐκ Κοπενάγης (6/19 Αὐγ. 1908), τὸ ἐν Κοπενάγῃ Συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν, ἐν «Πατρίς» 26, κ. 30 Αὐγ. 1908, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. ἀναμν. Βορ.» Ἀθ. 1909 σ. 93—106, 8ον.

432—Ἐκ Κοπενάγης (7/20 Αὐγ. 1908), τὸ ἐν Κοπενάγῃ συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν καὶ αἱ Ἀθῆναι ὡς ἕδρα τοῦ προσεχοῦς Συνεδρίου, ἐν «Πατρίς» 1 Σεπτ. 1908, ἀνατ. ἐν «Λόγ. κ. ἀναμν. Βορ.» Ἀθ. 1909 σ. 102—108, 8ον.

(¹) Κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους τούτου συμμετέσχεν ὡς ἀντιπρ. τῆς Κυβ. κ. τοῦ Παν. εἰς τὸ ἱστορικὸν Συνέδριον τοῦ Βερολίνου (N. E. E' σ. 363) καὶ εἰς τὸ τῶν Ἀνατολιστῶν ἐν Κοπενάγῃ (αὐτόθι σ. 364), περιῆλθε δὲ χάριν μελετῶν διαφόρους Εὐρωπαϊκὰς βιβλιοθήκας. Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ τούτου ἐχηρήματισε πρόεδρος τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

433—Κωνσταντίνου Λασκάρως, ἀνέκδοτος σύνοψις ἱστοριῶν 1909⁽¹⁾ ἐν «Ἐπιστ. Ἐπ. Πανεπ. 1906—1907» Ἀθ. Σακ. σ. 150—227 1909 καὶ ἀνατ. Ἀθ. 1910 Σακ. σ. 81, 8ον.

434—Μίλλερ, Οὐίλλιαμ, Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι (1204—1566), μετάφρ. μετὰ προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων τ. Α' κ. Β' Ἀθ. Ἑλλ. Ἐκδ. Ἐτ. 1909—1910, τ. Α' σ. 483 τ. Β' σ. 493, 290 εἰκ. + 4 χαρτ. 8ον.⁽²⁾

435—Ἐπίγραμμα τῆς Φιλοσοφ. Σχ. τοῦ Ἐθν. Πανεπιστ. πρὸς τὴν Βουλὴν περὶ τῶν νομοσχεδίων τῆς μέσης Ἐκπαιδεύσεως, Ἀθ. 2 Νοεμ. σ. 16, 8ον.

436—Λόγος ἑφ. ἐν Καίρῳ γαλλιστὶ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου, ἐν ἑφ. «La Réforme» ^{25 Μαρτ.} 7 Ἀπρ. 1909 καὶ ἐν «Χρόνος» Καίρου, ^{26 Μαρτ. 1909} κ. Ἀπρ.

437—Ἐπιμνημόσυνος λόγος εἰς τὸν Κωνσταντίνον Παλαιολόγον ἐν ἑφ. «Ἀθῆναι» Ἀθ. 30 Μαΐου 1909.

438—Κάρολος Κρουμβάχερ, νεκρολογία ἐν ἑφ. «Ἐστία» 2 Δεκ. 1909 καὶ «N. Ἑλλην.» τ. 5'. σ. 350—353.

439—Λόγοι καὶ Ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ Βορρᾶ. Ἀθ. 1909 τύπ. Ἐστίας σ. 2, 5, 8ον. Οἱ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ περιλαμβανόμενοι λόγοι εἶνε οἱ ἐκφωνηθέντες μετὰ τοὺς δημοσιευθέντας ἐν «Λόγοι καὶ Ἄρθρα [1878—1902] καὶ «Μικτὰὶ Σελίδες» [1902—1905] εἶνε δὲ οἱ ἐξῆς: α') Λόγος ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ Ἐθνικοῦ Οἰκοτροφείου (30 Ἰανουαρίου 1908) σ. 7—12, β') Λόγος ἐπὶ τῇ ἑθν. ἑορτῇ ἑφων. ἐν τῷ Συλλ. τῶν Ἐμμοροῦπαλλήλων (25 Μαρτ. 1908) σ. 13—26, γ') Λόγος ἑφων. ἐν τῷ φιλολ. Συλλ. Παρν. ἐπὶ τῇ δεξιώσει τῶν Γάλλων ἐκδρομέων ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν κ. κ. Ollivier καὶ Deschamps (14 Ἀπρ. 1908), σ. 27—43, δ') Λογίδριον ἐπὶ τῇ καταθέσει στεφάνου.

(¹) Ἐξελέγη μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἑλληνικῶν Τοπωνυμιῶν καὶ συμμετέσχεν ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβ. καὶ τοῦ Παν. εἰς τὸ Διεθν. Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον Καίρου (N. E. 5'. 185).

(²) Κριτικὴ Β. Raphaélides ἐν Echos d'Orient Juin 1913 Constanti-nople.

νου εἰς τὸν πρὸ τοῦ Σταδίου ἀνδριάντα τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ σ. 44—45, ε') Λόγος ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ (27 Ἀπρ. 1908) σ. 46—52. Αἱ δὲ «Ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ Βορρᾶ» ἐγράφησαν ὑπὸ τύπον ἐπιστολῶν καὶ αἱ ἕξ πρῶται ἐδημοσιεύθησαν ἐν ἐφ. «Πατρὶς» τῆς 3, 4, 21—23, 26—30 Αὐγ. καὶ 1 Σεπτεμβρίου 1908 αἱ δὲ λοιπαὶ εἶνε αἱ ἐξῆς: Ζ') **Ἐκ Στοκχόλμης**. Ἡ ἐν Βερολίῳ ἀνακοίνωσίς μου περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι. σ. 109—118. Η') **Ἐκ Στοκχόλμης**. Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἱστορία σ. 119—127. Θ') **Ἐκ Κοπενάγης**. Αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ σουλτάνου Βαγιαζίτ. Β'. σ. 128—137. Ι') **Ἐκ Κοπενάγης** αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Βαγιαζίτ, καὶ ὁ θάνατος τοῦ Τζέμ. σ. 138—146. ΙΑ') **Ἐκ Στοκχόλμης**. Ἡ ἐν Κοπενάγῃ ἀνακοίνωσίς μου περὶ τῶν Ἰουδαίων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας σ. 147—153. ΙΒ') **Ἐκ Βερολίνου**, Ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ γυμναστικὴ, οἱ κολυμβητικοὶ ἀγῶνες ἐν Σουηδίᾳ. σ. 154—163. ΙΓ') **Ἐκ Νυρεμβέργης**. Ὁ μεσαιωνικὸς χαρακτήρ τῆς Πόλεως. Ἡ ἀθυρματοποιία. Τὸ Γερμανικὸν μουσεῖον ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἄλλα ἱστορικὰ καὶ ἐθνολογικὰ μουσεῖα σ. 164—176. ΙΔ') **Ἐκ Μονάχου** Τὰ ἀνακαλυφθέντα ἔργα τοῦ κωμικοῦ Μενάνδρου καὶ αἱ ἐν Γερμανίᾳ παραστάσεις αὐτῶν, σ. 177—190. ΙΕ') **Ἐκ Μονάχου**. Τὰ ἀρχεῖα τοῦ Μονάχου καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις. Λευκώματα εἰκόνων ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. σ. 191—206. ΙΣ') **Ἐκ Μονάχου**. Τὰ λείψανα τῶν Βαυαρῶν Φιλελλήνων. Ἀναμνήσεις καὶ ὑπομνήματα τῶν ἀπογόνων τῆς βαναροκρατίας. Τὰ ὑπομνήματα τοῦ Χέϊδεκ. σ. 207—216. ΙΖ') **Ἐκ Μονάχου**. Ὁ Βασιλεὺς Ὄθων καὶ ὁ πρῶτος ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν von Schmalz. σ. 217—225. ΙΗ') **Ἐκ Μονάχου**. Τὰ Στάδια τῆς Ρώμης, τοῦ Λονδίνου, τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Στοκχόλμης, καὶ τὸ μέλλον τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων. σ. 226—237. ΙΘ') **Ἐκ Ρώμης**. Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Κωνσταντίνου, Παλαιολόγου. σ. 238—245.

1910⁽¹⁾ 440—Ἀργυροπούλεια, Ἰωάννου Ἀργυροπούλου λόγοι, πραγ-

(1) Ὡς ἀντιπρ. τοῦ Πανεπ. καὶ τῆς Κυβ. συμμετέσχεν εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπ. τοῦ Βερολίνου (N. E. Z' 899) καὶ μετέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον χάριν τῶν Παναγιυπτιακῶν Ἀγῶνων.

ματεῖαι, ἐπιστολαὶ, προσφωνήματα, ἀπαντήσεις καὶ ἐπιστολαὶ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν υἱὸν Ἰσαάκιον, ἐπιστολαὶ καὶ ἀποφάσεις περὶ αὐτῶν. Προτάσσεται εἰσαγωγή περὶ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου, τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ τῶν Ἀργυροπούλων καθ' ὅλου. Ἀθ. Σακ. σ. 125 + 351 + 7 πίν., 8ον. ⁽¹⁾

441—Πρόλογος, εἰς «Ἰωσίας Καρδούτσης καὶ Ἑλληνικαὶ ἀνοίξεις» Α. Τυπάλδου—Μπασιά, Ἀθ. Σακ. σ. 3—8, 8ον.

442—Μία ἐπιμνημόσυνος τελετὴ ἐν Μυστρᾷ, ἐν «Σπαρτιατικὸν Ἡμερολόγιον» ἔτ. ΙΑ', σ. 33—44 8ον.

443—Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, ἐν ἐφ. «Ἀκρόπολις» Ἀθ. 29 Μαΐου 1910.

444—Πρόλογος ἐκ 2 σελ. εἰς τὸ Ἡρῶν τοῦ Ἀγῶνος, 40 τετραχρωμίαι κατ' ἀντίγραφον τῶν ἐν Μονάχῳ εἰκόνων τοῦ Φὸν Ἐσ. Ἀθ. Ἑλλην. Ἐκδοτ. Ἐταιρ. 1910, 2ον.

445—Διάλεξις ἐν τῷ «Ἀβερωφείῳ» Ἀλεξανδρείας, ἐν «Ταχυδρόμος» Ἀλεξ. 21 Μαΐου 1910.

446—Παρὰ τὸν τάφον τοῦ Κοραῆ, ἐν «Χιακὰ Χρονικὰ» 1911⁽²⁾ ἐτήσιον δημοσίευμα, ἐκδιδόμενον ἐπιμελείᾳ Κωνστ. Ἀμάντου, Καθηγητοῦ ἐν Χίῳ, Ἀθ. τευχ. 17. σ. 43—49, 8ον, καὶ ἐν Νέος Ἑλληνομνημῶν τ. 7. 1910 σ. 435—42.

(1) Κριτ. Α. Heisenberg ἐν Β. Ζ. 19. σ. 579—80, «die philologische Bearbeitung ist musterhaft» λέγει ὁ κριτικὸς.—προσθήκαι G. Mercati αὐτόθι 580—1—F. Hirsch ἐν Mittheilungen aus der Hist. Litteratur 1912 σ. 164 κ. ἔ.—Ernst Gerland, ἐν Neue Jahrb. f. d. Klass. Alterthum 27 (1911) σ. 288—9—N. Festa, Atene e Roma 13 (1910) σ. 366—71—V. Zabughin, Roma e l' Oriente 1 (1911) σ. 808—13—F. Gerland ἐν Lit. Centr. 62 (1911) σ. 402 κ. ἔ.—S. Salaville, Echos d' Orient 1911 τ. ΙΑ' σ. 850—Σεστακῶφ ἐν Βυζ. Χρονικοῖς XVII, (1910) σ. 379—92.

(2) Συμμετέσχε τῆς ἐν Ρώμῃ Διεθνούς Ἐκθέσεως ὡς Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑλλην. Ἐπιτροπῆς καὶ εἰσηγητῆς τοῦ ἱστορ. τμήματος, ὁργανώσας καὶ τὴν ἐκθεσὶν τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθείσης συλλογῆς ἀντιγράφων τῶν εἰκόνων τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Περιήλθε χάριν ἐρευνῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας τὰς βιβλιοθήκας καὶ ἀρχεῖα Αὐστρίας κ. Ἰταλίας (N. E. H'. 257). Κατὰ δὲ τὸ σχολικὸν ἔτος 1911—12 ἐξελέγη ἐκ δευτέρου πρῶτανις τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ συμμετέσχε τοῦ ἐν Δρέσδῃ Διεθνούς Συνεδρίου τῆς Ὑγιεινῆς διατελέσας μέλος τῆς διεθνούς Ἐπιτροπῆς.

447—Athènes—Rome. Exposition internationale de Rome en 1911, Section Hellénique, Empereurs Byzantins, Catalogue illustré de la collection des portraits des empereurs de Byzance d'après les statues, les miniatures, les ivoires, et les autres œuvres d'art. Ath. Imp. Hestia 1911. σ. 61

448—Σκυλάθυρμα περί Ἀνεξαρτήτου καὶ Ἀνεξαρτησίας. Ἐν «Ἀνεξάρτητος Ἀθηνῶν» ἀρ. 1 Παρασκ. 7. Ἰαν. 1911.

449—Ἡ Συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐκθεσιν τοῦ 1911, ἀρθρον ἐν «Ἀνεξάρτητος Ἀθηνῶν» ἀρ. 3. 21 Ἰαν. 1911.

450—Τὰ Ἐλευθέρια. Λόγοι καὶ ἄρθρα ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς 25 Μαρτίου (1891-1910), Ἀθ. τύπ. «Ἐστίας» σ. 157, 8ον, περιέχοντα λόγους ἤδη δημοσιευθέντας καὶ τοὺς ἐξῆς νεωστὶ ἐκδιδομένους α') Ἡ ἑκατονταετηρὶς τοῦ 1821, ἐπίλογος λόγου ἐκφωνηθέντος ἐν τῷ Ἑλληγ. Κέντρῳ Καίρου, 25 Μαρτ. 1909 σ. 155—157, β') Λόγος ἐπὶ τῇ 25ῃ Μαρτίου, ἐκφ. ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Παρν. τὴν ἑσπέραν τῆς 25 Μαρτ. 1910, σ. 117—34.

1912⁽¹⁾ 451—Σελίδες ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ ἐν Οὐγγαρία καὶ Αὐστρία Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρυτανικὸς λόγος τῇ 26 Φεβρουαρίου 1912. Σακ. σ. 46, 8ον.

452—Λόγος κατὰ τὸ μνημόσυνον τοῦ Ἰωάννου Καποδιστριαίου καὶ τοῦ Ἰωάννου Δομπόλη, ἐκφ. ἐν Μητροπόλει Ἀθηνῶν, 4 Φεβρ. 1912, Ἀθ. Σακ. σ. 17, 8ον.

453—Παρατηρήσεις τινες περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσιν, ἐν Ἐπ. Πανεπ. 1912, Ἀθ. Σακ. σ. 52—72, 8ον.

454—Βαλκανικοὶ ἐξόριστοι ἐν Ῥώμῃ, ὑπὸ Οὐίλλιαμ Μίλλερ, κατὰ

(1) Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐώρτισε (24 Μαρτίου 1912) τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς ἐν τῷ Πανεπ. διδασκαλίας του, ἐπρωτοστάτησε δὲ ὡς πρύτανις εἰς ἃς ἑορτὰς τῆς 75ηίδος τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὁποίων ἐτιμήθη διὰ προτομῆς ἦν τοῦ προσέφερον οἱ συνάδελφοί του καθηγηταὶ ἔλαβε καὶ ἐνεργότατον μέρος εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν ὡς γενικὸς γραμματεὺς αὐτοῦ, (Ν. Ε. Θ' σ. 206). Συμμετέσχεν ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Παν. εἰς τὸ Διεθνὲς Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον Ῥώμης καθὼς καὶ εἰς τὸ αὐτόθι Συνέδριον τῆς Ἱστορίας τῆς τέχνης, συμπεριληφθεὶς ἔκτοτε εἰς τὴν διεθνή μόνιμον Ἐπιτροπὴν τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης.

μετάφρασιν, ἐν «Μελέτη» τεύχος Β' καὶ Γ', Ἀθ. Καταστ. Συλλ. πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, σ. 65—88, 153—170, 8ον.

455—Λόγος ἐπὶ τῷ Ἐθνικῷ Μνημοσύνῳ τοῦ τελευταίου Παλαιολόγου, ἐν ἔφ. «Πανελλήνιον Κράτος» Ἀθ. 2 Ἰαν.

456—Παλαιολόγεια καὶ Πελοποννησιακά, ἐξ ἑκατὸν καὶ ὑπερέκεινα βιβλιοθηκῶν καὶ ἀρχείων νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα, ἐν Ἀθ. κ. Λεϊψία in commission bei Otto Harrassowitz, 1912 8ον (ἐξεδόθη ἡ ὕλη τῶν δύο πρώτων τόμων ἄνευ προλόγων καὶ πινάκων, οἵτινες ἀπόκεινται ἔτοιμοι ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ συγγραφέως) (1).

457—Λόγος ἐκφων. ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ Ἀρχαιολ. Συνεδρ., (Ἰταλ.) ἐν «Corriere d'Italia» 10 Ott. 1912 ἀρ. 281.

458—Σύνταξις τῶν ἀρθρων τῆς Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας διὰ τὴν νέαν ἔκδοσιν τοῦ «Konversations Lexikon» τοῦ Brockhaus, καταλαμβάνοντων περίπου 50 σελίδας τοῦ λεξικοῦ.

459—Τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Βενετικὸν Προξενεῖον καὶ τὸ μετὰ τῆς Μακεδονίας ἐμπόριον τῶν Βενετῶν, ἐν «Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον» ἔτος Ε'. 1912 σ. 227—41.

460—Ἐπεμελήθη τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ τόμου: Τὰ κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν πέμπτην ἀμφιετηρίδα τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου—La Célébration du soixante-quinzième anniversaire de la fondation de l' Université nationale de Grèce 1837—1912» Ἀθ. τυκ. «Ἐστία» 1912 σ. 398 8ον.

461—Ἐπεμελήθη τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ τόμου: «Actes du seizième Congrès International des Orientalistes, Session d' Athènes 6-14 Avril 1912». Ἀθ. τύπ. Ἐστία 1912, 255 8ον.

462—Ἐπεμελήθη τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ τόμου: «Zénia Hommage international à l' Université Nationale de Grèce à l'occasion du soixante-quinzième anniversaire de sa fondation (1837—1912).» Ἀθ. τύπ. Ἐστία 1912 σ. 411 8ον.

463—Movimento archeologico nei paesi greci, ἐν «Atene e 1913» (2)

(1) Κριτικὴ ἔχου d' Orient σ. 156—157 Mars—Avril 1914.

(2) Μετέβη ἐντολῇ τῆς Κυβερνήσεως ἐν αἰδικῇ ἀποστολῇ εἰς Ἰταλίαν (Ἰανουάριον 1913) καὶ Ἡπειρον (Οκτώβριον 1914) πολλὰ σχετικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν ἀποστολῶν δημοσιεύσας ἐν ἰταλικαῖς καὶ ἑλληνικαῖς ἐφημερίσιν.

R Marzo-Aprile, Anno XVI No 171—172 σ. 65—84, ἑλληνικὸν κείμενον ἐν Νέος Ἑλληνομν. 9. 1912. σ. 415·36.

464—Grecia e Italia, ἐν «Bolletino dell'Associazione archeologica Romana» Roma Anno III, Marzo, Num. σ. 60—63.

465—Les Suites de la guerre des Balkans, Le point de vue grec, (extrait du Correspondent) Paris, Louis de Soye, Imprimeur, σ. 30, 8ον ἑλλην. κείμενον, ἐν Ν. Ἑλλην. Ἀθ. Σακ. 1913 τ. 10 σ. 138—179.

466—Τήνελλα Καλλίνικε, ἐν ἐφ. «Ἐστία» 5 Αὐγ. 1913.

467—Λόγος εἰς τὸ Μνημόσυνον τῶν πεσόντων φοιτητῶν. «Ἐστία» 26 Μαΐου 1913.

468—Λογοδοσία Σ. Π. Λάμπρου πρυτανεύσαντος κατὰ τὸ Πανεπιστημιακὸν ἔτ. 1911—12 «Τὰ κατὰ τὴν Πρυτανείαν Σ. Π. Λ.» Ἀθ. Σακ. σ. 1—43 1913.

914⁽¹⁾ 469—Μίλλερ Οὐίλλιαμ, ἡ Τουρκία καταρρέουσα, Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1801—1913, κατὰ μετάφρασιν. Ἀθ. βιβλιοπ. «Ἐστίας» Ἰωάννου Κολλάρου σ. 704+194 εἰκ.+3 χαρτ. 8ον.

470—Σλουμπερζέ, Γουσταύου, Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος καὶ ἡ πολιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1453, μετ'εἰκόνων καὶ ἐνὸς χάρτου, κατὰ μετάφρασιν ἀδεία τοῦ συγγραφέως. Ἀθ. τυπ. Ἑλλην. Ἐτ. «Αὐγῆς Ἀθηνῶν» Θ. Ν. Ἀποστολοπούλου, σ. 432. 8ον.

471—Λόγος ἐπὶ τῷ μνημοσύνῳ ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου ἐν ἐφ. «Ἐμπρὸς» 30 Μαΐου 1914.

15⁽²⁾ 472—Τὰ Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά μου, ἐν Ἑπ. Π. ἔτ. ΙΑ' Ἀθ. τυπ. Π. σ. 235—48, 8ον.

(1) Συμμετέσχεν εἰς τὸ ἐν Κερκύρα Πανιώνιον Συνέδριον προεδρεύσας τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξελέγη ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐτ. τῶν Φιλοξένων, καὶ συμμετέσχεν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἐκθέσεως ἐν τῇ διεθνεῖ ἐκθέσει τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς ἑλλ. ἐπιτροπῆς.

(2) Ἐτιμήθη διὰ βραβείου δισχιλίων δραχμῶν ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ κληροδοτήματος, καὶ ἐξελέγη ἀντιπρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἰδρυματικῆς Λυζεναίου Μουσείου.

473—Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον, 25 Μαρτ. 1915, προσφώνησις Ἰωάννου Μεσολωρᾶ, πανηγυρικὸς λόγος Σ. Π. Λ. Ἀθ. τ. Πετράκου σ. 28, 8ον.

474—Ἡ Ἱστορικὴ Σχολὴ τῆς Ἑπτανήσου, ἐν «Πρακτικὰ τοῦ ἐν Κερκύρα πρώτου Πανιωνίου Συνεδρίου, 20—22 Μαΐου 1914 καὶ αἱ ἐν αὐτῷ ἀνακοινώσεις», Ἀθ. 1915 σ. 299—324.

475—Βησσαρίωνος ἐγκώμιον εἰς Τραπεζοῦντα νῦν τὸ πρῶτον 1916⁽¹⁾ ἐκδιδόμενον κατὰ τὸν Μαρκιανὸν κώδικα, Ἀθ. τυπ. Πετράκου σ. 62 8ον.

476—Περὶ τῆς παιδείας ἐν Ἰωαννίνοις ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐν Ἑπ. Π. ἔτ. ΙΒ'. Ἀθ. τ. Π. σ. 132—176, 8ον.

477—Ρήγας—Βηλαρᾶς—Χριστόπουλος, διάλεξις ἐν τῷ φιλ. Συλλ. Π. Ἀθ. Σακ. σ. 51, 8ον.

478—Ἡ ὕστεραία τοῦ Πολέμου, ἐν «Ἡμερολόγιον» Κ. Σκόκου 1916 σ. 13—16.

479—Νέος Ἑλληνομνήμων, Τ. ΙΔ', Τεύχος Α'. Ἀθ. Πετρ. 1917. 1917

(1) Ἐχρημάτισε Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἀπὸ 27 Σεπτ. 1916 μέχρι 21 Ἀπριλίου 1917, ὁπότε παρητήθη. Ἀπηλάθη εἰς Σκόπελον τὴν 21 Ἰανουαρίου 1918 ὁπότεν ἐπέστρεψεν ἀσθενῶν τὴν 20 Μαρτίου 1919, καὶ παρέμεινεν ὑπὸ στρατιωτικὴν ἐπιτήρησιν ἐν Κηφισῆα μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του 23 Ἰουλίου 1919.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΥΡΕΘΕΝΤΑ

Κατωτέρω παρατίθεται ὁ κατάλογος τῶν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἱστορικοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου¹ καταλειφθέντων ἀνεκδότων συγγραμμάτων, τῆς συναχθείσης ὕλης πρὸς σύνταξιν μελέτης καὶ διατριβῶν, τῶν ἀντιγράφων ἐκ χειρογράφων κειμένων, ἀποτελούντων ἐν συνόλῳ τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τοῦ ἐπὶ τόσα ἔτη ἀσχοληθέντος περὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἰδίαν καὶ νεωτέραν ἡμῶν ἱστορίαν. Ἄν καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Σ. Λ. ἀρκεῖ ὅπως δικαιολογήσῃ τὴν μέριμναν διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ ὅπως δὴποτε καταλειφθείσας ἐπιστημονικὰς ἐργασίας, δὲν θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἐξηγήσωμεν ὅτι ἀπὸ διπλῆς ἀπόψεως ἐθεωρήθη χρήσιμος ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου τούτου, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς συμβολὴ εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Σ. Λ. ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἰδίως ὅπως διὰ τῆς τακτοποιήσεως καὶ καταγραφῆς τοῦ ὑπάρχοντος ὕλικου καταστῆ εὐχερεστέρα μὲν ἢ δημοσίευσις τῶν ἐτοιμῶν πρὸς ἔκδοσιν, δυνατὴ δὲ ἢ συμπλήρωσις ἄλλων ἐκ τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἀντιγράφων τῶν κειμένων ὑπὸ τῶν δι' αὐτὰ ἐνδιαφερομένων λογίων. Πλειστάκις μέχρι τοῦδε τὰ ὑπὸ σοφῶν καταλειφθέντα χειρόγραφα, καὶ ὅταν ἀκόμη ἀντιπροσωπεύουν ἡμιτελῆ ἐργασίαν, ἐχρησίμευσαν ὡς σπουδαία βάσις καὶ ἀφετηρία ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, παραδείγματα δὲ τούτου ἀναφέρομεν τὰ χειρόγραφα τοῦ Karl Hopf τοῦ ὁποίου ἡ πολύτιμος Regestensammlung² ἀποκειμένη ἐν τῇ Βερολινεῖῳ Βιβλιοθήκῃ ἐχρησιμοποιήθη ὡς ὁδηγὸς διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν ἐπισήμων γραμμάτων καὶ ἐγγράφων τῶν ἀφορώντων τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν μελετωμένην ἔκδοσιν αὐτῶν ἐν τῷ Corpus der griechischen Urkunden

des Mittelalters und der neueren Zeit¹, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ v. Gebhardt τὰ χειρόγραφα, ἀποκείμενα ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ, ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις καὶ ἀφετηρία σπουδαίων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, ἐξ ὧν μία σπουδαιοτάτη καὶ παρ' ἡμῖν δημοσιευθεῖσα.²

Σπουδαιοτάτην θέσιν μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Σ. Λ. καταλειφθέντων, κατέχει ἡ ὑπ' αὐτοῦ μελετωμένη, καὶ ἀπὸ ἐτῶν προετοιμαζομένη, ἔκδοσις τῶν «Βραχέων Χρονικῶν» ἧτις ἐπρόκειτο νὰ συμπεριλάβῃ πάντα τὰ βραχέα χρονικά, οἷον τὸ ἐκδεδομένον ἐν τῇ Βυζαντίδι τῆς Βόννης μετὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Δούκα. Τὸ γενικὸν δὲ ἐνδιαφέρον πρέπει νὰ προσελκύσουν ἡ γενομένη προπαρασκευαστικὴ ἐργασία, ἀποτέλεσμα πολυετῶν ἐρευνῶν, διὰ τὴν δημοσίευσιν λευκώματος περιλαμβάνοντος τὰς εἰκόνας τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, καθὼς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Σ. Λ. ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του συνταχθεῖσα ἐπισκόπησις τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱστορικῶν Μελετῶν κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς καλιγγενεσίας, δίδουσα εἰκόνα τῆς συντελεσθείσης ἐπιστημονικῆς ἐργασίας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἱστορίας, μετὰ προεισαγωγῆς περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἱστορημάτων ἐπὶ τουρκοκρατίας. Μεταξὺ δὲ τῶν πρὸς δημοσίευσιν συλλεγόντων κειμένων πρωτίστην θέσιν κατέχει ἡ συνέχεια τῶν Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν, συλλογῆς ἀφορώσης τὴν ἱστορίαν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τοὺς Παλαιολόγους, ἧτις ἐπρόκειτο νὰ συμπεριλάβῃ ἐξ τόμους κειμένων καὶ δίτομον ἱστορικὴν πραγματείαν σχετικὴν πρὸς τὸ θέμα τοῦτο, τὸ Χρονικὸν Θεοδώρου τοῦ Κυζίκου, αἱ ἐπιστολαὶ Δημητρίου Κυδωνῆ καὶ ἄλλαι ἀντιγεγραμμέναι ἐκ τοῦ κώδικος Β420 τῆς ἐν Βιέννῃ Βιβλιοθήκης.

Καὶ τούτων μὲν ἐνομίσαμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξάρωμεν τὴν

Karp Hopfs litterarischen Nachlass und die darin vorhandene fränkisch-griechische Regestensammlung, ἐν Byz. Zt. 8 1899 σ. 847-86.

(1) Πρὸβλ. Plan eines Corpus d. griech. Urkunden., München 1903 σ. 48, ὅπου λέγεται ὅτι τῶν δελτίων τοῦ Χόπφ ἐγένετο χρῆσις καὶ ὑπὸ τῶν Miklosich καὶ Müller ἐν τοῖς Acta et diplomata.

(2) Πρὸβλ. E. von Dobschütz, Die Akten der Edessenischen Bekenner Gurias, Samonas und Abibos aus den Nachlass O. v. Gebhardts. Lg. 1911 καὶ Σ. Κουγέας, Ὁ Καισαρεῖας Ἀρέθας Ἀθ. 1913. σ. ζ'.

(1) Ἐφεξῆς δηλοῦνται διὰ τῶν ἀρχικῶν Σ. Λ.

(2) Περὶ τῶν καταλοίπων τοῦ Karl Hopf πρὸβλ. E. Gerland, Bericht über

σημασίαν, τὴν δὲ καθόλου σπουδαιότητα τῶν καταλοίπων θέλει ἀντιληφθῆ παῖς ὅστις ἀναγνώσῃ τὸν κατάλογον. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον πρέπει ἀκόμη νὰ λεχθῆ εἶνε ὅτι αἱ ἐρευναι τοῦ Σ. Λ. ἔχουν ἐν πολλοῖς ἀμεσον σχέσιν πρὸς τὴν ζωὴν μας, καὶ ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τὰ θέματα τὰ κοινωνικά, ἱστορικά καὶ πολιτικά τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς ἀπασχολοῦν θὰ εἶνε τὰ αὐτὰ μὲ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπασχόλησαν τὸν μεταστάντα ἱστορικόν, ὅστις, ἐξαιρετικῶς ὀξύς καὶ ζωηρός, καὶ μὴ ἀποβαλὼν ἐν τῇ παλαιογραφικῇ τριβῇ τὴν πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπην, εὐρίσκετο ἐν διαρκεί πρὸς αὐτὴν ἐπαφῇ ἐναρμονίζων ἀναλόγως καὶ τὰς ἐρεῦνας του. Παραδείγματα δὲ τῆς ἀληθείας τούτων εἶνε τὰ ἑξῆς. Ἐν τῷ κέντρῳ τῶν ἡμετέρων ἐθνικῶν φροντίδων εἶνε πρωτίστως ἡ γνῶσις τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τοῦ ἐν διασπορᾷ ἑλληνισμοῦ, τῆς ἱστορίας τῶν ἑκασταχοῦ ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας δυγόμεθα ἀσφαλέστερον νὰ ἐρεῖσωμεν τὰ ἐθνικά μας δίκαια, ἕτερον δὲ ζήτημα τὸ ὁποῖον θὰ ἀπασχολήσῃ τοὺς ἑλληνας κοινωνιολόγους καὶ ἱστορικούς, εἶνε ἡ μελέτη τῶν ὀμαδικῶν τύπων τοὺς ὁποίους ἐμόρφωσεν ὁ βυζαντινὸς, καὶ ἰδίᾳ ὁ μετέπειτα ἑλληνισμὸς, ἐννοοῦμεν τὰ ἐσνάφια (συνάφια), καὶ τὰς ἄλλας παρομοίας ἐκδηλώσεις τῶν ὁποίων ἡ μελέτη θέλει σπουδαίως διαφωτίσῃ τὴν γνῶσιν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνικῆς ψυχῆς. Καὶ περὶ τῶν δύο τούτων ζητημάτων ὁ ἐρευνητὴς θέλει συναντήσῃ εἰς τὰ χαρτὰ τοῦ Σ. Λ. σχετικὰς πληροφορίας. Σειρὰ ὅλη τετραδίων παρέχει τὰς σημειώσεις τὰς ὁποίας συνέλεξεν ἐκ τῶν ἀρχείων καὶ βιβλιοθηκῶν τῆς Ἰταλίας καὶ ἰδίᾳ τῆς Αὐστροουγγαρίας, περὶ τῶν εἰς τὰς χώρας τούτων ἀποδημησάντων ἐπὶ τουρκοκρατίας Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ Μακεδόνων¹. Ἄλλος φάκελλος περιέχει ἀντίγραφον τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἐν Ἀμπελακίῳ Συντροφίᾳ συνταχθέν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, τοῦ ὁποίου ἡ δημοσίευσις θὰ διαφωτίσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο θέμα. Ἐν ἐνὶ λόγῳ διὰ τὸν Ἑλληνα ἐρευνητὴν τὰ θέματα τῶν ἐρευνῶν τοῦ Σ. Λ. εἶνε ὑψίστως ἐνδιαφέροντα καὶ ἡ ἐκδοσις, συνέχισις καὶ

ἰδίᾳ ἡ χρησιμοποίησις τῶν καταλειφθέντων ὑπ' αὐτοῦ θέλει πλουσίως ἀνταμείψῃ τοὺς ἐρευνητὰς, οἱ ὁποῖοι θέλουν ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν.

Δεδομένου ὅτι ὁ κατάλογος τῶν καταλοίπων σκοπεῖ νὰ βοηθήσῃ ὄχι μόνον τὴν δημοσίευσιν τῶν καθόλου ἀνεκδότων πραγματειῶν καὶ κειμένων, ἀλλὰ νὰ διευκολύνη τὴν ὁπωσδήποτε χρησιμοποίησιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν διὰ τὰ σχετικὰ πρὸς τὰς ἐρεῦνας θέματα, διὰ τοῦτο συμπεριελήφθησαν ἐν αὐτῷ πάντες οἱ φάκελλοι ὅσοι περιεῖχον ὕλην μὴ ἐκδοθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σ. Λ. ἀδιάφορον ἂν τὸ θέμα ἐπραγματεύθη καὶ ἄλλος τις ἢ ἐὰν τὸ κείμενον ἔχει ἤδη ἐκδοθῆ. Θὰ ἦτο ἄλλως τε σχεδὸν ἀδύνατον, δοθέντος τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ἀντιγραφέντων κειμένων, νὰ ἐξακριβωθῆ ἐν Ἀθήναις καὶ προχείρως, ἐὰν ἑκαστον ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐκδεδομένον καὶ ἐὰν ἡ ἐκδοσις ἔχει γίνῃ ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ Σ. Λ. ἐκτὸς δὲ τούτου, ἔχοντες τὴν γνώμην ὅτι θάπτεον ἢ βράδιον τὰ χειρόγραφα ταῦτα πάντα πρέπει κατὰ ἕνα οἷονδήποτε τρόπον νὰ καταστοῦν κοινὸν τῶν ἐρευνητῶν κτῆμα¹, ἐνομίσσαμεν ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄνευ ἐνδιαφέροντος ὁ ἐρευνητὴν περὶ ὀρισμένου ζητήματος νὰ μανθάνῃ ὅτι ὑπάρχει ἀντίγραφον σχετικοῦ κειμένου, εὐρισκόμενον ἐν τοῖς καταλοίποις τοῦ Σ. Λ. καὶ νὰ δυνηθῆ οὕτω νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτό.

Διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ ἐπεξεργασθοῦν τὰ ὑπὸ τοῦ Σ. Λάμπρου καταλειφθέντα, νομίζομεν ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐκθέσωμεν τὴν μέθοδον, καθ' ἣν ὑποθέτομεν ὅτι εἰργάζετο οὗτος, ἡ γνῶσις τῆς ὁποίας θέλει διευκολύνει τοὺς μέλλοντας ἐπεξεργαστάς. Τὰ τῆς μεθόδου ταύτης συνηγόμενα ἐκ τῆς ἐν τῷ γραφείῳ αὐτοῦ ἐργασίας πρὸς σύνταξιν τοῦ παρόντος καταλόγου καὶ ὄχι ἐκ προφορικῆς τινος τοῦ ἱστορικοῦ ἀνακοινώσεως, καθόσον δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ γνωρίσωμεν αὐτὸν, πιστεύομεν ὅμως ὅτι τὰ κατωτέρω λεγόμενα δὲν ἀφίστανται πολὺ τῆς πραγματικότητος.

(¹) Ταῦτα ἀποτελοῦν προσωπικὴν γνώμην καὶ εὐχὴν τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς αὐτάς, ὡς δὲ μοι ἀνεκοινώθη τὰ χειρόγραφα πάντα θέλουσι παραμείνει παρὰ τῇ κυρία Α. Σ. Λάμπρου ὅπως ἐν καιρῷ τύχῃσι τῆς ἐπεξεργασίας τῶν εἰδημόνων πρὸς ἐκδοσιν.

(1) Ἡ ὑπὸ τοῦ Σ. Λ. περὶ αὐτῶν ἐν Νέος Ἑλληνομ. τ. 8 1911 σ. 257—300 δημοσιευθεῖσα πραγματεία δὲν ἐξαντλεῖ τὸ ζήτημα οὔτε καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῦ συλλεθεισὰς σημειώσεις.

Ὡς πρῶτον βοήθημα διὰ τὰς ἐρεῦνας του ὁ Σ. Λ. συνέτασσε βιβλιογραφικὰ δελτία. Τὰ δελτία ταῦτα εἶνε μικροῦ σχήματος $7 \times 10\frac{1}{2}$ ἐκ. περίπου, καὶ ἐγράφοντο καθέτως. Πρὸς τὰ ἄνω γράφεται ὁ ὄρος κατατάξεως ἐκάστου δελτίου, ὁ ὁποῖος εἶνε τὸ θέμα περὶ τοῦ ὁποῦ ἐνδιαφέρετο ὁ ἐρευνητὴς καὶ διὰ τὸ ὁποῖον συνετάσσετο τὸ δελτίον, π.χ. Βησσαρίων, Γεμιστὸς, Πελοπόννησος, Χρυσόβουλλα, Γεωργικὰ Ἐργαλεῖα κτλ. Τὰ δελτία ταῦτα εἶχε κατατεταγμένα κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν ὄρων κατατάξεως, ἀπετέλουν δὲ τὴν βᾶσιν πάσης ἐρεύνης. Τὰ δελτία παραπέμπουν εἴτε εἰς συγγράμματα, (ὁσάκις δὲ πρόκειται περὶ εἰδικῶν συγγραμμάτων. εὑρισκομένων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ ἢ παραπομπὴ γίνεται διὰ τοῦ ὀνόματος μόνον τοῦ συγγραφέως ὁ δὲ τίτλος συνεπληροῦτο ἐν καιρῷ ἐκ τοῦ ἀλφαβητικοῦ καταλόγου τῆς βιβλιοθήκης), εἴτε εἰς σελίδα περιοδικοῦ, εἴτε εἰς χωρίον συγγραφέως. Πάντως τὰ δελτία ταῦτα ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ὅλης του ἐργασίας καὶ ὁσάκις θὰ γίνῃ χρῆσις ἐνὸς ἐκ τῶν φακέλων τῶν περιεχόντων χειρόγραφα τοῦ Σ. Λ. πρέπει ὁ ἐρευνητὴς νὰ ἀνατρέξῃ καὶ εἰς τὰ βιβλιογραφικὰ ταῦτα δελτία, εἰς τὰ ὁποῖα πολλάκις οὗτος ρητῶς παραπέμπει. Μάλιστα δὲ ἐπειδὴ τὰ βιβλιογραφικὰ ταῦτα δελτία εἶνε πολὺ εὐκόλον νὰ ἀπολεσθῶσι, ὁσάκις εὔρον τοιαῦτα δελτία ἐν τοῖς φακέλοις κατέταξα ταῦτα μεταξὺ τῶν ἄλλων δελτίων, ὑπὸ τὸν ὄρον κατατάξεως ὃν εἶχε δώσῃ ὁ ἴδιος, ἢ ὑπὸ ὄρον κατατάξεως τὴν παραστατικωτέραν λέξιν ἐκ τοῦ τίτλου ἐκάστης πραγματείας ὥστε νὰ εἶνε εὐκόλος ἡ συσχέτισις. Ἐπαναλαμβάνω δὲ ὅτι τὰ δελτία ταῦτα ἀποτελοῦν μέρος ἀναπόσπαστον τῶν φακέλων, καὶ συμπληροῦν τούτους.

Δεύτερον βοήθημα ἦτο ἡ βιβλιοθήκη του, ἣς εἶχε συντεταγμένον ἀλφαβητικὸν κατάλογον κατὰ τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων, καὶ τῆς ὁποίας πολλὰ βιβλία ἔχουν καὶ ἰδιοχείρους αὐτοῦ σημειώσεις. Ἡ βιβλιοθήκη ἀποτελουμένη ἐκ πολλῶν χιλιάδων τόμων καὶ πολλῶν φυλλαδίων εἶνε λίαν σημαντικὴ, ἰδίως διὰ τὸν πλοῦτον τῶν φυλλαδίων τὰ ὁποῖα ἀπεστέλλοντο πανταχόθεν πρὸς τὸν διάσημον ἱστορικὸν καθὼς καὶ διὰ τὴν συλλογὴν σπανίων βιβλίων συλλεχθέντων ὑπ' αὐτοῦ.

Τὴν συναθροισομένην περὶ ἐκάστου θέματος ὕλην κατέτασσε ὁ Σ. Λ. εἰς ἰδίους φακέλους οὓς ἠρίθμει κατὰ αὐξοῦντα ἀριθμὸν ἐτή-

ρει δὲ καὶ σχετικὰ εὑρετήρια τῶν ἐργασιῶν τούτων. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἐν τοῖς εὑρετηρίοις τούτοις εὑρίσκονται καὶ βιβλιογραφικαὶ καὶ ἄλλαι πληροφορίες, κατὰ τὴν μελέτην οἰουδήποτε φακέλλου θὰ εἶνε χρήσιμος καὶ ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὰ εὑρετήρια ταῦτα. Ὡς ἐκ τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποτόμου ἀπομακρύνσεως τοῦ ἐρευνητοῦ ἐκ τοῦ σπουδαστηρίου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐπισυμβάντος προώρου θανάτου οἱ φακέλλοι οὗτοι δὲν εὑρέθησαν ἐν ἀπολύτῳ τάξει, ἴσως δὲ καὶ ἐγὼ δὲν ἐπέτυχον πάντοτε τὴν ἀκριβῆ αὐτῶν κατάταξιν, ἣν ὁ ἴδιος ἐσκόπει νὰ ἐπιχειρήσῃ.

Ὁ Gerland¹ ἐχαιρέτισεν εὐοιῶνως τὴν ἔναρξιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος, διότι διὰ τῆς ἐκδόσεως τούτου θὰ ἐδίδοτο ἀφορμὴ εἰς τὸν Λάμπρον νὰ προβῇ εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ πλουσίου ὑπ' αὐτοῦ συλλεγέντος ὕλικου, τὸ ὁποῖον ἄλλως θὰ ἐκινδύνευεν νὰ παραμείνῃ ἀχρησιμοποίητον.² Πράγματι δὲ μέγα μέρος τοῦ ἱστορικοῦ ὕλικου τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦ 1904 εἶχε συλλέξῃ ὁ Σ. Λ. ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν Νέον Ἑλληνομνήμονα, καὶ ἤρξατο δημοσιευόμενον εἰς τὰ Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά, ἐν τούτοις ὅμως τὸ καταλειφθὲν μέρος εἶνε λίαν σημαντικόν· περὶ τούτου δὲ δύναται πᾶς τις εὐκόλως νὰ πεισθῇ διατρέχων τὸν κατάλογον αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ φαίνεται ὅτι ὁ Σ. Λ. κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐρρῦθμιζε τὴν παραγωγικὴν του ἐργασίαν ἐν σχέσει ἰδίως πρὸς τὴν δημοσίευσιν τῶν τευχῶν τοῦ Ἑλληνομνήμωνος, ἠτοίμαζε δὲ μόνον τὰς ἐκάστοτε χάριν τούτου ἀναγκαιούσας μελέτας, δι' αὐτὸ δὲν κατέλιπε πολλὰς ἐργασίας ἐντελῶς ἐτοιμοὺς πρὸς δημοσίευσιν, κατέλιπεν ὅμως συναγωγὴν ὕλης διὰ πλείστας μελέτας ἐνίοτε δὲ τὸσον προχωρημένην ὥστε τὸ ἔργον τῆς συμπληρώσεως καὶ τελικῆς συγγραφῆς νὰ διευκολύνηται σπουδαίως, κατέλιπε δὲ ἰδίως μέγαν ἀριθμὸν κειμένων ἐπιμελῶς ἀντιγεγραμμένων, τῶν ὁποίων πολλὰ εἶνε ἤδη ἔτοιμα πρὸς δημοσίευσιν.

* *

Περαιώσας τὴν καταγραφὴν τῶν τοῦ Σ. Λάμπρου καταλοίπων

(¹) Ἐν Neue Jahrbücher für das klassische Alterthum, Gesch. u. deutsch. Lit. 1906 σ. 714.

(²) Ὁ κριτικὸς ἐπικαλεῖται τὸ παράδειγμα τοῦ Χόλφ καὶ λυπεῖται ὅτι οὗτος δὲν ἐφρόντισε ζῶν νὰ δημοσιεύσῃ ὅσα εἶχε συλλέξῃ.

καὶ τὸν βραχὺν τοῦτον πρόλογον, δὲν δύναμαι νὰ ἀποχωρισθῶ τῆς ἐργασίας ταύτης, χωρὶς νὰ ἐκφράσω τὸν ὀφειλόμενον φόρον σεβασμοῦ πρὸς τὴν μνήμην τοῦ μεταστάντος χαλκεντέρου ιστοριοδίφου, καὶ τὸν θαυμασμόν μου διὰ τὴν μετὰ τῆς εὐκολίας καὶ χάριτος ἐπιτελεσθεῖσαν παρ' αὐτοῦ τῆς αὐτῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Ἐπαυλειμμένως, κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐν τῷ γραφείῳ του ἐργασίας, ἀνεβίου πρὸ ἐμοῦ ὁ ἐπαγωγὸς ἀγορητὴς τὸν ὅποιον εἶχα ἀκούσῃ καὶς ἔτι ὢν, ὁμιλοῦντα ἐκ τοῦ βήματος τοῦ Παρνασσοῦ, ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ὁποίου ἤκουσα πλεῖστα ὅσα ἐκ τῆς πατρίου μας ἱστορίας, ἔναυλοι δὲ παρέμειναν, ἂν καὶ πλέον τῆς εἰκοσαετίας ἔκτοτε παρηλθεν, αἱ λέξεις διὰ τῶν ὁποίων ἐχαρακτήριζεν οὗτος τὰ γεγονότα καὶ μᾶς ἐνεθουσία. Ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐσχάτων, ὅτε πονηρὰ τύχη μὲ ἀπέκλεισε κατὰ τοὺς βαρεῖς τοῦ πολέμου ἐνιαυτοὺς ἐν Αἰγύπτῳ, (animus meminisse horret) ὅπου ἐλάχιστα συνήντων τὰ σχετικὰ πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ιστοριοδιφικὰς ἐργασίας, ἔτυχε καὶ πάλιν ὁ Σ. Λάμπρος νὰ μοῦ ἐλθῇ ἀρωγός, διότι εὑρον ἐν τῇ σουλτανικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Καίρου ἀντίτυπον τοῦ Ἑλληνομνήμωνος, τὸ ὅποιον ἐφυλλομέτρον ἀπλήστως καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ποικίλη καὶ πολυσχιδῆς ὕλη ἀντικαθίστα τὰ ἐλλείποντα ἄλλα βιβλία. Καὶ ἄλλη ὁμῶς σύμπτωσης μὲ συνδέει πρὸς τὸν Νέον Ἑλληνομνήμωνα, καθόσον ὡς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ πρώτου τόμου ἐδήλωσεν αὐτὸς ὁ Σ. Λ., τὸ περιοδικὸν τοῦτο ὠνόμασεν οὕτω εἰς μνήμην τοῦ «Ἑλληνομνήμωνος», τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ τὸ ὅποιον κατὰ τὸ ἔτος 1843 συνέταξεν ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ Κερκυραῖος σοφὸς Ἀνδρέας Μουστοξύδης, καὶ τὸ μὲν περιοδικὸν ἐκεῖνο ἐξέδιδε τότε ὁ πρὸς μητρὸς πρόπαππός μου Χρῆστος Νικολαΐδης Φιλαδελφεύς, συνέπεσε δὲ τὴν ἐγὼ νὰ φροντίσω τὰ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἡμιτελοῦς ἀπομείναντος τόμου τοῦ «Νέου Ἑλληνομνήμωνος».

Ἡ πνευματικὴ γειτνίασις πρὸς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐργασίας ἐπιστήμονος σημαντικοῦ ὅσος ἦτο ὁ Σ. Λ., εἶνε πολλάκις καταθλιπτικὴ καὶ γεννᾷ ἐνίοτε μελαγχολικὰς κάπως σκέψεις, παρέχει ὁμῶς ἀφ' ἑτέρου πλεῖστας τέρψεις, καὶ δίδει ἀφορμὴν εἰς ἀνακίνησιν πλείστων ὄσων ζητημάτων. Διὰ τὴν ἀπόλαυσιν ταύτην ὀφείλω χάριτας εἰς τὴν μνήμην τοῦ παράσχοντος αὐτήν, θέλω δὲ προσέτι νὰ

εὐχαριστήσω διὰ τὰς κατὰ τὴν ἐργασίαν μου παρασχεθείσας εὐκολίας, τὴν σύζυγον αὐτοῦ κυρίαν Ἄνναν Σ. Λάμπρου, ἥτις σύντροφος τῆς ζωῆς ὑπάρξασα εἶνε τὴν ἡ πιστὴ θεματοφύλαξ τῶν καταλοίπων αὐτοῦ. Di meliora piis . . .

Κηφισιὰ Φεβρουάριος 1920

Γ. ΧΑΡΙΤΑΚΗΣ

I. ΕΚΤΕΝΕΣΤΕΡΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ¹

Α' Θεοδώρου Κυζίκου, Σύνοψις Χρονική ἀπὸ Ἀδάμ τὴν ἀρχὴν λαβοῦσα καὶ κατιοῦσα μέχρι καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχόντων τῶν τε κριτῶν καὶ τῶν βασιλέων τῶν τε Περσῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν . . . κτλ. α) Τὸ κείμενον τοῦ Χρονικοῦ ἔτοιμον πρὸς δημοσίευσιν² σ. 780 περίπου, 4ον, μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν τοῦ κειμένου σημειώσεων καὶ παραπομπῶν πρὸς παράλληλα χωρία τῶν ἱστορικῶν καὶ χρονογράφων. Τὸ κείμενον τοῦ χρονικοῦ τούτου ἔχει στενωτάτην συγγένειαν πρὸς τὸ ἀνώνυμον κείμενον ὕπερ ὑπὸ τὸν τίτλον «Σύνοψις Χρονική» ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Κ. Σάθα ἐκ τοῦ Cod. Marc. ccccvii,

(¹) Ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν φακέλων καὶ κειμένων ἐπεξητήθη πᾶσα ἡ δυνατὴ ἀκρίβεια ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐξακριβωθῇ τὸ περιεχόμενον, ἀνευ περιττῆς μακρογορίας. Τὴν σημασίαν τῶν ἀναφερομένων εἶνε εἰς θέσιν κάλλιον παντὸς ἄλλου νὰ κρίνουν οἱ εἰδικοί. Ὅσάκις σημειοῦται ὅτι κείμενόν τι εἶνε ἔτοιμον πρὸς δημοσίευσιν, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὑπάρχει ἀντίγραφον τοῦ κειμένου προητοιμασμένον διὰ τὴν ἔκδοσιν μετὰ τῶν σχετικῶν ὑποσελιδίων κριτικῶν τοῦ κειμένου σημειώσεων, ὅσάκις δὲ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ἐὰν ἡ κριτικὴ ἐργασία ἦτο ὄντως συμπληρωμένη ἐσημειώθη ὅτι δὲν συνεπληρώθη ἡ παραβολή. Τὰ ἀντίγραφα τῶν κειμένων ἔχουν κατὰ μέγιστον μέρος φιλοπονηθῆ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σ. Λ., ἔνια δὲ ὑπὸ ἄλλων προσώπων τῶν ὁποίων ἀναφέρονται ἐκάστοτε τὰ ὀνόματα, ἰδίως δὲ προκειμένου περὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἀθῶνας ἀντιγράφων τῶν ὁποίων πολλὰ ἔχουν φιλοπονηθῆ ὑπὸ μαθητῶν τοῦ Σ. Λ., κατεχόντων ἤδη ὑψίστα ἐν τῇ ἐκπαιδευτικῇ ἱεραρχίᾳ ἀξιώματα. Πολλῶν δὲ ἐκ τῶν ἀθῶνικῶν τούτων ἀντιγράφων ἡ ἀντιβολὴ ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σ. Λ. Ἡ ἔκτασις τῶν ἀντιγράφων, κειμένων, σημειώσεων δηλοῦται διὰ τοῦ κατὰ προσέγγισιν διδομένου ἀριθμοῦ τῶν σελίδων. Τὸ μέγεθος τῶν σελίδων ἐδηλώθη ὡς ἐξῆς, 8ον ὅταν εἶνε 30×16 ἑκατοστὰ περίπου, 4ον ὅταν εἶνε 32×20 ἐκ. περίπου, μέγα 4ον ὅταν αἱ διαστάσεις ὑπερβαίνουν τὰς διαστάσεις ταύτας. Ἡ ἐν παρενθέσει ἐνίοτε προστιθεμένη ἡμερομηνία δηλοῖ τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεως τοῦ ἀντιγράφου. Οἱ φάκελλοι ἠριθμήθησαν, καταλλήλως καταταχθέντες, διὰ τῶν ἀριθμητικῶν ψηφίων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ἢ ἀρίθμησις δ' αὕτη ἀνταποκρίνεται πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀριθμοὺς τοῦ παρόντος καταλόγου.

(²) Περὶ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης πρβλ. Σ. Λάμπρου, Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῆς ἀρχ. ἑλλ. ἱστορίας παρὰ τοῖς βυζ. συγγραφεῦσιν ἐν Ἐπετ. Πανεπ. Ἀθ. 1912 σ. 54.

καὶ ὁ ἐκδότης ἐφρόντισε τὴν παραβολὴν τοῦ ἀθῶνικοῦ κειμένου πρὸς τὴν ἔκδοσιν ταύτην—β'.) Τὸ αὐτὸ κείμενον ἐκ τοῦ Κώδ. τῆς Μονῆς Ἀγ. Διονυσίου Ἀθῶν 224, φ 610α—611β καὶ φ 543β—608, 400 σελ. περίπου, 4ον. Ἀντίγραφον φιλοπονηθὲν κατὰ τὸ 1895 ὑπὸ τοῦ κ. Σωκράτους Β. Κουγέα, νῦν Καθηγητοῦ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ—γ'.) Αἱ ἐν τῷ κώδικι παρασελίδιοι σημειώσεις εἰς τὸ Χρονικόν, 44 σελ. 4ον. Ἀντίγραφόν τοῦ αὐτοῦ κ. Σ. Κουγέα—δ'.) Περιγραφή τοῦ κώδικος, καὶ ἀλληλογραφία σχετικὴ πρὸς τὸ κείμενον καὶ τὴν ἀναγγελθεῖσαν, ἀλλὰ ματαιωθείσαν ἔκδοσιν ἐν τῇ συλλογῇ *Methuens Byzantine texts ed. by J. B. Bury*. Παρὰ δὲ τὴν συγγένειαν τῶν κειμένων ὁ Σ. Λ. ἔθεώρει χρήσιμον τὴν νέαν ἔκδοσιν τοῦ κειμένου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διονυσιακοῦ κώδικος, καὶ τὴν γνώμην ταύτην ἠσπάσθη καὶ ὁ βυζαντινολόγος J. B. Bury παραδεχθεὶς νὰ συμπεριληφθῇ τὸ κείμενον ἐν τῇ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του παρὰ τῷ Μέθουεν ἐκδιδομένῃ συλλογῇ βυζαντινῶν συγγραφέων (Πρβλ. καὶ Aug. Heisenberg *Analecta*. . . . München 1901 § 7 κ. ἐ). Πρὸ πολλοῦ εἶχε προετοιμάσῃ τὴν ἔκδοσιν ταύτην ὁ Σ. Λ. τῆς ὁποίας ἡ δημοσίευσίς ἀπετέλει μίαν τῶν σπουδαιοτάτων του ἐπιστημονικῶν μεριμνῶν.

Β'. Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τοῦ Χωνιάτου τὰ ἀνέκδοτα. 1) Περιέχονται ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν, μετὰ τῶν ὑποσελιδίων κριτικῶν σημειώσεων, ἀνευ προλόγου, τὰ ἐξῆς τοῦ Ἀκομινάτου ἔργα, α') Κατηχήσεις, πέμπτη μέχρι τῆς εἰκοστῆς ἔκτης, β') Ὀμιλία εἰς τὴν ἀποκάλυψιν Ἰω. τοῦ Θεολόγου, γ') Ὀμιλία ῥηθεῖσα τῇ τρίτῃ Κυριακῇ νηστειῶν, δ') Ὀμιλ. εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Βαίων, ε') Ὀμιλία εἰς τὴν τριήμερον καὶ ζωαρχικὴν ταφήν. Ἀντίγρ. 900 περίπου σελ. 4ον ἐκ τοῦ κώδ. Μόσχας 262, καὶ ἐξ' ἑτέρου κώδ. 230 (Μόσχας;). Ἐκ τῶν κειμένων τούτων ἐκδοδομένα εἰσὶν αἱ κατηχήσεις ε', η', θ', καὶ κ' ὑπὸ τοῦ Ρώσου Ἀρσενίου, ἐπισκόπου Νοβγορόδ, καὶ ἔνια ὑπὸ Σ. Λ., περὶ ὧν ἐπιθι Νέον Ἑλληνομνήμονα τ. 5', 1909 σ. 5 κ. ἐ 2) Ἔργα Ἀκομινάτου ἐκ τοῦ Κώδ. Μόσχας 262, φ 514α κ. ἐ. Ἀντίγρ. ἐκ σελ. 66 4ον 3) Ἔργα Ἀκομινάτου ἐκ τοῦ Κώδ. Μόσχας 218. Ἀντιγ. σ. 64, 4ον 4) Δύο τεύχη διορθώσεων εἰς τὴν ὑπὸ Σ. Λ. ἔκδοσιν τοῦ Ἀκομινάτου 5) *Tafel* ἔκδοσις ἔργων Ἀκομινάτου, (Tübingen 1846),

ἀντίτυπον μετὰ παρασελιδίων σημειώσεων ὑπὸ Σ. Λ. Ὅ Σ. Λ. ὅστις εἶχεν ἐγκαινιάσει τρόπον τινὰ τὸ ἱστοριοδιφικόν του στάδιον διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἐν δυοῖ τόμοις τῶν «Σωζομένων» τοῦ συγγραφέως τούτου, ἐσκόπει διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀνεκδότων τούτων νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἔκδοσιν ἐκείνην.

Γ'. Chronica Brevia Κείμενα διαφόρων «βραχέων Χρονικῶν» ἀποκειμένων ἐν διαφόροις κώδιξι χειρογράφοις. Εἰσὶ δὲ ταῦτα χρονογραφικαὶ σημειώσεις τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ τῆς τουρκοκρατίας. Ὅ Σ. Λ. εἶχε συμβληθῆ περὶ τῆς ἐκδόσεως τούτων ἤδη ἀπὸ τοῦ 1908 μετὰ τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἐκδοτικοῦ οἴκου Teubner, ἡ δὲ μετὰ τῶν σύμβασιν διελύθη κατόπιν τῆς ἐπελεύσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, εἶχε δὲ ὁ συγγραφεὺς ὑπολογίσῃ ὅτι θὰ περιελάμβανον ταῦτα 340 σελίδας σχήματος τῆς στερεοτύπου βιβλιοθήκης τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων. — α) Τὰ κείμενα τῶν βραχέων χρονικῶν. Ἔχουσι περισυλλεχθῆ ὑπὸ τοῦ Σ. Λ. 63 ἐν ὅλῳ κείμενα, ἕκαστον ἐν ἰδιαιτέρῳ φακέλλῳ ὑπὸ αὐξοῦντος ἀριθμοῦ 1 μέχρι 63. Ἐνια τῶν κειμένων τούτων εἰσὶν ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν, τὰ πλεῖστα ὅμως ὄχι, ἐλλείπουσι δὲ καὶ ὁ πρόλογος, τὰ σχόλια καὶ οἱ πίνακες δι' ὧν ἐσκόπει ὁ ἐκδότης νὰ κοσμήσῃ τὴν ἔκδοσιν. Προτάσσεται πίναξ τῶν Χρονικῶν κατὰ πόλεις ὅπου οἱ Κώδικες, καὶ σημειώσεις τῆς ὑπολογισθείσης κατὰ στίχους ἐκτάσεώς των. Δυπηρὸν ὅτι ὁ θάνατος διέκοψε τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Σ. Λ., ἀποτελοῦν σπουδαιότατην συμβολὴν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πηγῶν τῆς ἱστορίας μας, εἶνε δὲ δυνατὴ ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἔργου καθόσον σημειοῦνται ἐν τῷ χειρογράφῳ πάντες οἱ κώδικες ἐξ ὧν παραλαμβάνονται τὰ διάφορα χρονικά. β) Διάφοροι σημειώσεις σχετικαὶ πρὸς τὰ Chron. Brevia, ἰδίως βιβλιογραφικὰ, καὶ πανομοιότυπα ἐκ κωδίκων ἐπὶ διαφανοῦς χάρτου. γ) Ἀλληλογραφία σχετικὴ πρὸς τὴν μελετωμένην ἔκδοσιν τῶν χρονικῶν.

Δ'. Δημητρίου Κυδωνῆ ἐπιστολαί, α) Ἐκ τοῦ Βουργεϊανοῦ Κώδ. 75 τῆς ἐν Λονδ. Βιβλιοθήκης τοῦ Βρετ. Μουσείου. Αἱ ἐπιστολαὶ ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν μετὰ τῶν σχετικῶν κριτικῶν ὑποσημειώσεων ἀνευ προλόγου. Ἀντίγρ. σ. 108 4ον. β) Τόμος περιέχων ἀντίγρ. τῶν αὐτῶν ὡς ἀνω ἐπιστολῶν, σ. 395, 4ον, ὧν προτάσσεται ἀντίγρ. ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδ. ἐπιστολῶν τοῦ **Καβάσιλα** (Νικολάου;) σ. 27

4ον. Περὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Δ. Κυδωνῆ καὶ κατάλογον αὐτῶν ἐπιθι ἐν «Εὐρεθέντων τῶν Πυλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν» (κατωτέρω ὑπ' ἀριθμὸν ΙΔ') σ. 125—52.

Ε' Ἐκ τοῦ κώδ. Vindob. Phil. gr. 342 α) Περιγραφή τοῦ κώδικος Ἀντίγρ. σ. 194. β) Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ κώδικος **Νικήτα μαγιστροῦ, Νικολάου πατρ., Βάρδα μοναχοῦ**, μητροπολίτου τοῦ **Συνάδων, Θεοδώρου** μητροπ. **Κυζίκου**, (') ἀντίγρ. σ. 193 4ον, εἰσὶ δὲ αἱ ἐπιστολαὶ ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν σημειώσεων, ἀνευ προλόγου. γ) Σημειώσεις σχετικαὶ πρὸς τὰ κείμενα ταῦτα, καὶ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, κείμενα περὶ σπόγγων, περὶ δελφίνος, περὶ κώ-νωπος, σημειώσεις περὶ ἔργων τοῦ Νικήτα ἐκ κώδικος Ὁξφόρδης, περὶ τοῦ Νικολάου, Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ ἐπ' ἀδελφῆ κοιμηθείση, (Ἐκδεδ. ἐν Migne Patr. gr.), παραβολὴ κειμένου τινός (Νικολάου;).

Σ' Ἀυτοκρατόρων Βυζαντίου εἰκόνες. Ὅ Σ. Λ. εἶχε καταρτίσῃ συλλογὴν ἀντιγράφων τῶν εἰκόνων τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων τῶν ὀπωσδήποτε περισωθεισῶν καὶ διοργανώσῃ ἔκδοσιν τούτων ἐν τῇ Διεθνεί Ἐκθέσει Ρώμης τοῦ 1911, ἐμελέτα δὲ τὴν δημοσιεύσιν λευκώματος τῶν εἰκόνων τούτων. Ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία τῆς ἐκδόσεως ἀποτελεῖ ὀγκώδη φάκελλον, περιέχοντα τὴν σχετικὴν ἀλληλογραφίαν, σημειώσεις διαφόρους, φωτογραφίας, ἰδίᾳ δὲ ἀντίτυπον τοῦ Καταλόγου τῆς Ἐκθέσεως τῆς Ρώμης μετὰ πλείστων προσθηκῶν καὶ σημειώσεων τοῦ συλλέκτου σχετικῶν πρὸς τὴν συμπλήρωσιν τῆς συλλογῆς, τὴν ἀναπαράστασιν τῶν εἰκόνων καὶ τὴν δημοσίευσιν. Περὶ τῆς σημασίας τῆς συλλογῆς ταύτης παρέλκει ἔνταῦθα νὰ γίνῃ μακρότερος λόγος, εἶναι ὅμως φανερόν ὅποιαν σημασίαν διὰ τὴν πατριωτικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ζωντανωτέραν ἀναπαράστασιν τῆς ἱστορίας, θὰ εἶχεν ἡ δημοσίευσιν πλουσίῳ καὶ μεγαλοπρεποῦς λευκώματος τῶν εἰκόνων τῶν αυτοκρατόρων μας, καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς ταύτην, ἡ δημοσίευσιν εὐθηνότερας λαϊκῆς ἐκδόσεως, δυναμένης νὰ γίνῃ κτῆμα πάσης ἑλληνικῆς οἰκογενείας. Ἐκ τῆς δημοσιεύσεως δὲ ταύτης θὰ ἠδύναντο νὰ παραλαμβάνωνται αἱ εἰκόνες καὶ νὰ ἀνατυπῶνται εἰς τὰ διδα-

(') Περὶ βλ. Ν. Ἑλλ. Η' σ. 306.

κτικά μας βιβλία, ὥστε οἱ Ἑλληνοπαῖδες νὰ μὴ περιορίζονται μόνον εἰς τὴν γνωριμίαν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἀλλοδαπῆς, ὡς τοῦτο συνήθως συμβαίνει, ἀλλὰ νὰ καθίστανται οἰκεῖοι καὶ πρὸς τὰς μορφὰς τῶν προδρόμων τῆς παρούσης ἱστορίας μας. Ἐν τῷ αὐτῷ φακέλλῳ εὑρηνται, α) Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἰταλιστὶ ἐν Ρώμῃ τῇ 7 Ἰουλίου 1911 κατὰ τὴν ἐγκαινίαν τῶν τμημάτων τῶν εἰκότων τῶν αὐτοκρατόρων, σ. 7 4ον, β) Ἀνακοίνωσις γαλλιστὶ περὶ τῶν εἰκ. τῶν αὐτ. κατὰ τὸ Ἀρχαιολ. Συνέδριον ἐν Καίρῳ (1909). σ. 19. 4ον (τὰ κείμενα πλήρη).

Ζ' Βενετία καὶ Ἑλλάς, σειρά διαλέξεων ἐκφωνηθεισῶν ἐν τῷ Φιλολ. Συλλ. Παρνασσῶ κατὰ τὸν χειμῶνα 1898—99. Τῶν πλείστων διαλέξεων, τὸ κείμενον ἐστενογραφημένον, (περὶ τὰς 500 σελ. 4ον) εἶνε ἕτοιμον πρὸς ἐκδοσιν, τινῶν ὅμως κατελείφθη μόνον σημεῖωμα τοῦ περιεχομένου.

Η' «Αἱ Ἱστορικαὶ Μελέται ἐν Ἑλλάδι Κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς παλιγγενεσίας μετὰ προεισαγωγῆς περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἱστορημάτων ἐπὶ τουρκοκρατίας», τὸ κείμενον τῆς περισπουδάστου ταύτης καὶ ἐκτενοῦς μελέτης διαιρεῖται εἰς τὰ ἐξῆς μέρη: «Προεισαγωγή, Ἱστορικαὶ πηγαὶ καὶ Ἑλληνικὰ ἱστορήματα ἐπὶ τουρκοκρατίας», πραγματευομένη περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἱστορικῶν ποιημάτων, ἐνθυμήσεων τῶν βιβλιογράφων, ἐπιγραφῶν, καὶ τῶν διαφόρων περὶ ἱστορίας γραφάντων, σ. 141 4ον. «Κεφ. πρῶτον. Φιλοσοφία τῆς ἱστορίας καὶ ἱστορικὴ μέθοδος» Ἀφοῦ ἐκτεθῶσι διὰ βραχέων αἱ δύο διαφοροὶ κατευθύνσεις τῆς ἐν τῇ ἱστοριογραφίᾳ ἐφαρμοζομένης μεθόδου, δηλαδὴ ἢ ἐκ τῶν προτέρων φιλοσοφικῆ ἐξέτασις τῆς ἱστορίας καὶ ἢ καθαρῶς ἱστορικὴ μέθοδος, ἐξετάζεται κατὰ πόσον καὶ διὰ τίνων ἔργων συμμετέσχεν ἡ νεωτέρα ἑλλ. ἐπιστήμη ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον, εἰς τὴν παρ' ἡμῖν διάδοσιν καὶ προαγωγὴν τῶν δύο τούτων κατευθύνσεων, καὶ ἐκφέρονται πολῦτιμοὶ κρίσεις περὶ τῆς θέσεως τῶν παρ' ἡμῖν ἱστορικῶν σπουδῶν, τῶν δυσχερειῶν ἐλλείπει βιβλιογραφίας καὶ βιβλιοθηκῶν. σ. 24 4ον. «Κεφ. β', Ἱστορικὴ γεωγραφία καὶ ἱστορικὸν χάρτης» σ. 24 4ον. «Κεφ. γ', Τοπωνυμιαὶ καὶ οἰκογενειακὰ ὀνόματα» σ. 48 4ον. «Κεφ. δ', Βοηθητικαὶ τῆς ἱστορίας ἐπιστήμαι καὶ τέχναι» σ. 70 4ον. «Κεφ. ε', Ἱστοριοδοφικὴ» σ. 40 4ον. «Κεφ. ς', Ἡ παγ-

κόσμιος ἱστορία καὶ ἡ ἱστορία ξένων λαῶν» σ. 10 4ον. «Κεφ. ζ', Γενικαὶ ἱστορίαι τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους» σ. 14 4ον. «Κεφ. η', Γενικαὶ καὶ εἰδικαὶ ἱστορίαι ἑλληνικῶν χωρῶν ἐκάστων» σ. 7 4ον. «Κεφ. θ', Ἡ ἀρχαία ἱστορία τοῦ ἔθνους» σ. 16 4ον. «Κεφ. ι', Ἡ βυζαντιακὴ ἱστορία» σ. 20 4ον. «Κεφ. ια', Ἑλληνες καὶ Λατῖνοι, Γαλλοκρατία, Φλωρεντινοκρατία, Ἰσπανοκρατία, Βενετοκρατία, Γενουησιοκρατία» σ. 15 4ον. «Κεφ. ιβ', Τουρκοκρατία» σ. 18 4ον. «Κεφ. ιγ', Ἡ ἐποποιία τοῦ μεγάλου ἀγῶνος» σ. 26 4ον. «Κεφ. ιδ', Ἱστορία τῶν μετὰ τὴν παλιγγενεσίαν χρόνων μέχρι τῆς σήμερον» σ. 8 4ον. «Κεφ. ιε', Αἱ χῶραι καὶ οἱ λαοὶ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου καὶ τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα» σ. 7 4ον. «Κεφ. ις', Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς παιδείας» σ. 10 4ον. «Κεφ. ιζ', Ἱστορικὴ διδασκαλία, Ἐκδρομαὶ, Διαλέξεις, Συνέδρια, Ἐκθέσεις, Διαγωνίσματα, Ὀνοματοθεσία δήμων, κοινοτήτων καὶ ὁδῶν» σ. 11 4ον. «Κεφ. ιη', Τὸ ἱστορικὸν διήγημα» σ. 10 4ον. «Κεφ. ιθ', Ἡ ἱστορία ἐν τῇ νεοελληνικῇ ποιήσει» σ. 30 4ον. «Ἀντὶ ἐπιλόγου» σ. 2 4ον. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ συγγραφέως τὸ ἔργον ἐκτυπούμενον ἐπρόκειτο νὰ καταλάβῃ 520 σελίδας. Τὸ ἔργον τοῦτο συνετάχθη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως κατὰ τὴν ἐν Σκοπέλῳ διαμονὴν του, καὶ ἐπρόκειτο νὰ δημοσιευθῇ ὡς συμβολὴ του εἰς τὸν πανηγυρισμὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς πατρίδος μας. Ἐνεκα δὲ ἐλλείψεως βοηθημάτων ἐλλείπουσιν ἐκ τοῦ κειμένου ὅλαι αἱ βιβλιογραφικαὶ παραπομπαί, αἵτινες ὅμως δὲν εἶνε δύσκολον, ἐν μέρει τουλάχιστον, νὰ συμπληρωθῶσι. Τὸ κυρίως κείμενον εἶνε σχεδὸν πλήρες πλὴν ὀλίγων ἐλλείψεων, ἃς ὁ θάνατος ἠμπόδισε τὸν συγγραφέα νὰ συμπληρώσῃ. Πάντως, ὅπως ἔχει τὸ σύγγραμμα, εἶνε λίαν ἐνδιαφέρον καὶ ἡ δημοσίευσίς του θὰ εἶναι πολὺ χρήσιμος, ἰδίως κατόπιν λεπτομεροῦς βιβλιογραφικῆς συμπληρώσεως.

II. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ

Κατωτέρω παρατίθεται ἡ περιγραφή τῆς εὐρεθείσης ὕλης πρὸς συμπλήρωσιν τῶν δημοσιευθέντων δύο τόμων καὶ συνέχειαν τῆς ἐκδόσεως τῆς συλλογῆς. Ἐν τῇ περιγραφῇ ἐφηγησάμεθα πᾶσα ἡ δυνατὴ συντομία, ἐπιβαλλομένη ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλεγέντων ἐγγράφων.

Θ' Ὁ Α' τόμος τῶν *Παλαιολογιῶν καὶ Πελοποννησιακῶν*.

α) Γενικὸς πρόλογος τοῦ ὅλου ἔργου (ἔτοιμος πρὸς ἐκδοσιν), σ. 26 8ον. β) Πρόλογος τοῦ Α' τόμου (ἔτοιμος πρὸς ἐκδοσιν) σ. 77 8ον. γ) Συμπλήρωσις ὕλης τοῦ Α' τόμου ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς κειμένων: αα) *Μάρκου Εὐγενικοῦ* ἐπιστολὴ πρὸς Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον, ἐπανέκδοσις (ἑτοίμη πρὸς ἐκδοσιν) σ. 9 8ον. ββ) τοῦ αὐτοῦ τῷ πάπα Ρώμης ἐκ τοῦ κώδ. Paris. 2075. (ἔτοιμον πρὸς ἐκδοσιν), σ. 11 8ον. γγ) *Ἰωάννου Εὐγενικοῦ* λόγος ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, (ἔτοιμος πρὸς ἐκδοσιν) σ. 97 8ον. δδ) τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολῆ, (ἡ παραβολὴ δὲν συνεπληρώθη), σ. 25 8ον. εε) τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολῆ, (ἡ παραβολὴ δὲν συνεπληρώθη), σ. 4 8ον. δ) Πίνακες τοῦ α' τόμου, (ἔτοιμοι πρὸς ἐκδοσιν).

Γ' Ὁ Β' τόμος τῶν *Παλαιολ.* καὶ *Πελοπονν.* α) Πρόλογος εἰς τὸν Β' τόμον (ἔτοιμος πρὸς ἐκδοσιν) σ. 74 8ον. β) Συμπλήρωσις ὕλης τοῦ Β' τόμου ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς κειμένων: αα) *Γενναδίου Σχολαρίου* τῇ κυρῇ Σωφροσύνῃ, ἐκ τοῦ κώδ. XI, 136 τῆς ἐν Βιέννῃ Βιβλιοθήκης Rossiana (ἔτοιμον πρὸς ἐκδοσιν) σ. 3 4ον. ββ) Ἀλφάβητος παραινετικὴ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ κώδ. 243 τῆς Ἰστ. Ἐθνολ. Ἐτ. τῆς Ἑλλάδος (ἑτοίμη πρὸς ἐκδοσιν). γγ) τοῦ αὐτοῦ Εὐχῆ, ἐκ τοῦ κώδ. 124 τῆς ἐν Ἱεροσ. Πατρ. Βιβλ. (ἑτοίμη πρὸς ἐκδοσιν) σ. 4. 4ον. δδ) τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολῆς ἐπανέκδοσις, (ἑτοίμη πρὸς ἐκδοσιν) σ. 7 8ον. εε) τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολῆς τῷ Μάρκῳ ἐπαν-

ἐκδοσις, (ἑτοίμη πρὸς ἐκδοσιν) σ. 11 3ον. γ) Πίνακες τοῦ β' τόμου, (ἔτοιμοι πρὸς ἐκδοσιν) (').

ΙΑ' Μανουὴλ Παλαιολόγου ἐπιτάφιος εἰς τὸν ἀδελφὸν Θεόδωρον. Ἀντίγραφον ἐκ τῆς Παιρολογίας Migne, παραβεβλημένον πρὸς τοὺς κώδικας Vatic. 1450, Suppl. grec Paris. 309, Escor. Y—1—4, ἀντίγρα. σ. 190 8ον.

ΙΒ' Ὑλη τοῦ Γ' τόμου *Παλαιολογιῶν καὶ Πελοποννησιακῶν*, (ὑπὲρ τὰς 800 σελίδας 4ον). Ὁ τόμος φέρει τὸν ὑπότιτλον «Ἰωάννης Ζ', Μανουὴλ Παλαιολόγος». Προτάσσεται πίναξ τῆς ὅλης ὕλης τῆς συμπεριληφθισομένης ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ. Τὰ δὲ ἤδη ἀντιγεγραμμένα ὑπὸ τοῦ ἐκδότου κείμενα εἰσὶ τὰ ἑξῆς.

1) *Ἀνωνύμου* (Ἰωσήφ;) ἐγκώμιον εἰς Ἰωάννην Ζ', ἐκ κώδ. Καίρου 35. Ἀνέκδοτον, (ἔτοιμον πρὸς ἐκδοσιν) σ. 27 4ον.

2) *Ἄνων.* ἐγκ. εἰς Ἰωάννην Ζ', ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδ. Ἀνέκδοτον (ἔτοιμον πρὸς ἐκδοσιν).

3) *Ἄνων.* ἐγκ. εἰς Ἰωάννην Ζ', ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδ. Ἀνέκδοτον (ἔτοιμον πρὸς ἐκδοσιν) σ. 5 4ον

4) *Ἐνθύμησις* περὶ τῆς συνόδου, ἐκ τοῦ κώδ. Ν. Καραντζᾶ: φ. 417 β, (ἑτοίμη πρὸς ἐκδοσιν) σ. 2 4ον.

5) *Γεωργίου Γεμιστοῦ* προθεωρία εἰς τὸν Ἐπιτάφιον Μανουὴλ Παλαιολόγου εἰς τὸν ἀδελφὸν Θεόδωρον, ἐκ τῶν κώδ.: Paris. Suppl. gr. 309, Escor. Y-1-4, Vatic. gr. 1450, Vindob. Phil. gr. 98 (ἑτοίμη πρὸς ἐκδοσιν) σ. 5 4ον.

6) *Ἰωάσαφ* περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λόγου ἐκ τῶν αὐτῶν κωδίκων. Ἀνέκδοτον, (ἔτοιμον πρὸς ἐκδοσιν), σ. 1 4ον.

7) Στίχοι *Μανουὴλ Παλαιολόγου, Δημητρίου τοῦ Μαγιστροῦ, καὶ Μαιθάλου Χρυσοκεφάλου*. Οἱ τελευταῖοι ἀνέκδοτοι, (ἔτοιμοι πρὸς ἐκδοσιν) σ. 2 4ον.

8) *Μανουὴλ* τοῦ *Παλαιολόγου* ἐπιτάφιος τοῦ ἀδελφοῦ *Θεοδώρου*, ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν ἀρ. 5 ἀναφερομένων κωδίκων, (ἔτοιμος πρὸς ἐκδοσιν) σ. 147 4ον.

(') Ἡ ἐκδοσις τῶν ὑπ' ἀριθμὸν Θ' καὶ Γ' κειμένων θέλει γίνῃ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου κυρίου Γ. Βασιλείου, παρ' ᾧ εὐρηγνται καὶ τὰ ἤδη ἐκδοθέντα τεύχη τῶν δύο πρώτων τόμων τῶν Παλαιολ. καὶ Πελοποννησιακῶν.

9) **Μ. τοῦ Π.** γράμμα (λατινιστί) πρὸς τοὺς Σιενναίους, ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀποκειμένου ἐν τῷ R. Archivio di Stato, ἐν Siena, Lettere missive al Consistorio Vol No 1845, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

10) **τοῦ αὐτοῦ**, χρυσόβουλλον περὶ τῆς ἐκκλησ. Μονεμβασίας, ἐκ τοῦ κώδ. Escor Σ I-12, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

11) Πρὸς τὸν αὐτὸν **κοινότητος Φλωρεντίας** γράμμα, (λατινιστί), ἐκ τοῦ R. Archivio di Stato ἐν Φλωρεντία Riformagioni, Carteggio della Signoria missive XXIV (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

12) Ἐντολή **κοινότητος Φλωρεντίας** πρὸς Bettino Bartoli, (ἰταλιστί) ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω ἀρχείου, missive XXVIII, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3 4ον.

13) Γράμμα τῆς **κοινότητος Φλωρεντίας** πρὸς τὸν πάπαν Μαρτίνον Ε', (λατινιστί) ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω ἀρχείου, missive XXIX, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

14) Γράμματα **Βενετικῆς Πολιτείας** πρὸς Μ. Παλ. ἐκ τοῦ R. Archivio di Stato, Βενετίας, Deliberazioni Miste, 1415—16 (Secreta R^o 51 φ 48β sapientes ordinum) (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3 8ον.

15) **Ἀνωνύμου** πανηγυρικὸς εἰς Μανουήλ καὶ Ἰωάννην Η' τοὺς Παλαιολόγους, ἐκ τοῦ Cod. Vatic. Palat. 226, (ἔτοιμος πρὸς ἔκδοσιν) σ. 60, 4ον.

16) **Δημητρίου Χρυσολωρᾶ**, ἐκ τῶν κωδ. Paris 817 καὶ 1191, (ἔτοιμος πρὸς ἔκδοσιν) σ. 29 4ον.

17) Γεωργ. **Γεμιστοῦ** πρὸς Μανουήλ περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πραγμάτων, ἐκ τῶν κωδ. Laurent. Plut. LVI, 18 Plut. LXXX 24, Marc. 519, Ambros. F 88, Brera XV, 9, 25, Paris. 1884, Leyden Vossianus 17, Monac. 260, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 25 4ον.

18) τοῦ **αὐτοῦ**, εἰς Ἑλένην (Ἐπομονήν Παλαιολογίναν), ἡ παραβολὴ δὲν ἐγένετο πρὸς πάντας τοὺς κώδικας, σ. 19 4ον.

19) **Βησσαρίωνος (;** στίχοι εἰς Μανουήλ καὶ Ἑλένην Παλ. ἐκ τοῦ κώδ. Marc. 533, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3 4ον.

20) τοῦ **αὐτοῦ**, μονοδία εἰς Μανουήλ τὸν Π., ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδ. (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 15 8ον.

21) **Ἰωάννου Παλ.** πρὸς Γεμιστόν, ἐκ τοῦ κωδ. Synod. Mosq. $\frac{283}{\text{col. XX}}$ (Βλαδιμήρου 466), ἀνέκδοτον, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1.

22) τοῦ **αὐτοῦ**, χρυσόβουλλον περὶ τῆς εἰς Γ. Γεμιστόν δωρεᾶς, ἐκ τοῦ R. Archivio di Stato Νεαπόλεως ἀρ. 182, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 4 4ον.

24) τοῦ **αὐτοῦ**, χρυσόβουλλα περὶ Φλωρεντίνων, ἐκ τοῦ R. Archivio di Stato Φλωρεντίας, (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) σ. 12 4ον.

25) τοῦ **αὐτοῦ**, πρόσταγμα ὑπὲρ τοῦ Φλωρεντίνου Ἰακώβου de Morellis, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 4 4ον.

26) τοῦ **αὐτοῦ**, πρόσταγμα ὑπὲρ τοῦ Παγκρατίου Μιχαήλ Φεδίνη (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 4. 4ον.

27) τοῦ **αὐτοῦ**, ἐπιστ. πρὸς Φραγκῖσκον Φόσκαρην, (λατινιστί), ἐκ τοῦ R. Arch. di St. Μαντούης, Ἀνέκδοτον (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

28) τοῦ **αὐτοῦ**, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν καρδ. Βονωνίας (λατ.).

29) **Γεμιστοῦ** πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πραγμάτων. (Ἡ παραβολὴ δὲν συνεπληρώθη) σ. 6. 4ον.

30) Ἰωάννου **Ἀργυροπούλου**, Μονοδία εἰς Ἰωάννην Παλαιολόγον (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν), σ. 9. 4ον.

31) Γράμμα κοινότητος **Φλωρεντίας** πρὸς Ἰωάννην Η' Παλ. (λατινιστί), ἐκ τοῦ R. Arch. di St. Φλωρεντίας, Diplomatico, Carteggio della Signoria, missive XXXIV, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν).

32) ἐπιστ. **Σιγισμούνδου** πρὸς τὸν αὐτὸν (λατιν.) (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

33) Ἐπιστ. ἀρχιεπ. Γενούης **Βαρθολομαίου** πρὸς τὸν αὐτὸν. (λατιν.). (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

34) Ἐπιστ. δυνκὸς Γενούης **Θωμᾶ** πρὸς τὸν αὐτὸν, (λατιν.) Ἀμφότεραι ἐκ τοῦ Arch. di St. Γενούης, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

35) Ἰωάννου de Pigli ἐκθεσις (ἰταλιστί) περὶ ἐκδρομῆς Ἰωάννου Η' εἰς Περτέολαν τῆς Τοσκάνης, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 4 4ον.

36) **Χρονικά** σημειώματα περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκ διαφόρων κωδίκων, (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

Ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ ἐπρόκειτο νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ τινα ἄλλα κείμενα, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἀντιεγράφησαν ὑπὸ τοῦ ἐκδότου.

ΙΓ' Ὑλη τοῦ Δ' τόμου **Παλαιολογίων καὶ Πελοποννησιακῶν**, τοῦ ὁποίου ὁ ὑπότιτλος, εἶναι «Δεσπότης Πελοποννήσου α') Θεόδωρος Α' β') Κωνσταντῖνος; γ') Θεόδωρος; Β' δ') Δημήτριος; ε') Θωμᾶς ς') τέκνα Θωμᾶ, Ἀνδρέας, Μανουὴλ καὶ Σοφία (Ζωή)». (Ὑπὲρ τὰς 800 σελ. 4ον).

Προτάσσεται πίναξ τῆς ὅλης ὕλης ἣτις πρόκειται νὰ συμπεριληφθῆ ἔν τῷ τόμῳ. Τὰ δὲ ἤδη ἀντιγεγραμμένα κείμενα εἰσὶ τὰ ἑξῆς

1) **Θεοδώρου Παλαιολόγου** γράμμα πρὸς Ἀμαδαῖον ς', (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

2) τοῦ αὐτοῦ α) πρὸς τοὺς πρέσβεις Ἀμαδαίου Ζ', β) πρὸς Ἀμαδαῖον Ζ', γ) πρὸς τὸν ἡγεμόνα Πινιερόλου καὶ Ἀγαίας, (λατινιστί), ἐκ τοῦ R. Arch. di Stato Ταυρίνου, (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) σ. 14 4ον

3) **Βησσαρίωνος** ἐπιστ. τῷ αὐτῷ, ἐκ τοῦ κώδ. Marc. 533, σ. 5 4ον.

4) **Μάρκου** μοναχοῦ στίχοι, ἐκ τοῦ κώδ. Μοναχ. 131, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 8ον.

5) Δ. **Κυδώνη** τῷ αὐτῷ, ἐκ τοῦ κώδ. Barocc. Bodl. Oxon. 90 (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

6) **Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου** γράμματα πέντε, (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) σ. 12 4ον.

7) τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τὸν μαρκίωνα Φερράρας Μπόρσον (λατινιστί) ἐκ τοῦ R. Archivio di Stato Μοδένης, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

8) τοῦ αὐτοῦ πρὸς Φραγκ. Φόσκαρη, σ. 1 8ον.

9) Γράμμα Γεωργ. Παλαιολ. **Καντακουζηνοῦ** πρὸς τὸν αὐτόν, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

10) Γράμμα κοινοῦ **Φλωρεντίας** πρὸς τὸν αὐτόν, λατινιστί, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1. 4ον.

11) **Βησσαρίων** τῷ αὐτῷ, ἐκ τοῦ κώδ. Marc. 533, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 30 8ον.

12) **Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ** πρὸς Γεώργιον καὶ Δημήτριον, (ἡ ἀντιβολὴ δὲν ἐγένετο πλήρης) σ. 2 4ον.

13) **Νικολάου Ε'** πρὸς Κωνστ. Παλαιολόγον, ἐκ πολλῶν κωδίκων, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 20 4ον.

14) **Λουδοβίκου Α'** Φρεγόζου δουκὸς Γενοῦης πρὸς τὸν αὐτόν (λατιν.), ἐκ τοῦ Arch di St. Γενοῦης, Litterarum Τομ. 8 N. G^e 1791, ἐπιστ. 1262, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

15) **Καρόλου Ζ'** Γαλλίας πρὸς τὸν αὐτόν (λατιν.), (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν), καὶ ἐπιστολαὶ H Omont, Et. Dejean καὶ P. Guérin περὶ μὴ εὐρέσεως τοῦ πρωτοτύπου ἐν Γαλλίᾳ, σ. 3 4ον.

16) **Beauvartlet** πρὸς τὸν αὐτόν, (λατιν.) (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

17) **Μιχαὴλ Ἀποστόλη** προσφώνημα τῷ αὐτῷ, ἐκ τοῦ κώδ. Paris. 1760, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 18 4ον.

18) Τοῦ αὐτοῦ ἕτερον προσφώνημα, (ἡ ἀντιβολὴ δὲν συνεπληρώθη) σ. 5 4ον.

19) Τῷ αὐτῷ **στίχοι**, ἐκ τοῦ κώδ. Καίρου 35. Ἀνέκδοτοι, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

20) Περὶ Κωνστ. Παλαιολ. **Χρονικά** σημειώματα, ἐκ διαφόρων κωδίκων, σ. 5 4ον.

21) Στίχοι **Βησσαρίωνος** τῇ Θεοδώρᾳ, ἐκ πολλῶν κωδίκων, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

22) **Κυριακοῦ Ἀγκωνίτου** ἐπίγραμμα εἰς τὴν Σπάρτην, (ἰταλισταὶ καὶ ἑλληνιστῆ). (ἔτοιμον πρὸς δημοσίευσιν) σ. 2 4ον.

23) τοῦ αὐτοῦ, μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ τάξις, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3 4ον.

23α) **Θεοδώρου** τοῦ Παλαιολόγου περὶ Κλεόπης Μαλατέστα, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

24) τοῦ αὐτοῦ, ἀργυρόβουλλον, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

25) τοῦ αὐτοῦ, ἀργυρόβουλλον, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 5 4ον.

26) τοῦ αὐτοῦ, γράμμα πρὸς Ἀγγελὸν Ἀτσαϊώλην, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1. 4ον.

27) **Γεμιστοῦ** συμβουλευτικὸς πρὸς τὸν αὐτόν, (ἡ παραβολὴ δὲν συνεπληρώθη) σ. 28 4ον.

28) Στίχοι εἰς τὸν αὐτὸν ἐκ τοῦ κώδ. Καίρου 35. (Ἐτοιμοὶ πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

29) *Νικηφόρου Χειλά*, μονωδία ἐπὶ τῇ Κλεόπῃ Παλαιολογίνῃ ἐκ κώδ. Paris. 2540, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 11 4ον.

30) Ἐτέρᾳ ὁμοίᾳ τῇ αὐτῇ, ἐκ τοῦ κώδ. Matrit CXXV vol XXIX, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

31) *Βησσαρίωνος* μονωδία τῇ αὐτῇ, ἐκ τοῦ κώδ. Paris. 2540, (δὲν συνεπληρώθη ἢ παραβολή) σ. 7 4ον.

32) *Γεμιστοῦ* μονωδία τῇ αὐτῇ, ἐκ πλείστων κωδίκων, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 18 4ον.

33) *Βησσαρίωνος*, στίχοι ἐπιτύμβιοι, ἐκ τοῦ κώδ. Marc. 433, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

34) Ἄνωνύμου μονωδία ἐπὶ τῷ θανάτῳ Θεοδώρου Β' Παλαιολόγου, (δὲν συνεπληρώθη ἢ ἀντιβολή) σ. 12 4ον.

35) *Δημητρίου Παλαιολόγου* τρία ἀργυρόβουλλα, (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) σ. 9 4ον.

36) τοῦ αὐτοῦ, γράμμα πρὸς Κάρολον Ζ' Γαλλίας, (λατινιστί), (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

37) τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Μπόρσον Φερράρας, γράμματα δύο ἐκ τοῦ Arch. di St. τῆς Modena, (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) σ. 4 4ον.

38) Δήλωσις Ἀθανασίου *Λασκάρεως* ἐκ μέρους τοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν Φλωρεντίνων, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

39) Πάπα *Καλλίστου Γ'*, συστατικὴ ὑπὲρ Φραγκουλίου Σερβοπούλου πρὸς Φραγκ. Σφόρτσαν, (λατιν.), (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3 4ον.

40) *Γεμιστοῦ*, προσφώνημα πρὸς Δημήτριον Π. Ἀνέκδοτον, (ἢ ἀντιβολή δὲν συνεπληρώθη) σ. 4 4ον.

41) *Ἰωσήφ* προσφωνηματικὸς εἰς τὸν αὐτὸν, ἐκ τοῦ κωδ. Καίρου 35. Ἀνέκδοτος (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 163 4ον.

42) Ἀδήλου μονωδία τῇ *Ἐλένῃ* Π. ἐκ τοῦ κώδ. Paris. 1292, ἀνέκδοτος, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 10 4ον.

43) *Θωμᾶ Παλαιολόγου*, ἀργυρόβουλλα τρία, (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) σ. 6 4ον.

44) τοῦ αὐτοῦ, γράμμα πρὸς τὸν μαρκ. Μαντούης Λουδοβί-

κον Γονζάγαν ἐκ τοῦ Archivio di Stato Μαντούης, ἀνέκδοτον, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

45) τοῦ αὐτοῦ, ἀργυρόβουλλον περὶ Μιχαὴλ Καβάκη, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2. 4ον.

46) τοῦ αὐτοῦ, γράμμα πρὸς τοὺς ἄρχοντας Περούσιᾶς, ἀνέκδοτον, ἐκ τοῦ Arch. Comunale Περούσιᾶς, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

47) τοῦ αὐτοῦ, γράμμα πρὸς Φραγκ. Σφόρτσαν (ἰταλιστί), ἐκ τοῦ Arch. di Stato Μεδιόλανον, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

48) Φραγκ. Σφόρτσα γράμμα πρὸς τὸν αὐτὸν (λατιν.), ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀρχείου, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

49) Πρὸς τὸν αὐτὸν, γράμμα κοινότητος *Φλωρεντίας*, (λατιν.) ἐκ τοῦ R. Arch. di Stato (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

50) Γράμμα πάπα *Καλλίστου Γ'* (λατιν.) ἐκ τοῦ Δημοσ. Ἀρχ. Μεδιολάνου (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

51) Γράμματα δύο πάπα *Πίου Β'* (λατιν.) (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) 9 4ον.

52) *Βησσαρίωνος* ἐπιστ. πρὸς Ἰάκωβον Πικεντῖνον (λατιν.) (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 6 4ον.

53) *Πίου Β'* ἐγκύκλιος (λατιν.), ἀνέκδοτος (:) (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 13 4ον.

54) Ματθαίου Παλαιολ. Ἀσάνη γράμμα πρὸς μαρκίωνα Μπόρσον, ἐκ τοῦ Arch. τῆς R. Modena, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) 6. 2 4ον.

55) Χαριτωνύμου Ἐρμωνύμου, ἐπικήδειος τῇ Αἰκατερίνῃ τῇ Παλαιολογίνῃ, ἐκ τοῦ Laur. Plut 57, κώδ. 50, (ἔτοιμος πρὸς ἔκδοσιν) σ. 14 8ον.

56) Ἰω. Ἐρμητιανοῦ, τοῦ δεσπότη κυρίου Ἀνδρέου Παλαιολόγου προσφώνημα, ἀνέκδοτον ἐκ τοῦ κωδ. Παρ. 3043, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2. 4ον.

57) τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τὸν Βησσαρίωνα, ἀνέκδοτον ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

58) τοῦ αὐτοῦ ἕτερον προσφώνημα, ἀνέκδοτον ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

59) τοῦ αὐτοῦ προσφώνημα πρὸς τὸν πάπαν Ρώμης, ἀνέκδοτον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

60) *Βησσαρίωνος* ἐπιστ. πρὸς τὰ τέκνα Θωμᾶ Παλαιολόγου, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) 2. 11 4ον.

61) τοῦ αὐτοῦ, δύο ἐπιστολαὶ πρὸς τοὺς συνοδοὺς τῶν τέκνων Θωμᾶ Παλαιολόγου (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3 4ον.

62) *Λουδοβίκου Γονζάγα Γ'* ἐπιστ. (ἰταλ.), ἀνέκδοτος ἐκ τοῦ R. Arch. di Stato Μεδιολάνων, σ. 1 4ον.

63) *Ἀνδρέου Παλαιολόγου* Χρυσόβουλλον, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3 4ον.

64) Ἐγκύκλιος Στεφάνου de Veit, (λατιν.), (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 3. 4ον.

65) *Καρόλου Η'*, διαγνώσεις περὶ πληρωμῶν εἰς Ἀνδρέαν Παλαιολόγον, (γαλλ.) (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 6 8ον.

66) Exemplum instrumentorum creationis militum et comitum ab Andrea Paleologo despoto factae. Ἀνέκδοτον, ἐκ τοῦ ἀρχ. Βατ (λατ.) (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

67) *Σίξτου Δ'* χρηματικαὶ χορηγίαι εἰς Ἀνδρέαν καὶ Σοφίαν Παλ. (λατιν.) (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

68) *Σίξτου Δ'* ἐπιστ. πρὸς Γαλεάτσον Σφόρτσαν, (λατιν.) (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

69) *Μανουήλ* Παλ. πρὸς τὸν αὐτὸν, ἀνέκδοτον ἐκ τῆς βιβλιοθ. Brera, (λατιν.) (δὲν συνεπληρώθη ἢ παραβολή) σ. 1 4ον.

70) Ψήφισμα συμβουλίου *Σιένης*, (λατιν.) ἀνέκδοτον ἐκ τοῦ R. Arch. di Stato τῆς Σιένης, (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

71) *Βησσαρίωνος* ἐπιστ. πρὸς τοὺς ἄρχοντας Σιένης (λατιν.), ἀνέκδ. ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀρχείου, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 1 4ον.

72) *Σίξτου Δ'* πρὸς Ἡρακλέα d' Este, (λατιν.), ἀνέκδ. ἐκ τοῦ R. Arch. τῆς Modena, (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) σ. 2 4ον.

73) *Σίξτος Δ'* πρὸς τοὺς δημοτικοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως Νυρεμβέργης, ἐκ τοῦ bayer. Kreisarchiv Nürnberg, (λατιν.) σ. 2 4ον.

14' Γενικὸν *Εὐρετήριον* τῆς ὕλης καὶ τῶν ἐρευνῶν τῶν Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν. Τόμος ἐκ 318 σελίδων, 4ον, περιέχων σημειώσεις καὶ βιβλιογραφίαν σχετικὴν πρὸς 73 θέματα

ἐρευνῶν σχετικῶν πρὸς τὰ Π. καὶ Πελ., οἱ αὐξοντες ἀριθμοὶ τοῦ Εὐρετηρίου ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἀρίθμωσιν τῶν φακέλων τῆς ὕλης. Εὐθὺς κατωτέρω δημοσιεύομεν τὴν περιγραφὴν τῶν φακέλων τούτων, παραθέτοντες ἐν ἐπιμέτρῳ καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως δοθέντα ἀριθμὸν, διατηρουμένης τῆς σειρᾶς τῆς ἀριθμώσεως ταύτης. Ἐνιοὶ τῶν φακέλων ὧν τὸ θέμα φέρεται ἐν τῷ Εὐρετηρίῳ ἐλλείπουσι, μήπω συναχθείσης ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς σχετικῆς ὕλης, ἄλλους δὲ περιέχοντας μόνον προχείρους τινὰς σημειώσεις ἢ βιβλιογραφίαν, δὲ ἐνομίσαμεν χρήσιμον νὰ συμπεριλάβωμεν ἐν τῇ παρούσῃ ἀπαριθμῆσιν. Προκειμένου δὲ νὰ λάβῃ χώραν ἐπεξεργασία τῆς ὕλης ταύτης πρέπει πάντως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ Εὐρετηρίου.

ΙΕ' *Φλωρεντινὴ συλλογὴ ροξ' ἐπιστολῶν*, ἐκ τοῦ κώδ. S. Marco 356 τῆς Λαυρεντιακῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ κώδ. CXCVIII τῆς Μοναχείου, τοῦ δευτέρου ὄντος, κατὰ Krumbacher, (Byz. Literaturgesch. "Ἐκδ. Β' σ. 485) ἀντιγράφου τοῦ πρώτου. Τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν δὲν εἶνε συμπεπληρωμένον, σ. 120. 4ον. (Π. Π. 1). Κατὰ Σπ. Λάμπρον ὀρίζεται ὁ ἀνώνυμος ἐπιστολογράφος ὡς ἐξῆς (Εὐρετήριον σ. 4). «Ὁ γράψας φαίνεται ὄν Μελιτηνιώτης, ἔχων σύζυγον ἐκ τοῦ γένους Συροπούλου, κτλ.».

ΙΣ' *Χριστοδούλου* μοναχοῦ (*Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ*), προοίμιον Θ' λόγων κατὰ Ἰουδαίων, ἀνέκδοτος ἐκ τοῦ Ῥικκαρδιανοῦ κώδ. Φλωρεντίας 73. Ἀντίγρ. σ. 2. 4ον (ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν) (Π. Π. 3).

ΙΖ' Διάφοροι σημειώσεις καὶ κείμενα σχετικὰ πρὸς τοὺς Παλαιολόγους. (Π. Π. 5).

ΙΗ' Μονωδία εἰς *Γεώργιον* τὸν *Καντακουζηνόν*, ἀντίγρ. ἐκ τοῦ κώδ. Καίρου 35. σ. 10 4ον (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν) (Π. Π. 9).

ΙΘ' Ἐγγραφα διαμειφθέντα μεταξὺ *Ἀννης* Παλαιολογίνης Νοταρᾶ καὶ τοῦ κοινοῦ τῆς Σιένης. Δὲν συνεπληρώθη ἢ παραβολή, ἀντίγρ. (Π. Π. 20).

Κ' Ἐπιστολαὶ πρὸς *Δημήτριον Ραοῦλ Καβάκην*, *Γεώργιον* τὸν *Ραέλ*, *Μανουήλ Ραοῦλ Μετοχίτην*, Ἐπιστολαὶ *Μανουήλ Ραοῦλ τοῦ Μετοχίτου*, καὶ ἄλλα ἔγγραφα σχετικὰ πρὸς τοὺς Ράλη.

Τὰ πλείστα τῶν ἀντιγράφων τῶν κειμένων ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν, ἄλλα χερίζοντα παραβολῆς. (Π. Π. 21).

ΚΑ' Σημειώματα *Δημητρίου Λασκάρεως* καὶ *Λεοντάρη* περὶ τοῦ ἰδίου οἴκου. Ἀντίγρ. (¹) (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν), (Π. Π. 23).

ΚΒ' Τοῦ *Μελιγαλά* ἐπιστολαί, ἀντίγρ. (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) σ. 4 4ον (Π. Π. 24).

ΚΓ' *Ἰσιδώρου* ἱερομονάχου, τοῦ ἔπειτα Μονεμβασίας, ἐπιστολαί, ἀντίγρ. σ. 31 4ον, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν). (Π. Π. 25).

ΚΔ' Στίχοι εἰς τὴν τάφον τῶν τέκνων κῦρ *Δημητρίου* τοῦ *Τζαμπλάκονος*, ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν κατ' ἀντίγραφον Ἀλφρέδου Schmitzke, ἀντίγρ. σ. 1 4ον (Π. Π. 26).

ΚΕ' Μανουὴλ *Φιλῆ* πρὸς τινὰ *Πόθω* στίχοι, ἐκ τοῦ Λαυρεντ. Plut. XXXII, κώδ. 19, Δημ. *Κυδῶνη* ἐπιστολὴ Ἰωάννη τῷ Πόθῳ ἐκ τοῦ Βουρνεϊανοῦ κώδικος 76 Brit. Mus. Ἀντίγρ. (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) (Π. Π. 28).

ΚΣ' Ἰωσήφ *Βρυεννίου* α) τῷ Μανουὴλ τῷ Πόθῳ, β) πρὸς τὰ συμβαίοντα ἡμῖν ἐν τῷ νῦν καιρῷ, γ) τίνες αἰτίαι τῶν καθ' ἡμᾶς λυπηρῶν. Ἀντίγρ. σ. 9 4ον (ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν) (Π. Π. 29).

ΚΖ' *Ἰωάννου Μόσχου*, α) Ἐπιτάφιος εἰς Λουκᾶν Νοταρᾶν, (ἔτοιμος πρὸς ἔκδοσιν). Ἀντίγρ. σ. 16 4ον β) Ἀπάντησις περὶ ἁγ. Πνεύματος ἐκ τοῦ κώδ. Ἐσκουρ. I-III-18, ἀντίγρ. σ. 31 4ον (ἔτοιμη πρὸς ἔκδοσιν), γ) τῷ αὐτῷ ἐπιστολαί *Μιχαὴλ Ἀποστόλη*, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) Ἀντίγρ. σ. 3 4ον (Π. Π. 30).

ΚΗ' *Δημητρίου Μόσχου*, ἐπιγράμματα ἐκ κώδ. Περουσίας I. 62 (57) καὶ Παλατ. Βατικ. 428 καὶ ἄλλα συγγράμματα τοῦ αὐτοῦ, (Μονωδία εἰς τὴν Σταύρωσιν, Ὑπόθεσις τοῦ περὶ λίθων Ὁρφέως, πρὸς Δημήτριον Λάσκαριν, πρὸς Μιχαῆλον περὶ κλοπῆς, περὶ τοῦ ἀναβεβηκότος ἐπὶ τὸ τεῖχος), ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν. (Π. Π. 31).

ΚΘ' *Μάζαρι*, διάφορα ἀντίγραφα κειμένων αὐτοῦ, ὧν ὁμις δὲν συνεπληρώθη ἢ παραβολῆ. (Π. Π. 34).

Λ' *Κωνσταντίνου Ἀμαντιανοῦ* καὶ *Γεωργίου Κυδῶνη* στίχοι, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) ἀντίγρ. σ. 5. 8ον (Π. Π. 35).

ΛΑ' *Μιχαὴλ Ἀποστόλη*, α) ἐπιστολαί β) λόγος περὶ δικαιοσύνης, γ) λόγος παραινετικὸς ἐκ Γορτύνης, δ) *Ἀνδρονίκου Καλλιστου* τὸ κατὰ τοῦ Ἀποστόλη. ἀντίγρ. (δὲν συνεπληρώθη ἢ παραβολῆ τῶν κειμένων αὐτῶν). (Π. Π. 37).

ΛΒ' *Θεοδώρου Γαζῆ* α) τῷ Φιλέλφῳ περὶ ἀρχαιολογίας Τούρκων, β) ἕτεραι ἐπιστολαί τοῦ αὐτοῦ, γ) Δημ. Χαλκοκονδύλη ἐπίγραμμα τῷ αὐτῷ, ἀντίγρ. (δὲν συνεπληρώθη ἢ παραβολῆ). (Π. Π. 39).

ΛΓ' *Βησσαρίωνος* καρδινάλιου συγγράμματα καὶ ἐπιστολαί, ὡς καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολαί, ὑπὲρ τὰ ἐβδομήκοντα κείμενα, ἢ ἀντιγραφὴ καὶ παραβολῆ δὲν συνεπληρώθησαν, (Π. Π. 40).

ΛΔ' *Γεωργίου Γεμιστοῦ* ἔργα διάφορα καὶ κείμενα σχετικὰ πρὸς αὐτὸν, (δὲν συνεπληρώθησαν ἢ ἀντιγραφὴ καὶ ἢ παραβολῆ) (Π. Π. 41).

ΛΕ' Ἀντίγραφα διαφόρων κειμένων σχετικῶν περὶ *Ἄργους, Ναυπλίου, Μονεμβασίας, Πατρῶν, Κορίνθου, Μεθώνης*. (Τῶν πολυαριθμῶν τούτων κειμένων ἢ παραβολῆ δὲν συνεπληρώθη) (Π. Π. 45, 46, 47, 48, 49).

ΛΣΤ' Ἀντίγραφα διαφόρων κειμένων σχετικῶν πρὸς Παλαιολόγους καὶ Πελοποννησιακὰ, (περὶ τὰ ἑκατὸν δέκα κείμενα εἶνε ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν, ἄλλων δὲ δὲν συνεπληρώθη ἢ ἀντιγραφὴ καὶ παραβολῆ) (Π. Π. 50).

ΛΖ' Πίνακες (λατιν.) τοῦ ἀρχείου τῶν *Deliberazioni Miste* Βενετίας, ἀντίγρ. φιλοπονηθὲν ὑπὸ Gaetano Marconi, σ. 84. 4ον. (Π. Π. 60).

ΛΗ' Σημειώσεις ἐκ τῶν «I Libri Commerciali della Repubblica di Venezia» Regesti ἐκδοθ. ὑπὸ Predelli, τόμ. Γ'. σ. 60. 8ον. (Π. Π. 67).

ΛΘ' *Χρησμοί* α) Περὶ τοῦ θρυλουμένου καὶ ἐκλεκτοῦ βασιλέως, β) Στίχοι περὶ τοῦ τέλους τῆς βασιλείας τοῦ Ἰσμαήλ, γ) Στίχοι τοῦ Ἀγγελοφόρου, δ) Χρ. σιβύλλειος περὶ Βυζαντίου, ε) Κήρυξις Δανιήλ, (ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν) (Π. Π. 68 α.)

(¹) Διὰ τῆς λέξεως «Ἀντίγραφον» (κατὰ συγκοπήν „Ἀντίγρ.„) δηλοῦται ὅτι ἐν τῷ φακέλλῳ εὑρεθῆναι ἀντίγραφον τοῦ περὶ οὗ πρόκειται κειμένου, παρατίθεται δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων καὶ τὸ σῆμα.

Μ'. Σημειώσεις περὶ ἐκκλησίας *Νεαπόλεως* καὶ ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς *Νεαπόλεως*. σ. 50 8ον (Π. Π. 69).

ΜΑ'. Ἀνθολόγησις τοῦ ἔργου τοῦ D^{re} Curtio Mazzi, Argenti degli Acciaiuoli, ἐν φυλλαδίῳ Nozze Bacci-Del Lungo. Fir. 20 Ἀπρ. 1895, σ. 4 4ον (Π. Π. 69 α).

III ΜΕΛΕΤΑΙ ΣΥΜΠΕΠΛΗΡΩΜΕΝΑΙ

Περιλαμβάνονται ἐφεξῆς ὅσαι μελέται εὐρέθησαν συμπληρωμέναι καὶ ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν. Ὄταν εἰς τὸ τέλος φακέλλου τινος προστίθενται τὰ ψηφία Ν. Ε. καὶ ἀριθμὸς τις, τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ θέμα ἐπρόκειτο νὰ συμπεριληφθῇ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημῶνι, καὶ ὅτι φέρει τὸν σημειούμενον αὐξοῦντα ἀριθμὸν ἐν τῷ εὐρετηρίῳ τῶν διατριβῶν τῶν προωρισμένων διὰ τὸ περιοδικόν.

ΜΒ' «Ἡ ὑπὸ *Μαξίμου Πλανούδη* μετάφρασις τῶν λεγομένων διατίχων τοῦ Κάτωνος καὶ τὰ σχόλια αὐτῆς ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἀρχιμανδρέου Ἰωαννίνων», διατριβὴ ἐτοίμη πρὸς δημοσίευσιν, τὸ κείμενον ὅμως τῶν σχολίων δὲν εἶνε ἔτοιμον πρὸς δημοσίευσιν, σ. 29 4ον.

ΜΓ' Κατάλογος τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης Ἀλεξίου *Κολυβά*, συνέχεια τοῦ ἐν τῷ Ν. Ε. ἐκδοθέντος καταλόγου. σ. 196 8ον (Ν. Ε.).

ΜΔ' «Ὁ μέγας Χρονογράφος τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*», ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Στοκχόλμης. Τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν μετὰ προλόγου καὶ ἐπιλόγου, τούτου ὅμως ἔλλιπου, σ. 20 4ον (Ν. Ε.).

ΜΕ' «Δύο κανόνες ἀνέκδοτοι εἰς τὸν αὐτοκράτορα *Μανουὴλ Παλαιολόγον*», ἐκ τοῦ κωδ. 35 τῆς ἐν Καίρῳ Πατριαρχ. Βιβλιοθήκης, ἔτοιμοι πρὸς δημοσίευσιν μετὰ προλόγου, σ. 30 4ον (Ν. Ε.).

ΜΣΤ' «Ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι τοῦ *Βουλγαρίας Γρηγορίου*», ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Theol. CCIII, ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν μετὰ προλόγου, σ. 8 4ον (Ν. Ε.).

ΜΖ' «Ἐτυμολογίαι τῶν ὀνομάτων», ἀντίγρα. ἐκ τοῦ κώδ. 92

τῆς μονῆς Ἰβήρων Ἀθῶνος, ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν μετὰ προλόγου, σ. 10 4ον (Ν. Ε.).

ΜΗ' «Ὁ τελευταῖος Ἑλλην αὐτοκράτωρ», διάλεξις τῆς ὁποίας τὸ κείμενον εἶναι πλήρες περὶ *Δαυὶδ Κομνηνοῦ* αὐτοκράτ. Τραπεζοῦντος, σ. 45 4ον (Ν. Ε. 73). Ἐξεφωνήθη ἐν τῷ Παρνασσῷ κατὰ τὸ 1915 καὶ ἐν Πάτραις κατὰ Μάρτιον 1916, πρβλ. Ν. Ε. Ζ' 1910 σ. 86—87 κ. 494—5.

ΜΘ' Λόγος ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῆς ἐν Πάτραις Δημοτικῆς *Βιβλιοθήκης*, ἐκφωνηθεὶς τὴν 28 Ἰουνίου 1910 σ. 15 4ον (τὸ κείμενον πλήρες). Πραγματεύεται καὶ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Βιβλιοθηκῶν.

Ν' α) Ἡ Πατρὶς τοῦ *Ρήγα*, Διάλεξις, ἧς τὸ κείμενον εἶνε συμπληρωμένον σ. 79 4ον (Ν. Ε. 77) β) Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ *Ρήγα* ἐν Hof u. Staatsarchiv Βιέννης. Ἀλληλογραφία σχετικὴ πρὸς αὐτὰ ἐξ ἧς ἐμφαίνονται οἱ ἀριθμοὶ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων, (Ν. Ε. 24).

ΝΑ' «Ἀνέκδοτος πανηγυρικὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας *Σιγισμούνδου*», ἐκ τοῦ Cod. Vatic. Palat. 226. Διατριβὴ ἐτοίμη πρὸς ἔκδοσιν, σ. 17 4ον (Ν. Ε.).

ΝΒ' «Ἐπισκόπησις τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας». Πλήρης σύντομος ἐπισκόπησις προετοιμασθεῖσα διὰ τὸν Σύλλογον πρὸς Διάδοσιν Ὀφελίμων Βιβλίων, εἰς τὸν ὁποῖον παρεδόθη τὸ κείμενον, ἵνα δημοσιευθῇ, σ. 49 4ον.

ΝΓ' *Νέα Ἑλλάς*. Ἐσκόπει τὴν συγγραφὴν ἔργου τοῦ ὁποῦ ὡς ἐξῆς διατυποῦται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ἐν ἀρχῇ τοῦ προλόγου τὸ θέμα· α' Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος περιφανῆ θὰ καταλάβωσι θέσιν τὰ ἔτη 1912 καὶ 1913, καθ' ἃ ἡ πατρὶς ὀλίγα ἔτη πρὶν ἢ πανηγυρισθῇ ἢ ἑκατοστῇ ἀμφιετηρὶς τοῦ ἱεροῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ ἐπιστρεφούσας εἰς τοὺς μητρικοὺς αὐτῆς κόλπους ποθητὰς θυγατέρας, ἃς ἐπὶ αἰῶνας ἐβάρυνεν ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας. Τῶν ἀνακτηθεισῶν τούτων χωρῶν τὰς διὰ τῶν αἰώνων τύχας καὶ περιπετείας ἐπιβάλλεται νὰ ὑπομνήσῃ τὸ ἀνά χειρὸς βιβλίον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς ἱστορικῆς αὐτῶν ἐμφανίσεως μέχρι τῆς εὐτυχοῦς ἡμέρας, καθ' ἣν ἀνεπετάσθη

ἐν αὐταῖς ἢ Ἑλληνικῇ σημαίᾳ». Ἐχουν δὲ γραφῇ μόνον ὀλίγαι σελίδες τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἱστορίας καὶ ὑπάρχουν πρόχειρα σημειώματα περιέχοντα τὸ θέμα διαλέξεων περὶ Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας, ἃς ἐποίησατο ἐν τῷ Φιλολ. Συλλόγῳ Παρνασσός κατὰ τὸν χειμῶνα 1913—1914.

ΝΔ «Βυζαντιακὴ ἐπιγραφὴ ἐκ τῆς παρὰ τὴν Ἄρταν μονῆς τῶν Βλαχερνῶν», διατριβὴ συμπληρωμένη, σ. 12 8ον καὶ ἔκτυπα ἐπιγραφῶν (N. E. 51).

ΝΕ Moscoroli e la famiglia Sinas, (Ἰταλιστὶ) σ. 8. 4ον (τὸ κείμενον πλήρες).

ΝΣ Pagine Sparse della Storia di Jannina, κείμενον διαλέξεως, ἔπερ ἐδόθη κατὰ τὸ 1913 πρὸς ἐκτύπωσιν εἰς τὴν Rassegna Contemporanea (Roma), ἕνεκα δὲ ἐσπευσμένης ἀναχωρήσεως ἢ διάλεξις δὲν ἐγένετο. (Ἰταλιστὶ) σ. 35 4ον. (Τὸ κείμενον πλήρες).

ΝΖ Ποίησις καὶ Ἱστορία. Διαλέξεις δύο ἐκφωνηθ. ἐν τῷ Φιλολ. Συλλ. Παρνασσός, σ. 72 4ον. (Τὸ κείμενον πλήρες).

ΝΗ Le Grec langue officielle des Sultans, διάλεξις ἀναγν. ἐν τῇ Γαλλικῇ Σχολῇ κατὰ τὸ 1903, τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον ἔδημοσ. ἐν N. E. τ. 5. σ. 40 κ. ἔ.

ΝΘ Ἡ Ἱστορικὴ Σχολὴ τῆς Ἑπτανήσου, (ἔξεδ. ἑλληνιστὶ κατὰ τὸ 1915), γερμανικὴ, ἀγγλικὴ καὶ γαλλικὴ μετάφρασις.

Ξ «Τὰ ἀναγνώσματα τῶν πάππων μας», πλήρες κείμενον ἀνακοινώσεως γενομένης ἐν τῷ Φιλολ. Συλλ. Παρνασσός κατὰ τὸ ἔτος 1882, πραγματοποιμένης περὶ τῶν ἀναγνωσσομένων συγγραμμάτων ὑπὸ τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ τῶν δημοδῶν, σ. 55 8ον. Ἀπόσπασμα ἔδημοσιεύθη ἐν «Ἐστία» τόμ. 13ον. Ἀθ. 1882 σ. 209—11, 4ον, καὶ ἐν Μικταὶ Σελίδες σ. 572—8.

ΞΑ «Ἡ Γυνὴ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς», α') πλήρες κείμενον διαλέξεως ἀναγνωσθείσης ἐν τῷ Φιλολ. Συλλ. Παρνασσός σ. 38 4ον. β') Σημειώσεις πρόχειροι σχετικαὶ πρὸς τὸ αὐτὸ θέμα. (N. E. 81).

ΞΒ Διάλεξις ἐν ἐκδρομῇ Διονύσου 1901, σ. 9 4ον, (N. E. 57).

ΞΓ «Χωρὶα Δέοντος Διακόνου ἐν μεταφράσει Ἰταλικῇ» διατριβὴ ἐτοίμη πρὸς δημοσίευσιν, σ. 13 8. (N. E.).

ΞΔ «Τὸ μετὰ Σολομωνικῆς ἱατροσόφου τῆς Βονωνίας» διατριβὴ ἐτοίμη πρὸς ἔκδοσιν, σ. 24 8ον. (N. E.).

ΞΕ Λόγος περὶ τῶν κατὰ τὸν σεισμόν τῆς Μεσσηνίας καταστραφεισῶν πόλεων τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος. ἐκφ. ἐν τῷ Φιλολ. Συλλ. Παρνασσός τὴν 28 Δεκ. 1908. (Πρόλογος καὶ ἐπίλογος ἔδημοσιεύθησαν ἐν ἐφ. «Ἐστία» 29 Δεκ. 1908). (Τὸ κείμενον πλήρες).

ΞΣ Γερμανικὴ μετάφρασις τοῦ ἀρθροῦ «περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορ. παρὰ τοῖς βυζ. συγγραφεῦσιν» ἀνακοινώσις γενομένη κατὰ τὸ Συνέδριον Ἱστορ. Ἐπιστημῶν Βερολίνου 1908 σ. 32 8ον.

IV ὙΛΗ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Πᾶσαι αἱ παλαιογραφικαὶ αὐταὶ ἐργασίαι χρήσουσι ἱκανῆς ἐπεξεργασίας καὶ δύνανται μᾶλλον ὡς ὕλικόν νὰ χρησιμοποιηθῶσι.

ΞΖ **Κρυπτογραφικά.** Φάκελλος περιέχων σημειώσεις, βιβλιογραφίαν, καὶ διατριβὰς ἐντύπους σχετικὰς πρὸς τὴν ἑλλην. κρυπτογραφίαν. (N. E. 81). Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται σημαντικὸν τὸ περισυλλεγὲν ὕλικόν, τὸ ὁποῖον ὅμως χρήζει πολλῆς ἐπεξεργασίας. Ἴδε καὶ βιβλιογραφ. δελτία εἰς λέξιν «Κρυπτογραφικά».

ΞΗ Πλαστὰ **Χρυσόβουλλα** α'.) σημειώσεις ἄτακτοι μὲν ἀλλὰ χρησιμοποιήσιμοι περὶ κριτηρίων γνησιότητος χρυσοβούλλων, προβλ. καὶ βιβλιογραφικὰ δελτία. β'.) Σύντομος διατριβὴ περὶ πλαστῆς ἐπιστολῆς Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου ἀποκειμένης ἐν τῇ Ἐθν. Βιβλιοθ. Ἀθ. γ'.) «Πλαστὸν χρυσόβουλλον τοῦ Ἀυτοκράτορος Θεοδοσίου», τὸ ὁποῖον εἶχε δημοσιευθῆ ἐν «Πατρὶς Φιλολογική», Χανιά 30 Ἰουλ. 1900. Ἡ ἀρχὴ μόνον τῆς διατριβῆς ταύτης ὑπάρχει. (N. E. 74). Ἐπονται σημειώσεις ἐκ χρυσοβούλλων καὶ ἀντίγραφα τῶν ἐξῆς α'.) Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, Ἄρχ. Ἡ βασιλεία μου καὶ νόμῳ στοίχοῦσα καὶ Θεοῦ φόβῳ στοιχειουμένη, σ. 8. 4ον. β'.) τοῦ αὐτοῦ, Ἄρχ. Ἐνὶ μὲν... τῶν ὑποθέσεων τεμνομένων διόρκου (;) σ. 8, 4ον. γ'.) Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου, Ἄρχ. Πάση μὲν νοητῇ κίσει καὶ αἰσθητῇ. δ'.) Χρυσο-

βούλλου Ἀλεξίου Κομνηνοῦ λείψανον, ἐν πανομοιοτύπῳ ἀντιγράφῳ ἐπὶ διαφανοῦς χάρτου (N. E. 60, 61).

ΞΘ' Σιμωνίδεια, σημειώσεις περὶ Κ. Σιμωνίδου καὶ τῶν νοθεῶν του. Ἀντίγρ. ἐκ τῶν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλ. ὑποβληθεισῶν σχετικῶν ἐκδόσεων (σ. 16 4ον) καὶ 7 ἔντυπα φυλλάδια σχετικά, ὧν ἓν φέρον καὶ ἀφιέρωσιν τοῦ Σιμ. πρὸς τὸν Π. Λάμπρον. Τὸ συνειλεγμένον ὕλικόν εἶναι σημαντικὸν καὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σπουδαία βάσις διὰ μελέτην περὶ τοῦ διαβυήτου νοθευτοῦ.

Ο' Διάφοροι ἄτακτοι σημειώσεις περὶ **Παλαιογραφίας**, ἐν οἷς δύο Εὐρετήρια παλαιογραφικῶν ὄρων, ἐπίσης τετράδια χειρόγραφα τῶν περὶ «Ἀρχῶν ἑλληνικῆς γραφογνωσίας» παραδόσεων τοῦ Σ. Λ. ὡς ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπ. Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἔτος 1878-79. — Ἔπονται ἄτακτοι καὶ πρόχειροι σημειώσεις περὶ **χροнологίας**.

ΟΑ' Σημειώματα περὶ κωδίκων τινῶν μονῆς **Βατοπεδίου** Ἀγ. Ὁρους, σ. 27, 4ον. (N. E. 62).

ΟΒ' **Παραπεμπτικά** σημεῖα, πανομοιότυπα διαφόρων τοιούτων σημείων ἐκ διαφόρων κωδίκων. (N. E.).

ΟΓ' Σημειώσεις σχετικά πρὸς τὸν ὑπὸ Carlyle καὶ Dr Hunt συνταχθέντα **κατάλογον χειρογράφων** τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἀγ. Ὁρους Ἀθῶνος σ. 10, 8ον.

V. ἮΛΗ ἈΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΟΔ' Περὶ **Ψευδο-Δωροθέου**, α) Σημειώσεις ἐκ τοῦ Cod. Canonicus Gr. Oxon. 67, περιέχοντος τὴν Ἱστορικὴν Βίβλον τοῦ Δωροθέου, σ. 32 μεγ. 4ον. Ἀντιγράφονται ὅσα δὲν περιέχονται ἐν ταῖς ἐκδόσεσι Βενετίας τοῦ 1631, καὶ 1676, καὶ σημειοῦνται αἱ παραλλαγαί, β) Σημειώσεις περὶ κωδίκων τοῦ Ψευδοδωροθέου (Paris. suppl. 87, Barber. I 111 Harleian. 5742, Paris. suppl. 467), σ. 15 8ον. γ) Σημειώσεις περὶ κειμένων χρονογράφων ἀποκειμένων ἐν Cod. Vindob. Lambecius 1199, σ. 6, 4ον. δ) Σημειώσεις περὶ Ψευδοδωροθέου καὶ τοῦ Cod. Stutg. Hist. V.

129, σ. 6, 8ον. ε) Ἐκ τοῦ Ψευδοδωροθέου τοῦ Cod. Canon. Gr. 67 τοῦ Ὁξωνίου, σ. 12, 8ον.

ΟΕ' Τυπικά α) Τυτικὴν τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν ἡλίου βωμῶν, ἐκ τοῦ κώδ. Πάτμου ΣΞΕ', προηγεῖται περιγραφή τοῦ κώδ. Ἀντίγρ. σ. 88 4ον. β) Διάφοροι βιβλιογραφικὴ σημειώσεις περὶ τυπικῶν. γ) Κτητορικὰ τυπικά ἐκ διαφόρων κωδίκων, Berol. Phil 1489, Marc. Suppl. Gr. 92, Colleg. Lincoln Graec. 35 (ἀντίγρ.) δ) Σημείωμα ἰταλιστὶ ἐκ τοῦ Cod. Paris. Gr. 3067 φ. 73 περὶ τῶν τυπικῶν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλληνικῶν μονῶν. Ἴδε καὶ βιβλιογρ. δελτία εἰς λέξιν Τυπικόν.

Ος' Φάκελλος περιέχων πλείστας προχείρους σημειώσεις καὶ ἀντίγραφα ἐγγράφων περὶ τῆς ἐν Νεαπόλει Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσι διὰ περαιτέρω ἐρεῦνας, μεταξὺ δὲ αὐτῶν εὐρηγται καὶ σχετικά ἔντυπα φυλλάδια.

ΟΖ' **Δικέφαλος ἀετός**. Ἀνακοίνωσις «l' Aigle bicéphale de Byzance», γαλλιστί, γενομένη ἐν τῷ Ἀρχαιολ. Συνεδρίῳ Καΐρου 1909, σ. 27, 8ον. Πρβλ. Νέον Ἑλληνομνήμονα Σ' 433—73, Ζ' 90, 339—41, Η' 235, Θ' 472—3, ΙΒ' 241—4, 375—8.

ΟΗ' Ὑλικὸν δι' ἄρθρον «**Αἱ ἀρχαιότητες τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἀργοῦδος, τῆς Ὀλυμπίας καὶ τοῦ Μυστρά καὶ ὁ Βελλήπασσας**». Ἀντίγραφα ἐπιστολῶν α) Μπαΐνου ἐξ Ἀργους 1810 περὶ τῆς μεταφορᾶς ἀρχαιοτήτων διὰ πλοίου ὑπὸ λόρδου τινός, β) Nic. Stram, (1810) γ) Σπυρίδωνος Φορέστη, (1809), σ. 18, 8ον. (N. E.).

ΟΘ' **Ὁρθρος καὶ Νύξ**. Ὑλικὸν περὶ Ο. καὶ Ν. ἀπὸ εἰκονογραφικῆς ἀπόψεως, σ. 12, 8ον. (N. E. 11).

Π' **Νομισματικά χωρία**, ἤτοι σημειώσεις ἐκ συγγραφέων περὶ νομισμάτων, καὶ πολλὰ βιβλιογραφικὰ δελτία παραπομπῶν σχετικῶν, εἰς λέξιν «Νομισματικά». (N. E. 15).

ΠΑ' **Ἀγιορειτικά**. Σημειώσεις καὶ βιβλιογραφία σχετικά πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἁγίου Ὁρους, φωτογρ. ἐγγράφων καὶ ἀντίγραφα χρυσοβούλλων, σ. 30, 8ον. (N. E. 42).

ΠΒ' Σημειώματα πρόχειρα ποικίλα ἐκ **Τζουμέρκων**, ἐκ περιοδείας κατὰ τὸ 1885. (Ἄσμα ἐκ Καλαρρυτιῶν, καὶ ἄλλαι σημειώσεις) σ. 18 8ον (N. E.).

ΠΓ' Μελέτη «Αἱ κατὰ γενικὴν τοπωνυμία τῆς Πελοποννήσου», καὶ ἄλλαι σημειώσεις πρόχειρον περὶ τοπωνυμίας (N. E.).

ΠΔ' Ὀλυμπίας ἐπισκεπτῶν στατιστικοὶ πίνακες 1901—04 ἀποσταλέντες ὑπὸ Π. Βουλισμά.

ΠΕ' Σημειώσεις ἐκ τοῦ εὑρετηρίου τῶν ἀφιερώσεων τῆς ἐν *Τήνῳ* Θλυματοουργοῦ εἰκόνας, ἀντιγραφεῖσαι καὶ συνοδευόμεναι ὑπὸ ἐπιστολῆς ἐπεξηγηματικῆς τοῦ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, ἐπισυνάπτεται δὲ καὶ σχετικὸν ἔντυπον.

Πς' Ἐνθυμήσεις, Φάκελλος περιέχων σημειώματα σχετικὰ πρὸς «ἐνθυμήσεις» εὑρισκομένας ἐν χειρογράφοις, καθὼς καὶ βιβλιογραφικὰς περὶ τούτων παραπομπὰς (N. E.).

Πζ' Ἑβραϊκαὶ καὶ ἀρμενικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐν Ἑλλάδι, σημειώσεις καὶ ἀλληλογραφία σχετικαὶ πρὸς ταῦτα, (N. E. 13).

Πη' Ἐντυπος διατριβὴ «Ignazio Guidi, Iscrizione Greca medievale Corcirese Roma 1881» 8ον ἐκ τοῦ Bullettino della Commiss. Archeol. Comunale di Roma anno 1881 σ. 189—96 καὶ πίν, μετὰ διορθώσεων ὑπὸ Σ. Λ. (N. E. 18).

Πθ' Ἐπιγραφαί, α) ἐκ τοῦ ἐν Μεσημβρίᾳ ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως, β) ἐκ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐν Βελβενδῷ παρά τὸν Ἀλιάκμονα. (N. E. 32).

VI ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΚ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

η' Παροιμιῶν ἐπεξεργασία, α) Ἀντιβολὴ τῆς «Ζηνοβίου ἐπιτομῆς ἐκ τῶν Ταρραίου καὶ Διδύμου παροιμιῶν συντεθείσης κατὰ στοιχεῖον» τοῦ κώδ. Ἰβήρων Ἀγ. Ὁρους ἀρ. 133, πρὸς τὴν ἐκδοσιν τῆς αὐτῆς συλλογῆς ἐν τοῖς Παροιμιογράφοις (v. Leutsch καὶ Schneidewin), σ. 19 4ον β) ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἀντίγρ. συλλογῆς 30 παροιμιῶν κατὰ ἀλφάβητον ἀπὸ τοῦ Α μέχρι Ε, εἰλημμένων ἐκ τοῦ Σουτῆδα, σ. 20—39 4ον γ) Παροιμίαι κατ' ἀλφάβητον, ἐκ τοῦ κώδ. Ἰβήρων 386, φ. 176 β. κ. ἐ., 617 παροιμίαι, σ. 40—184 (διπλοῦν ἀντίγρ.) 4ον δ) (Ἀντίγρ.) Ἀλφάβητος ἀρχομένη ἀπὸ τὸ β ἐκ τοῦ κώδ. Ἰβήρων 386 φ. 191 α. κ. ἐ., 74 παροιμ., σ. 185—208, 4ον. ε)

ἑτέρα συλλογὴ 64 παροιμιῶν ἐκ τοῦ κώδ. Ἰβήρων 388. σ. 209—214 4ον, ζ) ἑτέρα Συλλογὴ 16 παροιμιῶν ἐκ τοῦ κώδ. Ἰβήρ 83, σ. 215—9 4ον ζ) Τὰ λεγόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων, ἐκ τοῦ κώδικος Ἰβήρων 386, 46 παροιμίαι, σ. 220—25 4ον (N. E. 79) Πρβλ. Σ. Λ. Ἐκθεσις περὶ Ἀθῶνος σ. 25—6.

ηδ' «Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Γεωργίου τοῦ Χρυσοκόκη εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Περσῶν, ἐκτεθεῖσα πρὸς τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν κύρ. Ἰωάννην τὸν Χαρσανίτην» ἀντίγραφον ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Phil. Gr. CXC, φύλλ. 86 α καὶ β, μετὰ παραβολῆς πρὸς τοὺς κώδ. Leyden, Scaliger 35 καὶ 7, 8. σελ. 3, 4ον. Πρβλ. Κ. Κρουμβάχερ Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας ἐλλ. μετάρρ. (Ἀθ. Σακελλ. τ. 1—3. 1897—1901 8ον) (1) τ. Β' σ. 432—3.

ηβ' «Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου Γρηγορίου τοῦ Χιονιάδου ἐπιστολαί», ἀντίγραφον ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Theol. Gr. CCIII, σελ. 30, 4ον, ἴδε Κρουμβάχερ Β' σ. 142. Τοῦ δὲ ἀντιγράφου τούτου τοῦ Σ. Λ. ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τοῦ κ. Τρ. Εὐαγγελίδου ἐν τῷ δημοσίῳματι του «Δύο βυζαντιακὰ κείμενα . . . » Ἐρμούτ. 1910, ὅπου ἐδημοσίευσεν τὰς ἐπιστολάς τοῦ Χ.

ηγ' «Τοῦ ὑπερίμου κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Μονομάχον» ποίημα περὶ ψαλιῶν. Ἀντίγρ. ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Theol. Gr. CCXIII διὰ χειρὸς τοῦ κ. Σ. Κουγέα σ. 50 4ον, ἴδε Κρουμβάχερ Β' σ. 75 ὅπου δὲν μνημονεύεται ὁ κώδιξ οὗτος. Ἐπισυνάπτεται καὶ παραβολὴ τῶν ἐν τῷ κώδικι εὑρισκομένων ἔργων τοῦ Ψελλοῦ περὶ δογμάτων, περὶ νομοκανόνων, καὶ περὶ τῶν ζ' συνόδων. β') Τοῦ Ψελλοῦ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ πατριάρχου κύρ Μιχαὴλ τὸν Θεοφύλακτον. Ἀντίγρ. ἐκ τοῦ κώδ. Διονυσίου Ἀθῶνος 274 φ. 18ον σ. 2 4ον, φιλοπονηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Κουγέα, πρβλ. Κρουμβάχερ τ. Α' σ. 151, 155. γ') τοῦ Μιχ. Ψελλοῦ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ πατριάρχου κύρ Μιχαὴλ τὸν Θεοφύλακτον περὶ δημοτικῶν παροιμιῶν, ἐκ τοῦ ἁγιορ. κώδ. Μονῆς Διονυσίου 274, Ἀντίγρ. κ. Φιλ. Γεωργαντά, σ. 5 8ον (N. E.).

(1) Ἐπεξῆς τὸ ἔργον τοῦτο μνημονεύεται μόνον διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέαντος.

44' «Τοῦ φιλοσόφου κυρίου Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου περὶ θεμάτων αὐθυποτάκτων, στίχοι πολιτικοί», ἀντίγρ. ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Phil. Gr. CCXVI, φ 76β—81β, σ. 7 4ον.

45' «Τοῦ αὐτοῦ σοφωτάτου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ στίχοι συνοψίζοντες τὰ προχειρότερα τῶν λεγομένων περὶ τῶν ἀστέρων» ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Philos. et Phil. CXLIX (Nessel, μέρος τέταρτον σ. 83) σ. 24 4ον.

46' «Ἰωάννου τοῦ Ζαχαρίου Θεοδώρου τῷ Μοδηνῶ», ἀντίγρ. ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Phil. Gr. CCXIX φ. 138α σ. 2 4ον. ἴδε Κρουμβάχερ Β' σ. 157 καὶ Treu ἐκδ. Θ. Πεδιασίμου.

47' «Θεοδώρου τοῦ Μοδηνοῦ» ἐπιστολαί, ἀντίγρ. ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Phil. Gr. CCXIX φ. 138β ἐκ. σ 4 4ον, Κρουμβάχερ Β' 157 καὶ Treu, ἐνθ. ἄνωτ.

48' α) «Διήγησις περὶ τοῦ Ἀχιλλέως» ἐκ τοῦ κώδ. Oxoniensis. 286 Τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν σημειώσεων ἄνευ προλόγου, σ. 39 μέγ. 4ον. Περὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἐπιθι S. Lambros, Collection de Romans Grecs, σ. CXIII. Ἔπονται 4 σελ. 4ον περιέχουσαι ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχόλια Διηγῆσεως Ἀχιλλέως» παραλλαγῶς κειμένον, ἄγνωστον ἐκ τίνος κώδικος, καὶ δύο βιβλιογραφικά δελτία (N. E. 17). β) «Ἀρχὴ τοῦ πανθανμασιωτάτου καὶ μεγάλου Ἀχιλλέως» ἐκ τῆς Biblioteca Nazionale Neapolitana κώδ. ἑλλην. III B. 27 (251 Κυρίλλου) σ. 150 8ον. Ὁ D. Benedikt Haag, Die Londoner Version der byzantinischen Achilleis, Inaug. Diss. Münch, 1919 σ. 107 8ον, ἐδημοσίευσε τὸ κείμενον τῆς Ἀχιλλειδος ἐκ τοῦ Cod. Mus. Brit. add. mss. 8241, τὸ δὲ κείμενον Ὁξφόρδης ἐδημοσίευσεν ὁ K. Σάθας ἐν Annaire de l'association pour l'encour. d. Ét. Gr. en Fr. 18.1872 σ. 126—75, τὸ δὲ κείμενον Neapolitana ὁ W. Wagner «Trois poèmes grecs du moyen âge» Berlin 1881. Πρὸβλ. Λάμπρος Σ. Λείψανον στίχων ἐξ Ἀχιλλειδος N. E. I' 1913 σ. 344—6, καὶ Wartenberg G. Die byz. Achilleis ἐν Festschrift f. Joh. Vahlen Berlin 1900 σ. 175—201.

49' «Ἐγκώμιον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα», ἐκ τοῦ κώδ. 35ου τῆς ἐν Καίρῳ Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς ἔκδο-

σιν μετὰ τῶν κριτικῶν σημειώσεων, σ. 10 4ον. Πρόλογος δὲν ὑπάρχει.

P' Ἀποσπάσματα τοῦ Cod. Mus. Brit. Add. Mss. 22748, ἐπιμεμβ. 14ου αἰῶνος, περιέχοντος συμβουλὰς διδομένας εἰς τοὺς μοναχοὺς τοῦ περὶ οὗ πρόκειται μοναστηρίου περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν καὶ τῆς διαίτης. σ. 10 4ον.

PA' Σπανέα στίχοι πορναϊκοὶ α) Ἀντίγρ. ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Supplem. Kollar CXXXI, Kollar Comment. τόμος 8ος σ. 757, σημερινὸς ἀριθμὸς Suppl. LXXVII. β) Ἄλλο ἀντίγρ. ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Theol. Gr. CXCIII φ. 221 β. κ. ε. σ. 36 4ον, γ) Ἀντίγρ. ἐκ τοῦ Cod. Palat. Vatic. 367 φ. 122α. κ. ε. ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν ἄνευ προλόγου, σ. 44 8ον (N.E.).

PB' Κυπριακά καὶ ἄλλα ἔγγραφα ἐκ τοῦ Cod. Palat. Vatic. 367, φ 117β κ. ε. ὧν ἡ ἀρχὴ ἐν Νέῳ Ἑλληνομ. τ. ΙΔ' σ. 14 κ. ε. σ. 58 4ον. Τὰ κείμενα ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν ἄνευ προλόγου (N.E.).

PG' «Κωνσταντίνου Ἀναγνώστου, ἡμιάμβια ἔπνευματικὰ τῆς πρὸς αὐτὸν φιλικῆς διαθέσεως τοῦ ἐνδοξοτάτου σεκρετικοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου», ποιήματα τοῦ Γεωμέτρου καὶ ἄλλοι στίχοι ἐκ τοῦ Cod. Palat. Vatic. 367 φ 138β κ. ε. Τὰ κείμενα ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν, ἄνευ προλόγου σ. 30, 4ον (N.E.). Περὶ Κ. Ἀναγν. ἴδε Κρουμβάχερ Β' σ. 746—8.

PD' Στρατηγικὸν κείμενον, ἀντίγρ. ἐκ τοῦ κώδ. Βρυξελῶν 1281. Τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν μετὰ κριτικῶν σημειώσεων ἄνευ προλόγου, σ 14 4ον (N.E. 8).

PE' Ψευδοπλουτάρχειος Βίος Ὀμήρου ἐκ τοῦ κώδ. 85, ἄγνωστον μοι ἐκ ποίας βιβλιοθήκης, πρὸβλ. καὶ Διδότου ἐκδ. Πλουτάρχου τ. Ε' σ. 100—164, σ. 116 4ον (N.E. 5.) ἴδε καὶ Studi Italiani 1902 σ. 226 ἐνθα περὶ βίου Ὀμήρου.

PF' Ἀνθολογία α) «Περὶ ιδιότητος φύσεων παραδόξων ἐκ διαφόρων βιβλίων συλλογὴ» ἐκ τοῦ Cod. Paris. Suppl. Grec 1676 φ 83α. κ. ε. β) κείμενον ἀρχόμενον «Ἰφικρατίδες κρηπίδες ἀπὸ Ἰφικράτους πολλὴν περὶ τὴν ὑπόδυσιν φιλοκαλίαν δείξαντος» σ. 24 4ον γ) κείμενον ἀρχόμενον «βάταλος δεινὸς καὶ ἐκλελυμένος ἄνθρωπος τῆς διανοίας» σ. 27 4ον N.E. 65.

PZ' «Περὶ τοῦ ἔθνους τῶν *Τούρκων*,» ἱστορικὸν κείμενον ἐκ τοῦ Cod. Escorial. Y—1—4 φ 230β κ. ἐ. Τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν ἄνευ προλόγου. σ. 14 4ον (N. E.).

PH' *Πλουτάρχεια ἀπανθίσματα*, ἴτοι ἐκ τῶν Πλουτάρχου βίων ἐκλογή, ἐκ τοῦ κώδ. μ. Διονυσίου Ἀθωνος 90 (Λάμπρου Κατ. τ. Α' σ. 330 ἀρ. 3624), φ 35α—φ 195α, σ. 215 εἰς 4ον. Τὸ ἀντίγραφον ἐριλοπονήθη ὑπὸ τοῦ κ. Φιλ. Γεωργαντᾶ, προηγεῖται δὲ λεπτομερῆς τοῦ κώδικος περιγραφή. Ἐκ τούτων ὁ Σ. Α. ἐδημοσίευσε τὰ ἐκ τοῦ βίου τοῦ Φωκίωνος ἐν «Σ. Α. Πλουτάρχεια ἀπανθίσματα ἐν Ἀγιορειτικῷ κώδικι» Ἀθ. 1888 8ον σ. 25 περιεχόμενα ἐν φ 35α—40β τοῦ κώδικος.

PΘ' «Ἀνωνύμου *Γεωγραφικῆ ὑποτύπωσης*» ἀναπίγραφος ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Διονυσίου Ἀθωνος 175 φ 1α 4β σ. 14 4ον.

PI' Γρηγορίου Παλαμᾶ, α) Ἐπιστολὴ ἦν ἐξ Ἀσίας αἰχμάλωτος ὢν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ἀπέστειλεν, β) Πρὸς τοὺς ἀθέους Χιόνας διάλεξις, ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Παντελεήμονος 215 φ 690β κ. ἐ. Τὸ ἀντίγραφον φιλοπονηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἀδ. Ἀδαμαντίου, νῦν καθηγητοῦ τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ. Τὴν ἐπιστολὴν μνημονεύει ὡς ἀνέκδοτον καὶ ὁ Γρηγ. Παπαμιχαὴλ βασιζόμενος ἐπὶ τοῦ Φαβρικίου ἐν Συγγράμματι Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἐν Ἐκκλησι. Φάρος Τ. 5' 1910 σ. 296.

PIA' Ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Γρηγορίου Ἀθωνος 31, α) Αἰνίγματα *Λέοντος τοῦ Σοφοῦ* ἐξηγηθέντα παρὰ τοῦ *Μεθοδίου Πατάρων*, φ 160α κ. ἐ. β) Χρησμός περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως φ 162α γ) Στίχοι τοῦ *ἀγγελοφόρου* περὶ Κ/πόλεως φ 167β, δ) Στ. τοῦ πένητος βασιλέως φ. 163α, ε) Στ. περὶ τῆς τοῦ ἀντιχρίστου ἐπιδημίας φ 161α, ζ) Αἰνίγματα Λέοντος φ 165β. Περὶ αὐτῶν παραπέμπει ὁ Σ. Α. εἰς E. Legrand les oracles de Léon le Sage P. 1875. σ. 38. 4ον. Ἀντίγρ. κ. Σ. Κουγέα. Περὶ τῶν χρησμῶν Λέοντος, ἴδε Κρουμβάχερ Β' 446 Γ' 49, 50 2) Χρησμοὶ *Λέοντος Σοφοῦ* καὶ ἄλλα ἐκ τοῦ κώδ. Ξηροποτάμου 248 φ. 509—515, λεπτομερῆς περιβλ. ἐν Λάμπρου Κατ. Ἀγ. Ὁρ. Α' σ. 218, σ. 11 μεγ. 4ον. Ἀντίγρ. κ. Β. Α. Καργαδούρη. 3) α) *Μεθοδίου Πατάρων* λόγος περὶ τῶν ἑορῶν ἡμερῶν (ἀκέφ.) ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Ἰβήρων Ἀγ. Ὁρ. σ. 349 φ. 1α κ. ἐ. σ.

18.8ον (N. E.). β) *Μεθοδίου Πατάρων* περὶ ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀνεγερθῆναι ὡς ἐξ ὕπνου ἀγιωτάτου Βασιλέως καὶ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, σ. 9 8ον. γ) Περὶ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου καὶ περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ὡς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι ἀγιωτάτου Βασιλέως, σ. 10 8ον, τὰ δύο ταῦτα κείμενα ἐκ Πατριακοῦ κώδικος, κατὰ ἀντίγραφον τοῦ βιβλιοφύλακος τῆς μονῆς τοῦ Θεολόγου Ἱεροθέου Φλωρίδου, τοῦ κώδικος δὲ παρατίθεται καὶ πίναξ τῶν περιεχομένων. Ἴδε Κρουμβάχερ Β' σ. 445. 4) Ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Παντελεήμονος 639, α) *Ταρασίου* Κ/πόλεως περὶ τῆς νήσου Ὑδρας, φ 55α β) Χρησμός τοῦ αὐτοῦ φ, 85 α, γ) Χρησμός *Ἀλεξάνδρου* οἰκουμενικοῦ, φ. 88 α, δ) Χρ. *Λέοντος* βασιλέως φ 89 α σ. 9 4ον. Ἀντίγρ. φιλοπονηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου. 5) *Προφητεῖαι* τῷ βασιλεῖ Μανουῆ! Παλ. περὶ ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως, ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Παντελεήμονος Ἀθωνος 455, φ 67α κ. ἐ. Ἀντίγρ. φιλοπονηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, σ. 12 4ον.

PIB' *Δημιώδη ῥίσματα* μετὰ μουσικῶν σημείων τῆς ἀρχαιοτέρας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐκ 4 φύλλον τοῦ κώδ. Μ. Ἰβήρων Ἀθωνος. 1203 Πρβλ. Κατάλ. Λάμπρου τ. Β' σ. 256 καὶ ἔκθεσιν περὶ Ἀθωνος σ. 26—7. Ἐκ τῶν ῥισμάτων τούτων ἐδημοσίευσεν ὁ Σ. Α. τὸ κείμενον καὶ πανομοιότυπον μιᾶς σελίδος μουσικῶν σημείων ἐν N. E. IA' σ. 423 κ. ἐ, ἐν δὲ τῷ φακέλλῳ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα πανομοιότυπα.

PII' «*Θεοδώρου τοῦ Πεδιασίμου* λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν ὄσιον Ἰωσήφ τὸν ὑμνογράφον», ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Phil. Gr. CCXIX; φ. 112 κ. ἐ. σ. 25. 4ον «τοῦ αὐτοῦ Πεδιασίμου ἔκφρασις περὶ τοῦ ἱεροῦ τῶν Φερῶν» ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, φ. 121 α, κ. ἐ. σ. 23 4ον. Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ κώδ. Vindob. Philol. CCXIX, τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς δημοσίευσιν μετὰ προλόγου καὶ ἐπιλόγου. σ. 13 4ον (N. E.).

PIA' Περὶ μέτρων, καὶ σελὶς περὶ γεωμετρίας, ἐκ τοῦ Cod. Palat. Vatic. 367. Ἐτοιμον πρὸς ἔκδοσιν μετὰ κριτικῶν σημειώσεων ἀλλὰ ἄνευ προλόγου, σ. 13 8ον (N. E.).

PIE' Σημειώσεις τινες περὶ τῆς ἐν Cod. Oxon. Miscell. 283 ἀποκειμένης *Ἀλεξανδρηίδος* καὶ περὶ Ἀλεξ. Ζήνου, (N. E.).

PIZ' «Ἀλφαβητάριον τοῦ κυροῦ *Συμεῶν* καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου» ἐκ τοῦ Cod. Palat. Vatic. 367, φ 135α κ. ἐ., ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν, ἄνευ προλόγου, σ. 8ον (N. E.) Ἴδε Κρουμβάχερ Β' 624.

PIZ' «Ἐτσοὶ στίχοι κατὰ ἀλφάβητον περὶ τοῦ μακαρίου βίου τούτου, ποίημα τοῦ μοναχοῦ *Μακαρίου τοῦ Καλορίτου*» καὶ «Τοῦ αὐτοῦ μοναχοῦ Μακαρίου τοῦ Καλορίτου στίχοι εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ὃ ἔγραψεν», ἐκ τοῦ Cod. Palat. Vatic. 367, ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν ἄνευ προλόγου, (N. E.). Ἴδε Κρουμβάχερ Β' 612.

PIH' Ἀλφάβητον, προτασσομένης μὲν ἐν ἑκάστῳ στίχῳ τῆς λέξεως «Φουβοῦ», τοῦ δὲ ἀλφάβητου σχηματιζομένου διὰ τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος τῆς δευτέρας ἑκάστου στίχου λέξεως. Ἐκ τοῦ ἀγιορειτικοῦ κώδ. Ἰβήρων 78 φ 138α στίχοι 24 (N. E.).

PIΘ' Ἰωάννου Λασκάρως καὶ Ἐρμοδώρου τοῦ Λησιάρχου ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Cod. Marc. cl. II 93 (Nap. 115), ἔτοιμοι πρὸς δημοσίευσιν μετὰ ὑποσελιδίων σημειώσεων ἄνευ προλόγου. σ. 5 8ον (N. E.) Ἐπιστολὴν Λασκάρως τῷ Ἐρμοδώρῳ μνημονεύει δ Κατραμῆς Φιλ. Ἀνάλ. Ζακ. σ. 244, ἴδε καὶ Ζαβίρα Ν. Ἑλλάς σ. 122 καὶ 288 καὶ Σάθα Νεοελλ Φιλ. σ. 143—4.

PK' Γοδοφρείδου Lañgen περιγραφή τῆς ἀλώσεως τῆς Κ]πόλεως (λατιν) ἐκ κώδ. τῆς ἐν Giessen Β]θήκης κατ'ἀντίγραφον τοῦ διδ. κ. Οὔγ. Herding σ. 31 8ον. Περὶ τῆς περιγραφῆς ταύτης ἐπιθι Νέον Ἑλληνομ. τ. Ε' σ. 191—2 (N. E.).

PKA' Ἡ ἐν ἔτει 725 μ. Χ. ἔκρηξις τοῦ ἐν Θήρῳ ἡφαιστείου, ἐκ τοῦ κώδ. 10073, Mus. Brit. σ. 5 8ον. Περὶ ἄλλης τινὸς διηγήσεως σχετικῶς πρὸς τὴν ἐν ἔτει 1650 παρὰ τὴν Θήραν ἔκρηξιν πρβλ. Σ. Λ. Μικτὰς σελίδας σ. 553 κ. ἐ. (N. E. Z.)

PKB' Ἀκέφαλος διήγησις περὶ Ἡρακλείου, ἐκ τοῦ κώδ. Ρωσικοῦ Ἀθωνος 92. φ. 36α κ. ἐ. Πρβλ. Patrol. gr. 106. σ. 1336—37. σ. 34 8ον. Ἴδε καὶ Ν. Ε' σ' 1909 σ. 115 (N. E' 10).

PKΓ' Ἰερεμίου Β' σιγίλλιον ἐκ τὸ Cod. Oxon. Barocc. 216 fol 62. σ. 2, 4ον. (N. E. 30.)

PKΔ' Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου τοῦ Σιναίου ἀπὸ 29 Ἀπριλ. 1827, τοῦ πρωτοτύπου ἀποκειμένου ἐν τῷ οἴκῳ Γ. Χουρμουζιάδου ἐν Μεσημβρίᾳ, σ. 4 4ον.

PKΕ' Γερασίμου, καθηγουμένου Πέτρου καὶ Παύλου, διαθήκη, ἐκ τοῦ Cod. Paris. 3067, ἡ; τὸ πρωτότυπον ἐν Φλωρεντίᾳ, Archivio di Stato σ. 10 4ον (N. E. 33)

PKΣ' «Διήγησις περὶ τῶν Ἰβήρων πῶς ἦλθον εἰς Θεογονσίαν» ἐκ τοῦ Cod. Mus. Brit. 10073 φυλλ. 298 α, καὶ διήγησις Θεομηνίας ἐπιγενομένης ἐπὶ Δέοντος τοῦ Μεγάλου, ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδ. φυλλ. 306α. σ. 8 8ον (N. E. 37).

PKΖ' Ἐπιστολὴ Π. Χρυσοστόμου Λαυριώτου περὶ Τιμοθέου Γραμματικοῦ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀναστάσιον περὶ ζῳῶν, (N. E. 48) ἴδε Κρουμβάχερ Β' σ. 457.

PKΗ' Πατριαρχῶν Κων)πόλεως ἔγγραφα α') Ἀνθίμου, Ἰαν. 1824, β') Κωνσταντίνου, Φεβρ. 1831, γ') Ἀνθίμου, Μαΐου 1855, μετὰ δύο ἐπιστολῶν Ἀνθίμου Ἀλεξούδη καὶ πανομοιοτύπων ὑπογραφῶν. σ. 21 4ον (N. E. 48β).

PKΘ' Ἀντιβολὴ τῶν ὑπὸ Σ. Λ. ἐκδοθέντων λόγων Παχωμίου Ρυσάνου πρὸς τὰ κείμενα Μαρκιανῶν κωδίκων, σ. 14 8ον (N. E. 49.)

PA' Σ. Λ. Κερκυραϊκὰ Ἀνέκδοτα Ἀθ. 1882 σ. 84 ἀντίτυπον ἐν ᾧ εὔρηται ἀντιβολὴ τοῦ Ἀρσενίου Κερκύρας ἐγκωμίου εἰς τὸν ἅγιον Θερινὸν τὸν μάρτυρα πρὸς τὸ ἐν τῷ Κουτλουμουσιανῷ κώδικι 189, φ 107α—117β ἀποκείμενον κείμενον, καὶ ἀντιβολὴ τῶν λαμβικῶν στίχων Νικολάου Κερκύρας πρὸς τὸ ἐν τῷ Κουτλουμ. κώδ. 17, φ. 231β κ. ἐ. εὐρισκόμενον κείμενον. (Πρβλ. Λάμπρου Καταλ. κωδ. Ἀγ. Ὄρους τ Α' σ. 275.) (N. E. 50)

PAΑ' Σημειώσεις περὶ τοῦ Cod. Mus. Brit 10.077 ἐν ᾧ περιέχονται ἔργον Ἰλαρίωνος Κιγάλα τοῦ Κυπρίου, καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ κείμενα, ὡς καὶ περὶ Κιγάλα εἰδήσεις, σ. 5, 8ον. Πρβλ. καὶ Ν. Ε. Β' 1905 σ. 373—4 (N. E. 59.)

PAΒ' «Περὶ τῶν τάφων τῶν βασιλέων», παραβολὴ ἔκδοσεως Βόννης πρὸς τὸν Cod. Paris. 1788 φ 71α κ. ἐ. σ. 6 8ον (N. E. 66.)

PAΓ' «Ἐρμηνεία περὶ τὰς λάργανας τῶν βασιλέων τῶν ἐν Κων)πόλει ἔνθα κείτονται» ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Κουτλουμουσίου 220 φ 15β. σ. 2 4ον.

ΡΔΔ'. «Ἱστορία διὰ τὰ κτήρια καὶ οἰκοδομήματα καὶ διὰ τὰ κίονια ἦτοι κολῶνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως» ἐκ τοῦ κώδ. Μονῆς Κουτλουμουσίου Ἀγ. Ὁρους 220 φ 165α κ. ἐ. σ. 37 4ον. Πρβλ. Preger ἐν B. Z. 10, 1901. (N. E. 67) Ἴδε καὶ ἀριθ. ΡΟΗ'.

ΡΔΕ'. α) «Περὶ τοῦ πόσας πόρτας ἔχει τῷ νῦν καιρῷ ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ πῶς καλοῦνται τουρκικότερον» ἐκ τοῦ Cod. Sinait. 1208, κατ' ἀντιγραφὴν τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Φωτίου Μιχαλίτη, β) Ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ὁ ὀρισμὸς τοῦ *Σινάν* πασσᾶ, κατ' ἀντιγραφὴν τοῦ αὐτοῦ, (τὸ κείμενον αὐτὸ ἐκ Cod. Mosqu. ἐξέδ. ὁ Σ. Λ. ἐν N. E. Ε' 62 κ. ἐ.)

ΡΔΖ'. «Τοῦ τιμιωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου *Χουρμουζίου* τοῦ *Κωνσταντινουπόλεως* σύννομις τῶν πάλαι ἐπισημοτέρων τῆς ἐφᾶς Γυμνασίων τῷ φίλῳ μοι ἀρίστῳ κυρίῳ Ἀθανασίῳ *Σιαδᾶ* τῷ Κεφαληναίῳ ἐν Παταβίῳ 1711, ἐκ τοῦ κώδ. ςςκκικ τῆς Μονῆς Ἀγ. Παναγιωτῆμονος Ἀγ. Ὁρους, φ 404—14. σ. 24 4ον (N. E. σ. 71.)

ΡΔΖ'. Ποίημα περὶ ἀρθρογραφίας τῶν λέξεων ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Phil. Gr. CCXLI. σ. 6 8ον (N. E.)

ΡΔΗ'. «*Δουκὴ* τοῦ Ἀρσενόβεργγ οἴκουμ. πατρ. περὶ διαίτης κοσμητικῆς τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ ἐξαιτουμένης τινὸς γυναικὸς» ἐκ τοῦ Cod. Vind. Phil. Gr. 70 (Nessel) φ. 129α—131β. Ποίημα ἐκ στίχων 364. Ἴδε Κρουμβάχερ Β' 723 (N. E.)

ΡΔΘ'. Τοῦ ἀγ. Ἀρμενολογίου ἐπισκ. Ἰκονίου ἐκ τῶν πρὸς Σέλευκιον ἰάμβων, ἐκ τοῦ κώδ. Μονῆς Φιλοθέου 42, φ. 211α κ. ἐ. στίχοι 68, (N. E.)

ΡΔΚ'. Ἰσπανοῦ γραμματικοῦ Ἰριθελίου λεγομένου Φιλεσσόπου, περὶ φύσεως καὶ ὑποστάσεως ὅπως οἱ ἐκ Σευήρου δοξάζουσι καὶ πῶς τὰς μερικὰς δογματίζουσιν οὐσίας, ἐκ τοῦ ἀγιορ. κώδικος μον. Φιλοθέου 42 φ. 276β κ. ἐ. σ. 15 8ον. Πρβλ. Κρουμβάχερ Β' σ. 430. (N. E.)

ΡΔΛ'. Ὄρος ἐπιτεθεὶς κατὰ τὸ ἔτος παρὰ *Μητροπολίτου* *Κωνσταντινουπόλεως*, ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Διονυσίου 175, σ. 5 8ον. Κολοβὸν ἐν τέλει (N. E.)

ΡΔΜ'. Γρηγορίου Θεολόγου πρὸς Παρθένιον παραινετικός,

ἐκ τοῦ κώδ. Βιβλιοθήκης Πρωτάτου Ἀγ. Ὁρους, 3 φ. 372β κ. ἐ. σ. 34ον (N. E.)

ΡΜΓ'. Ὠροπάδιον καὶ Ὠροσεύσιον, «Μέθοδος τοῦ εὐρεῖν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀπὸ σκιάς τοῦ ἡλίου» ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Διονυσίου 289 φ. 75α καὶ 65, φ. 241α. σ. 4 8ον (N. E.). Ἴδε Σ. Λ. ἐκθεσις περὶ Ἀθω σ. 29.

ΡΜΔ'. Ποίημα *Μαρίνου Τζάνε* (Μπουνιαλή) ἐκ τοῦ ἰβηρ. κώδ. 732 φ. 135α σ. 3 8ον. (N. E.)

ΡΜΕ' Τοῦ «*Λεονάρδου Ἀρρετίνου* πρὸς Γεώργιον τὸν Ἀμοιρούτζην περὶ πολιτείας Φλωρεντίνων» ἐκ τοῦ Cod. 16 Laurent. Plut. 60 φ 69α—72β σ 2 8ον (N. E.).

ΡΜΖ' «Μαρτύριον τῶν ἁγίων ἐνδόξων ἱερομαρτύρων ιε' τῶν ἐν Τιβερίουπόλει μαρτυρησάντων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ δυσσεβοῦς Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου, τῆς βουλγαρικῆς ἐπονομαζομένης Στρουμιτζης, συγγραφὴν ὑπὸ Θεοφυλάκτου τοῦ ἀγιοτάτου ἀρχιεπ. πύσης Βουλγαρίας» Ἐκ τοῦ Cod. Oxon. Barocc. 197 φ. 589α κ. ἐ. σ. 42 μεγ. 8ον (N. E.).

ΡΜΖ' *Νικηφόρου Γρηγορά* ἐπιστολὴ ἐκ τοῦ Cod. Laud. Gr. Oxon 10. σ. 9 8ον (N. E.).

ΡΜΗ' Ἰωάννου *Σταυρακίου* Λόγος εἰς τὰ θαύματα τοῦ ἁγίου Δημητρίου, παράφρασις εἰς τὴν καθωμιλημένην ἐκ τοῦ κώδ. Μον. Ἐσφιγμένου 134. Τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν μετὰ προλόγου ἡμιτελοῦς, σ. 51 8ον (N. E.).

ΡΜΘ'. Ἀντιβουλὴ *Κωδινού* πρὸς «Παρεκβολὰς ἐκ τῆς βίβλου τοῦ Χρονικοῦ» ἐκ τοῦ Cod. Miscell. Oxon. 120 φ. 205 κ. ἐ. σ. 22 8ον (N. E.)

ΡΝ'. «Περὶ τῆς γενέσεως τοῦ δυσσεβοῦς *Μωάμεθ*» ἐκ τοῦ Cod. Mus. Brit. Harl. 5624 φ. 418 κ. ἐ. σ. 20. 8ον (N. E.)

ΡΝΑ'. Σημειώσεις περὶ τοῦ ὀδοιπορικοῦ *Νικάνδρου Νουκίου* ἐκ τοῦ Cod. Laud. Oxon. Gr. 19 olim 696, σ. 8 8ον N. E.

ΡΝΒ'. *Γρηγορίου Μοναχοῦ* καὶ καθηγουμένου τῆς ἐν τῇ Ὁξείᾳ νήσῳ σεβασμίας μονῆς τοῦ Βουλγαρίου ἐπιστολαί, ἐκ τοῦ Cod. Vindob. Theol. Gr. LVIII φ. 128α—132α σ. 144ον (N. E.)

ΡΝΓ'. Ὑλικὸν δι' ἀρθρον «οἱ ἀποδέκται τῶν ἐπιστολῶν τοῦ

Θεοδώρου Γαζή ὅπου ἀντίγρ. ἐπιστολῶν ἐκ τῶν κώδ. Μονάχου 145 καὶ 199, Ἐσκουρ. ψ—14—I, σ. 9 8ον. (N. E.)

PND. Ἀποφθέγματα ἐκ τοῦ Cod. Madrid. 115 (4636) φ. 127α, σ. 2 8ον (N. E.)

PNE. Μητροπ. Τιμοθέου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πάπαν 1572. Ἐκ τοῦ Cod. Vatic. Ottob. 74 φ. 64α—66α. σ. 6 8ον (N. E.)

PNZ. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Δὸν Ζουὰν τῆς Αὐστρίας ἐκ τοῦ Cod. Paris, Gr. 3067, ὁμοῦ δὲ καὶ ἀντίγρ. ἐπιστολῆς ἐκ τοῦ Cod. Ottob. 74. φ. 64α κ. ἔ. σ. 15 8ον (N. E.)

PNZ. Ἐκ τεύχους ἀποκειμένου παρὰ τῷ κφ Diamant, ἐν Βιέννῃ, ἀντίγραφα σημειωμάτων ἀφορώντων τὴν ἐν Κερκύρα Συναγωγὴν, σ. 8 8ον. (N. E.)

PNH. (Ἀντίγρ). Περιγραφή Ἰσπανιστὶ τοῦ τάφου τῆς **Κωνσταντίας Χοχενστάουφεν Βασιλίσσης** τῆς **Νικαίας** ἐν Valentia, σ. 4, 4ον μετ' ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστέλλοντος Οὐίλλιαμ Μίλλερ, (N. E.) (Πρβλ. Diehl Fig. Byz. B' σ. 207—25.)

PNO. Ἐπιστολὴ λατινικὴ ἀνέκδοτος τοῦ **Ciriaco d'Ancona** περὶ Γατελούζων μετ' ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστέλλοντος Οὐίλλιαμ Μίλλερ, σ. 2 4ον (N. E.)

PE. Σημείωσις περὶ **Κτηματολογίων Πελοποννήσου** ἐκ τῆς Μαρξιανῆς Βιβλιοθήκης, σ. 30 8ον. (N. E.)

PEA Ἐκθεσις **Χρονικῆ**, ἐκ τοῦ Cod. Dresden. D α 33 φ. 180α κ. ἔ. σ. 49 8ον (N. E.).

PEB **Κωνσταντίνου τοῦ Λασκάρεως** στίχοι ἐκ τοῦ κώδ. Μαδρίτης 115, φ 213β σ. 3 4ον (N. E.).

PEG «**Χρυσόβουλλον** τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἀοιδίμου ἐν βασιλευσιν κυρ. Ἀνδρονίκου καὶ Αὐτοκράτορος Ρωμαίων τοῦ **Παλαιολόγου**» ἐκ τοῦ κώδ. Μονῆς Διονυσίου 276 (Λάμπρου Καταλ. ἀρ. 3808 τ. Α' 396) ἀντίγρ. κ. Φιλίππου Γεωργαντιᾶ (N. E.).

PEA «Ἐπιστολὴ τοῦ **Βασιλάκη** δυοὶ φίλοις» ἐκ τοῦ κώδικ. Νεαπόλεως III AA 6, φ. 108β σ. 3 8ον (N. E.).

PEE «Στίχοι ἀνακρεόντειοι **Κωνσταντίνου** εἰς ἔρωτα» ἐκ τοῦ κώδ. Μαρξ. cl. XI Cod. XXXI φ. 258, ἐν τῷ ἀντιγράφῳ μόνον μέρος τῶν στίχων. (N. E.).

PEZ Στίχοι ἐκ τοῦ ἀγίου. κώδ. μον. Διονυσίου (δὲν ἐξηκριβώθη ὁ κώδιξ), ἀρχ. Ἦχι θέει μετάνοια . . . κλπ. σ. 1 8ον (N. E.).

PEZ **Αἰνίγματα** α) ἐκ τοῦ ἀγίου. κώδ. Μονῆς Διονυσίου 347, φ 191α κ. ἔ. ἀντίγρ. κ. Σ. Κουγέα, σ. 21 8ον (N. E.) β) ἐκ τοῦ ἀγίου. κώδ. Μ. Παντελεήμονος 829 φ 93α κ. ἔ. ἀντίγρ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, σ. 6. 4ον.

PEH Διάταξις **Ἀλεξίου Κομνηνοῦ** ἐκ τοῦ ἀγίου. κώδ. Παντοκράτορος 234, φ. 423α κ. ἔ. σ. 18 8ον (ἀντίγραφον κ. Φιλ. Γεωργαντιᾶ) (N. E.).

PEO. Λέοντος **Ἀλλατίου** στίχοι, ἐκ τοῦ κώδ. Μονῆς Διονυσίου Ἐθωνος 274, φ. 317α-β, σ. 3 8ον. (N. E.), καὶ σημειώσεις περὶ τῶν ἐν τῇ Bibliotheca Vallicelliana ἀποκειμένων χειρογράφων Λέοντος Ἀλλατίου. (N. E.)

PO. «**Όνομασίαι τόπων** τινῶν» ἐκ τοῦ ἀγίου. κώδ. Ἰβήρ. 382 φ. 527β σ. 3. 8. (N. E.)

POA. «**Σολοικοφανῆ** τινὰ φαινόμενα κατὰ τὰς διαλέκτους» ἐκ τοῦ ἀγίου, κώδ. Ἰβήρων 388 φ. 29α, σ. 3 8ον.

POB. **Χρονικὸν** λουδαϊκὸν καὶ βυζαντινὸν ἐκ τοῦ κώδικος Πάτμου 447. Ἀντίγραφον τοῦ ἱερ. Φλωρίδου, σ. 67. 8ον. (N. E.)

POΓ. **Ἀρετολογικὰ** καὶ ποιήματα σύντομα κείμενα ἐκ τοῦ κώδ. Πάτμου 668, προηγεῖται περιγραφή λεπτομερῆς τοῦ κώδικος φιλοπονηθεῖσα ὡς καὶ τὸ ἀντίγραφον ὑπὸ τοῦ κ. Σωκράτους Κουγέο σ. 45. 4ον. (N. E.)

POA. Καισαρίου **Δαπόντε** περὶ θαυμασίων πραγμάτων, στίχοι 106, καὶ θεραπεία τῆς πανούκλας, ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Ξηροποτάμου Ἐθωνος 256 φ. 39β—42α, λεπτομερείας ἐπιθι ἐν Σ. Α. Καταλ. Ἄγ. Ὄρους. Α' σ. 225, ἀντίγραφον κ. Σ. Κουγέα.

POE. Τοῦ **Στιλβῆ** «στίχοι μονωδικοὶ ἐπὶ τινὶ εὐφρεῖ νέῳ τελευτήσαντι» ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Ἰβήρων Ἐθωνος 131 φ. 171β, σ. 24ον.

POZ «Τῷ Θεοτιμῆτῳ πατρὶ καὶ σοφωτάτῳ διδασκάλῳ τῆς ἐκκλησίας τῷ ἱεράρχῃ Φιλαδέλφειας, ὁ **Σοφριανός**», ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Παντελεήμονος Ἐθωνος 152 (Λάμπρου Κατάλογος Β' σ. 303) φ. 300β σ. 4. 4ον.

POZ Διάφορα ἐκ **Κουτλουμουσιανῶν** κωδίκων ἀντιγεγραμμένα

α) Χρησιμὸς Λέοντος τοῦ βασιλέως ἐκ τοῦ κώδ. 220, β) Ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδ. σημειώματα, γ) Περὶ ὁσπρίων καὶ ὁπώρας ἐκ τοῦ κώδ. 145 (κατὰ ἀντιγραφὴν κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου) δ) Περὶ τῆς τάξεως τῶν τε ἀξιωματῶν καὶ ὁφφικίων ἐκ τοῦ κώδ. 220.

ΡΟΗ «Περὶ τῆς οἰκοδομίας τῆς ἀγιοτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας» ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Καρακάλου Ἀθῶνος 66 φ. 222α κ. ἐ. σ. 24 4ον, ἀντίγρ. φιλοπονηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Β. Α. Καργαδούρη, ἴδε καὶ ἀρ ΡΛΔ'.

ΡΟΘ Ἐκ Κωδίκων Μονῆς Διονυσίου Ἀθῶνος, α) ἐκ τῆς ἀκολουθίας ἀγ. Ἀχιλλίου κώδ. 212 φ 14β, β) Ὅσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν ὕστερον, Ἐπίδαμνος . . κλπ. ἐκ τοῦ κώδ. 324 φ 8α, γ) Εἰς τὸ εὑρίσκειν τὸ θεμέλιον τῆς σελήνης μέθοδος ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδ. φ 8β, ἀντίγρ. φιλοπ. ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Κουγέα.

ΡΠ Δαμασκηνοῦ Στουδίτου συνάθροισις περὶ ζώων ἐκ τοῦ Cod. Taurin σ. 110 8ον. Κρουμβάχερ Γ' 180.

ΡΠΔ Παραινέσεις Μενάνδρου κατὰ στοιχεῖον, Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος γινώμαι καὶ διάλεκτοι, ἐκ τοῦ κώδ. Ἀθην. 1070 φ. 169β κ. ἐ. σ. 30. 8ον.

ΡΠΒ Νικολάου Ἀρταβάσδου μετρολογικὸν σημεῖωμα ἐκ τοῦ κώδ. Διον. 324. (Πρόκειται περὶ σταθμῶν).

VII. ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΕΞ ΑΡΧΕΙΩΝ

ΡΠΓ Ἐκθεσις περὶ Ἀθηναϊκῶν μνημείων, ἰταλιστί, ἐκ τοῦ ἀρχείου Museo Civico e Raccolta Correr di Venezia Provenienza Correr No 1145 (Misc. 1570) σ. 10, 4ον. Ἐν τῷ εὑρετηρίῳ τῶν διατριβῶν σ. 36 ἐπιθι σχετικὴν βιβλιογραφίαν. (N. E. 16.)

ΡΠΔ Ἐγγράφα ἐκ τοῦ Archivio di Stato in Venezia, σταλέντα πρὸς Σ. Α. ὑπὸ τοῦ ἱστοριοδίφου Rubio y Lluch, σ. 37 4ον. (N. E. 56).

ΡΠΕ Ἐγγράφα ἐξ ἰταλικῶν ἀρχείων περὶ Λεωπούλων καὶ Μυστρᾶ σ. 35 4ον. (N. E.)

ΡΠΣ Ἀντίγραφα ἐγγράφων λατινικῶν ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ σχετικὰ πρὸς Κωνσταντῖνον Κομνηνόν, πρίγκηπα Μα-

κεδονίας, χρονολογούμενα ἐκ τῶν πρώτων ἔτῶν τοῦ 16ου αἰῶνος, σ. 40, 4ον. (N. E.)

ΡΠΖ Ἀντίγραφα ἰταλικῶν ἐγγράφων ἐκ τοῦ Archivio Capitolino, (Archivio Orsini), σχετικῶν πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν, σ. 58. 4ον. (N. E.)

ΡΠΗ «Bittschrift an den gnädigen Herrn Johann Mavrojenny Geschäftsträger der Hohen Pforte beim Hofe Sr Majestät dem österreichischen Kaiser» ἐκ Βιέννης 6 Ἰουνίου 1814, ἐκ μέρους τῶν ἐν Βιέννῃ Ἑλλήνων ἐμπόρων, σ. 5 4ον. Αἰτησις Ἑλλήνων ἐμπόρων πρὸς τὸν Αὐτοκρ. Ἀλέξ. Α'. (1814). σ. 2. 4ον. (N. E.)

ΡΠΘ Ἐκθεσις περὶ πολιορκίας Ἀθηνῶν ὑπὸ Μοροζίνη, ἰταλιστί, σ. 6 4ον (N. E. 16α).

Ρῆ Ἐγγράφα ἐκ τοῦ Archivio di Stato Milano, τοῦ ἔτους 1472 ἐκ Μεθώνης, Πέρα, Ναυπλίου, σ. 3 4ον (N. E. 36).

ΡῆΑ Ἐγγράφον λατινικὸν Νεγρίου Ἀιζαϊώλη ἐκ τοῦ ἀρχείου Τουρίνου, σ. 7 4ον (N. E. 38).

ΡῆΒ Ἐκ τοῦ Archiv. Vatic. Reg. Vatic. Urbani IV an I. Vol. 26 fol. 34β Epist. 129 (λατινιστί), σχετικὰ πρὸς τοὺς Παλαιολόγους, σ. 5 4ον (N. E.).

ΡῆΓ Κρητικὰ καὶ Πελοποννησιακὰ ἐξ ἀρχείου Museo Civico, σημειώσεις σχετικαί, σ. 8ον (N. E.).

ΡῆΔ Σημειώσεις περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Βενετοκρατίας ἐκ τῶν dispacci τῶν προνοητῶν, ἐν Archivio dei Frari ἐν Βενετία, σελ. 400 8ον.

ΡῆΕ Μακεδονία καὶ Αὐστροουγγαρία. Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1911 (Ἰουν. Ἰουλ. καὶ Αὐγ). ὁ Σ. Α. ἠρεύνησε τὰς βιβλιοθήκας καὶ ἀρχεῖα Ρώμης, Φλωρεντίας, Βενετίας, Βουδαπέστης καὶ Βιέννης πρὸς εὑρεσιν νέων πηγῶν τῆς κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἱστορίας τῆς Μακεδονίας. Τὰ πρῶτα συμπεράσματα τῶν ἐρευνῶν του ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι, τόμος 8ος σ. 257 κ. ἐ, κατωτέρω δὲ δημοσιεύεται ἡ ἀπαρίθμησις τῶν τετραδίων ἐν οἷς εὑρίσκονται αἱ κατὰ τὰς γενομένας ἐρεῦνας ληφθεῖσαι σημειώσεις, αἵτινες ληφθεῖσαι πρὸς ἀποκλειστικὴν τοῦ συλλέξαν-

το; χρῆσιν, δὲν δύνανται μὲν νὰ ἀποτελέσωσι ἀσφαλῆ καὶ πλήρη πηγὴν, δύνανται ὅμως νὰ παράσχωσι σπουδαίαν ἀρωγὴν εἰς μελλούσας ἐρεῦνας. α) Σημειώσεις ἀφορῶσαι τὸν Ἑλληνισμὸν ἐκ δέματος ἔγγράφων Turcica 1709 ἐκ τοῦ Hof und Staatsarchiv (Wien) σ. 28 8ον (συνελέχθησαν κατὰ τὸ 1911). Ἀναδιφῶν τὰ δέματα ἔγγράφων ὁ Σ. Λ. ἐσημείωσε δι' ἕκαστον φάκελλον τὸ χρονικὸν διάστημα ὅπερ θὰ ἀπαιτεῖτο διὰ τὴν μέλλουσαν λεπτομερῆ ἐρευναν. β) Σημειώσεις ἐκ τοῦ ἀρχείου Orzagos Léveltár Βουδαπέστης σχετικαὶ πρὸς Ἑλληνισμὸν, σ. 83 8ον (1911) γ) Σημειώσεις ἐκ τῶν Ἀρχείων Orzagos—Léveltár καὶ Varoshaz—Léveltár τῆς Βουδαπέστης, Hofbibliothek καὶ Staatsarchiv Βιέννης, σ. 150 8ον (1911) δ) Σημειώσεις ἐκ τῶν ἀρχείων Tönárosi Léveltár (Hauptstädtisches Archiv) καὶ ἐκ τῶν ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν Βουδαπέστης, σ. 58 8ον (1911) ε) Σημειώσεις περὶ τοῦ ἐν Αὐστρία Ἑλληνισμοῦ, σ. 28 8ον (1911) ς) Σημειώσεις καὶ ἀντίγραφα ἐκ τοῦ Archiv des Ministeriums des Inneren ἐν Βιέννῃ—(Ἀντίγρ.) «Réflexions sur le Commerce de la Turquie» [Σκέψεις περὶ ὀργανώσεως τοῦ Αὐστρουγγρικοῦ ἐμπορίου μετὰ τῆς Τουρκίας, 1709], «Articles sur lesquels on doit délibérer» [περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος] σ. 24 8ον (1911) ζ) Σημειώσεις καὶ ἀντίγραφα ἔγγράφων ἐκ τῶν Hof und Staatsarchiv Βιέννης σ. 30 8ον η) Εὐρετήριο τῶν θερινῶν ἐργασιῶν 1911 καὶ τῶν ἐρευνῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις καὶ ἀρχείοις Ρώμης, Βενετίας, Βουδαπέστης καὶ Βιέννης, σ. 35 8ον (1911) θ) αα) Ἐκθεσις τοῦ βαρῶνου Herbert Rathkeal, 10 Ἰουλ. 1797, ἐκ τοῦ Hof u. Staatsarchiv Βιέννης, σ. 4 8ον ββ) Ἰταλικαὶ μεταφράσεις χωρίων τῆς ἐφημερίδος Πουλίου σ. 2 γγ) Ἄτερα ἔγγραφα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀρχείου σ. 13 8ον (1911) ι) Ἐκτενεῖς σημειώσεις (γερμανιστὶ) ἐκ τοῦ ἔργου Die griechischen Kaufleute in Wien von Dr Alexander Pecz, Separatabdruck aus N. F. Presse Wien 1888 σ. 31 8ον (1911) ια) Πρόχειροι σημειώσεις καὶ ἀντίγραφα τινὰ (N. E. 40 καὶ 47.)

VIII ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Ρηζ' • Im Wandel der Jahrtausende, eine Weltgeschichte in Wort und Bild, herausgegeben von Albrecht Wirth, μετάφρ.

ὑπὸ Σ. Λ. ἐτοίμη πρὸς ἔκδοσιν. Τὸ γερμανικὸν πρωτότυπον ἀποτελεῖ ὀγκώδη τόμον ἐκ 472 σελίδων εἰς μέγα 4ον (280 × 360 χιλιοστά) μετὰ πλείστων πινάκων καὶ εἰκόνων αἵτινες ἐπρόκειτο νὰ συμπεριληφθῶσιν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκδόσει, σ. 864 4ον.

ΡηΖ' Νικολάου Jorga, καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βουκουρεστίου, Ἱστορία τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους κατὰ τὰς πηγὰς, μετάφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γερμανικοῦ πρωτοτύπου ὑπὸ Σπ. Λ. Ἡ μετάφρ. ἐτοίμη πρὸς ἔκδοσιν, θέλει ἀποτελέσῃ πέντε τόμους ἐξ 170 τυπογρ. φύλλων. Ὁ μεταφραστὴς ἐσκόπει νὰ προσθέσῃ καὶ εἰκόνας περὶ ὧν ὅμως δὲν ἀφῆκε σημείωμα. Τὴν μετάφρασιν ἐξεπόνησεν ὁ Σ. Λ. ἐν Ὑδρᾷ καὶ Σκοπέλῳ ἀπὸ 24 Ἰανουρίου 1918 μέχρι τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

ΡηΗ' Οὐίλλιαμ Μίλλερ, Μονογραφαίαι περὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας, κατὰ μετάφρ. ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ. 50—60 τυπογρ. φύλλα, τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ κοσμηθῶσι διὰ 200 εἰκόνων περὶ ὧν δὲν κατελείφθη σημείωμα.

ΡηΘ' Γαβριήλ Δεστούνη, Δοκίμιον βιογραφίας τοῦ Γεωργίου Φραντζῆ, ἐκ τῆς ῥωσικῆς Ἐφημερίδος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, Ἰουνίου 1893, μετάφρ. ἐκ τοῦ ῥωσ. ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ἀδαμαντίου.

Σ'. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ῥωσ. Θεοδώρου Οὐσπένσκη α) Σημασία τῆς βυζαντιακῆς καὶ νοτιοσλαβικῆς «προνοίας», β) Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀγροτικῆς γαιοκτημοσύνης ἐν Βυζαντίῳ, σ. 210 4ον. Ἡ μετάφρ. ἐγένετο ἐν Ὀδησσῷ κατὰ τὸ 1883 ἄγνωστον ὑπὸ τίνος.

ΙΧ. ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ

ΣΑ'. Ἐπιστολὴ (πρωτότυπον) Κ. Ὀλυμπίου πρὸς Κωνσταντῖνον Οἰκονόμου εἰς Βιέννην, ἐκ Σύρου ἀπὸ 23ης Ἰανουαρίου 1833. Μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει καὶ τὴν τότε διαδοθεῖσαν φήμην ὅτι ὁ Ἰ. Βογορίδης ἐπρόκειτο νὰ διορισθῇ πρίγκιψ τῆς Σάμου καὶ τῶν ἄλλων ἐπαναστατησασῶν νήσων ὑπὸ τὴν «ὑπεράσπιαν» τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος. Προκειμένου περὶ πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς Κερκύρας.

ΣΒ'. Ἐπιστολή (1865) Ἀποστ. Παπαγεωργίου πρὸς Π. Λάμπρον, περὶ τοῦ ἐν ἔτει 1821 θανάτου τοῦ Ἰωάννου Λάμπρου.

ΣΓ'. Στεφάνου Σανθοπούλου (Ζακυνθίου), Ποιήματα ἔρωτικά εἰς γλῶσσαν δημοτικὴν, αὐτόγραφον (;) τοῦ συγγραφέως ἰκανῶς ἀνορθόγραφον ΙΗ' ἢ ΙΘ' αἰῶνος.

X. ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ

ΣΔ'. Πανομοιότυπα 4 ἐγγράφων Πατριαρχικῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα δικαιοφύλακα Νικόλαον Λεβίδην (1819—20) καὶ ἄλλων 3 ἐγγράφων ἀφορώντων εἰς τὴν ἐπανάστασιν δρᾶσιν τοῦ Σταμάτη Λεβίδου, (ἀποσταλέντα παρὰ τοῦ πολιτευτοῦ Ν. Λεβίδου).

XI. ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΣΕ'. Σύμμικτα διὰ τὸν Νέον Ἑλληνομνημώνα, ἦτοι σύντομοι περὶ διαφόρων θεμάτων σημειώσεις. Τινὲς ἐξ αὐτῶν εἰσὶν ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν, αἱ σημειώσεις δὲ αὐταὶ πραγματεύονται τὰ ἑξῆς θέματα:⁽¹⁾

1) Ἰωάννης Ρωσωτάς, 2) Τζέργα, περὶ τῆς λέξεως ταύτης, 3) Ἀντωνίου Ἐπάρχου κώδιξ Ἑθν. Βιβλ. Παρ. 1630, 4) σέκολα= σύγκολλα, 5) Εὐθύμιος Σκούρτης βιβλιογράφος, 6) Ἀποστόλου Ζήνου ἐπιστολαί, 7) Βραχέα χρονικά σημειώματα, 8) Ἡ ἀρχαιοτάτη παρένθεσις, 9) Διάστιξις ὡς σημεῖον διαγραφῆς, 10) Ἰωάννης Ε' ὁ Παλαιολόγος καὶ ὁ Πατριάρχης Κόκκινος, 11) Ἀνδρέας Λοπαδιώτης, 12) Εἰδήσεις διὰ τὸν Ν. Ἑλλ. 13) Σεισμός ἐν Σμύρνῃ, 14) Τὸ φραγκικὸν ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ, 15) Ἀρχ. ἐπίγραμμα ἐκ Cod. CXLII 28 B/ca. Vallicelliana Ρώμης, 16) Ἀποστόλης Ζαφνρόπουλος ἱεροψάλτης Σμύρνης, 17) Δύο παλαιογραφικοὶ πίνακες βραχυγραφικῶν, 18) Ἡ τιμὴ τοῦ δουκάτου τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, 19) Ἡ ἐπισκοπὴ Βελλᾶς, 20) Ἐνθύμησις ἐν Ἀγίῳ Ἀθανασίῳ νέας Ἐπιδαύρου, 21) Ἐπιτύμβιον Ἰππολύτης Κομνηνῆς καὶ Ζηνοβίου Με-

δίκου, 22) Διορθώσεις εἰς ἐπιστολὴν Ἀποστόλη πρὸς Βησσαρίωνα, 23) Μετρολογικὸν σημείωμα, 24) καὶ ἄλλο ἔργον Ἀρέθα, 25) Ὁ Σρον ἐν Ἀθήναις, 26) Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐν Μεσσήνῃ, 27) Τὸ σῆμα τοῦ νοταρίου Μακρῆ. [Τὰ σημειώματα ταῦτα εἰσὶ πάντα ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσιν], 28) Κρυπτογραφικὰ ἐκ τοῦ Cod. Bol. 3636, 29) Μῆνες ἀρχαῖοι παρὰ νεωτέροις, βιβλιογραφία μόνον, 30) Ἑλλ. Ἱστορήματα Τουρίνου (Σύμμ. Ν. Ε. 7) βιβλιογραφικὴ παραπομπή, 31) Μοροζίνη ἐπιγραφαὶ Ναυπλίου καὶ Αἰγίνης, (Σύμμ. Ν. Ε. 10), ἀπλῆ σημείωσις τοῦ κειμένου τῶν ἐπιγραφῶν, 32) Σημειώματα διάφορα περὶ βιβλιογράφων, 33) Ἀνθολογία ἐκ Gottlob (Verz. d. griech HSS Oesterreichs), ἀπλοῦν σημείωμα (Σύμμ. Ν. Ε. 22). 34) Ἐπανορθώσεις χρονολογιῶν Βασιλείου Μακεδόνας, πρόχειρον σημείωμα (Σύμμ. Ν. Ε. 24). 35) (Ἀντίγρ.) Ἀθηναϊκὰ σημειώματα ἐκ τοῦ Cod. gr. Lips I. 4. 66. (Σύμμ. Ν. Ε. 38). 36) Σημειώματα σχετικὰ (διορθώσεις;) πρὸς Albert Martin Inscr. Grecque de Corcyre de 1228. (Mélanges d'archéol. et d'hist. σ. 380—5) (Σύμμ. Ν. Ε. 39;) 37) Σημειώσεις Δαλεφάντου ἱερέως ἐκ τῆς βιβλ. Brera. (Ἀντίγρ.) (Σύμμ. Ν. Ε. 36) 38) Βιβλιογράφοι Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, Κρήτες, Χῖοι, Μακεδόνες. Πρόχειρα περὶ αὐτῶν σημειώματα (Σύμμ. Ν. Ε. 46). 39) Σημειώματα ἐκ τοῦ ἀρχείου Κεφαλληνίας. (Σύμμ. Ν. Ε. 52). 40) Φάκελλος περιέχων ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν περὶ ἐγγράφου τοῦ Νικηφόρου Δεσπότη Ἡλείου παραχωρήσαντος ὡς προῖκα τὴν Ἰθάκην. (Σύμμ. Ν. Ε. 59). 41) Περὶ Δεσποτοπούλων. (Σύμμ. Ν. Ε. 60). 42) Σημειώσεις ἐκ τοῦ κώδικος F 80 τῆς Valicell. (Ρώμης), περιέχοντος βωμολόχον πραγματείαν (Σύμμ. Ν. Ε. 61). 43) «Λάκκαις Καίσαρος» παρὰ τὰ Φάρσαλα Σημείωμα ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν (Σύμμ. Ν. Ε. 65). 44) Γιαννοπούλου Ν. Ι. Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Σοφοκλέους ἐκ τινος κατεστραμμένου κώδικος τῆς ἐν Ἀλμυρῶ φιλαρχαίου Ἐταιρείας «Ὁθρυος» (Σύμμ. Ν. Ε. 70). 45) Χριστιανικαὶ ἡμερομηνιαὶ ἐν ἐγγράφοις Βαγιαζίτου. Πρόχειρος σημείωσις. (Σύμμ. Ν. Ε. 77). 46) Μανουὴλ Καμύτζης. (Σύμμ. Ν. Ε. 78). 47) Ἀνασκαφαὶ Ἀνδραβίδας. (Σύμμ. Ν. Ε. 79). 48) Ἐπιγραφή Καλαμῶν (Σύμμ. Ν. Ε. 80). 49) Μπόριας καὶ Νέρης ναῖσκοι. (Σύμμ. Ν. Ε. 83). 50) Κώδικος μονῆς Προδρόμου παρὰ

(¹) Οἱ παρατιθέμενοι ἐν τέλει ἀριθμοὶ π. χ. Σύμμ. Ν. Ε. 24, δηλοῦν τὸν ἀξίοντα ἀριθμὸν τὸν ὁποῖον ἔφερε τὸ σημείωμα ἐν τῷ εὑρετηρίῳ τῶν Συμμικτῶν.

τὰς Σέρρας πρόχειρον σημείωμα Ν. Βασικύρου. (Σύμμ. Ν. Ε. 87). 51) (Ἀντίγρ.) Σιγίλλιον Γαβριήλ Ἀχριδῶν ἐκ τοῦ Cod. Paris. 3067 ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Δήμιτσα ἐν Σωτήρ. 14. 1891 σ. 267 κ. ἐ. Τὸ κείμενον ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν ἄνευ προλόγου. (Σύμμ. Ν. Ε. 88). 52) Ὀρκος Φιλικῆς Ἑταιρείας Πανώριου. (Ἀντίγρ. Γ. Κ. Πανώριου) (Σύμμ. Ν. Ε. 89). 53) Ἀντίγρ. ἐγγράφων ἐκ Σκοπέλου α) Εὐγενίου (Βουλγάρως;) ἐπιτολὴ τῷ Κυρίλλῳ πρὸς τὴν Οἰκουμ. β) Κανονισμὸς Συντροφιάς Ἀμπελακίων τοῦ 1780. γ) Γράμμα ἐπιτροπικόν. (Κατὰ ἀντιγραφὴν Γ. Δ. Πραΐδου). (Σύμμ. Ν. Ε. 90.) 54) Πληροφορίαι περὶ ἐγγράφων ἐν Βόλῳ σχετικῶν πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν. (Σύμμ. Ν. Ε. 91). 55) Ἀντίγρ. Χρυσοβούλλου Ἀλεξίου Κομνηνοῦ (τὸ Χρ ἀνήκει τῷ κ. Καπετανάκη;) (Σύμμ. Ν. Ε. 94). 56) Σπάθη ἐκ Φερράρας εὐρεθεῖσα ἐν Ἀρμιοχώστῳ Κύπρου. (Σύμμ. Ν. Ε. 97). 57) Indice delle Delibèrazione miste (Secreta) ἔτος 1333 κ. ἐ. Σημείωμα πρόχειρον. (Σύμμ. Ν. Ε. 97). 58) Μαρκανθῆς βιβλιοθήκης Ἑλληνες βιβλιοφύλακες. Πρόχειρον σημείωμα. (Σύμμ. Ν. Ε. 98). 59) Γιαννοπούλου Ν. Ἱστορικαὶ σημειώσεις ἐκ Θεσσαλίας μετὰ ἐπιγραφῶν (ἐκ Μονῆς Ἀγ. Ἀθανασίου, χωρίου Παλαιὰ Παναγιά, Ὑπάτης ἢ Νέων Πατρῶν). (Σύμμ. Ν. Ε. 100). 60) (Ἀντίγρ.) Ἐπιστολὴ Φωτάκου (1862). 61) Ἐπιγραφὴ ἐν Ospedale di S. Anna per la nazione Greca ἐν Ancona. 62) Πάβλος Ὑδρουνηνός. 63) Ἑλληνικαὶ παροιμίαι. 64) Ἀντιβολὴ κειμένου «Ἐκφρασις διὰ στίχων πρωτονοταρίου τῆς Ἐφέσου τοῦ Περδίκη περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Κυριακῶν Θαυμάτων καὶ Θεαμάτων» ἐκ τοῦ Cod. Phil. Gr. Vindob. 149. 65) Ἀναγραφὴ πατριαρχῶν Κ)πόλεως. 66) Ἀνώνυμος τραγωδία ἀποκ. ἐν τῇ Μαρκ. Βιβ)θήκῃ. 67) Μαγικά λόγια ἐν Βιενναίῳ κώδικι. 68) Στεφάνου ὀρθογραφικοὶ κανόνες. 69) (Ἀντίγρ.) Γαβριήλ Σεβήρου τοῖς ἐν τῇ Ἐπιδαύρῳ κληρικοῖς. 70) Πορτολάνος ἐν κώδικι Βιενναίῳ. 71) (Ἀντίγρ.) Λόγος ἀββᾶ Ἀγγέλου Καλαβροῦ ἐκ τοῦ Cod. Paris. gr. 3067. 72) Περὶ βιβλίου «Ἀνθη Εὐλαβείας εἰς τὴν μετάστασιν τῆς Θεομήτορος, Ἐνετίησιν αψη» περιγραφὴ καὶ περιεχόμενα. 73) Σημειώματα ἐκ τοῦ κώδ. 8 Οὐπάλης φ. 208 κ. ἐ. 74) Ἐπιγραφαὶ ἐκ Δυρραχίου μετ' ἐπι-

στολῆς τοῦ Δυρραχίου Ἰακώβου. 75) Δημοτικὸν ἄσμα παρασεσημασμένον ἐκ τοῦ κώδ. Ἰβήρ. "Αθ. 1203. φ. γβ. Διόρθωσις καὶ συμπλήρωσις εἰς τὸν πίνακα 7ον τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος τ. ΙΑ'. ὑπὸ Κ. Α. Ψάχου. 76) Νεόρυτος Πρόδρομος καὶ οὐχὶ Πρόδρομικός. 77) Περὶ Ἐπισκόπου Ἀρδαμερίου, κατ' ἀνακοίνωσιν Τρύφωνος Ε. Εὐαγγελίδου. 78) Περὶ Θεσσαλονίκης ἐκ τῶν ἀρχείων Βενετίας. 79) Ἰζακίσματα (=κλίσματα) καὶ ἀραβικοὶ ἀριθμοί. 80) Ἀνέκδοτον ἐπίγραμμα τοῦ πατριάρχου Φωτίου, κατ' ἀνακοίνωσιν Ἐμμ. Δαυίδ. 81) Στίχοι τοῦ Ἀθηνῶν εἰς τὴν ὁσίαν Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν, Στίχοι τοῦ Τυρνίκη κυροῦ Εὐθυμίου εἰς τὴν αὐτὴν, τοῦ Φιλῆ εἰς τὴν αὐτὴν ἐκ τοῦ Cod. Mosqu. No 458 φ. 185β κατ' ἀντίγραφον τοῦ Ν. Poroff. 82) Στίχοι εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Κ)πόλεως ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἐκ τοῦ κώδ. Μ. Διονυσίου 280, φ. 355β, κ κατ' ἀντίγραφον, κ. Φιλ. Γεωργαντᾶ. 83) Σημείωμα περὶ τῶν συγγραμμάτων Στεφάνου Κοιμητᾶ. 84) Μονὴ Ἀργυροπόλου ἀνύπαρκτος. 85) Ἱστορικὸν σημείωμα περὶ τῶν κατὰ τὸ 1854 συμβάντων ὑπὸ Ν. Ζάγκλη. 86) (Ἀντίγρ.) «Ἴσον τοῦ μπουγιουρουλδίου, Γαζῆ Κασάν πασᾶς ἐλέῳ Θεοῦ βεζύρης καὶ καποδᾶν πασᾶς καὶ τῶν λοιπῶν». 87) Ὁ Ἀλῆ πασᾶς καὶ ὁ δόλοκος τῆς Κορίνθου. 88) Ἀνακοίνωσις κ. Ἀ. Σκιαῖ περὶ χωρίου Σωκράτους τοῦ Σχολαστικοῦ ἔνθα περὶ ὀξυγράφων ὁ λόγος. 89) Περὶ Εὐσταθίου Μακρεμβολίτου σημειώματα. 90) Τάπητες ἀπὸ τῆς εὐχῆς. 91) Ἰωάννης ὁ τοῦ Ζαχαρίου καὶ οὐχὶ Ἰωάννης Ζαχαρίας. 92) Δῶρον τῶν ἀδελφῶν Μασγιδάδων. 93) Λιβέριος Γερακάρης. 94) Ἀγνωστον ἔργον Ζαχαρίου Γεργανοῦ. 95) Μεταφράσεις Μολιέρου καὶ Βολταίρου. 96) Ἐκ τοῦ Cod. Marc. cl. II, 31. 97) Ἐπιγραφὴ ἐν κώδικι 26 τῆς Β/ca Vallicelliana. 98) Σφραγίδες Γάλλων Ἀυτοκρατόρων Κ)πόλεως. 99). Παλαιόκαππας. 100) Δύο Ἀθηναῖοι τοῦ 16ου αἰῶνος, (Δανιήλ Παλαιολόγος καὶ Ἐμμ. Μουζίκης). 101) Σαμάρης Γεώργιος. 102) Ὁ Πατριακὸς κώδιξ ΧΞΗ'. 103) Ἀντωνόπουλος μητροπ. Πατρῶν. 104) Χωρίον τοῦ Commynes περὶ τῶν στρατιωτῶν. 105) Ἑλληνικὰ ἱστορήματα ἐν Παρισίοις. 106) Ἑλληνικὰ ἱστορήματα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ Μοδένης. 107) Ὁ ἐν τῷ χρησιμολόγιῳ τοῦ Λιγαρίδου Θρήνος τῆς Κ)πόλεως. 108) Ἀγγελίνα. 109)

Τραπεζούντιος Γεώργιος. 110) Στίχοι εἰς τὸ μέλλον ἔσεσθαι τῆ πόλει, ἀντίγρ. ἐκ τοῦ κώδ. Παρισ. Suppl. gr. 681.

XII. ΠΡΟΧΕΙΡΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΣΖ'. Σειρά φακέλων περιχόντων ἀτάκτους καὶ δυσχρήστους εἰ μὴ ἀχρήστους σημειώσεις. Εἰσὶ δὲ τὰ θέματα τῶν σημειώσεων τούτων τὰ ἑξῆς: 1) Θεόδωρος Πρόδρομος. 2) Ἑπωνυμῖαι Βυζ. Αὐτοκρατόρων. 3) Σφραγίδες Ἀτζαϊώλων, Παλαιολόγων. 4) Ἄνθη παρὰ Βυζ. 5) Ἀθῆναι. 6) Ἑκσλάβωσις Ἑλλάδος. 7) Ἐπιγραφικὰ Μεγάρων. 8) Λακωνικὴ χωρογραφία. 9) Ἴσθμὸς Κορίνθου. 10) Ἑλληνες ζωγράφοι. 11) Ἐπίσκοποι Ἀθηνῶν. 12) Nic. Tom-maseo. 13) Δημοτικὸν Ἀτθίδων. 14) Ἀτακτα σημειώματα.

ΣΖ'. Σημειώσεις τινὰς διὰ ἐνδεχομένην δευτέραν ἐκδοσιν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος Σ. Λάμπρου.

Γ'. ΧΑΡΙΤΑΚΗΣ

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Κατωτέρω παρατίθεται ὁ ἀλφαβητικὸς πίναξ κυρίων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων τῶν περιεχομένων ἐν τοῖς ἄρθροις 1) Κατάλογος τῶν δημοσιευμάτων Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου καὶ 2) Γ. Χαριτάκη, Σπυρίδωνος Λάμπρου τὰ μετὰ θάνατον εὑρεθέντι. Διὰ τῶν ἀραβικῶν ἀριθμῶν γίνεται ἡ παραπομπὴ εἰς τοὺς αὐξοντας ἀριθμοὺς τοῦ καταλόγου τῶν δημοσιευμάτων, διὰ δὲ τῶν ἑλληνικῶν ἀριθμῶν εἰς τοὺς αὐξοντας ἀριθμοὺς τῶν μετὰ θάνατον εὑρεθέντων. Οἱ ἐντὸς παρενθέσεως ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ οἱ παρατιθέμενοι εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς δηλοῦν τὰ καθ' ἕκαστον τμήματα τῶν οἰκείων φακέλων.

* Ἀβέρωφ, Γεώργιος 349, 428, 439,	Ἀἴγυπτος 211, ἴδε Ἑλληνορομαϊκαὶ ἔργοναι.
* Ἀγάλματα περιγραμμένα 113,	Ἀντίγματα 161, ΡΙΑ', ΡΕΖ'.
* Ἀγγελοσ, Καλαβρὸς ΣΕ' (71).	Ἄλλοις 211.
* Ἀγγελοφόρος ΛΘ', ΡΙΑ'.	Ἀλωλός, Γεώργιος 288.
* Ἀγιορειτικὰ ΠΑ' ἴδε Ἀθῶ.	Ἀλῶν τοῦ Περικλέους 83.
* Ἀγκῶνος, ἐπιγραφή ΣΕ' (61).	* Ἀκομιναῖος, Μιχαὴλ Χωνιάτης 74, 105, Β'.
* Ἀγοραὶ καὶ πανηγύρεις 78.	* Ἀκρίτας, Διγενίης 61, 71.
* Ἀγροτικὴ γαιοκτημοσύνη Σ'.	* Ἀλβανός 290.
* Ἀγῶνας, παρὰ τοῖς βυζαντ. 292,	* Ἀλεξάνδρεια, Πατριάρχαι 202, ἴδε Ἀρχαιολογία.
Ἵ Ολυμπιακοὶ 293, ἐν τῇ ἀρχαιότητι 293, ἐν Σμύρῃ 413, ἐν Σουηδίᾳ 439.	* Ἀλεξάνδρη ΠΕ'.
* Ἀγωνίσματα, ἀθλητικὰ καὶ γυμναστικά 294.	* Ἀλέξανδρος ὁ μέγας 211, 276, 339.
Ἀλιανός, Τιμόθεος 157.	* Ἀλέξανδρος, οἰκουμενικός, Χρησμοὶ αὐτοῦ ΡΙΑ'.
* Ἀστὸς δικέφαλος ΟΖ'.	* Ἀλέξιος 211.
* Ἀθῆναι 73, 79, 85, 123, 125, 128, 131, 154, 172, 189, 211, 353, 406, ΟΗ', ΡΠΘ', ΣΕ' (25 καὶ 35), ΣΖ', (5), ἐπίσκοποι Ἀθ. ΣΖ' (11) ἐκκλ. ἀγ. Θεοδώρων 85.	* Ἀλῆ—πασᾶς 211, ΣΕ' (54 κ. 87).
* Ἀθῶ, Ἅγιον ὄρος, 112, 211, χειρόγραφα 193, 273, ΟΓ', ἐκθεσις ἀποστολῆς αὐτόθι 112, ἴδε καὶ Ἀγιορειτικά.	* Ἀλκιβιάδης 211.
* Ἀκριαγῶλαι ΜΑ'.	* Ἀλκμαιωνίδαι 211.
Ἀλγίνα 211, ΣΕ' (31).	* Ἀλλύτιος, Λέων ΡΕΘ'.
Ἀλγίον 211.	* Ἀλφαβητάριον ΡΙΖ', ΡΙΖ', ΡΙΗ'.
	* Ἀλφειός. ΣΕ' (14).
	* Ἀμαλία 400.
	* Ἀμαντιανός, Κωνσταντῖνος Λ'.
	* Ἀμοιραούτης, Γεώργιος 162, ΡΜΕ'.
	* Ἀμπελάκια 330. ΣΕ' (53)

- Ἀμφιδίατρον, ἴδε Κόρινθος.
 Ἀμφικτυονία 211.
 Ἀμφιλόχιος, Ἐπίσκοπος Ἰκονίου, ΡΑΘ'.
 Ἀμφισσα 211.
 Ἀνάγλυφα ἀττικά ἐπιτάφια 156.
 Ἀναγνώσματα τῶν πάππων μας Ξ'.
 Ἀναγνώστης, Κωνσταντῖνος Ζ'.
 Ἀναμνήσεις, 439.
 Ἀνασκάρλι Ἀρχαιολογικαὶ ἐν Ἑλλάδι 109.
 Ἀνάστασις 378.
 Ἀνατολῆς (ἱστορία τῆς ἀρχαίας) 188.
 Ἀνατολιστῶν Συνέδριον 347, 461.
 Ἀνδραβίς ΣΕ' (47).
 Ἀνδρέας ἴδε Παλαιολόγος.
 Ἀνδριάντες 265.
 Ἀνδρόκτος 211.
 Ἀνδρόνικος ἴδε Παλαιολόγος.
 Ἀνδρόνικος 211.
 Ἀνδρῶν χειρόγραφα 331, 342.
 Ἀνείδωτα ἴδε Κερκυραϊκά.
 Ἀνεξάρτητος 418.
 Ἀνθη ΣΣ' (4).
 Ἀνθη Εὐλαβείας, ΣΕ' (72).
 Ἀνθιμος Κων/πόλεως (10' αἰῶνος) ΡΚΗ'.
 Ἄννα, ἴδε Παλαιολόγος.
 Ἀντίβας 211.
 Ἀνταλκίδης 211.
 Ἀντίγονος 211.
 Ἀντίοχος 213.
 Ἀντιόχεια 213.
 Ἀντίχριστος ΡΙΑ'.
 Ἀντώνιος 213.
 Ἀντωνόπουλος, Μητροπολίτης Πατρῶν, ΣΕ' (103).
 Ἀποικίαι Ἑλληνικαὶ 63, 213.
 Ἀπόκρως 362.
 Ἀπομνημονεύματα 213.
 Ἀποστόλης, Μιχαὴλ ΙΓ' (17) ΚΖ', ΛΑ', ΣΕ' (22).
 Ἀποφθέγματα ΡΝΑ'.
 Ἀραβες 154.
 Ἄργος 213, ΛΕ'.
 Ἄργολις ΟΗ'.
 Ἀργυροπούλεια 440.
 Ἀργυρόπουλος, Ἰωάννης 440, ΙΒ' (39).
 Ἀρέθας ΣΕ' (24).
 Ἀρεία 248.
 Ἀρετολογικὰ ΡΟΓ'.
 Ἀριθμοὶ ἀραβικοὶ ΣΕ' (79).
 Ἀρῶνα διάφορα καὶ λόγοι 374.
 Ἀρκαδία 213.
 Ἀρκαδία 213.
 Ἀρκάδιος 220.
 Ἀρκαλέοντες 337.
 Ἀρματωλοὶ 213.
 Ἀρμενικὰ 282.
 Ἀρμένιοι ἐν Βενετῶν 403.
 Ἀρρεντῶς, Λεονάρδος ΡΜΕ'.
 Ἀρσένιος Κερκύρας ΡΛ'.
 Ἄρτα 213.
 Ἄσματα σχολικὰ 327, 328.
 Ἄστρας 248.
 Ἀστρονομία 270.
 Ἀτζαϊνός, Ἄγγελος ΙΓ' (26), Νέριος ΡγΑ'.
 Ἀιθίδης Σς' (13).
 Ἄτταλος 213.
 Ἀττικῆς ὀνοματολογία 290.
 Ἀυτοπροσῆγορία ΡγΕ'.
 Ἀρτυβάσσης, Νικόλαος ΡΙΙΒ'.
 Ἀρχαιολογία Ἀλεξανδρινή 361.
 Ἀρχαιολογία ἐν Ἑλλάδι 463.
 Ἀρχαιολογία προϊστορική 154.
 Ἀρχαιολογικὰ 64, 117.
 Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον 420.
 Ἀχαιότητες, ΟΗ'.
 Ἀούνης, Ματθ. Παλαιολ. ΙΒ' (54).
 Ἀσκητικὰ Ρ'.
 Ἄσμα ΣΕ' (75).
 Ἄσμα δημῶδες 96, ΡΙΒ', δημῶδες βυζαντινὸν 256.
 Ἀυτοκρατόρων Βυζαντινοῦ εἰκόνες 447, ζ', αὐτοκρατόρων Κ)πόλεως γάλλων σφραγίδες ΣΕ' (98), εἰς αὐτο-
 κράτορα ἐγκόμιον γΘ', ἐπωνυμία Σς' (2).
 Ἀχιλλεύς γΗ'.
 Ἀχιλλίος, ἅγιος ΡΟΘ'.
 Βαβυλωνία 213.
 Βαγιαζήτ 439, ΣΕ' (45).
 Βάγερ, Γουλιέλμος 115.
 Βαλαωρίτης, Ἀριστοτέλης 103.
 Βάρδας 213.
 Βάρδας Μοναχὸς Ε'.
 Βαρθολομαῖος, Γενούης ΙΒ' (33).
 Βαρλαάμ 244.
 Βασιλάκης ΡΞΗ'.
 Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ΣΕ' (34).
 Βασιλικὴ ἢ Ἀθηναία 184.
 Βατάτζης, Βασίλειος 119.
 Βατοπέδιον ΟΑ'.
 Βεϊτ δε, Στέφανος ΙΓ' 61.
 Βελβενδὸς ΠΘ'.
 Βελή—πασσᾶς ΟΗ'.
 Βελισσάριος 213.
 Βελλᾶ, Ἐπισκοπὴ ΣΕ' (19).
 Βενετία 362, ΙΒ' (14). Β. καὶ Ἑλλάς Ζ', ἀρχεῖα 154, 231, Β. προξενεῖον ἐν Θεσσαλονίκῃ 459.
 Βενετοὶ 163, 165, 351, 354, 459, ἐν Κορίνθῳ 77.
 Βενετοκρατία ΡγΔ'.
 Βέρθα 90.
 Βερολίνης 241.
 Βησσαρίων 213, 475, ΙΒ' (19), ΙΓ' (3, 11, 21, 31, 33, 52, 57, 60, 71), ΛΓ', ΣΕ' (22).
 Βηλαρᾶς, Ἰωάννης 309, 577.
 Βιβλιογραφία, Βιβλιογράφος 213.
 Βιβλιογράφοι Ἀθηναῖοι 381, 407, 409, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, Κρητες, Χῆοι, Μακεδόνες ΣΕ' 88, Ἑλληνίδες 390.
 Βιβλιοδετικὴ 213.
 Βιβλιοθήκη 213, ΜΘ', Μιχ. Ἀκομινάτου 74, Ὄθωνος καὶ Ἀμαλίας 400, Σιμοπέτρας 216, Μαρκιανῆ ΣΕ' (58).
 Βιβλιοπώλης 213.
 Βιβλιοφέλακες Ἑλληνες ἴδε Βιβλιοθήκη Μαρκιανῆ.
 Βιέννης ἀρχεῖα 427.
 Βιέννης Ἑλληνικὴ παροικία 428.
 Βιλλαρδουτῶς 213.
 Βιογραφία 213.
 Βίσι, Albrecht ΡγΖ'.
 Βίσι 88.
 Βλάχος, Ἄγγελος 392.
 Βλαχερνῶν Μονὴ ΝΔ'.
 Βογορίδης Ἰ. ΣΑ'.
 Boltz, Aug 142.
 Bordier, descr. des peintures 148.
 Beauvarlet ΙΓ' (16).
 Βουλγαρίον μονὴ ΡΝΒ'.
 Βούλγαρις, Εὐγένιος ΣΕ' (53).
 Βούλγαροι 379.
 Βραχυγραφίαι ΣΕ' (17).
 Brockhaus 458.
 Βουέντιος, Ἰωσήφ ΚΣ'.
 Βυζαντινὸν Κράτος 238.
 Βυζαντινὴ ἱστορία, ἴδε ἱστορία.
 Βυζάντιον 266.
 Βυλλίζης Μονὴ 229.
 Βύρων 131.
 Γαβριήλ Ἀχριδῶν ΣΕ' (51).
 Γαζής, Ἀνθιμος 238.
 Γαζής, Θεόδωρος 288, ΙΓ' (12) ΛΒ', ΡΝΓ'.
 Gardthausen 75, 181.
 Γελοτοποῖος 336.
 Γεμιστός, Γεώργιος ΙΒ' (5) ΙΓ' (27, 32) ΛΔ'.
 Γεννάδιος ἴδε Σχολάριος.
 Γερακάρης, Λιβέριος, ΣΕ' (93).
 Γεράσιμος, καθηγούμενος Πέτρου καὶ Παύλου, ΡΚΕ'.
 Γεργανὸς Ζαχαρίας, ΣΕ' (94).
 Γεωγραφικὰ ΡΘ'.
 Γεωμετρία ΡΙΑ'.
 Γεωμέτρης, Ἰωάννης γΓ'.
 Γεώργιος, Βασ. Ἑλλ. 297.
 Γεώργιος, πρίγκηψ ἡγ. Κρήτης 346.

- Γεώργιος, ἅγιος, 154.
 Γεώργιος ἴδε Αἰτωλός, Ἀμμορούτζης, Γεμιστός.
 Γιανναράκη Λεξικόν 152.
 Γλυκᾶς, Μιχαήλ 255, 284, 337.
 Γλώσσα ἑλληνική ἐπίσημος τῶν σουλτάνων NH'.
- Γραδενίγος 354.
 Γράμματα ἐπίσημα (Urkunden) 404.
 Γραμμάτια τραπεζικά 303.
 Γραφογνωσία, 75.
 Γρηγοῦρας, Νικηφόρος PMZ'.
- Γρηγόριος Ε' 47.
 Γρηγόριος Θεολόγος PMB'.
- Γρηγόριος Μοναχός PNB'.
- Γρηγόριος Βουλγαρίας MS'.
- Γρηγορόβιος, Φερδινάνδος 135, 136, 218, 406.
 Γρότα, Γεώργιος 66.
 Γυμνάσιον 298, Γυμνάσια ἐφ᾽ ἑσῆς ΡΑΣ' ἴδε Θεσσαλονίκη.
 Γυμναστική 324, 325.
 Γυμναστικός Σύλλογος Πανελλήνιος 284, 316.
 Γυνή παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ΞΑ'
- Δαλεφάντης ΣΕ' (37).
 Δαμασκηνός ἴδε Στουδίτης.
 Δαμιλᾶς, Νεῖλος 275.
 Δανιὴλ Κήρυξις ΛΘ', ἴδε Παλαιολόγος.
 Δαπόντες, Καισάριος ΡΟΔ'.
- Δέξιππος 154.
 Δεστούνης, Γαβριήλ ΡΖΘ'.
- Δημήτριος, ἅγιος ΡΜΗ'.
- Δημήτριος, Μάγιστρος IB' (7).
 Δημήτριος ἴδε Παλαιολόγος.
 Δημοτικὸν δημῶδες ἴδε ἄσμα.-
 Διαδόχου (τοῦ), ὁ Λόγος, 285.
 Διανώρα 9.
 Διάστιξις (σημεῖον παλαιογραφικόν) ΣΕ' (9).
 Διδασκάλισσαι 223, 326.
 Δίδυμος ἴ'.
- Διογένης, Λαέρτιος 415.
- Διονυσός ΞΒ', ἴδε Μαραθίων.
 Διονυσίου Μονῆ Ἀθῶνος 249.
 Δομπόλης, Ἰωάννης 452.
 Δοξαπατρῆς 259.
 Δοξαράς, Παναγιώτης 48.
 Δουκάτον ΣΕ' (18)
 Δραμματικός ἀγών 424.
 Δυραχίον ΣΕ' (74).
 Δωδώνη 335.
 Δωροθέος, ψευδο— ΟΔ'.
- Ἔγγεο, Αἰμύλιος 110.
 Ἔγγραφα ἐπίσημα βυζαντ. καὶ νεο-
 ἑλλην. 404.
 Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικ. Ἑλληνικόν 211, 213, Μπροκχάουζ 453.
 Ἐγκώμιον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα ἡΘ'.
- Ἐθνικαὶ ἐπιπέδες 359.
 Ἐθνικὴ ἑορτὴ 262, 264, 358, 360, 369, 375, 376, 410, 417, 450.
 Εἰκόνες 367, Αὐτοκρατόρων 347, 5' Παναγίας ΠΕ'.
- Εἰκονομαχία 94.
 Εἴκοσι ἑννέα Μαΐου 1454, 262.
 Εἴκοσι πέντε Μαρτίου ἴδε Ἐθνικὴ ἑορτή.
 Εἰρήνη, Ἁγία, 245, ἡ Ἀθηναία 245.
 Ἐκθεις ἐν Ρώμῃ 449.
 Ἐκθεις χρονικὴ ΡΞΑ'.
- Ἐκκλησία Ἀγ. Θεοδώρων 85, Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου ἐν Ἐφέσῳ, 84, Νεαπόλεως ΟΣ', Βυζαντιακαὶ Ἀθη-
 νῶν 131, οἰκοδομία ἐκκλησίας ΡΟΗ'.
- Ἐκπαίδευσις 435.
 Ἐκολάβωσις ΣΣ' (6).
 Ἐκρηξις ΡΚΑ'.
- Ἐλένη, ἴδε Παλαιολογινα Ὑπομονή, IB' (18).
 Ἐλευθέρια 345, 450.
 Ἑλλάδος (Ἱστορία τῆς) 174.
 Ἑλλάς καὶ Ἰταλία 464.
 Ἑλληνικὴ γλῶσσα NH'.
- Ἑλληνικὴ Ἱστορία, σύντομος ἐπισκό-
 πησις NB'.
- Ἑλλητισμός ἐν Αὐστρουγγαρία 451, ΡΖΕ'.
- Ἑλληνομνήμων Νέος 405.
 Ἑλληνορωμαϊκαὶ ἐρευνᾶι Αἰγύπτου 320.
 Ἐμπορικαὶ πανηγύρεις καὶ ἀγοραὶ 78.
 Ἐρετίται=ἐν ἔτει 355.
 Ἐρθυμῆσις ΠΣ'.
- Ἐξόριστοι Βαλκανικοὶ ἐν Ρώμῃ 454.
 Ἐπαναστάσις ἠρῶν 444.
 Ἐπαρχος, Ἀντώνιος ΣΕ' (3).
 Ἐπιγραμματα 167, ΣΕ' (15)
 Ἐπιγραφαὶ ΝΔ', ΣΕ' (26, 31, 48, 59, 74), ἑβραϊκαὶ καὶ ἀρμενικαὶ ΠΖ', Ἀγκώνυς ΣΕ' (61), Κερκύ-
 ρας ΠΗ', ΣΕ' (36), Χαλκίδος 134
 Μεγάρων ΣΣ' (7).
 Ἐπίδαυρος ΣΕ' (20).
 Ἐπιθαλάμια Ἱστορήματα 206.
 Ἐπίσκοποι ἴδε Ἀθῆναι.
 Ἐπιστολαὶ 414.
 Ἐπιτάφια ἀττικά 156, 258.
 Ἐπτάνησος 474, Ἐνωσις αὐτῆς 214, ἴδε Ἱστορικὴ σχολή.
 Ἐπύλλια, μεσαιωνικά 129.
 Ἐπωνυμία Βυζ. Αὐτοκρατόρων, ΣΣ' (2).
 Ἐρμά, Ποιμὴν 192, 244.
 Ἐρμηγιανός, Ἰωάννης ΙΓ' (56)
 Ἐρμιόνυμος, Χαριτώνυμος ΙΓ' (55)
 Ἐρουλος 154.
 Ἐταιρεία Παναρίου Φιλικὴ ΣΕ' (52)
 Ἐτυμολογίαι τῶν ὀνομάτων ΜΖ'.
 Ἐυαγγέλιον τῆς Μονῆς Καρακάλλου 244.
 Ἐυγενικός, Ἰωάννης Θ' Μάρκος Θ'.
- Ἐυρετήριον Παλαιολογείων καὶ Πε-
 λοποννησιακῶν ΙΔ'.
- Ἐυστάθιος, ἴδε Μακρομβολίτης.
 Ἐυτρόπιος 95.
 Ἐφέσου, ἐκκλησία Ἰωάννου Θεολό-
 γου 84.
- Ζάγκλης Ν. ΣΕ' (85).
- Ζακύνθιοι, Βιβλιογράφοι ΣΕ' (38).
 Ζάκυνθος 243.
 Ζαλοκώστας, Γεώργιος 15.
 Ζαμπέλιος, Σπυρίδων 122.
 Ζαφειρόπουλος, Ἀποστόλης, ΣΕ' (16).
 Ζαχαρίας Ἰωάννης ἡΣ'.
- Ζῆνος, Ἀλέξανδρος ΡΓΕ', Ἀπόστο-
 λος ΣΕ' (6).
 Ζουάν, Δόν, τῆς Ἀστρίας ΡΝΣ'.
- Ζωγραφικὴ 48.
 Ζωγράφοι 56, ΣΣ' (10).
 Ζωριανός Μιχαήλ 393, 408.
 Ζωολογία τῶν Ἑλλήνων 166.
- Ἡπειρος 223, 334, ΝΓ'.
- Ἡπειρώται 246, 260.
 Ἡρατον Σάμου 386.
 Ἡράκλειον 101.
 Ἡράκλειος ΡΚΒ'.
 Ἡρακλειώται 316.
- Θεοδόσιος ΞΗ', ὁ Γραμματικός 154
 Θεοδόρητος, Κύρος 168.
 Θεοδώρων Ἀγ. ἐκκλησία, ἴδε Ἐκ-
 κλησία καὶ Ἀθῆναι.
 Θεόδωρος, Κυζίκου Α' καὶ Ε'.
- Θεόδωρος, Ποτάμιος 158.
 Θεόδωρος ἴδε Γαζῆς Παλαιολόγος.
 Θεομηρία ΡΚΣ'.
- Θεοφύλακτος, Μιχαήλ, ἡΓ'.
- Θερινός ἅγιος ΡΑ'.
- Θεσσαλία, 425, ΣΕ' (59).
 Θεσσαλονίκη, ΣΕ'. 78. γυμνάσια Θ'.
 298, Βενετικὸν Προξενεῖον 459.
 Θῆβαι 350.
 Θῆρα 160, 389, ΡΚΑ'.
- Θωμᾶς Γενούης, IB' (34), ἴδε Πα-
 λαιολόγος.
- Ἰατροσόφια 388, ΞΔ'.
- Ἰβηρες ΡΚΣ'.
- Ἰδιοκτησία πνευματικὴ 268.
 Ἰερουσίας Α' Πατρ. 146, Β', ΡΚΓ'.
- Ἰεροσολυμιτικά 102.

- Ἰθάκη ΣΕ' (40).
 Ἰουδαῖοι ἐν Ἑλλάδι 439.
 Ἰουλιανός ΡΜΖ'.
 Ιοργα, Νικόλαος, ΡΖΖ'.
 Ἰππόλυτος καὶ Διανώρα 9.
 Ἰσθμός Κορίνθου ΣΖ' (9).
 Ἰσίδωρος Ἱερομόναχος ΚΓ'.
 Ἱστορία, βυζαντινῆς ἑλλείψεις 235, ἑλληνική 330, ἑλλ. παρὰ τοῖς βυζαντ. συγγραφεῦσιν 439, 453, ΣΕ' ἑλλ. Λάμπρου ΣΖ', πηγαι καὶ καταστροφή αὐτῶν 124, σελίδες κατεστραμμένα 124.
 Ἱστορικά κείμενα, Μοδένης, ΣΕ' (106) Τουρίνου ΣΕ' (30), μελετήματα 154, Ἱστ. Σχολή Ἐπιτανήσου 474, ΝΘ', Ἱστορ. διαγώνισμα Θεσσαλίας 425, Ἱστ. Συνέδριον Βερολίνου 429, 430, Ρώμης 391, Ἱστ. Μελετῶν Εἰσαγωγή 383, Ἱστ. συγγραμμάτων βιβλιογραφική ἐπισκόπησις 239, 247, 257.
 Ἱστοριογραφία, πρόδος αὐτῆς κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα 371, ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ κατόπιν Η'.
 Ἰφικρατίδες Κρητίδες ΡΖ'.
 Ἰωάννης Εὐχαΐτων 151.
 Ἰωάννης τοῦ Ζαχαρίου ΣΕ' (90).
 Ἰωάννης Ἀγ. ὁ Θεολ. ἐν Ἐφέσῳ ἴδε Ἐκκλησία.
 Ἰωάννης ἴδε Εὐγενικός, Ἐρημιανός, Ἐκκλησία, Παλαιολόγος, Φιλόπονος.
 Ἰωάννινα 99, ΝΖ'.
 Ἰωάσαφ 244, ΙΒ' (6).
 Ἰωήλ 299.
 Ἰωσήφ ΙΓ' (41).
 Καβάκης, Μιχαήλ ΙΓ' (45).
 Καβάκης, ἴδε Ραούλ Δημήτριος.
 Καβάσιλας, Ἀλέξανδρος 395.
 Καβάσιλας, Νικόλαος Δ'.
 Καισαριανή 384.
 Καλάμαι ΣΕ' (48).
 Καλαγγύται 133.
 Καλλιγᾶς, Παῦλος 307, 318.
 Κάλλιστος Γ', ΙΓ' (5, 39, 20).
 Κάλλιστος, Ἀνδρόνικος ΛΑ'.
 Καλογεῖρας, Νικηφόρος 312.
 Καλορίτης, Μακάριος, ΡΙΖ'.
 Καμύτζης, Μανουήλ ΣΕ' (46).
 Καντακουζηνός, Γεώργιος ΙΗ'.
 Καντακουζηνός, Γεώργιος Παλαιολόγος ΙΓ' (9).
 Καντακουζηνός, Ἰωάννης ΙΖ'.
 Καπασούλης, Σαμουήλ 202.
 Καποδίστριας, Ἰωάννης 185, 452.
 Καρδούτης, Ἰωσίας 441.
 Κάρολος Ζ' Γαλλίας, ΙΓ' (15 36).
 Κάρολος ὁ Η' ΙΓ' (65).
 Κασία 230.
 Κατακόμβαι, τῆς Ρώμης 3.
 Κεδρηγός 348.
 Κέντρον φοιτητικόν 191.
 Κεῖρας τὸ Μάρμαρο 280.
 Κέρκυρα ΡΝΖ', ἐπιγραφαι 36, ΠΗ', ΣΕ'.
 Κερκυραϊκὰ Ἀνέκδοτα 134, ΡΑ'.
 Κεφαλληνία ΣΕ' (39).
 Κιγάλας, Ἰλαρίων ΡΛΑ'.
 Κλάσματα, τζακίσματα (παλαιογραφικά) ΣΕ' (79).
 Κλεόπα ἴδε Παλαιολόγνα.
 Κόκκινος, Πατριάρχης, ΣΕ' (10).
 Κολοκοτρώνης, Θεόδωρος 370.
 Κολυβά, Ἀλεξ. χειρόγραφα ΜΓ'.
 Κομνητᾶς, Στέφανος ΣΕ' (83).
 Κομνηνή, Ἄννα 236.
 Κομνηνή, Ἰππολύτη ΣΕ' (21).
 Κομνηνός, Ἀλέξιος ΣΕ' (55), ΣΗ', ΡΞΗ'.
 Κομνηνός, Δαυίδ 44, ΜΗ'.
 Κομνηνός, Κωνσταντῖνος ΡΠΖ'.
 Κομνηνός, Μανουήλ ΡΜΑ'.
 Κοραῆς, Ἀδαμάντιος 189, 446.
 Κορένσιος, Βελισσάριος 56.
 Κορινθιακοῦ, Ἰσθμοῦ 9, 242, ΣΖ'.
 Κόρινθος, ΛΕ', ΣΕ' (87), Ἀμφιθέατρον 77.
 Κόρνεο 163.
 Κουγκέστας βιβλίον 250.
 Κούρτιος, Ἐρνέστος 267, Ἱστορία Ἑλληνική 330.
 Κρήτη 317, 340, Κρητικά ΡΖΓ', βιβλιογράφοι Κρητῆς ΣΕ' (38), Κρητ. ἀδελφότης 346.
 Κρουμβάχσο Κάρολος 438.
 Κρυπτογραφικά ΣΖ'. ΣΕ' (28).
 Κρουτάλλης, Κωνσταντῖνος 261.
 Κτηματολογία Πελοποννήσου ΡΞ'.
 Κτησίας 154.
 Κυδωνίης, Δημήτριος 300, Δ', ΙΓ' (5), ΚΕ'.
 Κυδωνίης, Γεώργιος Α'.
 Κύπρος 87, 108, Κυπριακὰ ΡΒ'.
 Κυράδες 200.
 Κυριακός Ἀγκωνίτης 394, ΙΓ'. (22), ΡΝΘ'.
 Κώδιξ Παλατῖνος 72.
 Κωδίκων κτήτορες 390, Ἀθηναῖοι 381, 407, 409.
 Κωδινός ΡΜΘ'.
 Κωνσταντία Χοχενστάουφεν Βασίλισσα τῆς Νικαίας ΡΝΗ'.
 Κωνσταντῖνος, de natura animalium 157.
 Κωνσταντῖνος, Κωνπόλεως (ΙΘ' αἰ.) ΡΚΗ'.
 Κωνσταντῖνος, ὁ Σιναῖος ΡΚΔ'.
 Κωνσταντῖνος, Διάδοχος 285.
 Κωνσταντῖνος ἴδε Παλαιολόγος.
 Κωνσταντινούπολις, 154, 176, 357, ΣΕ' (107), ἄλωσις ΡΙΑ', ΡΚ', ΣΕ' (82), κτίρια ΡΛΔ', Πατριάρχαι 343, ΣΕ' (65), πόρται ΡΛΕ'.
 Λάγκων, Γοδοφρεΐδος ΡΚ'.
 Lagarde, Paul de, Neugriechisches aus Kleinasien, 197.
 Λακωνικῆς χωρογραφία ΣΖ' (8).
 Λάμπρον Σ. Ἱστορ. Ἑλλ. ΣΖ'.
 Λαομέδων, ἴδε Λεκαπηνός.
 Λάρακες τῶν Βασιλέων ΡΛΓ'.
 Λάσκαρις, Ἀθανάσιος ΙΓ' (38).
 Λάσκαρις, Δημήτριος ΚΑ'.
 Λάσκαρις, Ἰωάννης ΡΙΘ'.
 Λάσκαρις, Κανανός 119.
 Λάσκαρις, Κωνσταντῖνος 433, ΡΞΒ'.
 Λασσάνιος, δραματικὸς ἀγὼν 289.
 Λαβάρεια 350.
 Λαβίδης, Νικόλαος ΣΔ'.
 Legrand E., Bibliothèque Grecque vulgaire, 143.
 Λεκαπηνός, Λαομέδων 91.
 Λενορμάν, Κάρολος 304.
 Λεξικόν, Ἑλληνοϊταλικόν 89, ἴδε Ἐγκυκλοπαιδικόν.
 Λεοντάρης ΚΑ'.
 Λέοντες 179.
 Λέσχη φοιτητικῆ 283.
 Λέων, βασιλεὺς 276.
 Λέων, βασιλεὺς ΡΟΖ'.
 Λέων, ὁ μέγας ΡΚΖ'.
 Λέων, ὁ σοφὸς ΡΙΑ'.
 Λέων, διάκονος ΞΓ'.
 Λέων, Χαιρωνείας 107.
 Λεωνίδιον 248.
 Λεώπουλος ΡΠΕ'.
 Λησταὶ ἐν Ἑλλάδι 190.
 Λήσταρχος, Ἐρμόδωρος ΡΙΘ'.
 Λιγαριδῆς ΣΕ' (107).
 Λίμπονας, Μιχαήλ 184.
 Λόγοι 374, 414, 439.
 Λόγος, Βασιλικὸς 169.
 Λοπαδιώτης, Ἀνδρέας ΣΕ' (11).
 Λουδοβίκος Γονζάγος ΙΓ' (62).
 Λουδοβίκος Α' Φρεγόζος, δούξ Γενούης, ΙΓ' (14).
 Μαγικά λόγια ΣΕ' (67).
 Μάζαρις 302, ΚΘ'.
 Μαζέππας 399.
 Μακάριος ἴδε Καλορίτης.
 Μακεδόνες βιβλιογράφοι ΣΕ' (88), ἐν Ἀνατροσυγγαρίᾳ 451, Πρωτομάγυτρος 316.
 Μακεδονία 305, 422, 459, ΝΓ', ΡΥΕ'.

Μακροβόλιτης, Εὐστάθιος ΣΕ' (89).
 Μακρῆς, Νοτάριος ΣΕ' (27).
 Μαλατέστα, Κλεόπα ΙΓ' (23α).
 Μάμμουνκας, Ἄνδρεας 155.
 Μανασσῆς, Κωνσταντῖνος ΖΕ'.
 Μανιάκης, Γεώργιος, 154.
 Μανουήλ ἴδε Παλαιολόγος, Κομνηνός.
 Μάξιμος ἴδε Πλανούδης.
 Μαραθῶν 82, 86 ναὸς Διονύσου 82.
 Μαραθῶνιος δρόμος 293.
 Μάρκος μοναχός ΙΓ' (4), ἴδε Εὐγε-
 νικός.
 Marrast Aug. 141.
 Μαρτζιμανίου μονή 834.
 Μασγιδάδες ΣΕ' (92).
 Ματθαῖος Ἀλεξανδρείας 202, ἴδε
 Χρυσοκέφαλος.
 Μαυρογένης, Ἰωάννης ΡΠΗ'.
 Μαυροκορδάτος, Ἀλέξανδρος 344.
 Μαυροκορδάτος, Νικόλαος 344, 396.
 Μίδικος, Ζηνόβιος ΣΕ' (21).
 Μεθόδιος Πατάρων ΡΙΑ'.
 Μεθώνη 165, ΛΕ', ΡΠΣ'.
 Μελάς, Παῦλος 412.
 Μελέται 414, μεσαιωνικαὶ 85.
 Μελιγαλᾶς ΚΒ'.
 Μένανδρος 439, ΡΠΑ'.
 Μεσημβρία ΠΘ'.
 Μεσολόγγιον 132.
 Μεσσήνη, σεισμοί, 180, ΣΕ', ἐπιγρα-
 φαὶ ΣΕ' (26).
 Μετοχίτης, Μανουήλ Ραούλ Κ'.
 Μέτρα, ΡΙΑ'.
 Μετρολογικόν, σημείωμα ΣΕ', 28.
 Μισούλης 205.
 Μικεῖλ, Μαρίνος 154.
 Μίλλερ, Οὐίλλιαμ ΡΚΗ'.
 Μιχαήλ, ἴδε Ἀκομινᾶτος Χωνιάτης,
 ἴδε Ἀποστόλης, ἴδε Θεοφύλακτος.
 Μνημεῖα Ἀθηναϊκὰ ΡΠΓ'.
 Μοδηνός, Θεόδωρος 45', 47'.
 Μολδαβίας, χάρτα 339.
 Μοναχοί, συμβουλαὶ πρὸς αὐτοὺς Ρ'.
 Μονάχου ἀρχεῖα 439.

Μονεμβασία 150, 153, ΙΒ' (10) ΚΓ
 ΛΕ'.
 Μορέλης, Ἰάκωβος ΙΒ' (25).
 Μοροζίνης ΡΠΘ', ΣΕ' 31).
 Moscoroli ΝΕ'.
 Μόσχος, Ἰωάννης ΚΖ'.
 Μόσχος, Δημήτριος ΚΗ'.
 Μουζίκης, Ἐμμ. ΣΕ' (100).
 Μουσικά, σημεῖα ΡΙΒ'.
 Μπρετόλδος, 138.
 Μπόβιος 401, 402.
 Μπόρις ΣΕ' (49).
 Μπόρσον Φερράρας ΙΓ' (7, 37).
 Μπότζαρης, Μάρκος 286.
 Μπουναλῆς ἴδε Τζάνε.
 Μυθιστορήματα βυζαντινὰ ἔμμετρα
 111.
 Μύλλερ, Κάρολος Ὀτφρεΐδος 804.
 Μυστικός, Νικόλαος 287.
 Μυστράς 394, ΟΗ', ΡΠΕ'.
 Μωάμεθ ΡΝ'.
 Μωρίως, ὄνομα, 232.
 Ναβαρίνον, 214.
 Ναός, Διονύσου ἐν Μαραθῶνι ἴδε
 Μαραθῶν.
 Ναύπλιον, ΛΕ', ΡΠΣ', ΣΕ' (31).
 Νεάπολις, ἐκκλησία Μ', ΟΣ'.
 Νεῖλος, ἴδε Δαμιλάς.
 Νέρης, ΣΕ' (49).
 Neumann, C. Griechische Geschichts-
 schreiber u. Geschichtsquellen
 210.
 Νίκανδρος, Νούκιος 149, ΡΝΑ'.
 Νικήτας, μάγιστρος Ε'.
 Νικηφόρος, Δεσπότης Ἡπείρου ΣΕ'
 (40).
 Νικόλαος, Κερκύρας ΡΛ'.
 Νικόλαος, Μεθώνης 278.
 Νικόλαος, Μυστικός 287.
 Νικόλαος, Πατρ. Ε'.
 Νικόλαος, ΙΓ' (13) ἴδε Καβάσιλας
 Νίκων ὁ μετανοεῖτε 868.
 Νομίματα 10, 303,
 Νομισματικά, χωρὶς Π'.

Νοταρᾶς Λουκᾶς, ΚΖ'.
 Νούκιος, ἴδε Νίκανδρος;
 Νύξ, ΟΘ'.
 Νυρμιβέργη, 439.
 Ξανθόπουλος, Στέφανος ΣΓ'.
 Ὄξελλαι, 10.
 Ὄθωμανικόν, κράτος, ἱστορία ΡΖ'
 Ὄθων, 217, 439.
 Οἰμισαί, τῶν παρ' Ἑλληνικῶν ἀποι-
 κίων 63.
 Οἰκονόμος, Κωνσταντῖνος ΣΑ'.
 Οἰκοτροφεῖον, Ἑθνικόν 439.
 Ὀλλανδία, 224.
 Ὀλυμπία, 97, 98, ΟΗ', ἐπισκέπται
 ΠΔ'.
 Ὀλύμπιος, ΣΑ'.
 Ὀμηρικὰ 127.
 Ὀμηρος, 423, ΡΕ'.
 Ὀνόματα, ἀνύπαρκτα 76.
 Ὄξυγράφοι, ΣΕ' (88).
 Ὄρθογραφία τῶν λέξεων ΡΛΖ', ὀρθο-
 γραφικὰ ΣΕ' (68).
 Ὄρθρος ΟΘ'.
 Ὄρος ἁγ. ἴδε Ἄθω.
 Οδύλλιαμ, Μίλλερ 469.
 Οδοπένηκης, Θεόδωρος Σ'.
 Ὄφφικια ΡΟΖ'.
 Παϊάνιος, 311.
 Παιδεία ἐν Ἰωαννίνοις 476.
 Παιδεύσεις γυναικεῖα 269.
 Παιώνιος 128.
 Παλαιογραφία 391, Ο'.
 Παλαιόκαππας ΣΕ' (99).
 Παλαιολόγεια 450, 472, Θ', Ι', ΙΒ'.
 ΙΓ', ΛΣ', εὐρετήριον Παλ. ΙΑ'.
 Παλαιολογίνα, Ἑλένη ΙΒ' (18), ΙΓ'
 (42).
 Παλαιολογίνα, Μαλατέστα Κλεόπα ΙΓ'
 (23α, 29).
 Παλαιολογίνα, Σοφία (Ζωή) ΙΓ'
 Παλαιολογίνα, Ἄννα Νοταρᾶ ΙΘ'.

Παλαιολόγος, Ἄνδρεας ΙΓ' (68, 66).
 Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος 148, 145,
 ΕΗ', ΡΕΓ'.
 Παλαιολόγος, Γεώργιος ἴδε Καντα-
 κουζηνός.
 Παλαιολόγος, Δανιήλ ΣΕ' (100).
 Παλαιολόγος, Δημήτριος ΙΓ' (35).
 Παλαιολόγος, Θεόδωρος ΙΒ' (8).
 Παλαιολόγος, Θεόδωρος ὁ Α', ΙΓ',
 (1, 23α, 34).
 Παλαιολόγος, Θωμᾶς ΙΓ' (43).
 Παλαιολόγος, Ἰωάννης 158, 365, Ζ',
 ΙΒ', ΣΕ' (10).
 Παλαιολόγος, Κωνσταντῖνος 427, 437,
 439, 443, 455, 470, 471, ΙΓ' (6).
 Παλαιολόγος, Μανουήλ ΙΑ', ΙΒ'
 (7 καὶ 88) ΙΓ' (69).
 Παλαιολόγος, Μανουήλ ΜΕ', ΡΙΑ',
 (5).
 Παλαιολόγος, Ματθαῖος Ἀσάνης ΙΒ'
 (54).
 Παλαμᾶς, Γρηγόριος ΡΙ'.
 Παλιγγενεσία Ἑθνικὴ 219.
 Παλιμψηστοὶ κώδικες 195, 301.
 Πανεπιστήμιον 186, 291, 296, 416,
 460, 462, 468, 473.
 Πανηγύρεις 78.
 Πανσέληνος 126.
 Πανώριος ΣΕ' (52).
 Παπαγεωργίου, Ἀπόστολος ΣΑ'.
 Παπαρηγόπουλος, Κωνσταντῖνος 222.
 Παρούδοξά τινα ΡΣ'.
 Παραπεμπτικά, σημεῖα ΟΒ'.
 Παρένθεισις, ΣΕ' (8).
 Παρενοήσεις, 207.
 Παρθένιος, 118, ΡΜΒ'.
 Παροιμία, Ἑλληνικὴ ἴδε Βιέννη.
 Παρνασσός, Φιλολογικὸς Σύλλογος 28
 ὑποσημείωσις (1) καὶ 226.
 Παροιμίαι 5', 4'.
 Πασπάτης, Ἀλέξανδρος 228.
 Πάτραι, ΛΕ'.
 Πατριαρχεῖα, Κ)λαως 343.
 Πατριάρχης, ἴδε Κωνσταντινούπολις

- Πατριαρχικά, ἔγγραφο ΡΚΗ'.
 Παχώμιος, ἴδε Ρουσάνος.
 Πεδιάσιμος, Θεόδωρος ΡΙΓ'.
 Πελοποννησιακά, 456, 472, Θ', Ι',
 ΙΒ', ΙΓ', Ρ'Γ', εὐρετήριο ΙΔ'.
 ΛΣ'.
 Πελοπόννησος, 78, 106, 164, 163,
 351, 354, Ρ'Δ, πανηγύρεις ἐν Π.
 78, ἴδε τοπωνυμιαί ΙΙΓ', ἴδε κτη-
 ματολόγιον ΡΕ'.
 Περγαμηνά, ἴδε ἀγάλματα.
 Περδίκης, Ἐφέσου ΣΕ' (64).
 Περτέολα, ΙΒ' (85).
 Περουσία ΙΓ' (46).
 Περραιβός, 339.
 Pigi de, Ἰωάννης ΙΒ' (35).
 Πίος, ὁ Β', ΙΓ' (51-53).
 Πλανούδης, Μάξιμος 159, ΜΒ'.
 Πλαταιαί, 92.
 Πλουτάρχεια, ἀπανθίσματα ΡΗ'.
 Πλούταρχος, 194.
 Πλούταρχος, ψευδο- ΡΕ'.
 Ποιήματα, ἐπὶ σφραγίδων βυζ. 167.
 Ποίησις καὶ Ἱστορία, ΝΖ', νεοελλη-
 νική 198.
 Πόθος, ΚΕ'.
 Πόθος, Ἰωάννης ΚΕ'.
 Πόθος Μανουήλ ΚΣ'.
 Πόλεμος, Βαλκανικὸς 465.
 Πολυλάς, Ἰάκωβος 70, 127.
 Πομπηῖα 5, 101.
 Πορτογάλος ΣΙΕ' (76).
 Προβελέγγιος, Ἀριστομένης 36.
 Πρόδρομος, Θεόδωρος ΣΣ' (1) Νεό-
 φυτος ΣΕ' (76).
 Πρόνοια Σ'.
 Πρυτανεία Σ. Λάμπρου 468.
 Πύλος 214.
 Πρωτίτις Δημητριάδης 323.
 Ραῆλ, Γεώργιος Κ'.
 Ῥαούλ, Δημήτριος, Καβάκης Κ'.
 Ῥαούλ, Μανουήλ Μετοχλῆτης Κ'.
 Ῥάγκε, Λεοπόλδος 177.
 Ῥήγας 208, 227, 279, 339, 428, 477,
 Ν'.
 Ῥόδος 1.
 Romans Grecs en vers 111.
 Ῥουσάνος Παχώμιος 144, 147, ΡΚΘ'
 Rubio y Llach, la expedicion de
 los Catalanes in Oriente, 153.
 Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία 241.
 Ῥωμανία 368.
 Ῥωμανός ὁ Β'. 90.
 Ῥωσοτάς, Ἰωάννης ΣΕ'(1).
 Σάθα, Κ. Μνημεία Ἑλλ. Ἱστορίας
 140, documents inédits 171.
 Σακελλίων, Ἰωάννης 221.
 Σαλαμίς 154.
 Σαλώνων Κόμης 46.
 Σάμος ΣΑ', ἴδε καὶ Ἱεραίων.
 Schmalz von 439.
 Σεβήρος, Γαβριήλ ΣΕ' (69),
 Σεισμοί, 123, ΞΕ', ΣΕ' (13).
 Σέκολα, ΣΕ' (4).
 Σεββία, 306.
 Σεβδόπουλος, Φραγκούλιος ΙΓ' (39).
 Σέρραι, ΣΕ' (50).
 Σημεῖα μουσικά ΣΕ' (76).
 Σιβύλλειος, χρησμός ΛΘ'.
 Σιγίλλια, 364.
 Σιγισμοῦνδος, ΙΒ' (32).
 Σιγισμοῦνδος, Γερμανίας ΝΑ'.
 Σιένα, ΙΓ' (70).
 Σιενναῖοι ΙΒ' (9).
 Simeon, Magister 314.
 Σιμόπετρα, 216.
 Σιμωνίδης, 377, ΞΘ'.
 Σίνας, ΝΕ'.
 Σινάν πασσάς, ΡΛΕ'.
 Σίξτος, ὁ Δ'. ΙΓ' (67, 68, 72, 73).
 Σκιαδάς, Ἀθανάσιος ΡΛΣ'.
 Σκούρτης, Εὐθύμιος ΣΕ' (5).
 Σκλάβοι, 106.
 Σλουμβροζέ, Γουσταῖος 470, Σιγιλ-
 λογραφία 173.
 Σμύρνη, ΣΕ' (13).
 Sophocles Greek Lexicon 209.
 Σολομωνική ΞΔ'.
 Σολοικοφανή ΡΟΛ'.
 Σολωμός 377.
 Σουλιμάν 1.
 Σοφριανός ΡΟΣ'.
 Σοφοκλῆς ΣΕ' (44).
 Σπάθης ΣΕ' (56).
 Σπανέας 288, ἡΑ'.
 Σρον ΣΕ' (25).
 Στάδιον Παναθηναϊκόν, 28, Ρώμης
 Λονδίνου, Βερολίνου, Στοκχόλμης
 439.
 Σταυράκιος, Ἰωάννης ΡΜΗ'.
 Στιλβῆς ΡΟΕ'.
 Στουδίτης, Δαμασκηνός ΡΠ'.
 Στρούμμιτζα ΡΜΣ'.
 Στρατιῶται ΣΕ' (104).
 Σύγκολλα ΣΕ' (4).
 Συμεών καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου
 ΡΙΣ'.
 Συναγωγή Κερκύρας ΡΝΖ'.
 Συνάδων Μητροπολίτης Ε'.
 Συνοδικός 164.
 Συνέδριον Ἀνατολιστῶν 347, Ἀνατολ.
 ἐν Κοπενάγη 431, 433, Ἀνατολ.
 462.
 Συντροφιά Ἀμπελακίων ΣΕ' (57).
 Σύρος 69.
 Συρράκων 133.
 Σφάρατσας Φραγκ. ΙΓ' (39, 47, 48).
 Σφραγίδες Ἀτσαϊώλων ΣΣ' (3), βυ-
 ζαντιναί 167, Γάλλων Αὐτοκρατό-
 ρων Κων)πόλεως ΣΕ' (98).
 Σχολάριος, Γεννάδιος Γ'.
 Σχολεῖα 270, ΡΛΣ'.
 Σχολή Δημητριάδης 322.
 Σωκράτης 277, ὁ Σχολαστικὸς ΣΕ'
 (88).
 Ταβία 338.
 Ταβουλαρικὸν γράμμα 352.
 Ταμπακόπουλος, Παναγιώτης 411.
 Ταράσιος ΡΙΑ.
 Ταρραῖος ἡ'.
 Τάφοι, τῶν βασιλέων ΡΑΒ'.
 Τετραευαγγέλιον, παλίμψηστον 244.
 Τζακιοματα κλάσματα ΣΕ' (79).
 Τζαμπλάκων, Δημήτριος ΚΔ'.
 Τζάνε, Μαρίνος Μπουνιαλῆς ΡΜΔ'.
 Τζέμι, 439.
 Τζέργα, ΣΕ' (2).
 Τζέτζης, Ἰωάννης ἡΔ'.
 Τζιλιμπάρης, Δημήτριος 34.
 Τζουμέρκα ΙΒ'.
 Τήνου θαυματουργῆς εἰκόν ΠΕ'.
 Τιβεριοῦπολις, ΡΜΣ'.
 Τιμόθεος, ὁ Γαζαῖος 66.
 Τιμόθεος, Γραμματικὸς ΡΚΖ'.
 Τιμόθεος, μητροπολ. ΡΝΕ'.
 Τομπασεο, Nic. ΣΣ' (12).
 Τοπωνυμικά, ΠΓ', ΡΟΘ', ΡΟ' ἴδε
 Ἀτυκή.
 Τορνίκης, κύρ Εὐθύμιος ΣΕ' (81).
 Τουρκία, καταρρέουσα 469.
 Τοῦρκοι ΡΖ'.
 Τουρκοκρατία Ρ'Η'.
 Τραγυρδία ΣΕ' (66).
 Τραπεζούντιος, Γεώργιος ΣΕ' (108).
 Τραπιζοῦς 475, ΜΗ'.
 393—1896, 319.
 Τριθεῖτης ἴδε Φιλόπονος.
 Τυπάλδου, Ἀγλαΐα, 30.
 Τυπικά ΟΕ'.
 Ἰβρικοὶ ἔθνη 281.
 Ἰδρα ΡΙΑ'.
 Ἰδρουνηγός, Παῦλος ΣΕ' (62).
 Ἰδαυός 100.
 Ἰπάτη ΣΕ' (59).
 Ἰπέρεια ἐν Φεραῖς 279.
 Φιλόπονος, Ἰω. ΡΜ'.
 Φάροα ΣΕ' (43).
 Φεδίνης, Μιχαήλ ΙΒ' (26).
 Φεραί ΡΙΓ'.
 Φιλέλληνας Βαυαροί 439.
 Φιλήμων, Τιμ. 341.

- Φιλῆς ΣΕ' (81), Μανουήλ ΚΕ'.
 Φιλολογία Νεοελληνική, ἐπιθεώρησις
 αὐτῆς 180, 183, 196, 201, 212,
 215, 225, 240, 251, 252, 253, 272,
 287, 310, 329, 378.
 Φιλοπόμην ὁ Μεγαλοπολίτης 398.
 Φιλιστίων ΡΠΑ'.
 Φλωρεντία IB' (11), IG' (10 49)
 ΡΜΕ'.
 Φολνικες 154.
 Φοιτηταὶ πεσόντες 467, ἴδε Κέντρον
 φοιτητικόν.
 Φόσκαρης, Φραγκίσκος IB' (27).
 Φραγκοκρατία ἐν Ἑλλάδι 434, ΡΖΗ'.
 Φραντζῆς, Γεώργιος ΡΖΘ'.
 Φύλακες 315.
 Φώτιος 363, ΣΕ' (80).
 Χαίδων 439.
 Χαλέπα 321.
 Χαλκίς 184.
 Χάρτα Μολδαβίας 339.
 Χιλῆς, Νικηφόρος IG' 29.
 Χιρόγραφα Ἐθνομον 112, 193, 244,
 273, OG', Ἐθνομον 331, 342, Κο-
 λυβά, Ἀλεξ. ΜΓ', ἴδε Βιβλιογραφί-
 φοι, Κωδίκων Κτήτορες.
 Χέρτσμπουργκ 170, 171.
 Χίτοι ΣΕ' (38)
 Χιοιάδης, Γρηγόριος ΗΒ'.
- Χοιράδες 200.
 Χουρμούζης, ὁ Κωνσταντινουπόλιτης
 ΡΛΣ'.
 Χρησιμοὶ ΛΘ', ΡΙΑ', ΡΟΖ'.
 Χριστιανισμὸς 172.
 Χριστόδουλος, μοναχὸς ΙΣ'.
 Χριστούγεννα, παρὰ τοῖς Σλαυικοῖς
 λαοῖς 2.
 Χριστόπουλος 477.
 Χρονικά 71, 73, 362, Α', IG' (20)
 Χρ. σύντομον 356, βραχέα Γ', ΣΕ'
 (7), σημειώματα IB' (36), Ἰου-
 δαϊκὸν καὶ βυζαντινὸν ΡΟΒ', χρο-
 νικὸν ἴδε ἔκθεσις, ΡΞΑ'.
 Χρονογράφος, τῆς Κ)λεως ΜΔ'.
 Χρονολογία Ο'.
 Χρυσοβέργης, Λουκάς ΡΛΗ'.
 Χρυσάβουλλα 145, 300, ΡΞΓ', ΞΗ'.
 Χρυσοκέφαλος, Μανθάλος IB' (7)
 Χρυσοκόκκης, Γεώργιος ΗΑ'.
 Χρυσωλοῦς, Δημήτριος 254, IB'
 (16).
 Ψελλός, Μιχαήλ ΗΙ'.
 Ψευδοδωρόθεος ΟΛ'.
 Ψευδοπλοῦταρχος ΡΕ'.
 Ψηροθέημα, Πομπητιανὸν 49.
 Ὄροσεύσιον ΡΜΓ'.
 Ὄροπόδιον ΡΜΓ'.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (1)

Ἴδου ἡ γῆ τοῦ Βύζαντος ἴδου ἡ νέα Ῥώμη.

Τοῦ Κωνσταντίνου ἡ σκιά τὴν κατοικεῖ ἀκόμη.

Πολυκλήνητος καὶ πολυθρόνος ἀπλοῦται παρὰ τὰ γλαυκὰ ὕδατα
 τοῦ Βοσπόρου ἡ θρυλικὴ μεγάλη Πύλις ἐν πανσπερμῆ φυλῶν, ὧν
 πρωτοστατεῖ κατὰ πλῆθος ἡ ἑλληνική. Ἡ περιδοξὸς χιλιέτηρος
 καθέδρα τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων, ἡ πανίσχυρος πρωτεύουσα
 τῶν σουλτάνων ἀντικρῦζει τὴν ἀπέναντι ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ὄχθης
 μικρὰν Χαλκηδόνα, τὸ κτίσμα τῶν Μεγαρέων. Ἐίχε δίκαιον ἡ Πυθία
 κηρύξασα ἀπὸ τοῦ πλησίον τῶν Φαιδριάδων πετρῶν τρίποδος
 αὐτῆς τυφλοὺς τοὺς πρώτους ἐκείνους κτίστας τοὺς μὴ συνιδόντας
 δι' οὐχὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐκείνης, ὅπου ἔστησαν τοὺς ἐφεστίους αὐτῶν,
 ἀλλ' ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ἐναντι ἀκτῆς, ἐκεῖτο ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἡ
 χώρα τοῦ μεγάλου μέλλοντος, ἐκεῖ ὅπου ὀλίγον κατόπιν Μεγαρέως
 ὁ Βύζας ἔκτισε τὸ Βυζάντιον. Ὑπάρχουσι ἐν τῷ κόσμῳ πόλεις αἰῶ-
 νιοὶ αἵτινες δὲν πίπτουσι καὶ πίπτουσαι, δι' ἃς ὁ θάνατος αὐτὸς εἶνε
 ἀπαρχὴ νέας γεννήσεως. Τὸν Βύζαντα διεδέχθη μετ' αἰῶνας Κων-
 σταντῖνος ὁ μέγας, τὰ εἶδωλα τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου ἀντεκατέστη-
 σεν ὁ σταυρὸς τῆς Χριστιανικῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀναμλε-
 ῖται εἰς τὸν κυανοὺν αἰθέρα οἱ τροῦλλοι τῶν βυζαντιακῶν ἐκ-
 κλησιῶν καὶ οἱ μιναρέδες τῶν μωαμεθανικῶν τζαμιῶν. Δύο θρη-

(1) Ἡ δημοσιεύεται ἐνταῦθα ὁ ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ συγγραφεὶς ὑπὸ
 Σπυρ. Λάμπρου πρόλογος πραγματικῆς, τῆς συγγραφῆς τῆς ὁποίας δὲν ἐπελήφθη
 οὐδέποτε, καὶ ἦν φέρουσα αὐτὸν τὸν τίτλον ἐπρόκειτο νὰ ἀποτελέσῃ σκιαγραφίαν
 τῶν κυριωτέρων τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας σελίδων. Τὸ ἡμῶν περίπου μέρος
 ἐγγράφη καθ' ὑπαγόρευσιν μὴ δυναμένου πλέον τοῦ συγγραφεὶς νὰ γράφῃ αὐτὸς.]

—[[Ἐντὸς γωνιωδῶν ἀγκυλῶν, [...]], τίθενται πᾶσαι αἱ προσθήκαι ἃς ὁ ἐπι-
 μαλούμενος τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος Γ'. Χαριεὶκής ἐνόμισεν ἀπαραίτητον νὰ
 προσθήκῃ εἰς τὰ ἐνταῦθα δημοσιευόμενα ἐκ τῶν μετὰ θάνατον εὑρεθέντων ἔργων
 τοῦ Σ. Α. Αἱ προσθήκαι αὗται περιωρίθησαν εἰς τὸ ἐλάχιστον. Αἱ μακρότεραι
 εἰς αὐτῶν φέρουν ἐν τέλει καὶ τὰ ἀρχικά Γ. Χ.]].

σκεῖται ἀντίξοι πρὸς ἀλλήλας, δύο περίοδοι ἀντίπαλοι ἀλλήλων ἠδυνήθησαν νὰ συμβιώσωσιν ὑπὸ τὸν αὐτὸν θόλον τοῦ αὐτοῦ μεγαλοπρεποῦς οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πορθητῆς δὲν κατώρθωσε νὰ καταστρέψῃ τὴν ψυχὴν τῶν δουλωθέντων. Αἱ ἰδέαι εἶνε ἀθάνατοι, καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἰδέα ἔμεινε ζῶσα καὶ ἐν μέσῳ τῶν τάφων, καὶ τὸ ἐπίχρισμα τῶν δητῶν τοῦ Κοραίου ἐπεκάλυψε μόνον, οἷον εἰς διατηρήσῃ, μέχρι τῆς ὥρας τῆς ἀναστάσεως, ἀλλὰ δὲν κατέστρεψε τὰ ψηφιδωτὰ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἡ κτίσις ῥωμαϊκῆς πρωτεοῦσης καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις κοινωνίας καὶ πολιτείας ῥωμαίων κατὰ τὰς αὐτὰς ἐκείνας ἀπὸ αἰώνων ἤδη ἑλληνικὰς ἀκτὰς παρὰ τὸν Βόσπορον ὑπῆρξεν ἐκ πρώτης ἀπόψεως φαινόμενον πολὺ θαυμασιώτερον καὶ περιεργότερον τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Μεγαρέων εἰς παραλίαν, αἵτινες τότε ἦσαν Θρακικαί, παρ' ἑλλήν τὴν συγγένειαν τῶν φύλων τούτων πρὸς τὸ ἑλληνικόν. Αὐτὴ ἡ θέσις, ἐν ἣ εἶχε κτισθῆ τὸ Βυζάντιον ἐν μέσῳ τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ δυτικοῦ κόσμου, παρεῖχεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ὄψιν ὅπως δῆποτε διεθνή. Ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Δύσιν, ἣτις εἶχεν ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις προηγηθῆ τῆς ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς καὶ νεωτέροις ὁρμῆς τῆς Δύσεως πρὸς τὴν Ἀνατολήν, δὲν ἔλλειπει ἡ ἀπόπειρα τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Πανσανίου, ὅστις ἐν τῇ φιλοδοξίᾳ αὐτοῦ ὅπως ἀναδειχθῆ ὑπαρχος τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς Πέρσας αὐτὴ τὸ Βυζάντιον ἐξέλεξεν ὡς κέντρον καὶ ὁρμητήριον τῶν τοιούτων αὐτοῦ ἐνεργειῶν. Ἀλλ' οἱ λόγοι τῆς ἐν Βυζαντίῳ ῥωμαϊκῆς ἐγκαταστάσεως ὑπῆρξαν πως διάφοροι, προερχόμενοι ἐξ αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀπὸ τὸν κόσμον ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας. Ἡ μεγάλη αὐτῆ ἀπὸ τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνατολήν ἐπέκτασις εἶχεν ἤδη ἐνωρὶς ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων κλονίσει τὸ ἐνιαῖον τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς Χάριν συντηρήσεως αὐτῆς καὶ ἀποφυγῆς τελείας διασπάσεως παρὶ στατο ἀνάγκη ἑναρμονίου πολιτικῆς ὁργανώσεως συμβιβασούσης προσωπικὰς ἀντιζηλίας καὶ πειθῆνιον ὑποταγῆν ὑποδεεστέρων δυνάμεων εἰς καὶ μόνος δυνάστης δὲν ἠδύνατο νὰ κυβερνᾷ ἐνιαίως ὁλόκληρον τὸ ἀπέραντον ῥωμαϊκὸν κράτος συνιστάμενον ἐκ χωρῶν ἐκτεταμένων, ἀρχομένων ἀπὸ τῶν δυτικῶν καὶ βορείων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἐξικνουμένων μέχρι τοῦ βᾶθους τῆς Ἀσίας καὶ διηκου

σῶν εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς Ἀφρικῆς, οἰκουμένων δὲ ὑπὸ λαῶν ποικιλωτάτων καὶ ἀνομοιοτάτων. Καὶ ἤδη μὲν ἐνωρὶς διεγνώσθη ἡ ἀνάγκη τῆς τοιαύτης συστηματικῆς ὁργανώσεως τῆς διοικήσεως καὶ ἐν ἐνότῃ ἕνα καὶ χωρισμῶ συγκροτήσεως τοῦ κράτους· ἀλλὰ τὰς προτέρας ἀποπέρας ὑπερέβαλεν ἡ ὁργάνωσις ἡ ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ, ἣς τελείωσις ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου πολιτικὴ διαρρυθμίσις τῶν τοῦ κράτους· εἰς ταύτην δὲ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις μιᾶς τῶν πρωτεοῦσῶν τοῦ οὐτιῶ διαρρυθμισθέντος κράτους παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου. Τὰ πάντα παρεσκευάσθησαν ὅπως πολιτεία καὶ κοινωνία ὁργανωθῶσιν ἐν τῇ νέῃ ταύτῃ ἔδρᾳ κατὰ τρόπον ῥωμαϊκὸν καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις καὶ ἀνάγκας τῆς ῥωμαϊκῆς πολιτείας. Ἀλλ' ὁ χρόνος ἀπέδειξεν ὅτι τὸ κατασκευάσμα ἐκεῖνο τῆς ἐξωθεν ἐπιβολῆς ξένου κόσμου εἰς ἐδάφη ἀνήκοντα μᾶλλον εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς ὁρίζοντας ἢ εἰς τοὺς ῥωμαϊκοὺς δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ ἐπάρξῃ τεχνητὸν καὶ παροδικόν. Διὸ καὶ ἐπεκράτησε βαθμηδὸν ἐν τῷ μεταίχμιῳ ἐκείνῳ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ κόσμου ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐμπειροτέρου, πολὺ μᾶλλον πεπολιτισμένου, καὶ ἠθικῶς, πνευματικῶς καὶ τεχνικῶς κραταιοτέρου ἑλληνικοῦ στοιχείου.

Ἦρχισε κατὰ μικρὸν ἐπιβαλλομένη καὶ εἰς τὴν πολιτείαν ὡς ἐπίσημος ἡ αὐτῆ ἐκείνη ἑλληνικὴ γλῶσσα ἣτις ἐξ αἰτίων λογοτεχνικῶν καὶ ἕνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος πλήθους τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ἠδύνατο καὶ ὄφειλε νὰ διαδοθῆ καὶ ἐμπειρωθῆ. Τὸ νόμισμα, ἡ ἐπιφανεστάτη αὐτῆ ἐκδήλωσις τῆς ἰδέας τοῦ πλούτου καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ κράτους ἤρχισε καὶ αὐτὸ βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς ἐξελληνιζόμενον ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς. Δυσκολωτέρα ὑπῆρξεν ἡ ἐξελληνίσις τῆς νομοθεσίας ὑπὸ τε τὴν ἐποψιν τῆς γλώσσης καὶ αὐτοῦ τοῦ δικαίου. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ παγκρατοῦς ῥωμαϊκοῦ δικαίου δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐπίδρασις νόμων ἑλληνικῶν. Ἐὰν μὴ κατὰ τὰς παραδόσεις αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων εἰς αὐτὴν ἤδη τὴν δωδεκάδελτον εἶχεν ἐπίδραση αὐτὸ τὸ ἄττικὸν δίκαιον, ἀλλὰ πάντως δὲν ἔμεινεν ἀμέτοχος τοῦ μεταγενεστοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἡ νομοθεσία τοῦ Χαρώνδα καὶ Ζαλεύκου. Τέλος δὲ εὐρισκόμεθα ἀπὸ τινῶν ἐτῶν, μετὰ τὴν εὐρεσιν πλήθους

ἑλληνικῶν ἐν Αἰγύπτῳ παπύρων, πρὸ τοῦ ἐκπληκτικοῦ φαινομένου ἀναβλαστήσεως πτολεμαϊκοῦ δικαίου, ὅπερ καθ' ἑαυτό τε καὶ ἐν συνεχείᾳ κατὰ χρόνους μεταγενεστέρους μέχρι τῆς ἐν τῷ ἑβδόμῳ αἰῶνι ὑπὸ τῶν Ἀράβων καταλύσεως τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχῆς, συνετέλεσεν εἰς τὴν κατὰ τοὺς Βυζαντιακοὺς χρόνους, καὶ ἐξ ἄλλων λόγων συμμεταβολὴν τοῦ ἀρχαιοτέρου ῥωμαϊκοῦ δικαίου. Ἄλλ' εὗρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον εἰς τὰ πρόθυρα τῆς θαυμασίας ταύτης ἀποκαλύψεως, ἧς δυσυπολόγιστοι ἔσονται, σὺν τῷ χρόνῳ μελετωμένης, οἱ καρποί.

Κατὰ μικρὸν μετεβλήθη ἡ πόλις τοῦ Κωνσταντινου ἀπὸ πόλεως ῥωμαϊκῆς καὶ πρωτευούσης τμήματος τῆς ἀπεράντου ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, εἰς πόλιν ἣτις ἔχει τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν ἑαυτῇ ἀνάμικτα στοιχεῖα ῥωμαϊκά τε καὶ ἑλληνικά, μεθ' ὧν συναναφύρονται καὶ στοιχεῖα ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐκείνης, ἧς παρὰ τὸ μεταίχμιον ἴδρυσεν Κωνσταντῖνος ὁ μέγας τὸ κτίσμα αὐτό. Καὶ δὴ ἡ μεταβολὴ αὕτη καταδεικνύεται καταφώρως καὶ ἐκ τῆς ἀναστατώσεως, ἣν ἐπέφερε τὸ νέον θρησκευτικὸν καθεστῶς.

Ὁ χριστιανισμὸς εἰσδύων καὶ διαδόμενος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκχύνεται παυόντων τῶν προτέρων διωγμῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τυγχάνων πλέον τῆς κρατικῆς προστασίας καὶ διαδίδεται ὀλονὲν θριαμβευτικώτερος εἰς σύμπαν τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Διότι πράγματι τοιαύτη τις ἀποβαίνει σὺν τῷ χρόνῳ ἡ πολιτεία ἐκείνη, καίτοι οἱ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντες ἐπὶ αἰῶνας ὄλους δὲν ἔπαυσαν κατὰ πλάσμα ὡς ἐκ τῶν ἀναμνήσεων καὶ παραδόσεων καὶ μεγάλου μέρους τῶν θεσμῶν τοῦ κράτους θεωροῦντες αὐτὸ ὡς συνέχειαν πολιτικοῦ κατασκευάσματος ῥωμαϊκοῦ καὶ ἀποκαλοῦντες ἑαυτοὺς μέχρις αὐτῶν τῶν ἐσχάτων χρόνων ῥωμαίους, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων ἢ ἐθνικῶν, ὅπερ ἐπεφύλαξαν διὰ τοὺς εἰδωλολάτρους. Ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλληνικῇ ἀνατολῇ ἐπερχομένη βραδεῖα μὲν τὸ πρῶτον ῥαγδαία δ' ἔπειτα ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον τροπῇ, ἐκδηλοῦται καὶ διὰ τῆς μεταβολῆς ἀτομικῶν καὶ οἰκογενειακῶν ὀνομάτων. Ἀρχόμεθα πάντως νὰ μὴ ἔχωμεν πλέον Λευκίους, Τρεβελλίους, Πολλίους καὶ Μάρκους Ἀντωνίους, Σουρήνας. Ἄντι αὐτῶν δὲ τὸ μὲν ἴδιον ὄνομα δὲν εἶνε πλέον ῥωμαϊκόν, ἀλλ'

ἤδη τὸ κατ' ἀρχὰς πολὺ συνηθέστερον ἑλληνικὸν τῶν τε εἰδωλολατρικῶν χρόνων καὶ τῶν χριστιανικῶν. Τὰ δὲ ἀρχαιοπαράδοτα ῥωμαϊκὰ ὀνόματα τῶν Γενῶν, *Nomina Gentium* λαμβάνουσιν τίτλους διαφόρους μετάγοντας ἡμᾶς εἰς τὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα τῶν Βυζαντιακῶν χρόνων ἐν οἷς καὶ οὐκ ὀλίγα προλείποντα τὴν ὁδὸν τῆς εἰσαγωγῆς ὀνομάτων τύπου νεοελληνικοῦ. Τέλος δὲ τὰ παρωνύμια ἐκλείπουσιν κατὰ μικρὸν ὅλως ἢ διατηροῦνται σπανίως καὶ μόνον. Καὶ ἄρχεται παρουσιαζομένη ἡ φάσις νεογενῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων οἷον ἐκ παρασκευαζόντων τὴν κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ νέα ἑλληνικὰ ὀνόματα μετάβαιναι. Οὐδὲ μεταβάλλονται βαθμιαίως τὰ τοιαῦτα καὶ μόνα, ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνία καὶ τὰ ἔθνη τοῦ βυζαντιακοῦ λαοῦ προσεφίστανται ἀνάλογον ἐπίδρασιν ἐκ τοῦ νέου περιβάλλοντος, καὶ τῆς νέας πολιτικῆς διαρρυθμίσεως, ἀλλὰ χωρὶς ὅμως νὰ καταλύονται αἱ ἀναμνήσεις καὶ παραδόσεις τοῦ παρελθόντος καὶ χωρὶς νὰ παύῃ ἡ ἀλληλουχία μετ' αὐτοῦ συνεχίζουσα καὶ διατηροῦσα τὴν μεταξὺ τῶν προτέρων καὶ τῶν κατόπιν χρόνων κατ' ἐπικράτημιν ἑλληνικὴν μορφήν τοῦ κράτους.

Τοιαύτη ἐν πᾶσι μὲν αἰσθητή, ἐν πολλοῖς δὲ σπουδαιοτάτη, ἐν τισὶ δὲ καὶ αὐτόχρημα τεραστία μεταβολὴ ἤθελε βεβαίως ὑπὸ ἄλλους ὄρους ἀπαιτήσῃ χρόνον πᾶρα πολὺ μακρόν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἦτο καταλλήλως προπαρασκευασμένον ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀνατολῇ βλέπομεν τὴν τοιαύτην μετατροπὴν ἐν τῷ πολιτικῷ, θρησκευτικῷ, κοινωνικῷ, στρατιωτικῷ, ναυτικῷ, φιλολογικῷ, νομοθετικῷ, γλωσσικῷ, λογοτεχνικῷ, καλλιτεχνικῷ καὶ τῷ καθόλου καθημερινῷ βίῳ τοῦ βυζαντιακοῦ λαοῦ προοῦσαν ταχέως, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐνιαχοῦ καὶ ῥαγδαίως, καὶ ἐντὸς τριῶν περὶ τοῦ αἰῶνος τὸ κράτος καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἔχουσι μεταβάλλει ἄψιν καὶ βαινόμεν ἡμέραι πρὸς νέας φάσεις καὶ ἀντιλήψεις συμφέροντα παραδόσεις καὶ πρόγραμμα τοῦ ὅλου ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ κρατικῶς συγκαταμεμιγμένων ἀνατολικῶν στοιχείων. Εἶνε δὲ τὸ μεσοχρόνιον τοῦτο διάστημα σπουδαῖον ἐν τῇ καθόλου ἀνθρωπίνῃ ἱστορίᾳ καὶ δὴ ἡ ἐξέλιξις τοῦ ῥωμαϊκοῦ κόσμου ὑπῆρξεν ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὴν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ. Ὁ μὲν ἑλληνικὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν πνευματικὴν μάλιστα καὶ ἐμπορικὴν κραταίωσιν, ὁ δὲ ῥωμαϊκὸς ἀπέβλεπεν εἰς τὴν κρατικὴν ἐπέκτασιν, καὶ ταῦτα ἐν ἡμέραις καθ' ὅσας ἐν ταῖς ἀπεράντοις ζώναις

τῶν τριῶν εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστῶν ἠπείρων ἐτελοῦντο μεταβολαὶ ἄξιοι λόγου πολλοῦ κραταιοῦσαι νέα καθεστῶτα. Ἀπὸ τῶν Πικτωνικῶν δρυμόνων τῆς Σκωτίας καὶ τῶν ὀρέων καὶ ποταμῶν τῆς Γαλατίας, ἀπὸ τῶν χιονωδῶν σιβάδων τῆς Ἰσπανίας διὰ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ τῆς Γερμανίας καὶ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Μεσοποταμίας, τῶν ποταμοχώστων χωρῶν τοῦ Νείλου, τῶν εὐφόρων κοιλάδων ἐν αἷς εἶχεν ἀκμάσει ποτὲ ὁ πολιτισμὸς τῆς Καρχηδόνος, καὶ τῶν πολυκάρπων πεδιάδων ὅπου πολυφυῆς ἀνεβλάστησεν ὁ οἶτος καὶ τὸ σίλφιον τῆς Κυρρηναϊκῆς, ἔθνη πρωτόγονα. (1)

Ἐν Κηφισίῳ Κυριακῇ 21 Ἰουλίου 1919.

Αἱ ἱστορικαὶ μελέται ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν
πρῶτον αἰῶνα τῆς παλιγγενεσίας μετὰ
προεισαγωγῆς περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἱστορημάτων
ἐπὶ τοῦρκοκρατίας. (1)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὴν ἰδέαν τῆς συγγραφῆς τοῦ ἀνὰ χεῖρας βιβλίου συνέλαβον κατὰ τὴν πολύμηγον ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1918 μέχρι τέλους Μαρτίου 1919 ἐν Σκοπέλῳ ἀπέλασίν μου. Ἐν αὐτῇ δὲ κατήρτισα καὶ τὸν σκελετὸν τοῦ ἔργου καὶ προσέβην εἰς τὴν σύνταξιν τῶν μερῶν αὐτοῦ ἐκείνων, ὅσα, ἔατω καὶ μετ' ὀδῆ ὀλίγων κενῶν, συμπληρωτέων ἐν Ἀθήναις, ἠδυνάμην νὰ γράψω ἐν τῇ ἐρημικῇ νήσῳ, βοηθούμενος κυρίως μὲν ὑπὸ τῆς μνήμης μου, ἐπικουρικῶς δὲ ὑπὸ τῶν πάνυ ὀλίγων βιβλίων, ἅτινα κατιῶρθωσα νὰ ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν μου. Ἡ δὲ κυρία ἐργασία καὶ ἡ συμπλήρωσις τοῦ ὅλου ἔργου κατόπιν ἐν Ἀθήναις. (2)

Ἀναγκαῖον δ' ἐθεώρησα νὰ προτάξω ὡς πρῶτον κεφάλαιον προεισαγωγὴν περὶ τῶν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας ἑλληνικῶν ἱστορημάτων, ὅπως οὕτω πληρέστερον καὶ ἐν συνεχείᾳ δυνηθῇ ὁ ἀναγνώστης νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ὅλην ἱστορικὴν ἐν τῷ ἑλληνικῷ κόσμῳ κίνησιν ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἀλώσεως.

Σκοπὸς μου δὲ δὲν ὑπῆρξεν ἡ σύνταξις βιβλιογραφικοῦ καταλόγου τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων, ἀλλ' ἡτιολογημένη ἐκθεσις τῆς ἐξελιξεως τοῦ παρ' ἡμῖν ἱστορικοῦ ἔργου μετ' ἐξάρσεως μὲν πολ-

(1) [Ἡ πραγματεία αὕτη κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Σ. Λάμπρου ἀνέκδοτος, λεπτομερείας περὶ αὐτῆς περὶ ἀνωτέρω ἐν Γ. Χαριτάκη Σ. Λάμπρου τὰ μετὰ θάνατον ἐθροθέντα ἀρ. Η']

1) [Ὁ θάνατος τοῦ συγγραφέως ἠμπόδισε τὴν πραγματοποίησιν τῆς συμπληρώσεως ταύτης ἣν ἐν τῷ προλόγῳ προσέδοφλησεν].

(1) [Παρέμεινεν ἀτελής ὁ πρόλογος τοῦ συγγραφέως ἀποθανόντος τὴν ἐπομένην Τρίτην].

λαχοῦ τῆς ἐπιτυχίας τῶν γραφάντων, ἐλέγχου τῶν ἡμαρτημένων καθ' ὅλου ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν ἢ ἀναγκαῖον καὶ οὐκ ἄνευ ἐπιδείξεως τῶν παραλειπομένων τῆς παρ' ἡμῖν ἐρεῦνης καὶ τῶν περὶ τὴν μέθοδον ἐλαττωμάτων, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ συσχετισμοῦ πρὸς ἀναλόγους μελέτας ξένων συγγραφέων, ὅπως οὕτω χρησιμεύσῃ ἐν μέρει τὸ βιβλίον καὶ ὡς ὑπόμνησις καὶ ὁδηγία τῶν μελλόντων ἐρευνητῶν.

Καὶ συμπεριέλαβον μὲν πλὴν τῶν ἰδία ἐκδεδομένων ἱστορικῶν βιβλίων καὶ οὐκ ὀλίγας μονογραφίας δημοσιευθείσας ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασι, σπανιώτερον δὲ καὶ ἐν ἐφημερίσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπεχείρησα νάνθολογήσω ἢ ἀπανθολογήσω ἅπαντα τὰ δημοσιεύματα τῶν περιοδικῶν καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τῶν ἐφημερίδων. Οὐδ' ἦτο ἄλλως τοῦτο δυνατόν ἐφ' ὅσον λείπει μὲν παρ' ἡμῖν ἡ ἀναγκαῖα προεργασία τῆς δημοσιεύσεως οἰκείων βιβλιογραφικῶν συλλάβων, πολὺ δὲ πτωχὰ εἶνε αἱ συλλογαὶ τῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐκδεδομένων ἑλληνικῶν βιβλίων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν Ἀθηνῶν, δι' ὃν λόγον πολλὰ τῶν ἀναγεγραμμένων βιβλίων δὲν μοι ἦσαν προσιτά. Ἀπέσχον δὲ πλὴν ἢ σπανίως τῆς μνείας ἢ ἐπικρίσεως βιβλίων ἀντικείμενον ἐχόντων προσωπικὰς πολιτικὰς ἀντεγκλήσεις περὶ συγχρόνων γεγονότων καὶ πλὴν ἢ σπανίως τῆς μνημονεύσεως λόγων ἐπιταφίων εἰς ἐπιφανεῖς ἄνδρας.

Χάριν δὲ πληρεστεράς συγκροτήσεως τοῦ ἔργου δὲν ἀπέκλεισα μὲν καὶ τὴν ἐν οἰκείᾳ ἐκάστοτε θέσει ἀναγραφὴν μεταφράσεων ἱστορικῶν βιβλίων ἀλλογενῶν συγγραφέων, ἀναγκαῖον δ' ἐθεώρησα τὴν προσθήκην τῶν τριῶν τελευταίων κεφαλαίων. Ἐν αὐτοῖς ἐξετάζεται κατὰ πόσον εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἀγάπην καὶ ἐξέτασιν τῆς ἱστορίας συνεβάλλοντο ἡ ἱστορικὴ διδασκαλία ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, αἱ ἱστορικαὶ διαλέξεις καὶ ἐκδρομαί, οἱ ἱστορικοὶ διαγωνισμοὶ καὶ ἡ δημοποίησις τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μυθιοστορίας. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ξενίσῃ ἢ πού καὶ πού τοῦ βιβλίου παρουσιαζομένη δυσαναλογία ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ λόγου ἐν ἐνταῖς τῶν ἀναλυομένων συγγραφέων, προερχομένη ὅτι μὲν ἐκ τῆς σημασίας τοῦ ἐξεταζομένου ἔργου, ὅτι δ' ἐκ τῆς παραδειγματικωτέρας ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ ἐπιδείξεως τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ ἢ τῶν κακιῶν.

Πατρικὴν δ' ἀποτίνων ὀφειλήν, θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ φιε-

ρῶσω τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς τὴν θιγατέρα μου Λίαν, τὴν τρυφερὰν καὶ παρήγορον συνοδὸν τοῦ πρεσβύτου πατρὸς ἐν ταῖς πικραῖς ἡμέραις ἀδίκου ἐξορίας, τὴν γλυκεῖαν σύντροφον ἐκείνην, ἣτις παρηκολούθει μετ' ἀγάπης τὰς πρώτας μου ἐμπνεύσεις καὶ ἀποπειράς, χύρουσα τὸ βάλαμον καὶ τὸ μειδίαμα τῆς στοργῆς αὐτῆς εἰς τὰς σποράδας σελίδας τοῦ ἐξωστρακισμένου, ὅσαι ἠδυνήθησαν νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τοῦ καλάμου αὐτοῦ ἤδη ἐπὶ τῆς ἀξένου ἐκείνης γωνίας τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος.

Ἐν Σκοπέλῳ 26 Σεπτεμβρίου 1918.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΕΛΛΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ¹

[[ΔΑΥΙΔ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ]]

Δὲν πρόκειται περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῆς μεγάλης παρὰ τὴν Πύλιν τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ θυσίας, ἣν πρώτην εὐλόγως ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὴν ὑμετέραν ἡ ἐπιγραφή τοῦ σημερινοῦ μου

ἀναγνώσματος. Δὲν θάγαγω σήμερον ὑμᾶς θεατὰς τῆς μοιραίας καταστροφῆς τῆς 29 Μαΐου 1453 κατὰ τὴν ἀξιωματιμώμενον ἐκείνην Ἰρίτην, καθ' ἣν ἡ βασίλισσα τοῦ Βοσπόρου πόλις περιεβλήθη τὴν ἐφεστρίδα τῆς δουλείας καὶ κατέσπασε σποδὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς. Ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξεν πολλάκις τὸ θέμα ἐξαιρέτων ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὁμιλιῶν, καὶ ἔναυλοι ἀντηχοῦσιν ἀκόμη εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν αἱ ἱλαρυραὶ καὶ συγκινητικαὶ διηγήσεις τοῦ Παπαρηγοπούλου καὶ τοῦ Πασπάτη. Δικαίως δὲ συνεχίνει ὁ περὶ τῆς ἀλώσεως λόγος καὶ δὲν θὰ παύσῃ ποτὲ συγκινῶν τὸν Ἕλληνα ἀκροατὴν, διότι ἡ πτώσις τῆς βασιλείδος τῶν πόλεων συνεπέφερε τὴν κατάλυσιν αὐτοκρατορίας ἑνδεκα αἰώνων, ἣς εἶνε μὲν ῥωμαϊκὴ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βᾶσις, ἀλλ' ἀπαρᾶνωρίστως ἑλληνικὸς ἀπέβη ἔπειτα ὁ μακρὸς βίος, πρὸς ὃν συνδέονται οὐ μόνον τοῦ παρελθόντος ἀλησιμόνητοι ἀναμνήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος ὀσβεστοὶ ἐλπίδες.

Ἄλλ' ἡ πτώσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶνε μὲν ἀναμφιλέτως τὸ βαρύτερον, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ ἔσχατον τραῦμα τὸ καταφερόμενον ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν πίπτει διὰ μιᾶς οὐδὲ εἶνε ἡ πτώσις κεραινοβόλος. Ἡ ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία παλαίει ἕνα ὄλον αἰῶνα ἐναντίον τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς ἰσχυρῆς καὶ τοῦ μέγους ἔθνους φροντικῶ καὶ πολεμοχαροῦς προβαίνοντων Ὀσμανιδῶν. Τοῦ Μωάμεθ προάγγελος εἶνε Μουράτ ὁ Α' καὶ τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου προηγείται ἡ ἄλωσις τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἣτις ἀναδεικνύεται ἤδη ἀπὸ τοῦ 1365 ἡ πρώτη ἐν Εὐρώπῃ προτεύουσα τῶν σουλτάνων πρὶν ἢ μετὰ δεκάδας ὕλας ἐτῶν στήσῃσι τὸν θρόνον αὐτῶν παρὰ τὸν Βόσπορον.

Εἶνε ἀληθῶς θαυμάσιον πῶς τὸ Βυζαντιανὸν κράτος, ἐν μέσῳ σηπεδονώδους εὐρισκόμενον παρακμῆς καὶ κατὰ μέρειν παλαιῶν δυσ, ερειῶν, κατορθώνει νὰ διατηρηθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει ἐγκατάστασιν τῶν Τούρκων ἐπὶ ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη. Ἄλλ' εἶνε ἔπ' ἰσχυρῆς θαυμάσιον πῶς ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν καταρρεῖ διὰ μιᾶς ἀπανταχοῦ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τοὺς Ῥωμαίους εἶχεν ἀρχεῖαι τῷ 145 π. Χ. μία νίκη τοῦ Μαιμίου πηλοῦ τοῦ κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ, ὅπως μεταβάλλωσι μετ' αὐτὴν ἀμαχητὶ τὴν ὄλην Ἀγαίαν, τὴν ὄλην Ἑλλάδα εἰς ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν. Ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος πίπτει μετὰ τὴν παρὰ τὴν Λευκοπέτραν μάχην ἀδόξως καὶ διὰ μιᾶς οἶονεὶ ἐξαρηζόμενος ἐξαπίνης ὑπὸ τὸ βαρὺ βῆμα τῶν ῥωμαϊκῶν λεγεῶνων. Ἄλλ' ὁ ἄλλως περιφρονοῦμενος βυζαντιανὸς κόσμος ἔχει ἀπέναντι τῶν Τούρκων

1 [[Κείμενον διαλέξεως ἀναγνωσθείσης ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. «Παργασσὸς» κατὰ τὸ 1915, καὶ ἐν Πάτραις κατὰ Μάρτιον τοῦ 1916. Οἱ πλήρεις τίτλοι τῶν πηγῶν εἰς ἃς ὁ συγγραφεὺς παραπέμπει εἶνε οἱ ἑξῆς: P. Fallmerayer, Gesch. d. Kaisertums Trapezunt, M. 1827. Wil. Heyd Gesch. des Levantenhandels im Mittelalter 1-2 Stuttg. 1879. G. Finlay — Tozer, A H. F. History of Greece 1—7 Ox. 1877 H. Vast, Le Cardinal Bessarion Pa. 1878. Κ. Σάθας, Τουρκοκρατούμενη Ἑλλάς Ἀθ. 1869. Λαόνικος Χαλκοκονδύλης Ἀποδείξεις ἱστοριῶν, ἔκδ. Βόννης 1843. Δούκα Ἱστορία Βυζαντινῆ, ἔκδ. Βόννης 1834. Κριτόβουλος Ἰμβριος, ἔκδ. C. Müller ἐν F. H. G. 5 1870 σ. 40—161. Γεώργ. Ἀμιρούτζης, ἐπιστ. τῷ Βησσαρίωνι ἐν Migne P. Gr. 161. 723 — 8. Ἰω. Εὐγενικός, Ἐκφρασις Τραπεζοῦντος ἐν Eustathii opera ed. L. Fr. Tafel 1832 σ. 370—3. Ἐκ σημειώσεων εὐρεθιασῶν ἐν τῷ χειρογράφῳ φαίνεται ὅτι ὁ Σ. Α. ἐσκόπει τὴν ἐν καιρῷ ἐκ νέου ἐπεξεργασίαν τοῦ θέματος, ἰδίᾳ δὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Ἀθ. Παπαδ. Κεραμέως. Σχετικῶς πρὸς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ τὸν Δαυὶδ Κομνηνὸν ὁ Σ. Α. ἐδημοσίευσε καὶ τὰ ἑξῆς τὰ ὁποῖα παραθέτομεν κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς καθ' ἡμῶν συντασσομένης βυζαντινῆς καὶ νεοελληνικῆς ἱστορικῆς βιβλιογραφίας: Ἡ ἄλωσις τῆς Τραπεζοῦντος καὶ ἡ Βενετία, ἐν Νέος Ἑλληνομνήμων Β' 1905 324—33. Τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ Δαυὶδ Κομνηνοῦ, αὐτόθι Ζ' 1910 86—7. Περὶ τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου τοῦ Δαυὶδ Κομνηνοῦ ὁ Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐν Νέος Ἑλληνομνήμων τ. Ζ' 1910 σ. 494—5, γράφει ὅτι «ὁ αὐτοκράτωρ συλληφθεὶς καθείρθη τῇ 26 Μαρτίου μηνὸς ἡμέρα δὲ Σαββάτω τοῦ ἔτους 1463, ἐκαταμήθη δὲ σὺν τοῖς τρισὶν υἱέσι τε καὶ τῷ ἀνεψιῷ ἰψ αὐτῷ εἰς 1463 πρώτη τοῦ μηνὸς ἡμέρα Νοεμβρίου, συμπεσοῦσα δὲ Κυριακῇ». Ὁ Σ. Α. ἐδημοσίευσε «τὰ τραπεζουντικῶν χρονικῶν τοῦ πρωτοσεβαστου καὶ πρωτονοταρίου Μιχαὴλ Παναρέτου, ἐν Νέος Ἑλλ. τ. Δ' 1907 257—95. Πρὸβλ. δὲ προσέτι καὶ Ἀ. Σκιᾶ, Διορθώσεις εἰς τὸ Χρονικὸν τοῦ Παναρέτου, ἐν Ν. Ἑλλ. Δ' 1907 σ. 490 καὶ Σ. Δάμπρου, Ἀπάντησις εἰς ἐρώτημα περὶ τοῦ Χρονικοῦ Παναρέτου τοῦ ἐν Ν. Ἑλλ. ζ' 1909 σ. 284—8. Πρὸς τούτοις Σ. Α. Ἡ περὶ ἀλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος ἐπιστολὴ τοῦ Ἀμιρούτζη, ἐν Ν. Ἑλλ. IB' 1915 σ. 476—8. Τραπεζουντικῶν Ὠροσκοπίων τοῦ ἔτους 1336, αὐτόθι ΙΓ' 1916 σ. 33—50. Ἐπιτύμβιον Ἀνδρονίκου νόθου υἱοῦ Ἀλεξίου Γ' Κομνηνοῦ αὐτοκράτορος Τραπεζοῦντος, αὐτόθι σ. 51—5. Βησσαρίωνος ἐγκώμιον εἰς Τραπεζοῦντα, αὐτόθι σ. 145-204.]]

πολύ μείζονα τῆς ἀντοχῆς. Ἡ Ῥώμη δὲν ἐχρειάσθη ὅπως ὑποδουλώσῃ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἀγῶνα μακρὸν οὐδ' εὗρεν ἀντιμετώπους αὐτῆς ἐν τῇ ἀκλεῶς πιπτούσῃ Ἀχαΐᾳ ἥρωας ἀναλόγους πρὸς τὸν Λυσιτανὸν Οὐιρίανθον ἢ τὸν Γαλάτην Οὐερκιγγετόριον. Ἡ Κόρινθος δὲν ἔπρῃσεν ὅπως ἡ Νουμαντία, εἰς ἣν εἰσῆλασεν ὁ Σκιπίων πατρῶν ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν λιμοκτονησάντων, τῶν αὐτοχείρων γενναίων ἀμυντόρων τῆς ἀτυχοῦς ἰσπανικῆς πόλεως. Ὁ Μόμμιος εὗρεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν Κόρινθον ἔρημον ὑπερασπιστῶν, οὐδ' ἀντετάχθη εἰς αὐτὸν ὁ Δίαιος ὁ τελευταῖος στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν, φρυγῶν εἰς τὴν πατρίδα Μεγαλόπολιν ὅπως αὐτοκτονήσῃ ἀνάνδρως, ὅπως ἀνάνδρως εἶχε φύγει πρὸ εἴκοσι καὶ τριῶν ἔτων πρὸ τοῦ Λιμίλλου Παύλου μετὰ τὴν ἐν Πύδνᾳ μάχην ὁ ἔσχατος βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, ὁ Περσεὺς, ὅστις καὶ παρεδίδοτο μετ' ὀλίγον εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἕρηγῶν μετὰ μικροψυχίας, ἥτις ἐξήγειρε τὴν ἀηδίαν καὶ αὐτῶν τῶν νικητῶν.

Εἰς μάτην λοιπὸν περιεφρονεῖτο ὁ βυζαντιανὸς ἑλληνισμὸς. Λέγω δὲ περιεφρονεῖτο, διότι ἤρχισε τέλος ὑποφώσκουσα παρά τε τοῖς ὁμογενέσι καὶ ἀλλοφύλοις ἱστορικοῖς καὶ φιλολόγοις ἢ δικαίωσις καὶ παλινορθώσις τῶν ἠδικημένων. Εἰς μάτην περιεφρονεῖτο. Ὁ βίος του ὑπῆρξε μακρὸς καὶ ἔνδοξος. Τοὺς οἴκους του καὶ τὰνάκτορα καὶ τοὺς ναοὺς κατηγλάισεν ἢ τέχνη, καὶ ἐκόσμησεν ὁ λόγος, τὴν κεφαλὴν του ἔστειραν ἀμέτρητοι δάφναι βαρβαρικῶν πολέμων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ θάνατός του ἐπαῖρε θάνατος ἥρωος.

Ὁ πίπτων ἑλληνισμὸς τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων δὲν ἀπέδειξε μόνον ὡς τελευταῖον μάρτυρα τὸν Κωνσταντῖνον. Καὶ πεσοῦσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου δὲν εἶχον ἐκλείπει αἱ παραδόσεις τοῦ οἴκου τῶν Παλαιολόγων, ἅς ζωηρὰς διετήρουν ἀκόμη ἐν Πελοποννήσῳ οἱ δεσπότες Θωμᾶς καὶ Δημήτριος. Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ τοῦ Κωνσταντίνου, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἀναγνωρίσαντες τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Μωάμεθ, οὐ μόνον κατώρθωσαν γὰρ συντηρήσωσι ἐν τῇ πελοποννησιακῇ χερσονήσῳ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐν μέσῳ τῶν επικινδύνων ἐπιθέσεων τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῆς ἀνεξαρτήτου ἐνεργείας διαφόρων Ἑλλήνων τιμαριωτῶν τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπέβαλον τὴν ἰδέαν τῆς ἀνακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Χρηστὰς δ' ἐνέπνεεν εἰς αὐτοὺς ἐλπίδας ὅχι μὲν τόσον ἢ παρὰ τῆς ἐπαμφοτεριζούσης Βενετίας λίαν ἀμφίβολος ὑποστήριξις, ὅσον ἢ προσδοκωμένη παρὰ τοῦ Βησσαρίωνος καὶ τοῦ Αἰγείου Σουλβίου Πικκολομίνη, καὶ ὡς ἀπλοῦ καρδινάλιου τὸ πρῶτον καὶ ὡς πάπα Πίου Β' κατόπιν, ὑποκίνησις σταυρο-

φορίας ἐναντίον τῶν Τούρκων. Ἐν δὲ τῇ νέᾳ ἐκείνῃ τρικυμῖᾳ ἦτις παρεσκευάζετο κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν οἶονεὶ δύο ἀγκυραὶ, ὧν ἀπαρασαλεύτως εἶχετο ὁ δύσελπις ἑλληνισμὸς, ἦσαν ὁ ἀτρόμητος Ἀλβανὸς Σκενδέρβητος καὶ ὁ Οὐγγρος ἥρωας Ἰωάννης Οὐνυάδης. Ἄλλ' ὁ ἐν ἔτει 1456 μετὰ τὴν γενναίαν κατὰ τοῦ Μωάμεθ ὑπεράσπισιν τοῦ Βελιγραδίου συμβὰς θάνατος τοῦ Οὐνυάδου καὶ ἡ ἐν ἔτει 1458 ἐπεληθούσα πτώσις τοῦ κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τοὺς τελευταίους Ἀτσαγιώλας ἐξελληνισθέντος δουκῆτος τῶν Ἀθηναίων, ἀφῆρσαν δύο τῶν κυριωτάτων στηριγμάτων τῶν δυναμένων γὰρ συντελέσωσιν εἰς διάσωσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἢ τοῦλάχιστον εἰς ἐπιβράδυνσιν τῆς καθολικῆς ὑποδουλώσεως. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὑπέκυπτεν εἰς τὸν νικηφόρον τοῦ Μωάμεθ στρατηγὸν Ὀμάρ, τὸν υἱὸν τοῦ Τουραχάν, ὁ δεσπότης τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου Θωμᾶς Παλαιολόγος, παραδίδων τὸ δεσποτάτον, ὅπερ μάτην ἐπειράθη ἔπειτα νάνακτῆσθαι, ἀποστατήσας μὲν ἀπὸ τῶν Τούρκων, συνδυάσας δ' ἐν ἐνόχῳ ἀπρονοήσιᾳ μετὰ τῆς ἀποστασίας ἐπίβησιν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ δεσπότη τοῦ Μιστρᾶ Δημητρίου. Μετ' οὐ πολὺ τῷ 1460 κατεφέρετο τὸ τελευταῖον τραῦμα: τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ ἑλληνισμοῦ. Αὐτὸς ὁ Μωάμεθ στρατεύσας εἰς τὰς δύο τελευταίους τῶν Παλαιολόγων καὶ κατέλυεν αὐτῶν τὰ δεσποτάτα. Ὁ δεσπότης τοῦ Μιστρᾶ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Κωνσταντίνου Δημήτριος ἔγεινε πενήτηρὸς τοῦ Μωάμεθ, ἀναγκασθεὶς γὰρ παραδῶσθαι εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα, καὶ διεληθὼν τὰ τελευταῖα τοῦ βίου ἔτη ὡς ὑπότροφος τοῦ κατακτητοῦ ἀπέθανεν ὡς μοναχὸς Δαυὶδ τῷ 1470 ἐν Ἀδριανουπόλει. Ὁ δὲ ἀδελφὸς τοῦ Δημητρίου Θωμᾶς, καταλιπὼν τὴν Πελοπόννησον, ἔζησεν ἐπὶ τινα ἔτη ἐν Ῥώμῃ ὡς ὑπότροφος τοῦ πάπα. Ἐκ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἡ μὲν πρεσβυτέρα θυγάτηρ Ἑλένη ἀπέθνησκε τῷ 1474 καλογραῖα ἐν Λευκάδι ὡς χήρα τοῦ βασιλέως τῶν Σέρβων Λαζάρου, ὁ υἱὸς Μανουὴλ ἔγεινεν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενάρχης οἴκου μεταστάντος εἰς τὸν ἰσλαμισμὸν. Ἄλλος υἱός, Ἀνδρέας καλούμενος, ἐξητελείξεν ἐν Ῥώμῃ τὸ ὄνομα τῶν Παλαιολόγων περικοσμῶν δι' αὐτοῦ ἄσπεμνον γύναιον, καὶ ἡ νεωτέρα θυγάτηρ Ζωὴ ἀνέβη τὸν θρόνον τῆς Ῥωσίας ὡς Σοφία σύζυγος Ἰωάννου Γ' τοῦ Βασιλείδου.

Εἰς τοιαύτην διασπορὰν καὶ κατάλυσιν τοῦ οἴκου τῶν Παλαιολόγων ἤγαγεν ἡ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καθυπόταξις τῆς Πελοποννήσου. Ἄλλ' ὁ ἑλληνισμὸς δὲν εἶχε καὶ μετ' αὐτὴν δύσει ἀπανταχοῦ. Ἐσώζετο ἀκόμη ἐλευθέρᾳ γωνίᾳ Ἑλληνικῆς γῆς, ἥτις ἠδύνατο ὑπὸ οἰωνοὺς αἰσιωτέρους γὰρ χρησιμεύσῃ ὡς κέντρον νέων ἀγῶνων, ὡς ὀρηκτῆριον παλιγγενεσίας. Τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο προπύργιον ἦτο ἡ Τραπεζοῦς. Ὅ,τι δὲν ἠδυνήθη

νά πράξη ὁ οἶκος τῶν Παλαιολόγων θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ κατορθώσῃ ἡ δυναστεία τῶν ἐν Τραπεζοῦντι αὐτοκρατόρων, τῶν Κομνηνῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος ἐπέπρωτο νὰ πέσῃ, ὁ δ' ἔσχατος αὐτῆς ὑπερασπιστὴς ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτωρ.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ χιονοσιβὰς τῆς τετάρτης σταυροφορίας συμπαρέσυρε καὶ τὸ βυζαντικὸν κράτος καὶ ὁ ὑπὸ τὸν τυφλὸν ὡς ὑπερενεγκοντούτη τῆς Βενετίας δόγην Ἐρρίκον Δάνδολον στόλος ἀνεκέρυττε τῷ 1204 αὐτοκράτορα τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων κυριευθείσης Κωνσταντινουπόλεως τὸν Γάλλον Βαλδουῖνον, ὁ ἐν μέσῳ τῆς πανωλεθρίας ἀναρρηθεὶς αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις μετήγαγε τὰ σήματα τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὴν ἀπέναντι μικρασιατικὴν ἀκτὴν, ὁπόθεν μετὰ ἑξορίαν πενήτηκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτων ὁ θρόνος μετηνέχθη καὶ πάλιν εἰς τὴν ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἀνακτηθεῖσαν πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου. Καὶ ἡ μὲν Νίκαια ἐπέστρεψε τὸ σκῆπτρον εἰς τὸ Βυζάντιον ἀφ' οὗ ἔμεινεν ὀλίγας μόνον ἔτων δεκάδας ἡ πιστὴ θεματοφύλαξ τοῦ ἑξορίστου ἀετοῦ τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας. Ἀλλ' οὐχ ὁμοίως καὶ ἡ Τραπεζοῦς, ἥτις τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ἔτος 1204, καθ' ὃ οἱ Φράγκοι κατελάμβανον τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀνεδεικνύετο ἔδρα νέου Ἑλληνικοῦ θρόνου, ὃν οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως φυγάδες Κομνηνοὶ ἔστησαν κατὰ τὸν νοτιοανατολικὸν μυχὸν τοῦ Εὐξείνου πόντου ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Κολχίδι, ἐν τῇ εὐδαίμονι ἐκείνῃ ἀποικίᾳ τῆς ἀρχαίας Σινώπης, ἥτις τὴν ἐμπορικὴν ἀκμὴν, ἣν εἶχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, διετήρησε καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὡς ἐκ τοῦ ἐπικαίρου τῆς θέσεως αὐτῆς, ἄτε κειμένη μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ μωαμεθανικοῦ κόσμου ¹.

Ἐν τοιαύτῃ ἐπικαίρῳ θέσει ἰδρῦθη ἡ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος ὑπὸ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τοῦ ἐγγόνου τοῦ ἄλλοτε αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου. Ὁ Ἀλέξιος Κομνηνός, τρέμων τὴν μῆνιν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσακίου τοῦ Ἀγγέλου, ὅστις καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Μανουὴλ ἐφόνευσε τῷ 1186, ἔφυγε πρὸς τὴν θείαν του Θάμαρ, τὴν βασίλισσαν τῆς Ἰβηρίας. Ὑπὸ ταύτης δὲ βοηθούμενος κατώρθωσε γὰ κατακτήσῃ τὴν Τραπεζοῦντα, ἀποσπῶν αὐτὴν μετὰ τῶν περιχώρων ἀπὸ τοῦ βυζαντιτικοῦ κράτους τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου ἔτους 1204, καθ' ὃ τὸ Βυζάντιον περιέλιπεν εἰς τοὺς Φράγκους.

Δὲν εἶνε θέμα τοῦ σημερινοῦ μου λόγου ἡ ἐκθεσις τῶν τυχῶν τῆς αὐτοκρατορίας ἐκείνης, ἥτις δὲν παρέδωκε καὶ πάλιν τὸ σκῆπτρον ὡς ἴ

πῆς Νικαίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ἐξηκολούθησε μὲν ὑφισταμένη καὶ ζῶσα ἴδιον βίον, ἐπέζησε δὲ καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ ὀκτὼ ὅλα ἔτη.

Ἡ Τραπεζοῦς, κειμένη παρὰ τὴν εὐφορον ὄροσειρὰν τοῦ Καυκάσου καὶ δυναμένη νὰ πορισθῇ ἀφθονον ξυλείαν ἐκ τῶν δασῶν τῆς Κολχίδος ἠϋξήθη ταχέως ἐπὶ τῶν μεγάλων Κομνηνῶν εἰς πόλιν πολυάνθρωπον κατὰ πολὺ βεβαίως ὑπερβαίνουσαν τὰς ἑκατὸν χιλιάδας κατοίκων. Μέγας δὲ ἦτο ὁ εἰς τὸ κράτος συγκομιζόμενος πλοῦτος, ὃν προεκάλει ἡ ἔκτακτος εὐφορία τῆς γῆς, ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων καὶ ἡ ἐπίκαιρος θέσις ὡς πρὸς τὸ μετὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἰνδικῆς ἐμπόριον ¹. Ἡ Τραπεζοῦς, ἀποβῆσα *ἐργαστήριον κοινὸν ἢ ἐμπόριον τῆς οἰκουμένης ἀπάσης*, ὡς ἐκάλεσεν αὐτὴν ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων τῆς τέκνων, ὁ Καρδινόςλιος Βησσαρίων, ἠϋξήθη μεγάλη καὶ πλουσία γενομένη εἰς τῶν κυριωτάτων σταθμῶν τοῦ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς τὴν δύσιν ἐμπορίου. Τὰ μέγιστα δὲ συνετέλεσαν εἰς ἐνίσχυσιν τῆς Τραπεζοῦντος διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐμπορικῆς αὐτῆς σημασίας, τοῦτο μὲν ἡ ὑπὸ τῶν Τατάρων ἐν ἔτει 1244 κατάλυσις τοῦ σουλτανάτου τοῦ Ἰκονίου, τοῦτο δὲ ἡ μετ' ὀλίγα ἔτη τῷ 1258 ὑπὸ τῶν Μογγόλων ἄλωσις τῆς Βαγδάτης, ἣν ἀντικατέστησεν ὡς νέον μέγα ἐμπόριον τῆς Ἀνατολῆς ἡ Ταυρίς. Οὕτως ἔκτοτε πλεῖστα ὄσα τῶν διὰ τὴν Δύσιν προορισμένων ἐμπορευμάτων τῆς ἐνδοτέρας Ἀσίας διήρχοντο διὰ τῆς Τραπεζοῦντος, διαμετακομιζόμενα ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν Δύσιν ὑπὸ μεγάλων ἐμπόρων ἐξ Ἑυρώπης, οἵτινες ἤρχοντο εἰς τὴν Τραπεζοῦντα ὅπως παραλάβωσιν οὐ μόνον τὰ προϊόντα τοῦ ἐγγωρίου πλοῦτου τῶν ποταμῶν χωρῶν, τοῦ ἀργύρου, τοῦ σιδήρου, τῆς στυπτηρίας, οὐ μόνον τὰ βιομηχανήματα τῆς φιλεργοῦ μικροτεχνίας τῶν Τραπεζοῦντιῶν, τὰ χρυσοποίκιλτα βλαττία καὶ κυλιχάρτια, τὴν μέταξαν καὶ τὰ ἔρια καὶ τὰ λιγὰ ὑφάσματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ρώματα τῆς Ἰνδικῆς, τὰ χρυσοῦφαντα τῆς Βαγδάτης καὶ τοῦ Καίρου, τὰ μετάξινα νήματα τῆς Σινικῆς, τὰ τεχνουργήματα τῆς Περσίας ². Ἐν τῷ εὐρυχώρῳ λιμένι τῆς Τραπεζοῦντος ἠγκυροβόλουν ἐν παντὶ χρόνῳ πλοῖα ἐκ Μασσαλίας καὶ Λιβούρνου, Γενούης καὶ Βενετίας καὶ συνηγνῶντο γραφικὴν παρέχοντες ἀντίθεσιν διὰ τῶν ποικίλων αὐτῶν ἐνδυμασιῶν οἱ ἐμποροὶ τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Παράλληλως δὲ πρὸς τὴν ἐμπορικὴν ταύτην ἀκμὴν τῆς Τραπεζοῦντος

¹ Fallmerayer σ. 315 κ. ἑ. Heyd II 95 κ. ἑ.

² Εὐγενικοῦ σ. 373. Heyd II σ. 96.

ἔβαινεν ἡ πολιτικὴ δύναμις τῶν μεγάλων Κομνηνῶν. Κράτος ἰδύμενον ἐν ταῖς ἀρίσταις ἡμέραις τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ νὰ ἔχη ἐντὸς τῆς χώρας δυνάμιν εἰκοσιπεντακισχιλίων ἰσπέων καὶ δυνάμενον νὰ διαθέσῃ ἔτησίως καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς ἀρχομένης ἤδη παρακμῆς περὶ τὰ 10,000,000 δραχμῶν ἠδύνατο βεβαίως νὰ προβῆ εἰς αὐξήσιν ταχεῖαν. Αἱ σημαῖαι τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, ὡς ἐκόσμιε ἡ εἰκὼν τοῦ πολιούχου τῆς Τραπεζοῦντος ἀγίου Εὐγενίου, προσεχώρουν νικηφόροι εἰς τὴν Κολχίδα καὶ τὴν Κιρκασίαν, τὴν Γεωργίαν καὶ τὴν Περσείαν, ὅλα τὰ νότια παράλια τῆς Μαύρης θαλάσσης μέχρι τῆς Παφλαγονίας καὶ αὐτὰς δὲ τὰς ἀκτὰς τῆς Κριμαίας. Οὕτως ἡ μεσαιωνικὴ Τραπεζοῦς ἐφαίνετο ἐπαναλαμβάνουσα μετὰ αἰῶνας τὸ θέαμα τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τοῦ Πόντου ἐπὶ τοῦ μεγάλου Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος, ἀρχόντος ἀπὸ τῆς Σινώπης τῶν θαλασσῶν τοῦ Εὐξείνου καὶ τῶν παρακειμένων χωρῶν. Καὶ ὅτε δὲ ἡ ταχεῖα αὐξήσις τῶν μεγάλων Κομνηνῶν ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Νικαίας τὸ πρῶτον καὶ ἔπειτα πρὸς τοὺς Σελδουκίδας Τούρκους, ἠδυνήθη ἡ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος νὰ ζήσει κραταιὰ ἐντὸς ὁρίων μᾶλλον περιορισμένων. Αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες πρὸς τοὺς κατ' ὀλίγον ἐνισχυομένους γείτονας Τουρκομάνους δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καταλύσωσι τὸ κράτος, τῆς δυναστείας αὐτοῦ ὑποστηρικθείσης ἀπὸ τοῦ 1282 διὰ τῆς μετὰ τῶν Παλαιολόγων τῆς Κωνσταντινουπόλεως κηδεστίας. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος ἐσμικρύνετο, ἐμφύλιοι ἀγῶνες καὶ ἐξωτερικοὶ πόλεμοι πρὸς Ἰβήρας, Τουρκομάνους καὶ Γενοσηνοὺς ἐφαίνοντο κλονοῦσαι αὐτήν, οἱ Κομνηνοὶ ἠναγκάζοντο ἐνίοτε νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν βίαν ξένης ἐπικυριαρχίας, ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ ζωτικὴ δύναμις τοῦ κράτους ἦτο τοιαύτη, ὥστε καὶ ἐν μέσῳ τῶν μυρίων ἐκείνων κινδύνων ἡ ἀνεξαρτησία διετηρεῖτο, ὁ θρόνος ἐστηρίζετο διὰ τῆς μετὰ ξένων δυναστῶν τῆς Ἀνατολῆς κηδεστίας, ἡ Τραπεζοῦς ἦνθιε ὡς ἐμπόριον πολυκίνητον καὶ ὁ ἄγιος Εὐγένιος ἔσωζε τὴν πόλιν, τὸ κράτος καὶ τὸν θρόνον.

Ἡ Τραπεζοῦς καὶ κρατουμένη ἐφαίνετο ἀκατάλυτος. Οὕτω διήλθον διακόσια τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα ἔτη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ποικίλης αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ κατακτητοῦ.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐπιπτεν ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων ἤρχεν ἐν Τραπεζοῦντι ἤδη ἀπὸ ἑπταετίας Ἰωάννης Δ' ὁ Κομνηνός, ὅστις ἀναβὰς ἐπὶ

† Pallm. σ. 336.

τὸν θρόνον ὡς ἀποστάτης καὶ φρονεὺς τοῦ πατρὸς, ἦτο ἥμισυ ἄξιος τοῦ ἐπιθέτου Καλοῖωάννης, ὅφ' ὃ εἶνε γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Δύο δὲ μόλις ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως στρατιὰ τουρκικὴ ὑπὸ τὸν πασᾶν Χιτήριμπεην, προβάσα κατὰ τῆς Τραπεζοῦντος, ἠγάγκασε τὸν Καλοῖωάννην νὰναγνωρίσῃ τὴν τουρκικὴν ἐπικυριαρχίαν ἐπὶ πληρωμῇ τριεσχίλιων χρυσῶν νομισμάτων κατ' ἔτος. Δαυὶδ δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Τραπεζοῦντιοῦ αὐτοκράτορος, μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς πρέσβης τοῦ Καλοῖωάννου, ὁμολόγησε τὴν ἐπονείδιστον, ἀλλ' ἀναπόδραστον ἐπέσχετο τὴν πόλιν.

Ἄλλ' ἡ συνθήκη ἐκείνη δὲν ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸ Τραπεζοῦντιον κράτος ἀπὸ βαρυτέρων συμφορῶν. Θέλων δὲ ὁ Καλοῖωάννης νὰ στηρίξῃ τὸν θρόνον καὶ νὰ περισώσῃ τὰ τελευταῖα λείψανα τῆς ἐλευθερίας δι' ἰσχυρᾶς συμμαχίας ὑπεσχέθη εἰς γάμον τὴν θυγατέρα Λίκατερίνην, ἥς περιώνυμον ἦτο κατ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολίην τὸ κάλλος, εἰς Οὐζούν Χασσᾶν τὸν ἐν Ἀμίδῃ τῇ παρὰ τὸν Τίγγριν (τῷ σημερινῷ Διαρβεσίρ) ἐδρεύοντα σουλτάνον τῆς Μεσοπρωταμίας. Ἐνῶ δὲ παρεσκευάζετο νὰ ἐπικτείνῃ καὶ περαιτέρω τὰς συμμαχίας, συνδεόμενος καὶ πρὸς ἄλλους τῶν Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν ἡγεμόνων τῆς γείτονος Ἀνατολῆς, δι' ὧν ἠδύνατο νὰποκατασταθῇ ἰσχυρὰ κατὰ τοῦ Μωάμεθ ἀμρικτυονία, ἐπεληλυθὼν κατέλαβε τὸν Καλοῖωάννην ὁ θάνατος τῷ 1458.

Ἡ Τραπεζοῦς εἰρέσθη σὺν τῷ θανάτῳ τοῦ Καλοῖωάννου ἐκτεθειμένη εἰς τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων. Ὁ θρόνος ἐμεινεν ὄρφανός, τοῦ Καλοῖωάννου καταλιπόντος μόνον ὄρφανα γόνον τετραετὴ υἱὸν καλούμενον Ἀλέξιον. Ἐν τῇ κρισίμῳ ἐκείνῃ ὥρᾳ κατέλαβε τὸν θρόνον ὁ θεῖος τοῦ ἀνηλίκου διαδόχου Δαυὶδ, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν εἶδομεν μεταβάντα εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Μωάμεθ ὡς πρεσβευτὴν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Καλοῖωάννου.

Δαυὶδ Κομνηνός ὁ τελευταῖος αὐτοκράτορ τῆς Τραπεζοῦντος, ἀντρεχόμενος ἐπὶ τὸν θρόνον, ἀνελάμβανε βασιλίαν κληρονομίαν καὶ στέμματα ἀκάνθινον, ὡς Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος πείραξε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου ψυχορραγοῦν τὸ κράτος τὸ βυζαντινῶν, οὕτω καὶ ὁ Δαυὶδ παρέλαβε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Καλοῖωάννου τὸ κράτος τῆς Τραπεζοῦντος ἐκπνέον· ἀμφότεροι εἶχον ἓνα καὶ μόνον προορισμόν, ὅχι νὰ θεραπεύσωσι τὸ θανασίμως νοσοῦν βασίλειον, ἀλλὰ νὰ παράσχωσι δίκην ἰατρῶν παρηγόρων εἰς τὸν ἐτοιμοθάνατον τὴν εὐθανασίαν. Τέσσαρα ἔτη καὶ ἡμισυ διήρκεσεν ἡ μακρὰ καὶ τελευταία αὕτη θυσία τοῦ Κωνσταντίνου μέχρι τῆς μοιραίας ὥρας κατ' ἣν ἠγιάσθη διὰ τοῦ μαρτυρίου. Ἀνάλογον, σχεδὸν

ἴσον χρόνον, κατὰ περίεργον σύμπτωσιν, τέσσαρα δὴλα δὴ ἔτη διήρκεσε καὶ τοῦ Δαυὶδ ἡ βασιλεία, διηγεσὲς μαρτύριον μέλλον πεπωμένως ναπολήξῃ εἰς ὀδύνην μείζονα τῆς τοῦ Κωνσταντίνου, διότι ὁ Δαυὶδ ἀτυχέστερος ἐκείνου, θιγόντος τὴν ἡμέραν τῆς ἀλώσεως, ἠναγκάσθη νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὴν πτώσιν τῆς Τραπεζοῦντος.

Ὁ τελευταῖος τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, πρῶτον αὐτοῦ καθήκον ἐθεόρησε νὰ συγκρίσῃ τὴν πρὸς τοὺς περιοίους ἡγεμόνας συμμαχικὴν πολιτείαν τοῦ ἀδελφοῦ. Ἡ ὠρεῖα ἀνεμῖα αὐτοῦ Λικατερίνη, ἧς τὴν χεῖρα ὁ πατὴρ Καλοϊωάννης εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν Οὐζόν Χασσάν ἢτοι Χασσάνην τὸν Μακρὸν τὸν ἡγεμόνα τῆς Μεσοποταμίας, ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἀμιδαν μετὰ πομπῆς¹, συνοδευομένη ὑπὸ πολλῶν Τραπεζουντίων πάφθενων καὶ εὐπατριδῶν, καὶ ὑπὸ μοναχῶν καὶ ἱερέων, οἵτινες ἐμελλον κατὰ τὴν ζήτην αὐτῆς ἀπαίτησιν νὰ περιστοιχίζωσιν ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Διαρβεκίρ τὴν Τραπεζουντίαν βασιλοπούλαν, ἧς ἐμελλε καὶ ὡς σουλτάννα τῆς Μεσοποταμίας νὰ τηρήσῃ τὴν πάτριον χριστιανικὴν πίστιν. Πλὴν δὲ τῆς συμμαχίας μετὰ τοῦ Χασσάνη συνεδέθη ὁ Δαυὶδ διὰ πιστῶν ὄρκων καὶ πρὸς τοὺς χριστιανικοὺς ἡγεμόνας τῆς Γεωργίας, Ἱμερηθίας, Μιγγελίας, ἧς ἐπέχει τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Κολχίδος καὶ κλιτικῆς Ἀρμενίας καὶ τὸν ἔτι ἀνεξάρτητον δυνάστην τῆς Σινώπης Ἰσμαὴλ καὶ ἄλλους μικρασιανοὺς βασιλίσκους οὐχ' ἦττον τοῦ Δαυὶδ φοβουμένους τὴν ἐπικράτησιν τῆς Μαίμεθ. Καὶ ἦσαν μὲν ὑπερβολικαὶ αἱ ἀξιώσεις καὶ αἱ ἐλπίδες, ὡς ἐστήριζεν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος εἰς τὰς συμμαχίας ἐκείνας, ἀλλ' ἦτο μέχρις αὐταπάτης εὐέλπις, κερδοζῶν, ὅτι μόνος αὐτὸς θὰ ἠδύνατο νὰ στρατολογήσῃ καὶ παρατάξῃ 20000 ἀνδρῶν², καὶ ἀναμένων, ὅτι εἰς καὶ μόνος τῶν συμμάχων ὁ ἄλλως ἀνίσχυρος ἡγεμὼν τῆς πτωχῆς καὶ δασύδας Μιγγελίας Λαδιακὸς ἐμελλε νὰ ποστεῖλῃ εἰς Τραπεζοῦντα τριακοντακισχιλίους ἐπικρούρους καὶ ὅτι ὁ μεγαλόνομος κύριος τῆς μικρᾶς μεταξὺ Κολχίδος καὶ Τραπεζοῦντος χώρας, ἧς σήμερον καλεῖται Ἱμερίτη ἐμελλε νὰ παρατάξῃ κατὰ τῶν Τούρκων συμμαχικὴν στρατιάν ἑξηκοντάκισχιλιῶν ὄρεινῶν. Οὐχ' ἦττον ὁ Κομνηνός, ἂν μὴ ἐπίστευεν αὐτὸς εἰς τὰ τοιαῦτα ὄνειρα καὶ τῆς κενᾶς ἐκείνας ἐλπίδας, προσεπάθει διὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν στηριζομένων ὑποσχέσεων νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος ὃν ἐμελλε νὰ ἀναλάβῃ σύμπραξιν τῆς Δύσεως.

Ἐπ' ὄνομα τῆς Χριστοῦ καὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ παρέθετε τοὺς

¹ Fallm. σ. 262, Finlay IV σ. 414.

² Fallm. σ. 264.

ἀριθμοὺς τῶν κατὰ μέγα μέρος φαντασιακῶν ἐκείνων συμμάχων, ἐπιστέλλων τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1459 πρὸς Φίλιππον τὸν ἀγαθὸν τὸν δούκα τῆς Βουργουνδίας¹. Εἰς 250,000 ἄνδρας ἀνήρχοντο κατ' ἐλάχιστον ὄρον αἱ δυνάμεις ὡς ὑπελόγιζεν ὁ Δαυὶδ, ὅτι ἐμελλε νὰ παρατάξῃ κατὰ τῶν Τούρκων. Τοιαύτην δ' ἔχων συμμαχικὴν στρατιάν εὐλόγως ἐζήτηε παρὰ τοῦ δουκὸς τῆς Βουργουνδίας ὡς μόνην χάριν νὰ συνεργήσῃ μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν ἡγεμόνων τῆς Δύσεως, οἵτινες ἐμελλον νὰ συνέλθωσιν ἐν Μαντούῃ τῆς Ἰταλίας, ὅπως δι' ἀντιπερισπασμοῦ κατὰ τῶν Τούρκων ἐν Κύγγαρια, ὅπου καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὐνιάδου ὁ δευτερότατος αὐτοῦ υἱὸς Ματθαῖος Κορβίνος γενναίως ἠγωνίζετο κατὰ τῶν Τούρκων, ἀπαμύνοσι τὸν κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος ἐπικείμενον κίνδυνον. Ὡς ἐπαύθον δὲ τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεως τοῦ Φιλίππου ὑπέσχετο ὁ Δαυὶδ τὴν βοήθειαν φαυτοῦ καὶ τῶν συμμάχων πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἀνύψωσιν τοῦ δουκὸς τῆς Βουργουνδίας ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος, γράφων πρὸς τὸν Φίλιππον, ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς ὁ Πάπας εἶχε γράψῃ πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐμελλε νὰ συνέλθῃ ἐν Μαντούῃ ἢ πρὸς σύσκεψιν περὶ σταυροφορίας ἐναντίον τῶν ἀλίστων σύνοδος. Καὶ ἀληθῶς δὲν ἐψεύδατο ὁ Δαυὶδ, ὑπῆρχεν ἐν Ρώμῃ ἐκτὸς τοῦ φιλογρίστου καὶ ἐχθροῦ τῶν Τούρκων Πάπα Πίου Β', Αἰνείου τοῦ Πικκολομίνι, ἀνὴρ ὅστις εἶπερ καὶ ἄλλος ἐνήργει καὶ ἐνδιέφερετο ὅπως ἡ Δύσις στρατεύσῃ ἐπὶ τὴν ἐξοιωμανιζομένην Ἀνατολίην. Ἦτο ὁ Ἑλληνοεκεῖνος, ὅστις εἶχε φορέσει τὴν πορφυρίδα καρδινάλιου μεταστὰς εἰς τὴν λατινικὴν πίστιν ὅχι τόσον ἐκ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ ὅσον ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ φανῇ ἀφέντιμος καὶ νὰ δράσῃ ὑπὲρ τοῦ καταπεπρωκότος Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Κομνηνὸς ἀπέβλεπε βεβαίως μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνοεκεῖνον καρδινάλιον, τὸν Βησσαρίωνα, διότι ὁ πολύτροπος ἐκεῖνος καὶ πανίσχυρος ἐν τῇ παπικῇ αὐτῇ ἦτο ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ πάπα, ἦτο Τραπεζοῦντιος τὴν πατρίδα καὶ μετ' ἄλλους καὶ βάρυθυμίας, ὡς εἰκόσ, ἐμάνθανε τὴν κρείσμον θέσιν καὶ τὸν ἄκρον κίνδυνον τῆς προσφιλοῦς γενετείας, ἐν ἧ εἶχε διέλθει εὐέλπις τῆς παιδικῆς του ἡλικίας τὸ χρυσᾶ ἔτη. Μεταξὺ δὲ τῆς πατρίδος Τραπεζοῦντος καὶ τῆς ἀγαπητῆς Πελοποννήσου ὅπου εἶχε νεαρὸς ἐπὶ μακρὸν ζήσει, εὐλόγως ἦτο διανεμημένη ἴση ἡ ἀγάπη τοῦ καρδινάλιου.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1459 συνήλθε τέλος ἡ σύνοδος ἐν Μαντούῃ. Πα-

¹ Fallm. σ. 266.

ρέστησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν αἰτούμενων βοήθειαν, ἔφθασαν τὰγγέλματα τῶν ἠττημένων, τὰ αἰτήματα τῶν καταδυναστευομένων τεινόντων χεῖρας ἱκετευτικὰς πρὸς τὴν χριστιανικὴν Εὐρώπην. Ἡ Πελοπόννησος εἶχε πέσει. Ἡ Ῥόδος, ἡ Κύπρος, ἡ Λέσβος ἐζήτουν βοήθειαν κατὰ τῶν στόλων τοῦ Μωάμεθ τῶν λυμαινομένων τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας. Τετορευμένη ἠκούσθη τοῦ σοφοῦ πάπα ἡ φωνή, ἀναμνησκόντος τοὺς ἀρχαίους πολέμους τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν, τὰς ἀποδείξεις περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ὀλίγαι λέξεις περὶ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν νικῶν τῶν Οὐγγρων καὶ τῶν Ἀλβανῶν, τοῦ Οὐνιάδου καὶ τοῦ Σκενδέρβει. Ἀπ' ἐναντίας πολλὰ παραπομπὰ, πολλὰ χωρία ἀρχαίων συγγραφέων, ἀπροσδιόνυσος ἐπίδειξις πολυμαθείας. Μετὰ τοιοῦτον λόγον ἡ κατακλιθεὶς τοῦ πάπα παραρημήσαντος εἰς τὴν σταυροφορίαν διὰ τῆς κραυγῆς «ὁ Θεὸς τὸ θέλει» ἀφῆκε ψυχρὰν τὴν φιλόχριστον συνέλευσιν. Σθεναρὸς ἠκούσθη μετὰ τὴν προσλαλίαν τοῦ πάπα ὁ λόγος τοῦ Βησσαρίωνος λαλήσαντος ἀπὸ μέρους τοῦ συνεδρίου τῶν καρδιναλίων. Ἐν ᾧ ὁ πάπας ἤντηε τὰ ἐπιχειρήματά του ἐκ τῶν βιβλίων, ὁ Τραπεζούντιος καρδιναλίως ἐλάλησε πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν χριστιανικῶν κυβερνήσεων ὡς ἀνὴρ τῆς πείρας καὶ τῶν περιστάσεων, καταστρόφων ἀριθμούς, περιβάλλον τὴν κατανάγκην τῶν πραγμάτων, δεικνύων αἰμάσσουσαν τὴν καρδίαν του, τὴν ἑλληνικὴν του καρδίαν. Ἡ συνέλευσις ἤτις εἶχεν ἀκούσει σιωπῶσα τὰς κλασικὰς ψυχρολογίας τοῦ Λινείου Σιλβίου δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ συγκινηθῆ ἕως δακρύων οἷονεὶ βλέπουσα ζωντανὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς τὴν σπαρακτικὴν εἰκόνα τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἣν εἶχε χαράξει ὁ Καρδιναλίως οἷονεὶ διὰ τοῦ αἵματος αὐτῆς τῆς καρδίας. «Τὶ νὰ οἶς εἶπω τέλος; εἶπεν ὁ Βησσαρίων. Τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν μοναδικὴν ἐν τῷ κόσμῳ, τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων, τὴν ἔδραν τῆς αὐτοκρατορίας, τὴν νέαν Ῥώμην, τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, ᾧ συμφερὰ καὶ ἀπελπισίως, τὴν εἶδομεν κυριευομένην, λαφυραγωγουμένην, καθημαγμένην, ἀτίμως σιλούμενα πάντα τῆς τῆς θανατῆς καὶ πᾶν ὅ,τι περιεῖχε. Εἶδομεν τοὺς ἀνδρας σφαζομένους ἢ ὑπαγομένους εἰς τὴν ὀμότητα τοῦ ἀνδραποδισμοῦ, τὰς γυναῖκας βιαζομένας, τὰς παρθένους ἀρπαζομένας, τὰς μοναχὰς ἀτιμαζομένας, τοὺς νεανίας φονευομένους ἀνηλεῶς, τοὺς ἐφήβους ἀποκτεινομένους ἢ ἐπιφυλασσομένους εἰς ἐπονειδίστους ἀτιμώσεις, τὰ νήπια ἀρπαζόμενα ἀπὸ τῆς ἀγκάλης καὶ τῶν φιλημάτων τῆς μητρὸς καὶ παραδιδόμενα εἰς αἷμα καὶ σφαγὴν, τοὺς γέροντας λακτιζομένους ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἵππων,

τὰς δεσποίνας διχοτομουμένας διὰ τοῦ ξίφους (ὡ σκληρότης πρωτάκουστος) ὡς καὶ τὸν καρπὸν τῶν σπλάγχων των καὶ τὰς τρυφερωτάτας τῶν κορασίδων, ὅποια εἰκόν! Καὶ τί νὰ εἶπω περὶ τῶν ναῶν ἐκείνων τῶν τόσο λατρευομένων, τῶν περισσοτέχνως κεκοσμημένων τὸ αἰσχρὸν ἔθνος τῶν Τούρκων ἐβεβήλωσε πάντας. Ἐτεμάχισαν τὰ ἀγάλματα τῶν ἁγίων. Κατεμόλυναν διὰ πηλοῦ καὶ ῥύπων τὰς ἁγίας εἰκόνας ὅσαι δὲν ἦσαν τοιχογραφίαι. Τὰ ἱερὰ ἡμῶν ἐνδύματα καὶ τὰλλα σκεπάσματα ἅτινα ἐχρησίμευον πρὸς ἐπικάλυψιν τῶν ἁγίων ἀγνῶν μυστηρίων (οἴμοι! πῶς νὰ τὸ εἶπω;) μετέβαλον εἰς καλύμματα τῶν ἵππων καὶ τῶν κυνῶν των διὰ νὰ γελοποιήσωσι τὴν ἡμετέραν πίστιν. Νὰ εἶπω ἢ νὰ παρασιωπήσω τὴν φρικτοτάτην τῶν βεβηλώσεων των, ἢ τὴν εἶπω δειλῶς καὶ τρέμων ὄλος. Ἐπὶ τῆς ἁγίας εἰκόνης τῆς Παρθένου, τῆς πασῶν τιμωτάτης, ἦν ὄλος ὁ λαὸς ἰδίᾳ ἐλάτρευεν, ἀφ' οὗ τὴν ἀπεκόσμησαν τοῦ χρυσοῦ αὐτῆς καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τῶν λίθων τῶν πολυτίμων οἱ ἱερόσυλοι ἐκείνοι καὶ δῆμοι ἐκοίψαν κρέας, ἔπειτα τὴν κατεπάτησαν διὰ τῶν ποδῶν, τὴν κατεμίλισαν εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ τέλος τὴν παρέδωκαν εἰς τὰς φλόγας... Τὰς εἰκόνας αἵτινες παρίστανον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν τὸν Χριστὸν τὸν σωτήρα μας τὰς ἐτύπησαν διὰ τῶν βελῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀκοντίων ὡς ἄλλοτε οἱ Ἰουδαῖοι ἐνυτταν διὰ τῆς λόγξης τὰ πλευρὰ τοῦ θεανθρώπου καὶ ὡς ἐκείνοι οὕτω καὶ οἱ Τούρκοι ἐπαυελάμβανον «σώσατ' ἑαυτὸν, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς»¹.

Κατόπιν τοιοῦτων συγνηύσεων οἱ ἐν Μαντούῃ συνεβλήοντες διελύθησαν μετὰ τὴν ὑστάτην ἐκείνην σύνοδον ὑποσχόμενοι κοινὴν σύμπραξιν κατὰ τῶν ἀπίστων. Ἀλλὰ τὸ ἔργον ἐδεῖτο ἀκόμη πρὸς τελεσφόρον ἐπιχείρησιν μακρῶν ἀγῶνων ἐν οἷς διεκρίθη ὁ Βησσαρίων δίκην ἀποστόλου πρεσβεύων ἀπὸ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀπὸ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν Βενετίαν. Ἐν ᾧ δὲ ἔνεκα τῶν ἀξιώσεων τῶν νέων σταυροφόρων καὶ τῶν ἀντιμαχομένων συμπερόντων ἡ προθυμία μετεβάλλετο εἰς ἀναβολὴν καὶ τέλος ἡ ἀναβολὴ εἰς ἀδιαφορίαν καὶ ναυάγιον, ὁ Μωάμεθ προεχώρει νικητῆς καὶ οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς εἰς μάτην ἀνέμενον τὴν βοήθειαν τῆς Δύσεως. Ματαίως ἔγραφεν ὁ Πίος πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Βουργουνδίας, ὃν ἐψύχραινεν ἡ ἀδιαφορία καὶ αἱ ἐνστάσεις τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ'.² «Ἐγὼ θέλω στρατεύσει. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ σωματικὴ ἀσθένεια καὶ τὸ ἱερατικὸν σχῆμα μοὶ ἀπαγορεύουσι νὰ πολεμήσω. Ἀλλὰ θὰ μιμηθῶ τὸν ἅγιον πατριάρχην Μωϋσῆν, ὅστις πρὸς

¹ Vast σ. 240.

² Σάθας Τουρκ. Ἑλλάς σ. 8.

» ἠύχεται, ἐν τῷ ὄρει ἐν ᾧ ὁ Ἰσραήλ ἐπολέμει τοὺς Ἀμαλικίτας. Γοι-
 » κληνὴς ἐπὶ τῆς ὑψωμένης πρύμνης τοῦ πλοίου, θὰ θέσω ἔμπροσθέν
 » μου τὴν ἀγίαν εὐχαριστίαν καὶ μὲ καρδίαν συντετριμμένην καὶ τετα-
 » πεινωμένην θὸ ζητήσω παρὰ τοῦ κυρίου τὴν νίκην διὰ τοὺς στρατιώτας
 » μου». Εἰς μάτην ὁ ἱερὸς λόγος τοῦ Βησσαρίωνος καὶ τοῦ Πίου. Ἡ Δύσις
 ἔμεινε κωφή. Ὁ δὲ πάπας ἀντὶ στρατιῶν, ὡς ἐφαντάζετο εὐλογου-
 μένας ὑπὸ τῆς δεξιᾶς του, μόνην βοήθειαν ἠδυνήθη νὰ στείλῃ εἰς τὴν
 Ἀνατολὴν καὶ Δαυὶδ τὸν Κομνηνὸν μνηστήριον τινὰ μοναχὸν Λουδο-
 θῆζον καλούμενον, ὅστις ἠρκέσθη νὰ διέλθῃ ἐκ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ
 τῶν συμμάχων τῆς αὐτοκρατορίας χωρῶν, συμπαραλαμβάνων διαβε-
 βαιώσεις καὶ ἐπιστολάς καὶ πρέσβεις ματαίως διαβεβαιοῦντας τὸν πάπαν
 ὅτι ἡ Ἀνατολή ἦτο πρόθυμος νὰ συμμετόσχη τοῦ ἀγῶνος, οὗ ὁ μὲν
 Πίος ἦτο μετὰ τοῦ Βησσαρίωνος ἐνθερμος ζηλωτής, νοθερὸς δὲ ὑπο-
 στηρικτῆς ἢ Χριστιανικῆ Εὐρώπῃ.

Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος, βλέπων ὅτι εἰς μόνους τὰς ἐν
 τῇ Ἀνατολῇ συμμάχιας θὰ ἠδύνατο νὰ στηριχθῆ ἀνέθηκεν πρὶν ἢ ἀναρ-
 ρῆναι τὸν κύβον τὴν ἐντολὴν εἰς τὸν σύμμαχον Χασσάνην νὰ ἐνεργήσῃ
 παρὰ τῷ Μωάμεθ τὴν ἀπὸ τοῦ φόρου, ὃν εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν σουλ-
 τάνον ὁ Καλοϊωάννης, ἀπαλλαγὴν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος.
 Εἰς δὲ τὰς παρακλήσεις τῆς ὥραιας του Ἑλληνίδος συζύγου πειθόμενος
 ὁ ἡγεμὼν τῆς Μεσοποταμίας ἀπέστειλεν τῷ 1459 εἰς Κωνσταντινού-
 πολιν πρὸς τὸν σουλτάνον πρέσβεις ὑποβάλλοντας τὸ αἶτημα τοῦ Δαυίδ.
 Ὁργίλος ἀπήντησεν εἰς τοὺς πρέσβεις ὁ Μωάμεθ, ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὸ
 μάθωσι τίνας παρακλήσεις πρέπει νὰ πευθύνωσιν εἰς τὸν βασιλέα ¹.
 Ἄλλ' ἢ ἀνωμαλία τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον πραγμάτων μέχρι τῆς
 ὀριστικῆς αὐτῆς καθυποτάξεως ἀπέστειλεν ἐπὶ τινα χρόνον τὴν στρατείαν
 τοῦ σουλτάνου ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα, ἣν ἔτι εὐχερεστέραν κατέστησεν ἢ
 μετὰ τοῦ Σκενδέρβη συνομολόγησις εἰρήνης (τὸν Ἰούνιον 1461) ².

Τέλος δὲ τῷ 1461 διέταξεν ὁ Μωάμεθ μεγάλας παρασκευὰς ἐν
 Προύσῃ τῆς Βιθυνίας. Οὐδεὶς ἐγνώριζε τὸν σκοπὸν τῆς παρασκευαζομέ-
 νης ἐκστρατείας, οὐδ' αὐτοὶ οἱ στενότατοι πρὸς αὐτὸν συνδεδεμένοι. Ὅτε
 δὲ ὁ νομοδιδάσκαλος, ἦτοι ὁ καθὴς αὐτοῦ θαρρήσας ἠρώτησεν αὐτὸν
 ἐναντίον τίνος χώρας ἐγίνετο ἡ μεγάλη ἐκείνη κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν
 παρασκευή, ὁ Μωάμεθ ὀργίλως ἐμβλέψας πρὸς αὐτὸν «μάθε, φίλε, τῷ
 εἶπε, πῶς ἂν εἴξουρον, ὅτι μία τῶν τριῶν τοῦ πάγονός μου εἶχε συν-

εἶδησιν τοῦ μυστικοῦ μου ἤθελον τὴν ἀποσπάσει καὶ τὴν ὀίσει εἰς τὸ πῦρ».

Ὅτε δὲ ἠτοιμάσθησαν τὰ πάντα, διέταξεν ὁ Μωάμεθ τὸ θέρος τοῦ
 1461 τὸν στόλον νὰ ἐκκινήσῃ ἐκ τοῦ Βοσπόρου. Τὸν ὄριθμον τῶν
 πλοίων δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν ἀκριβῶς διὰ τὴν διαφωνίαν τῶν
 πηγῶν. Αὐτοὶ οἱ σύγχρονοι διαφωνοῦσι. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀναφέρουσι
 πλοῖα ὀλίγον περισσότερα τῶν ἑκατόν ¹, ἄλλοι διακόσια ², ἄλλοι δὲ
 τέλος τριακόσια πλὴν τῶν σκευαγωγῶν καὶ τῶν φερόντων τὰς πολεμικὰς
 μηχανάς ³. Ἐπλευσε δὲ ὁ στόλος κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Σινώπην, εἰς
 ἣν ἐπορεύθη κατὰ ξηρὰν καὶ αὐτὸς ὁ Μωάμεθ ἀπὸ τῆς Προύσσης.
 Ἠγεῖτο δὲ στρατιᾶς, ἣτις ἐλέγετο συγκροτουμένη ἐξ ἱππέων μὲν ἑξηκον-
 τακισχιλίων, ἐκ πεζῶν δὲ ὀδοίκοινα χιλιάδων (ὑπὲρ τὰς 250,000
 Ἀμιρούτζης ἐν ἐπιστολῇ) πλὴν τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμένων
 εἰς τὴν στρατιάν ⁴ καὶ πλήθους ἱππῶν καὶ ἵποζυγίων καὶ ἡμιόνων ἀγθο-
 φόρων καὶ καμήλων ⁵. Σκοπὸς δὲ τοῦ Μωάμεθ, ἐλαύνοντος ἐπὶ τὴν
 Σινώπην, ἦτο νὰ καταλάβῃ τὴν ἀξιόλογον ταύτην καὶ πλουσίαν γείτονα
 δὲ τῆς Τραπεζοῦντος πόλιν καὶ νὰ καταλύσῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὄρχοντος
 ἐν αὐτῇ συμμάχου τῶν Τραπεζοῦντιῶν Ἰσμαήλ, μεθ' ὃν ἐσκόπει νὰ
 προσβάλλῃ τὸν Οὐζοῦν Χασσάνην. Κατὰ τοιοῦτον δὲ τρόπον ἐμελλε νὰπο-
 μονώσῃ τὸν Δαυίδ, καταβάλλων τοὺς δύο κυριωτάτους τῶν συμμάχων
 τῶν συμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ μακρῷ καταλόγῳ τοῦ μεγάλου Κομνη-
 νοῦ, μᾶλλον δ' εἰπεῖν τοὺς δύο μόνους τοὺς θέλοντας νὰ βοηθήσωσιν
 αὐτὸν ἢ δυναμένους νὰ πράξωσι τοῦτο τελεσφόρως. Καὶ ἡ μὲν ἐξουθε-
 τέρωσις τοῦ Χασσάνη ἐμελλε νὰφαιρέσῃ ἀπὸ τοῦ Δαυίδ τὸν ἀσφαλέστατον
 τῶν συμμάχων, οὗ ἡ ἐπικουρία ἦτο πιθανὴ διὰ τὴν μετὰ τοῦ οἴλου τῶν
 Κομνηνῶν κηδεστίαν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μεσοποταμίας καὶ τὴν ὑπαρξίν
 κοινῶν συμφερόντων. Καταλύων δὲ τὸν ἡγεμόνα τῆς Σινώπης Ἰσμαήλ,
 οὗ ἡ ἐκτίκησις ἦτο ἄλλως ἢ εὐκολωτάτη ἀφετηρία πρὸς εὐδόκιμον προ-
 χώρησιν τοῦ σουλτάνου ἐν τῇ στασιαζούσῃ βορείᾳ Μικρῇ Ἀσίᾳ, ἠδύνατο
 νὰ προσδοκᾷ ὁ Μωάμεθ τὸν ἀνεμπόδιστον κατάπλουον εἰς τὴν Τραπε-
 ζοῦντα διὰ θαλάσσης. Περὶ τῶν λόγων τῆς ἐπὶ τῆς Σινώπης ἐπιθέσεως
 ἴδ. Κριτόβ. IV, 3, 8. Διὰ τούτους λοιπὸν πιθανώτατα τοὺς λόγους

¹ Ἀμιρούτζης.

² Δούκας J. 340, 22.

³ Κριτόβουλος σ. 138 (IV, 2, 1).

⁴ Κριτόβουλος IV. 3, 3.

⁵ Κριτόβ. IV, 3, 1.

¹ Χαλκοκονδ. σ. 491 κ. ε.

² Δούκας σ. 341, 3 κ. ε., Finlay σ. 416.

δὲν ὤρμησεν κατ' εὐθείαν ὁ σουλτάνος ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μυστικότης ἣν ἐπέδωκε περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν παρασκευῶν. Δι' αὐτῆς ἀληθῶς κατορθώθη γὰρ ποιηθῶσι μὲν οἱ ἔτι ἀνεξάρτητοι δυνάσται τῆς Ἀνατολῆς καὶ κυρίως οἱ προσδοκώμενοι σύμμαχοι τοῦ Δαυὶδ, ἀλλὰ καὶ νάπατηθῶσι, πιστεύοντες, ὅτι ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα ἐγένετο ἡ παρυσκευή· ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀπάτης αὐτῶν ταύτης ὑπῆρξεν ὅτι εὐρέθησαν ἀπαράσκευοι νάνταπεξέλιθωσι πρὸς τὸν Μωάμεθ στρατεύσαντα τέλος. Ἰδίως δ' εὐρέθη ἡπατημένος ὁ Ἰσμαήλ. Fallm. σ. 274.

Ὁ Ἰσμαήλ συνορῶν τὴν ἀθρόαν ἔφοδον τοῦ Μωάμεθ¹ καὶ ἰδὼν τὴν Σινώπην περιστοιχισθεῖσαν κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, δὲν ἠθέλησε κἄν γὰρ σκεφθῆ περὶ ἀντιστάσεως· εἰ καὶ ἠδύνατο ἔχων καὶ ἰσχὺν καὶ ὄχυράν πόλιν καὶ πλοῦτον². Ἀπεφάσις λοιπὸν γὰρ παραδοθῆ³, τοῦτ' ὅπερ καὶ ἔπραξεν ἐλθὼν εἰς λόγους συνδιαλλαγῆς πρὸς τὸν Μωάμεθ καὶ λαβὼν εἰς ἀντάλλαγμα τῆς Σινώπης καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἀρχῆς, παραδοθείσης εἰς τὸν κατακτητὴν, γῶραν ἀρίστην καὶ εἴφορον ἐν Εὐρώπῃ, τὴν τῶν Σκοπῶν.

Ὁ δὲ Μωάμεθ παραλαβὼν τὴν Σινώπην καὶ παραδοὺς τὴν ἀρχὴν τῆς γῶρας εἰς ἓνα τῶν περὶ αὐτὸν (Δούκας σ. 342, 15), κατέλαβε τὴν παραλίαν Ἀμισόν, ἔπειτα δὲ τραπεῖς πρὸς νότον διὰ τῆς Ἀμασειᾶς καὶ τῆς Σεβαστείας προεχώρησεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, βαίνων εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐναντίον τοῦ Χασσάνη. Ὁ ἡγεμὸν τῆς Μεσοποταμίας δὲν ἐράνη τὸ κατ' ἀρχὰς μικρόψυχος ὡς ὁ Ἰσμαήλ, ἀλλὰ μαθὼν τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Μωάμεθ ἠθροισε δύναμιν καὶ ἔστειλεν αὐτὴν ὅπως καταλάβῃ τὰς παρόδους τοῦ ὕρου Ταύρου⁴ καὶ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ Σουλτάνου. Ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ Χασσάνης εὐέλπις ἔστρατοπεδεύετο ἐπὶ τῆς κλεισσορείας ἐκείνης, ὁ Μωάμεθ δι' ἀτραπῶν δυσβάτων ὑπερφυλαγγίσας τὸν πολέμιον διέβη⁵ τὸ ὄρος καὶ μετὰ κοπιωδεστάτην πορείαν τῆς στρατιᾶς διαγέσασαν δεκαεπτὰ ὅλας ἡμέρας

¹ Κριτόβ. IV, 3, 5 κ. ε.

² Ἰδ. περὶ Σινώπης καὶ πλούτου Ἰσμαήλ διὰ μακρῶν παρὰ Finlay IV, 118, Fallm. 274.

³ Κατὰ τὸν Δούκαν 341, 19 εἶχεν ἐπιληφθῆ διαπραγματεύσεων πρὸς τὸν Μωάμεθ ἤδη πρότερον διὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ, ἀποσταλέντος πρὸς τὸν νικητὴν ἤδη στρατοπεδεύοντα ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας κατὰ τὴν ἀπὸ Προύσης εἰς Σινώπην πορείας. Ἰδ. περὶ τῆς παραδόσεως Ἰσμαήλ Δούκ. σ. 342.

⁴ Κριτόβ. IV, 4, 4.

⁵ Κριτόβ. IV, 4, 5.—VI, 1.

ἔφθασε πλησίον αὐτῆς τῆς πρωτεύουσας τοῦ Χασσάνη. Μαθὼν δὲ ὁ Χασσάνης τὴν αἰφνιδίαν ἐκείνην ἔφοδον ἔστη ἐνεὸς καὶ προβλέπων τὴν ἦταν ἑαυτοῦ καὶ πτώσιν, ἔστειλε πρὸς τὸν Μωάμεθ τὴν μητέρα Σαραχουτοῦν¹ μετὰ δάσων πολλῶν ἀπολογούμενος καὶ ζητῶν συγγνώμην καὶ προσφέρων εἰς τὸν κατακτητὴν τὴν φιλίαν αὐτοῦ καὶ τὴν συμμαχίαν, ἣν καὶ ἐδέχθη ὁ Μωάμεθ.

Ἡ δὲ προσχώρησις τοῦ Χασσάνη εἰς τὸν κατακτητὴν, ἐπερχομένη μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς Σινώπης καὶ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἐκνίκησιν ἄλλων νικῶν τουρκομανικῶν σιφῶν καὶ τὴν καταπτόησιν πάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς ὧν τὴν φιλίαν ἠδύνατο γὰρ ἐπιβῆ Δαυὶδ ὁ Κομνηνός, ἐσήμαινε τὴν ἐγκατάλειπν τῆς ἀτυχοῦς Τραπεζοῦντος, ἣς εἶχε σημάνει ἡ τελευταία ὥρα. Εἰς μάτην ἡ Σαραχουτοῦν εἶχε πειραθῆ ἐν τῇ πρὸς τὸν Μωάμεθ πρεσβείᾳ αὐτῆς γὰρ πείσῃ καὶ τὸν Κομνηνὸν εἰς προσχώρησιν πρὸς τὸν Σουλτάνον. Εἰς μάτην εἶχεν ἐπιζητήσῃ νάποτρείπῃ τὸν Μωάμεθ ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα στρατείας, παριστάνοισα εἰς αὐτὸν τὴν δυσχερείαν τῆς διαβίσεως ὁρέων ἡλιβάτων καὶ φεράγγων κρημνωδῶν καὶ δυσχωριῶν δυσδιεξιτήτων. Εἰς μάτην παρίστανε εἰς αὐτὸν ὅτι ἐμίλλον γὰρ ἐπιλίποισιν αὐτὸν τὰ ἐπιτήδεια κατὰ τὴν δυσάντη πορείαν².

Τοιαῦται δυσκολίαι δὲν ἠδύνατο γὰρ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ, ὅστις εἶχεν ἤδη παράσχει ἐπανελημμένως τραγὰ δειγμάτα τοῦ ἀπτοήτου αὐτοῦ χαρακτήρος, καὶ εἶχεν ἄλλως ἀνυπερβίετον ἀπόφασιν γὰρ καταλύσῃ τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Τραπεζοῦντος.

Ἦδη πρὸ τῆς ἐπὶ τὸν Χασσάνην ἐκστρατείας ἀμέσως μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Σινώπης ὁ Μωάμεθ εἶχε διατάξῃ τὸν στόλον γὰρ πλεύσῃ ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα³. Ὁ Κασίμης καὶ ὁ Ἰαγούπης, καταπλεύσαντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Δαυὶδ, ἀπεβίβασαν τοὺς ἀνδρας τοῦ στόλου. Ταχεῖς ὤρμησαν ἐπὶ τοὺς ἀποβάντας οἱ Τραπεζοῦντιοι, ἐξελιθόντες τῆς πόλεως, ἀλλ' ἠττηθέντες ἠναγκάσθησαν γὰρ κλεισθῶσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν⁴. Ἦτο δὲ ἡ Τραπεζοῦς ἱκανῶς ὄχυρά, ὥστε καὶ ἠδύνατο νάντισταθῆ, ἐφ' ὅσον ἐπιλορχεῖτο μόνον ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κασίμην καὶ Ἰαγούπην ἐπιβατῶν τοῦ στόλου,

¹ Κριτόβ. VI, 2. Χαλκ. 491, 12. Saad-eddin παρὰ Fallm. σ. 275.

² Saad-eddin παρὰ Fallm. σ. 275.

³ Κριτόβ. IV, 4, 1. Χαλκ. 404, 6.

⁴ Κριτόβ. IV, 7, 1.

δὲν συμπαρίστατο δὲ καὶ τὸ μέγα πλήθος τῆς στρατιᾶς τὸ ὑπὸ τὸν Μωάμεθ, ὅστις ἀπουσίαζεν ἀκόμη ἐν τῇ κατὰ τοῦ Χασσάνη ἐκστρατεία. Ἐὰν τείχη τῆς πόλεως εἶχον ἐκ νέου ἐπισκευασθῆ ἐπὶ τοῦ Καλοῖωάννου¹ καὶ ἦσαν ἐχυρωμένα διὰ τινῶν πυροβόλων, ὅποια εἶχον καὶ τινὰ τῶν πλοίων τοῦ μικροῦ στόλου τῶν Τραπεζουντίων ὅστις ἄλλως δὲν ἠδύνατο βεβαίως νάντιταχθῆ πρὸς τὸν μέγαν στόλον τοῦ κατακτητοῦ οὐδ' ἀναφέρεται ἐπιχειρήσας τι τοιοῦτον. Καὶ διὰ τουφεκίων δὲ ἦσαν ὀπλισμένοι τινὲς τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Τραπεζοῦντος, λαβόντες τοιαῦτα παρὰ τῶν εἰς τὴν πόλιν καταπλεόντων Βενετῶν καὶ Γενοσησίων ναυτίλων, οἵτινες ἐξηκολούθουν χάριν ἐμπορίου ἐρχόμενοι εἰς τὴν Τραπεζοῦντα. Ἐὰν πυροβόλα ὄπλα δὲν ἦσαν πλέον ἀγνωστα εἰς τοὺς Ἕλληνας, παραλαμβάνοντας μὲν ταῦτα ἐκ τῆς Δύσεως, ποιουμένους δὲ ἴδη χρῆσιν τῆς λέξεως τούφακες, ἐκ τοῦ τουρκικοῦ εἰλημμένης ἐξ' ἧς ἀπέρρευσε τὸ κατόπιν συνειδηζόμενον τουφεκίον. Ἀναφέρει δὲ πρῶτος τὴν λέξιν ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κίλεως ὁ φίλος τοῦ Μωάμεθ² μ-βριος ἱστορικὸς Κριτόβουλος (I, 51, I, 54, I, 57, Κόντος, Παρνασσός Α' σ. 891), ὅστις εἶναι καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τραπεζοῦντος μία τῶν κυριωτάτων ἡμῶν πηγῶν, πηγὴ μέχρι τῆς σήμερον μὴ χρησιμοποιηθεῖσα καὶ κατὰ ταῦτα μετα καὶ ἄλλων νεωτέρων Τραπεζουντίων χρονικῶν καὶ δημοτικῶν ἱστοριῶν μεγάλως συμπληροῦσα τὰ τέως περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου γεγονότος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας γεγραμμένα ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, τοῦ Γερμανοῦ Fallmerayer καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ Finlay, καὶ ἄγουσά με οὕτως εἰς τὴν νέαν παράστασιν τῶν πραγμάτων, ἧς παρίστασθε σήμερον ἀγροαταί.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πολιορκουμένην Τραπεζοῦντα. Οἱ Τραπεζοῦντιοὶ μετὰ τὴν ἦρταν αὐτῶν παρὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐγκλεισθέντες ἐν τῇ πόλει ἀντέτατον καρτερικὴν ἀντίστασιν, οὐ μόνον ἀμυνόμενοι ἐντὸς τῶν τειχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξόδους ἐπιχειροῦντες, ἐν αἷς καὶ νικηταὶ ἀπέβαινον ἐπίστε. Ἀλλὰ τὸ ἀμείρονον τῶν συγκρούσεων ἐκείνων πρὸς τοὺς πολιορκητὰς κατ' οὓς ἐμάχοντο ὀλίγοι πρὸς πλῆθος μέγα καὶ ὁ στενὸς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀποκλεισμός τῆς πόλεως ἔφερε τὴν Τραπεζοῦντα εἰς στενοχωρίαν μείζονα ὁσημέραι. Ἐν τούτοις δὲ οἱ Τούρκοι κατέλαβον τὰ περὶ χόρα, ἐνέπρησαν δὲ τὰ προά-

στεια τῆς πόλεως³. Οὐχ ἦντον ἢ Τραπεζοῦς αὐτὴ ἀντεῖχε πολιορκουμένη ἐπὶ ἡμέρας εἴκοσι καὶ ὀκτώ⁴. Ἀλλὰ τὰ πράγματα μετεβλήθησαν κατ' ὀλοκληρίαν τὴν εἰκοστὴν ἐνάτην ἡμέραν, ὅτε, συνδιαλλαγῆς ἴδη μετὰ τοῦ Χασσάνη, παρέστη πρὸ τῆς Τραπεζοῦντος, διὰ τῆς Ἀρμενίας ἐλθόν, αὐτὸς ὁ Μωάμεθ.

Τοῦ κατακτητοῦ προηγῆθη μίαν ἡμέραν ἢ προφυλακῆ, ἧς ἴγγειτο ὁ στρατηγὸς τοῦ Μωάμεθ Μαχμούτ πασᾶς⁵, ὅστις καὶ ἐστρατοπέδευσε οὐ μακρὰν τῆς πόλεως, κατὰ τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Σκυλολίμνην⁶.

Ἡ ἄφιξις τῆς σουλτανικῆς στρατιᾶς ἐνέβαλε τὴν Τραπεζοῦντα εἰς τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων. Ἡ πόλις ἦτις εἶχε καρτερικῶς ἀντιστῆ ἐπὶ ἓνα σχεδὸν μῆνα εἰς τὸν Ἰαγούλην καὶ Κασίμην πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιτάξῃ ἀντίστασιν νικηφόρον εἰς τὴν ἀπειράρτημον στρατιάν τοῦ σουλτάνου, ἐξηντλημένη ἴδη ἐκ τῆς μακρᾶς πολιορκίας; «βλέπουσα τὰς μεγίστας τῶν ἐλεπόλεων, ὡς οὐδέποτε εἶδεν ἥλιος», ἄλλως δὲ ἐσπάνιζον μὲν ἴδη τὰ ἐπιτήδεια, εἶχε δ' ἐκλείπει τελείως καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ.

Ὁ Μωάμεθ γνωρίζων τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν τῶν πολιορκουμένων προσέβη εἰς διαπραγματεύσεις ἴδη διὰ τοῦ προλαβόντος αὐτὸν Μαχμούτ πασᾶ. Πρέσβυς αὐτοῦ παρέστη πρὸς τὸν Δαυὶδ κατὰ τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τοῦ Κριτόβουλου (I, 51, I, 54, I, 57, Κόντος, Παρνασσός Α' σ. 891), ὅστις εἶναι καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τραπεζοῦντος μία τῶν κυριωτάτων ἡμῶν πηγῶν, πηγὴ μέχρι τῆς σήμερον μὴ χρησιμοποιηθεῖσα καὶ κατὰ ταῦτα μετα καὶ ἄλλων νεωτέρων Τραπεζουντίων χρονικῶν καὶ δημοτικῶν ἱστοριῶν μεγάλως συμπληροῦσα τὰ τέως περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου γεγονότος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας γεγραμμένα ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, τοῦ Γερμανοῦ Fallmerayer καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ Finlay, καὶ ἄγουσά με οὕτως εἰς τὴν νέαν παράστασιν τῶν πραγμάτων, ἧς παρίστασθε σήμερον ἀγροαταί.

Ἡ πόλις παρεδόθη. Ἡ Τραπεζοῦς ἐγκαταλειμμένη ὑπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἔρημος πάσης βοήθειας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, παρέδωκε τὸ σκῆπτρον τὸ βασιλείον καὶ ὁ Δαυὶδ ὁ Κομνηνὸς κατέθηκε τὴν πορφύραν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ κατακτητοῦ.

Οἱ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν ἐπιλεγθέντες ἐστάλησαν⁷ μετὰ δώρων πλεί-

1 Χαλκ. 494, 8.

2 Κριτόβ. IV, 7, 3, 32 ἡμέρας κατὰ Χαλκοκ. 494, 10.

3 Κριτόβουλος 4, 7, 2.

4 Χαλκοκ. 494, περὶ σκηνώσεως τοῦ Μαχουμούτη, ἐν Σκυλολίμνη. Ὁ Κριτόβουλος περὶ Μαχμούτ (Μαχουμούτη): στρατοπεδευσάμενος οὐ πόρρω τοῦ ἄστεως.

5 Κριτόβ. 4, 7, 4.

6 Χαλκοκονδ. 494.

7 Κριτόβ. 4, 7, 7.

στον καὶ καλλίστων εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ ἀναιμάκτου νικητοῦ καὶ προσεκίνησαν τὸν βασιλέα καὶ λαβόντες ὄρκους καὶ δόντες παρέδωκαν ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν εἰς τὸν Μωάμεθ. Αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἤνεώχθησαν καὶ γαυριῶν εἰσῆλασεν ὁ Μαχμούτ πασᾶς μετὰ τῆς στρατιᾶς καὶ παρέλαβε τὴν Τραπεζοῦντα. Ἐτ' ὀλίγον τεταπεινωμένος ὁ ἔκπτωτος καὶ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτωρ ἐξῆλθε τῆς πόλεως μετὰ τῶν παίδων καὶ τῶν ἀλικῶν καὶ προσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ κατακτητοῦ προσεκίνησε τὸν σουλτάνον, ὅστις ἐδεξιώθη αὐτὸν ἡμέρας καὶ φιλανθρώπως φιλοδομήσας τὸν βασιλέα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν.

Ἡ Τραπεζοῦς ἀνῆκε πλέον εἰς τὸν Μωάμεθ. Ὁ κατακτητὴς εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἐθαύμασε τὴν θέαν αὐτῆς καὶ τὸ ὄχυρόν καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυανθρώπιαν. Ἀληθῶς τὴν Τραπεζοῦντα πρέπει νὰ φαντασθῶμεν τότε οἰκουμένην ὑπὸ ἑκατὸν τοῦλάχιστον χιλιάδων, ὅπως εἶχε καὶ ἰκανὸν χρόνον μετὰ τὴν ἄλωσιν. Ἐκπληκτος δὲ ἀναβὰς εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἐπισκεφθεὶς τὰ ἀνιάκτωρα τῶν μεγάλων Κομνηνῶν εἶδε τὴν λαμπρότητα αὐτῶν καὶ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐκεῖνας οἰκοδομὰς, εἰς ἃς εἶχον σωρεῦσαι πλοῦτον καὶ δύναμιν δύο καὶ ἥμισυ αἰῶνες λαμπρᾶς βασιλείας.

Τὴν Τραπεζοῦντα κατέλαβον οἱ γενίτσαροι (νεήλυδες, Χαλκοκ.) τοῦ σουλτάνου¹ καὶ φρουρὸς αὐτῆς ἐτάχθη, ἐπιτραπεῖς τὴν στρατείαν τῆς ἄλλοτε αὐτοκρατορίας ὁ ἕτερος τῶν ναυάρχων τοῦ στόλου, ὁ Κασίμης, εἰς ὃν ἐδόθη φρουρὰ τετρακοσίων ἐπιλέκτων.

Ἡ Τραπεζοῦς ἐδούλευεν ὑπὸ τοὺς Τούρκους. «Καὶ ἡ ἐλευθεριωσύνη τῶν πόλεων, ὡς ἔγραφε θρηνῶν τὴν ἄλωσιν πρὸς τὸν Βησσαρίωνα ὁ πρωτοβεστιάρις Ἀμιρούτζης, πολλοὺς μὲν ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν πρόσθεν χρόνον λαμπρῶς ἀγωνισαμένη, εἰς μέγα δὲ ἀξίωμα καὶ κλέος ἔλθοῦσα, ὑπ' ἄλλοφύλους φεῦ ἐγένετο, καὶ νῦν τὴν ἀτιμον δουλεύει δουλείαν, πένθος μέγα οὐ μόνον τοῖς ὀρθοδόξοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν Ἀσίᾳ βαρβάροις».

Ἐν ᾧ δὲ ὁ κατακτητὴς διήρχετο τὸν χειμῶνα τοῦ ἔτους τῆς ἀλώσεως, τοῦ 1461² ἐν Τραπεζοῦντι διαρρυθμίζων τὰ τῆς νέας κτήσεως ὁ ἔκπτωτος αὐτοκράτωρ ἀπήγετο ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄλωσιν διὰ Κωνσταντινουπόλεως (Ἀμιρούτζης) εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν μετὰ παντός

¹ Κριτ. 4, 8, 3.

² 1461 Κριτόβ. 4, 8, 5 καὶ Δούκας 340, 22 Χαλκοκ. 1462 καὶ νεώτεροι.

τοῦ οἴκου (παγγενί, Δούκας 343, 13). Ῥητῶς ἀναφέρεται ἡ σύζυγος τοῦ Κομνηνοῦ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γεώργιος, μία τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἀλέξιος. Ἀλλὰ δὲν ἦσαν οὗτοι οἱ μόνοι μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος συναπαχθέντες συγγενεῖς αὐτοῦ, διότι ὁ Δαυὶδ εἶχε καὶ ἄλλα τέκνα πολλά. Συναπήχθησαν δὲ καὶ οἱ εὐγενεῖς καὶ ἄρχοντες τῆς Τραπεζοῦντος περὶ τοὺς χιλίους πεντακοσίους ἐν ὄλῳ (Κριτόβ. IV, 8, 2).

Ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀπαχθέντων ἀναφέρω ἐνταῦθα μόνον τὸν υἱὸν τοῦ φιλοσόφου καὶ πρωτοβεστιάριου Γεωργίου τοῦ Ἀμιρούτζη Βασιλείου, βαπτιστικὸν τοῦ Βησσαρίωνος, καὶ τὸν ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν τοῦ Ἀμιρούτζη, νυμφίον ἐλάχιστον χρόνον ἀπολείουκα τοῦ γάμου. Ἀναγράφει δὲ ταύτην τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτὸς ὁ Ἀμιρούτζης, ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Βησσαρίωνα ἐν γράμματι συγκλητικῶν δι' οὗ περιγράφει τὴν ἄλωσιν τῆς περιληψμένης κοινῆς πατρίδος. Ἡ δ' ἐπιστολὴ ἐκείνη ἔστω τραγὴ ἀπόδειξις τῆς συκοφαντίας, δι' ἧς μεταγενεστέρᾳ παράδοσις ἐξήτησε νάσβολώσῃ τὴν μνήμην τοῦ ἀτυχοῦς πρωτοβεστιάριου, παριστάνουσα αὐτὸν αὐτόχρημα προδίδοντα τὸν βασιλέα καὶ τὴν πατρίδα εἰς τὸν Μωάμεθ διὰ τὴν συγγενεῖάν του πρὸς τὸν Μαχμούτ πασᾶν οὗ ἦτο ἐξάδελφος.

Ἐν τούτοις δὲ ὁ Δαυὶδ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν δυσανασχετῶν ὑπέμενε τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει χρυσὴν τοῦ δουλείαν μόνον δὲ κατάλληλον εἰκαιρίαν ἀνέμενεν, ὅπως παραστῆ ἐκ νέου πρόμαχος τῆς πατρίδος καὶ ἀνακτήσῃ τὸν θρόνον, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν ἄνευ συνεννοήσεων πρὸς τοὺς παλαιοὺς ἐν τῇ Ἀγατολῇ συμμάχους. Ἀλλὰ τούτων τὸν μὲν ἡγεμόνα τῆς Σινώπης Ἰσμαῆλ εἶδομεν πρὸ τοῦ Δαυὶδ ἐξοικισμένον εἰς Σκόπια, ὁ δὲ Χασσάνης ἦτο ὁ μόνος μὴ ἡττημένος, ὁ μόνος ἔχων ἀκόμη τὸ θάρρος νὰ σκεφθῆι περὶ ἀντιστάσεως εἰς τὸν κραταῖον σουλτάνον τῶν Τούρκων. Οἶονεὶ δὲ ἀγαθὸς ἄγγελος προστάτης τῶν συμφερόντων τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Τραπεζοῦντος διετήρει παρὰ τῷ Χασσάνη ἄσβεστον τὴν στοργὴν πρὸς τὸν ἔκπτωτον αὐτοκράτορα ἢ σύζυγος τοῦ σουλτάνου τῆς Μεσοποταμίας, ἢ ἀνεψιὰ τοῦ Δαυὶδ Αἰκατερίνη.

Εἶχον δὲ ἤδη παρέλθει ἐξ τοῦλάχιστον ἔτη ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Τραπεζοῦντος, ὅτε περὶ τὸ 1467 (τότε κατὰ Κριτόβουλον,) περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Μωάμεθ ἐπιστολὴ¹ τῆς Αἰκατερίνης πρὸς τὸν ἐν Ἀδριανουπόλει διατρίβοντα Δαυὶδ, δι' ἧς ἡ ἀνεψιὰ ἐκάλει αὐτὸν νὰ στείλῃ εἰς τὴν Ἀμιδα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, τὸν υἱὸν τοῦ προ-

¹ Ἴδτε περὶ παραδόσεως τῶν ἐπιστολῶν ὑπὸ τοῦ Ἀμιρούτζη Χαλκ. 498.

κατόχου του Δαυὶδ Καλοϊωάννη. Ἡ δὲ παράδοσις τῶν γραμμάτων ἐκείνων ἤρκεσε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὸν Μωάμεθ μυρίας ὑποψίας. Ἀληθῶς ὁ Χασσάνης εἶπερ ποτε ἐνισχυθεὶς ἦτο ἐπίφοβος. Ὑπόπτευσε λοιπὸν ὁ σουλτάνος, ὅτι πρόκειται περὶ συνεννοήσεως ἀφορώσης εἰς ἀποστασίαν κατ' αὐτοῦ καὶ εἰς ἀνάστασιν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, ὅτι ὅπως-δήποτε φόβοι ἐπαναστάσεως τοῦ Δαυὶδ ὑπῆρξαν οἱ ἀνησυχήσαντες τὸν Μωάμεθ ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἄλλη διήγησις, καθ' ἣν ὄχι παρὰ τῆς Αἰκατερίνης, ἀλλ' ἐκ Ῥώμης ἐστέλλετο ἡ ὑποπτος ἐπιστολή, ἀναγγέλλουσα παρασκευαζομένην κατὰ τῶν Τούρκων σταυροφορίαν (Fallm. 284). Δίκην κεραυνοῦ ταχεῖα ἡ τιμωρία. Ὁ μὲν Δαυὶδ συνελήφθη μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνεμιοῦ καὶ καθείχθη ἐν Ἀδριανουπόλει ἢ ἐν Σέρραϊς (Fallm. 284), ἡ δὲ θυγάτηρ τοῦ Κομνηνοῦ, ἣν εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Μωάμεθ ἀμέσως μετὰ τὴν ἄλωσιν νὰ παραλάβῃ γυναῖκα, ἀλλ' ἦν, ἀφαιτῶν τὸν λόγον, εἶχεν ἀφήσει πρὸς εὐτυχίαν τοῦ οἴκου τοῦ ἐκπτώτου αὐτοκράτορος παρὰ τῷ πατρὶ, διετάχθη νῦν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ χάρέμιον. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον οἱ καθείχθη ἄπῃγοντο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ προσχώρησις εἰς τὴν πίστιν τοῦ Μωάμεθ ἢ θάνατος ὑπῆρξεν ἡ ἀπαίτησις τοῦ κατακτητοῦ ἢ ἀπειθηνθεῖσα εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. Ἀλλ' ὁ ἐκπτώτος αὐτοκράτωρ, ὃν ἀδίκως τινὲς τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν, παραγνωρίζοντες τὰς περιστάσεις ὑφ' ἃς εὐρέθη καὶ κρίνοντες ἐκ τῆς παραδόσεως τῆς Τραπεζοῦντος ἀντὶ ἡρωικοῦ ἐν αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς θανάτου, ἀλλ' ὁ Δαυὶδ λέγω ἀπήνησεν εἰς τὸν σουλτάνον, ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ ὑπέγραψε διὰ τῆς ἀπαντήσεως ἐκείνης αὐταῖς χερσὶ τὸ διάταγμα τοῦ θανάτου ἑαυτοῦ καὶ τῶν τέκνων. Μετὰ τῶν ἑπτὰ τοῦ υἱῶν καὶ τοῦ ἀνεμιοῦ ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτωρ ἔκλινε δεκατέσσαρα ἔτη μετὰ τὸ μαρτύριον τοῦ Κωνσταντίνου τὴν γηραιὰν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ ξίφος τοῦ δημίλου.

Οἱ χρονογράφοι τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Τραπεζοῦντος κλείουσι τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τῆς ἀτυχοῦς πάλεως διὰ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ εὐκλεοῦς μαρτυρίου τοῦ τελευταίου τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων. Ἀλλὰ Βενετὸς ἱστοριογράφος διεφύλαξεν εἰς ἡμᾶς τὴν τελευταίαν σκηνὴν τοῦ τραγικοῦ δράματος, ἐπισφράγιμα ἐξόχως συγκινητικὸν τῆς αἱματηρᾶς τραγωδίας, εἰς ἣν ἀπέληξεν ἡ πτώσις τῆς Τραπεζοῦντος. Ἀταφα διέταξεν ὁ κατακτητὴς νὰ ἐκτεθῶσι τὰ πτώματα τῶν νεκρῶν ἔξω τῶν τειχῶν τῆς βασιλευούσης ἐλώρια εἰς τοὺς κύνας καὶ τοὺς οἰωνοὺς. Οὐδ' ἔχνος πρέπει νὰ μείνῃ τῆς ὑπάρξεως τοῦ τελευταίου οἴκου ὅστις ἐκόσμησε τὸν θρόνον τῆς τελευταίας τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατορίας. Μιᾶς μόνον ἐφείσθη

ὁ κατακτητὴς ψυχῆς, τῆς συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος, τῆς ἀτυχοῦς μητρὸς τῶν ἑπτὰ τέκνων, ὧν ἐχύθη ἐνώπιον αὐτῆς τὸ αἷμα. Ἀκλόνητος καὶ ὄδακρος παρέστη ἡ μεγαλόψυχος Ἑλένη εἰς τὴν αἱματηρὰν θυσίαν. Ὁ δῆμιος ἐπετέλεσε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀπαράκλητος ἐνώπιον τῶν ὀμμάτων τῆς Κομνηνῆς. Καὶ ἔπειτα ἡ ἄλλοτε αὐτοκράτειρα, ἡ γήρα, ἡ ἀπορφανισμένη μήτηρ ἐκάθησεν ἐκεῖ ἀκίνητος ἔξω τῶν τειχῶν, φυλόττουσα τὴν ἡμέραν τοὺς ἐγγεὰ ἐκείνους νεκρούς, ὧν δὲν προσέβλεπον πλέον αὐτὴν ἀπὸ τῶν αἱμοφύρτων ἀποτετριμημένων κεφαλῶν οἱ ὑφθαίμοι οἱ ἐσβεσμένοι. Ὡς δ' ἐσκέδασεν ἡ νύξ ἐπὶ τὸ κοιμητήριον ἐκεῖνο τῶν ἀτάφων Κομνηνῶν τὸν πέπλον αὐτῆς τὸν σκιερὸν, ἔσκαψεν ἔπειτα τὸ γῶμα ἡ μεγάθυμος αὐτοκράτειρα καὶ ἔλλαρε τοὺς πεφλημένους ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν. Ἡ πάλα γῆ τῶν Παλαιολόγων ἐδέχθη φιλόξενος τὰ πτώματα τῶν τελευταίων Κομνηνῶν καὶ τὸ γῶμα τοῦ Βυζαντίου δεδουλωμένον συνηδέλωσε τοὺς ἐσχάτους ἀντιπροσώπους τῶν δύο μεγάλων οἴκων, εἰς οὓς εἶχε διασπασθῆ ἡ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία.

Ἡ Ἑλένη Κομνηνὴ ἐπιτέλεσα τὸ ἱερὸν αὐτῆς καθῆκον περιεβλήθη σάκκον μοναχῆς καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθνησκεν ἡ τελευταία αὐτοκράτειρα ἐν ἐρημικῇ καλύβῃ ἀγυρίνῃ μακρὰν τῶν ἀνακτόρων τῆς Τραπεζοῦντος ἣτις ἐδούλευεν ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἡ δραματικὴ θυσία τῆς φιλοστῆργου ὑπὸ τῆς συζύγου καὶ μητρὸς ταφῆς τῶν πτωμάτων τῶν τελευταίων Κομνηνῶν σὰς ἐνθυμίζει βεβαίως τὴν Ἀντιγόνην θάπτουσαν τὸν ἀδελφόν. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ τρίτη Ἀντιγόνη, ἡ φερομένη θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ Ἀροσίς, ἣτις κατὰ τὴν διήγησιν τῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιαστικῶν συναξαρίων ἔθιαπε παρὰ τὴν διαταγὴν τοῦ πατρὸς κρύβδην τὰ σώματα τῶν κατὰ τὰ προστάγματα τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς μαρτυρούντων Χριστιανῶν. Οὕτως ἐν τῇ ἑλληνικῇ παραδόσει ὁ μῦθος, ἡ ἀγιολογία, ἡ ἱστορία παρέχουσι ἀνὰ ἓν παράδειγμα ἡρώδους θυσίας ἀναλόγου πρὸς ἐκείνην ἣν ἀπηθανάτισεν ἡ μοῦσα τοῦ Σοφοκλέους.

Ἡ ἄλωσις τῆς Τραπεζοῦντος δὲν ἐπέφερεν ἄμεσον τὴν καθυπόταξιν ἀπασῶν τῶν πόλεων καὶ χωρῶν ὅσαι ἀνήκον εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν. Ἐχρειάσθη ἀγὼν. καὶ ἀγὼν ἰκανῶς μακρὸς, ὅπως οἱ Τούρκοι γείνωσι κύριοι τῆς ὑπαίθρου γῶρας. Πολλοὶ τῶν ἰσχυρῶν κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς ὄχλους πύργους ὡς φυγάδες, ἀντιμετρούμενοι μετὰ καρτερίας καὶ θηλοθυσίας εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ κατακτητοῦ. Ὁ μακρὸς δέουτος ἀγὼν οὐ τὰς τύχας δὲν διεφύλαξεν εἰς ἡμᾶς ἡ γραφὴ τῶν ἱστοριογράφων, ἀλλ' οὐ τὴν ἀνάμνησιν διετύπωσεν εὐλαβῆς ἡ παράδοσις τοῦ λαοῦ καὶ ἡ

δημοτικὴ ποίησις τῶν τραπεζουντίων, περιέχει σελίδας ἡρωισμοῦ καὶ συγκινήσεων. Καὶ διηγοῦνται ἐν Τραπεζοῦντι μέχρι καὶ τῆς σήμερον καὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι, ὅτι οἱ ἀλέκτορες φωνοῦσι κατ' ἐξάρσεις ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Τραπεζοῦντος καὶ κατὰ τὰς πρώτας ὄρας τῆς νυκτός, διαωρίζοντες τὰς κραυγὰς τῶν προπατόρων ἀλεκτόρων κατὰ τὴν μοιραίαν νύκτα καθ' ἣν ἡ συνεχῆς κραυγὴ, ὡς ἄλλων χηνῶν τοῦ Καπιτωλίου ἐπειράτο νὰ προαγγέλῃ εἰς τοὺς παλιορκουμένους ὅτι μετ' ὀλίγον ἤρχοντο οἱ πρέσβεις τοῦ κατακτητοῦ οἱ μέλλοντες νὰ παιτήσωσι παρὰ τῆς μάτην ἀνθισταμένης ἀτυχοῦς πόλεως τὴν παράδοσιν. Καὶ φέρεται θέσις ἐπώνυμος τοῦ εὐειδοῦς νεανίσκου ὅστις ἔφερε εἰς τὸν ἐκτὸς τῆς πόλεως στρατοπεδευόμενον Μωάμεθ ἐπὶ δίσκου τὰς κλεῖδας τῆς παραδεδομένης πόλεως. Καὶ ἐκεῖ ὅπου κατὰ τὸ μετεωρότατον τῶν τειχῶν ἔκειντο τὰ ἀνάκτορα τῶν μεγάλων Κομνηνῶν δεικνύεται πύργος, μόνος ἀκέραιος διατηρηθεὶς καὶ ὑπερυψούμενος τῶν τειχῶν ὡς τις σκοπιὰ.

Ἡ πόλις ἐκυριεύθη, ἀλλὰ μία κόρη, κόρη μελανείμων, δὲν ἔστερξε νὰ συνυποκύψῃ τὸν αὐχένα μετὰ τῶν συμπολιτῶν οὐδὲ νὰ παραδώσῃ τὸν πύργον ἐν ᾧ ἐκλείσθη· ἀλλ' ἀφοῦ ἐναγωνίως ἐπάλασε μετὰ τῶν ὀλίγων ἐν τῷ πύργῳ συγκλεισθέντων, περιελθοῦσα εἰς τὰ ἔσχατα, ἵνα μὴ περιπέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν πολεμίων, κατέπεσε κρημνισθεῖσα ἀπὸ τοῦ πύργου. Ἐκτοτε τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο ὄχυρωμα τῆς μελανείμωνος ἡρωίδος καλεῖται παρὰ τῶν Τραπεζουντίων ὁ πύργος τῆς μαύρης κόρης. Ἡ δὲ δημοτικὴ ποίησις τῶν Τραπεζουντίων διεφύλαξεν εὐλαβῆς τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς ἀγῶνας τῶν ὄρεινῶν φυγάδων ἐν οἷς ἐξέχει ὁ ἦρωας Ξανθίνος, τῶν διατηρησάντων ἐφ' ἱκανὰ ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τὸ καλλάδιον τῆς ἐλευθερίας ἕως ἡλθεν ἡ ὄρα καθ' ἣν ἡ δουλεία ἐξηπλώθη στυγερὰ ἐφ' ἅπασαν τὴν χώραν ἣν ἄλλοτε ἐκλείζεν τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων Κομνηνῶν.

Ἡ μοῦσα τοῦ Τραπεζουντίου λαοῦ τέλος συνηδέλωσεν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἄσμα τὴν τύχην τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ψάλλουσι ἐν τῷ ἐγχωρίῳ αὐτῶν ποντικῷ ἰδιώματι οἱ Τραπεζούντιοι τῆς ἀλώσεως τὰ κακά, καὶ ἐνθυμοῦνται ὡς ἴδιαν τὴν συμφορὰν τοῦ ἐξισλαμιοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας.

ν' ἄλλοι ἐμᾶς, νὰ βαί ἐμᾶς, ἡ Ῥωμανία ἐπάρθεν,
ἐπάρθεν τὰ προπύλαια καὶ τὰ βασιλοσκάμνια
ἐπάρθεν κι' ἐκκλησιαίς καὶ ὅλα τὰ μοναστήρια,
ἐπάρθεν καὶ ἀγιοσοφία, τὸ μέγαν μοναστήριον·
εἶχεν σαράντα καλογέροντες κ' ἐξηνταπέντε διάκους.
εἶχεν δώδεκα σήμαντρα, δεκαοχτὼ καμπάναις.

Ἡ δημοτικὴ μοῦσα τῶν Τραπεζουντίων δὲν ἐλησιμόνησε τὸν Κωνσταντῖνον, ἀλλὰ καθ' ὅσον τοῦλάχιστον μέχρι τοῦδε ἦτο γνωστόν, ἐφάνη ἀμνημονήσασα Δαυὶδ τοῦ Κομνηνοῦ, οὐδὲ ψάλλει τὴν τελευταίαν ἀχυρίνην στρωμένην τῆς Τραπεζουντίας Ἀντιγόνης. Ἀλλὰ δὲν ἔπαυσε διὰ τοῦτο ἐκεῖ κατὰ τοὺς μυχοὺς τοῦ Πόντου ἑλληνιστὶ περιαλαγῶν ὁ Τραπεζούντιος λαὸς ἐπὶ τοῖς δεινοῖς τῆς ἀλώσεως καὶ ὑποκάρδιον εὐαγγελιζόμενος τὴν ἀνάστασιν τοῦ ὅλου γένους, οὐ ἢ Τραπεζοῦς ὑπῆρξεν ἡ τελευταία ἀκρόπολις. Ἴσως οἱ πολλοὶ ἐρωτώμενοι περὶ τοῦ τίνας κρύπτει πόλιν ἢ ἑλληνικὴ αὐτῶν καρδία, ἐκ φόβου ἠθελὸν δώσει μυστηριωδῶς τὴν ἀπάντησιν ἐκείνην ἣν ἔδωκε πρὸς τὸν καθῆν του μέλλον νὰ στρατεύσῃ ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα ὁ Μωάμεθ· «καθι, ὦ οὗτος, εἰ ἦδειν, ὅτι ἐκ τῶν τοῦ πάγονός μου τριχῶν θηρῆς μία ἀπελάβετό μου τοῦ μυστηρίου ἀποσπάσας ἀν' αὐτὴν πυρὶ παραδώσω», ἀλλ' οἱ ἐλευθεριώτεροι καὶ λογιώτεροι δὲν θὰ λησιμονῶσι βεβαίως, ὅτι ἡ πάλαι ἐνδοξος αὐτῶν πόλις ἔκειτο πλησίον τῆς κολχικῆς ἐκείνης Αἴας τοῦ μύθου, ὅπου ἔπλευσαν οἱ Ἀργοναῦται διὰ νὰ λάβωσι τὸ χρυσοῦν δέρας καὶ θάναμιένωσι βεβαίως ἐν ὄνειροις ἐθνικοῖς περιπόθητον τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ καταπλεύσῃ ποτὲ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Πόντου νέα Ἀργὼ φέρουσα τὸν τολμηρὸν ἀργοναῦτην, ὅστις θὰ δυνηθῇ νὰ πατάξῃ τὸν δράκοντα τὸν φυλάττοντα τὸ χρυσόμαλλον δέρας τῆς ἐλευθερίας.

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΑ ΛΑΤΚΩΝ

ΛΟΓΟΣ

ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῆς ἐν Πάτραις Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης (28 Ἰουνίου 1910)

Ἐυχαρίστως ἀνεδέχθη τὴν ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς Πατρῶν ἀνα-
ταθείσάν μοι ἐντολήν νὰ εἶπω ὀλίγας λέξεις ἐπὶ τοῖς σημερινοῖς ἐγκαινίοις
τῆς Δημοτικῆς βιβλιοθήκης. Καὶ ἄνευ τῆς τοιαύτης ἐπισήμου ἐντολῆς
οὐκ ἔθεώρουν, ὡς ἄνθρωπος τὸν βίον ὅλον καταναλώσας ἐν μέσῳ τῶν
βιβλίων, χάράν μου ἅμα καὶ ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσω εἰς τοὺς Πατέρας
καὶ τοὺς φιλοδήμους αὐτῶν ὄροντας τὰ συγχαρητήριά μου ἐπὶ τῷ νέῳ
μεγάλῳ ταύτῳ βήματι τῆς προόδου. Εἶπε δὲ τὸ πρῶτον τόσῳ μᾶλλον
εὐχάριστον καθ' ὅσον ἡ Δημοτικὴ βιβλιοθήκη αὕτη εἶνε ἡ πρώτη ἰδρυ-
μένη ἐν Ἑλλάδι καὶ αἱ Πάτραι παρέχουσι παράδειγμα ζήλωτον καὶ ἄξιον
μιμήσεως εἰς τοὺς λοιποὺς δήμους τοῦ βασιλείου. Διδακτικώτατον δὲ
συγχρόνως καὶ παράφορον εἶνε, ὅτι ἡ πρώτη αὕτη Δημοτικὴ βιβλιοθήκη
ἰδρύεται ἐν πόλει, ἣτις δικαίως μὲν διεκδικεῖ τὰ σκήπτρα πρωτεύουσας
τῆς ὅλης Πελοποννήσου καὶ δευτέρας μετὰ τὰς βασιλευούσας Ἀθήνας
σὺν τῇ Πειραιεῖ πόλει τοῦ κράτους, ἀλλ' ἔχει κυρίως χαρακτῆρα ἐμπο-
ρικῶν καὶ βιομηχανικῶν. Ἡ πόλις λοιπὸν ἡ ὑπερόχως προάγουσα τὰς
παραγωγικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους ἔρχεται νὰ διδάξῃ τοὺς λοιποὺς Ἑλλη-
νας, ὅτι αἰσθάνεται αὕτη πρώτη τὴν ἀνάγκην τῆς συμβαδίσσεως τῆς
ἕως καὶ τοῦ πνεύματος, τοῦ γήρατος καὶ τῆς παιδείσεως καὶ ἔτι εἰς
τελείῳν τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ οἰκονομικὴ εἴσεσθ. ἀλλ' εἶνε
ἀνάγκη νὰ συμπληρωθῇ αὕτη καὶ διὰ τοῦ βιβλίου.

Ὡς τὸ δελτάριον ἐν τῇ ταχυδρομικῇ συγκοινωνίᾳ τείνει νὰ παραγω-
νίσῃ τὴν ἐπιστολήν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς πνευματικαῖς ἀσχολίαις τῶν καθ' ἡ-
μᾶς γόνων τὸ βιβλίον κινδυνεύει ὑπὸ τῆς ἐφημερίδος. Ἄν δὲ τοῦτο
συμβαίῃ ἐν μέτρῳ ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, παρ' ἡμῶν
εἶνε ἔτι αἰσθητοτέρα ἡ ἐπιβράτησις αὕτη τῶν καθημερινῶν φύλων ὑπὲρ
τὸ βιβλίον, μέχρι κινδύνου παντελοῦς ἀπορροφίσεως.

Δὲν παραγνωρίζομεν βεβαίως οὔτε τὰς ἐπιφανεῖς ὑπηρεσίας τοῦ
τύπου καθ' ὅλου πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν, οὔτε τὰς
μεγάλας αὐτοῦ προόδους παρ' ἡμῶν. Ἀλλὰ δὲν εἶνε δίκαιον νὰ φήσωμεν
εἰς αὐτὸν καὶ μόνον τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ πνεύματος καὶ
τῆς ἐπιστήμης μετὰ τοῦ λαοῦ. Ἄλλον σκοπὸν καὶ ἄλλον χαρακτῆρα ἔχει

ἡ ἐφημερίς καὶ ἄλλον τὸ βιβλίον. Τὸ βιβλίον οὐ μόνον ἀντιπροσωπεύει
τι τὸ συντετελεσμένον καὶ μόνιμον, παρέχει τὴν συστηματικὴν γνῶσιν,
εἶνε φάρος φωτισμοῦ διηγετικῆς, ἀλλὰ καὶ εἶνε, κατὰ τὴν ἀραίαν ἐκφρα-
σιν ἐνὸς τῶν εὐφροσυνεστέρων φιλολόγων τῆς Γαλλίας, τοῦ Αἰμιλίου Egger,
«ὁ μέγιστος ἀνὴρ, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἀπὸ χιλιετηρίδων ὅλων. Εἶνε
κατὰ τὰς περιστάσεις γίγας ἢ πυγμαῖος, ἀλαζὼν ἢ μετριόφρων, μεγα-
λότολμος ἢ δειλός, γινάσκει νὰ προσλαμβῆναι ὅλας τὰς μορφὰς καὶ νὰ
ἐπιχειρῇ πᾶσαν λειτουργίαν, ἔχει τὴν δύναμιν ἐκ περιτροπῆς νὰ διαφο-
τίξῃ ἢ νὰ διαστρέφῃ τὰ πνεύματα, νὰ κινή τὰ πάθη ἢ νὰ τὰ κατευνάξῃ,
δημιουργεῖ ῥήξεις ἢ συνδιαλλάσσει φραγμὰς, εἶνε τέλος Πρωτεύς ὃν οὐ-
δεὶς ὀρισμὸς δύναται νὰ διαγράψῃ».

Χιλιάδες ἔτων πικρῆθον ἀπ' οὗτου ὁ σκεπτόμενος ἀνὴρ ἤρχισε
νὰ γράφῃ. Χιλιάδες ἔτων ἀπ' οὗτου οἱ ἀνθρώποι ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην
νὰ συλλέξωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὰ γεγραμμένα. Ἐντεῦθεν ἐγενήθησαν
αἱ βιβλιοθήκαι. Ἡ ἱστορία αὐτῶν μᾶς δεικνύει τὴν ἐξέλιξιν τῆς γραφῆς,
τὴν μεταβολὴν τῶν ἰλιῶν, ἐφ' ὅν ἔγραψαν οἱ ἀνθρώποι τῶν διαφόρων
λαῶν καὶ τῶν διαφόρων αἰώνων, τὴν προχώρησιν ἀπὸ τοῦ διὰ τῶν
χειρῶν γραφομένου βιβλίου εἰς τὸ ἔντυπον, τὴν πρόδον ἀπὸ τῶν π-
λαιότερων ἀρχαίων τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος μέχρι τῆς σημερινῆς
τελειότητος τῆς τυπογραφίας.

Ὅποια διαφορὰ οὐ μόνον ἐξωτερικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικὴ, οὐ μόνον
τεχνικὴ, ἀλλὰ καὶ πνευματικὴ ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων καθ' οὓς συν-
ῆγον εἰς βιβλιοθήκας τὰ ἱερογλυφικὰ αὐτῶν κείμενα οἱ ἀρχαῖοι Ἰθαγε-
νεῖς Αἰγύπτιοι καὶ συνεκροτεῖτο ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας
Ἀσσοῦρ-μπασιλά, τοῦ Σαρδαναπάλου τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἐκ βιβλίων
ἐπὶ πλίνθου κεχαραγμένη βιβλιοθήκη, ἣς τὰ λείψανα εὐρέθησαν ἐν τοῖς
ἐρείπιοις τῆς Νινευί, μέχρι τῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς ἰδρύνοντο ἐν Ἀθήναις
καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος αἱ πρῶται βιβλιοθήκαι, ἐν
αἷς ὁ ἀναγνώστης ἠδύνατο νὰ ἐντυφῆσιν εἰς τὰ θαυμάσια προϊόντα
τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας. Ὅποια πρόδος μετὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν
μεγάλων βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Περγᾶμου, ὅτε δὲν
ἀνταγωνίζονται μόνον πρὸς ἀλλήλους ὡς πρῶτάται τῶν γραμμάτων οἱ
Πτολεμαῖοι καὶ οἱ Ἀτταλικοί, ἀλλὰ τρόπον τινὰ συγανταγωνίζονται καὶ
ὁ πάπυρος πρὸς τὴν περγαμηνήν. Ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις ἐκείναις ἄς
συνεχίζουσιν ἔπειτα αἱ τῆς ἀρχαίας Ρώμης καὶ αἱ τοῦ Βυζαντίου κατὰ
τοὺς μέσους αἰῶνας, συνήχθη πλοῦτος μέγας ἀνάλογος πρὸς τὴν ἤδη
αἰξηθεῖσαν λογοτεχνικὴν παραγωγὴν τῆς ἀρχαιότητος. Δὲν ἴσαν βεβαίως

ἀριστουργήματα πανθ' ὅσα εἶχον καταλεχθῆ ἔν αὐταῖς. Καὶ ἡμεῖς μὲν σήμερον ἰστάμεθα ἔνεοὶ καὶ πρὸ τοῦ ἐλαχίστου νέου λειψάνου τῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς τῶν ἀρχαίων, καθ' ἣ συλλέγομεν ἐπιμελῶς πᾶν τεμάχιον ἀρχαίου γλυπτοῦ, πᾶν ἀπόκρουσμα λίθου ἐνεπιγράφου. Ἀλλὰ δὲν ἔλειψε καὶ ἡ παράδοξος γνώμη ἄλλως μεγάλου καὶ φιλοκαλωτάτου γνώστου τῆς ἀρχαίας γραμματείας, τοῦ Καρόλου Ὀτφρείδου Μυλλέρου θεωρήσαντος, ὅτι δὲν ὑπῆρξε πρὸς μεγάλην ζημίαν ἢ ἄλλως δικαίως ἠθηνουμένη πυρπόλησις τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ χαλίκου Ἄμροῦ, διὰ τὸν λόγον ὅτι «δυσκόλως θὰ ἐγεννᾶτο νέα φιλολογία παρὰ τοῖς νῦν ἔθνεσιν, ἂν τοσοῦτον πλήθος βιβλίων διεσώζετο ἐκ τῆς ἀρχαιότητος μέχρις ἡμῶν».

Αἱ βιβλιοθήκαι τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, καὶ αὐταὶ αἱ πλουσιώταται οὐδὲ κατὰ φαντασίαν δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰς τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν ὡς πρὸς τὸ πλήθος τῶν βιβλίων. Ἦ εἶνε αἱ τριάκοντα χιλιάδες βραχέων πλινθίνων κειμένων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σαρδαναπάλου αἱ σήμερον ἀποκείμεναι ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσεῖῳ, τί εἶνε αἱ ὀλίγαι ἑκατοντάδες χιλιάδων παπύρων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας, αἱ εἴκοσι μυριάδες τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Περγάμου, αἱ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες τόμων τῆς βασιλικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βυζαντίου παραβαλλόμεναι πρὸς τὸ ἀμέτρητον πλήθος τῶν βιβλίων τὸ τεθησαυρισμένον σήμερον ἐν ταῖς μεγίσταις τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ κόσμου, τῇ τοῦ Βρεττανικοῦ, τῇ Ἑθνικῇ τῶν Παρισίων, ταῖς αὐτοκρατορικαῖς τοῦ Βερολίνου, τῆς Πετροπόλεως, τῆς Βιέννης, τῇ βασιλικῇ τοῦ Μονάχου; Ἐκατέρας τῶν δύο πρώτων τὰ βιβλία ὑπερβαίνουναι τὰ δύο ἑκατομμύρια. Ἡ δυσαναλογία τοῦ πλήθους τῶν βιβλίων πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων βιβλιοθηκῶν δὲν εἶνε προῖόν μόνον τῆς διὰ τῶν αἰώνων σωρευμένης πνευματικῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς διαφορᾶς ἐν τῇ τεχνικῇ παρασκευῇ τοῦ βιβλίου. Δὲν χαράσσεται πλέον ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ὁ ἐνδιάθετος λόγος κοπιωδῶς δι' ὀξέος ἐργαλείου ἐπὶ πλίνθων, ὡς ἐν τῇ παναρχαίᾳ Ἀσσυρίᾳ, δὲν μεταβιβάζεται βραδέως ἢ σκέπῃς ἐπὶ δερμάτων ἢ παπύρου, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, διὰ τῆς χειρός. Παρῆλθον, παρῆλθον ἤδη ἀπὸ μακροῦ οἱ βραδυκίνητοι χρόνοι. Σήμερον τὰ ἀπαξ γραφέντα παραλίδονται εἰς κυκλοφορίαν παγκόσμιον εἰς πολλὰς χιλιάδας ἀντιτύπων ἐν χρόνῳ πολὺ βραχυτέρῳ ἐκείνου, ὃν ἐχρειάζετο ὁ φιλόπονος μοναχὸς τῶν μέσων αἰώνων ἐν τῷ κελίῳ αὐτοῦ διὰ νὰ παρασκευάσῃ ἐν μόνον ἀντίγραφον ὑπερλίεον εἰς φθορὰν ἢ εἰς ἀπώλειαν. Ἡ θαυμασία τέχνη τοῦ Gutenberg, τελειοποιηθεῖσα διὰ τεσσάρων καὶ ἡμίσειως

αἰώνων, μεταβάλλει τὰ κρύφια τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν εἰς ἔπη αὐτοχρημα πτερόεντα, οἶονεὶ ἐκτινασσόμενα εἰς ὅλας τὰς γωνίας τοῦ κόσμου. εἰς ὅλας τὰς βιβλιοθήκας τῆς γῆς διὰ μηχανημάτων κολοσσαίων, ἅτινα κινουσι δίκην ἄλλων Τυφῶνων δυνάμεις ἑκατόγχειρες, καινὸ δαιμόνια τοῦ ἐφευρετικοῦ πνεύματος τοῦ νέου ἀνθρώπου. Πολλὰ τὰ δεινὰ κοῦδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει θὰ ἐπανελάμβανε δικαίως ὁ Σοφοκλῆς πρὸ τοῦ καταπληκτικοῦ θεάματος.

Ἀλλὰ ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ ὀσημέραι ἀξαναομένη τεραστία παραγωγή τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος; Ἦς τὴν ἀποτύπωσιν καὶ διάδοσιν διευκολύνουσι καὶ πολλαπλασιάζουσι ἐπὶ τοσοῦτον αἱ μηχανικαὶ δυνάμεις τῶν νεωτέρων χρόνων; Εἰς ποῖον πλήθος θὰ φθάσωσιν ἐν ἀπωτέρῳ μέλλοντι τὰ ἐν ταῖς μεγάλας βιβλιοθήκαις ἀποταμιευόμενα βιβλία; Καὶ περὶ μὲν τῆς ὕλης οἱ φυσιοδίφαι δι' ὑπολογισμῶν καὶ μαντείων, αἵτινες δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἐξελεγχθῶσι τόσον ἀξίαι πίστεως ὅσον ἡ γνώμη περὶ καταστροφῆς τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ κομήτου τοῦ Χάλεῦ, προεικάζουσι τοιαύτας ἢ τοιαύτας μεταβολὰς καὶ μεταπτώσεις διὰ τῶν αἰώνων, ὥστε νὰ ἀλλάξωσιν οἱ ὄροι τῆς ζωῆς καὶ νὰ μεταβληθῇ αὐτὴ ἢ ὅπως τῆς γῆς. Ἀλλὰ τί νὰ προεικάζωμεν περὶ τοῦ πνεύματος; Θὰ μεταβληθῶσιν ἀρᾶ ποτε καὶ τούτου τῆς λειτουργίας οἱ ὄροι; Θὰ καταστῶσιν ἀρᾶ γε ἀναγκαῖαι ἐθελούσαι μεταβολαὶ καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ δημιουργίᾳ ἔνεκα τῆς ὑπερπαραγωγῆς; Ἐὰ εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτ' ἄπειρον ἢ εἰς τὰς μεγάλας βιβλιοθήκας τοῦ κόσμου διὰ μακρῶν αἰώνων συσσώρευσις ὅλου τοῦ ἀπεράντου πλήθους τῶν βιβλίων χιλιετηρίδων ὅλων; Θὰ ζήσωσιν ὅλα τὰ βιβλία ὡς ὕλη; Θὰ ζήσωσιν ὅλα τὰ βιβλία ὡς πνεῦμα; Ὡς ὕλη βεβαίως θὰ ἐκλείψωσι πολλὰ ἀντίτυπα, τὰ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων χρησιμοποιούμενα, τὰ ἐξ ἀτελεστέρων ὕλικῶν κατεσκευασμένα, τὰ τυχόν ἐκτεθειμένα εἰς ἀτμοσφαιρικὰς καὶ ἄλλας ἐπηρείας. Πόσα ἔντυπα, ὡς ἄλλα τόσα χειρόγραφα, δὲν διεβρώθησαν καὶ δὲν διαβιβρώσκονται ὑπὸ τῆς τίλφης καὶ τοῦ ποντικοῦ; Πόσα καταστροφὰ δὲν ἐπῆλθον ἐκ πυρκαϊῶν; Δὲν ἔγιναν παρανάλωμα τοῦ πυρός τοσαὶ καὶ τόσαι βιβλιοθήκαι; Δὲν θρηνοῦμεν ἀκόμη σήμερον τὴν ἀπώλειαν πολυτίμων ἑλληνικῶν χειρογράφων ἐν τῇ μεγάλῃ κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα πυρκαϊᾷ τοῦ ἰσπανικοῦ Ἐσκουριόλου, ἐν τῇ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν πυρκαϊᾷ τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει μονῆς Σταυρονικήτα, ἐν τῇ ἐπ' ἑσχάτων πυρκαϊᾷ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀθηναίου τοῦ Ταυρίνου; Δὲν κατεστρόφη ἐκ πυρκαϊᾶς ὁλόκληρον τὸ τυπογραφεῖον τοῦ ἀββᾶ Migie μετὰ τῆς ἀποθήκης τῶν ἐν αὐτῷ ἐκτετυπωμένων βιβλίων, οὐ ἔνεκα ἀπέβη σπανιωτάτη ἢ ἐξ ἑκατὸν

ἐβδομήζοντα περίπου τόμων Ἑλληνική πατρολογία; Καὶ δὲν κατήντησε σπανιωτέρα καὶ χειρογράφου ἢ ἀνωνύμως ἐκδοθεῖσα πατριωτικὴ συγγραφή τοῦ Ἰωάννου Κωλέττη, ἢ Ἑλληνική Νομαρχία, ἣς ἐσώθησαν ἐν ὕψι ὡς ἐκ θαύματος δύο μόνα, καθ' ὅσον γινώσκω, ἀντίτυπα διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ ἀείμνηστος Κωλέττης ὁ θελήσας διὰ τοῦ βιβλίου ἐκείνου νὰ συμπληρώσῃ τὸ πρὸς καιρὸν ναυαγήσαν ἔργον τοῦ Ρήγα, εἰς ὃν καὶ ἀφιέρωσε τὴν συγγραφὴν του, ἠναγκάσθη αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅτε οἱ Τούρκοι ὑπόπτεισαν τὴν πατριωτικὴν αὐτοῦ ἐπιβολήν, νὰ καύσῃ ἐν τῷ πατρίῳ Συρράκων τὸ καίριον τὸ περιέχον ὅλα τὰντίτυπα τοῦ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐκτυπωθέντος βιβλίου;

Ἀλλὰ καὶ ἂν φαντασθῶμεν καταστρεφόμενα δι' οἴουσιδήποτε λόγους ἅπαντα τὰ βιβλία πλὴν ἑνὸς καὶ μόνοῦ ἀντιτύπου, δὲν θάρσῃ τὸ ἐν τοῦτο ἀντίτυπον, ὅπως μὴ συγκαταστραφῇ τὸ πνεῦμα; Πλὴν ἀλλ' ὅμως εἶναι ἄξια νὰ ζήσωσι πάντα τὰ βιβλία; Δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν θὰ ὑπάξῃ καὶ ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ, ὡς ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει, ὁ νόμος τῆς ἐπιλογῆς; Δὲν θὰ ὑποχωρήσῃ ὁ πυγμαῖος πρὸ τοῦ γίγαντος, ἢ πρόοδος πρὸ τῆς ἀπισθοδρομήσεως, ἢ ἀρετὴ πρὸ τῆς κακίας, τὸ μικρὸν πρὸ τοῦ μεγάλου;

Ἴδού μεγάλα προβλήματα περὶ τῆς τύχης τοῦ βιβλίου καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν, ἰσχύοντα μὲν κυρίως περὶ τῶν παγκοσμίων συλλογῶν βιβλίων, ἀλλ' ἄξια νὰ ἐπισύρωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προσοχὴν καὶ τῶν διευθυνόντων μικρᾶς βιβλιοθήκας.

Ἡ ἐπιλογή εἶνε ἀναπόφευκτος. Πᾶν ὅτι εἶνε προϊὼν πνευματικῆς παραγωγῆς δὲν εἶνε καὶ πνευματικῶδες. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ Ἐγκώμιον Μωρίας τοῦ Ἐράσιμου;

Τοιαῦται περίπου σκέψεις ἤγαγον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰσηγήσει πρώτου τοῦ πολλοῦ Γλάδστοντος εἰς κίνησιν ἀρξαμένην τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἣν ἠκολούθησεν ἢ Ἰταλία καὶ ἢ Γερμανία, περὶ ὑποδείξεως τῶν ἀρίστων βιβλίων, ἅτινα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ πᾶσα βιβλιοθήκη, καὶ αὐτὴ ἡ μικροτάτη. Ἐπεξητήρη δὲ χάριν τούτου τοῦ λόγου ἀριθμὸς λίαν περιορισμένος, ἐκατὸν μόνον βιβλίων ἐκ τῆς λογοτεχνίας πάντων τῶν αἰώνων καὶ πάντων τῶν λαῶν· ὁ δὲ καθορισμὸς αὐτῶν ἐπεδιώχθη διὰ παντοίων τρόπων καὶ οἶονε διὰ δημοσιωφίσματος. Περιέργον δὲ εἶνε ὅτι κατορθώθη ὅπωςδήποτε ποιά τις συμφωνία, ἐν μέσῳ τῶν τὸ κατ' ἀρχάς, ὡς εἰκός, ποικιλοτάτων γνωμῶν, καὶ ὅτι μεταξὺ τῶν βιβλίων τῶν οὕτω σφραγισθέντων διὰ πανδήμου ἐπιδοκιμασίας ὑπῆρξαν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ Κοράνιον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ῥοβινσὼν.

Αἱ ἰδρυνόμεναι νέαι βιβλιοθήκαι δύνανται βεβαίως νὰ λάβωσιν ἐπ' ὅσιν τὰ πορίσματα ταῦτα τῆς διεθνοῦς ἐξετάσεως τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τῶν αἰώνων· πάντως δ' ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς διευθύνσεως αὐτῶν ποιά τις ἐπιλογή. Ἄλλ' εἶνε δυνατὴ ἢ εὐρεσις γενικοῦ τινος κανόνος ἔχοντος κύρος ἀπαρασάλευτον, εἶνε κατορθωτὴ καὶ σκοπίμος οἷονε συνταγὴ τις πρὸς ἀπορτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης;

Ἐπιφανῆς Γάλλος συγγραφεὺς λέγει ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἑξῆς: «Ληγοῦνται, ὅτι εὐφυῆς τις κυρία διήρει τοὺς φίλους αὐτῆς εἰς τρεῖς τάξεις. Ἐγὼ, ἔλεγε, φίλους οὓς ἀγαπῶ πολὺ καὶ τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν χορταίνω νὰ βλέπω· ἔχω ἄλλους οὓς μόλις που ἀγαπῶ καὶ οἵτινες δὲν με δυσχεροῦσι μεγάλως ἐρχόμενοι εἰς ἐπίσκεψίν μου σπανίως· ἔχω καὶ ἄλλους οὓς οὐδαμῶς ἀγαπῶ καὶ οἵτινες μ' εὐχαριστοῦσιν ἀπαλλάσσοντές με τῶν ἐπιτεκνέσεων αὐτῶν. Ἡ κατανομὴ αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ εἰς τὰ βιβλία μᾶς βιβλιοθήκης. Ὑπάρχουσι μεταξὺ τούτων ποικίλα ἄχρηστα, ἅτινα δὲν πρέπει νὰ γοράζωμεν, ἅτινα δυνατὸν νὰ ἐλάβομεν παρὰ χειρὸς φιλίας καὶ διατηροῦμεν ἐκ λεπτότητος πρὸς τὸν δωρητήν· ἀλλ' ἅτινα οὐδέποτε ἀναγινώσκομεν. Ὑπάρχουσιν ἄλλα, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν εἶνε προωρισμένα, ὅπως μόνον συμβουλευόμεθ' αὐτά, βιβλία ὅμως ἀναγκαῖα, ἅτινα πρέπει βεβαίως νὰ ἔχωμεν πρόχειρα, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ ναναγκαζώμεθα χάριν τῆς ἐλαχίστης τῶν ἐρευνῶν νὰ ἐξερχώμεθα ἐκ τῆς οἰκίας καὶ προστρέχωμεν εἰς δημοσίαν τινὰ βιβλιοθήκην. Τέλος δὲ καὶ ὑπὲρ πάντα ὑπάρχουσι βιβλία χρήσεως καθημερινῆς, ἐκείνα ἅτιν' ἀναγινώσκομεν καὶ ἐπαναγινώσκομεν ἀπαύστως ἄλλοτε μὲν διὰ νὰ διδαχθῶμεν, ἄλλοτε δὲ διὰ νὰ διασκεδάσωμεν... Χρειαίεται δὲ τέλος πολὺ χρῆμα διὰ νὰ συγκροτήσωμεν συλλογὴν τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων βιβλίων ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὰ ἰδιαιτέρως φυλασσόμενα ἐν ταῖς μέγαις βιβλιοθήκαις. Ἄλλ' ὁ φιλόκυλος ἀγῆρ θὰ εὐχεστηθῇ συλλέγων καὶ τούτων τινὰ, ἀληθινὰ καλλιτεχνικὰ κειμήλια, ἅτινα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν ὑπὸ ὑέλινην προθήκην, καθ' ἣ ἠθέλωμεν ἐγκλείσει ἐντὸς προθήκης ὑέλινης ἀγγεῖα ἐκ πορσεϊάνης τῶν Σεβρῶν, κρυστάλλινα τῆς Βοεμίας, κατάγραφα ἀγγεῖα τῆς ἀρχαιότητος ἐξ ὀπτῆς γῆς. Ὅπως δὴποτε τὸ σπουδαῖον διὰ πνεῦμα σοφιστὸν ἐκλεξάν ἤδη τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁδὸν ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων εἶνε ἢ περὶ ἑαυτὸ συνένωσις ὄλων τῶν ὀργάνων τῶν ἀληθῶς χρησίμων πρὸς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ καὶ ἢ περὶ τῶν περισσῶν σκέψεις μόνον μετὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκαίων».

Τοιοῦτοι εἶνε οἱ κανόνες, οἵτινες, κρατοῦντες κατὰ τὴν συγκρότη-

σιν ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν δύνανται νὰ εἶνε μέχρι τινὸς οὐχ ἥττον χρήσιμοι χάριν τῶν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν, αἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσι μεσάζουσαι μεταξὺ τῶν ἰδιωτικῶν καὶ τῶν δημοσίων. Εἰς δὲ τὰς λαϊκὰς δυνάμειν νὰ τάξομεν καὶ τὰς δημοτικάς ἢ τοῦλάχιστον δύνανται ἐπὶ ὁμοίων βάσεων νὰ ἰδρυθῶσιν ἐκεῖναί τε καὶ αὐταὶ παρ' ἡμῶν, ταυτιζομένου τοῦ σκοποῦ αὐτῶν. Ὡταν εἰδοκιμήσῃ μὲν ἡ ἐπ' ἀγαθοῖς οἰκονομικῶν ἰδρυμένων πρώτη αὕτη ἐν Ἑλλάδι δημοτικὴ βιβλιοθήκη τῶν Πατρῶν, τὸ δὲ παράδειγμα τοῦ δήμου Πατρῶν μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι δήμοι τοῦ κράτους.

Παρ' ἡμῶν πράγματι μέχρι τοῦδε πλὴν μοναστηριακῶν βιβλιοθηκῶν, ἀπαρτιζομένων κυρίως ἐκ χειρογράφων κληροδοτηθέντων ἀπὸ τῶν παρελθόντων αἰώνων, ἅτε τῶν μοναχῶν ἐν τοῖς κατ' ἡμᾶς χρόνοις σπανιώτατα αἰσθανθέντων τὴν ἀνάγκην πλουτισμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ παρελθόντος κλήρου διὰ νέων προσκτημάτων, καὶ πλὴν σχολικῶν τινῶν βιβλιοθηκῶν ἐν τισὶν ὀλίγοις τῶν γυμνασίων ἢ Ἑλληνικῶν σχολείων τοῦ κράτους, ἔχομεν μόνον δημοσίας βιβλιοθήκας ἢ εἰδικὰς ἑλληνικῶν ἐταιρειῶν καὶ συλλόγων, περιοριζομένας κυρίως εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τῶν ἐν τῇ προκτενούσῃ ξένων ἀρχαιολογικῶν σχολῶν.

Τῶν δὲ παρ' ἡμῶν δημοσίων βιβλιοθηκῶν ἄξιαι ἰδίας γνώσεως καὶ ἀξιολογώταται εἶνε μάλιστα δύο. μετὰ τῆς Πανεπιστημιακῆς ἠνωμένη ἢ Ἑθνικὴ καὶ ἡ τῆς Βουλῆς, ἀμφότεραι κατὰ τοῦτο ἄξιαι λόγου, ὅτι ὀφείλουσι τὴν γένεσιν καὶ τὸν πλουτισμὸν αὐτῶν εἰς κοινὴν μέριμναν τῆς πολιτείας καὶ φιλομούσων δωρητῶν. Ἡ ἱστορία μάλιστα τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ἣς ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων, ἀνερχομένων σήμερον εἰς ἑκατὸν ἑξήκοντα περίπου χιλιάδας τόμων, ὀλίγον ὑπολείπεται τοῦ τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης, περιλαμβανούσης ὑπὲρ τὰς διακοσίας χιλιάδας, δύναται νὰ καταδείξῃ ὅπως ἀγαθὰ δύνανται νὰ ὑπάρξωσι παρ' ἡμῶν ἀποτελέσματα νοήμονος διευθύνσεως καὶ ἐνθέου ζήλου. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη, ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἡδὴ τοῦ Ὀθωνος συσταθεῖσα, ἐφυτοζῶει ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἐν τινι μικρῷ οἰκίσκῳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βουλῆς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Περμοῦ ἄλλως φίλου τῶν γραμμάτων, τοῦ Γεωργίου Τερτζέτη. Ἀλλ' ἡ πρώτη ἐκείνη περίοδος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς συνδέεται πολὺ μᾶλλον πρὸς τοὺς ὠραίους ἐν δημῷ γλώσση πανηγυρικοὺς ἐπὶ τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ Μαρτίου τοὺς ἐκφωνουμένους ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐμπνευσμένου αὐτῆς διευθυντοῦ ἢ πρὸς τὴν αὔξησιν καὶ σκόπμον χάριν τῶν ἐρευνητῶν αὔξησιν τῶν βιβλίων αὐτῆς. Οὐδὲ ὑπῆρξε διάφορος ἢ τύχη αὐτῆς ὑπὸ τὸν οὐχ ἥττον ἐμπνευσμένον διάδοχον τοῦ Τερ-

τζέτη, τὸν Γεώργιον Παράσχον. Ἡ γενναία πρὸς πρόοδον ἀλματική ὠθησις, ἡ ἀληθῶς νέα ζωὴ τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1875 μετακομίσεως τῶν βιβλίων εἰς αὐτὴν τὸ κτίριον τῆς Βουλῆς καὶ συνδέεται ἀναποσπᾶστος πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Τιμολέοντος Φιλῆμονος, ὅστις ἐκέκτητο τὴν τέλῃν τοῦ δημιουργεῖν, ἐγένισσε τὸ μυστικὸν τοῦ ἀποσπᾶν δωρεάς, τοῦ ἐλκύειν, τοῦ ἐνθουσιάζειν.

Τῶν δὲ κατὰ τὰς ἐπαρχίας ὀλίγων δημοσίων βιβλιοθηκῶν ἄξιαι ἰδίας μερίδος εἶνε πλὴν τῆς τῆς Ζακύνθου ἢ τῆς Δημητσάνης συνδεομένη πρὸς τὴν ἀξίαν λόγου ἱστορίαν τῆς ἐν τῇ κομοπόλει ταύτῃ ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας ἀνθούσης σχολῆς, ἢ τῆς Ἀνδριτσάνης, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἐξαιρέτου φίλου τοῦ Κοραῆ, τοῦ ἐν Παρισίοις θανόντος Κωνσταντίνου Νικολοπούλου, κληροδοτηθέντων βιβλίων, καὶ μάλιστα πασῶν ἢ τῆς Κερκύρας. Ταύτης πύρην ὑπῆρξαν τὰ βιβλία τῶν ἐπὶ τῆς βραχείας ἐν Ἑπτανήσῳ γαλλικῆς κυριαρχίας: καταργηθεισῶν λατινικῶν μνημῶν, ἐπιπλουτίσθη δ' ἔπειτα διὰ δωρεῶν τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Γυλίφορδ καὶ διαφόρων ἀγγλικῶν πανεπιστημίων. Ἡλεῖε δ' ἀποβῆ πολὺ πλουσιωτέρα ἂν ἡ Ἰονικὴ κυβέρνησις δὲν ἤθελε φεισθῆ χρημάτων πρὸς ἀγορὰν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γυλίφορδ συμφρόνως πρὸς τὴν πρότασιν τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, ἣς ἡ ἀπόρριψις ἤγαγεν εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βρεττανικοῦ μουσείου διὰ τῶν ἀξιολόγων βιβλίων τῆς ἰδιωτικῆς ἐκείνης συλλογῆς. Κατόπιν δ' ἠτύχησεν οὐχ ἥττον ἡ βιβλιοθήκη τῆς Κερκύρας νὰ συμπεριλάβῃ ἀξίας λόγου δωρεάς Ἰονίων φιλομούσων καὶ νὰ πλουτισθῇ δι' ἀγορῶν ἐκ τῶν τόκων τοῦ Πετριδείου κληροδοτήματος. Καὶ εἶγε μὲν ἐν πολλοῖς ἀνεπαρκῆς πρὸς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ περιέχει πολυτίμους παλαιότυπους ἐκδόσεις καὶ σπανιώτατα βιβλία ἐκδοθέντα ἐκ τοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τυπογραφείου τῆς Κερκύρας.

Ἐμνημόνευσα διὰ βραχέων τῆς ἱστορίας τῶν διαφόρων τούτων παρ' ἡμῶν βιβλιοθηκῶν διότι αὕτη δὲν δύναται νὰ εἶνε ὅλως ἀδιάφορος εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν Πατρῶν ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτῆς περὶ ἰδρύσεως καὶ πλουτισμοῦ τῆς σήμερον ἐγκαινιζομένης δημοτικῆς βιβλιοθήκης. Ἐκ τῆς ἱστορίας ἐκείνης δύναται νὰ ρυθισθῇ οὐ μικρὰ διδάγματα χρήσιμα εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου, οὐ καὶ θέτει σήμερον τὰ ἔδραϊα θεμέλια, συναπαρτιζόμενα καὶ ταῦτα ἐκ λίθων προλαξευθέντων ὑπὸ φιλοτίμου ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας.

Ἀλλὰ κυρίως πρέπει νὰ ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ καὶ ἀρκτῶν Εὐρώπῃ καὶ ταῖς ἠνωμέναις πολιτεαῖς τῆς Ἀμε-

ρικῆς λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν. Τούτων τὰ πρῶτα στοιχεῖα ἢ ἡδυνάμεθα νὰ εὗρωμεν ἤδη ἐν τῇ ὀργανώσει καὶ τῇ χρήσει τινῶν τῶν παρ' ἀρχαίους βιβλιοθηκῶν· ἀλλ' ἡ ἰδέα οἷα ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς μάλιστα χρόνοις εἶνε κυρίως νέα. Ἀπόχρημα λαϊκὴν βιβλιοθήκην χάριν τῶν πολλῶν βλέπομεν ἰδρυμένην τὸ πρῶτον τῷ 1529 ἐν Ἀμβούργῳ, πόλει ναυτικῇ καὶ ἐμπορικῇ. Εἶνε ἄρα τυχαία ἡ σύμπτωσης πρὸς τὴν ἐν Πάτραις ὡς πρώτη πόλει τῆς νέας Ἑλλάδος ἰδρυσιν τῆς πρώτης δημοτικῆς βιβλιοθήκης; Καὶ δὲν εἶνε περίεργον, ὅτι, ὅτε κατὰ τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα ἐδόθη διὰ μᾶς ἡ μέγιστη ὠφελιμότης εἰς ἰδρυσιν καὶ διαδόσιν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν, ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ Edward καὶ ἐν Βασιλῶνι διὰ τοῦ Bates, ὁ δεύτερος οὗτος ὑπῆρξεν ἐμπορος; Πράγματι οἱ πλοῦσοι πόροι οἱ διατιθέμενοι χάριν φωτισμοῦ τοῦ λαοῦ καὶ διαδόσεως τῆς ἀγάπης τοῦ βιβλίου παρὰ πλουσίων μάλιστα ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ παρὰ δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ κοινοτήτων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ δημοσίου, ὑπῆρξαν τὰ αἴτια τὰ ἐπενεγκόντα τὴν ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις τὸ πρῶτον ταχυτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν ἢ ἀλλαγῶν ἐπέκτασιν τῶν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν ἐν ᾧ τῷ 1850 ἠριθμοῦντο ἐν αὐταῖς 1560 λαϊκαὶ βιβλιοθήκαι, ἐντὸς τριάκοντα καὶ πέντε μόνον ἐτῶν ἀνῆλθον εἰς 5340. Τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἀντιπαραβαλλόμενα πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, εἶνε πολὺ τούτων ὑποδεέστερα ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν. Οὕτως ἡ Ἀγγλία ἐπ' ἐσχάτων ἀκόμη ἠρῶνται μόνον 200 τοιαύτας βιβλιοθήκας, ἔτι δ' ὀλιγώτεραι εἶνε αἱ ἐν Γερμανίᾳ. Ἀξιώξιμος δὲ εἶνε ἡ προσπάθεια πρὸς αὔξησιν τῶν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν πλὴν τῆς Ἑλβετίας καὶ τῶν ὑπερβορείων σκανδιναυικῶν κρατῶν, ὅπου ἄλλως ἀνῆλθόντα, ὡς γνωστόν, ἀκμάζει ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, ἐν Γαλλίᾳ. Οὕτως ἐν μὲν τοῖς Παρισίοις αἱ λαϊκαὶ βιβλιοθήκαι, αἵτινες τῷ 1879, ἦσαν μόνον ἑνδεκά, ἤδη τῷ 1891 ἀνήρχοντο εἰς ἑξήκοντα καὶ τέσσαρες, ἀπὸ δὲ τοῦ 1889 μέχρι τοῦ 1891 ἰδρύθησαν ἐν μόναις τοῖς τέσσαρσι νομοῖς τοῦ Σηκουάνα διακόσιαι λαϊκαὶ βιβλιοθήκαι.

Ὅποιος δὲ κατὰ μέσον ὄρον ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων καὶ ἡ συγκρότησις τῶν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν; Ὁ μὲν ἀριθμὸς ποικίλλει ἀπὸ χιλίων πεντακοσίων μέχρι δέκα ἢ δεκαπέντε καὶ πλέον χιλιάδων βιβλίων. Αἱ ἑνδεκά λαϊκαὶ βιβλιοθήκαι τῶν Παρισίων τοῦ 1879 εἶχον ἐν ὅλῳ ἑξήκοντα χιλιάδας βιβλίων, ἦτοι κατὰ μέσον ὄρον 5500 ἑκάστη, αἱ δὲ ἑξήκοντα τέσσαρες τοῦ 1891 διακοσίας πενήκοντα καὶ μίαν χιλιάδας, ἦτοι μόλις τετρακισχίλια βιβλία ἑκάστη.

Προκειμένου περὶ τῆς νῦν ὑπ' ἀγαθούς οἰωνούς ἰδρυμένης πρώτης ταύτης δημοτικῆς βιβλιοθήκης νομίζω ἐπίκαιρον νὰ συστήσω δύο τινά. Τὸ πρῶτον εἶνε ἡ ἀνάγκη νὰ διορθῆ κατὰ τὸ δυνατόν μέτρον καὶ εἰς τοὺς ἐπιστήμονας, ἰδίως δὲ τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως, πᾶσα δυνατὴ εὐκολία πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν μελετῶν αὐτῶν. Ὁ Ἕλλην ἐπιστήμων εἶνε συνήθως πτωχὸς καὶ ἡ ἰδιοτικὴ αὐτοῦ βιβλιοθήκη λίαν πενιχρά. Ἄς παράσχωμεν εἰς αὐτὸν τὰ μέσα ἀδρότερας περὶ τὴν μάθησιν ἀσχολίας καὶ ὅταν εὐρίσκηται ἀπομακρυσμένος τοῦ μεγάλου πνευματικοῦ κέντρου τῆς πρωτεύουσας. Τὸ δεύτερον εἶνε ἡ ὑπόδειξις τῆς ἀρίστης εὐκαιρίας, ἣν παρέχει ἡ ἰδρυσίς τῆς πατραϊκῆς βιβλιοθήκης ὡς ὑποδείγματις καὶ ἄλλων ἀλλαγῶν ὁμοίων βιβλιοθηκῶν, πρὸς ὑπόθαλψιν τῆς ἀγάπης τῆς εἰδικωτέρας ἐξερευνήσεως τῆς κατὰ τόπους πατρίου ἱστορίας. Πλήρης συλλογὴ τῶν περὶ ἑκάστης ἑλληνικῆς χώρας ἱστορικῶν δημοσιευμάτων δὲν θὰ ἴσκει πρὸς τοῦτο. Εὐκταῖον θὰ ἴητο νὰ δοθῆ ἡ ἀφορμὴ πρὸς συναποτέλεσιν εἰδικοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου, κατὰ τὸ δυνατόν περιλαμβάνοντος πρωτότυπα ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐπιχώριον ἱστορίαν καὶ περισυλλεγόμενα ἐξ ἰδιοτικῶν οἴκων, ἐκ συμβολαιογραφικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ δημοσίων ἀρχείων κατ' ὅσον ἀνύγονται εἰς νομικὰς καὶ ἄλλας σχέσεις μὴ συνδεομένας πλέον πρὸς ἄμεσα συμφέροντα ἢ ὑπηρεσιακὰς λειτουργίας τοῦ ἐνεστώτος. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ τμήματος τούτου καθίσταται ἀναγκαῖον ἕνεκα τῆς παρ' ἡμῖν ἀπωλείας σπουδαιοτάτων ἱστορικῶν πηγῶν τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων καὶ τῆς τουρκοκρατίας, εἶνε δὲ καὶ δυνατὴ ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν δημοτικαῖς βιβλιοθήκαις συγκέντρωσις μετὰ προσοχῆς ἐκλελεγμένων καὶ κεκυρωμένων ἀντιγράφων τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἑσπερίας ἔγγράφων τῶν διαφωτιζόντων τὴν ἐπιτόπιον ἱστορίαν. Αἱ δὲ Πάτραι εἶπερ τις καὶ ἄλλη τῶν ἑλληνίδων πόλεων δύναται τελεσφορώτατα νὰ παρτίσῃ τοιαύτην συλλογὴν μνημείων τῆς ἱστορίας ἑαυτῆς καὶ τοῦ Ἑίου, τοῦ ἐπὶ τῶν Βενετῶν περιωνύμου Castel di Morea, ἐκ τῶν χρόνων μάλιστα τῆς βενετοκρατίας, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἐποχῶν τῆς μεσοχρονίου ἱστορίας. Τέλος δ' ἡ τοιαύτη πολύτιμος συλλογὴ, ἣτις θὰ ἐγένετο εὐπρόσδεκτος ἀφετηρία πρὸς συστηματικὴν καὶ ἀσφαλῆ ἐξιστόρησιν τῶν ἐν πονηραῖς ἅμα καὶ σκοτειναῖς ἡμέραις τυχῶν τῆς πόλεως θὰ ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῆ διὰ περισυλλογῆς, ἀπασῶν τῶν ἐκ τῶν παρελθόντων αἰώνων περισσωζομένων χαλκογραφικῶν ἐτυλογραμικῶν καὶ λιθογραφικῶν τῶν παριστανουσῶν τὴν πόλιν καὶ σχετιζομένων πρὸς τὴν μεσοχρόνιον αὐτῆς ἱστορίαν.

Προσεπόμενα διὰ τῶν ἀνωτέρω νὰ παρουστήσω τὴν θέσιν ἣν ἐπέχει

ἡ σήμερον ἐπ' αἰσίοις ἐγκαινιζομένη ὑμετέρα βιβλιοθήκη ἐν τῇ καθ' ὅλου πολιτείας τῶν γραμμῶν καὶ νὰ διαγράψω φαινήν, οἷαν εὐχομαι καὶ ἐλπίζω, τὴν εἰκόνα αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι. Ἀλλὰ πῶς νὰ λησιμονήσω ὅτι τὰ εἰκόνα αὐτῆς ἐγκαίρια τελοῦνται συγχρόνως μετὰ τῆς εἰς τὴν θέαν τοῦ κοινοῦ παραδόσεως τῆς πρώτης ἐν Πάτραις καλλιτεχνικῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων φιλοκάλου γόνου τῆς ὑμετέρας πόλεως ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἡμερῶν, κατ' ἃς τὴν πόλιν ταύτην ἐξέλεξε καὶ καθώρισεν ἡ πολιτεία ὡς πρώτην κενώσαν τοῦ εὐγενοῦς ἀγῶνα τῶν Ἑλευθερίων δι' ὧν ἐπιδιώκει ἡ ἑλληνικὴ πατρίς τὴν βράβειον τῆς περὶ τὰ ὄπλα ἀριστείας, δι' ἧς δύναται νὰ διεκδικήσῃ θαρροῦσα τὸ προσήκον αὐτῇ ἀξίωμα ἐν τῇ ἑλληνικῇ χειρονομίᾳ καὶ τὴν σιθναρὰν διεκδικήσιν τῶν πατρίων δικαίων; Εἶνε ἀεὶ καὶ εἰκαία σύμπτωσης ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρμογὴ τῶν δύο ἐορτῶν τῶν γραμμῶν καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐθνικῆς πανηγύρεως τῶν Πανελληνίων σπολυτευτικῶν ἀγῶνων; Δὲν πρέπει νὰ καυχῶνται δικαίως αἱ Πάτραι, ὅτι τὰς ἡμέρας ταύτας πρωτοστατοῦσιν ἐν τῇ ἐθνικῇ πρὸς τὰ πρόσω κινήσει ὑπὸ πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ ὅτι εἰς αὐτὰς ἔλαχεν ὁ κληρὸς νὰ διακηρύξωσιν εἰς τὸ ἑλληνικὸν σύμπαν, ὅτι ὁ Ἑλληνομνημῶν διὰ νὰ ζήσῃ καὶ προσδεύσῃ χρειάζεται νὰ συνδυάσῃ τὴν ἀπὸ τῆς παιδείας μόρφωσιν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν καλῶν τεχνῶν ἀπόλαυσιν μετὰ τῆς ῥώμης ἐκείνης καὶ τῆς ἀπαλείας τοῦ βλέμματός, ἡτις τονώνει τὰ νεῦρα καὶ δεκαπλασιάζει τὰ σώματα τῶν ἐντεταλμένων νάγωνισθῶσι μίαν ἡμέραν ὑπὲρ πατρίδος ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν; Καὶ δὲν ὑπῆρξε πάντοτε ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τοῦτο ἐν τῶν κυριοτάτων προσόντων καὶ μία τῶν μεγίστων ἐπιτυχιῶν τοῦ Ἑλλήνου, ὅτι ἠδυνήθη νὰ συμπλέξῃ εἰς τὸ μέγα οἰκόσημον τῆς ἐθνικῆς του ἀθανασίας τὴν γραφίδα τοῦ λογίου συνηνωμένην μετὰ τοῦ χρωστῆρος τοῦ καλλιτέχνου καὶ τοῦ ὄπλου τοῦ μαχητοῦ; Ἐπανέλθετε αὖτις, ὦ Πατρεῖς, μετὰ τὴν ἀπήχησιν τῶν σημερινῶν λόγων ἐν τῇ νέα ταύτῃ μικρᾷ γωνίᾳ τῶν Ν. οὐσῶν, μετὰ τῆς θριαμβευτικῆς στέφιν τῶν νικητῶν τοῦ Ῥίου εἰς τὰ πολυάσχολα ἔργα τῆς ἡμέρας, ἀλλ' ἐνθυμείσθε ἐς αἰεὶ τὰ διδάγματα τῶν ὡραίων τούτων ἡμερῶν τῶν πνευματικῶν καὶ σπολυτευτικῶν πανηγύρεων καὶ μὴ λησιμονήσητέ ποτε τὰς ἐθνικὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἐπιβάλλει εἰς τοὺς οἰκοῦντας ταύτην τὴν πόλιν, ἣν ἀπληροῦστέ ποτε ἀπὸ τῆς φραγκικῆς δουλείας Κωνσταντίνου ὁ Παλαιολόγος καὶ ὅπουθεν ἠλόγησε τὸν κατὰ τῆς τουρκικῆς τυραννίδος ἀγῶνα ὁ Γερμανός, ἡ ἐν αὐτῇ τέλει τῶν πρώτων Ἑλευθερίων, προαγγέλων ἀληθινῆς παλιγγενεσίας τοῦ ἑλληνικοῦ σώματος καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ο ΜΕΓΑΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ βασιλικὴ βιβλιοθήκη τῆς Στοκχόλμης κέκτηται δύο καὶ μόνους ἑλληνικοὺς κώδικας, ἓνα μὲν ὁμιλιῶν τοῦ Χρυσόστομου, ἓνα δὲ ἄλλον γραφέντα μὲν τῷ 1573 ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Δαρμαρίου ἐν Μαδρίτῃ, μεταφερθέντα δ' εἰς Σουηδίαν ὑπὸ τοῦ Σουηδοῦ εὐπατρίδου Sparwenfeldt καὶ δωρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἐν Pernau τῆς Λιβονίας καθηγητὴν Palmrooth, ὅστις ἐδώρησεν αὐτὸν εἰς τὴν πανεπιστημιακὴν βιβλιοθήκην τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐξ ἧς ἔπειτα περιήλθεν εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην τῆς Στοκχόλμης.¹ Εἶνε δὲ ὁ κώδιξ οὗτος διμερῆς (α' φ. 1—399.—β' φ. 406—801) καὶ περιέχει τὸ Πασχάλιον χρονικόν, τελευτῶν ἐν φ. 796^b. Θέλων δὲ νὰ ἐξετάσω τὸ ἐν τέλει τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ προσάρτημα τὸ φέρον κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ Graux-Martin² τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐκ τοῦ μικροῦ χρονογράφου», ἠτύχησα νὰ λάβω τὸν κώδικα τῷ 1906 εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπου καὶ ἐμελέτησ' αὐτόν, καὶ πρὸ τῆς ἔπειτα τῷ 1911 ἐπισκέψεώς μου εἰς Στοκχόλμην.

Καὶ τὸ μὲν Πασχάλιον Χρονικόν αὐτὸ δὲν με ἀπασχόλησε. Σημειῶ δ' ἀπλῶς περὶ αὐτοῦ, ὅτι περατοῦται ἐν τοῖς περὶ Ἡρακλείου διὰ τῶν λέξεων τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων τοῦ ἐπιλαβέσθαι ἡμᾶς τοῦ αὐτοῦ θρόνου. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Βόννης εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἔπονται κατὰ τὸν Παρισιακὸν κώδικα (P) ἀσυνάρτητοί τινες λέξεις, λείψανα

¹ Charles Graux Essai sur les origines du fonds grec de l'Escurial σ. 348 σημ.—Charles Graux—Albert Martin Notices sommaires des manuscrits grecs de Suède ἐν τοῖς Archives des Missions. 3 série. Ἐν Παρισίοις. 1889 τόμ. XV σ. 360—370 (χωριστοῦ τεύχους σ. 81—82).

² Ἐνθ' ἀν. σ. 370 (82).

ἐφθαρμένης σελίδος³. Ταύτας δὲν συναντέγραψεν ὁ Δαρμά-
μιος, περιορισθεὶς ἐν γράφῃ ἐν τέλει τάδε: † ἑλλιπὲς καὶ
ἑξίτηλον ἦν τὸ τέλος ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος⁴. Τὸ δ' ἐν φ.
797^a σημείωμα τοῦ βιβλιογράφου ἔχει ὡδε: Ὑπὸ Ἀνδρέου
Ἰαρμαρίου τοῦ Ἐπιδαυριώτου¹ υἱοῦ Γεωργίου, εἴληφε τέρμα
τὴν Θεᾷ χάριν κυρίῳ. † Ἀντωνίῳ Ἀύγουστίνῳ θεοφιλεσιάτῳ
Ἐπισκόπῳ Λέρδου ἐν τῷ ἔτει αφοδ' Ὀκτωβρίῳ α^ο ἐν Μαδριλ-
λίῳ: 1573².

Ἀλλὰ τὴν προσοχὴν μου ἰδίως ἐπέστησα εἰς τὸ ἐν τέλει
τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ κώδικος ἐν φ. 798^a—799^a καὶ μετὰ
τὸ ἄγραφον φ. 799^b ἐν φ. 800^{a-b} προσάρτημα τοῦ Πασχαλίου
Χρονικοῦ. Σύγκειται δὲ τοῦτο ἐκ δύο ἀποσπασμάτων, ὧν τὸ
μὲν πρῶτον ἐπιγράφεται «Ἐκ τοῦ μεγάλου χρονογράφου»
καὶ οὐχὶ «ἐκ τοῦ μικροῦ χρονογράφου», ὡς φέρεται παρὰ
Graux-Martin, τὸ δὲ δεύτερον εἶνε ἀνεπίγραφον. Εἶνε δ' ἀμ-
ρότερα γεγραμμένα πλημμελῶς καὶ μεθ' ἱκανῶν βραχυγρα-
φιῶν καὶ ἐπιτμήσεων, ὧν ἰδίας σημειώσεως ἄξιον εἶνε τὸ
μ^ο = μῆνας, καὶ ἔχουσιν ὡδε³.

³ Πασχαλίου Χρονικοῦ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 736,7—737, 21

⁴ Παρὰ Graux-Martin ἐνθ' ἀν. «ἑξίτηλον» εἰς δὲ τὴν λέξιν «ἀρχαιό-
της» προστίθεται οὐκ ὀρθῶς «le ms. ἀρχαιότητος».

¹ Παρὰ Graux-Martin ἐνθ. ἀνωτ. κακῶς «Ἐπιδαυριωτοῦ».

² Παρὰ Graux-Martin ἐνθ. ἀν. δὲν σημειοῦμαι, ὅτι ὁ ἀραβικὸς οὗτος
ἀριθμὸς εἶνε γεγραμμένος ὑπ' ἄλλης χειρὸς νεωτέρας.

³ Ἐν ταῖς κατωτέρω διαφόροις γραφαῖς διὰ μὲν τοῦ Σ δηλοῦται ὁ
πτοκχόλμειος κώδιξ, διὰ δὲ τοῦ Β ὁ βατικανικὸς 1941, περὶ οὗ ἴδτε κατωτέρω.
Οἱ δὲ χάριν διευκολύνσεως τῆς κατωτέρω ἐρεῦνης ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ ἐ-
ταχῆ ἐκάστου ἀποσπάσματος, προσετέθησαν ἰπ' ἐμοῦ.

[α']

ΕΚ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΥ

1. Ἐπὶ βασιλείας Ζήνωνος σεισμὸς ἐν Ῥόδῳ γεγονὼς τὰ τε γυμνά-
σια αὐτῆς καὶ εἴ τι κάλλος ἐν τῇ πόλει κατέστρεψεν, καὶ μετ' οὐ πολὺν
χρόνον ἐν φθινοπώρῳ γέγονεν εἰς τὸ Βυζάντιον σεισμὸς μέγας, ὡς πολ-
τοὺς οἴκους καὶ ἐκκλησίας καὶ ἐμβόλους καταπεσεῖν· κατεγώσθη δὲ καὶ
τλήθη ἀνθρώπων ἀναρίθμητα· ἔπεσε δὲ καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδριάντου
τοῦ Φόρου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Ἑσοδοσίου ἢ κατὰ τὸν κίονα τοῦ
Γαύρου· ἢ τε θάλασσα ἀγριωθεῖσα πορροτάτω ἐξέδραμε, καὶ τῆς προτέ-
ρας γῆς περιλαβοῦσα μέρος οἴκους οὐκ ὀλίγους καταβάλλει. Ἀστέρες τε
κατέπεσον ἐπὶ θάλασσαν σφαῖραις πυρὸς ὅμοιοι καὶ θερμὸν αὐτῆς τὸ
ἕδωρ ἐποίησαν. Διήρκεσε δὲ ὁ τοιοῦτος σεισμὸς ἐπὶ ἡμέρας συνεχεῖς
ἐνεθήκοντα, ὡς καὶ τῶν τειχῶν μέρος οὐκ ὀλίγον καταπεσεῖν καὶ πύρ-
γους ἀπιέναι καὶ πολλὰ οἰκήματα ἀνατραπῆναι καὶ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν
νεκρῶν ἐπόζεσθαι, τὰ δὲ ἔξω τῆς πόλεως καὶ τῶν χρυσῶν πυλῶν πάντα
κατενεχθῆναι.

2. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ Ζήνωνος κινήσεως [γάρ] οὐ μι-
κρᾶς γενομένης βλάβην οὐ τὴν τυχοῦσαν εἰργάσαστο κατὰ γὰρ τὸν Ἰλ-
15

1. βασιλείας Β: βασιλεία Σ πολὺν Σ: πολλὴν Β 3 φθινο-
πώρῳ Β: φθινοπώρῳ Σ 4. οἴκους καὶ Σ: οἴκους Β ἐμβόλους Β:
ἐμβολ Σ 5. ἔπεσε Β: ἔπαισεν Σ σφαῖρα Σ: σφαῖρα Β 6. μεγάλου
Σ: μεγαλοῦ Β ἢ Σ: ἢ Β. Κατὰ κ^ο ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ᾠγ ἢ ἢ
τὸν Σ: εἰς τὸν κίονα Β 7. ἢ Σ: ἢ Β ἀγριωθεῖσα Β: ἀγριώθη
Σ προτέρας Σ: πρότερον Β 8. περιλαβοῦσα Β: περιλαβούσης Σ
ὀλίγους Β: ὀλί Σ καταβάλλει Σ: κατέβαλεν Β 9. σφαῖραις
Β: σφαῖρες Σ ὅμοιοι Β: λείπει Σ 10. ἐποίησαν Β: ἐποίη-
Σ διήρκεσε Σ: διήρκει Β ἡμέρας Β: 66 Σ 11. ἐνεθήκοντα ἔγραψα:
Σ: 2 Β καταπεσεῖν Β: καταπεσεῖν Σ πύργους Β: πυρ Σ
12. ἀπιέναι (:) Β Σ τὴν πόλιν Β: τῆς πόλεως Σ 13. ἐπό-
ζεσθαι Β: ἐπόζεσθαι Σ τῶν χρυσῶν πυλῶν Β: τῶ χρυσῶ πυλῶ.
15. οὐ μικρᾶς Σ: ἰσχυρᾶς Β 16. γενομένης ἐκ τοῦ γενομένης
Σ: γινομένης Β τυχοῦσαν Β: τύχην Σ κατὰ Σ. κατασχοῦσα Β

λησπόντου πορθμὸν Ἀβύδου τε καὶ Λαμψάκου τῶν πόλεων συνέχευε τὰ πλείω, καὶ περὶ τὸ Θρακῶν κλίμα Καλλίπολις καὶ Σηστός κατέπεσον, τῆς τε πόλεως Τενέδου πλείστον κατέπεσε· κατηνέχθη δὲ καὶ τὰ μακρὰ τείχη πύργοι ὡς, εἰς οὓς συνεχώσθησαν πάντες οἱ ἐκεῖσε φυγόντες, εἰς δὲ [τὸν] περὶ Σηστόν τύπον βορβορῶδες ἐκ γῆς τι ἀνέβλυσεν. ὃ παρὲν εὐθὺς πύσσα γέγονε.

3. Ἐπὶ γενέσεως Λέοντος τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρονύμου τοῦ οὐρανόθεν χώρου ἐδόκουν οἱ ἀστέρες πάντες μετακινεῖσθαι καὶ καταφέρεισθαι δι' ὅλης τῆς νηνεμίας, οἱ καὶ περιγυροὶ γινόμενοι ἀνθρώπων διελύσαντο, φασὶ δὲ πολλοὶ, ὅτι διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης τὸ τοιαῦτον ἐξαίσιον διεδείκνυτο θέαμα.

4. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος σεισμὸς γέγονε μέγας καὶ φοβερός ἐν Κωνσταντινουπόλει, μηνὶ Ὀκτωβρίου ΚΣ" Ἰνδικτιῶνος θ', ἡμέρας δ', ὡς α' η', καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια λαὸς τε πολλὸς τέθνηκεν. Ἦκεσε δὲ καὶ ὁ ἀνδριάς ὁ ἐστὼς ἐπὶ τῆς Ἀττάλου πόρτας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἅμα τῷ αὐτῷ Ἀττάλῳ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου ἢ ἐπὶ τοῦ Ξηρολόφου κίονος ἐστῶσα καὶ ὁ ἀνδριάς τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ὁ ἐπὶ τῆς Χρυσῆς πόρτας τὰ τε χερσαῖα τῆς πόλεως τείχη καὶ πόλεις καὶ χωρία ἐν τῇ Θράκῃ καὶ ἡ Νικομήδεια ἐν Βιθυνίᾳ καὶ ἡ Πραίνετος καὶ ἡ

1. Ἑλλησπόντα πορθμὸν Σ: ἑλλισποντον πορθμὸν Β 2. κλίμα ΒΣ σειστός Σ: σιστός Β 3. κατηνέχθη Σ: κατενέχθη Β 3 — 4 τὰ μακρὰ τῶν Σ: τῶν μακρῶν τειχῶν Β 4. πύργος Β: πύρ" Σ οὓς Σ: οὓς Β φυγόντες Β: φυτοί Σ 5. τὸν προσέθηκα: λείπει ΒΣ σεισίδν ΒΣ βορβορῶδες Σ: βορβορῶδης Σ ιι ΒΣ ἀνέβλυσεν Σ: ἀνέκλυσεν Β κατὰ MauFreund 6. πύσσα Σ: πύσσα Β 7. ἐπὶ Σ: ἐπὶ τῆς Β 8. ἐδόκουν Σ: ἐδώκουν Β 9. καταφέρεισθαι Σ: καταφαίρεσθαι Β δι' ὅλης Β: διόλης Σ νηνεμίας Σ: νηκτός Β οἱ καὶ περιγυροὶ Σ: οἱ δὲ περιγυροὶ Β 10. διελύσαντο Σ: διελύοντο Β πολλοὶ ὅτι Β: πολλοὺς Σ 11. θέαμα Σ: ἄμα Β.

12. Ἐπὶ Σ: "Οὐ ἐπὶ Β 13. μηνὶ Ὀκτωβρίου ΚΣ" Σ: μηνὸς Ὀκτωβρίου ΚΣ' Β 14. ἐπτώθησαν Β: ἐπτώθη Σ 15. ἐστὼς Σ: ἐστὼς Β τῆς Β: λείπει Σ ἀτάλου ΒΣ 16. ἅμα Σ: ἅμα Β ἀτάλω ΒΣ 17. Ξηρολόφου Β: Ξηρολάφου Σ κίονος ΒΣ ἐστῶσα Σ: ἐστῶσα Β ἀνδριάς Β: ἀνδριάς Σ 18. χερσαῖα τῆς πόλεως Σ: χέρσαια Β 19. νικομήδεια Σ: νικομίδεια Β βιθυνία Σ: βυθυνία Β

Νίκαια, ἐν ἣ μίᾳ ἐσώθη ἐκκλησία. Ἀπέφυγε καὶ ἡ θάλασσα τῶν οἰκείων ὕρων ἐν τισι τόποις, καὶ ἐκράτησεν ὁ σεισμὸς μῆνας ιβ'. Ὁ οὖν βασιλεὺς, ἰδὼν τὰ τείχη τῆς πόλεως πτωθέντα, προσέταξε τοῖς διοικηταῖς ἀπαιτῆσαι κατὰ προσθήκην τοῦ κανόνος καθ' ἕναστον νόμισμα μιλιαρῖσιον α' ἕνεκεν ἀνοικοδομήσεως τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, καὶ ἐκράτησεν ἢ ἐπεκράτησεν ἡ πονηρία ἀπαιτεῖσθαι κατ' ἕτος καὶ τὸ δικάριον παρὰ τῶν διοικητῶν.

Αἱ εἰδήσεις αἱ περιλαμβανόμεναι ἐς ταῖς χρονικοῖς ταῦτοις σημειώμασι δὲν εἶνε μὲν νέα, εὐρισκόμεναι παρὰ διαφοροῖς Ἰουστινίνοις συγγραφεῦσιν, ἀλλὰ διατετυπωμέναι ἄλλοις.

Καὶ δὴ τοῦ ἐπὶ Ζήνωνος σειμοῦ γίνεται ἡδὴ μνεία διὰ βραχέων ἐν τῷ Πασχαλίῳ Χρονικῷ διὰ τῶν ἐξῆς· Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπαθεν ἀπὸ θεομηνίας σειμοῦ Κωνσταντινουπόλις τὸ δεύτερον αὐτῆς πάθος μηνὶ Γορτιαίῳ Σεπτεμβρίῳ κς' ἐπ' ὀλίγον διάστημα ἕως τοῦ Ταύρου¹.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ σειμοῦ ἀναγινώσκωμεν παρὰ τῷ Θεοφάνει τὰ ἐξῆς· Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο σεισμὸς φοβερός ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κε', Ἰνδικτιῶνι α', καὶ ἔπεσον ἐκκλησίαι πολλαὶ οἰκίαι τε καὶ ἔμβολοι ἕως ἐδάφους. Κατεχώσθη δὲ πλήθη ἀναριθμητὰ ἀνθρώπων· ἔπεσε δὲ καὶ ἡ σφαιρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ φόρου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, ἢ εἰς τὸν κίονα τοῦ Ταύρου, καὶ τὰ ἕσω τείχη ἐπὶ διάστημα ἰκανόν· καὶ ἐκράτησεν ὁ σεισμὸς χρόνον πολλόν ὥστε τὴν πόλιν ἐποξέσαι².

Μετ' ὀλίγων δὲ διαφορῶν ἐπαναλαμβάνονται τὰ αὐτὰ παρὰ τῷ Κεδρηναῷ ὡς ἐξῆς· Τῷ δ' ἔτει ἐγένετο σεισμὸς φοβερός ἐν Κωνσταν-

1. ἡ Σ: ἡ Β μιᾶ Β: μιᾶ Σ ἐσώθη Σ: ἐσωθη Β 1—2. τῶν οἰκείων ὕρων Β: τῷ οἰκείῳ ὕρῳ Σ 2. ἐκράτησεν Σ: ἐκράτησε Β μῆνας Β. μ' Σ 4. ἀπαιτῆσαι Σ: ἀπατε Β προσθήκην Σ: πρόσθεσιν Β κανόνος Σ: Κανόνος Β καθ' ἕναστον νόμισμα Β: καθ' ἕναστον ἢ Σ μιλιαρῖσιον Β: μῖ Σ 5. ἕνεκεν Σ: ἕνεκα Β ἀνοικοδομήσεως Σ: ἀνοικοδομίας (;) Β 5—6 ἐπεκράτησεν ἡ Σ: ἐπεκράτησε Β 7. διοικητῶν Β: διοικημάτων Σ

1. Πασχαλίου Χρονικοῦ ἐκδ. Βόννης τόμ. Α' σ. 605, 16 κ. ε.

2 Θεοφάνους ἐκδ. Βόννης τ. Α' σ. 194—5.

τινουπόλει, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κβ', καὶ ἔπεσον ἐκκλησίαι πολλαὶ καὶ οἰκίαι καὶ ἔμβολοι ἕως ἐδάφους, κατεχάσθη δὲ πλῆθος ἀνθρώπων ἀναριθμητῶν. Ἐπεσε δὲ καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ φόρου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἢ εἰς τὸν κίονα τοῦ Ταύρου καὶ τὰ ἔσω τείχη περὶ διάστημα ἰκανόν. Καὶ ἐκράτει ὁ σεισμὸς χρόνον πολὺν, ὥστε τὴν πόλιν ἐποξέσαι¹.

Παρὰ δὲ τῷ Γεωργίῳ Ἀμαρτωλοῦ εἴρηγται τάδε· Ἐπὶ δὲ τοῦ γεγονότος σειμοῦ, ἔπεσε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ φόρου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου εἰς τὸν κίονα τοῦ ταύρου².

(1) δὲ Μαλάλας λέγει τὰ ἑξῆς· Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Ζήνωνος ἔπαθεν ὑπὸ θεομηρίας σειμοῦ τὸ δεύτερον αὐτῆς πάθος Κωνσταντινούπολις ἐπὶ ὀλίγον διάστημα ἕως τοῦ Ταύρου. Ἐπαθε δὲ τότε καὶ ἡ Νικομήδεια, μητρόπολις τῆς Βιθυνίας, τὸ ἕκτον αὐτῆς πάθος, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κλενούπολις τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας· καὶ πολλὰ παρέσχεν αὐτοῖς ἢ αὐτὸς Ζήνων³.

Καὶ παρὰ τῷ Λέοντι γραμματικῶ φέρονται τάδε· Ἐπὶ αὐτοῦ δὲ γέγονε σεισμὸς ὁ φοβερός ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἔπεσον ἐκκλησίαι πολλαὶ οἰκίαι τε καὶ ἔμβολοι ἕως ἐδάφους, ἔπαθέ τε καὶ Νικομήδεια μητρόπολις⁴.

Τέλος ἐν ταῖς Ἑκλογαῖς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας φέρονται τάδε· Ἐπὶ τῆς Ζήνωνος βασιλείας γέγονε σεισμὸς μέγας καὶ φοβερός ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κβ', καὶ ἔπεσον πολλαὶ ἐκκλησίαι καὶ οἰκίαι καὶ ἔμβολοι ἕως ἐδάφους, καὶ ἐγένετο ἀπώλεια ἀνθρώπων ἀναριθμητῶν. Ἐπεσε δὲ καὶ ἡ σφαῖρα (γρ. σφαῖρα) τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἐν τῷ Φόρῳ καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἢ ἐστῶσα (γρ. ἐστῶσα) εἰς τὸν κίονα τοῦ Ταύρου· ἔπεσον δὲ καὶ τὰ ἔσω τείχη, ἐπὶ πολὺ διάστημα, καὶ ἐπεκράτησεν ὁ σεισμὸς ἐπὶ πολὺν χρόνον⁵.

Αἱ δ' ἐν τῇ δευτέρῃ παραγράφῳ περιλαμβανόμεναι εἰδήσεις ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ παρὰ Θεοφάνει 265, 7 κ. ε. Κεδρηνῶ, 640, 15 καὶ Μαλάλα, 419, 5.

1 Κεδρηνοῦ ἐκδ. Βόννης τόμ. Α' σ. 618, 16 κ. ε.

2 Γεωργίου Ἀμαρτωλοῦ, ἐκδ. Μουράλιου 1859 σ. 516, κ. ε.

3 Μαλάλα, ἐκδ. Βόννης σ. 385, 3 κ. ε.

4 Λέοντος γραμματικοῦ, ἐκδ. Βόννης σ. 116, 21 κ. ε.

5 J. A. Cramer, Anecdota graeca e codd. manuscriptis Bibliothecae regiae Parisiensis. Ἐν Ὁξωνίῳ 1839 σ. 112, 11 κ. ε.

[[Ὁ μὲν Θεοφάνης λέγει¹. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Μαΐου μηνὸς κ' τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος² ὥρα ζ', ὑπατεύοντος ἐν τῇ Ῥώμῃ Ὀλυβρίου ἔπαθεν ὑπὸ θεομηρίας Ἀντιόχεια ἡ μεγάλη τῆς Συρίας πάθος ἀνιζήγητον. Τοσοῦτον ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτήν, ὥστε πτωθῆναι σχεδὸν πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ τάφον τῶν οἰκητόρων γενέσθαι. Τινὰς δὲ καταχωσθέντας, καὶ εἰ ζῶντας ὑπὸ τὴν γῆν πῦρ ἐκ τῆς γῆς ἐξεληθῶν κατέφλεξεν. Καὶ ἕτερον πῦρ ἐκ τοῦ ἀέρος, ὡς σπινθῆρες κατήρχετο, καὶ κατέκαιεν, ὡς περ ἀστραπή, τὸν εὐρισκόμενον· καὶ ἐσειετο ἡ γῆ ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἓνα]].

[[(1) δὲ Κεδρηνὸς³ λέγει· γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς φοβερώτατος, ὃς οὐ τῇ μὲν Κωνσταντινουπόλει ἐν διαφόροις τόποις, τῇ δὲ Ἀντιόχεια συμφορὰ ἀνεκδιήγητος προιμηύθη. Τῇ γὰρ τετάρτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τὰ προοίμια τῆς τοῦ Θεοῦ ὄργῆς ἐπῆλθεν αὐτῇ δι' ἐμπρησμῶν καὶ σεισμῶν, ὃς ἐμπρησμὸς μέσον τῆς Πόλεως ἐγένετο, καὶ ἐκράτησι ἐπὶ ἡμέρας 5'. Καὶ ἐκάησαν οἴκοι πολλοὶ καὶ ἀπέθανον λαοὶ πολλοὶ καὶ οὐδαίς ἔγνω πόθεν τὸ πῦρ ἀνάπτεται· τοσοῦτον γὰρ ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτῇ, ὥστε πτωθῆναι σχεδὸν πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ τάφον τῶν οἰκητόρων γενέσθαι. Τινὰς δὲ καταχωσθέντας, καὶ εἰ ζῶντας ὑπὸ τὴν γῆν πῦρ ἐξεληθῶν ἐκτῆς γῆς κατέφλεξε. Καὶ ἕτερον πῦρ ἐκ τοῦ ἀέρος ὡς σπινθῆρες κατήρχετο καὶ κατέκαιεν ὡς περ ἀστραπή τοῦ εὐρισκομένου. Ἐσειετο δὲ ἡ γῆ ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἓνα]].

[[Ὁ δὲ Μαλάλας⁴ λέγει· Τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔπαθεν ὑπὸ θεομηρίας Ἀντιόχεια ἡ μεγάλη τὸ πέμπτον αὐτῆς πάθος ἐν μηνὶ μαίῳ, ὑπατείας Ὀλυβρίου· πολλὸς γὰρ ἦν ὁ φόβος ὁ τοῦ Θεοῦ γινόμενος κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ὥστε τοὺς συλληφθέντας ὑπὸ τῶν οἰκημάτων ἐν τῇ γῇ καὶ πυρκαύστους γενέσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἀέρος δι' σπινθῆρας πυρὸς φαίνεσθαι καὶ ἔκαιον ὡς ἀπὸ ἀστραπῆς τὸν εὐρισκόμενον, καὶ ἐκόχλαζε τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, καὶ ἐκτραυνοῦντο οἱ θεμέ-

[[1 Θεοφάνους ἐκδ. Βόννης τ. Α' σ. 265]].

[[2 Πρόκειται περὶ τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος ἡτοῦ τοῦ α' ἔτους τοῦ τῶν Περσῶν Βασιλέως Χοσροῦ, ἡτοῦ τοῦ ἔτους 6018 ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ 510 ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως]].

[[3 Κεδρηνοῦ ἐκδ. Βόννης τ. Α' σ. 640]].

4 [[Μαλάλα ἐκδ. Βόννης σ. 419]].

λοι, κουνιζόμενοι ὑπὸ τῶν σεισμῶν καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς τεφρούμενοι, ὥστε καὶ τοῖς φεύγουσιν ὑπήντα τὸ πῦρ. Καὶ ἦν ἰδεῖν θαῦμα φοβερόν καὶ παράδοξον, πῦρ ἐρευγόμενον ὄμβρον, ὄμβρος καμίνων φοβερῶν, φλόξ εἰς ὑετὸν λυομένη, καὶ ὑετὸς ὧ; φλόξ ἐξαπτόμενος καὶ τοὺς βουῶντας ἐν τῇ γῆ κατανήλισκε. Καὶ ἐκ τούτου Ἀντιόχεια ἄχρηστος ἐγένετο. Οὐκ ἔμεινε γάρ, εἰ μὴ τὰ πρὸς ὄρος μόνον παροικούμενα οἰκήματα. Οὐκ ἔμεινε δὲ οὔτε ἅγιος οἶκος εὐκτηρίου ἢ μοναστηρίου ἢ ἄλλου ἁγίου τόπου ἀδιάρρηκτος· τὰ γὰρ ἄλλα συνετελέσθησαν εἰς τὸ παντελές· ἡ δὲ μεγάλη ἐκκλησία Ἀντιοχείας ἢ κτισθεῖσα ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς θεομηνίας γενομένης καὶ πάντων πεπτωκότων εἰς τὸ ἔδαφος ἔσθη ἐπὶ ἡμέρας β' μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν τοῦ Θεοῦ φοβερὰν ἀπειλήν· καὶ αὕτη ὑπὸ πυρὸς ληφθεῖσα κατηνέχθη ἕως ἐδάφους. Καὶ ἕτεροι δὲ οἶκοι μὴ πεπτωκότες ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ θεϊκοῦ ὑπὸ τοῦ πυρὸς διελύθησαν ἕως θεμελίων. Καὶ ἀπώλοντο ἐν αὐτῷ τῷ φόβῳ ἄχρι χιλιάδων διακοσίων πενήκοντα· ἦν γὰρ ἡ μεγάλη ἑορτὴ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἢ τῆς ἀναλήψεως· καὶ πολὺ πλῆθος ἦν τῶν ξένων ἐπιδημήσαν· ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς θεομηνίας ἐδείχθη καὶ τὸ τῶν πολιτῶν πλῆθος ὅποσον ὑπῆρχε. Πολλοὶ δὲ τῶν χωσθέντων ζήσαντες μετὰ τὸ ἀνενεχθῆναι αὐτοὺς ζῶντας ἀπέθανον. Τινὲς δὲ ἐκ τῶν πολιτῶν τῶν σωθέντων, εἰ τι ἠδυνήθησαν, ἀφείλαντο καὶ ἐφειγον· καὶ ὑπήντων αὐτοῖς γεωργοί, καὶ ἀπέσπων παρ' αὐτῶν φονεύοντες αὐτούς. Ἐδείχθη δὲ καὶ ἐν τούτῳ ἢ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία· ὅσοι γὰρ ἀπέσπων, ἀπέθνησκον βιαίως, οἱ μὲν σηπούμενοι, οἱ δὲ τυφλοῦμενοι, οἱ δὲ χειρουργίαις κοπιόμενοι, καὶ ὁμολογοῦντες τὰ πλημμελήματα ἑαυτῶν παρεδίδουν τὰς ψυχάς. Ἐν οἷς ἦν ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀρπαγῇ χρησάμενος Θωμᾶς τις σιλεντιάριος, ὅστις ἐξῆλθε φεύγων ἐκ τῆς θεομηνίας, καὶ ἔξω τῆς πόλεως ὡς ἀπὸ μιλίων τριῶν ἐπὶ τὴν πόρταν τὴν λεγομένην τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ οἶκει, καὶ ἀπέσπα πάντα ἐκ τῶν φευγόντων διὰ τῶν οἰκειῶν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ διεπράξατο ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας· καὶ ὡς λυμαίνεται πάντα, ἐξαίφνης ὑγιῆς ὢν ἐτελεύτησε· καὶ πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν. Ἡ δὲ αὐτοῦ περιουσία ἀρπαγεῖσα ἀπώλετο· καὶ ἐν ᾧ τόπῳ ἐτελεύτησεν, ἐκεῖ καὶ ἐτάφη. Ἐδείχθη γὰρ καὶ ἄλλα τινὰ μυστήρια τοῦ φιλανθρωπίου

Θεοῦ· ἔγκυνοι γὰρ γυναῖκες δι' εἴκοσιν ἡμερῶν ἢ καὶ τριάκοιτα ἀνήλθον ἐκ τῶν χωσθέντων ὑγιεῖς· πολλαὶ δὲ γεννήσασαι εἰς τὴν γῆν κάτω ὑπὸ τὰ χῶματα ἀνήλθον οὖν νηπίοις ἀβλαβεῖς καὶ ἔζησαν μετὰ τῶν τεχθέντων ἐξ αὐτῶν. Καὶ ἄλλα δὲ παιδία ὡσαύτως διεσώθησαν μεθ' ἡμέρας λ'· καὶ πολλὰ φοβερώτερα τούτων ἐγένετο. Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πτώσιν ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ Τιμιος Σταυρὸς διὰ νεφέλης κατὰ τὸ ἀρκτέρον μέρος τῆς αὐτῆς πόλεως· καὶ πάντες θεασάμενοι αὐτὸν ἔμειναν κλαίοντες καὶ εὐχόμενοι ἐπὶ μίαν ὥραν· ἐγένοντο δὲ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς πόλεως καὶ ἄλλοι σεισμοὶ πολλοὶ ὡς ἐπὶ χρόνον ἐνιαυτοῦ καὶ μηνῶν ἕξ. Σελευκείας δὲ καὶ Ἀίφνης ὡς ἐπὶ μίλια εἴκοσι πτώσις ἐγένετο, πολλὰ δὲ χρήματα παρέσχε ταῖς παθούσαις πόλεσιν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς· ἀκούσας γὰρ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, λύπη συνοχευθεὶς οὐ μικρᾷ, θεωριῶν μὴ ἀγομένων ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἁγίας πεντηκοστῆς καταλαβούσης, δίχα διαδήματος εἰσῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ πορφυροῦ μαντίου κλαίων, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ πάντες οἱ συγκλητικοὶ καὶ πορφυρᾷ ἐφόρουν/.

Τὸ δὲ τρίτον ἀπόσπασμα Ἐπὶ γενέσεως Λέοντος κλπ. περιέχει εἰδήσιν ἦν εὐρίσκομεν μόνον παρὰ τῷ Νικηφόρῳ σ. 65 18 [[Ἠρόκειται φανερώς περὶ τῶν ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως λεγομένων Μετὰ ταῦτα¹ τίκεται τῷ βασιλεῖ υἱὸς ὃν Λέοντα ἐπωνόμασε. Τηνικαῦτα καὶ ἐν Συρίᾳ σεισμός μέγας γίνεται, καὶ ὀλεθρὸς ἐκείθεν ἐφίσταται μέγιστος. Αἱ μὲν γὰρ τῶν ἐκεῖ πόλεων ἐπὶ μέγα ἡ γῆ περὶ αὐτοῖς ἔχαιεν, αἱ δὲ παρὰ μέρος τοῦτο πιπτόνθασαν." Ἄλλαι τῶν ὑψηλῶν ὑποκινήθεισαι χώρων πρὸς τὰ ὑποκείμενα πεδία σὺν τοῖς τέχεσιν αὐτοῖς καὶ οἰκήμασι σῶσι κατασύρησαν μέχρι σημείων ἕξ καὶ τῆς οικίας μεταστῆσαι ἰδρύσεως, ἢ μικρῶ πρὸς. Ἦδη δὲ τινες ἔφασαν τὴν γῆν θεάσασθαι τὴν κατὰ τὴν Συρίαν Μεσοποταμίας θραεῖσαν ἐπὶ σημείοις δύο βύθων ἐτέρην ἀναβράσαι κάτωθεν γῆν ὡσπερ ἀμμόδη καὶ λευκωιάτην, συαναδοθῆναι δὲ ταύτη ἡμίονον θήλειαν ἀνθρωπίνην φωνῇ τὴν τῶν Ἀράβων κυτάλυσιν προσαναφωνοῦσαν. Οὐ πολὺ γὰρ τὸ μεταξὺ, καὶ τῆς ὑπερέκβινα ἐρήμου ἔθνος ἐπιφυλὲν πλήθη τούτων πολλὰ ἄμοχελι διεχειρίσατο]].

[[1 Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως ἐκδ. Βόνης 1837 σ.72]].

Τέλος τὰ περὶ τοῦ ἐπὶ Λέοντος σεισμοῦ φέρονται καὶ παρὰ τῷ Θεοφάνει 634.6 (de Boor 412, 6 z. 6.) Κεδρηγῶ I, 801. 9 z. 6. Γεωργ. Ἀμαρτωλῶ 630, 9 z. 6. Πηβλ. Νικηφόρον 59, 2 z. 6.

Καὶ παρὰ μὲν τῷ Θεοφάνει (κατὰ Boor) ὡδε· Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτι σεισμός γεγόνε μέγας καὶ φοβερός ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνί Ὀκτωβρίου ΚΣ' Ἰνδικτιῶνι ἑννάτη ἡμέρα τριάρτη, ὥρα ὀγδόη, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια λαὸς τε πολλὸς τέθνηκεν. Ἔπεσε δὲ καὶ ὁ ἀνδριάς ὁ ἐστὼς ἐπὶ τῆς Ἀτάλου πόρτης τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἅμα τῷ αὐτῷ Ἀτάλῳ, καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου, ἡ ἐπὶ τοῦ Ξηρολόφου κίονος ἐστῶσα, καὶ ὁ ἀνδριάς τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ὁ ἐπὶ τῆς Χρυσῆς πόρτης, τὰ τε χερσαῖα τῆς πόλεως τεῖχη καὶ πόλεις καὶ χωρία ἐν τῇ Θράκῃ καὶ ἡ Νικομήδεια ἐν Βιθυνίᾳ καὶ ἡ Πραίνετος καὶ ἡ Νίκαια, ἐν ἧ μία ἐσώθη ἐκκλησία. Ἀπέφυγε δὲ καὶ ἡ θάλασσα τῶν ἰδίων ὕδρων ἐν τισὶ τόποις, καὶ ἐκράτησεν ὁ σεισμός μῆνας ιβ'.⁽¹⁾ οὖν βασιλεὺς ἰδὼν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως πτωθέντα διελάλησε τῷ λαῷ λέγων, ὅτι αὐμεῖς οὐκ εὐπορεῖτε κτίσαι τὰ τεῖχη, ἀλλ' ἡμεῖς προσειάξαμεν τοῖς Διοικηταῖς, καὶ ἀπαιτοῦσιν εἰς τὸν κανόνα κατὰ ὀλοκοτίνην μιλιαρσίον. Καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεία καὶ κτίζει τὰ τεῖχη. Ἐντεῦθεν οὖν ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια δίδειν τὰ δικέριστα τοῖς διοικηταῖς.

[[Παρά δὲ τῷ Κεδρηγῶ¹ ὡδε· τῇ ΚΣ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, τοῦ ἁγίου Δημητρίου. ἡμέρα δ' ὥρα η', σεισμός μέγας γέγονε καὶ φοβερός ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια καὶ οἰκοί, καὶ λαὸς πολλὸς ἀπέθανεν. Ἔπεσε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου ἐν τῷ Ξηρολόφῳ καὶ ἄλλαι πολλαί, καὶ τὰ χερσαῖα τῆς πόλεως τεῖχη, καὶ πόλεις καὶ χωρία ἐν τῇ Θράκῃ, ἡ τε Νίκαια καὶ Νικομήδεια καὶ Πραίνετος. Ἀπέφυγε δὲ καὶ ἡ θάλασσα τῶν ἰδίων ὕδρων ἐν τισὶ τόποις. Ἐκράτει δὲ καὶ ὁ σεισμός μῆνας ια'. Ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως πτωθέντα, διελάλησε λέγων ὅτι ὑμεῖς οἱ τῆς πόλεως ἀδυνατεῖτε τὰ τεῖχη κτίζειν, ἀλλὰ προσειάξαμεν τοῖς διοικηταῖς τῶν θεμάτων ἀπαιτεῖν εἰς τὸν κανόνα κατὰ νόμισμα μιλιαρσίον ἕν, καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεία, καὶ κτίζει αὐτά. Ἐντεῦθεν ἀπεκράτησεν ἡ συνήθεια παρέχειν τὰ δικέριστα τοῖς διοικηταῖς]].

[[1 Κεδρηγοῦ ἐκδ. Βόννης τ. Α' σ. 801.]]

[[Παρά δὲ τῷ Γεωργίῳ Ἀμαρτωλῶ¹ ὡδε· Ἐφ' ὃν χρόνων καὶ σεισμός ἐγένετο μέγας καὶ φοβερότατος, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι πολλὰ καὶ τὰ χερσαῖα τεῖχη τῆς πόλεως καὶ φρούρια πολλὰ καὶ χωρία τῆς Θράκης, καὶ τέθνηκε λαὸς ἀναρίθμητος· ἔπεσε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου (ἡ) ἐν τῷ Ξηρολόφῳ καὶ Νικομήδεια καὶ Νίκαια, καὶ ἡ γῆ ἐκείνη ἐπὶ χρόνους δύο, ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν τῶν ἰδίων ὕδρων ἐν τισὶ τόποις ὑποχωρῆσαι. Εἰδὼς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ τεῖχη καταπρωθέντα διελάλησε λέγων· «ὅτι ὑμεῖς, οἱ τῆς πόλεως ἀδυνατεῖτε τὰ τεῖχη κτίσαι· ἀλλὰ προσειάξαμεν τοῖς διοικηταῖς εἰς τὸν κανόνα ἀπαιτεῖσαι κατὰ νόμισμα μιλιαρσίον ἕν»· καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεία καὶ κτίζει τὰ τεῖχη. Ἐκτοτε ἐκράτησεν ἡ συνήθεια παρέχειν τὰ δικέριστα τοῖς διοικηταῖς]].

[[Παρά δὲ τῷ Νικηφόρῳ Κωνσταντινουπόλεως² ὡδε· Χρόνου δὲ μεταξὺ παρελθόντος σεισμός ἐνσκήπτει κατὰ τὸ Βυζάντιον, μεθ' οὗ καὶ πόλεις ἑτέρας καὶ χώροις ἰσχυρῶς ἐπιφύεται. Καὶ ἤδη ἄλλους τε πολλοὺς οἴκους καὶ ἱεροὺς ναοὺς καὶ στοὰς ἀθρόως ἐπικαταβάλλει, ἐκ πρώτων βάρθρων αὐτῶν ἔσιν οὖς τούτων ἀνατρέψας, καὶ τὸν Θεῖον ναὸν ὃν τῆς ἁγίας Εἰρήνης ἐπάνυμον κολοῦσι κατέσεισεν, ὃς πλησιαιτάτα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἴδρυται. Μεθ' ὃν καὶ ὁ Ἀρκαδίου τοῦ πάλαι Ρωμαίων τὰ σκῆπτρα ἰθύνοντος ἀνδριάς, ὅς κατὰ τὸν λεγόμενον Ξηρολόφον καθύπερθεν τοῦ γλυφαίου ἴδρυται κίονος κατὰ γῆς ἄνωθεν ἔρριπτο. Αἰέμεινε δὲ τὰ τοῦ σάλου ἄχρι καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ὄλον· διὸ πλεῖστοι τῆς πόλεως προΐοντες καὶ ἔξω τειχῶν ἀυλιζόμενοι εἰς καλύβας κατέμενον]].

Παραβάλλοντες τῶν ἄνω τῶν ἀποσπάσματα καὶ τὰ παρατεθέντα ἀντίστοιχα χωρία Βυζ. συγγρ. παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀντιστοιχία εἶνε πλήρης ἐν τοῖς ἀποσπάσμασι [1, 2 καὶ 4] μόνον πρὸς τὰ ἀνάλογα χωρία τοῦ Θεοφάνους καὶ τοῦ [πρώτου ἀποσπάσματος] πρὸς τὰ τοῦ Λέοντος Γραμματικοῦ; ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς...

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν πιθανῶς ὁ Θεοφάνης καὶ ὁ Λέων (;) ἔχουσι κοινὴν τὴν πηγὴν (;) οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ, ἀπανθίσαντες διὰ βραχέων-

[[1 Ἀμαρτωλοῦ Χρονικὸν Σύντομον ἐκδ. E de Muralto Πετροπ. 1859-σ. 636]].

[[2 Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως ἐκδ. Βόννης σ. 66]].

τάς αὐτὸς εἰδήσεις ἐκ τῶν λοιπῶν προγενεστέρων ἕκαστος συγγραφέων, εἰ μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς. Ἴδε καὶ τὰ περὶ Leoquelle τοῦ Patzig ἐν σ. 322 Krumbacher καὶ ἐν Ν. Ἑλλ....

Ἐνταῦθα παρατηρητέον, ὅτι ὁ Classen παρὰ τῷ Θεοφάνει ἐν τῇ ἐκδόσει Βόννης ἐν τέλει τοῦ παρατεθέντος χωρίου μετὰ τὰς λέξεις τὴν πόλιν εἶχεν εἰκόσει ἐκπτώσιν λέξεων διὰ τοῦ σημείου*, περὶ δὲ τοῦ ἐποξέσαι εἶχεν ὑποσημειώσει haud dubie corruptum et perperam in interpretatione latina redditum: fortasse leg. ἐπιξέσαι s. ὑποξέσαι: ut urbis perpetuo terrore quasi ferveret. Καὶ ὀρθῶς μὲν ἐμάντευσε τὴν ἐκπτώσιν λέξεων ἐν τῷ κείμενῳ, ἥτις πρέπει νὰ ἐπισταθῇ καὶ εἰς τὸ ἀντίστοιχον χωρίον τοῦ Κεδρηνοῦ, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν ἐξελέγεται ἡ γνώμη αὐτοῦ περὶ τῆς προτεινομένης διορθώσεως καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀρθοῦ τῆς ἀρχαιοτέρας λατινικῆς μεταφράσεως ut foetor ex eo erumpens urbem invaserit. Πράγματα ὃ τε Combesis διὰ τῆς μεταφράσεως ταύτης καὶ ὁ Holzmann (Xylander) διὰ τῶν λέξεων ut foetor queque urbem occupavit ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ ἀναπτοίχου χωρίου τοῦ Κεδρηνοῦ εἶχον διῶκε τὸ ὀρθὸν τὸ, πρὸς τὴν ἐκπτώσιν τῶν λέξεων «ὑπὸ τῶν νεκρῶν», ὡς παρέχει τὸ κείμενον τῆς Στοχολμικῆς, ὑπολαβάνον ἐν τῇ λέξει ἐποξέσαι παρὰ τῷ Θεοφάνει καὶ τῷ Κεδρηνοῦ.

Παρατηρητέον ὅτι αἱ ἐν τῷ ἐκ τοῦ de Boor ἀποσπάσματος ἑσοφάνους γραφαὶ τοῦ μεγ. Χρονογράφου συμπίπτουσι πρὸς τὸν Κοϊσίλιανὸν κώδικα ἑσοφάνους 133 (Α) καὶ ὅν εἶχον ἀποκατασταθῆ τὰ οὐκ αἰ χωρία ὑπὸ Classen ἐν τῇ ἐκδόσει Βόννης.

Τὸ τελευταῖον ἀποσπασμα μετὰ τὸ ἄγραφον φύλλον 799^B δὲν φέρει ἐπιγραφὴν «Ἐκ τοῦ μεγάλου Χρονογράφου» ὡς τὰ τρία πρῶτα.

Ἐν τῷ Vaticanus graecus 1941, ἐν ᾧ περιέχεται, ὡς καὶ ἐν τῷ τῆς Στοχολμικῆς, τὸ Πασχάλιον Χρονικόν, χειρὶ νεωτέρῳ παρενεγράφησαν ἐν κενῷ μίαναι χώρῳ τῶν φ. 252^B κ. ε. σημειώματα φέροντα ἐπιγραφὴν τεράτων ἐκ τοῦ μεγάλου χρονογράφου¹. Ταῦτα δ' ἐξέδωκεν

Ἀλβίνος Freund κατ' ἀπόγραφον τοῦ Mau¹. Τὰ χρονικά ταῦτα σημειώματα ἀναφέρονται εἰς πυρκαϊάς, σεισμούς, λοιμούς καὶ ἄλλας παραδόξους φυσικὰς καταστροφάς, ἐξ ὧν ἡ ἐπιγραφὴ τεράτων, ἄρχονται ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος καὶ διήκουσι μέχρι καὶ Λέοντος τοῦ Λαζάρου. Περιέχονται δ' ἐν τοῖς σημειώμασι τούτοις καὶ ἅπαντα τὰ ἐν τῷ στοχολμικῷ κώδικι ἀποσπάσματα, ὧν τὰς ἐκ τοῦ βατικανοῦ διαφόρους γραφὰς ἐδήλωσ' ἀνωτέρω διὰ τοῦ Β.

(1) κ. Freund δὲν περιορίσθη εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν βατικανικῶν ἀποσπασμάτων, ἀλλὰ ταύτην συνεδύασε πρὸς τὴν διεξαχθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἔρευναν καὶ ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰῶνος ἀναγραφῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει χρονικῶν σημειωμάτων ἀναφερομένων εἰς γεγονότα συμβάντα ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κατὰ τρόπον ὁμοιάζοντα πρὸς τὴν σύνταξιν τῶν ἀρχαίων ἐν Ῥώμῃ κατ' ὑπατείας χρονογραφικῶν πινάκων. Καὶ ἄγνωστον μὲν ἂν ἡ σύνταξις τῶν τοιούτων χρονικῶν σημειωμάτων εἶχεν ἐπίσημον τὴν προέλευσιν, ἀλλ' εἶνε οὐκ ἥττον προφανές, ὅτι εἰς ταῦτα συνανεμίχθησαν εἰδήσεις ἐξ ἐπισήμων ἀντων².

Τοιαύτη δ' εἶνε ἡ προέλευσις τοῦ μεγάλου χρονογράφου, ἐξ αὐτῆς ἀπέρρευσαν τοῦτο μὲν αἱ ὑπὸ τοῦ Cramer ἐκδοθεῖσαι ἐκλογαὶ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, αἱ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα κατ' ἐπιγράττησιν ἀναφερόμενα, τοῦτο δὲ τὰ παρὰ τῷ Freund βατικανικὰ ἀποσπάσματα, ὧν τινα μόνον ἐπανελάμβανον ἐν τῷ κώδικι τῆς Στοχολμικῆς.

1 Ἡ ἐπιγραφὴ «Περὶ τεράτων, ἐκ τοῦ μεγάλου χρονογράφου» ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι ἐν ἄλλῳ χωρῷ ἀντιστοιχοῦντι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου πρὸς τὴν σ. 694. 16 τῆς βονναίας ἐκδόσεως τοῦ Πασχάλιον Χρονικοῦ, τῷ μόνῳ ἐν οὐτῷ ἐκδιδομένῳ πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Freund ἐκδόσεως καὶ τῶν λοιπῶν σημειωμάτων.

1 Albin Freund Beiträge zur antiochenischen und zu Constantinopolitanischen Staatschronik. Inaugural-Dissertation der philosophischen Facultät zu Jena zur Erlangung der Doctorwürde. vorgelegt. Ἐν Ἰένῃ, 1882 σ. 38-42.

2 Freund ἐνθ. ἀν. σ. 44.

ΔΥΟ ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΝ

Ἐπὶ τὴν ἐπιγραφὴν *Ἀκολουθία εἰς τὸν εὐσεβεστάτον καὶ θειότατον βασιλέα ἡμῶν κῆρ Μανουὴλ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθέντα Ματθαῖον μοναχόν» ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπικεφαλίδα ἐν φ. 133^a καὶ 152^a περιλαμβάνεται δις ἐν φ. 133^a — 137^b καὶ 152^a — 155^b τοῦ ὑπ' ἀρ. 35 κώδικος τῆς ἐν Καίρῳ Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένου τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, κανῶν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Παλαιολόγον. Ἐχει δὲ οὗτος οὕτω διαφόρως ἐν ταῖς πλείσταῖς ᾠδαῖς τῶν δύο ἐκείνων διασκευῶν, ὥστε μᾶλλον περὶ δύο κανῶν πρέπει νὰ γείνη λόγος, καὶ μόνον χωριστὰ δύνανται νὰ ἐκδοθῶσιν αἱ δύο ὅλως διάφοροι αὐταὶ διασκευαί, καθ' ἃ καὶ ποιούμεν κατωτέρω.

Εἶνε γνωστότατον εἰς τοὺς περὶ τὴν βυζαντιακὴν ποίησιν ἀσχολουμένους τὸ ὑμνωδικὸν εἶδος τῶν παρακλητικῶν κανόνων ἐν ᾧ διεκρίθησαν ἐπιφανεῖς μελωδοί, ὅποιοι ὁ Ῥομανός, Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός καὶ Κοσμάς ὁ Ἱεροσολυμίτης. Τὸ εἶδος τοῦτο δὲν ἔπαυσεν καλλιεργούμενον καὶ μετὰ τοὺς ἐπιφανεῖς ἐκείνους μελωδοὺς μέχρις αὐτῆς τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου· ἐνίοτε δ' ἐχρησίμευεν οὐχὶ πρὸς αἶνον τῶν θείων, ἀλλὰ χάριν ἐξυμνήσεως ἱστορικῶν προσώπων ἢ ἐπικαίρων γεγονότων. Τοιοῦτοι ἐπὶ παραδείγματι κανόνες εἶνε ὁ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθεὶς τοῦ μοναχοῦ Μαξίμου Μάζαρι Κανὼν περὶ ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας¹, ὁ τοῦ Μάρκου Εὐγενικοῦ κανὼν πρὸς τιμὴν τοῦ ἐν ἔτει 1416 θανόντος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Εὐθυμίου Β'² καὶ ὁ κανὼν αὐτοῦ τούτου τοῦ Μανουὴλ Παλαιολόγου³.

Ὁ δ' ἐνταῦθα ἐκδιδόμενος κανὼν συνετάχθη, καθ' ἃ ἐκφαίνεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἐπὶ τῇ εἰς τὸν μοναχικὸν βίον ἐν ἔτει 1443 μεταστάσει

τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Παλαιολόγου. Ἀλλά, κρίνοντες ἐκ τοῦ τελευταίου τροπαρίου ἑκατέρας τούτων, θὰ ἠδυνάμεθα ἴσως νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἀγνωστος ἡμῖν μελωδὸς ἐποίησεν ἀμφοτέρους τοὺς κανόνας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μανουὴλ ὡς μοναχοῦ Ματθαίου τῷ 1425. Παρὰ δὲ τὴν ἄλλως τήρησιν τοῦ ῥυθμικοῦ τύπου καὶ τοῦ ὅλου χαρακτῆρος τῶν ὑμνωδικῶν κανόνων ὁ ποιήσας δὲν ἠμέλησε νὰ συμπαραινέσῃ ὑπαινίξιμους ἀναφερομένους εἰς τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις τοῦ Μανουὴλ. Τοιαῦτα χωρία εἶνε τὸ *κατηύγασεν* (ἐν τῷ Α', *ὑπὲρ ἀπαντας* ἐν τῷ Β'), *ἐν ἀνδρείῳ θεϊκῇ θεολόγοις διδάγματα*¹, τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ τροπαρίῳ *Ποταμὸν τὸν τοῦ Πνεύματος-θεοφθόγοις διδάγμασιν* ἀμφοτέρων τῶν διασκευῶν², τὸ κείμενον τῆς 5' ᾠδῆς τῆς Α' διασκευῆς τὸ ἀρχόμενον διὰ τῶν λέξεων *θεωρίας τῶν ὄντων πεπλουτηκῶς* ὡς καὶ τὰ περὶ τῶν ἐν *συγγραφαῖς ἀπειροῖς* ἀγώνων ἑπὲρ Χριστοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ τροπαρίῳ τῆς ὁδοῦς ᾠδῆς³. Διὸ τῶν διαφόρων τούτων χωρίων ὁ ποιήσας τὸν κανόνα ἔπαινίσσεται τὰς θεολογικὰς συγγραφὰς τοῦ αὐτοκράτορος⁴. Εἰς δὲ τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας τοῦ Μανουὴλ ἀναφέρονται ἐκ μὲν τῆς Α' διασκευῆς τὸ τρίτον τροπαρίον τῆς 5' ᾠδῆς, τὰ ἐν τῷ τρίτῳ τροπαρίῳ τῆς 11' ᾠδῆς τῆς αὐτῆς διασκευῆς *τούτοις διδοὺς κράτος* κτλ.⁵, τὰ ἐν τῷ τρίτῳ τροπαρίῳ τῆς Α' ᾠδῆς τῆς Β' διασκευῆς λεγόμενα περὶ τῶν ἀριστειῶν τοῦ αὐτοκράτορος⁶, τὰ ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ τῆς δ' ᾠδῆς τῆς αὐτῆς περὶ καταπολεμήσεως τῶν γόνων τῆς Ἄγαρ, ἦτοι τῶν Τούρκων⁷, τὰ ἐν τῷ Α' τροπαρίῳ τῆς 5' ᾠδῆς τῆς αὐτῆς περὶ τροπώσεως *παντοδαπῶν βαρβάρων* καὶ τῶν φοβερῶν *ἀπειρῶν δυσμενῶν*⁸ καὶ τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ τροπαρίῳ τῆς 5' ᾠδῆς τῆς αὐτῆς περὶ τοῦ ἀκαταγωνίστου ἐν *πολέμοις καὶ νίκαις*⁹. Οὕτως ὁ ὑμνωδὸς γεραίρει μὲν τὸν Μανουὴλ ὡς θεολογικὸν συγγραφέα καὶ

1 Ἴδε κατωτέρω σ. 323.

2 Ἴδε κατωτέρω σ. 321, καὶ σ. 332.

3 Ἴδε κατωτέρω σ. 327 καὶ σ. 341.

4 Πρβλ. Krumbacher Geschichte der Byzantinischen Litteratur σ. 491, ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Β' σ. 16 (§ 210).

5 Ἴδε κατωτέρω σ. 327 καὶ 331.

6 Ἴδε κατωτέρω σ. 333.

7 Ἴδε κατωτέρω σ. 337.

8 Ἴδε κατωτέρω σ. 338.

9 Ἴδε κατωτέρω σ. 339.

1 Spyr. P. Lambros Mazaris und seine Werke ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Ε' (1896) σ. 63 κ. ε. καὶ ἑλληνιστὶ ἐν τοῖς ἑμοῖς Μικταῖς Σελσίαι Ἀθ. 1905 σ. 434 κ. ε.

2 Ἐκδέδοται ὑπὸ Αἰμιλίου Legrand ἐν τῇ Revue des Études grecques Τόμ. Ε' (1892) σ. 420 κ. ε.

3 Legrand Lettres de l'empereur Manuel Paléologue. Ἐν Παρισίαις. 1893 σ. 94 κ. ε.

κρατερόν μαχητήν ἀλλὰ κυρίως δι' ὅλων ἀμφοτέρων τῶν κανόνων ἐξυμνεῖ αὐτὸν ὡς στήριγμα τῆς πίστεως οἶονεῖ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ διάδοχον Ἰωάννην Ζ', ἐφ' οὗ ἐγράφησαν οἱ κανόνες, ἐν ἡμέραις κατ' ἄς ὁ νέος αὐτοκράτωρ εἶχεν ἀρχίσει ἐρχόμενος μετὰ τοῦ πάπα Εὐγενίου Δ' εἰς διαπραγματεύσεις περὶ τῆς ἐν ἔτει 1438 συγκληθείσης συνόδου τῆς τὸ μὲν πρῶτον συνελθούσης ἐν Φερράρα, εἶτα δὲ μετατεθείσης εἰς Φλωρεντίαν.

Περὶ τῶν κανόνων, ὑπὸ γραμματικῆν ἔποινιν ἐξεταζομένων, ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι πολλάκις γίνεται ἐν αὐτοῖς χρῆσις μετοχῆς ἀντιὸριστικῆς¹ συμφώνως πρὸς ἔθος, ὅπερ, κατ' ἢ καὶ ἀλλαγῶν ἐσημείωσα, βλέπομεν κρατοῦν καὶ αὖτε τοῖς μεταγενεστέροις Βυζαντινοῖς καὶ τοῖς Ἑλλησι τῶν κατόπιν χρόνων. Καὶ ποικίλοι δὲ σλοικισμοὶ καὶ βαρβαρισμοὶ ὑπάρχουσιν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς κανόσιν, ἐν οἷς καὶ ἡ χρῆσις ἀρσενικῆς μετοχῆς ἐν συνδυασμῶ πρὸς οὐσιαστικὸν οὐδετέρου γένους². Τῶν τοιούτων ἀμαρτιῶν ἢ διορθώσεις οὐ μόνον ἀδύνατος εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἤθελεν ἀγάγει ἐν οὐδέοντι εἰς μεταβολὴν τῶν ἀρχῆθεν γεγραμμένων ὅτι αὐτοῦ τοῦ ποιήσαντος τοὺς κανόνας. Προσοχῆς δὲ ἄξια εἶνε καὶ ἡ χάριν πληρώσεως τῶν κενῶν τοῦ ῥυθμοῦ ἐνίοτε προσθήκη τοῦ γάρ³. τοῦ τε⁴ ἢ τοῦ γε.

Ὁ ἐν τῇ Α' διασκευῇ Οἶκος⁵ δὲν ἐμελίσθη κατ' ὅτι οἱ οἴκοι δὲν εἶνε προσωρισμένοι γὰ ψάλλωνται, ἀλλ' ἀπλῶς ἀναγινώσκονται.

Ἐν τέλει θεωρῶ χρέος νάπαινεμα τὰς προσηκούσας εἰχαριστίας εἰς τὸν ἐν τῷ Ὡδεῖω φίλον καθηγητὴν τῆς Βυζαντιακῆς μουσικῆς κ. Κωνσταντῖνον Ψάγον, ἐπικουρήσαντά μου ἐν τῷ μελισμῶ τῶν κανόνων συντελέσαντα δ' ἐνιαχοῦ καὶ εἰς τὴν κριτικὴν ἀποκατάστασιν τῶν κανόνων.

¹ εὐφημοῦντες καὶ δοξάζοντες Α' σ. 321, Β' σ. 332. — ἀγαλλόμενος σ. 321. — προσδεχομένη σ. 331. — καταστάς 334. πεπλουτηκῶς σ. 334. — εὐφραϊνόμενος σ. ... — κεκτημένη σ. 338. θαρροῦντες 339. ἐκτεθηπότες σ. 339. — φυλάττων σ. 340. — ἀνολίξασα σ. 340. — παρεστηκῶς 340. ἐξάδων σ. 341. κοσμῶν σ. 341. — κυρῶν σ. 340.

² Ἴδε κατωτέρω ἀγαλμα τοῦ ἡλίου... λάμποντα σ. 321. φάος διασκεδάζοντα σ. 323.

³ Ἴδε σ. 322, στ. 16, 23, 323, 16 κ.τ.λ.

⁴ Ἴδε σ. 324, στ. 2, 325 στ. 19 κ.τ.λ.

⁵ Ἴδε κατωτέρω σ. 328.

Λ'

Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ στιχηρὰ προσόμοια εἰς τὸ Κύριε ἐπέκραξα ἦχος δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι.

Τὸ θεότευκτον ἀγαλμα
τοῦ ἡλίου λάμπροτερον
ταῖς ἀκτῖσι λάμποντα
τὴν ὀφθάλμιον
καθωραῖζον τὸ πρόσωπον
τῆς γῆς ὑπὲρ ἅπαντας
ἐν ἀνδρείᾳ θεϊκῇ
10 θεολόγοις διδάγμασιν.
Ὅθεν ἅπαντες
κατὰ χρέος ἐν ὑμνοῖς εὐφημοῦντες
καὶ δοξάζοντες ἐν πίστει
τῆς ἐκκλησίας ὑπέρμαχον
15 Ποταμὸν τὸν τοῦ Πνεύματος
δαψιλῶς προχεόμενον
ἑαυτὸν ἀπέδειξεν
ἀνεξάντλητον,
θεολογίας τὸ ἔρεισμα,
20 ἢ βάσις τῆς πίστεως,
τῶν δογμάτων ἀκριβῆς
στάθμη θεία τῆς γνώσεως,
τῶν αἰρέσεων
ἀπελαύνων τὴν πλάνην καὶ τοὺς ταύτην
25 εὐρηκότητας κατασχόνων
τοῖς θεοφθόγοις διδάγμασιν.
Τῆς Τριάδος ἀγλαΐσμα,
βασιλέων κραταίωμα
τῶν πιστῶν ἀκλόνητον,
30 ἐνδιαίτημα
τοῦ πανα || γίου ὑπέριπνας
σαυτόν, τὸ ἀκρότατον
ἄρεκτόν τῶν ἐρετῶν

2. γενναῖος 5. ἀκτῖσι 12. καταχρέως 29. ἀκλόνητον

διαπέφθακας, ἔνδοξε,

Ὅθεν γεγονός

ἐγκαλλώπισμα θεῖον μοναζόντων

καὶ ἐδραίωμα τοῖς πᾶσι

Χριστιανοῖς ὡς ἀήττητος.

5

Δόξα! ἦχος πλάγιος

Τὸ τῆς ψυχῆς σου τηρήσας ἀξίωμα,

νῦν ἠγεμόνα

διὰ βασάνων ποικίλων

καρτερικῶς ἐνδειξάμενος

εἰς τὸ ὑψηλότερον ὡς ἐπιτόν διελήλυθας·

λογικῶς γὰρ τῷ κρείττονι ἑξομοιούμενος,

ἔγνωσ τε τὸν λόγον

καθυπουργῆσαι τῷ Πνεύματι

καὶ τὴν φύσιν κρατῆσαι τῷ κρείττονι.

Ὅθεν βασιλέων

ἀπεφάνθης ἀκρότης,

πολιοῦχος καὶ φύλαξ

βασιλίδος καὶ κράτος,

κανὼν ἀρετῆς ἀσφαλέστατος. Καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς,

τῶν ἐσόπτρων ἀρθέντων, θαυμάσιε,

νοερῶς ἀτενίζων.

τὴν ἁγίαν Τριάδα·

δυσωπῶν γὰρ ἀπαύστως

ὑπὲρ τῶν πίστει καὶ πόθῳ τιμώντων σε.

15

20

25

Ὁ κανὼν φέρων ἀκροστιχίδα τήνδε·

Θεοσεφῆ ἀνακτα αἰνῶ τοῖς λόγοις.

Ῥδὴ α' ἦχος α^{ος}: Ἀναστάσεως ἡμέρα.

Θεοπρόβλητις ἡμέρα

νῦν ἐπέστη λαμπρῶς.

Ἄσωμεν ἅσιμα πάντες

τῷ μεταστήσαντι Χριστῷ,

ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανόν·

30

12. κρείττον 18. πολιοῦχος ἐκ τοῦ πολυοῦχος 21. ἐσόπτρων

|| φ. 134^θ

σκηματοῦχον πιστόν

ἐν γῆ || γὰρ ἐδόξασε

πρὸς ἀγήρω καὶ ἀφθαρτον·

5

Ἐπαινέσωμεν ἐν ὕμνοις

τὸν τοὺς ὕμνους τὸ πρὶν

στέψαντα θεῖον λόγον

καὶ ἀνυμνήσαντα φαιδρῶς·

λογικῶς γὰρ ὡς ἐχρήν·

Χριστὸν τὸν θεόν

δι' οὗ καὶ κατηύγασε

τὴν ὑφήλιον ἅπασαν.

Ὁ βουλήματι τὰ πάντα

συστησάμενος νῦν

ἔδειξεν ἄλλο φάος

διασκεδάζοντα πολλὴν

δι' αὐτοῦ γὰρ πάσης γῆς

ἀπλέτω φωτὶ

ὁμίχλην. ἐκάστοτε

τῆς αἰρέσεως ἅπασαν.

10

15

20

Θεοτοκίον.

Σωτηεῖα σὺ ὑπάρχεις

καὶ λιμὴν γαληνὸς

πᾶσι τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ

τοῖς ἀνυμνοῦσι τὸν υἱὸν

ἀληθῶς καὶ ἐκ ψυχῆς

Χριστὸν τὸν θεόν,

τὸ ὕδωρ τῆς γνώσεως,

ὑετίζουσα ἄνωθεν·

25

Ῥδὴ γ'. Δεῦτε πόμα πλωμεν καινόν.

Τοῦτον ἅπας σύλλογος πιστὸς

ἀνυμνεῖτω τοῖς λόγοις, ὅς ὑπὲρ ἀνθρώπον

ἠγωνισμένον λαμπρῶς.

ἐκ σκότους ἀνήγαγε πολλοὺς

θεόστεπτον ἄγαλμα·

30

3. ἀγείρω 14. ἄλλον

Ἐκ τῆς γῆς ἀνήρθης πρὸς θεὸν
δι' ἀπάθειαν ὅλως ἠγλαϊσμένος τε,
καὶ τοῖς ἐκεῖθεν χοροῖς
συνήρθης τοῖς ἄνω μυστικῶς
ἐν οἷς συνδεδόξασαι.

Φῶς ἄϋλον ἔσχε τὴν ψυχὴν·
οὐκ ἐθέλχθη τῶν ὄντων τὸ εἰδιάλυτον,
ἀλλὰ τῷ πρώτῳ τὴν σὴν
ἢ καλῶς διεμύρωσας φωτί,
ἐν ᾧ ἀγαλλόμενος.

Ἡρω κάλλους ὄντως ἀληθοῦς·
τοῦ ἀμείνω <καὶ> γὰρ <πρώτου> κρείττω, θεομακάριστε,
τῶν ἐπιγείων οὐδὲν
οὐδόλως κατείλκυσε, σοφέ,
τὰ πάθη ὑπέταξας.

Θεοτοκίον

Ἄνω τάξεις ἕμνησαν σαφῶς
τὸν ὑπέρθρον λόγον ὃν ἀνατέτακας,
θεογεννήτορ ἀγνή.
Τὴν πόλιν σου φύλαττε, σεμνή·
ἐν σοὶ καὶ κρατύνεται.

ᾠδὴ δ'. Ἐπὶ τῆς θείας φυλακῆς.

Ναίων μὲν νῦν πρὸς οὐρανὸν
δι' ἀγαθότητα πολλήν
δίδωσιν ἡμῖν τὴν ἐξ ὕψους
μιμητῆς πανάριστος,
ὡς τοῦ δεσπότης δύναμιν
λέγουσι δωρουμένῳ τὴν χάριν·
μὴ διαλίπῃς ἡμᾶς
τοῖς σὲ γεραιόντας.

δ. συνδεδόξασαι 12. καὶ : κρείττω ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ὄψι :
γὰρ πρώτου

Ἀπεγνωσμένων ὁδηγὸς
γίνεται ἡμῖν τοῖς ἐν πίστει
καὶ αἰτοῦσι πάντοτε,
διετησίως ἴδουσιν
ἔφανε ἐν τῷ κόσμῳ [τὸ] φέγγος
ἡλίου Χριστὸς
ὡς τηλαιγέστερον

Καλλυνομένης ἀρετῆς
φαινοτάταις ἀστραπαῖς
ἴτω μεθ' ἡμῶν καὶ δεικνύτω
τὴν ἐκεῖθεν ἔλλαμψιν,
φέρουσα τῆς εἰκόνης τὸ κάλλος,
ὅπερ ἐκεῖσε Χριστὸς
ταύτην κατέστειπεν.

Θεοτοκίον

Τὸ ἀλατόμητον, ἀγνή,
ὃ προεώρα Δαυιὴλ
πάλαι τὸν υἱὸν σαρκωθέντα,
σὺ ὑπάρχεις ἔμψυχον, ἢ ἐκτετριμμένον ὄρος τε
ἔδειξε σῆς νηδύος ἀρρήτως
ὅτι γεννήσει Χριστὸν τὸν μόνον εὐσπλαγγνον.

ᾠδὴ ε'. Ὁρθρίσωμεν ὄρθρον.

Ἀνέδειξε Πέτρον τὸν ζῆλον
καὶ Ἰωάννου ὡσαύτως γενόμενον φαυτῷ τε
καὶ Δαυίδ τὸ ἀπλαστον
τοῦ Μωϋσέως ἄκακον
θείου φωτὸς ἐμφορούμενος.
Ἀπρόσιτον φέρων μεγέθει
καὶ τῆς δόξης τῆς κάτω ἠγάπησε τὴν ἐνταῦθα,
μηδαμῶς φρονήσεως
καὶ τῆς σοφίας λήγουσαν,
πᾶσιν ἐχθροῖς ἀπροςμάχητος.

Ἰδέτω νῦν ἅπανα κτίσις

4. δι' ἐτησίως 8. ἀρεταῖς 26. μωυσέος

τὴν ὑπὲρ λόγον τοῦ λόγου κατάβασιν· ἀνυμνεῖται
τὸν αὐτοῦ θεράποντα·
δοξολογίαν ἔχρισε
βασιλικῶ διαδήματι.

8

θεοτοκίον·

Νεόδητος θάλαμος, κλίνη
τοῦ βασιλέως καὶ ὄρος πιάτων, οἱ Προφῆται
καὶ Δαυὶδ ἐν πνεύματι
προφητικαῖς τε ῥήσεσι
10 σὲ τὴν ἀγνὴν προκατήγγειλαν·

ᾠδὴ 5'. Κατήλθες ἐν τοῖς.

ᾠκέως ἀπήστραψας κάλλει τῷ σῶ
καὶ κατίσχυνας ἐχθροὺς ἀοράτους
διακρατοῦντας πολλῶν,
15 καὶ νενίκηκας
ἐν σταδίῳ ἀρετῶν,
ἐν πεντάθλῳ τῷ κόσμῳ

15

τὸν λόγον ὡς μάχαιραν εἶχες Χριστοῦ
καὶ κατέρραξας ὄφρυν
20 ἐπηρμένην καὶ ἀπαῖξ
τυραννικὴν τε ἀρχὴν
καὶ ἀνήγαγες

20

πρὸς ἀγήρω σὴν ζωὴν
|| δι' ἀπάθειαν ὕψως·

|| φ. 136^α

25

[᾽Ο]ραται ἀπρόσιτος πᾶσιν ἐχθροῖς
καὶ συνθλάττει κεφαλὰς
πολεμίων ἐνόπλων
ἀνταραμμένων αὐτοῦ·
ἀπεδύσατο

30

πρὸς ἀγῶνα ἀνδρικῶς
καὶ τὸ κλέος ἐνέην·

θεοτοκίον.

12. τῶν σῶν 19. ὄφρυν 23. ἀγείρω

Ἴσχύν τε καὶ δύναμιν δίδου ἡμῖν
ὁ ἐξάγων τὰ πάντα
κατελθὼν καὶ οἰκήσας,
δι' ἀγαθότητα
5 δωρησάμενος
ἐν τῇ μήτρᾳ σου, ἀγνή,
βασιλείαν τὴν ἄνω·

5

Κάθισμα ἤχος πλάγιος δ' Πρὸς [τὸ] τὴν σοφίαν.

Θεωρίας τῶν ὄντων πεπλουτηκῶς
10 καὶ γραφῶν τε τὴν γνῶσιν μεμαθηκῶς
ἠλόγισσας πρόσκαιρα,
τῶν κρείττωνων εὐμοίρησας,
καλλιγραφῶν τε πᾶσι
Τριάδος μυστήριον
15 καὶ τοῖς πιστοῖς ἐμφαίνων
δογματῶν τὸ πέλαγος·
ὅθεν κατὰ χρέος
ἀνυμνοῦντες βοῶμεν
Πταισμάτων τὴν ἄφεσιν
20 δωρηθῆναι δυσώπησον
τῷ δεσπότῃ, τοῖς δούλοις σου·
ἔχων γὰρ τὸ δύνασθαι
θεὸν ἠλεώσασθαι,
ὅθεν προστάτην ἔσομεν πανάριστον.

10

15

20

Τὸ κοντάκιον ἤχος γος. Ἡ παρθένος σήμερον.

Ἐξ ἑώας βλάστημα
βασιλικῆς ἐκφυέν τε
τῆς ὄσφυος εὐασμον,
ἀειθαλές, ἀπε' αἰνον
30 ἅπασαν ἔρεσγέλιαν κακοδοξίας
εὐφρανε τὴν οἰκουμένην ὄρητον τέρψιν
τοὺς || ἐν πίστει ἀνυμνοῦντας
αὐτοῦ τὴν θέαν διηνεκῶς ἑορτήν.

30

|| φ. 136^β**Ὁ οἶκος.**

17. καταχρέως 29. ἀειθαλλές, ἀπελαύνον ἐκ τοῦ ἀπελαύνον

Τουτονὶ τὸν σεπτὸν ἥρωα λόγους στέφωμεν ἀκριβῶς μιμητὴν ἀριστο
 ὄντα κρείττονος ὡς ἐφικτὸν ἀνθρώπων, μέσον τε θορύβων καὶ βασιλείας
 αὐτῆς ἠγωνισμένον. Ἐκράτει γὰρ τῶν παθῶν καὶ νίκην ἤρατο κατὰ τοῦ
 ἀντιπάλου, κατασχύνας αὐτοῦ τὰς ἐνέδρας, καὶ τρόπαιον ἀναιρεῖται
 ὑπὸ τῶν πολεμίων, αἰσθητῶν ἅμα καὶ νηητῶν· διὰ τοῦτο ἀξιοῦται
 παρὰ θεοῦ στέφος ἄφθαρτον.

Ῥίη γ'. Ὁ πλίδας.

10 Ἰῆς πρώτης θεωρίας ἠξίωσας
 ἀμήχανον πέφθακας·
 τὸ κάλλος τὸ φθαρτὸν
 καὶ τὸ γεῶδες τῆς σαρκός,
 δι' ἀγόνων ἀπέθου τὰ πρόσκαιρα,
 τὸν ὄντως σὺν ἐραστὴν ἤρετίσω
 θεὸν τὸν ὑπερένδοξον.

15 Σοφίας τῆς προσκαίρου ἐξέκλινας,
 θεόληπτε· ἥρω δὲ
 κλέους ὑψηλοῦ
 καὶ δι' ἀπάθειαν ψυχῆς
 ἐντροφῆς τε τῆς ἄνω λαμπρότητος,
 20 μετὰ γε τοῦ θαυμαστοῦ διακόσμου
 θεὸν ἰλεωσάμενος.

25 Λεόντων τὰς κινήσεις ἐκράτησεν·
 ἀνώτερος πάντων δὲ
 ἤρεθη νοερῶς
 καὶ ἀπὸ πάντων αἰσθητῶν
 κατὰ Παῦλον μελλόντων ὀρέγεται,
 καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς ἀκηράτου
 αἰεὶ ἐπευφραϊνόμενος

Θεοτοκίον

30 || φ. 137^a || Λόγος αἰδίως γεγένηται

2. και 9. **Ἐν τῇ ῥῆ Cη** 13. ἠρεθήσω 29—30 Οἱ δύο πρώ-
 τοι στίχοι τοῦ θεοτοκίου συνηνωμένοι ἐν συνεχείᾳ τῶν προτέρων, ἢ δ'
 ἐπινοαφῆ Θ' ἀπέναντι τῆς λέξεως **σάρκα** 30. **γεγέννηται**

συνάναρχος ὕστερον.
 σάρκα παθητὴν
 ἐκ τῆς παρθένου τῷ πατρὶ
 ἀπορρήτως λαμβάνει ὁ Ὑψιστος.
 5 ὁ μόνος εὐλογητὸς τῶν πατέρων
 θεὸς καὶ ὑπερένδοξος.

Ῥδὴ η'. Ἀθνη ἢ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα.

Γένος χοῖκόν σοι προσφέρει τὸν ὕμνον.
 ἐκ πόθου συγκροτοῦντες.
 10 ἰλαστέρεϊ βασιλεῖ τε
 τὴν αὐτοῦ ἱπὸ σοῦ
 καταστέφεται·
 διὰ κόραν πένταμον,
 ἐν ἣ εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

15 Ὀπλον ἀρραγὲς ἀραμένου γενναίου
 τοῦ θείου βασιλέως
 τὴν πανσθενῆ δυναστείαν
 νοερῶς ἀκλινῆ
 20 διαζώνγυται Χριστοῦ βίβαν ἔλλαμψιν,
 ἐν ἣ εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

[1] δι' τὰς σαρὰς τῶν ἐμῶν τε πταισμάτων
 καὶ δίδου τὴν ἐξ ὕψους
 ὡς εὐμενῆ ἀρωγὴν τε,
 πρὸς θεοῦ δὴ λαβῶν.
 25 καὶ ἐπλούτησας ἡμῖν τὴν ἐμφέρειαν,
 ἐν ἣ εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Σὺ εἰ τῶν πιστῶν στήθια καὶ δόξα,
 αἰτία γειναμένη
 30 ὡς ἀρχηγὸς τῆς εἰρήνης
 πρὸς θεὸν τοὺς ἐν γῆ
 καὶ ἀγλάισμα φραδρῶν καὶ κρυταίωμα.
 Ἐν σοὶ εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

8. **χοῖκόν** 28. **ἀρωγὴν**

ᾠδὴ θ'. Φωτίζου, φωτίζου ἡ νέα.

ᾠ δόξα καὶ κλέος
 βασιλευσάντων ἐπὶ γῆς
 τῶν ἐν ἡ πίστει τὸν βίον
 εὐσεβῶς ζησάντων τε
 ἄνω χοροὶ
 τῶν αὐλῶν τὴν σὴν,
 τὴν πρὸς θεὸν τρέπονται γὰρ δόξαν
 τῇ μεταστῆσαι τοῦ σκήνους σου.

Ἀρρήτου φωτός γε
 ἀπολαμβάνων νῦν τρανώς
 τὰ βραβεῖα τῶν πόνων
 νοερῶς κομίζεται,
 καὶ πρὸς θεοῦ
 τὴν ἀγίῳ ζωὴν
 νέαν μεταστάν, ἵμνησον τὸν πάντων
 βασιλευόντων ἐπέκεινα.

Ἐπαινον προσδέχου
 ἀπὸ χειλέων ἑταγῶν·
 νοὸς γὰρ λόγους οἰκίου
 εὐμενῶς ὑπόδεξαι,
 πρόστηθι νῦν
 ἐπιβλέπων λαόν,
 ταῦτοις διδοὺς κράτος δυσμενῶν τε
 καὶ πολεμίων ἐκάστοτε.

Θεοτοκίον.

Ναός τε καὶ θρόνος
 τοῦ βασιλέως καὶ σὶ
 ἐπάρχεις, Παρθένε,
 Χερουβὶμ ὑπέρτερον
 εὐχος, ἀγνή·
 διὰ τοῦτο λιτὰς
 κλήρου τοῦ σου νῦν προσδεχομένη
 τοῦ οἰκτειρῆσαι τοὺς δούλους σου.

Ἑξαποστειλάριον. Πρὸς [τὸ] Τῶν μαθητῶν δρώντων σε.

Τῶν φαινῶν ἀκτίων τε κατελάμφθης
 Χριστοῦ ἐκ γῆς ἀπαίρων πρὸς αἰώνιους
 λίξεις γὰρ ἠδόμενος ἐκάστοτε.
 Δεῖρα νῦν αὐθις πρόστηθι,
 ἐπιστατῶν τῆς παρουσίας
 χοροστασίας καὶ δόξης.

Β'

φ. 152^a **Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἦχος δος**
ᾠς γενναῖον ἐν μάρτυσι.

Τὸ θεότευκτον ἄγαλμα
 τοῦ ἡλίου λαμπρότερον
 ταῖς ἀκτίσι βλάμπον γὰρ
 τὴν ὑψήλιον
 καθωραΐζον τὸ πρόσωπον
 τῆς γῆς κατηέγασεν
 ἐν ἀνδρείᾳ θεϊκῇ
 θεολόγοις διδάγματα,
 Ὅθεν ἄπαντες
 κατὰ χρέος ἐν ἕμνοις εὐφημοῦντες
 καὶ δοξάζοντες ἐν πίστει
 τῆς ἐκκλησίας ὑπέμνησον

Ἰοταμὸν τὸν τοῦ πνεύματος
 δαυριῶς προχεόμενον
 τοῦ ἀγίου βλύζοντος
 θεῖα νάματα
 θεολογίας τὸ ἔρεισμα,
 ἡ βάσις τῆς πίστεως,
 τῶν δογμάτων ἀκριβῆς
 στάθμη θεία τῆς γνώσεως,
 τῶν αἱρέσεων
 ἀπελαύνων τὴν πλάνην καὶ τοὺς ταύτην
 εὐφηκότας κατασχύνων

τοῖς θεοφιλότοις διδάγμασιν.

Τῆς Τριάδος ἀγλαΐσμα.

βασιλέων κραταίωμα,

τῶν πιστῶν ἀκλόνητον

ἦ τεῖχος ἄρρηκτον·

δι' ἀρετῆς γὰρ κατέστηκας

τοῦ Πνεύματος ὄργανον·

ὄρεκτὸν τῶν ἑρετῶν

διαπέφθακας, ἔνδοξε.

10 Ὅθεν γέγονας

ἐγκαίλωπισμα θεῶν μοναζόντων

καὶ ἑδραίωμα τοῖς πᾶσι

Χριστιανοῖς ὡς ἀήττητος.

Δόξα· ἰδιόμελον· ἦχος πλάγιος 6ου

15 Τὸ τῆς ψυχῆς σου τηρήσας ἀξίωμα

νοῦν ἠγεμόνα

διὰ βασάνων ποικίλων

καρτερικῶς ἐνδειξάμενος

εἰς τὸ ὑψηλότερον ὡς ἐφικτὸν ἀνελήλυθας·

20 λογικῶς γὰρ τοῖς κρείττοσιν ὁμοιούμενος

ἔπεισας τὸν λόγον

καθυπουργῆσαι τῷ Πνεύματι

καὶ τὴν φύσιν ἠττύσθαι τῷ κρείττονι.

Ὅθεν βασιλεῦσιν

25 ἀπεφάνθης ἀκρότης,

πολιοῦχος καὶ φύλαξ

μοναζόντων τὸ κράτος,

κανῶν ἀρετῆς ἀκριβέστατος.

Καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς, τῶν ἐσόπτρων ἀρθέντων, θαυμάσιε,

30 νοερῶς ἐποπτεύεις τὴν ἁγίαν Τριάδα

δυσωπῶν γὰρ ἀπαύστως

ὑπὲρ τῶν πίσται καὶ πόθῳ τιμώντων σε.

4. ἀκλονήτων 14. 6ος πολιοῦχος 32. τιμώντων

Ὁ κανὼν φέρει ἀκροστιχίδα τήνδε· Ἐφυμνλοῖς στέφω σε τόν.

ᾠδὴ α' ἦχος πλ. δ'. Ἀρματηλάτην Φαραώ·

11 φ. 153^α

11 [Ἐ]ν μελωδίαις ἱεραῖς καὶ ἄσμασι

χαρμονικῶς τὸν σεπτὸν

5

θεοστεφῆ πάντες

ἀνακτα δὴ στέρωμεν

ὡς στεφηνόρον ἔνδοξον

ἐκ θεοῦ εἰληφότα

πολλήν τε χάριν καὶ εὐκλειαν

10

καὶ τῶν ὄρεκτῶν τὸ ἀκρότατον·

Φωνὴ τοῦ λόγου γεγονώς καὶ ὄργανον

ταῖς ἀρεταῖς καταστάς

καὶ ἀληθοῦς δόξης

τῆς ὑπερκρασίῳ τε

15

πεπλουτηκώς, μακάριε

πατουμένην γὰρ δόξαν

παρείδες ταύτην ὡς πρόσκαιρον

καὶ τῆς αἰδίου τετύχηκας.

Ἐμνοῦντα λόγον μοι διδοὺς καὶ ἔννοιαν

20

παραλιπεῖν μηδαμῶς,

ἀλλ' εὐμαρῶς πάντας

διελθεῖν ἀγῶνάς σου·

σοῦ γὰρ τῆς γλώσσης ἔπρεπεν

ἔξυμνεῖν ἀριστείας,

25

πολλοῦ γε δεῖ τὸν ἡμέτερον

λόγον ἐπελθεῖν ὑπὲρ δύναμιν.

Θεοτοκίον.

Μόνη ἐράνης γυναικῶν, πανύμνητε.

καθαροτέρα πασῶν

30

ἐκ γενεῶν κόρη·

σὺ γὰρ ἐνδιαίτημα

τοῦ θεοῦ λόγου ἔμψυχον.

τὴν φθαρεῖσαν εἰκόνα

2. ᾠδὴ β' Ἐν τῇ ᾠδῇ μου 22. ἀγῶνας 21. ἐξυμνεῖν 26. ὑπερ-
δύναμιν 29. καθαροτέρα

μορφωσαμένη τῷ τόκῳ σου
καὶ τοῖς οὐρανίοις συνάψασα.

Ὦδὴ γ'. Ὁ στερεώσας καὶ ἀρχάς.

5 Νῦν οὐρανὸς ἐπικροτεῖ
σὺν ἐπιγείοις τοῖς αἰθλοῖς
τοῦ σεπτοῦ καὶ θειγόρου ἀξίως
εὐφραινόμενος αἰεὶ
τρυφήν τε τὴν ἀδάπανον
ὡς εὐρημένου τούτου
10 παρὰ θεοῦ στίφος ἀφθαρτων.

15 Ἴλὸς κρατήσας ἡδονῶν
τῶν χαμαιζήλων οὐδύλως
ἤρεισω ἰδέας, παμμάκαρ
ἀνύψωσας γὰρ τὸν νοῦν
πρὸς θεωρίαν αὐλον.
καὶ τῶν ἀγγέλων || δόξαν
ἥς ἐκ πολλοῦ ἤρω, ἔνδοξε.

20 Οὐ σθένει λόγος ἐξυμνεῖν
μὴ σὺν θεῷ ἐρρωμένως
τάς αὐτοῦ διεξελθεῖν μέχρι τέλους
ἀριστείας ὡς καλῶς
ἠγωνισμένος ἔτυχε
καὶ μακαρίου τέλους
ὡς ἀριστεὺς ἀήττητος.

25 **Θεοσκοκλον.** Ἴνα τὸ βρότειον, ἀγνή,
ἐκ τῆς ἀρχαίας κατάρτας
ἀνασώσῃ ὁ ὑπέρθεος λόγος.
καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ
ἐν σοὶ ἐπανεπαύσατο
30 παγγενεὶ γὰρ τὸ γένος
θεία δυνάμει ἀνείλκυσεν.

3. καταρχάς 13. ἠρετήσω 14. ἀνυψώσας 19. ἐρρωμένος
30. παγγενεὶ

Ὦδὴ δ'. Σὺ μοι, Χριστέ, κύριος, σὺ μοι.

5 Συνεπιτικὴ
πάντων ὑπάρχουσα δύναμις
καὶ σοφία
ἢ ἀπυροδύναμιος
καὶ δεξιὰ
ἀνακτα πιστῶν
ὡς ἀνηρημένη
ἐν ἑαυτῇ γὰρ ἐδόξασε
10 στεφάνῳ ἀμαράντῳ
καὶ φωτὶ ἀκηράτῳ
πρεσβευτὴν τε τῷ κόσμῳ προβάλλεται.

15 Στίφος πιστῶν
καὶ μοναζόντων ὁ σύλλογος
ἀνυμνεῖτω
τὸ σεπτὸν ἀγλαίστω
θεοσταιφῇ
πάντων τῶν ἐν γῆ
ὡς πεπλουτηγῶτα
20 δικαιοσύνησιν εὐκλειαν
καὶ δόξης ἀκηράτου
σὺν ἀγγέλοις παρεῖναι
ταῖς μετέξεισι νῦν ἀγαλλόμενος.

25 Τεῖχος ἡμῶν
καὶ ἀκαταμάχητον ἔρεισμα
ἐξ οὐρανοῦ.
μάκαρ, νῦν ἐμφάνηθι,
τὴν ἀσσογῆν
ἀνοσίου διδοῦς.
30 καὶ τῆς ἐκκλησίας
ὡς προσησπόμενος τῷ ποί-
αἰετῶν ἑρῶσιν

1. μου μου 21. Παρῆναι

καταισχύνον εἰς τέλος
καὶ τῆς Ἄγαρ τοῖς γόνους ἐκείστοτε.

Θεοτοκίον. Ἐν οὐρανοῖς
μόνη ἀγγέλων εὐπρέπεια.

5 τοῖς ἐπὶ γῆς
δόξα καὶ κραταίωμα,
μητρὸς ἁγνῆς.

ἢ τῶν Χερουβὶμ
ἁφθῆς ἁσυγκρότους
10 ὑπερκειμένη, πανύμνητα·

14. 154^ο ἢ διό σε κατὰ χρέος
ἀνυμνεῖ πᾶσα κτίσις,
σωζομένη τῷ τόκῳ σου, ἄχραντα.

Ὦδὴ ε'. Ἴνα τί με ἀπόσω ἀπὸ τοῦ προσώπου σου;

15 φέγγος ἱστορίας πᾶσι
τοῖς ὑπὸ τῶν ἡλίων ἀπλῶς ἐκείστοτε,
τὴν ὀρθοδοξίαν,

20 ἀναπήμβλυνας σκότος αἰρέσεων
ταῖς διδασκαλίαις
καὶ πρὸς τὸ φῶς νῦν ἐπανήγων
τῆς ἀκτίστου Τριάδος, θεόληπτε.

25 Ὁφθῆς τέμνων τῆς πλάνης
ἵππαντα ζῴνια, πυρὶ παρέδωκας
καὶ ὡς ἀνιάτως

30 διαμένοντας ἄρθην ἠφάνισας
καὶ τῆς ἐκκλησίας
ὡς μιμητῆς προσκινδυνύσας
τοῦ δεσπότη θεοῦ ἰλεούμενος.

Σὲ φρουρὸν καὶ προστατήν
πύργου ἀπροσμάχητον ἢ βασιλείουσα
κεκτημένη, μάκαρ
ἀποκλίνει γὰρ δούλους καὶ σκάνδαλα
τῶν ἐπεμβαίνοντων

11. καταχρέως

κατὰ ταύτης περίσῳζε πάντοτε,
καὶ ἀναιδῶν φρουαττομένων

Θεοτοκίον. Ἐπουράνιοι νόες,
5 ἅπας ὑπερκόσμιος χορὸς, πανύμνητε,
οὐκ ἰσχύει ὄλωσ
ἐρευνῆσαι τὴν ἀχραντον σύλληψιν·
ἀλλὰ τεθειπῶς γε
10 ἱλιγγιᾷ τοῦ μυστηρίου
ἀθεώρητον ὄραμα, δέσποινα·

Ὦδὴ ζ'. Ἰλάσθητί μοι σωτήρ.

15 Τροποῦται παντοδαπῶν
βαρβάρων θράση καὶ φάλαγγας
ἀπέλων τε δυσμενῶν
ὡς πρόμαχος ἄριστος
καὶ ἄσειστον ἔρεισμα
20 τῶν σαλευομένων
τὰς καρδίας ἐπεστήριξεν.

25 Ὁ θεῖος μυσταγωγὸς
καὶ γνώμων ἀμετακίνητος
ἰδέας τῶν ἀρετῶν
ἀνέδειξεν ἄρχουσαι
30 ὡς μύστης ἢ τοῦ κρείττονος,
ἐκ βυθοῦ πελάγους
ἐξαντλῶν τὰ θεῖα δόγματα.

35 Νοός τε παρατροπᾶς
καὶ πλαζομένης ἀνήγαγες
τῷ λόγῳ τῷ τμητικῷ
ἀγρεύσας δελέατι
τῆς διδασκαλίας σου,
40 συγγραφαῖς δογμάτων
τὴν ἀλήθειαν ἐτρένωσας.

7. τεθειπῶς 10. ἰλάσθητι 24. ταθεῖα

Θεοτοκίον. Συνέτισόν με φωτὶ
τοῦ σοῦ υἱοῦ, παναμώμητε,
ἢ οὐρανώσασα γῆν
τῷ τόκῳ σου, ἄχραντε·
5 κινδύων με λύτρωσαι
καὶ παντοίας βλάβης
ἐλευθέρωσον τὸν δοῦλόν σου

Κοντάκιον. ᾠδὴ γοεῖ. Ἡ παρθένος σήμερον.

Ἐξ ἐφίας βλάστημα
βασιλικῆς ἐκφυέν τε
10 τῆς ὑσφύος εὐοσιμον,
ἀειθαλές, ἀπελαῦνον
ἅπασαν ἔρασχειλίαν κακοδοξίας,
εὐφρανε τὴν οἰκουμένην ὄρητον τέργιν
15 τοὺς ἐν πίστει ἀνυμνοῦντας
αὐτοῦ τὴν θείαν διηνεκῶς ἑορτήν.

ᾠδὴ ζ'. Θεοῦ συγκατάβασιν τὸ πῦρ

Τὸν πλοῦτον τὸν ἄπειρον
καὶ τῷ πελάγει τῆς σῆς σοφίας ἀεὶ
20 θαρροῦντες, τὴν δόξαν
ἐκτεθειπότες ὁ ἐξ ἔθνῶν γὰρ λαὸς
ἀνευφημοῦσι κροτοῦντες, γηθόμενοι
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.

Ἐξήλωσας, ἐνδοξε,
25 τοῦ Μωϋσέως ἀκαταγώνιστον
ἐν πολέμοις καὶ νίκαις,
τοῦ Σολομῶντος τὸ ἀνυπέρβλητον
ἐπὶ σοφίᾳ· διὸ καὶ ἀνέκροάξας
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.

30 Φυλάττων τὴν πόλιν σου
ἐκ τῶν σκανδάλων τοῦ πολεμήτορος

καὶ ἀπόρθητον πάντη
τῶν αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν δυσμενῶν,
ἵνα δοξάζῃ ἐν ὕμνοις κραυγάζουσα
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.

5 || φ. 155^α

|| Ἡ πύλη ἢ ἐνδοξος
τὰς οὐρανίας πύλας ἀνοίξασα
δωρεὰν τοῖς σοῖς δούλοις
ἀνεμορφώσω τὴν πεπτωκυῖαν ἡμῶν
φύσιν τὴν κάτω· ἐκ γῆς γὰρ ἀνήγαγες
ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ νῦν ἰδρυμένη ἀεὶ.

10

ᾠδὴ η'. Ἑπταπλασίως κάμινον.

Φωτοφανές ὡς ἔσοπτρον
τὰς ἐλλάμψεις δεχόμενον
τοῖς ὑπερκοσμίοις
15 οὐρανῶν στρατεύμασιν
ὡς φάος ὢν δεύτερον
καὶ τῇ Τριάδι νῦν παρεστηκῶς
τὸν ἀγγελικὸν
καὶ διὰ κόσμων ἐξάδων
20 Οἱ παῖδες εὐλογεῖτε,
ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε,
λαὸς ὑπερυψοῦτε.
[εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας].

20

Οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ φησιν
25 οὐδὲ λόγοι, πανεύφημε,
ὢν οὐχί· αὐτῶν γὰρ
αἱ φωναὶ ἀκούοντας
ἀγῶνες τῶν λόγων σου.
Ἐν συγγραφαῖς ἀπείροις κοσμῶν
30 τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ
ἠγωνισμένους ἐν ὕμνοις
Οἱ παῖδες εὐλογεῖτε.

30

ιερεῖς ἀνυμνεῖτε,
λαὸς ὑπερυψοῦτε
[εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας].

5 Ῥητορευόντων ἥσυχνας
τὰ ἀπύλωτα στόματα
τὰ κατὰ θεὸν
εἰς οὐρανὸν λαλήσαντα
δυνάμει τῶν λόγων σου
καὶ ἱερᾶς συνόδους κυρῶν,
10 πρώτην καὶ δευτέραν,
καθεξῆς τὴν ἐβδόμην.

Οἱ παῖδες εὐλογεῖτε,
ιερεῖς ἀνυμνεῖτε,
λαὸς ὑπερυψοῦτε
15 [εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας].

Θεοτοκίον. Ὁν Ἡσαίας πρότερον
ἐπὶ θρόνου ἐώρακεν
ἐπὶ φοβεροῦ
καὶ ὑψηλοῦ καθήμενον,
20 τὸ μέγα μυστήριον
προσυπογράφων τόκον τὸν σόν·
σὴ γὰρ ἡ λαβὴς
ἡ νοητή, δεξαμένη
τὸν ἄνθρακα ἐν κόλποις
25 Χριστὸν τὸν βασιλέα
καὶ κύριον τῆς δόξης
ἀνέτειλας τῷ κόσμῳ.

Ὠδὴ θ'. Ἐξέσθη ἐπὶ τοῦτο ὁ οὐρανός.

30 Ναμάτων τῶν τοῦ Πνεύματος δαψ. λῶς
ἐξαντλήσας βυθὸν τε τὸν ἄπειρον
ἐν τῇ ψυ, ἧ
ἤρδευσας τοῖς || λόγοις σου μεταστὰς
καὶ τοῖς ἐξῆς μετέδωκας
ἀποστολικῶς τε καὶ καθαρῶς·

|| φ. 155^β

διό σε κατὰ χρέος
καὶ γλώσση καὶ καρδίᾳ
ἀνευρημοῦντες μεγαλύνομεν.

Μετέστης τῶν προσκαίρων καὶ πρὸς μονὰς
5 αἰδίου κατέπαυσας
ἐνθα ἔστι
τῶν εὐφραινομένων διηνεκῶς
ἡ κατοικία, ἔνδοξε,
εὐηρεστηκότων ταῖς ἀρεταῖς·
10 χορὸς δὲ τῶν ὁσίων
ἡ δόξα τῶν μαρτύρων
καὶ Ἀποστόλων ἡ ὁμήγουρις.

Ἄυλως κορευνόμενος τῶν ἐκεῖ
τῆς τρυφῆς τῶν ἀγγέλων, θεσπέσιε,
15 θεοειδῆς
ὄλος ἐχρημάτισας, τῆς ἀπλῆς
ζωαρχικῆς Τριάδος δὲ
τῆς ὑπερκοσμίου διαγωγῆς
ἀπείρω καταλάμπη
20 φρωτὶ τῷ ἀνεσπέρῳ
καὶ δόξης θείας ἐμφορηούμενος.

Θεοτοκίον. Τὸ ὄρος ὃ προεῖδεν ὁ Δανιήλ,
ἀλατόμητον ὄρος πιότατον
ἄλλο, ἀγνή,
25 ἄχραντε, κατεῖδε προφητικῶς·
ἐκ σοῦ γὰρ λίθος τέτιμται
ἄνευ θελημάτων τῶν τῆς σαρκός·
σὲ πάλαι προετύπου
ὁ θεῖος ὑποφήτης,
30 σάρκωσιν λόγου προκατήγγειλεν.

1. Καταχρέως 16. ἐχρημάτισας 24. ἄλλος

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Ἐν φ. 21^b—23^a τοῦ κώδικος Theol. CCIII τῆς ἐν Βιέννῃ Καισαροβασιλικῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένου ἐπὶ βομβικίνου (;) χάρτου τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, σώζονται αἱ κατωτέρω ἐκδιδόμεναι ἀνεκδοτοὶ τρεῖς ἐπιστολαὶ τοῦ Βουλγαρίας Γρηγορίου. Ὑπῆρξε δ' ὁ Γρηγόριος μητροπολίτης τῆς αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας Ἀχρίδος'. [Ἐπὶ Ἀνδρονίκων τοῦ Β' καὶ Γ', ἀποθανόντων κατὰ τὸ 1332]].

Αἱ ἐπιστολαὶ ἐξεγράφησαν ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου ὡς τύποι· διὰ τοῦτο οὗτος οὐ μόνον ἀφήρσεν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐπιστολῶν τὸ ὄνομα τῆς γυναικός, ὑπὲρ ἧς συνηγορεῖ, ἀντικαταστήσας αὐτὸ διὰ τοῦ *δεῖνα*², ἀλλὰ καὶ παρέλιπε τὰ ὀνόματα τῶν εἰς οὓς ἀπευθύνονται αἱ ἐπιστολαί. Οὐχ ἦττον δύο τούτων δυνάμεθα νὰποκαταστήσωμεν, τὸ μὲν μετὰ βεβαιότητος, τὸ δὲ μετὰ πιθανότητος ἱκανῆς. Καὶ δὴ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ δευτέρα ἐπιστολή, ἐν ἣ ἀρχόμενος λέγει *Σοφώτατε, οὐχ ἦτιον δὲ τούτου φίλτατέ μοι μέγα λογοθέτα*³, ἀπευθύνεται ἀσφαλῶς πρὸς τὸν μέγαν λογοθέτην Θεόδωρον Μετοχίτην. Πράγματι δὲ τὰς πρὸς τοῦτον σχέσεις τοῦ Γρηγορίου ἀποδεικνύει τὸ ποιημάτιον ἐκεῖνο τοῦ Μετοχίτου τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνόμενον, ὅπερ ἐκ τοῦ Παρισιακοῦ 1776 ἔμελλε νὰ ἐκδώσῃ ὁ κ. Μαξιμιλιανὸς Τρευ⁴. Ὁ δὲ βασιλεύς, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ ἐπιστολῇ εἶνε πάντως

ὁ Ἀνδρόνικος Β' Παλαιολόγος (1282—1328), ἐφ' οὗ ἤκμασε μέγα δυνάμενος ὁ Μετοχίτης. Ἡ δὲ τρίτη ἐπιστολή ἐγράφη, ὡς εἵπομεν, πιθανῶς πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Λιβαδηνόν, τὸν γνωστὸν Τραπεζούντιον λόγιον τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, οὗ ἡ Περιηγητικὴ ἱστορία ἀναβάσεως, ἐν ἣ ἀφηγεῖται τὰ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Αἴγυπτον καὶ Παλαιστίνην καὶ τὴν ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Τραπεζοῦντα ἐπιστροφὴν, δεικνύει τὴν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι ταύταις ἀναστροφὴν τοῦ πρωτοταβουλαρίου καὶ χαρτοφύλακος τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας Τραπεζοῦντος ἐκεῖνου, καθ' ἣ καὶ ἐκ τῆς τρίτης ἐπιστολῆς βλέπομεν. Καὶ ἡ μὲν Περιηγητικὴ ἱστορία κατεγράφη μετὰ τὸ 1349, ἀλλ' ἤδη πρότερον, συνετάχθη τὸ ὑφ' ἡμῶν ἐκδοθὲν Τραπεζουτιακὸν ὠροσκόπιον τοῦ Λιβαδηνοῦ, γραφὲν τῷ 1336¹; ἦτοι τέσσαρα μόνον ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μετοχίτου, εἰς ὃν ἀπευθύνεται ἡ δευτέρα ἐπιστολή.

Ὁ Βουλγαρίας Γρηγόριος πλὴν τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐπιστολῶν ἔγραψε καὶ ἐπίγραμμα εἰς τὸν τάφον Καππαδόκου τινὸς Ἀλεξίου, σώζόμενον ἐν φ. 2^b τοῦ Παρισιακοῦ Κοϊσλινιανοῦ 192².

Τὶς ὁ ἐπίσκοπος Μογλένων, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ, ἀγνοοῦμεν.

Ἄξιον σημειώσεως εἶνε, ὅτι ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικει; ἐξ' οὗ ἐξεδώκαμεν τὰς ἐπιστολάς τοῦ Γρηγορίου ἐγκλίνεται οὐ μόνον τὸ *δε*, καθ' ἣ καὶ ἀλλαχοῦ πολλοχοῦ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς³, ἀλλὰ καὶ τὸ *μεν*⁴

1 Lequien Oriens christianus B' Parisiis 1740 σ. 297 καὶ Καντακουζηνοῦ Ἱστοριῶν ἐκδ. Βόννης τ. Α' σ. 226.

2 Ἴδε κατωτέρω σ. 344, στίχ. 22.

3 Ἴδε κατωτέρω σ. 344.

4 Krumbacher Geschichte der byzantinischen Littsratur σ. 553. κ. ἐ... ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Β' § 226, σελ. 293 καὶ 294.

1 Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. II' (1916) σ. 33 κ. ἐ.

2 Krumbacher ἐνθ. ἀν.

3 Πρβλ. πλεῖστα παραδείγματα ἐν τῷ Μαρκιανῷ 524. Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Η' (1911) σ. 3 κ. ἐ., 123 κ. ἐ.

4 Ἴδε κατωτέρω σ. 344 στίχ. 4, 346 στίχ. 12.

φ. 21^b

Τοῦ Βουλγαρίας κυρίου Γρηγορίου ἐπιστολαὶ

1.

Ἡπτόμην ἂν μακροτέρων γραμμῶν τῶν πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα, ὁ
 πικρὸν εἶδον, εἰ μὴ σε διὰ ταχέων ὑπεσθαι τὴν φίλην μοι καὶ σεβασμίαν
 ἔμελλον κεφαλὴν. Ἐπεὶ δὲ τὸ καθεστῶτα τοῦτο δίδωσι νοεῖν τε καὶ λέ-
 5 γειν· πεῖθει δὲ τοῦτο πρὸ πάντων αὐτὰ τὰ βασιλικά θεία γράμματα τὰ
 πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα τῶν τοιούτων μοι λόγων τὸ νῦν εἶναι ἐχειρίαν·
 τί δεῖ γράφειν· ἐξὸν ἀπὸ στόματος τὸ τῆς ψυχῆς βουλόμενον λόγον κά-
 κείνα λέγειν ἂν δὴ μέτρον τε ἀποστολῆς ὑπερβαίνει καὶ οὐδ' οἶόν τέ ἐστι
 10 γράμμασιν ἀψύχοις ταυτὶ τῷ τυχόντι προσδιαλεγόμενοις ταῦτα πιστεύειν.
 Νόμος δὴ μόνος τ' ἔστιν ὑποσχεῖν σε τὰ παρόντα χαράττομεν, πανθ' ἐξῆς
 ταμειύοντες ἔρξιν ἀπὸ στόματος. Προσείρητο δὲ καὶ χαῖρε καὶ ὑγίαινε
 τῆς ἡμετέρας ὑπερυχόμενος μετριότητος, καὶ τὸν καλὸν καγαθὸν Μο-
 γλαίων ἐπίσκοπον· τοῦτ' αὐτὸ κέλευε καὶ πεῖθε τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἰκεσίας
 15 προσάγειν Θεῷ, τὸ λειπόμενον τῆς ζωῆς ἡμῶς διανύειν ὡς εὐάρεστον
 ἔστιν αὐτῷ, τοῦτο γὰρ παρ' ἡμῶν ἐστὶν καὶ οἱ τὸν κώνωπα διυλίζοντες
 οὗτοι, καταπίνοντες δὲ τὴν κάμηλον ἀπαρέσκονται. Ἐλθοῖς δὲ καλῶς,
 καὶ τοῦθ' ὁσάκις ἂν τις ἀριθμῆν δύναται, ὑγιαίνων ὁμοῦ τε καὶ εὐθυ-
 μῶν, ὑπερ ἡμεῖς καὶ βουλόμεθα καὶ εὐχόμεθα.

2.

Τοῦ αὐτοῦ

20 Σοφώτατε, οὐχ ἦτοον δὲ τούτου φίλτατέ μοι μέγα Λογοθέτα, εὐδαιμο-
 νείης, ὡς ἄρ' ἐγὼ βούλομαι τε καὶ εὐχομαι· περὶ τῆς μοναζούσης δεῖνα,
 τῆς δυστυχοῦς μᾶλλον ἢ ἀσθενοῦς, ὅποσα ἀνήνεγκα τῷ θεοσόφῳ καὶ
 ἀγίῳ μου βασιλεῖ καὶ ὄτου γόριν καὶ ὅτε, οἶδέ σου πάντως τὸ μεγαλο-
 2 φυνὸς καὶ ἀναδιδάσκειν οὐ γρή. Ἀνήνεγκα δὲ δὴ τη[φ. 22^a] νικαῦτα ὅποσα
 ἀνήνεγκα, οὐκ εἰς οἶκτον τὸν φιλανθρωπώτατον ἐκκαλούμενος· ἀπαγε ἦ
 γὰρ ἂν μανίας ἐγκαλεῖσθαι δίκαιος ἦν ὡς νήχεσθαι δελφίνα διδάσκων·
 ἢ ἀετὸν ἵπτασθαι, ταῦτα δὴ τὰ ἐκ παροιμίας. Ἔστι γὰρ ἔστι φύσις

2. Ἡπτόμην 4. ἐπεὶ δε τούτο 6. ἱερότητα 8. οἶον τέ ἐστι
 9. προσδιαλεγόμενοις 13. πεῖθε 16. κάμηλον 17. τέ 20. οὐχ'
 20-21. εὐδαιμονίης 25. ἦ

αὐτῷ τὸ τοιοῦτον ὡς πον καὶ πυρὸς τὸ θερμαίνειν καὶ τὸ φύγειν χιό-
 νος· αἰτίας δὲ γε ὧν περ ψευδῶς κατηγορεῖται τὴν ἀνθρωπὸν ἀπολυί-
 5 μενος. Ἀλλὰ νῦν ἔοικε παλινοδίαν ἄδειν καὶ εἰς οἶκτον τῆς ταλαιπώ-
 ρου προκαλεῖσθαι σου τὴν σοφίαν τοῦ ἀφαιρεθέντος ἐξ αὐτῆς γηδίου χά-
 ριν· εἰς δ' μετὰ θεοῦ τοῦ τραφήσεσθαι μετὰ τῶν συνόντων αὐτῇ γρα-
 δίων τὰς ἐλπίδας ἐσάλευε. Γενοῦ τοίνυν, δέομαι, τοῦ περὶ ἀλλήλων προ-
 ἐνεγκεῖν τῷ φιλανθρωποτάτῳ μου δεσπότη καὶ βασιλεῖ ὑπὲρ ἀνθρώπου
 10 δυστυχοῦς καὶ ἐλεεῖσθαι πρεπούσης ἐφ' οἷς τοῖς ὑπὲρ κατάρων ὠμίλησεν,
 καὶ ἀπολυθῆναι τὸ γηδίου προσημύθητι, κλαίειν μετὰ κλαιόντων καὶ
 χαίρειν μετὰ χαίροντων ὑφείλων καὶ πρὸ τούτου νόμον ἔχων, ὡς περ
 ἄρα καὶ γὰρ, ὡς καὶ τάδε τὰ γράμματα καὶ ἴκοντα χαράττειν ἀνέπεισεν,
 ἐχθροῦς τε φιλεῖν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν εὐχεσθαι. Καὶ οἶδ' ὅτι ἀνύσεις· τοῦτο
 γὰρ μοι τὸ συμπαλὲς τοῦ ἀγίου μου ἐπιτίθεται βασιλέως· καὶ ψυχὰς
 15 πεινώσας ἐμπλήσεις· οὐ τὴν ἀνάγκην ὑπόσῃ σοι κείσεται πρὸς θεοῦ
 ὑπὲρ πρεσβυτέρους, τὸ τοῦ θείου φάναι Δαυὶδ· οὐκ ἴσα πάντως δὲ γε
 συνήκας.

3.

Πολλὰ καγαθὰ σοι γένοιτο, ποθεινότητέ μοι, παίδων καὶ τιμώτατε,
 ἀνθ' οὗ με μερίμνης καὶ τοῦ περὶ σὲ δέους [φ. 22^b] ἐξέλυσας, γράμμασι
 20 δηλώσας ἐν οἷς τε εἶης καὶ ταύτοις ἀπασιν ἀγαθοῖς· νῆ γὰρ τὰς τῶν
 πατέρων θεσπεσίας εὐχὰς καὶ τὴν τῆς ἐμῆς ψυχῆς σωτηρίαν οὐκ ἴην ὅτι
 τῆς περὶ σοῦ μερίμνης ἐκτὸς ἐφορμῆν, ἀλλ' αἰεὶ δῆτα σε φανταζόμενος,
 αἰεὶ δῆτα καὶ ἡγωνίων μὴ πού τι καθ' ὁδὸν τῶν αἰοιδῶν σοι συμβαίη,
 ὃ δὴ τοῖς ὀδεύουσι συμβαίνειν φιλεῖ, καὶ μάλιστα τοῖς πλωϊζομένοις.
 25 Ἐγὼ τοι καὶ τῶν παριόντων αἰεὶ διεπυθιανόμην εἴ τίς τι τούτων χρηστὸν
 ἀκήκοε περὶ σοῦ, ὡς ἂν ἐγὼ τοῦτο μετῶν φροντίδος ἀπαλλαγείην. Ἐποίει
 δὲ τοῦτό με πάσχειν καὶ τὸ ἀηθῆς σοι τῶν πόνων, μάλιστα δὲ τὸ τοῦ
 εἰπόντος σοφοῦ δύο δακτύλους τοὺς πλωϊζομένους δίστασθαι τοῦ θανά-
 του, ὅποσον δῆλα δὴ καὶ τὸ πάχος τῆς τῆς νηὸς σανίδος, καὶ δὴ καὶ τὸ
 τῶν παροιμιῶν, τῆς μὲν «Ἐν γῆ πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν»,
 30 τῆς δὲ «Ἦν δύνη βαδίσαι, μὴ πλεύσης» λεγούσης, πάντα πλοῦν ἀπο-
 τρεπουσῶν. Νυνὶ δ' ἐπεὶ τούτων πάντων ἀπηλλαγμαι ἐλέω τοῦ κρείτ-
 τονος, ἥπερ εἴρηται, ἐρρωμαι μὲν, ὡς αὐτὸς τε εὐχῇ καὶ γὰρ· πεῖδομαι

4. προκαλεῖσθαι 8. δυστηχοῦς ἐφοῖς 14. πεινώσας 21. δῆτα
 22. πον 24. τις 28. δηλαδὴ 28-29 τοῦ τῶν

γάρ σε ταῦτά μοι σπνεύγεσθαι· ἐρρωσθαι δὲ καὶ τὴν καλοκαγαθίαν τὴν
 σὴν, ὡς αὐτὸς βούλομαι, ἐν εὐχαίς ἀεὶ τίθεμαι. Εἴη γὰρ ἂν τόδε τοῦ
 πόθου μοι πλήρωσις. Πλὴν ὑγιαίνων καὶ εὖ πράττων μέμνησὸ μοι φιλο-
 σοφίας θείας ὁμοῦ τε καὶ ἀνθρώπινης. Καὶ γὰρ οἶδ' αὐτὴ σοὶ κατ' ἐπίους
 5 κτηνάδεις τῶν παρ' ἡμῶν, οἳ μηδὲν τῶν αὐτῆς ἐπαίειν δυνάμενοι, ξύλι-
 νοὶ ὄντες ἀπεχνῶς, ἔπειτα ληραῖοι, ὅτις τινὰς καὶ λήρους συμπλέκον-
 τες, ἀσυντελής εἰς τὴν ὑψηλὴν τε καὶ ἄνω βαίνουσαν, συντελοῦσα δὲ
 μάλιστα καὶ πρὸς αὐτὴν ταύτην χειραγωγούσα οἷά τις θεοκρατικὴ δεσ-
 ποτὴν μίλα σεμνῇ σεμνῶς ἐξυπηρετομένη [φ. 23^α] καὶ προσερῶς· ἐπαί-
 10 περ ἐγγὺς σοὶ καὶ πλησίον ὁ γὰρ φιλόσοφος, καὶ συνῆκας πάντως ὅν ἐγώ
 φημι ἐγγὺς εἶναι σοὶ καὶ πλησίον. Μέμνησο δὲ καὶ τῆς ὅς ἡμᾶς σε
 φερούσης ἀρμασθαι τὴν ταχίστην. Καλὴ μὲν γὰρ καὶ ἡ Τραπεζοῦς καὶ
 πλείστον ὕσον καλλίων, ἐν καλῷ μὲν γῆς ἰδρυμένη, ἐν καλῷ δὲ θαλάσ-
 15 σης, ὡς πού μοι καὶ τὸ τῆς γεωγραφίας ὑψηλεῖται πινάκιον, καὶ περιλά-
 λητος ἐν πάσαις ταῖς ὑπ' ἡλίον πόλεις. Καὶ τὸ ἔμποις δὲ ἐποχεῖσθαι σε,
 ὡς πον δεδήλωκας, καὶ ἐρεπομένους ἔχειν καὶ προπομπεύοντας καὶ ὑπὸ
 τῶν αὐτόθι καλεῖσθαι ἑαββῆ καὶ τὸ καὶ τὸ κερκῆσθαι, καλὸν μὲν, πῶς γὰρ οὔ;
 εἴ τις πρὸς αὐτὰ ταῦτα βλέπει, ἀλλὰ μὴ πρὸς φιλοσοφίαν τὴν πάντα
 ταῦτα διαπύουσαν καὶ λήρον ἡγουμένην σιαρῇ· φιλοσοφίαν τὴν ὄντως,
 20 ἧς μύστην σε γενέσθαι πολλάκις ἠξήσαμεθα. Κωνσταντινούπολις δὲ τὸ
 θαῦμα τῆς οἰκουμένης ἢ θέατρον· ἀλλ' ἐπίσχες ἐνταῦθα μηδ' ἐπανέρῃ
 πόσον τι τὸ ταύτης διάφορον. Οὐδὲ γὰρ δυνήσῃ τοῦτο μέτρον περιλαβεῖν.
 Τὸ γοῖν ταύτης Τραπεζοῦντα ἀλλάξασθαι χρύσεια χαλκείων κατὰ τὴν
 παροιμίαν ἔστιν ἀλλάξασθαι. Ἄ δὲ ἐρήσῃς λαπεῖν σε, αὐτὰ δὴ ταῦτα
 25 λαπεῖν οἶον καὶ πείδημα δὲ καὶ πάντας τοὺς φεβουμένους τὸν Κύριον
 καὶ μὴ μόνον τὰ ἐν ποσὶ καθορῶντας, ἀλλὰ τινὰ καὶ τοῦ μέλλοντος τι-
 θεμένους τὴν πρόνοιαν. Πλὴν φέρειν ἀνάγκη τὰς παρεστῶσας τύχας,
 φησὶν ὁ εἰπὼν, καὶ θεοῦ δεῖσθαι διὰ παντὸς ἕλεον ἡμῶν ἐπιδεῖν· ὡς εἰ
 μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ γε πλέον ἀνάγκη σιγῆν. Τῆς χειμερινῆς χάριν καλύ-
 30 πτρας οἶν ὀλίγη σοὶ χάρις· ἔοικας γὰρ κεφαλῆς κήδεσθαι μάλιστα σε πο-
 θούσης καὶ ἄλλος οὐδὲ πᾶν τοὶ φαῦλης, εἰ μὴ ἀπατᾷ με τὸ βούλεσθαι.
 Ἐρρωσο καὶ εὐθύμει καὶ τοῦ μεμνημένου σου μέμνησο.

1. καλοκαγαθίαν 4. κατείλους ὁ. μὴδὲν ἐκ τοῦ μὴδὲν 9. σε-
 μνή 11. εἶναι, ὡς εἰς 12. καλή μιν 13. πλείστον δε που
 14-15. περιλλάλητος 18. προσφιλοσοφίαν 20. κωνσταντινούπο-
 λιν 21. θαῦμα μὴδ' 22. δυνήσει 29. χειμερινῆς 31. φαῦλος

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Τὸν τίτλον τοῦτον, γεγραμμένον ἀνορθογράφως «Ἐτοι-
 μολογίαι τῶν ὀνομάτων» φέρει συνταγμάτιον, περιλαμβανό-
 μενον ἐν φ. 175^β — 178^α τοῦ ὑπ' ἀρ. 92 κώδικος τῆς ἐν
 Ἄγιῳ Ὄρει εὐαγοῦς μονῆς Ἰβήρων, γεγραμμένου κατ' ἀρ-
 χόμενον τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα. Καίτοι δὲ τὸ συνταγμά-
 τιον τοῦτο φέρει πάντα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τῆς γνωστῆς περὶ
 τὸ ἐτυμολογεῖν ἀνεπιστημοσύνης τῶν Βυζαντινῶν, ἣν ἀξιο-
 λόγως ἐχαρακτήρισεν ὁ Krumbacher (Geschichte der byzanti-
 nischen Litteratur σ. 573 κ. ἐ., ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου
 Τόμ. Β' σ. 332 κ. ἐ.), δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον τὴν ἐκδοσιν
 αὐτοῦ, ὅπως τοῦτο συσχετισθῆ μετὰ τῶν λοιπῶν παρὰ τῷ
 Krumbacher ἐνθ' ἀν. σημειουμένων καὶ τῶν κατόπιν ἐκδο-
 θέντων βυζαντιακῶν ἐτυμολογικῶν λεξικῶν καὶ ἄλλων ἔρ-
 γων, τοῦθ' ὅπερ ἀδυνατοῦμεν νὰ πράξωμεν ἐν Ἀθήναις,
 ὅπου λείπουσιν αἱ πλείσται τῶν οἰκείων δημοσιεύσεων. Καὶ
 ἐν μὲν ταῖς ὑποσελιδίοις σημειώσεσιν ἀνεγράφησαν αἱ ἐσφαλ-
 μέναι γραφαὶ τοῦ κώδικος, περὶ δὲ τῶν ἄρθρων, τῶν ἐκτυ-
 πουμένων διὰ γραμμάτων κυρτῶν παρατηροῦμεν, ὅτι εἶνε
 μεταγενέστεραι προσυῆται ἐν τῇ ἀρχῇ ἢ τῷ τέλει τῶν σελί-
 δων τοῦ κώδικος.

Τί ἐστιν εἰρήνη; κατὰ τὸ ἡρεμεῖν τὸν νοῦν, ὡς περὶ πάλιν ταραχὴ
 κατὰ τὸ ἕξον χεῖσθαι καὶ πλάνη κατὰ τὸ πλαγίζειν τὸν νοῦν.
 Σωφροσύνη κατὰ τὸ σῶα φρονεῖν ἀπὸ ἑυπτοῦ.

Ἄνάστασις ἄνω στάσις, ἦτοι ἔγερσις.

Ἡ φθορὰ ἐκ τοῦ φθείρεσθαι ἕξον, ἦτοι σήπεσθαι εὐχερῶς.

1. ἡρεμεῖν 2. ἕξον πλαγίζει 6. φθορὰ ἕξον

Φθίσις ἐστὶν ἡ σορὸς ἐν ἣ' τὸ σῶμα ῥεῖ.

Σῶμα σῶ αἷμα, σῶον αἷμα.

Μέλη μέρη.

Κοινωνία διὰ τὸ ἕως κοιτᾶ εἶναι τὰ μέρη.

5 Στενωρὸς ἦγον μῆκος καὶ πλάτος· εὖρος τὸ πλάτος ἐστίν.

Θυσιαστήριον τὸ τὴν θυσίαν τηροῦν.

Κρανίον, ἐν ᾧ κρέματα ὁ νοῦς.

Πορνεία εἴρηται παρευνία διὰ τὸ πυροῦν τὴν νεότητα ἢ διὰ τὸ πόρρωθεν νεύειν.

10 Ἄγνεια διὰ τὸ ἄγνον οἶσθαι βίον ἢ καθαρὸν καὶ ἁμωμον.

Ἄγνοια δὲ ἢ ἀγνωσία ἦγον ἢ ἀμαθία. Γράφεται δὲ ἡ καθαρότης διὰ τῆς εἰ διφθόγγου, ἢ δὲ μωρία διὰ τῆς οἰ.

Ἄγάπη διὰ τὸ ἄγειν καὶ φέρειν τὸ πᾶν, ἦτοι ἐνοῦν καὶ συνάπτειν πρὸς ὁμόνοιαν.

15 Ἄνάγνωσις πάλιν γνώσις τὸ ἀνάπαλιν ἐστίν,

Ἄγαγραφὴ πάλιν γραφὴ.

Ἄσκησις διὰ τὸ ὡς ἀσκὸν νεκροῦσθαι τὸν ἀσκητὴν· ὄρος δὲ αὐτῆς ὁ πόνος τῆς μαθήσεως.

φ. 176^α || Ἄταξία τὸ μὴ ὄν ἐν τάξει καλῶς.

21 Ἄσωτία τὸ μὴ ὄν εἰς σωτηρίαν· σωτὴρ γὰρ τὸ σῶον τηρεῖ.

Ἀλγιάδος ὁ ἐγγὺς τῆς ἀλὸς ἦγον τῆς θαλάσσης.

Ἄρετι ἀρέσκειν θεῷ τι ἢ ἀρετὴ τοῦτέστι φιλική.

Βάπτισμα ἐν ᾧ βάλλεται ἦγον πίπτει τὸ πταῖσμα.

Ἄγαθὸν τὸ ἄγαν θεῖον ἢ τὸ ἀγαπᾶν τὸν θεόν.

25 Θάνατος θόνατος διὰ τὸ τίθεσθαι κατὰ νότον τὸν θνήσκοντα.

Ἰερεῖον τὸ πρόβατον εἴρηται διὰ τὸ φέρειν τὸ ἔριον.

Ὡ μέλει, ὦ ἄθλιοι.

Κύων διὰ τὸ κύειν καὶ γεννᾶν

Πόθεν καρδία; Ἐκ τοῦ καρδαίνεσθαι, ἦτοι ἀπαύστως σαλεύεσθαι.

30 Τράχιλος τῆς ῥάχης ἦλος.

Μηροὶ διὰ τὸν μερισμὸν τοῦ σώματος.

1. φθίσις ἐνῶ 4. κοινὸν 5. πλάτος 7. κρᾶνιον 10. ἄγνον οἶσθαι 11. Ἄγνεια Γράφεται 12. εἰ οἰ 13. ἐνοῦν 20. τηρεῖν 22. τί 23. πίπτειν 27. ὦ μάλαιοι ὦ Μὴ γραπτέον μάταιοι ἀντι τοῦ ἐπ' ἐμοῦ γραφέντος μέλει;

Γόνυ ὄς εἰς γῆν νεῦον.

Μάλων ἐκ τοῦ μαλλοῦ τῶν τριχῶν.

Χεῖρες διὰ τὸ χρῆσθαι ῥᾶον καὶ διὰ τὴν χρείαν.

Κοιλία διὰ τὸ τὴν τροφήν κύειν.

5 Πνεύμων ὅτι ἐν αὐτῷ πνεῦμα.

Σακελλάριος συριστὶ ἀποδέχεσθαι· σάκελλον γὰρ τὸ δέχεσθαι.

Κηρὸς ὅτι καιόμενος ῥεῖ.

Νεφέλη παρὰ τὸ τὰ νέματα φέρειν.

Νεκροὶ διὰ [τὸ] τῷ νότῳ φέρεσθαι.

10 Μετάφρενα τὰ ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς.

Μύσταξ ἐν ᾧ οἱ μυκτῆρες στάζουσι.

Ὀδόντες οἱ ἐπὶ ὁδῷ ὄντες.

Πόδες διὰ τὸ παῖν τὸ ἔδαφος.

Ἔντερα διὰ τὸ ἐντὸς εἶναι.

15 Νοτάριος δωρικὴ λέξις· νότα γὰρ τὰ γράμματα.

Δικαιικά διὰ τὸ τὰς δίκας νικᾶν.

Κάπηλος ὁ πωλῶν τὸν οἶνον· πῆλον τὸν οἶνον λέγουσι.

Ἐξώβιον διὰ τὸ ἔξω εἶναι τοῦ βίου·

Καλαμάριον διὰ τὸ τοὺς καλάμους αἶρειν.

20 Ἄνεξικακία διὰ τὸ ἀνεσθαι τὴν κακίαν.

Ἄλογον διὰ τὸ ἄμοιρον τοῦ λόγου.

Διδάσκαλος ἐστὶν ὁ διδοὺς τὸ καλόν.

Ἐγκρυφίας ἐγκρυπτόμενος ἐν τῇ ἀνθρωπιᾷ.

φ. 176^β || Ἄρρωστος παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥᾶσιν.

25 Ἄσθενῆς παρὰ τὸ μὴ ἔχειν σθένος.

Κῆπος διὰ τὸ κείσθαι καὶ πίνειν.

Λύκος διὰ τὸ λῖαν κακὸς ἢ διὰ τὸ λύειν οἴκους.

Μονογονῆς ὁ μόνος τὸ γένος.

Νοτάριος ἢ ὁ τὰ γράμματα τηρῶν ἢ ὁ τὰ νοήματα.

30 Ὀψάριον ὕψο· αἰρόμενον ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ἦγον τὸν ἰχθύν.

1. νεύων 2. Μάλων Γραπτέον Μάλιον; μαλοῦ 5. πνεῦμα ὅτι 6. συριστῆ 7. κηρὸς ἐκ τοῦ σερὸς 9. τὸ προσέθηκα νότω 11. ἐνῶ 12. ἐπὶ ὁδοί 15. τὸ δωρικὴ νοσεῖ 16. τὰς νίκας 18. ἐξ-ώδιον 22. Διδάσκαλος ἐστὶν 25. ἀσθενῆς 26. μῆκος 28. Μονογε-νὲς γένειον 30. ὀψαίμενοι

- Πόθεν ὄρις; Ἐκ τοῦ φάναι τῆ ὄρα, ἦγουν λείξαι τῆ ὄρα.
 Πενθερός ὁ τὸ πένθος αἰρων.
 Πόρτα διὰ τὸ τηρεῖν τὴν πόλιν.
 Πήγανον ἢ πίσσυσα τὸν γόνον.
 5 Τρίγες δια τὸ τριχῶς χέεσθαι πάρεξ τῆς ὄψεως ἔνθεν κακείσε καὶ ὄπισθεν.
 Στέρνα εἴρηται τὸ στῆθος διὰ τὸ στερεὸν καὶ ῥᾶστον.
 Τράπεζα διὰ τὸ τρέπειν τὸν βουλόμενον εἰς ἐστίασιν ἢ διὰ τὸ ἀνατρέπεσθαι ἦγουν συστέλλεσθαι.
 10 Πόθεν πνεῦμα; Παρὰ τὸ παντὶ νεύειν καὶ φυσᾶν ἦτοι πνέειν.
 Παρὰ τί ἀρχή; Παρὰ τὸν κατὰ φύσιν πάντων τῶν μετὰ τὴν ἀρχήν.
 Οὐρανὸς παρὰ τὸ φέρειν τὸν νοῦν ἀνω ἢ παρὰ τὸ ἀνω ὄρασθαι.
 Πόθεν γῆ; Παρὰ τὸ παγιοῦσθαι, ἦγουν μὴ φέρεσθαι, ἀλλ' ἀκίνητον ἔχειν τὴν βᾶσιν.
 15 Πόθεν αἶρ; Παρὰ τοῦ ἀραιὸν εἶναι αὐτὸν καὶ τοῖς πᾶσιν ἀναπνευστικόν.
 Πόθεν πῦρ; Παρὰ τὸ εἶναι ἀναφαίρετον καὶ τὸ ἀνω ἐπαίρεσθαι.
 Πόθεν ἕδος; Παρὰ τὸ εἶναι καὶ δύειν, ἦγουν διατρέχειν καὶ διαχεῖσθαι καὶ ῥέειν.
 20 Φῶς; παρὰ τὸ πόρρωθεν φαίνειν καὶ καθορᾶν τοὺς ἅπαντας.
 Παρὰ τί λευκόν; Παρὰ τὸ εἶρησθαι τὸ εὐκόλον, ἦγουν αὐτὸ τὸ φῶς.
Βάρδων παρὰ τὸ τὰ βαρέα δύνασθαι.
Ἐρημος διὰ τὸ ἡρεμεῖν ἦγουν ἡσυχάζειν.
Ἐσπέρα τὸ τῆς ἐφας, ἦγουν τῆ: πρωίας, πέρας
 φ. 25 177^a || **Ἄνασσα διὰ τὸ αἰκνίζειν, ἦγουν πλῆττειν.**
Γάμος διὰ τὸ γῆν ἅμα γίνεσθαι.
 Σκότος παρὰ τὸ εἶναι βάθος ἢ παρὰ τὸ δύειν τὸν δεῖνα λοῦσαι ἐν αὐτῷ καὶ σίδηρον καὶ μόλυβδον καὶ μὴ ὄρασθαι.
 Παρὰ τί στερέωμα; Παρὰ τὸ εἶναι καθ' ὑπερβολὴν στερεόν. Ἐπι
 30 γὰρ τῶν κατ' ἰσχνὴν ὑπερβαλλόντων τέτακται: διὰ γὰρ τὸ κραταιὸν καὶ ἀνένδοτον στερέωμα εἴρηται.
 Νεφέλη παρὰ τὸ φέρειν τὸ νᾶμα, ἦτοι ἐφέλλεσθαι τὸ ἕδωρ.

1. φᾶ αι λέγξαι 4. πηγανον 5. κακείσε 7. ῥᾶστον 8. ἐστίασιν
 10. φισῶν πνέων 11. φίσιν 14. ἔχει 15. ἀρέον 17. ἀναφέρετον
 22. βαρεῖα 23. ἡρεμεῖν 24. ὁ τῆς ἐφας 30. τὸν

- Βροντὴ παρὰ τὸ βιαίως τελείσθαι ἢ φέρεσθαι, ἦγουν ὑπερμεγίστως ἐκρηγνύσθαι τὸν αὐτῆς ἰσχύον ὑπὸ τῶν νεφελῶν διὰ κρίσεώς τε καὶ συγχύσεως.
 Ἄστραπὴ ἀστεροπτή, καὶ Ὅμηρος ἐκάλεσεν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ λάμποντος: ὅσα γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς λέγεται παρὰ τὸ φαίνειν τὴν ἀστραπὴν ὡς ὀφθαλμοὺς οὐρανίους ἢ ὡς τοὺς ἀστέρας. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὀνομασίαν ἔχει, ἦτοι φῶς ἀπορροῆς. Συσκοπῆς γὰρ γενομένης τῶν νεφῶν μετὰ τῶν ὑδάτων ἐν τῷ ἀέρι. ἐκτελεῖται ἢ ἀστραπὴ ἅμα τῆ βροντῆ.
 10 Παρὰ τί θάλασσα; Παρὰ τὸ εἰληφέναι ἐκ θεοῦ τὸ τρέχειν καὶ τοῦ λα τὸ ἀλμυρὸν, ἦγουν τὸν ἄλλα ἐκ τοῦ ἀπάντων τινὰ ἔσεσθαι, τουτέστιν θεῖον ἄλλας τινασόμενον. Συναφθέντων γὰρ τῶν κατὰ τὰ ἰδιώματα αὐτῆς λέξεων ἐκλήθη θάλασσα.
 Ποταμὸς παρὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πότιμον ἕδωρ καὶ ἐποφελές.
 15 **Σχολεῖον διὰ τὸ σχολάζειν τῆ διδαχῆ**
Ἰερεὺς ἐπειδὴ ἴεται ῥᾶον τὸ εἶ, ἦγουν φέρει εὐχερῶς τὸ καλόν.
Σχολαστικὸς διὰ τὸ σχολάζειν τοῖς ἀστικοῖς ἢ τῷ δικαίῳ.
 || φ. 177^b || **Κόμη διὰ τὸ κομᾶν ἦγουν θάλλειν τὴν τρίχα: τὸ κομικρόν.**
 20 **Κληρονόμος ὁ τὸν κληρον νεμόμενος.**
Κῆπος διὰ τὸ κείσθαι καὶ πίνειν.
 Λιμὴν παρὰ τὸ λείον αὐτὸν διαμένειν ἦτοι πρᾶον καὶ μὴ πρὸς ἀτάκτους φορὰς ῥευμάτων τε καὶ κυμάτων τὰ πολλὰ ἀντιμύρεσθαι.
 Ψάμμος παρὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ψιλὴν καὶ ἄμικτον καὶ ἀδύνατον,
 25 μετὰ δὲ ἄλλης ὕλης μίγνυσθαι καὶ κρατεῖσθαι.
 Βοτάνη παρὰ τὸ πρὸς τὰ ἀνω βαίνειν. Τὰ γὰρ ἐκ τῆς γῆς φύμενα ἀνωφερῆ τὰ ἀνω ἐστὶ χόρτα.
 Σπέρμα παρὰ τὸ ἐν τῆ σπορίμῃ γῆ πεσεῖν καὶ ἅμα γεγονέναι κατὰ τῆς γῆς ἐστὶν ξύλον,
 30 Ἔρις παρὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἐν τῇ γῆ καὶ ζῆν. Ἐραῖε γὰρ ὁ Ὅμηρος τὴν γῆν λέγει. Ἐξερομένης αὐτῆς ἐκ τῆς γῆς ἀποθνήσκει, ἦγουν ζηραίνεται.

2. κρίσεώς Ἰραπτεῖον κρούσεως; 3. συγχήσεως 10. εἰληφέναι
 11. ἀλμυρὸν 11-12. τουτέστιν 14. ποταμόν, ἐποφελλές 16. ἴεται
 22. λαν αὐτὴν πρᾶων 27. ἀνωφερεῖ 30. ῥᾶξ

Στάχυς παρὰ τὸ ἴστασθαι καὶ ἔχειν ἐν αὐτῷ τὸν σῖτον ἢ τὴν κριθήν.
Δένδρον παρὰ τὸ ἀδρύνεσθαι.

Κλάδος παρὰ τὸ εἶναι κλέος τοῦ εἴδους αὐτοῦ τουτέστι τοῦ πρώ-
του καρποῦ. Πρῶτον γὰρ δένδρον, εἶθ' οὕτως κλάδος. Δένδρον

5 γὰρ χωρὶς κλάδους κάλαμος λέγεται.

Φύλλα παρὰ τὸ φύλαι αὐτὰ ἐκ τῆς ὕλης τοῦ δένδρου. Τὸ γὰρ ἄκρον
ἔστιν ἢ κεφαλή.

Κράμβη παρὰ τὸ ἄκρως βαίνειν.

Κρομμύδιον παρ' ὅτι τοῖς ἄκροις καίον μειδιᾷ ὁ ἄνθρωπος· ἄκρων
10 γὰρ καὶ μὴ ἰέλων γελᾷ.

Μάλαθρον· Ῥωμαῖοι λέγουσιν αὐτὸ φαινούκλιν παρ' ὅτι φαίνειν
τὸν οὖλον ἦτοι τὸν ὀφθαλμόν.

Δουτρὸν διὰ τὸ λύειν τὸ ῥύπον.

Μωρὸς διὰ τὸ μὴ δρᾶν τὸ σ μφέρων.

15 ἡ ἀχαιρα διὰ τὸ χαίρειν τοῖς αἵμασι.

|| Ἄσπηρ διὰ τὸ ἄστατον ἔχειν τὸν δρόμον.

Παρὰ τί ἥλιος; Παρὰ τὸ ἢ λίαν ἦγουν παρεύεσθαι· οἱ γὰρ παλαιοὶ
διὰ τὸ αὐτὸν αἰεὶ τρέχειν θεὸν ἔφασαν, ἦγουν ὁ τρέχων

Σελήνη παρὰ τὸ φωτίζειν τὴν νύκτα.

20 Ἄστρες παρὰ τὸ εἶναι ἦγουν κρέμασθαι αὐτοὺς εἰς τὸν ἕρα καὶ
οὐκ εἰς τὸν οὐρανόν.

Παρὰ τί ἀνατολή; Παρὰ τὸ ἀνέρχεσθαι ἦγουν τὸν ἥλιον ἐξ αὐτῆς.
Δύσις ὅτι ἐν αὐτῇ δύνει.

Ἄρκτος ἐκ τοῦ ἄρκτος τὸ ζῶον, ἦτοι λεγομένη ἄμαξα τῶν ἀστέρων

25 Μεσημβρία παρὰ τὸ ὑψηλὸν τὸ ἄπειρον σημαίνει.

Παρὰ τί ἄνθρωπος; Παρὰ τὸ ἄνω ἀθεῖν τὴν ὄπα, ἦγουν ἄνω
βλέπειν ἢ τὸ ὀρθῶς περιπατεῖν. Πάντων γὰρ τῶν ζῴων κάτω βλε-
πόντων, μόνος ὁ ἄνθρωπος ἄνω βλέπει.

Παρὰ τί κεφαλή; Παρὰ τὸ κύειν αὐτὴν τὰ ὀφελήματα, ἦγουν ἐν

30 αὐτῇ ἔχειν τὰ ὀφελούντα τὸν ἄνθρωπον αἰσθητήρια.

1. αὐτῇ 2. ἀδρύνεσθαι 3. τουτέστι 4. εἶθ' 6. φυῆναι 8. ἄκρος

9. Κρομμύδιον καίων μειδιᾷ 11. φαινούκλιν 12. οὖλον ἦτοι τὸν (Θ)

14. δρᾶν 17. τόσσα 18. ἦγων 20. κρέμανται 23. δύνῃ 26. ἀθεοῦν

28. βλέπειν 30. τὸν

Μήνη ἢ σελήνη ἀπὸ τοῦ μὴ μένειν ἐν ταύτῳ ἀλλὰ ποτὲ μὲν μειοῦ-
σθαι, ποτὲ δὲ αὐξάνεσθαι.

Ο ΣΠΑΝΕΑΣ

ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ ΠΑΛΑΤΙΝΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ 367

[[Κατ' ἀπομίμησιν τοῦ πρὸς Δημόνικον ψευδοσοκρατείου λόγου
συνετέθη ἐν Βυζαντίῳ παραινετικὸν ποίημα γεγραμμένον εἰς δημόδη
γλώσσαν¹, τοῦ ὁποίου ἔφθασαν μέχρις ἡμῶν διάφοροι παραλλαγαὶ
ἀνήκουσαι εἰς διαφόρους διασκευαστάς καὶ εἰς διαφόρους ἐποχάς, τη-
ρηθέντων ὅμως τῶν οὐσιωδῶν τοῦ πρωτοτύπου στοιχείων. Εἶνε δὲ τὸ
παραινετικὸν τοῦτο ποίημα, τὸ ὁποῖον κατέστη γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα
«Σπανέας», καθόσον ὠρισμένα χειρόγραφα ἀναφέρουν Σπανέαν τινὰ
ὡς συγγραφέα αὐτοῦ, «ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων προϊόντων τῆς δημό-
δους ἡμῶν λογοτεχνίας, εἰ μὴ αὐτόχρημα τᾶρχαιότατον τῶν σωζομέ-
νων»². Ὁ John Schmitt³, συγκεφαλαιῶν τὰς προγενεστέρους ἐρεῦνας,
βασίζομενος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λεγομένων περὶ τοῦ συγγραφέως ἐν τοῖς
εἰσαγωγικοῖς στίχοις τῶν διαφόρων παραλλαγῶν τοῦ ποιήματος, κα-
θώρισεν ὅτι συγγραφεὺς αὐτοῦ εἶνε Ἀλέξιος υἱὸς τοῦ αυτοκράτορος
Ἰωάννου Κομνηνοῦ, ἀποτεινόμενος ἐν αὐτῷ πρὸς ἀνεψιὸν αὐτοῦ

¹ Κ. Κρουμβάχερ Ἱστορία τ. Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας μετάφρ. Γ. Σω-
τηριάδου Τ. Γ' Ἀθ. 1900 § 332 σ. 33-7.

² Σπ. Π. Λάμπρος Ἀγιορειτικὰ ἀπόγραφα τοῦ Σπανέα νῦν τὸ πρῶτον
ἐκδιδόμενα, ἐν Δελτίῳ τ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἐταιρίας τ. Ἑλλάδος Τ. Ε' Ἀθ.
1896 σ. 103

³ Ueber dem Verfasser des Spaneas ἐν Byz. Zit. Τ. Α' 1892, σ. 316-32.

υῖόν τῆς διδύμου ἀδελφῆς του Μαρίας, συζύγου τοῦ καίσαρος Ἰωάννου Ῥογήρου, καὶ ὅτι ἐπομένως τὸ ποίημα ἐγράφη πρὸ τοῦ 1142, ὅτε ὁ Ἀλέξιος ἀπέθανεν. Καὶ ἡ μὲν συγγραφή τοῦ ποιήματος, ἐκ πασῶν τῶν μέχρι τοῦδε ἐρευνῶν, φαίνεται ἀσφαλῶς λαβοῦσα χώραν κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα, περὶ τοῦ συγγραφέως ὅμως τοῦ ποιήματος ἄλλην ἢ ὁ Schmitt γνώμην διετύπωσεν ὁ Σ. Παπαδημητρίου¹. Κατὰ τοῦτον ὁ Ἀλέξιος υἱὸς τοῦ Ἰωάννου δὲν εἶνε συγγραφεὺς τοῦ ποιήματος καθόσον ὡς ἐξ αὐτοῦ τούτου προκύπτει, ὁ συγγραφεὺς εἶνε προβεβηκυίας ἡλικίας ἐν ᾗ ὡς γνωστὸν ὁ Ἀλέξιος ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἕξ ἐτῶν, ἐκτὸς δὲ τούτου δὲν ἐξακριβοῦται ἐὰν ὁ Ῥογήρος ἔσχεν υἱόν. Καταλήγει δὲ ὁ Παπαδημητρίου εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, συγγραφεὺς πρέπει ἀσφαλῶς νὰ εἶνε εἷς ἐκ τῶν δώδεκα εἰς ἡμᾶς γνωστῶν προσώπων τὰ ὁποῖα ἔφερον τὸ ὄνομα Ἀλέξιος Κομνηνὸς καὶ τὰ ὁποῖα ἵκμασαν κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα. Αἱ μεγαλύτεραι πιθανότητες συγκεντροῦνται περὶ δύο ἢ τρία πρόσωπα, ἀποκλείεται ὅμως Ἀλέξιος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου. Πάντως δὲν πρέπει νὰ παροραθῇ ὅτι ὡς ὁ Schmitt ἔδειξε τὸ ποίημα ἀσφαλῶς ἀπετείνετο πρὸς ἡγεμονόπαιδα.

Ἄν καὶ τὸ παραινεντικὸν τοῦτο ποίημα ἐλαχίστην βεβαίως προκαλῆ εἰς τὸν ἀναγνώστην αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν ἢ σημασίαν τοῦ ὅμως εἶνε μεγάλη καὶ ἀπὸ γλωσσικῆς ἀπόψεως ἀλλὰ καὶ ὡς μνημείου τοῦ τότε πολιτισμοῦ. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον ὁ Κρουμβάχερ λέγει ὅτι ἐν τῷ Σπανέᾳ «κατοπτρίζεται ὁ βυζαντινὸς χαρακτήρ μὲ τὰς μηχανορραφίας καὶ τὴν κρυψινοίαν του, μὲ τὴν δυσπιστίαν του καὶ τὴν τὸ ἐπίχρισμα τῆς εὐσεβείας φέρουσιν ἀκολασίαν του». Μὲ ὅλην τὴν βαρύτητα τὴν ἁποίαν ἀσφαλῶς ἔχει γνώμη τοιούτου ἐρευνητοῦ δυσκόλως ὅμως δύναται τις νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ἐπὶ τοῦ

¹ Περὶ τοῦ Συγγραφέως τοῦ διδακτικοῦ ποιήματος Σπανέας, ὡς οἰστί ἐν ἑκπετηρὶς τῆς παρὰ τῷ Ἀυτοκρατορικῷ Νεορωσικῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀδησοῦ ἱστορικο-φιλολογικῆς ἑταιρείας, τ. Η' καὶ Θ' Ὀδησσοῦ 1900—1901 σ. 317—66. Ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Byz. Zst. τ. 11 1902 σ. 197—8, δημοσιευθείσης βιβλιοκρισίας ὑπὸ E. Kurtz.

² Ἐγθ. ἀν. σ. 330.

προκειμένου κρίσιν αὐτοῦ. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ αὐτοῦ τοῦ περιεχομένου τοῦ ποιήματος δύναται ἄλλοῖα νὰ διατυπωθῇ γνώμη καθόσον ἐν αὐτῷ δὲν διαφαίνεται ποσῶς πνεῦμα μηχανορραφῶν καὶ κρυψινοίας, ἀλλὰ μόνον πνεῦμα συντηρητικότητος καὶ περινοίας, ἢχι ὅμως ὑπερβολικώτερον καὶ ἀντιπαθέστερον τοῦ ἐν τῷ ἀρχαίῳ προτύπῳ ὑπάρχοντος. Βεβαίως ἐπιτρέπεται νὰ μὴ διάκειται τις συμπαθῶς πρὸς τὰ παραινεντικά συγγράμματα καθόλου, καὶ νὰ ἀμφιβάλῃ σπουδαίως περὶ τῆς σκοπιμότητος αὐτῶν ἀπὸ κοινωνιολογικῆς καὶ παιδαγωγικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ δὲν θὰ ἴητο δίκαιον νὰ κριθῇ ὁ Σπανέας μετὰ ἰδιαιτέρας ἀυστηρότητος. Ἄλλως τε περὶ τοῦ αὐτοῦ Σπανέα ἕτερος διάσημος ἐρευνητὴς τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου, ὁ D. C. Hesseling¹ ἐξεφράσθη πολὺ εὐμενέστερον, λέγων ὅτι «ὁ Σπανέας δὲν διμορφώθη ὡς ἀπλή ἔμμετρος τοῦ πρωτοτύπου σίνταξις, ἀπηλλαγμένη τῶν δυσκόλων λέξεων καὶ συντάξεων· ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ ἰδίαν γλῶσσαν καὶ ἐκφράζει τὰς ἰδίας αὐτοῦ σκέψεις. Ἡ ἄχαρις ἠθική τοῦ πρωτοτύπου, [δηλαδὴ τῆς πρὸς Δημόνικον παραινενσεως], τῆς ὁποίας τὸ κινεῖν ἐλατήριον δὲν εἶνε ἢ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀγάπη ἀλλὰ ἡ προσπάθεια ὅπως προκληθῇ θαυμασμός, ἐξευγενίζεται διὰ χριστιανικῶν αἰσθημάτων. Συνεχῶς ἀνατρέχει ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν Γραφήν, γνωρίζει δὲ νὰ ἐκλέξῃ τὰ παραδείγματά του καὶ τὰ ἐκφράζει εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ λεκτικόν. Ὡς ἐκ τούτου δὲ προκύπτει πρωτότυπος τρόπος, ἔθνικὸς ἅμα καὶ χριστιανικὸς, ἀντιλήψεως περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ἐὰν κατώρθωσεν ὁ ποιητὴς νὰ συγκεράσῃ τὰς δύο ταύτας ἀντιλήψεις εἰς ἁρμονικὸν σύνολον, τοῦτο ἀσφαλῶς ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εὗρισκεν ἀμφοτέρως ἐνσαρκουμένους ἐν τῷ προσώπῳ Ἀλεξίου τοῦ Α'». Δεύτερον δὲ καὶ ἐὰν ὑποθεθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ ποιήματος δικαιολογεῖ τὴν βάσιν τῆς προεκτεθείσης γνώμης τοῦ Κρουμβάχερ, πάλιν δὲν θὰ ἴητο ὀρθὸν τοιοῦτον ποίημα ὡς ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικὸν τοῦ βυζαντινοῦ χαρακτήρος νὰ ἐκληρωθῇ. Ὁ Σπανέας ἐγράφη καθ' ἡν ἐποχὴν κατόπιν τῆς πρὸς τοὺς Σελδζούκους ἀτυχοῦς συγκρούσεως, ἤρχισεν πλέον ἢ τελειωτικὴ τοῦ κράτους παρακμή, παν-

¹ Essai sur la Civilisation Byzantine Γαλλ. μετάφρ. Παρ. 1907 σ. 314.

ταχόθεν εισέρρεον ξένα στοιχεία εἰς αὐτό, καὶ ταυτοχρόνως ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος, (καὶ τοῦτο βεβαίως δὲν ἀποτελεῖ ἀπλήν σύμπτωσιν) ἡ φιλολογία διείπετο ὑπὸ πνεύματος ἄκρου καὶ ἀποκλειστικοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ πρότυπα, ὠθοῦντος εἰς ἀπομίμησιν τούτων, συνεπαγομένην τὰς μοιραίας πάσης μιμήσεως συνεπειάς. Ὡστε μόνον τῆς ἐποχῆς ταύτης τοῦ βυζαντινοῦ βίου, ἡ ὁποία εἶνε ἐποχὴ παρακμῆς, δύναται ὁ Σπανέας νὰ θεωρηθῆ ἀντιπρόσωπος. Ἀλλὰ οὔτε κἂν τοῦ ὕλου βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ τῆς ὠρισμένης ταύτης περιόδου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀντιπροσωπευτικὸν τὸ παραινετικὸν τοῦτο ποίημα, διότι τότε περίπου συνετάχθη καὶ τὸ περὶ Βασιλείου Διγενῆ Ἀκρίτα ἔπος τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ γνήσιον τῶν βυζαντινῶν ἔθνικόν ἔπος, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ Κρουμβάχερ ἀνεγνώρισε¹, προσθέσας ὅτι ὁ Ἀκρίτας διανοίγει νέους ὄριζοντας πρὸς κατανόησιν τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὡς ἄριστος τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως γνώστης διετύπωσεν «ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, εἰς τὸν Διγενῆ Ἀκρίταν ἀποκορυφοῦνται οἱ πόθοι καὶ τὰ ἰδεώδη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διότι ἐν αὐτῷ συμβολίζεται ἡ μακραίων καὶ ἄληκτος πάλη τοῦ Ἑλληνικοῦ πρὸς τὸν Μουσουλμανικὸν κόσμον».² Ὡστε ἐὰν ὁ Σπανέας ἀντιπροσωπεύῃ σκέψεις καὶ τάσεις, αὗται δὲν δύναται νὰ ἀνήκωσιν εἰμὴ μόνον εἰς ἐκείνους τοὺς καινῶν κινήσεις ἀφ' ὧν προῆλθε, δηλαδὴ εἰς τοὺς περὶ τὴν αὐτὴν ζῶντας λογίους τοὺς ἔχοντας ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν των ἰδίᾳ πρὸς τὸ παρελθόν, ἐμφοραμένους ὑπὸ ἀρχῶν συντηρητικῶν καὶ διακειμένων ὡς εἰκὸς κάπως ἀτόλμως πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου.

Τὸ κατωτέρω ἐκδιδόμενον κείμενον κατελείφθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Σπυρ. Λάμπρου ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν, ἄνευ προλόγου, δημοσιεύεται δὲ κατὰ τὸ ἀπόγραφον αὐτοῦ, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεισῶν λεπτομερῶν ὑποσελιδίων τοῦ κειμένου σημειώσεων, κατόπιν παραβολῆς τοῦ ἀντιγράφου ὑπ' ἑμοῦ πρὸς τὰς ἐν τῷ γραφεῖῳ του εὐρεθείσας φωτογραφίας τοῦ χειρογράφου, μίαν δ' ἐκ τῶν τυπογρα-

¹ Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 84 καὶ 89.

² Ν. Γ. Πολίτης, Περὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἐποῦς τῶν ἰεωτέρων Ἑλλήνων ἐν Ν. Γ. Πολίτου Διογραφικὰ Σύμμικτα Τ. Α' Ἀθ. 1920 σ. 244.

φικῶν διορθώσεων τοῦ κειμένου ἐπεθεώρησεν ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητῆς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης κ. Ἀνδρέας Σκιᾶς. Ἐλήφθη δὲ τὸ κείμενον ἐκ τοῦ κώδικος Βατικανοῦ Παλατινοῦ 367, τοῦ 13ου αἰῶνος¹ γεγραμμένου διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου Ἀναγνώστου², πανομοιότυπον δὲ τῆς ἐνδιαφερούσης διὰ τὰς ἐν αὐτῷ περιεχομένας βραχυγραφίας γραφῆς τοῦ Κώδικος τούτου ἐδημοσίευσεν ὁ Schmidt ἐν Byz. Zft. τ. Α' σελ. 329. Ὁ Σπανέας κατέχει τὰ φύλλα 122α-134β τοῦ κώδικος. Τὸ κείμενον τοῦτο εἶχεν ἀντιγράψῃ καὶ ὁ Schmidt³, ὅστις ἐμελέτα συνολικὴν ἔκδοσιν τοῦ ποιήματος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰς αὐτὸν γνωστῶν δεκαῆξ παραλλαγῶν τοῦ κειμένου⁴, σχέδιον ὅμως ὅπερ ὁ προῶρος ἀποθανὼν ἐρευνητῆς ἀφῆκεν ἀνεκτέλεστον.

Εἶνε δὲ εὐπρόσδεκτος ἡ δημοσίευσίς τῆς παρούσης παραλλαγῆς, ἡ ὁποία εἶνε καὶ ἐκ τῶν μακροτέρων γνωστῶν παραλλαγῶν, καὶ διότι αἱ μέχρι τοῦδε ἔκδόσεις τοῦ Σπανέου εἶνε δυσεύρετοι, ἀλλὰ ἰδίως διότι προκειμένου περὶ κειμένων οἷος ὁ Σπανέας δὲν δύναται νὰ γίνῃ σκέψις περὶ κριτικῆς ἔκδόσεως αὐτοῦ ἀποκαθισταμένου ἐνιαίου καὶ τελειωτικοῦ κειμένου, ἀλλὰ πρέπει νὰ δημοσιεύωνται χωριστὰ αἱ παραλαγαὶ ὅπως περιέχονται εἰς τὰ διάφορα χειρόγραφα⁵, καὶ ἐκ τῆς μελέτης καὶ παραβολῆς νὰ ἐξάγονται τὰ σχετικὰ γλωσσολογικὰ καὶ φιλολογικὰ συμπεράσματα.

¹ Πρβλ. περιγραφὴν τοῦ Κώδικος ἐν H. Stevenson Bibliotheca Apostol. Vaticana. Codd. mss. Palatini graeci, Ῥώμη 1885 σ. 229-45 καὶ Σ. Λάμπρον ἐν Ν. Ἑλλ. τ. Ε' σ. 43. Ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ὁ Σ. Λάμπρος ἐξέδωκε διάφορα κείμενα δημοσιευθέντα ἐν Νέῳ Ἑλληνομνημῶνι τ. Ε' σ. 45 κ. ἐ. (ἐνθα παρατίθεται καὶ πανομοιότυπον τοῦ φ. 163β), τ. ζ' σ. 32 κ. ἐ. τ. Θ' σ. 66 κ. ἐ. τ. ΙΓ' σ. 382 κ. ἐ. τ. ΙΔ' σ. 5 κ. ἐ. 14 κ. ἐ.

² Περὶ αὐτοῦ πρβλ. Κρουμβάχερ ἐνθ. ἀν. τ. Β' σ. 746-8.

³ Byz. Zft. τ. KB' σ. 638.

⁴ Byz. Zft. τ. Α' σ. 317.

⁵ Πρβλ. τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γνώμας ἐν σχέσει ἀκριβῶς πρὸς τὸν Σπανέαν, τῶν Α. Heisenberg ἐν Byz. Zft. τ. ΚΓ' σ. 271 καὶ Γ. Χατζιδάκι ἐν «Βυζαντίς» τ. Β' σ. 511-12, Πρβλ. ἐπίσης καὶ γενικῶς περὶ ἔκδόσεως μεσαιωνικῶν κειμένων τὰ ὑπὸ τοῦ Heisenberg λεγόμενα ἐν Byz. Zft. τ. KB' σ. 630.

Τὴν περὶ τοῦ Σπανέα βιβλιογραφίαν παρέχει ὁ Κρουμβάχερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας¹, εἰς ἣν προσθετέα καὶ τὰ ἑξῆς εἰς ἡμὲ γνωστὰ μεταγενέστερα, 1) Ἐκδόσεις: Fr. Hanna, Das byzantinische Lehrgedicht Spaneas nach dem Cod. Vindob. suppl. gr. 77 u. Oxoniensis Miscell. 284, Βιέννη 1898 σ. 28 8ον.—V. Lundström Anecdota byz. e codicibus Upsallensis, Ups. 1902 VIII+28 8ον, [ἐνθα δημοσιεύεται τὸ κείμενον τοῦ Σπ. ἐκ τοῦ Cod. Upsal. 8].—Vladimir Sachanov, Προσπάθεια ἐρεῦνης ἐπὶ τοῦ κειμένου τοῦ Σπανέα, ἐν Viz. Vrem. 11 1904 99-114 (ῥωσιστὶ) [ἐπεξεργασία τοῦ ὑπὸ τοῦ Legrand ἐκδοθέντος κειμένου].—Franz Hanna, Das byzant. Lehrgedicht Spaneas nach dem Cod. Vindob. Theol. Gr. und den Codex Marcianus XI 24 Durräu 1911 σ. 43 8ον, Κριτ. ὑπὸ Γ. Χατζιδάκι ἐν «Βυζαντις» Β' σ. 511—8. 2) Βοηθήματα: Guil Weinberger, Adnotationes ad Graecos Italiae codices spectantes, Βιέννη 1897 σ. 24 8ον [ἐνθα περὶ Σπανέα καὶ περὶ κειμένων τοῦ Πεδιασίμου]. Προσέτι τὴν προμνησθεῖσαν ῥωσικὴν πραγματείαν τοῦ Σ. Παπαδημητρίου]].

Γ. ΧΑΡΙΤΑΚΗΣ

Παλατ. 367 φ. 122α. Ἐν τῇ ᾧ πολλοῦ μικρογραφημένα τὰ κεφαλαῖα γράμματα πρὸ τῆς γραφῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐρυθρογράφου.

Παρὰ πατρὸς πρὸς τὸν υἱὸν παράγγελμα τυγχάνουν
μικρὰ τινα ῥησιδία φημι γὰρ τὰ παρόντα,
ὡς ἀπὸ τούτων ὁ πατήρ τῇ φιλοπόργῳ γνώμῃ
διδάσκων τούτων, νοουθετῶν καὶ λόγοις ἐκπαιδεύων.

5 Ὁ οὖν ἐθέλων, βέλτιστε καὶ συνετώτατέ μου,
γραμματοῦ ἀξιόλογε τοῦ ῥηγοῦ σκερέτου
Γεώργιε εὐγενέστατε, περιβλεπτώτατέ μου
τὸ οὗς ἐκκλίνας νοουεχῶς, λέγω τὸ τῆς καρδίας,
πρὸς τὸ παρὸν διάγγελμα τῶν λόγων ἀρμοζόντως
10 οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐξ αὐτῶν ὀφέλειαν παρέξει,
κάντεῦθεν τοίνυν ἄρχεται οὕτω καλῶς γράφων

Ἔχει δ' οὕτως

Υἱέ μου ποθηνώτατε, υἱὲ ἠγαπημένε
ὄστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ μέλος τῆς σαρκός μου,

15 εἰς τὰς πικρὰς μου ἠλιεῖς ὀδύνας τὰς τοσαύτας,
εἰς τοὺς ἀμέτρον πειρασμοὺς καὶ πόνους τοὺς συγχοῦς μου
τοῦ γὰρ ἔχω σε ἀναανοῖν καὶ παραμυθιὸν μου
καὶ κουφισμὸν τῶν πόνων μου τῶν ἀπαραμυθήτων.
Νεκρὸς γὰρ τέκνον, οὐ πονεῖ· αἰσιθήσιν γὰρ οὐκ ἔχει

20 ἐγὼ δὲ ζῶν αἰσθάνομαι, τὸ πάθος ἀπεικάζω,
Ὁ λογισμὸς μου διηγεκῶς ἀνιστορεῖ σε, τέκνον,
πολλὰκις καὶ φαντάζομαι δοκῶν σ' ἐνώπιόν μου,
καὶ κράζων κράζ', ἀλλ' οὐ λαλεῖς, καὶ ἀπὸ στενοχωρίας

|| φ. 122^β || ἀπλόγγω καὶ οὐχ εὐρίσκω σε, καὶ παρευθὺς οἱ πόνου

25 κεντοῦσι τὴν καρδίαν μου καὶ κατασφάττουσά με·
οἱ δ' ὀφθαλμοί μου, τέκνον μου, ποταμιῶδον αὐτίκα

1. μικρὰ τινα 2. ῥησιδία 3. περιβλεπτώτατέ 4. οὗς ἐκκλίνας
5. ἀρμοζόντως 6. οὐ ὀφέλειαν 7. κάντεῦθεν (καὶ κατωτέρω παν-
ταχοῦ), οὕτω 8. ποθηνώτατε ἠγαπημένε 9. ὄστοῦν ὀστέων 10.
συγχοῦς 11. ἐσθῆσιν 12. ἐσθάνομαι ἐπικάζω 13. ἀνιστορεῖσαι 14.
φαντάζομαι 15. ἀποστενοχωρίας 16. ἀπλόγγω εὐρίσκωσαι πα-
ρευθῆεις 17. κεντοῦσιν 18. ὀφθαλμοί ποταμιῶδων

1 Ἑλλ. Μετάφρ. τ. Γ' σ. 25-7.

δακρυροοῦσί μου, υἱέ, σπλάγγνον μου, γίνωσκε το,
 κἄν εἶδεις, τέκνον, ἐκ παντός οὐ μὴ εἴπης ζῶν ὑπάρχω.
 ἀλλ' ἡμιθνήην, ἡμίτονον, φεῦ μοι, τὸ τέκνον, φεῦ μοι.
 30 Ἡ σὴ γὰρ φλόγα φλέγει με, καὶ ὄραν καταλύει,
 ὁ καύσων σου δὲ καίει με, ὁ πόνος σου νεκροῖ με.
 Ἴδου τὰ ἐθάρον ἀπὸ σοῦ, υἱέ μου, νὰ κερδήσω.
 Ἡλιζον ἔχειν θησαυρόν, καύσωνα δ' ἔχω μέγαν.
 Οὐκ εἴπορῶ καταλεπτῶς γράφειν σοι τὰ τοιαῦτα,
 35 μὴ δώσω τὴν καρδίαν σου στενιάγματα καὶ πόνους
 νὰ ἀρηθῆς καὶ χορταστῆς καὶ νὰ σου περισσεύσῃ.
 Τὰ πάσχεις ὡς παντόρρανος καὶ ὡς ἀποξενωμένος
 γινώσκω πάντα, φίλτατε, οὐδ' ὄλωσ με λανθάνουν.
 τὸ πόσην δ' εἶχες προσοχὴν καὶ φόβον εἰς ἐμέ γε
 40 οὐδὲ κ' αὐτὸ λανθάνει με, πληροφορήθησ' το.
 Ἄν λόγον παραινετικῶν ἤκουες ἀπὸ μέναν,
 τοῦτον ἐν τῇ καρδίᾳ σου εἶχες ζωγραφισμένον,
 καὶ ἐλπίζω αὐτήν σου τὴν βουλήν καὶ αὐτὸ τὸ θέλημά σου
 οἶδεῖς ἀπῆρεν ἀπὸ σοῦ, οὐ ἠλίμης, οὐδὲ χρόνος,
 45 ἢ διὰ τοῦτο, κἄν καὶ ἀπόδημος καὶ χωρισμένος εἶμαι,
 ἀλλ' ἡ ψυχὴ μου τόποσθ' οὐκ ἀπὸ σοῦ χωρίζει,
 κ' ἐπεὶ διὰ ζώσης μου φωνῆς λαλεῖν σοι οὐδὲν ἰσχύω.
 λόγους ἐγγράφως πέμπω σοι, υἱέ μου, παραινῶν σε,
 καὶ, ὅταν ἀδειάσης, κάθησε μόνος καὶ τούτους, τέκνον,
 50 ἀνάγνωσ' ἐμπόνως, ὦ υἱέ, σὺν προσοχῇ μεγάλῃ,
 καὶ εἰς σκοπὸν τοῦ γραμματός θές τὸν σκοπὸν σου, τέκνον,
 τοῦ ἔχειν τούτους εἰς τὴν σὴν καρδίαν ἐπὶ μνήμης
 ἀνεξαλείπτους ἐκ παντός πρὸς προκοπὴν σου μάλα.
 εἰ δ' ἴσως ἔχει τίποτ' οὐκ ἀχρήσιμον τὸ γράμμα.

27. δακρυροοῦσι γίνωσκε 28. ἴδας 29. ἡμιθνεῖν (δὶς) φεῦ
 30. σὴ 31. καίη νεκροῖ 32. ἐθάρον 33. ἡλιζον 34. τοιαῦτα
 36. ἀρηθῆς νὰ σοῦ περισσεύσει 37. ἀποξενωμένος 40. λαν-
 θάνη πληροφορήθησε 41. ἀν παραινετικῶν ἤκουες ἀπομέναν
 42. ζωγραφισμένον 44. ἀπεῖρεν 45. χορησμένος ἡμαι 46. ψυχὴ
 χωρίζει 47. λαλεῖν 48. παραινῶν 49. ἀδειάσης κάθισαι 50. προσ-
 ωχῇ 53. ἀνεξαλήπτους μάλα 54. τίποτοθ' γράμμα

55 τοῦτο * σὺ κατάλιπε ὡς νουνεχίης, υἱέ μου.
 α' Λοιπὸν, υἱέ μου, ἐκ τοῦ νῦν ἀπάροχομαι τοῦ λέγειν.
 Πρὸ πάντων ἔχε τοῦ θεοῦ τὸν φόβον εἰς τὸν νοῦν σου
 καὶ πρόσεχ' ὅτι τὰ κρυπτά γινώσκει τῶν ἀνθρώπων.
 Ἐλέγχει μὲν τοὺς λογισμοὺς, δικάζει δὲ τὰς πράξεις
 60 καὶ φανερόνει τὰ κρυπτά καὶ τοὺς κακοὺς κολάζει.
 β' τοὺς δ' ἀγαθοὺς εὐεργετεῖ καὶ φίλους ὀνομαίξει.
 εἰς τοῦτον μόνον ἐλπίζε, εἰς δ' ἀνθρώπον μὴδ' ὄλωσ.
 Φησὶ γὰρ τις τῶν Προφητῶν ἐκείνων τῶν ἀρχαίων
 «Τίς ἵβλισεν εἰς Κύριον ποτὲ καὶ κατασχύνθη;»
 65 Ἄλλος δὲ πάλιν θαυμαστός λέγει προφήτης τοῦτο.
 «Ὅστις ἐπ' ἀνθρώπον θαρρεῖ, ἐπ' ἀνθρώπον ἐλπίζει.
 ἢ φ. 123^β ἢ οὗτος ἐπικατάρατος μᾶλλον κ' ἀπελπισμένος.
 Ἀγάπα δὲ τὸν βασιλέα καὶ τίμα καὶ φοβοῦ γε
 κ' ἄς ἐνι ἡ ὑπὸληπί σου ὀρθῇ, ἡ γνώμη ἐλευθέρα.
 70 Προβλήσεις γὰρ ἐστὶ θεοῦ, χριστός ἐστὶ Κυρίου,
 καὶ εἰ ἔχεις πίστιν εἰς αὐτόν, ὡς ἀπαιτεῖ καὶ ὁ νόμος,
 οὐ μὴ ἀστοχῆσης τοῦ καλοῦ, ἀλλ' οὐκ νὰ ἐπιτύχης.
 Καρδία γὰρ ὑπὸ χειρῶν κρατεῖται βασιλέως
 καὶ παρὰ πάντας δύναται, υἱέ μου, εἴ τι καὶ θέλει.
 75 Οὐκ ἐνι γὰρ ὡς οἱ πολλοὶ ἀδύνατος ὁ ἀναξ,
 ἀλλ' ἔχει δύναμιν ἀπλῶς καθὼς περ καὶ δυνάστης,
 ἔχει δ' αὐτὸς μόνον θεὸν εἰς βασιλέα τούτου.
 Ὡς δ' ἔνε κίνδυνος ψυχῆς καὶ κόλασις μεγάλη
 ἀκοῦσαι ῥῆμα βλάσφημον κατὰ θεοῦ ὑψίστου
 80 Κυρίου, λέγω, τέκνον μου, θεοῦ παμβασιλέως
 καὶ νὰ τὸ ὑποδέξῃσαι καὶ νὰ μὴ το ὑπεξέλθῃς.
 τ' αὐτὴν εἰς κόλασιν σχεδὸν καὶ εἰς ἐνοχὴν ἐμπίπτεις,
 εἰ μάθῃς λόγον βλάσφημον κατὰ τοῦ βασιλέως
 καὶ οὐ δράμης ὅσον δύνασαι καὶ οὐ μὴ περισπουδάξης

55. κατάλιπαι νουνεχίης 59. Ἐλέγχει 60. φανεροί 61. τοὺς
 62. τούτον (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) μὴδ' 64. κατ' ἐσχύνθη 69. ἀσένι
 71. δ 72. ἐπιτύχεις 74. ἡ 76. ἀπλῶς 78. ἐναι 80. ὁ στίχος 80
 πρόσθετος πλαγίως ἐν τῇ ὡφ 81. μὴ τὸ ὑπεξέλθῃς 82. σχεδὸν ἐμ-
 πίπτῃς 83. περισπουδάξεις

- 87) νὰ δείξης τὸν ἐπίβουλον καὶ νὰ τον φανερώσης
 νὰ πιάθῃ αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ νὰ παιδεύθωσιν ἄλλοι.
 Θεὸς γὰρ ὀνομάζεται καὶ βασιλεὺς υἱέ μου,
 καὶ τὸ εἰς αὐτὸν φερόμενον κοινὸς χαομὸς ἐν κόσμῳ.
 δ' Ὡς θέλεις νὰ ἔνι ὁ φίλος σου. υἱέ μου. πρὸς σὲ πάντα.
 90 τοιοῦτος εἴης πρὸς αὐτὸν καὶ οὐ μὴ σοι λείπῃ φίλος
 || φ. 124^a || Ὅταν δὲ θέλῃς κτήσασθαι πρὸς ἀνθρώπινον φίλιαν,
 πολυπραγμίαν, μάνθανε, ψηλάφα, κατερώτα
 τὴν γνώμην καὶ τὴν φρόνησιν αὐτοῦ καὶ ὑπόληψίν τε,
 ἂν εἴχῃ μ' ἄλλον καὶ πρὸ σοῦ πρὸς ἀνθρώπινον φίλιαν
 95 καὶ ποταπὴν ὑπόληψιν ἔδειξεν εἰς ἐκεῖνον,
 καὶ ἂν μάθῃς, ὅτι καθαράν ἐφύλαξεν εἰς αὐτόν,
 τότε ἀνακάλεσε* καὶ δέξου αὐτὸν εἰς φίλον.
 εἰ δὲ εἰς τὸν πρῶτον ἔσφαλεν, μὴ στέρξας ὡς περ φίλος,
 φύγ' ἐξ αὐτοῦ ὡς δύνασαι καὶ τούτου ἀποχωρίζου.
 ε' 100 Πρόσεχε ἐνθα ἐστοίχησας, ἐτάχθης τοῦ δουλεύειν
 νὰ ἔχῃς τιμὴν, ἀσχόλησιν καὶ καθαράν ἀγάπην,
 καὶ γῆ γενοῦ, εἰ δυνατόν, νὰ σε καταπατῶσι.
 Ἐξακολούθει θέλημα καὶ τὴν βουλήν τὴν τούτων.
 ὅσον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον πᾶσα σου ἐλπίς ἐκκλείστω.
 105 αὐτοὺς δὲ μόνας ἀγαθὰς ἐλπίδας ἔχε, τέκνον,
 αὐτῶν τὴν δόξαν στόχαζε, καὶ βλέπε αὐτῶν τὸ κέρδος·
 οὐ γὰρ κρατοῦν ὡς τύραννοι, οὐδ' ὡς δυνάσται δόξαν
 ὑπὸ θεοῦ ἐσχῆκασιν αὐτὴν καὶ κερδανοῦσι.
 Ἀγάπην ζήτηε ἐξ αὐτῶν νὰ σε ποιοῦν ὡς τέκνον,
 110 καὶ ὡς ὑπηρέτην τὸν πιστὸν οὕτω νὰ σε ποιοῦσι.
 Ἄν ἔχουν δὲ ἀσχόλησιν εἰς σὲ ἀρμόζουσάν τε,
 δεδουλωμένος πρὸς αὐτοὺς γενοῦ καὶ δούλου πλείον

85. νὰ τὸν φανερώσης 88. αὐτὸ φερόμενον χαομὸς 91. δε' ἂν κτήσασθαι 92. πολυπραγμῶν κατ' ἐρώτα 93. φρόνησιν 94. μᾶλλον 95. ὑπόληψιν ἐκεῖνον 96. ἂν 97. ἀνακάλεσαι 99. δύνασαι τοῦτου ἀποχωρίζου 101. ἔχεις 102. νὰ σὲ 103. ἐξακολούθη 104. πᾶσα ἐκκλείστω 10. δύνασται 108. ἐσχηκασιν 109. ζήτηε νὰ σὲ 110. νὰ σὲ 111. ἂν ἀρμόζουσαν 112. δεδουλωμένος

- ς' <Καὶ> τίμα καὶ τοὺς συνδούλους σου ὡς περ καλοὺς σου φίλους,
 καὶ ἔχε γνώμην ἀγαθὴν πρὸς τούτους καὶ ἀγάπην.
 ζ' || φ. 124^b || Στρατιῶται ὅλοι σου ἦσασι καὶ πρόποπτοι καὶ πάπτοι,
 116 καὶ ὅλον τὸ γενεαλόγιον σου καλοὺς στρατιώτας εἶχε,
 καὶ ἂν θέλῃς γίνωσκε συντόμως νὰ γενῆς μοι
 στρατιώτης, λέγω, τέκνον μου, γενναῖος, φίλτατέ μου.
 Πολὺ ἔχει τὸ ὄνομα ὁ Καῖσαρ, ὃν δουλεύεις
 120 εἰς ὅλα τὰ στρατιωτικά, εἰς τὸ κεφαλαδίκιον.
 Ἄν συντυχαίνῃ πρόσεχε καὶ ἄκουε νὰ μανθάνῃς,
 εἰς δὲ καιροὺς ἐρώτ' αὐτόν τὰ ἅπερ σὺ οὐ γινώσκεις,
 πλήν μετὰ ταπεινότητος καὶ προσοχῆς μεγάλης.
 Εἰς τὴν καρδίαν σου γράφ' αὐτά, εἰς τὴν ψυχὴν σου δ' ἔχε,
 125 Κ' εὐρήσεις ταῦτα εἰς καιρὸν εἰς ὄφελός σου μέγα·
 η' Εἰς τὸ κινήγιον σπουδάζε καὶ τρέχε καὶ γρηγόρει,
 ἐπεὶ ἔξυπνεῖ τὸν ἀνθρώπινον μέγαν εἰς στρατείαν·
 θ' Πᾶν ἀγαθὸν καὶ χρήσιμον καὶ μάνθανε καὶ λέγε,
 ἄκουε πάντα συνετῶς καὶ χῶριζε τὸ κρεῖττον,
 130 μὴ προλαμβάν' ἢ γλώσσά σου ποτὲ τὸν λογισμόν σου·
 πολλοὺς ἀπὸ συναρπαγῆς ἀπώλεσεν ἢ γλώσσα.
 Λοιπὸν, υἱέ μου, πρόσεχε πρῶτον καλὰ καὶ σκόπει,
 καὶ τότε λάλει, ἀλλ' ὄλιγα καὶ μεμελετημένα.
 Ἡ προσευχὴ πρὸς τὸν θεὸν μέγαν οἰκιοῦται,
 135 ὅπταν μετὰ προσοχῆς γίνεται καὶ καρδίας,
 καὶ ὡς περ ὁ συνομιλῶν Κυρίῳ αὐτοῦ πολλάκις
 θαρρεῖ καὶ παρησιάζεται διὰ τὸ ἔθος εἰς ἐκεῖνον,
 || φ. 125^a || οὕτω καὶ ὁ προσευχόμενος καὶ ψάλλον κατὰ μόνας
 λαμβάνει χάριν ἐκ θεοῦ, εὐρίσκει παρησίαν

113. συνδούλους 115. στρατιῶται ἦσασε 116. γενεαλόγιον στρατιώτας, γενεὴς 119. πολὺν κέσαρ 120. κεφαλαδίκιον 121. συντυχένει μανθάνεις 122. ἐρώτ' 123. ταπεινότητος προσοχῆς 123. καρδίαν 125. εὐρήσης 126. γρηγόρη 127. ἐπεὶ ἐξ' ὕπνοῦ στρατίαν 129. χῶριζε 130. προλαμβάν' γλώσσα 131. συν' ἀρπαγῆς 133. λάλη ὄλιγα 134. οἰκιοῦται 135. (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) ὅπταν 136. συνομιλῶν 137. ἐκεῖνον

- 140 Λοιπὸν εἰς τὴν καρδίαν σου, υἱέ μου, θές καὶ τοῦτο,
καὶ ὅταν εὐρίσκῃς ἄδειαν, καὶ ψάλλε καὶ προσεύχου·
ια' Αὐτὸ γὰρ τὰ φαινόμενα καὶ τὸ τεργνὰ τοῦ βίου
οὐκ ἔχουσιν ὑπόληψιν, οὐ φιλοδοξοτοῦσιν.
Τίποτε τίς οὐκ ἔφερεν εἰς τὸν παρόντα βίον,
145 οὐδὲ λαβεῖν δυνησεται εἰς τέλος ἐκ τῶν ὧδε.
Πάντες καὶ γυμνοὶ ἐγεννήθημεν εἰς τὸν παρόντα κόσμον,
γυμνοὶ καὶ ἀπελευσόμεθα πάλιν ἀπὸ τοῦ κόσμου
ιβ' Πλοῦτος καὶ χρήματα πολλά καὶ πράγματα, υἱέ μου
τρόπος καλὸς κ' ἐνάρετος καὶ καθαρότης βίου,
150 ἦθος σεμνὸν καὶ γαλήνιον καὶ μετριοφροσύνη,
αὐτὸ γὰρ πλοῦτος ἀληθείης καὶ δόξα δίχα τέλους,
αὐτὰ ποιοῦν τὸν ἔχοντα ἐπαινετὸν εἰς κόσμον.
αὐτὰ καὶ μετὰ θάνατον χάριτας προξενοῦσιν.
Οὐ φέγει φρόνιμος ποτὲ τινὰ διὸ πενίαν,
155 οὐδὲ τὸν πλούσιον ἐπαινεῖ διὰ πλησιμονίην χρημάτων.
Οὐκ ἐνὶ προαιρετώτερος ὁ πλοῦτος τῆς πενίας.
Εἰς τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα κείτουνται καὶ τὰ δύο·
Ἡ γνώμη καὶ ἡ προαίρεσις ἀνθρώποις ταῦτα μόνα.
Αὐτὰ ἔχουν καὶ τὸν ἐπαινον, αὐτὰ ἔχουν καὶ τὸν ψόγον.
|| φ. 125^β || Τῆς ἀρετῆς δὲ γίνωσκε τιμώτερον οὐκ ἐν.
161 Τὸ κάλλος γὰρ ἠχρείωσεν ἢ νόσος ἢ τὸ γῆρας.
Πολλάκις καὶ τὰ χρήματα βλάπτουν, οὐκ ὠφελοῦσιν,
ἢ δ' ἀρετὴ ὅσον γηρᾷ γίνεται λαμπρότερα
καὶ κέρδος ἔχει ἀδιάδοχον τὴν ἀνω βασιλείαν.
ιγ' 165 Μὴ προτιμοῦ τῶν συγγενῶν ἀγάπην παρὰ φίλων,
μηδὲ συγκρίνης πρόσωπα γνησίων καὶ ἀπὸ μακρόθεν.
Σύγκρινε ἀγάπην καθαρὰν καὶ προτιμοῦ παρ' ὅλα.
Τίποτε οὐκ ἐνὶ ἀντάλλαγμα τῆς καθαρᾶς ἀγάπης.

140. *τούτο* 141. (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) *δὲ* *δὲν εὐρίσκεις* 144. (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) *τίποτα* 145. *ὧδε* 147. *ἀπελευσόμεθα* 148. *πολλά* πρόσθετον ἄνωθεν 149. *καθαρότης* 150. *ἦθος γαλήνιον* 151. *ἀληθείης* 154. *φρόνημος* 157, *κείτουνται* 158. *ἐπαινον* 161. *ἠχρείωσεν νόσος ἢ* 162. *ὠφελοῦσιν* 162. *ἀρετῇ* 166. (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) *μηδὲ* 168. *καθαρᾶς*

- ιδ' Ἄτακτον γέλοιοι καὶ σαλὸν βαροῦ καὶ φεῦγε τοῦτο.
ιε' 170 Λόγον θρασὺν ἀπόφευγε, ὅτι μανίαν ἐγείρει.
ις' Τὸ ἐντρέπεσαι γὰρ πολεμῆς ἐντρέπου καὶ γὰρ λέγῃς
ιζ' Βλέπε μὴ εἴης σοβαρὸς καὶ κρῖνεσ' ὡς αὐθάδης,
σύγγουοι δ' ἄς εἶσαι καὶ πραῦς καὶ φρόνιμον γὰρ σ' ἔχουν.
ιη' Εἴ τι κακὸν ἂν πολεμῆς, γνόριζε οὐ λανθάνεις·
175· εἰάν γὰρ τοὺς ὄλους ἔλαθες, θεὸν οὐδὲν λανθάνεις,
ἔχεις δὲ καὶ συνείδησιν, ἢ μέλλουσά σ' ἐλέγχει.
ιθ' Πρόσεχε κ' ἐκ διαβολῆς φύλασσε τὸν ἑαυτὸν σου·
πολλοὶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν πολλάκις ἀγνοοῦντες
καὶ λόγῳ χαριζόμενοι, εἰς πρόσωπ' ἀκροθῶντες
180 πολλοὺς ἀνθρώπους ἐβλάψαν ἐκ διαβολῆς ἀδίκως.
κ' Εἴ τι γνωρίζεις καθ' ἑαυτὸν, μελέτα γὰρ τὸ ἐξεύρης,
|| φ. 126^α || τὸ δ' ἀγνοεῖς ἐπιμελοῦ καὶ σπουδάξε μανθάνειν·
κακὸν γὰρ ἐστὶ τὸ ἔμαθες εἰάν τοῦτο λάθῃς πάλιν.
Ἐάν οὐκ ἀγωνίζεσαι γὰρ μάθῃς ὃ οὐ γνώσκεις,
185 ὡς ἰσχυρὸς λογίζεσαι ἀνωφελῆς καὶ χῶριξ,
τὸν πλείστον χρόνον τῆς ζωῆς ταύτης τῆς ἐπιχώρου
εἰς λογικὰ μαθήματα γύμναζε τὸν ἑαυτὸν σου.
Προκόπτεις γὰρ εἰς πᾶν καλὸν ἀπὸ τῶν μαθημάτων
καὶ μετὰ πάντων θαρραλῶς δύνασαι συντυγχάνειν,
190 καὶ τὸ ζητοῦσιν οἱ πολλοὶ, καὶ τοῦτο ἀγνοοῦσι,
σὺ [δὲ] αὐτὸς ἐπίστασαι, ἔδε τιμὴ μεγάλη.
κα' Τοὺς πάντας προχαιρεῖτιζε μετὰ περιχαρείας
καὶ τὴν τῶν ὄλων ὡς σοφὸς ἐφέλκου τὴν ἀγάπην,
εἰς πάντας δ' ἦστα πρόσχαρος καὶ εὐόμιλος εἰς ὄλους.
κβ' 195 Σύχναζε μετὰ [τοῦς] καλοὺς καὶ μετ' ἐκείνους μόνον (;)

169. *γέλοιοι* 170. *ἐγειρη* 171. *πολεμεῖς λέγεις* 173 *ἄς εἶσε*
πραεῖς φρόνημον 174. *ἦτοι πολεμεῖς* 176. *ἢ ἐλέγχει* 177.
(καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) *ἑαυτὸν* 178. *ἀγνοοῦντες* 179. *χαριζο-*
μενοι 181. *γὰρ ἐστὶ* 182. *ἀγνοεῖς* 183. *γὰρ ἐστὶ* 184.
μάθῃς 185. *χῶριξ* 187. *ἑαυτὸν* 188. *προκόπτεις* 190. *ἀγνοοῦσι*
α
192. *πάντ* *προχαιρεῖτιζε* 192. *περιχαρείας* 194. *ἦστα* 195. *ἐκει-*
νοὺς μόνου

- κγ' νὰ ἔγῃς φίλους τοὺς καλοὺς, τοὺς δὲ κακοὺς μὴ ἐχθραίνῃς
 Ἀγάπα τὴν ἀλήθειαν, νιέ μου, παρὰ πάντα.
 τοιοῦτον δὲ πληροφοροῦ πρὸς πάντας τὸν ἑαυτὸν σου.
 ἵνα [τὰ] πάντα σου ἀληθῆ καὶ βέβαια νὰ τὰ ἡγοῦνται.
 200 Ὅρκοι γὰρ τοὺς ὀμνύοντας καὶ βλάπτουν κ' ἀτιμῶνουν.
 βλάπτουν ὡς παρακαύοντας τὸν λόγον τοῦ Κυρίου
 τὸν λέγοντα Μὴ ὀμνύετε μηδ' ἄνω μηδὲ κάτω.
 Ἀλλ' οὖν καὶ ὡς ἀνυπόληπτοι τοὺς ὄρκους ἀπαιτοῦνται.
 Ἄν γὰρ ἐπληρωφόρησαν μὲ τὴν ὑπόληψίν τε
 ἢ φ. 126^β ἢ τὸ ἀληθεύειν διηγεσῶς, οὐκ ἐπαιτοῦντο ὄρκους.
 κδ' 206 Μὴ γένου φίλος σύντομος μηδ' ἐξ ἀπροσεξίας.
 Ὡς περ γὰρ ἔστιν ἄμουσον τὸ νὰ μὴ ἔγῃς φίλους
 οὔτω καὶ ἐπίφογον τὸ οὔσπερ ἔχεις φίλους
 νὰ τοὺς ἀφίης σύντομα καὶ νὰ γυρεύῃς ἄλλους.
 210 Διὰ τοῦτο πρῶτον πρόσεχε καλὰ καλὰ καὶ σκόπει.
 ἀφ' οὗ δ' ἐφίθασας φιλευθεῖς ἔση ἀφιερωμένος
 καὶ φρόντιζε τοῦ φίλου σου τὴν τούτου θεραπείαν
 παροῦ τὴν σὴν φεράπλευσιν καὶ τὴν ἀνάπαυσίν σου.
 κε' Καλὴ δὲ πρώτη δοκιμὴ τῶν φίλων ἐνι τοῦτο,
 215 ὅτι εἰς τὰ δυστυχήματα νὰ βοηθοῦν τοῖς φίλοις,
 εἰς τὴν δ' αὐτῶν περιστάσιν νὰ συμπεριστατοῦνται.
 Εἰ δι' ἴσως ἴδῃς φίλον σου νὰ χρήζῃ τίποτέ σου,
 μὴ καρτερήσῃς νὰ το εἰπῇ μηδὲ νὰ το ζητήσῃ,
 ἀλλ' ἀπεντεῦθεν πρόλαβε καὶ μόνος σὺ τὸ δίδου.
 κς' 220 Ἐκείνους ἔχε καὶ καλοὺς ἀγάπα καὶ ἀποδέξου,
 ὅσοι μὴ μόνον χαίρουνται μετὰ τῶν εὐτυχοῦντων,
 ἀλλ' οὖν καὶ μᾶλλον θλίβονται μετὰ τῶν δυστυχούντων.

196. ἔχεις ἐχθρένεις 199. ἀληθεῖ νὰ τὰ 200. Ὅρκοι ὀμνύ-
 οντα, ἀτιμῶνουν 202. ὀμνύετε 203. ὄρκους 204. ἐπληρωφό-
 ρησαν μετὴν 205. ὄρκους 206. ἐξ ἀπροσεξίας 128. γὰρ ἐκ τοῦ
 γὰρ ἔστι 207. ἔχειν 209. νὰ τοὺς ἀφίης γηρεύεις 211. ἀφ' οἷου
 ἀφιερωμένος 214. δοκιμὴ 216. σύνπεριστατοῦνται 217. ἴσως
 ἴδεις χρήζει 218. καρτερήσῃς νὰ τὸ νὰ τὸ ζητήσῃ 219. ἀπ-
 εντεῦθεν

- Τὸν ἕνα γὰρ καὶ τὸν αὐτὸν εἶδεν κανεὶς πολλάκις
 θλιβόμενον καὶ πάσχοντα κακῶς, καὶ συνεθλίβη.
 225 μετὰ καμπόσον δὲ καιρὸν ὡς εἶδεν εὐτυχοῦντα
 ἐφθόνησεν, ἐβίασανεν. ἐξώσατο τὸν ὄϊν.
 κς' ἢ φ. 127^α ἢ Ὅτε σὶν φίλοις κάθησε, μνήσκου τοὺς ἀποδήμιους,
 μᾶλλον ἂν ἔνε φίλοι σου καὶ περιπόθητοί σου,
 ἵνα κ' αὐτοὺς πληροφοροῦῃς, ὅποταν οὐδὲν βλέπῃς.
 230 πάντοτε τούτοις μνήσκεισαι, ἀπὸ τοῦ νοῦ σου οὐ λείπουν.
 κη' Ὁ ἔχων χρήματα πολλὰ καὶ μερόνες οὐκ ἔχει
 καὶ οὐκ εὐπορεῖ τοῦ οἰκονομεῖν τὰ πράγματα εἰς τιμὴν τε,
 αὐτοῦ τὸν πλοῦτον μὴ ἐπαινήσῃς, μηδ' ἐπιχαίρῃς τούτου,
 Ὅμοιαι γὰρ ἀστράτευτον τινα ἀγγαρευμένον,
 235 ὅποταν καὶ καθήσεται εἰς φροσὴν τῶν πρωτείων
 ὡς περ κακῆ ἀπόκρισις, μεμπτὸς ἀπαιδευτὸς τε.
 κδ' θλίψιν τινὰ ἢ συμφορὰν τινὰς μὴ ὀνειδίσης,
 ὅτι τὸ μᾶλλον ἄδελμον, καινὴ δὲ ἢ τύχη πάντων.
 λ' Ἄν εὐπορῆς εὐεργετεῖν, ἂν εὐπορῆς χαρίζειν,
 240 καλοῖς δίδε καὶ χάριζε καὶ νὰ σοι εὐχαριστοῦσιν.
 Καλὸς καὶ μέγας θησαυρὸς ὀφειλομένη χάρις
 καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῶν καλῶν καὶ τῶν ἐπαινουμένων,
 ὁ δὲ γε δίδων τοῖς κακοῖς ταῦτων κάκεινος πάσχει,
 οἷα πάσχουσιν οἱ τρέφοντες ξένων τινῶν σκυλλία
 245 καὶ ἀφ' οἷου φύγουν στρέφονται καὶ τούτοις ἐκβαβύζουν.
 λα' Τοὺς λόγῳ χαριζέμεντας, ὅταν κακὸν σὺ πράττῃς
 οὐκ ἐνι φίλοι, φεύγ' αὐτοῖς, ζημίαν σε προξενούσιν.
 Εἰ γὰρ σε οὐκ ὀνειδίσεισι καὶ μᾶλλον ὅταν σφάλῃς,
 πῶς νὰ ἀφήσῃς τὸ κακόν, πῶς δὲ καὶ τοῦτο φύγῃς.

223. ἴδεν 224. συνεθλίβη 225. καμπόσον 226. ἐξώσατο
 227. κάθησαι 228. ἔναι 229. πληροφοροεῖς βλέπεις 233. ἐπαινεῖς
 μηδ' ἐπιχαίρῃς 234. ὁμοίη ἐγκαρευμένον 235. ὅπ' ἔν' ἂν καθί-
 σεται πρωτίων 237. θλίψιν ὀνειδήσεις 239. (δὶς) εὐπωρεῖς 240.
 δίδει νὰ 241. ὀφειλουμένη 243. ταῦτόν 246. πράττεις 247. φεύγ'
 248. γὰρ σε οὐκ οἰειδήσωσιν σφάλῃς 249. ἀφείσεις φύγεις

- λβ' || φ. 129^α || Πρὸς πάντας γίνου εὐόμιλος καὶ ταπεινὸς καὶ πρᾶος
 251 ἄνθρωπον γὰρ κενόδοξον τίς νά τον ἀγαπήσῃ,
 ὥστε καὶ οἱ δούλοι βιαστικῶς προσκαρτεροῦν μὲ τοῦτον·
 λγ' Ἄν ἴδῃς δὲ θυμούμενον ἄνθρωπον ὑπὲρ μέτρον,
 εἴ τί σοι εἶπη ὑπόμεινον καὶ τούτῳ μακροθύμει,
 255 ὡς δὲ κοιμήσῃ τὸν θυμὸν καὶ καταπαύσῃ τοῦτον,
 τότε καὶ κατονεΐδισε, εἶπέ ὅσα καὶ θέλεις·
 Τὸν γὰρ παροξυνόμενον ἄν ὀνειδίσῃς τοῦτον
 ἀπείκασε ὅτε ὀνειδίσας ἄνθρωπον μεθύσιμένον,
 μᾶλλον [δὲ] καὶ χειρότερον ποιήσεις παρ' ἐκεῖνο·
 260 Ὡς γὰρ τὰ ξύλα τοῦ πρὸς τὴν φλόγα ἐπαυξάνουν,
 οὕτω καὶ τὸν θυμούμενον ὁ λόγος ἀγριώνει.
 λδ' Μὴ γίνεσαι φιλόνηκος κ' ἔριστικὸς εἰς πάντας
 λε' Μὴ γίνεσαι δυσάρεστος εἰς τὸ καθένα πρᾶγμα,
 μηδ' ἐκδικήσεις ἀπαιτῆς εἰς τὸ τυχὸν καὶ ὀλίγον,
 265 δίδου συγγνώμην μᾶλλον δὲ καὶ ἀκροπαράτρυχέ μου.
 Ἄνθρωπος εἴης γὰρ καὶ σὺ, εἰς τὸ καθένα σφάλλεις.
 Μὴ χράσῃαι λόγον ἄτακτον ἀκαίρως, ἀπαιδεύτως.
 λς' Ὅταν δ' ἀκούῃς ἐφέλιμον λόγον, τὸν νοῦν σου θέτε.
 Οὔτοι γὰρ γίνεται ὁ λαλῶν πρόθυμος εἰς τὸ λέγειν,
 270 ἂν βλέπῃ ὅτι προσέχουσιν τὰ πρὸς αὐτοῦ ἠθιθέντα,
 καὶ εἰς τὸ διπλάσιον ὄφελος μόνος αὐτὸς κερδαίνει
 ἐκ τοῦ λαλοῦντος ὄφελος καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου γνῶσιν.
 λζ' || φ. 128^α || Καὶ τὸ ὀλίγον χάρισμα μεγάλως ἐπιχαίρου,
 καὶ ἂν εἰς μικρὸν εὐχαριστῆς νά σοι ἔλθῃ καὶ τὸ μέγα
 λη' 275 || Φεῦγε τὰ συγκαθίσματα καὶ τὰς πολυποσίας,
 εἰ δὲ συμβῆ καὶ κρατηθῆς μετὰ τινος εἰς δεῖπνον,

250. πρὸς πρᾶος 251. νά τον ἀγαπήσει 252. δούλοι πρὸς
 καρτεροῦν μετοῦτον 253. ἴδεις ὑπερμέτρου 254. ἤτι μακροθύμη

255. ἀφοῦ δὲ κοιμήσῃ. καταπαύσει 256. κατ'ὀνειδίσαι θέλης
 257. ὀνειδίσαις 258. ἀπύκασαι ὀνειδίσας 260. ἐπάυξανον 261.
 ἀγριώνει 262. ἐριστικῶς 264. ἀπαιτεῖς ὀλίγον 268. ἀκούεις
 ὀφέλιμον θέτε 270. βλέπει 271, ὄφελος κερδαίνει 272. ὄφελος
 γνώσιν 273. ὀλίγον 274. εὐχαριστεῖς νά σοι ἔλθῃ 275. συγκα-

θήματα πολυποσίας 276. κρατηθεῖς μετὰ τινος

- μή σε νικήσῃ τὸ κρασὶν μηδὲ προλάβῃ ἢ μέθη,
 μᾶλλον δὲ σὺ προλάβανε. ἐγείρου καὶ ὑποχώρει.
 280 Ἄσυχρον καὶ ἐπονεΐδιστον, ἐφάρματον ἢ μέθη·
 καὶ μήτηρ ἐνὶ καὶ τροφὸς πολλῶν κακῶν μεγάλων,
 καί, ὅπῃταν πάσῃ ὁ λογισμὸς ἀπὸ πολυποσίας,
 καταθλοῦται καὶ ἡ ψυχὴ καὶ βλάπτεται μεγάλως,
 αὐτὸς δ' ὁμοίει ἄνθρωπος ἄρμα χωρὶς ἠνιόχου
 ἢ σκάφος χειμαζόμενον νά μὴ ἔχῃ κυβερνήτην.
 λθ' 285 Ἄρχῃ φιλίας ἔπαινος, ἀρχῇ δὲ μάχης ψόγος.
 Λοιπὸν τοὺς ψόγους παραιτοῦ, ἀγάπα νά ἔχῃς φίλους.
 μ' Ἄρχῃ καὶ μετὰ προσοχῆς πολέμει τὴν βουλήν σου.
 τὸ δ' ἔργον μετὰ τὴν βουλήν συντόμως ἐπιχειρεῖ.
 μα' 290 Εἰ δ' ἔχεις τίποτε κρυφόν καὶ συμβουλὴν σὺ χεῖρεις,
 ἐντρέπη δὲ τὸ νά το εἰπῆς καὶ νά το φανερώσῃς,
 ξενοπροσώπως ἐφυγοῦ νά μὴ δοκῇ σὺν ἔστιν.
 καὶ νά κερδήσῃς τὴν βουλήν καὶ νά σε λείπῃ ἀσχύνη.
 μβ' Ὅπῃταν εἰς ὑπόθεσιν βουλευέσαι ἰδιάν σου,
 ἐνθυμηθῆς δ' ὅτι ἐπαίεις ἀπὸ κακοβουλίας,
 || φ. 128^β || μὴ θυμωθῆς. μηδὲ ὀξυνθῆς μηδὲ κακοτροπήσῃς·
 296 μᾶλλον δὲ στερεώθησαι καὶ σκίπει τὸ καλλίον
 [οἱ] πάντες γὰρ ἐπιμελῶς φροντίζουν τῆς ὑγείας
 ὅπῃταν εἰς ἀνάμνησιν ἔλθουν τῆς ἀρρωστίας.
 μγ' Ὅπῃταν δὲ σου δώσουσιν ἀρχὴν ἢ ἐξουσίαν,
 300 καλοὺς ἀνθρώπους φροντίζε νά ἔχῃς συνεργούς σου·
 εἰ δὲ καὶ στήσεις πονηροὺς, ὅσα κακὰ ποιήσουν.

277. μή σε νικήσει κρασίη 278. ἐγείρου 279. Ἐσυχρὸν ἐπ'
 ὀνειδιστον 281. πάσχει πολυποσίας 283. ἄνον ἄρμα χωρὶς
 284. ἢ ἔχει 286. παραιτοῦ ἔχεις 287. προσοχῆς 288. ἐπιχειρεῖ
 289. χεῖρεις 290. νά το εἰπῆς νά το φανερώσεις 291. ἐφυγοῦ
 δοκεῖ 292. κερδήσεις νά σε λείπει 293. ὑπόθεσιν 294. ἐνθυ-
 μήθεις ἐκ τοῦ ἐνθυμηθεῖς κακοβουλίας 295. θυμοθεῖς ὀξυνθεῖς

κακοτροπήσεις 296. σκοπὸς 297. ὕγας 299. δώσουσιν 300. ἔχεις

- αἴτιος εἶσαι τῶν κακῶν καὶ σὺ ἔχεις πλεῖον τὸ κρῖμα.
 μδ' Ἐπαινον θέλει τῶν πολλῶν. Ἄντι πολλῶν χρημάτων
 πράγμα κακὸν μὴ θεωρῆς μηδὲ συνηγορήσῃς.
 305 Ἄν γὰρ βοηθῆς πρὸς τὸ κακὸν καὶ σὺ κακὸς γὰρ δόξης.
 με' | με' | Τὴν ἀρετὴν καὶ παιδεύσειν ἀγάπα καὶ τὴν γνῶσιν·
 πλούτου πολλοῦ ἐπέκεινα καὶ θησαυρῶν μεγάλων·
 ἐκεῖνα γὰρ οὐδέποτε πρὸς τοὺς κακοὺς ὑπάγουσιν,
 ἀλλὰ καὶ παραμένουσιν, υἱέ μου, παρὰ πάντα.
 310 Ὁ νοῦς γὰρ μέγας θησαυρὸς ἐπέκεινα τῶν πάντων
 καὶ εἰς τίποσιν πλήρης ὀλιγὸν ἐνὶ προχωρημένους.
 μς' Ὅταν σοὶ ἐπέλθῃ χαρωπὸν, μηδὲν κενοδοξίης,
 καὶ ὅταν σοὶ ἐπέλθῃ λυπηρὸν, μὴ σε ποντίσῃ ἢ λύτῃ.
 Ταῦτα γὰρ πάντα πρόσκαιρα καὶ ἐπιμονήν οὐκ ἔχουσιν.
 315 Ὅταν σοὶ ἐπέλθῃ χαρωπὸν, χαίρουσιν, ἀλλὰ μετῴως,
 καὶ ὅταν σοὶ ἐλθῃ λυπηρὸν, ὅρα ἴως καὶ πάλιν αὐτοῖς.
 νη' | 129^α | Τὸν δὲ σκοπὸν τῆς λύτης σου μὴ φανερώσῃς τούτων,
 μήπως χαρωπὸν μὲν οἱ ἐχθροί, οἱ φίλοι δὲ ὑλιβῶσιν.
 Ὅστις [καὶ] γὰρ οὐ δύναται τὸ γὰρ φιλίᾳ λύτῃν,
 320 πῶς γὰρ φιλίᾳ θησαυρὸν, ἢ τίποτε ἄλλο μέγα;
 μθ' Ἀπόφυγε τὰς ταραχὰς, φεῦγε καὶ τοὺς κινδύνους,
 εἰ δὲ συμβῆῖ σε συμπλακῆς εἰς κίνδυνον πολλῶν,
 ἀνδρείως ἀγωνίστησαι γὰρ ζήσης καὶ ἀποθήνης.
 Πάντες γὰρ ἀποθνήσκουσιν καὶν αὐτοῖς καὶν οὐκ αὐτοῖς.
 325 καλὸν δ' ἐντάριον οἱ καλοὶ τὸν ἔπαινον ἐπαίρουσιν.
 ν' Ὡς θέλεις γὰρ ἔχουσι πρὸς σὲ πάντες οἱ ἐπέκεινά σου,
 οὕτω καὶ πρὸς (τινὸς) ἐλάττωσας ἔχε καὶ σὺ τὸν τρόπον.
 να' Φεῦγε τὸς κολακεύοντας μετὰ κακοτεχνίας.

302. αἴτιος ἦσαι 303. χρημάτων 304. πράγμα μὴδὲ θεωρεῖς
 μὴ συνηγορήσεις 305. βοηθεῖς 306. παιδεύσειν γνώσιν 308. ἐκεῖνα
 οὐδέποτε 310. νοῦς 311. πλήρης ὀλιγὸν 312. ἐπέλθοι χαρωπὸν
 μηδὲν κενοδοξίης 313. δταν ἐπέλθοι μὴ ποντίσει 315. ἐπέλθοι
 χαρωπὸν 316. ἐλθοι 317. φανερώσεις τούτων 320. ἢ 321.
 φεύγε 322. συμπλακῆς 323. ἀνδρείως ζήσεις 325. ἐπέρουσιν 326
 θέλει 327. ἐλλάττωσας 328. φεύγε κολακεύοντας

- νβ' Ἀγάπα δὲ τοὺς λέγοντας ὀρθὰ καὶ ἀκολακεύτως,
 330 τοὺς ἐπαινοῦντας τὸ καλὸν ἐν μέτρῳ καὶ ὡς ἀρμόζει,
 τὸ δὲ κακὸν ἐλέγχοντας καὶ νουθετοῦντας ἴσως.
 νγ' Ἀγάπα σου τοὺς συγγενεῖς καὶ τίμα, καὶ ἀσχολοῦ γε.
 Ἡ φύσις γὰρ καὶ ὁ νόμος τε ὀρίζουν εἶναι τάμφο.
 Ἄν γὰρ οὐκ ἔχῃς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην ὡς ἀρμόζει,
 335 ξένος σὺ μὴ σοὶ ἐμπιστευθῆῖ γὰρ φιλευθῆῖ μετὰ σου·
 θέεις τοὺς ὄντας μετὰ σοῦ καὶ ἔχεις ἐξουσίαν
 μᾶλλον γὰρ σε ἐντρέπονται παροῦν γὰρ σε φοβοῦνται.
 Γεννὰ γὰρ σέβας ἢ ἐντροπή, ὁ φόβος δ' ἔχει μῖσος.
 νε' | 129^β | Ἄλόγους ἀισχροὺς μηδὲ λαλιῆς μηδὲ νάκουης ἐθέλῃς·
 ὁ θέλων γὰρ διηγεῖσθαι ἀκούειν ἀισχρολογίας
 341 λέγειν κακὰ οὐκ ἐντρέπονται καὶ πρῶττειν οὐ φοβοῦνται.
 νς' Ἀπόφυγε ὅσον δύνασαι συκοφαντούμενων μείλη.
 Πολλὰς γὰρ καὶ συγγενεῖς ἤγαθραν κατ' ἀλλήλων
 ἔχθραν μεγάλην βλάπτοντες μέσον γονέων καὶ τέκνων·
 345 πολλοὺς γὰρ κατέκαμψαν, ἠφάνισαν τελείως
 καὶ πᾶν κακὸν εἰργάσαντο τῶν διαβολέων χεῖλη.
 νζ' Ἄν σε καθίσουν εἰς ἀρχὴν καὶ δώσουσιν σοὶ ἐξουσίαν,
 τοὺς μὲν πρὸς σὲ καὶ σφάλλοντας, υἱέ μου, συγγνωμόναι,
 τοὺς δ' ἄλλους καταβλάπτοντας καὶ κρίνε καὶ τιμῶραι
 350 καὶ γὰρ ἀγαπᾶσαι ὡς συμπαθῆς, ὡς δίκαιος γὰρ ἐπαινεῖσαι.
 νη' Φεῦγε, υἱέ μου, ὡς δύνασαι, φεῦγε τὴν ἀδικίαν
 καὶν εὐτυχῆς καὶν ἀτυχεῖς καὶν ἔχῃς καὶν οὐκ ἔχῃς.
 Ἀλήθεια ὁ πένης ἀφοριμὴν εὐρίσκει τὴν πενίαν,
 355 ὅτι ἔχρηξεν καὶ οὐδὲν εἶχεν, ἠδίκησεν διὰ τοῦτο.

329. ἀκολακεύτως 330. (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) ἀρμόζει
 333. φύσης ὁ ὀρίζουν τάμφο 334. οὐκέχεις 337 (δὲ) γὰρ σὲ
 338. γεννὰ ἐντροπή μῖσος 339. λαλεῖς ν' ἀκούεις 341. ἐντρέ-
 πονται 342. συκοφαντούμενων 343. ἠγειραν 345. κατέκαμψαν
 ἠφάνησαν 347. ἂν δώσουσιν 348. συγγνωμόνη 349 ἄλλουν κατὰ-
 βλάπτοντας κρίνει 350. συμπαθεῖς ἐπαινεῖσαι 351. (δὲ) φεύγε
 352. εὐτυχεῖς ἀτυχεῖς (δὲ) ἔχεις 355. οὐδὲν εἶχεν ἠδίκησεν

Οὐκ ὠφελεί δὲ πώποτε τὸ δικαιολόγημά γε,
 Ὁ πλούσιος δέ γε, τέκνον μου, ἂν ἀδικήσῃ, μάθε.
 κόλασιν ἔχει ἀσύγκριτον καὶ τιμωρίαν μεγίστην.
 νδ' Ἄς προλαμβάνῃ πάντοτε τὴν πράξιν ἢ βουλή σου.
 360 Πράξεις καὶ γὰρ ἀσύγκριτος οἷα ὠφελεί, ἀλλὰ βλάπτει
 καὶ ὀλίγων δίχα συμβουλῆς ἐπέτυχον αἱ πράξεις.
 ξ' || φ. 130^α || Καλός, καλὸς καὶ ἐπαινετός ὁ δικαστῆς ἐκείνος
 ὅστις τὸ δίκαιον σύντομα νοήσῃ καὶ ποιήσῃ
 οὐδ' ἀδικίαν δώρῃσιν, οὐδ' ἐχθρῶν, οὐδὲ μῆνιν.
 365 Ἐὐδίκαιον ἀντίρριπται, τὸ δ' ἀδικον ἰστήσει,
 ἀλλ' ὡς ἐχθρὸν τὸν ἄσπονον τὸ ἀδικον ἐκφυγῇ.
 Λοιπὸν, υἱέ μου, σπούδαζε τοιοῦτος εἶναι πάντα.
 ξα' Ἐπαινέει πάντα τὸ καλόν, πλὴν μὴ ἀρκεσθῆς ἐν τούτῳ.
 μᾶλλον δὲ πράττει τὸ καλόν καὶ γὰρ σε ἐπαινοῖσιν.
 370 Ἐὐδίκαιον καλόν ἐστίν καὶ πάντες ἐπαινοῦσι,
 μόνοι δὲ πράττουσιν καλόν, τοῦτο καὶ κέρδος ἔχουν.
 ξβ' Ὅσοι καλὰ ἔχουν φυσικά, οὐ χροῶνται δ' ὡς ὄρμιζαι,
 ἀλλ' ἐπιθλίβουν, ἀδικοῦν καὶ βλάπτουσι τοὺς ἄλλους
 καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν ἀδικοῦν καὶ τὸν θεὸν ὑβρίζουν.
 375 Πολλάκις γὰρ οἱ ἀπρόσεκτοι λέγουν ἀπερισκέπτως·
 θεὸς διὰ τοῦτο ἐχάρισεν αὐτοῖς τὰς ἐνεργείας
 διὰ τὸ γὰρ καταβλάπτουσιν καὶ γὰρ ἐπιχεάζουν ἄλλους.
 Σὺ δέ, κἂν ἔχῃς φυσικὴν προτέριμῶν ὀλίγον,
 μὲ τὴν καλογνωμίαν σου σπούδαζε τοῦτο ἀξιάγειν
 380 καὶ γὰρ ἐπαινεῖσαι ὑπὸ πολλῶν, θεὸς δὲ δόξαν ἔξει.
 ξγ' Εἴ τις ποιήσῃ σοι καλόν, μικρὸν κἂν ὅσον ἐστίν,
 εἰς νοῦν σου ἔχε πάντοτε αὐτὸ καὶ μὴ ἐπιλάθῃς.

356. οὐκ ὠφελεί πώποτε δικαιολόγημά 357. ἀδικήσει 359.
 Ἄ, C προλαμβάνει πράξιν 360 πράξεις ἀσύγκριτος οὐκ ὠφελή
 βλάπτει 361. ὀλίγων 362 δικαστῆς 363 νοήσει ποιήσει 364.
 δώρισην μῆνιν 365. ἀντ' ἀρισται ἰστήσει 366. ἀσπονον 367.
 τοιοῦτος 368. ἀρκεσθεῖς τοῦτο 369. γὰρ σε 372. χροῶνται 377.
 κατάβλάπτουσιν 378. ἔχεις προτέριμῶν ὀλίγον 379. μετὴν 380.
 ἐπαινεῖσαι ἔξει 382. πάντοτε

Εἰ δ' οὖν ποιήσῃς τι καλόν πρὸς ἄλλον, σὺ καὶ ἂν ὅλος
 γοργὸν αὐτὸ ἐπλήσθητι καὶ ῥίπτ' αὐτὸ ἐκ τοῦ νοῦ σου.
 385 Ἐὐδίκαιον γὰρ καὶ χρηστότητος καὶ γνώμης εὐχαρίστου,
 τὸ δὲ καρδίας εὐγενικῆς καὶ μεγαλοψυχίας.
 ξδ' || φ. 130^β || Φιλάνθρωπον καὶ ἐπαινετὸν ἐχθροῖς μὴ ἀνταποδίδειν
 καὶ μᾶλλον τοῖς ὁμογενεῖς φημί καὶ ὁμοφύλοις,
 ἂν ἔχῃς εὐεργέτ' αὐτούς, καὶ φίλους τούτους κτίξει,
 390 εἰ δὲ καὶ φίλοι οὐ γίνονται διὰ τὸ κακοποιόν γε,
 κἂν γίνονται ἡμερώτεροι, ἀισχύονται τὴν ἐχθρῶν.
 ξε' Ἄν σοι προσέλθῃ τίποτε ἐξ ἀδικίας πρῶτον,
 μὴ τὸ χάρισις φίλου σου, ἐπεὶ κἂν φίλος ἔστι,
 πλεῖστον [ἵ]να σε μέμνηται παροῦ γὰρ σε ἐπαινεῖσιν,
 395 ὅτι κακὸν εἰς τὸ κακὸν ἐποίησας σύμμοιρόν σου.
 ξε' Μηδὲν χαρίζῃς τοῦ κακοῦ· διπλὴν ζημίαν γὰρ ἔχεις,
 ὅτι κακὸς ἐκέρδησεν. οἱ δὲ καλοὶ βαροῦνται
 ὡς ἀδικον τὴν γνώμην σου καὶ γὰρ σοῦ ἀποστραφοῦσιν.
 ξζ' Ἄν πρὸς τιναν ὑποσχεθῆς τίποτε τοῦ χάρισαι,
 400 συντόμως τοῦτο χάριζε καὶ γὰρ ἐνὶ ἡ χάρις χάρις.
 ξη' Ἐκείνο δὲ τὸ ὑποσχεθῆς ἐξ ἀκεραίου δίδε.
 Εἰ δὲ καὶ δώσεις τὸ ἡμισυ, ἡ χάρις ὅλη ἀπέστη.
 Ὁ γὰρ λαβὼν οὐ χαιρέται τοσοῦτον εἰς ὃ ἀπῆρεν
 ὅσον εἰς ὃ [τὸν] ἔλειπεν λυπεῖται καὶ γογγύζει
 405 Ἄν δίδῃς τίποτε τισίν, μὴ ὀνειδίσης τούτους·
 χαίρεις γὰρ τὸ δῶρόν σου καὶ τὴν εὐχαριστίαν,
 ὁμοίως δὲ ἀχρήστῳ τε γεωργῷ ὅστις ἀφ' ὄρου
 σπείρη τὸν σπόρον εἰς ἀγρόν, εἶτα εὐθύς τοὺς χοίρους
 || φ. 131^α || ἐμβάζει τούτους εἰς αὐτὸν μετὰ καὶ ἑτέρων ζώων,

383. τί ὅλος 384. νοῦ 387. ἀντ' ἀποδίδειν 388, ὁμοφίλους
 389. ἀν ἔχεις 390. κακοποιόν 391. ἡμερώτεροι 392. προσέλθοι
 πρῶτον. 393. ἐπεὶ 394. γὰρ σε ἐπαινεῖσιν 395. σύμμοιρόν 396.
 μηδὲν χαρίζεις διπλὴν 399 ὑποσχεθεῖς τίποτα 401. ὑποσχεθεῖς
 402. δώσεις 403. ἀπῆρεν 404. λυπεῖται γογγύζει 405. δίδεις τίπο-
 ται ὀνειδίσεις 406. χαίρεις δῶρον εὐχαριστίαν 408. σπείρει
 409. καὶ ἑτέρων

- 41) ἀποστερεῖται τὸν καρπὸν, ἀπόλλει καὶ τὸν σπόρον.
 Ἦν ἴσως ὅς θυμαίνεται πολλὰ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον
 μόνος γίνεται ἔξηγος θελήματι τῷ τούτου
 καὶ πολεμῆι τὰ πάσχουσιν οἱ δαιμονιῶντες αἰήλις.
 Τὸ [μέν] πῦρ ξύλα δαπανᾷ. θυμὸς δὲ τὴν καρδίαν
 415 καταθολόνει λογιζιῶν. παρασαλεύει φρένας
 καὶ θήραν ἄγριον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐξαίφνης.
 Πρὸς πάντας ἔχε καθαράν ὑπόληψιν. υἱέ μου,
 κἄν τις σ' εἶπῃ μυστήριον καὶ κατ'ἐμπιστευθῆῃ σε,
 μὴ τοῦ φανύσεως πρόσχε λόγον μικρὸν ἢ ὄψμα
 420 καὶ κλίνου σε ἀνυπόληπτον καὶ βαρυθροῦν σε πάντες.
 ἄλλως δ' οὐ μὴ σοι ἐμπιστευθῆῃ καὶ νὰ εἶσαι ὀπιμιωμένος.
 Ἄνδρὸς φρονήμου καὶ καλοῦ τὸ νὰ σκοπῇ τὸ μέλλον
 καὶ τὸ ἑαυτῶν οἰκονομεῖν. μαρέτοιμον εἰς τοῦτο.
 425 Δευτέρου πάλιν καὶ καλοῦ φρονήμου ἐστὶ καὶ τοῦτο
 εἴ τι τοῦ ἔλθῃ λυπηρόν. νὰ το βαστάξῃ ἀνδρείως
 τὸ νὰ μεταχειρίζεται καὶ νὰ δουλαγωγᾶται.
 Τὸν δὲ μορῶν, ἂν δυστυχῇ, τίς νὰ παρηγορήσῃ;
 Ὁ δὲ φρονῶν, ἂν δυστυχῇ, παρηγορεῖται μόνος.
 430 Εἰς τὰς χαρὰς τῶν φίλων σου καὶ ὀπύταν σε καλῶσιν.
 μὴ γίνεσαι ὀλοπρόθυμος καὶ τρέχων ὑπαγαίνης,
 εἰς δὲ τὰς λύπας τὰς αὐτῶν καὶ συμφορὰς καὶ θλίψεις
 τρέχε καὶ πρὶν σε κράξωσιν. καὶ μοίραζε τὸ πάθος.
 ἢ φ. 131^β ἢ τὴν πόνον τούτων δέ, υἱέ, κρινὸν ἔχε ὡς ἀρμόζει,
 τὴν δὲ περίστασιν αὐτῶν ταῦτὸ πάλιν λογίζου.
 435 αὐτὸ γὰρ ἐστὶ γνώρισμα τοῦ κατ' ἀλήθειαν φίλου.

410. ἀποστερεῖται ἀπόλλει 413. δαιμονιῶντες 415. καταθολόνει παρασαλεύει φρένας 416. θήραν ἐξαίφνης 418. κατ'ἐμπιστευθῆσαι 419 τοῦ φανύσεως 420. βαρυθροῦν 422. φρονήμου 423. ἑαυτῶν 424. φρονήμου 425. ἦτι ἔλθοι νὰ τὸ βαστάξῃ ἀνδρείως 426 μεταχειρίζεται δουλαγωγᾶται 427. παρηγορεῖται 428. παρηγορεῖται 430. ὑπάγηνεις 434. τ'αὐτὸ 435. κατὰ λήθειαν

- οε' Διὶ καθυβρίσεως γέροντα μηδὲ καταφρονήσεως
 νὰ σε ἐπαινοῦν, νὰ σου εὐχωνται καὶ νὰ μακροχρονήσῃς.
 ος' Ἄν ἔλθῃς εἰς ὑπόθεσιν καὶ συμβουλὴν θελήσεως,
 γερόντων ζήτησε βουλὴν. ἀνθρώπων πειρασμένων
 440 τῶν νέων δὲ τὰς συμβουλὰς ποτὲ μηδὲν πιστεύσεως,
 ἐπεὶ πρὸς τὸ θρασύτερον ὁ νοῦς τῶν νέων βλέπει.
 Πρὸς δὲ παρὰ δαίμι' ἀκουσον ἀρχαίας ἱστορίας.
 Τοῦ Σολομῶντος ὁ υἱὸς ὁ Ῥοβοὰμ ἐκεῖνος
 δώδεκα σκήπτρα ἐκράτησεν, ἃ ὁ πατὴρ ἐκράτει,
 445 καὶ πάντες ἐσυνάχθησαν λέγοντες πρὸς ἐκεῖνον
 «Ἐλάφρυνε τὰ βάρ' ἡμῶν, ἡμᾶς ἐπαναπαύων·
 πολλὰ γὰρ βάρη ἐβάρυνεν ἡμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ σου
 καὶ ἂν ποιήσῃς τι καλόν, ἡμᾶς ἐπαναπαύσων.
 δοῦλοί σου πάντες εἴμεσθεν καὶ νὰ σοι εὐχαριστοῦμεν».
 450 Ὁ βασιλεὺς δ' ὡς ἤκουσεν ἀνταπεκρίθη οὕτως
 «Ἀφῆτε με, ἵς βουλευθῶ μετὰ τῶν ἰδικῶν μου
 μέχρι τριῶν τῶν ἡμερῶν, καὶ λόγον ὑμῖν δώσω».
 Ἐκεῖνοι δ' ἐκατέρησαν μέχρι ἡμερῶν τριῶν τε.
 Ὁ βασιλεὺς δ' ἠρώτησεν τοὺς φίλους περὶ τούτου.
 455 Εὐθύς δὲ οἱ φρονιμώτεροι γέροντες εἶπαν τοῦτο·
 ἢ φ. 132^α ἢ «Εὐλόγον ἔνε τὸ ζητοῖν· μὴ παρακούσεως τούτοις.
 Ἀνάπαυσόν τους δὴ μικρὸν καὶ δούλους τούτους ἔξεις.
 Πλήν οὐκ ἠρκέσθη ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν βουλὴν ἐκεῖνων,
 ἀλλὰ τοὺς νέους ἐκράξεν καὶ θρασύτερους μᾶλλον,
 460 οἱ ἦσαν συνανάτροφοι πάντοτε μετὰ τούτου
 καὶ τὴν αὐτὴν ἐζήτησεν βουλὴν πάλιν ἐκ τούτων.
 Ἐκεῖνοι δ' ὡς θρασύτεροι νεώτεροι γ' αὐτῶν εἶδες

436. καθ' ὑβρίσει; καταφρονήσει; 437. νὰ σὲ νὰ σοῦ εὐχον-
 ται μακροχρονήσει; 438. ἔλθεις θελήσει; 440. μηδὲν πιστεύσει; 441.
 ἐπεὶ 443. ῥοβοὰμ 446. ἐλάφρυναι ἐπαν' ἀπαύων 448. ποιήσει; τί ἡμᾶς 449.
 δοῦλοι ἡμεσθεν νὰ 450. ἤκουσεν ἀντ' ἐ-
 πεκρίθη 451. ἵς ἰδικῶν 452. δώσω 454. ἠρώτησεν 455. φρονη-
 μώτεροι 456. εἶναι παρακούσει; 457. ἀνάπαυσον τούτους ἔξεις 458.
 οὐκ εἰρκέσθη 460. πάντοτε 462. ἐκεῖνοι νεότεροι

κακίην βουλήν ἀπέδωκαν. ὡς ἔδειξε τὸ τέλος.

Ὅμως ἐπροτιμήσατο τὴν συμβουλήν τῶν νέων.

465 τῶν δὲ γερόντων τὴν βουλήν ἐκείνων τῶν φρονίμων

ἀφῆκεν αἶ' ὡς ἄχρηστον καὶ οὐκ ἡσχολήθη τούτην

Μετὰ ὅτ' τὴν παρέλευσιν τῶν ἡμερῶν τῶν τριῶν

ἤλασεν τὸ πλήθος πρὸς αὐτὸν κ' ἐπαρεκάλεσεν πάλιν.

Ὁ βασιλεὺς δὲ πρὸς αὐτοὺς μετὰ θυμοῦ ἀπεκρίθη

470 «Οὐδὲν λαφρύνω τίποτε, μηδὲν παρακαλῆτε.

Ἐβιάυεν ὑμῖς. φασί, μεγάλως ὁ πατήρ μου,

κ' ἐγὼ τὸ βίαιος τὸ αὐτὸ γὰρ το διπλοτριπλάσω·

ἐπαίδευσεν διὰ δαρμοῦ, γὰρ ὑμῖς παιδεύσω·

μετὰ σκορπίων καὶ θηρῶν ὑμῖς κατεξαιλίψω».

475 Τὸ πλήθος δ' αὐτίς ὄρμησεν εἰς ταραχὴν μεγάλην,

καὶ μετὰ θράσους καὶ θυμοῦ τῷ βασιλεῖ ἐλάλουν·

«Ἀπότρεχε εἰς τὸν οἶκόν σου, ποιμαίνε τὸν λαόν σου·

|| φ. 132^β || οὐκ ἔχεις μέρος μεθ' ἡμῶν οὐδὲ κληρονομίαν».

Καὶ παρευθὺς ἐγένοντο τὰ δέκα σκήπτρα εἰς ἓνα.

480 τὴν βασιλείαν ἤρπασαν ἀπὸ τοῦ Ῥοβοάμ τε.

Βλέπεις, υἱέ, πῶς ἔβλαψεν ἡ συμβουλή τῶν νέων.

Διὰ τοῦτο πάντα τὴν βουλήν πρόσεχε τῶν γερόντων,

καὶ ὅπταν ἴδης γέροντας, ἀνθρώπους πειρασμένους

εἴ τι λαλοῦν ὑπόθεσιν, μὴ περικόπτῃς τούτους,

485 ἀλλ' ἄκουε μετὰ προσοχῆς μεγάλης καὶ ἀσφαλείας.

οὗς· Ἔχε εἰς νοῦν σου πάντοτε μελέτην τοῦ θανάτου,

καὶ ὁ φόβος γὰρ σε πολεμῆ ἔκ τὰ κακὰ γὰρ λείπῃς.

ση· Ἐάν σε θέσουν εἰς ἀσχήν καὶ πέσης εἰς ἀλλάγην,

τὴν μὲν ψυχὴν σου πρόσεχε πάντα τοῦ γὰρ φυλάτῃς.

490 τοὺς δὲ συστρατιώτας σου τίμα καὶ ἀσχροῦ γε,

ὅταν δὲ γίνεται βουλή, ποτὲ ἀπ' ἐκεῖ μὴ λείπῃς.

καὶ μᾶλλον ἂν σε κράξουσιν εἰς τὴν βουλήν ἐκείνην,

τὸν νοῦν σου θές εἰς ἃ λαλοῦν μᾶλλον οἱ πειρασμένοι,

οἵτινες ἠνδραγάθησαν, πολλοὺς πολέμους εἶδον

495 καὶ ταῖς χερσὶν ἐποίησαν πράγματα πρὸς τιμὴν τε.

Ἐρίζε πάντα μετ' αὐτῶν, θέλε γὰρ τοὺς νικήσῃς.

Αὐτὸ πληροφορήθησαι καὶ βάλῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου.

Ἰᾶν πρᾶγμα ἀπολαύσεως ἔχει καὶ χορτασίαν,

|| φ. 133^α || τὸ δὲ νικᾶν καὶ ἀνδραγαθεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς τροποῦσθαι

500 οὐκ ἔχει τοῦτο, τέκνον μου, ποσῶς τὴν χορτασίαν,

ἀλλ' ὅσον τις ἀνδραγαθεῖ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐκτρέπει,

γίνεται χαροπότερος καὶ πρόθυμος εἰς τοῦτο.

τιμοῖν δὲ τοῦτον ἄπαντες καὶ πάντοτε φημοῦσιν.

Αὐτὸ γὰρ πρέπει, γνώριζε, τὸν κατ' ἀλήθειαν ἄνδρα.

505 ὅπταν τύχῃ εἰς πόλεμον γὰρ πολεμῆ γενναίως,

καὶ ἂν ζήσῃ, ζῆ μετὰ τιμῆς, εἰ δ' ἀποθάνῃ πάλιν,

ἢ μνήμη τούτου ἄδεται ἢ τῆς ἀνδραγαθίας.

Κάλλιον γὰρ ἐστὶ θάνατος μετὰ τιμῆς, ὢ τέκνον,

παροῦ τὴν ἀχρηστον ζωὴν καὶ τὴν ἀτιμοσύνην.

510 Σὺ δ' ὅταν τίποτε [καλὸν] κατόρθωμα ποιήσῃς,

μὴ ἐπαίρου, μὴ κενοδοξῆς, μηδὲ καυχᾶσαι τοῦτο.

ἀλλ' ὑποκλίνου, μάλιστα καὶ ταπεινώσου πλεῖον.

Ἄλλοι ὡς λέγουν ὡς διὰ σέ, σὺ δὲ ἡσύχαζε μου.

Εἰς ἓνα γὰρ προτέρημα προσθέτῃς ἄλλο ἓνα,

515 εἰς τὴν ἀνδρείαν ταπεινώσῃς, καὶ τοῦ καλλίον εἰς κόσμον;

465. φρονιμῶν 466. ἀφείκεν ἡσχολήθη τούτην 468. ἐπαρε-
κάλεσεν 470. λαφρύνω μηδὲν παρακαλεῖτε 472. γὰρ τὸ 474. κατ' ἐξα-
λείψω 475. δαυθίς ὄρμησεν 477. οἶκόν ποιμαίνε 478. οὐκ ἔχεις
οὐδὲ 479. σκήπτρα ἓνα 480. ῥοβοάμ 484. ἦτι περικόπτεις 485.
προσοχῆς ἀσφαλείας 486. πάντοτε μελέτην 487. ὁ γὰρ σὲ πολε-
μεῖ λείπεις 488. ἐάν θήσουν πέσεις ἀλλάγην 489. φυλάτεις

490. συστρατιώτας 491. ἀπενεῖ 494. ἠνδραγάθησαν ἴδον
495. τιμὴν 496. γὰρ τοὺς νικήσεις 498. πρᾶγμα 501. τίς ἀνδρα-
γαθῆ 502. χαροπότερος 503. ἄπαντες πάντοτε 505. τύχει
πολεμεῖ 506. ζήσῃ 508. καλλίον 510. τίποτε κατ' ἐξαιρέσειν
ποιήσεις 511. κενοδοξεῖς τούτο 512. μάλιστα ταπεινώσου
513. ὡς 514. ἓνα προτέρημα προσθέτῃς ἓνα 515. ἀνδρείαν

- π' Βλέμμα θρασὺ καὶ ἀναίσχυντον καὶ τράχηλος ὑψαῦχος
 ὄφρυδιν σαλευόμενον καὶ ἀναλεπετασμένον
 καὶ περιπίττιμα γοργόν, συντυχιῶν αἰσχρότης,
 ἀπόδειξις ἐλέξεως τῆς ψυχικῆς κακίας
 520 ὑπάρχει, καὶ ὅσον δύνασαι φεύγε δὴ τὰ τ' αὐτὰ,
 || φ. 133^β || μήπως οἱ φρόνιμοι ἅπαντες νά σου καταγινώσκουν.
 πα' Ἔγχε δὲ πάντα σου σφηνά, πάντα πεπαιδευμένα,
 οἱ δ' ἀγαπῶντες τὰ καὶ ὁ πάντες νά σε ἀγαπῶσι.
 πβ' Ἔνδυσε πένητα γυμνόν, χόρτασε πεινασμένον,
 525 θλιμμένον παραμύθησε, ἄρρωστον ἐπισκέψου,
 εἴ τι γὰρ δώσεις τοῖς πτωχοῖς, εἴ τι καλὸν π' ἴησιν,
 πρὸς τὸν θεὸν ἐδάνεισας, αὐτὸν χρεώστην ἔχεις,
 μὴ εἴπης δὲ Πτωχός εἰμι, οὐκ ἔχω τί νά δώσω.
 Θεὸς τὸ κατὰ δύναμιν καὶ θέλει καὶ ἀπαιτεῖ σε.
 530 κρεῖττον δὲ ἔχει τὸ μικρὸν τὸ μετὰ προθυμίας
 ἢ χιλιάδας πράγματα μετὰ δεινοπαθείας.
 Ἦκούσαμεν εἰς τὴν Ἰραρήν, ὅτι πολλοὶ πολλὰκις
 ἀντὶ πτωχῶν ἐδέξαντο, ἐξένισαν ἀγγέλους.
 Παντὸς δὲ κατορθώματος ἡ ἀγάπη ἐστὶ τὸ κρεῖττον.
 535 Ἄν ἔγης ὅλα τ' ἰ καλὰ, λείπη σε δὲ ἡ ἀγάπη,
 ἐποίησας μὲν οὐ τίποτε, ἐχάωσας δ' εἴ τι ἐδώσω.
 Ἀληθινὸν δὲ γνῶρισμα αὐτὸ ἐστὶ τῆς ἀγάπης,
 ἐλεημοσύνη πρὸς πτωχοὺς καὶ πρὸς τοὺς πενημένους,
 ἀλλὰ μετ' ἡμερότητος καὶ γνώμης ἐλευθέρως.
 540 Εἰ δὲ καὶ ἴσως ἀπορεῖς καὶ οὐκ ἔχεις τί νά δώσης,

516. τράχειλος ἢ ψαῦχος. Γραπτέον ὑψαύχην; 517. ὄφρυδην
 518. περιπίττιμα 519. ἐλέξεως 520. φεύγε τοιαύτα 521. φρό-
 νιμοὶ νά σοῦ 523. νά σε 524, ἐνδυσαι χόρτασαι 525. παραμύ-
 θεισαι 526. ἢ τι ἢ τι 528. πτωχός εἰμι 529. θέλη ἀπαιτήσα.
 530. δ' 531. δεινοπαθείας 532. ἠκούσαμεν 533. ἀντιπτωχῶν
 ἐξένισαν 534. κατ' ὀρθώματος 535. ἔχεις 536. ἢ τι ἐδώσω. 538.
 πτωχοῖς τοῦς 539. μετ' ἡμερότητος 540. ἀπορεῖς δώσεις

- τοὺς πάσχοντας καὶ στέναζε, θλίβου τοὺς δυστυχοῦντας,
 φαίνου ὅτι * κόπτεσαι αὐτοὺς καὶ διὰ λόγου,
 || φ. 134^α || παρηγορεῖς, ἐνδυναμεῖς. Ἔδε μισθὸς ὁ μέγας.
 Κέρδος γὰρ ἔχει καὶ αὐτό, χάριν οὐ τὴν τυχοῦσαν.
 545 Ὁ γὰρ τὰς ξένας συμφορὰς θλίβεται ὡς περ οἰκείας
 χαρὰν εὐρήσει περισσὴν ὅθεν οὐδὲν ἐλπίζει.
 πολλοὺς γὰρ καὶ ἐρ ὕσατο ἀνθρώπους ἐκ θανάτου
 ἐλεημοσύνη ἡλαρὰ, τέκνον ἠγαπημένον,
 καὶ ἄλλα πλεῖστα θαύματα κατ' ὄρθωσε μεγάλα.
 πγ' 550 Ἄν σε λυπήσουν οἱ ἄνθρωποι, ἂν σε καταφρονήσουν,
 αὐτίκα μὴ παροξυνθῆς, μηδὲ μικροψυχῆσης,
 ἀλλ' ὡς στεροῦς καὶ φρόνημος ὑπόμεινε σὺ μᾶλλον,
 εἰπέ πρὸς τὴν καρδίαν σου καὶ πρὸς τὸν λογισμὸν σου
 ἐγὼ θεὸν καταφρονῶ καὶ πάντα παροξίζω,
 555 παρακουῶ ὡς μὴ ποιῶν θέλημα τοῦ θεοῦ μου,
 ἐκεῖνος δ' ἀγαμέμνη με, ἀνέχεται μου τοῦτο.
 Ἦμὲ δὲ καὶ ἂν ἐλύπησαν καὶ καταφρόνησάν με,
 οὐκ ἐνὶ τοῦτο θαυμαστόν, οὐκ ἐνὶ τοῦτο ξέρον,
 καὶ ἀπλῶς ἂν σοὶ ἔλθῃ λυπηρὸν τίποτε, οἶον ἂν ἐνί.
 560 < ὡς > παιδεύειν δέχου τοῦ θεοῦ, καὶ μᾶλλον εὐχαρίσται.
 Ἦθελον ἄλλα περισσὰ τοῦ γράψαι σοὶ, νίε μου,
 ἀλλ' ὁ καιρὸς οὐκ ἀπαιτεῖ, τὰ πράγματα ἐμποδίζων,
 τὸ πλῆθος δὲ τῶν συμφορῶν καὶ τῶν μικρῶν μου πόνων
 564 ἄπρακτον, ἀνεπύργητον ποιῶν τὸν λογισμὸν μου.
 || φ. 134^β || καὶ ὡς περ χάλιαζ' ἄμπελον ὅταν τὴν κατακρούσῃ,

541. πάσχοντι θλίβου δυστυχοῦντι 543. παρηγορεῖς ἐκ τοῦ
 παρηγορεῖς 544. συμφορᾶς οἰκείας ἐκ τοῦ οἰκείας 546. εὐρήσει
 548. ἡλαρὰ ἠγαπημένον 549. κατ' ὀρθώσε 551. αὐτήμα παρ' ὄξυν-
 θεις οὐ ἄνωθεν ἐν τέλει καὶ βραχυγραφία τοῦ εἰς, μικροψυχῆσεις
 552. φρόνημος 556. ἀγαμέμνη 557. κατ' ὀφρόνησαν 559. ἀπλῶς
 ἐλθοὶ ἀνένι 560. παιδευσιν εὐχαρίστη 561. ἠθελον γράψαι 562.
 ἀπαιτεῖ πράγματα τοῦ δευτέρου α προσερχομένου ἐκ διορθώσεως δευ-
 ρου μ 564. ἀνεπύργητον 565. ἄμπελος κατάκρούση ἐκ τοῦ κατὰ-
 κρούσει

- 566 τζακίξει μὲν τὰ κλήματα, τὸν δὲ καρπὸν καὶ ῥίπτει.
οὔτω γὰρ οἱ πειρασμοὶ συγχνῶς λιθοβολοῦντες
παρέλυσάν μου τοὺς ἄρμους ἐξάλισαν τὰς φρένας.
καὶ ὁ νοῦς μου εἰς ἄλλο οὐ συντελεῖ. τίποτε οὐκ ὠφελεῖ με
- 570 ἐκτὸς εἰς τὸ νὰ ἀνιστορῇ τὰ δυστυχήματά μου
καὶ νὰ με ἐμβιάξῃ εἰς δάκρυα καὶ καρδιακὰς δδύνας.
Λοιπὸν ὡς πτήσω τὴν γραφήν· ὡς παύσω καὶ τὸν λόγον.
Τὸ γὰρ πολὺν καὶ ὑπέρογκον πολλακίς βάρος ἔχει
καὶ τοὺς ἀναγινώσκοντας εἰς ἀκηδίαν ἐμβιάζουν.
- 575 Ἐπεὶ δὲ λόγος εἰς ἀρκεῖ εἰς φρόνιμον. ὡς οἶδας,
ἀρκοῦν καὶ σὲ ἄπερ ἔγραψα. εἰ θέλεις τοῦ προσέξει,
καὶ πρὸς τὸν νοῦν τοῦ γράμματος τὸν λογισμὸν σου θέσεις.
Ἄν δὲ προσέξης, γίνωσκε, ταῦτα καὶ ἂν φυλάξης,
θαρρῶν ἐλπίζω εἰς τὸν Χριστὸν καλὸν οὐ μὴ σε λείψει.

ΤΕΛΟΣ

566. τζακίξη 567. συγχνῶς 568. ἐξάλισαν 569. ὀνοῦς οὐκ
ὄφελῃ 570. ἀνιστορεῖ 571. νὰ μὲ ἐμβιάξει ὠδύνας 572. (δὶς)
ἀς 573. πολὺν ὑπέρογκον 574. ἀναγινώσκοντ 575. ἐπεὶ φρό-
νημον 577. γράμμα θέσης 578. ἂν προσέξεις ταῦτα ἂν

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ἈΜΠΕΛΑΚΙΩΝ

[Ἡ ἱστορία πάσης ἀνθρωπίνης κοινωνίας εἶνε κατὰ μέγιστον μέρος ἱστορία τῶν προσπαθειῶν πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ὀμαδικῆς δράσεως τῶν ἀνθρώπων, καθόσον μόνον ἢ καθ' ὀμάδας δράσις καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον ἰανὸν νὰ ἀντεπεξέλθῃ νικηφόρος εἰς τὸν περὶ ὑπάρξεως συνεχῆ ἀγῶνα. Τίποτε δὲ δὲν βοηθεῖ περισσότερο πρὸς κατανόησιν τῆς ἰδιαζούσης διανοητικότητος ὠρισμένης ἐθνότητος παρὰ ἡ μελέτη τῶν μεθόδων τὰς ὁποίας αὕτη κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐθνικοῦ της βίου ἐφήρμοσε πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς καθ' ὀμάδα ἐνεργείας. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν οἱ Ἑλληνες εἰάν θέλωμεν νὰ κατανοήσωμεν βαθύτερον τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς μας, πρέπει ἐκτὸς τῶν ἄλλων νὰ μελετήσωμεν λεπτομερῶς καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς διαφόρους ἐκφάνσεις τῆς ἀπὸ κοινοῦ δράσεως τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τῶν ἐπαγγελματικῶν ῥουφετίων τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῶν συνεταιρικῶν ἐπιχειρήσεων μεταλλορυχείων τῶν ἐν Χαλκιδικῇ Μαδεμοχωρίων, τῆς ἐν Ἀμπελακίσις Συντροφίας βιομηχανίας νημάτων βάμβακος, τῶν ἐν Ἠλείρῳ κοινοτικῶν ὀμοσπονδιῶν, καὶ τῶν συνεταιρισμῶν κεφαλαίου καὶ ἐργασίας ὡς οὔτοι συνησπίσθησαν πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἐμπορικῶν στόλων Ὑδρας, Σπεισῶν καὶ Ψαρῶν. Ὡς μικρὰ δὲ συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν ταύτην δημοσιεύεται κατωτέρω τὸ Καταστατικὸν τῆς Συντροφίας Ἀμπελακίων, τοῦ ὁποίου ἀντίγραφον εὗρέθη ἐν τοῖς καταλοίποις τοῦ ἀειμνήστου Σπυρίδωνος Λάμπρου κατὰ ἀντίγραφον ἐκπονηθὲν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1910 ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Δ. Πραΐδου ἐκ χειρογράφου τῶν ἀρχῶν τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ἀνήκοντος εἰς Στ. Γ. Πραΐδην. Γ. Χ.]

Σὺν τῷ ἀγίῳ θεῷ· 1780 :Μὴν Ἰανουάριος : εἰς Ἀμπελάκια.

Καὶ οἱ εὐαγγελικοὶ νόμοι καὶ οἱ ἠθικοὶ θεσμοί, μᾶς παρασταίνουσι τὸ στερεὸν καὶ ἀκράδαντον τῆς ἐνότητος καὶ ὁμοιοῦς, ἐκεῖ διαρρηθῆναι ἐπαγγέλλεται ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων Χριστός, ὅτι ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ἐμῷ ὀνόματι ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν· ἐδῶ Σκίλουρος¹ ὁ βασιλεὺς μὲ τὸ παράδειγμα, μᾶς ἔδειξε καὶ τὸ στερεὸν τῆς ἐνότητος καὶ τὸ ἀδρανὲς καὶ ἀδύνατον τοῦ χωρισμοῦ· καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως ἠϋξήσῃ στηριζομένη εἰς τὴν ἐνότητα τῆς προσκλήσεως τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ἐφεξῆς ἐπληθύνετο εἰς μυριάδας καὶ ἦν ἡ ψυχὴ τοῦ πλήθους μία· ὅθεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐύρισκόμενοι πραγματευταὶ καὶ τεχνῖται τῶν <ἐκείνων> νημάτων τῆς πολιτείας ταύτης Ἀμπελάκων, ἐπιθυμοῦντες τὸ πᾶν ἡμῶν εἰς τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον· ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀνακαινίσωμεν καὶ νὰ συγκροτήσωμεν πάλιν τὴν κοινὴν ἡμῶν συντροφίαν καὶ ἀδελφότητα ἀνακαλοῦντες τὰ ἀρχαῖα ἠθή ἡμῶν καὶ τιθέντες κοινὴν τράπεζαν καὶ ἐν ἡμεῶν κηρύγματι καλοῦντες κάθε ἀδελφὸν ἡμῶν, διὰ νὰ ἐλθῇ νὰ ἀπολαύσῃ τῆς κοινῆς τραπέζης καὶ ἀδελφότητος φέρων μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν εὐωχίαν ταύτην τὸ προσήκον ἔνδυμα, ὁ μὲν εὐπορῶν τὸ μεταδοτικὸν καὶ φιλάδελφον, ὁ δὲ ἀπορῶν τὸ ὑπομονητικόν, τὸ εὐπειθέες, τὸ κατὰ πάντα ὑπάρχον καὶ τὴν προσήκουσαν ἀσφάλειαν, στηρίζεται δὲ καὶ θεμελιούται ἐπὶ θεμελίωσι καὶ ὑψιθροῖσι τοιαύτοις.

Κατὰ τὴν γνώμην καὶ παρακλήσιν καὶ ἀπόφασιν ὅλης τῆς ἀδελφότητος ἐδιωρίσθη αὕτη ἡ κοινὴ συντροφία νὰ σταθῇ διὰ χρόνους τρεῖς (καίτοι ὁ καὶ' αὐτὸ σκοπὸς ἀποβλέπει εἰς τὸ παντοτεινόν) εἰς κάθε χρόνον ὅμως νὰ γίνῃται μία δοκιμὴ λογαριασμοῦ τῆς ἐδῶ τέχνης, καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους νὰ θεωρῆται ὁ καθόλου καὶ κοινὸς λογαριασμὸς ὅλης τῆς συντροφίης, ἐξετάζοντες καὶ τὴν δουλείαν καὶ τὴν προκοπὴν, ἥτοι ἀμέλειαν καὶ ἀνεπιτηδειότητα τῶν ὑποκειμένων, καὶ τότε ἀναλόγως τοὺς μὲν προκόποντας καὶ πιστοὺς νὰ ἀναβιβάζωμεν τὰ μερίδια· τῶν δὲ

1 [[Σκίλουρος ὀγδοήκοντα καίδας ἄρρενας ἀπολιπῶν, ἐπεὶ τελευτῶν ἐμελλε, δέσμην ἀκοντίων ἐκάστῳ προτεινῶν ἐκέλευε καταθραῦσαι· πάντων δὲ ἀπαγορευσάντων, καθ' ἐν αὐτὸς ἐξελὼν ἀκόντιον ἅπαντα ῥαδίως συνέκλασε, διδάσκων ἐκείνους ὅτι συνεστῶτες ἰσχυροὶ διαμανοῦσιν, ἀσθενεῖς δ' ἔσονται διαλυθέντες καὶ στασιάζοντες. Πλούταρχος, ἀποφθέγματα βασιλέων καὶ στρατηγῶν, (Plut. Moralia ἐκδ. Teubner τ. Β' σ. 8)]].

ἀμελῶν καὶ θαθύμων καὶ ἀναξίων νὰ καταβιβάζωμεν, καὶ τοῦτο γίνεται κατὰ θεῖον καὶ δίκαιον λόγον, εὐδοῦλε ἐπὶ ὀλίγων ἢς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω.

Ὅσα δὲ μετρητὰ ἤθελεν ἐμβίαση κάθε μερικὴ συντροφία εἰς τὴν ἀδελφότητα καὶ κοινὴν συντροφίαν εἰς κάθε χρόνον ὅπου θέλει γίνεται ἡ δοκιμὴ τοῦ λογαριασμοῦ τῆς τέχνης, νὰ εὐγαίνῃ πρῶτον τὸ διάφορον τῶν μετρητῶν τοῦ καθενὸς πρὸς δώδεκα εἰς τὰ ἑκατὸν τῶν χρόνων καὶ νὰ προστίθεται εἰς τὸν ἐρχόμενον χρόνον καπιτάλι, ὁμοίως νὰ γίνεται καὶ εἰς τὸν δεύτερον καὶ τρίτον χρόνον. Ἐξελφεῖ οὐχὶ δυναρίου συνεφώνησά σε, ἰδοὺ ἔχεις τὸ σὸν.

Τὰ δὲ ὅσα ξένα ἄσπρα ἔχει ἐκάστη συντροφία, εἰ μὲν εἶναι τὸ διάφορον ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ ἑδικά της, νὰ τὰ βαίνουσιν εἰς τὴν ἀδελφότητα εἰ δὲ καὶ εἶναι περισσώτερον ἢ ὅμιον νὰ τὰ δίδουν ὅπου τὰ χρεωστοῦν καὶ ἡ συντροφία θέλει φροντίσει διὰ νὰ εἴρῃ μὲ ὀλιγώτερον διάφορον· τόσον ἐδῶ εἰς Ἀμπελάκια, ὅσον καὶ εἰς τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς ὅποιον ἄλλον μέρος μέλλουσι νὰ πραγματεύσων.

Διορίζει ἡ κοινὴ συντροφία, ὅτι κάθε σύντροφος τῆς αὐτῆς ἀδελφότητος τόσον ἀπὸ τοῦ ἐδῶ ἐύρισκόμενος ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκείνους εἰς τὰ ἔξω μέρη ὅπου ἠθέλειαν λάβῃ χρεῖαν διὰ ἀναγκαῖα τῶν ἐξοδα ἢ δι' ἄλλο τι χρεὸς τοῦ τῆς ἐδῶ πολιτείας καὶ θελήσῃ νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὸ καπιτάλι του, νὰ πληρωθῇ τὸ κατὰ καιροῦς διάφορον ὡς λαμβάνει πρὸς δώδεκα εἰς τὰ ἑκατὸν τῶν χρόνων.

Ὑπόσχονται ἡ κατὰ μέρος συντροφίαις νὰ μὴ δανείωσιν εἰς κανένα ἑξωτερικὸν πρόσωπον ἀπὸ τὰ καπιτάλια των, μήτε ἔχει τὴν ἀδειαν τινὰς νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὰ καπιτάλια του καὶ νὰ μεταχειρισθῇ κανένα ἑξωτερικὸν νεγότηζιον διὰ ξεχωριστὸν τοῦ λογαριασμοῦ, μήτε νέα κτηρία νὰ κάμῃ, ἀλλὰ χρεωστῇ ὁ κάθε σύντροφος νὰ φροντίσῃ καὶ νὰ ἐνεργῇ ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ τῆς ψυχῆς του μόνον διὰ τὸ ὄφελος τῆς ἀδελφότητος καὶ κοινῆς συντροφίης, οὔτε κεφάλης¹ νὰ γίνῃ τινὰς ἀπὸ τοὺς συντρόφους εἰς ἑξωτερικὸν πρόσωπον ἔχει ἀδειαν, μήτε εἰς ἑδικόν του, ὅπου νὰ ἐννοεῖται διὰ τὴν κοινὴν συντροφίαν, νὰ στέκεται ἐγγυητὴς διὰ τὴν κατὰ

1 [[Κεφάλης=ἐγγυητής, ὡς εἶχε τὴν εὐγένειαν νὰ ἐξηγήσῃ τὴν λέξιν ὁ πρῶτος καθηγητὴς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Παῦλος Καρολίδης]].

μέρος του συντροφίαν καὶ διὰ τοῦτο ἀντινας ἀπὸ τὰς μερικὰς συντροφίας ἤθελεν ἀτακτῆσι καὶ φέρη ζημίαν εἰς τὴν κοινὴν συντροφίαν γὰ ἀποκρίνεται τὴν ζημίαν ὁ ἐγγυητὴς καὶ προεστὼς ἐκείνου ὅπου ἀτάκτησεν, ἢ δὲ ἀδελφότης γὰ μένη ἀζημιώτος.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἀτακτῶν μένη ὀδιόρδιτος καὶ πηγαίνῃ προχωρῶντας εἰς τὸ κακόν, εἰς τὰς ἀταξίας καὶ συγχύσεις καὶ διὰ τοῦτο ὡς σεσηπὸς μέλος εἶναι χρεία γὰ διωχθῆ διὰ γὰ μὴ συγχύσῃ ὅλον τὸ σῶμα τῆς ἀδελφότητος, τότε ὁ ἐγγυητὴς ἐκείνου γὰ τοῦ δίδῃ ὅσα μετρητὰ ἔμβασε μὲ τὸ συμφωνημένον διάφορον ἦτοι πρὸς 12% τὸν χρόνον, μόνον αὐτὰ καὶ ὄχι μερίδιον καὶ οὕτω γὰ ἀποβάλλεται, καὶ ἐὰν ὁ διωχθεὶς αὐτὸς ἤθελε κινηθῆ ἐξωτερικῶς γὰ ζημιώσῃ τὴν κοινὴν συντροφίαν, ὅλην ἐκείνην τὴν ζημίαν γὰ τὴν ἀποκρίνεται ὁ ἐγγυητὴς τοῦ διωχθέντος, τὸ ἴδιον γὰ ἀκολουθῆ καὶ ἐὰν μία ἀπὸ τὰς κατὰ μέρος συντροφίας θελήσῃ ἐναντίως καὶ ἀνευ δικαίου λόγου γὰ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα, ἦτοι γὰ φέρῃ τὰ ὅσα ἔμβασεν εἰς τὴν κοινὴν συντροφίαν μὲ τὸ διάφορόν των πρὸς 12 τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον καὶ ὄχι κέρδος ἀπὸ μερίδια, καὶ ἂν προξενήσῃ ζημίαν εἰς τὴν κοινὴν συντροφίαν, γὰ δίδεται αὐτῇ ἡ ζημία ἀπὸ τὸ καπιτάλιον τῆς αὐτῆς μερικῆς συντροφίας διὰ γὰ μένη ἢ κοινὴ συντροφία ἔξω παντὸς κινδύνου καὶ ζημίας.

Ἐπειδὴ δὲ αὐτὴ ἡ κοινὴ συντροφία ἔχει γὰ ἀγροικῆται καὶ ἐδῶ εἰς Ἀμπελάκια εἰς τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς ἄλλους τόπους, διὰ τοῦτο διορίζει ἡ ἀδελφότης ἐδῶ μὲν ἐπιστάτας καὶ προεστῶτας τὸν Χ¹ Κώνσταν Χ² Δροσινού, τὸν Δροσινὸν Χ³ Ἰβου, τὸν Ἰωάννην καὶ Κωνσταν. φορτζάδες τὸν Ἰβον Χ⁴ Δροσινού, τὸν Εὐθύμιον Δημητρίου καὶ τὸν Ἰωάννην Μεζεβύρη, εἰς δὲ τὰ ἔξω μέρη τὸν Ἀρσένην Χ⁵ Πρασᾶ τὸν Νικόλαον Πεδίου, τὸν Γεώργιον Σφόρτζην καὶ τὸν Νικόλαον Μιχαήλ οὗτοι ἔστωσαν ἐπιστάται καὶ διοικηταὶ ὅλης τῆς ἀδελφότητος.

Ἐκ τούτων τῶν ἐνταῦθα ἐπιστατούντων, ὁ μὲν Δροσινὸς Χ¹ Ἰβου καὶ ὁ Ἰωάννης Σφόρτζης ἔστωσαν καὶ ὀνομαζέσθωσαν κεφαλαὶ καὶ ἐπιστάται τῆς κοινῆς συντροφίας, αὐτοὶ ὀφείλουσι κρατεῖν καὶ ἐπιτηρεῖν τὰ μετρητὰ καὶ λαμβάνειν εἰς χεῖρας αὐτὰς ὅσα ἕκαστος τῶν συντρόφων ἐμβάζει εἰς τὴν συντροφίαν, καὶ ὅσα ξένα δανείζονται, ἔξ ὧν ὁ Δροσινὸς Χ¹ Ἰβου γὰ δίδῃ καὶ ταῖς ὁμολογίαις καὶ γὰ ὑπογράφεται.

Οἱ δὲ ἐπιστάται καὶ διοικηταὶ τῶν ἔξω μερῶν γὰ ἔχουν τὸ πληρεξού-

σιον γὰ ἐκλέγουν ὅποιον εὔρουν δίκαιον καὶ ἄξιον ἀπὸ τοῦς ἐκεῖ ἐρισκομένους εἰς τὰς χρείας καὶ ἐκδουλεύσεις τῆς κοινῆς συντροφίας καὶ ἀδελφότητος, διορίζοντες τὸν κάθε ἕνα εἰς ὅποιον μέρος εὔρουν εὔλογον, ὁμοίως καὶ τοῦς νέους, ἀπὸ τοῦς ὁποίους ὅσοι μένουν χωρὶς ὑπηρεσίαν ἢ διὰ τὴν ἀξιοτήτά τους ἢ διὰ καμίαν τους ἀταξίαν, γὰ μᾶς φανερόνουν ἐκ συμφώνου καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασίν μας γὰ ἀκολουθοῦν οἱ αὐτοὶ ἐπιστάται προσέει ἔχουν τὴν ἄδειαν γὰ ἐπιχειροῦνται κάθε πραγμάτειαν καὶ σαραφλίκια ὅπου γὰ ἀποβλέπουν πρὸς τὸ κέρδος καὶ ὄφελος αὐτῆς τῆς κοινῆς συντροφίας καὶ τοῦτο θέλει γίνετα μὲ τὴν συνένωσιν καὶ συμφωνίαν κοινῶς τῶν ἐκεῖ ἐπιστατούντων, οἱ ὅποιοι ἔχουσι χρέος εἰς ὅ,τι μεταχειρίσιν ἤθελαν κινηθῆ, γὰ δίδουν εἰς ἡμᾶς τὴν εἶδησιν μετὰ ταῦτα φανερόνουντες καὶ τὸν τρόπον τῆς μεταχειρομένης ἐπωφελοῦς πραγματείας καὶ γὰ προσιένουν ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ἄδειαν πρῶτον τόσον μόνον γὰ εἶναι πάντοτε ὑποκείμενοι εἰς ἡμᾶς, προσέχοντες διὰ γὰ μὴ παρέβουν ποτὲ καμίαν μας ὀρδινίαν καὶ προσταγῆν.

Οἱ δὲ ἐνταῦθα ἐπιστάται καὶ προεστῶτες θέλουν διορίσει καθ' ἕνα ἀπὸ τοῦς ἀδελφούς, τόσον ἀπὸ τοῦς ἐδῶ εὐρισκομένους, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκείνους ὅπου μέλλουν γὰ κατέβουν, εἰς ὅ,τι ὑπηρεσίαν εὔρουν εὔλογον, οἱ ὅποιοι ἔχουν γὰ φυλάξουν κάθε ὑπακοήν καὶ εὐπειθείαν εἰς τοῦς προεστῶτας καὶ θέλουν δείξει κάθε ἐπιμέλειαν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἀδελφότητα.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θεμέλιον αὐτῆς τῆς ἀδελφότητος γίνετα ἐδῶ εἰς Ἀμπελάκια, διὰ τοῦτο κάθε ἕνας ὅπου ἤθελε ζητήσῃ γὰ εὐγὴ ἀπὸ αὐτὴν τὴν συντροφίαν, γὰ μὴν ἠμπορῆ εἰς ἄλλο μέρος γὰ λυθῆ αὐτῆς τῆς συντροφίας, παρὰ γὰ ἔρχεται ἐδῶ εἰς Ἀμπελάκια μόνος του γὰ παρουσιάζετα γὰ λαμβάνῃ τὸν λογαριασμόν του καὶ γὰ δίδῃ πρὸς πάντας τὴν πρέπουσαν ἐξόφλησιν.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐὰν τις ἐξ ἡμῶν τῶν ἀδελφῶν ἀποθάνῃ καθ' ὄν καιρὸν ἔχομεν τὴν συντροφίαν ἐννέα μῆνας πρὶν τελειώσῃ ἐκεῖνος ὁ χρόνος, γὰ μὴ λαμβάνῃ τίποτε μερίδιον εἰμὴ μόνον ἕνα εὔλογον μισθὸν διὰ τὴν δουλεύσιν ἐκείνην τῶν τριῶν μηνῶν καὶ τὸ καπιτάλιον του μετὰ τοῦ διαφόρου αὐτοῦ, εἰ δὲ καὶ ἀκολουθήσῃ ὁ θάνατος μετὰ ἔξ μῆνας ἐκείνου τοῦ χρόνου γὰ τρέχῃ ὁ λογαριασμός του ἕως οὗ γὰ τελειώσῃ ἐκεῖνος ὁ ἐνιαύσιος χρόνος καὶ ἀποθνήσκοντας ἂν ἀφήσῃ οἶον ἀπὸ τοῦς 8 χρόνους καὶ ἐπάνω γὰ μὴν ἔχομεν τὴν ἄδειαν γὰ δώσωμεν εἰς χεῖρας

του τὸ πατρικὸν τοῦ καπιτάλιον, ἀλλ' ἐπειδὴ θέλομεν ὅλοι μὲ ἀπόφασιν νὰ μείνωμεν ἐνοικίοντες εἰς αὐτὴν τὴν ἀδελφότητα διὰ πάντα (διορθώοντες μόνον τὰ μερίδια εἰς κάθε τρεῖς χρόνους κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ α' κεφαλαίου) ἔχομεν χρέος ἐπὶ δεσμιῶν καὶ βάρει τῆς ψυχῆς μας τὸ μὲν καπιτάλιον τοῦ ἀποθανόντος συντρόφου μας νὰ τὸ κρατῶμεν εἰς τὴν κοινὴν συντροφίαν μὲ τὸ ἴδιον διάφορον, ὅπου καὶ ἡμεῖς λαμβάνομεν διὰ τὸ καπιτάλιόν μας ἡ.μ. πρὸς 12 τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον, καὶ νὰ μὴ δίδωμεν τίποτε εἰς τὸ ὑσπίτιόν του εἰμὴ μόνον τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν των ἔξοδα, τὸν δὲ υἶόν ὁπότεν ἤθελεν εὐρεθῆ εἰς τὴν ἀνωτέραν ἡλικίαν, νὰ φροντίζομεν οἱ ἐπιστάται εἰς ὅσα ἀποβλέπουσιν καὶ εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν προστασίην του, νὰ τὸν στέλλωμεν εἰς τὴν Εὐρώπην γυμνάζοντες τον καὶ ἐκεῖ εἰς ὅσα ἀνήκουν διὰ τὴν σύστασίν του καὶ βλέποντες τον προκόπτοντα, μετὰ τοὺς 18 χρόνους νὰ τὸν διορίζομεν τὸ μερίδιον κατὰ τὴν ἀξίαν του ὅπου ἤθελεν εὐρεθῆ εὐλογον.

Πρὸς ταῦτοις εἴαν τις ἐξ ἡμῶν θέλῃ νὰ στείλῃ εἰς τὴν Εὐρώπην τὸν υἶόν ἢ τινα ἀνθρώπον του διὰ νὰ πράξῃ εἰς τὰ τῆς πραγματείας, ἕως νὰ πηγαίῃ ἐπάνω νὰ ἐξοδεύῃ ἀπὸ ἐδικά του· ἐκεῖ φθάνοντας νὰ τὸν δέχωνται οἱ ἐπιστάται διορίζοντες τον διὰ νὰ σπουδάζῃ τὴν διάλεκτον, λογαριασμοὺς καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγκαῖα εἰς ἕνα χρόνον· ὅσα ἔξοδα ἀκολουθήσουσιν εἰς ἐκείνον τὸν χρόνον διὰ τὴν φαγοῦραν, φορέματά του καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους νὰ τὰ πληρώσῃ ἐκεῖνος ὅπου θέλει τὸν στείλει, τελειωθέντος δὲ ἐκείνου τοῦ χρόνου νὰ τὸν πέρνουν εἰς τὴν δούλευσιν τῆς κοινῆς συντροφίας, γυμνάζοντες τον εἰς τὰ τῆς πραγματείας ἀναγκαῖα ἕνα χρόνον ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ κυρίου του χωρὶς νὰ τὸν πληρώσῃ ἢ συντροφία ἄλλο τίποτε, ὡς ἀρχαρίον, εἰ μὴ μόνον τὰ συνηθισμένα φορέματά του καὶ τὴν φαγοῦραν του, μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἑνὸς ἐκείνου χρόνου νὰ δουλεύσῃ εἰς τὴν συντροφίαν ἐπὶ εὐλόγῳ μισθῷ ἕναν χρόνον ὑπὸ τὴν ἴδιαν ἐγγύησιν καὶ μετὰ τὸν ἕνα χρόνον, ἂν φανῇ σώφρων, οἰκονόμος καὶ ἀξίος εἰς τὴν πραγματείαν νὰ τὸν διορίζουν εἰς μερίδιον ὅπου ἤθελεν εὐρεθῆ εὐλογον, εἰ δὲ νὰ τρέχῃ ἢ πάγα· καὶ ἂν τινὰς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀρχαρίους νέους, ἢ ἀπὸ τοὺς ἄλλους συντρόφους ὅπου εἶναι εἰς μερίδιον, ἀτακτῆσιν καὶ δὲν πολιτευθῆ σὺφρόνως, οἰκονομικῶς εἰς τὰ ἔξοδα καὶ προθύμως εἰς τὸ ἔργον ὅπου διορισθῆ, ἢ ἂν ἐφρεθῆ νὰ παίξῃ χαρτιά ἢ μπελιάρδος, ἢ ἄλλο φθοροποιὸν παιγνίδι, νὰ μὴ τολμήσῃ κανένας ἀπὸ τοὺς ἐν Βιέννῃ ἐπιστάτας μόνος νὰ τὸ φανερώσῃ ἐδῶ, ἀλλ' ἔχοντες φανερὰν ἀπόδειξιν τῆς ἀταξίας του νὰ

εἶναι ὑπόχρεοι ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ βάρει τῆς συνειδήσεώς των νὰ τὸν νουθετοῦν ὡς πατέρες διὰ νὰ διορθωθῆ, εἰ δὲ καὶ τοὺς παρακούσῃ τότε νὰ μᾶς φανερώσουσιν ἐκ συμφώνου οἱ ἐπιστάται χωρὶς τινὸς προσθήκης ἢ ἀπὸ κανένα πάθος κινούμενοι, ἀλλ' ἐν φόβῳ Θεοῦ τὴν ἀληθειαν καὶ κατ' ἐκείνην τὴν εἶδησιν νὰ ἀποβλέπεται ὡς κατὰ τὸν εἰς τὰ ζ' κεφάλαιον.

Διορίζει προσέτι ἡ αὐτὴ κοινὴ συντροφία ὅτι εἰς κάθε πραγματείαν καὶ εἰς κάθε μέρος ὅπου μέλλει νὰ πραγματοποιηθῆ νὰ τρέχῃ ἢ ἀνακτικῶς μάρκα καὶ εἰς κάθε ὑπογραφὴν ὅπου θέλει γίνεται εἰς τὰ ἔξω μέρη νὰ προστίθεται μετὰ τὸ ὄνομα καὶ τοῦτο· καὶ συντροφία Βενετίας.

Καὶ τελευταῖον πληρωθείσης τῆς αὐτῆς συμφωνημένης διορίσεως τῶν τριῶν χρόνων νὰ θεωρεῖται ὁ καθολικῶς καὶ τέλειος λογαριασμὸς τῆς αὐτῆς κοινῆς συντροφίας καὶ ἀδελφότητος καὶ ἐγγίζοντες πρῶτον τὰ καπιτάλια, ὅπου ἐβάλλθησαν εἰς τὴν κοινὴν συντροφίαν ὁμοῦ μὲ τὸ συμφωνημένον διάφορον πρὸς 12 τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον ὁμοίως καὶ τὰ ὅσα ξένα ἐδανείσθη ἢ συντροφία καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὰ ἔξω μέρη, ὁμοῦ μὲ τὸ διάφορόν των· ὁμοῦ καὶ τὰ ἔξοδα, ἐνοίκια μαγαζίου, κωνιαίου, φαγοῦρας καὶ λοιπὰ συνηθῆ, ὁμοίως καὶ μισθοὺς ἀνθηκόπων ὅπου ἤθελεν ἀκολουθήσῃ τόσον ἐδῶ, ὅσον καὶ εἰς Εὐρώπην καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη· ὕστερον ὅσον διάφορον ἐξαποστελεῖ ὁ πλουσιόδομος θεός, νὰ μοιράζεται κατὰ τὴν συμφωνηθείσαν καὶ ταῖς ἰδίαις ἡμῶν ὑπογραφαῖς βεβαιωθείσαν διάταξιν καὶ καταγραφὴν τῶν μεριδίων, πέρνοντας καθένας τὸ ἀποφασισθὲν μέρος του εἰς μετρητά, εἰς πρᾶγμα ἢ εἰς βερεσέδια ὅπου εὐρεθῶν κατ' ἀναλογίαν, εἰς τὸν ἴδιον τρόπον νὰ γίνεταί καὶ ἡ μοίρασις τῆς ζημίας, ἢν ὁ κύριος μὴ δώσει.

Ταῦτα πάντα οἰκειοφελῶς μετὰ πολλῆς σκέψεως ἀπεφασίσαιμεν καὶ ἰδίαις ὑπογραφαῖς ὑπεσχεθήμεν νὰ φυλάξωμεν παρακαλοῦντες τὸν παροχέα τῶν ἀγαθῶν θεὸν νὰ πέμψῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ ἐπιικήσῃ ἐν ἡμῖν, εἴαν δὲ τις ἐξ ἡμῶν ἤθελε διασείσῃ καὶ δισσορπίσῃ πρὸ καιροῦ ταύτην τὴν ἀδελφότητα καὶ κοινὴν συντροφίαν, νὰ σκηπίσῃ ὁ θεὸς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ὡς ἄχυρα ἀπὸ ἄλωνος θεινῆς καὶ νὰ ἔχη αἰώνιον τὸ ἀνάθημα, καὶ ἐρεῖ πᾶσι ἀδελφοῖς γένοιτο γένοιτο.

Ὅθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν τούτων ἐγένετο τὸ παρὸν συμφωνητικὸν διπλοῦν ἐπιβεβαιωμένον τῆδε ἐπιβεβαιώσῃ τοῦ πανερωτάτου ἡμῶν ἀγίου δεσπότη· καὶ ταῖς ἰδίαις ἡμῶν ὑπογραφαῖς καὶ σφραγίσιν, ἵνα ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύον ἐν παντὶ τόπῳ καὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης.

Πρὸς τοῖς ἀνωτέροις καὶ ὀπισθεῖν ἀρθροῖς προστίθεται καὶ ταῦτα ὅτι ὅλαι αἱ ὑποθέσεις καὶ ὁ λογαριασμός τῆς κοινῆς συντροφίας νὰ τρέχη εἰς τὰ ὀνόματα τοῦ Δροσινῶ X⁻⁻⁻ Ἰβου, Ἰωάννου Δημητρίου Σφόριτζη καὶ Ἀρσενῆ X⁻⁻⁻ Νίκου ὅθεν τόσον οἱ ἐν Βιέννῃ ἐπιστάται εἰς τὸ κουμέριον, εἰς τὰ γράμματα, εἰς τοὺς λογαριασμοὺς καὶ ταῖς ὁμολογίαις, ὅσον καὶ οἱ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη εὑρισκόμενοι σύντροφοι ἡμῶν ἄλλην ὑπογραφήν νὰ μὴ μεταχειρίζονται διὰ λογαριασμὸν τῆς κοινῆς συντροφίας εἰμὴ τὰ πρῶτα ὀνόματα τῶν ἀνωτέροι, ἤγουν Δροσινός, Ἰωάννης, Ἀρσενῆς καὶ κοινὴ συντροφία Θεσσαλίας οὕτω νὰ ἐννοῆται καὶ νὰ τρέχη ἡ εὐθύνη τῆς κοινῆς συντροφίας εἰς τὰ ἔξω μέρη.

Προσέτι ἡ παροῦσα ἀνακαινιστικὴ κοινὴ ἡμῶν συντροφία ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἐδῶ μὲν ἀπὸ τοῦ 1780 Ἰανουαρίου α', εἰς Βιένναν δὲ καὶ λοιπὰ μέρη ἀπὸ τοῦ 1780 Μαΐου α', διὰ τρεῖς χρόνους ὡς τὰ λοιπὰ ἀρθρα τοῦ παρόντος διαλαμβάνουν, καὶ ἡ μῆνας πρὸ τὴν πλήρωσιν τῶν τριῶν χρόνων νὰ δίδεται ἡ εἰδησις εἰς ὅλα τὰ μέρη διὰ τὴν ἀνακαινισμὸν πάλιν τῆς κοινῆς συντροφίας αὐτῆς καὶ διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν μεριδίων κατὰ τὴν διαταγὴν τῶν α' καὶ γ' ἀρθρων¹.

1 [[Ἐνεκα ἀβλεψίας μου κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν παρελείφθη ἡ ἀρίθμησις τῶν εἰκοσι παραγράφων ἢ ἀρθρων τοῦ Καταστατικοῦ, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ σημειωθῆ ἕν ἀρχῇ ἐκάστης παραγράφου δι' ἑλληνικῶν ἀριθμητικῶν ψηφίων ἀπὸ τοῦ α' μέχρι τοῦ κ'. Γ. Χ.]]

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΟΛΥΒΑ¹

130.

Χαρτ. 0,162×0,117. *Αἰῶνος* XIX (φ. 95).

1. (φ. 1^α) «Ψάλτηξ ὁφείλωσ διὰ ταῖς καλοῦσ' ὀπιθὸν ποιητῶν μαθητῶν μουσικῶν τέχνην ἢ καὶ μαθητέ. Περιέχον πρῶτον τὴν οὐκ οὐκ οὐκ ψαλτικὴν εἰς τὸ πολὺμζον ἀκουη. ENETHEΣHN. 1818. Con licenza de Superiori .

Προηγεῖται εἰσηγήσις περὶ τῶν σημαδιῶν τῆς μουσικῆς τέχνης .

2. (φ. 22^α) . «Ἀναστασιατικὸν σύντομον κατὰ τὸ ἕρος τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας συντιθέν παρὰ τοῦ μουσικολογιστοῦ : τοῦ Πέτρου Χαμπαδάρου Πελοποννησίου διὰ προσταγῆς τοῦ πνευματικοῦ μητροπολίτου ἁγίου Προΰσης Κυρίου ζῆς Μελετίου ἐπομολεία τῶν Χριστιανῶν διὰ ψυχικὸν τὸν μνημόσινον» .

3. (φ. 59^α) . Περὶ Μοσέως καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Παλαιῆς Διαθήκης ἰταλιστὶ μετ' ἀναμίστου ἑλληνικῶν χωρίων .

Διηρημένα κατὰ κεφάλαια. ὄν τελευταῖον (κολ.) τὸ XXV. Ἀνάλογος ὅλη καὶ ἐν φ. 20B — 21B.

Στάχσις βυρσίνη.

131.

Χαρτ. 0,15×0,107. *Αἰῶνος* XVI (φ. 138 .

Μηρολόγιον. ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου καὶ Πεντηκοστήριον (κολοβίον).

Μετὰ τινων ἐρυθρῶν καὶ μελανῶν ἐπιτίτλων.

Κῶδιξ ἀστάχτος.

1 Συνέχεια ἐκ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος τ. ΙΔ' σ. 107.

132.

Χαρτ. 0,14X0,9. Αἰῶνος XV (φ. 519).

Ἀνθολόγιον ἀπολοισιῶν (κολοβόν).

Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ μεσονυκτικοῦ.

Προτάσσεται πίναξ, οἷ τὸ πρῶτον φύλλον ἐσχισμένον κατὰ τὸ δεξιὸν ἡμισυ.

Τὰ φ. 8β—11β, 51, 188β—189β, 198β, 207, 460α—461α ἄγραφα.

Κοσμεῖται ὑπὸ μικρῶν κομψῶν ἐπιτίτλων.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιβεβλημένων διὰ βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων ἰδιορρυθμῶν, ἐκπεσσούσης κατὰ τὴν ῥάχιν.

133.

Χαρτ. 0,24X0,27. Αἰῶνος XVII (φ. 275).

1 (φ. 8α). «Ἐπὶ τῶν ὑπομνηματικῶν παρεκβολῶν τοῦ σοφολογιωτάτου ἐν Ἱεροδιακόνοις κυροῦ **Νεοφύτου** [Καυσοκαλυδίτου] τῶν εἰς τὸ τέταρτον τῆς Γραμματικῆς **Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ** Κριτικαὶ ἐπιστάσεις».

Ἐν τέλει ἀπὸ φ. 187β «Ἐκ τῶν ὄντολογικῶν τῆς Μεταφυσικῆς θεωρημάτων, περὶ τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου» γέγραπται διὰ διαφορῶν χειρῶν.

2 (φ. 209α). **Θουκυδίδου Ὀλόρου** ξυγγραφῆς τὸ πρῶτον.

Μένει ἀτελὲς ἐν ταῖς λέξεσι καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ ἐγένετο· οἱ γὰρ [λακεδαιμόνιοι]. Μετὰ σχολίων πέριξ ἐν τῇ ᾄδι, πυκνοτέρων μὲν τὸ πρῶτον, εἴτα δὲ ἀραιωτέρων καὶ τέλος ἐκλειπόντων.

Γέγραπται ἄλλη χειρὶ.

3 (φ. 241α). «**Γουλίου Πολυδεύκου** Ὀνομαστικόν».

Μόνον τὸ α' βιβλίον, μένον ἀτελὲς ἐν τοῖς «Περὶ ἀλιέων καὶ ἀλιευτικῶν ἐργαλείων» ἐν ταῖς λέξεσι πόρκοι κύρτοι γρίφοι πάναγρον λίνας.

Γέγραπται ἄλλη χειρὶ.

4 (φ. 258α). «Πολεμικῶν λέξεων σωμαιώσεις καὶ περιγραφῶν ταύτων».

α') «Περιγραφῆ» Ἀρχ. Ἔστω στρατόπεδον ἐκ πεζῶν καὶ ἱππέων καὶ ναυμηχῶν συνειλεγμένον ἀνδρῶν.—β') «Ἐτέρα Σιφιλίνου» Ἀρχ. Πρῶτον μὲν σαλπικτικῆς εἰς ἑκατέρωθεν ἵππεσήμεινε. γ') «Ἐτέρα τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. Πρῶτον μὲν

οἱ σαλπικταὶ πάντες ἅμα τὸ πολεμικὸν ἀπὸ συνθήματος ἐβόησαν.—δ') «Ἐκ τοῦ Ἡλιοδώρου». Ἀρχ. ὁ γὰρ πόλεμος ἤδη οὐνεξάγειη.—ε') «Ἐτέρα τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. Ὁ μὲν ἐδίδου τῆς ἐξόδου τὸ σύνθημα. ζ') «Ἐτέρα Ἡλιοδώρου». Ἀρχ. Πόλεις ἐν ἠπειρῶ πλησίον ἀλλήλων κείμεναι εἰς ἔχθραν ἦγον. Ἔπονται καὶ ἄλλαι ἀποσπάσματα Ἀωνόμων, Σιφιλίνου, Ἡρωδιανοῦ.

Γέγραπται χειρὶ ἀρχαιότερῃ τῶν ἄλλων τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος.

5 (φ. 259α). Περὶ ἀλλομένων μερῶν τοῦ σώματος.

Ἀρχ. (ἀκέφ.) Βουβῶν δεξιῶς ἀλλόμενος, βίας καὶ ταραχῆς δηλοῖ.

6 (φ. 260β). «Περὶ ἐλαιῶν τοῦ σώματος».

Ἀρχ. Ἐάν ἐστιν εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ἀνδρός, πολλῶν ἀγαθῶν ἴσται κύριος.

7 (φ. 261α). **Πέτρου λέ Κλέρκ** ὑποδιακόνου τῆς ἐκκλησίας Ῥωμῆν ἐπιστολαί.

α' Ἐδγενίῳ Βουλγάρει «διδασκάλῳ τοῦ ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἀθωνος σχολείου καὶ τοῦ θείου λόγου ἱεροκῆρυκι» ἐξ Ἀμστελοδάμου κα' Ἀπριλίου αψξ'.—κ'. «Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ κυρίῳ κυρίῳ Δημητρίῳ τῷ Νοβογροδινησίῳ ἀρχιεπισκόπῳ». 1759.—γ' «Πρὸς τοὺς ἐκλαμπροτάτους καὶ αἰδεσιμωτάτους Πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων κτλ.—δ' «Ὁμολογία τῆς πίστεως Πέτρου λέ Κλέρκ» Ἐν Ἀμστελοδάμῳ 1759.

Τὰ φ. 1-7, 31β, 87, 207β, 208, 258, 261, 274β-275 καὶ τὰ μετ' αὐτὰ μὴ ἠριθμημένα ἔμειναν ἄγραφα. Ἐν φ. 1α κρυπτογράφῃ ἀπιέρωσις «τῷ ἀρίστῳ διδασκάλῳ κυρίῳ Χρυσάνθῳ τῷ κατὰ Πνεῦμά μοι πατρί». Ἐν φ. 31β (λελάθεται ὅθεν δρα ἀντικρῶ). Ἐν φ. 258β γνωμικόν.

Στάχσις βυρσίνη μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων. Σώζονται οἱ δύο θηλυκωτῆρες.

134.

Χαρτ. 0,213X0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 341).

1. (φ. 3^α). **Ἀγαπητοῦ Διακόνου** Ἐκθέσεις κερφαίων.2. (φ. 29^α). **Γρηγορίου Νύσσης** «Εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας».3. (φ. 45^α). **Ἰωάννου Χρυσοστόμου** Λόγοι.

α' (φ. 15α), «Περὶ προσευχῆς». β' (φ. 54α), «Εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Παῦλον».—γ' (φ. 66α), «Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους πάντας τοὺς ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ μαρτυρήσαντας».—Ἐν τέλει (φ. 80β). Τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξα ἡ μὴν. Παναγος ἐγραψε ταῦτα. δ' (φ. 81α), «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν παραβολὴν περὶ τοῦ ἀσώτου».

4. (φ. 93α). Λόγος ἀκέφαλος.

*Αρχ. ποιήσαν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου, μήτε τῆς αὐλῆς σου ἀποπέμψης με, δέσποτα.

5. (φ. 110^α). «**Λουκιανοῦ Σχυμοσατέως** περὶ τοῦ ἐνυπνίου ἢτοι βίος Λουκιανοῦ».

6. (φ. 118^α). «**Βασιλείου Σελευκείας** Ἐἰς τὸ ἐν ἀρχῇ ἐπαύσαν ὁ θεὸς τὸν αἰθρῶν καὶ τὴν γῆν».

7. (φ. 126^α). Ἐκ τῶν **Λουκιανοῦ** Νεζρικῶν διαλόγων.

α' (φ. 126^α). «Ξηνοφάντου καὶ Καλλιδημίδου» — β' (φ. 127^α). Κνήμωνος καὶ Δαμωνίππου — γ' (φ. 127^β). «Χάρωνος καὶ Ἑρμοῦ» — δ' (φ. 134^β). «Ἑρμοῦ καὶ Χάρωνος» — ε' (φ. 135^β). «Πλούτωνος καὶ Ἑρμοῦ» — στ' (φ. 136^β). «Γερσίωνος καὶ Πλούτωνος» — ζ' (φ. 139^α). «Διυογένους καὶ Πολυδεύκου» — η' (φ. 141^β). «Πλούτων ἢ κατὰ Μανίππου» Μένει ἀτελής.

8 (φ. 143^α). «Ἐκ τῶν τοῦ σοφιστῆτος **Συνεσίου**» ἐπιστολῶν.

Προτάσσεται βραχὺ προοίμιον. Πολλαχοῦ παρασελίδια σχόλια.

9 (φ. 317^α). **Βασιλείου τοῦ Μεγάλου** «Ὁμιλία ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ θεός».

Μένει κολοβή.

*Ἄπαντα μετὰ διαστίχου ἐρμηνείας.

*Ὁ χάρτης διαφόρων σχημάτων. ἢ δὲ γραφὴ οὐχὶ πάντοτε ἡ αὐτή.

Τὰ φ. 1, 2, 28, 53β, 65, 81-83, 92, 108, 109 καὶ 125 ἄγραφα.

Στάχσις νεωτάτη.

133.

Χαρτ. 0,22 × 0,175. **Αἰῶνος** XVIII (φ. 151).

Κεκοιμήτρια, ἀναστασιματάρια καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ μέλη παρισσευσμένα.

Προτάσσονται τὰ σημάδια τῆς ψαλτικῆς τέχνης.

Μνημονεύονται μελωδοὶ **Κορώνης**, **Ἰωάσαφ**, **Μπαλάσιος ἱερεὺς**, **Ἀντώνιος ἱερεὺς**, **Δαμιανός**, **Ἐμμανουὴλ Χρυσάφης**, **Χρυσάφης ὁ νέος**, **ὁ Βιζύης**, **Γερμανός Νέων Πατρῶν**, **Μανουὴλ Γούτης**, **κὺρ Δαμασκηνός**, **Πέτρος Γλυκῆς**, **Ἀθανάσιος Σιναΐτης**, **Πέτρος Βυζάντιος**.

*Ἐν φ. 130^β. *Ἡ παροῦσα ψαλτικὴ ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀνανίου ἱερομονάχου Σιναΐτου ὄντος μου εἰς Κίπρον, ἐκ πόλεως Ἰκονίου.*

*Ἐν φ. 151^α. Χεῖρὶ νεωτάτῃ «Ψελλοῦ Μιχαήλ» ἐκ τῆς Χρονογραφίας παρὰ Σάθῃ Τόμ. Ε' Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης χωρία περὶ μελῶν.

Στάχσις διὰ ναστοῦ χάρτου, περιβεβλημένου ἔσωθεν μὲν διὰ φύλλων ἐντύπων, ἔξωθεν δὲ διὰ περγαμνῆς αἰῶνος δεκάτου ἐκ Σειρῶς εἰς τὴν παλαιὰν διαθήκην μετὰ ἐρμηνειῶν **Κυρίλλου**, **Εὐσεβίου**, **Ἰππολύτου**.

136.

Χαρτ. 0,203 × 0,148. **Αἰῶνος** XVIII (φ. 190).

Ματθαίου Βλαστάρεως Νηυσκάνων.

*Ἐν φ. 2^α ὁλοσέλιδος εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐσχεδιασμένη διὰ μολυβδίδος, ἐφ' ἧς παχέεται γραφαὶ μέλανος. Τὰ φ. 1, 2^α, 189 καὶ 190 ἀρχῆθεν ἄγραφα. *Ἐν φ. 189^β παρενεγράφησαν τὰδε α') *Ἰωάσαφ ἱερομονάχου καὶ προσεστότος τοῦ χωρίου Πασουκιοῦ τοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Νέων Πατρῶν.* β') *Ἡμῆτριος Ἰωάννου τοῦ ἐκ τῆς Καισαρίας τῶν Καπαδόκων.* *Ἐν φ. 90^α ὁ ἐξῆς κατάλογος γυναικείων ὀνομασιῶν *Ἐλατι, Αναστασία, Σουλτανα, Αφεντρια, Ὀμακρία (ι), Μαρία, Πετικάνα, Σουλη, Στρατιγοῦ, Ξαθι, Σαλτάναργρα, Κασοῦ, Μάλια, Παπαδοπούλα, Ελατι τοῦ Νοβανί, Φωτινῆ, τοῦ Διονοῦ Γιωνάς, Ποτιλκῆα (ι), Ζοή, Φοτηνῆ, Αγγέτι, Ἐλατι, Λεμονια, Κοκόνα.* *Ἐν φ. 1^α χεῖρὶ νεωτέρῃ **Σπύρος Παπασυροπούλος** καὶ **Σ. Π. Π.**, ἐν φ. 188^β χεῖρὶ νεωτατέρῃ **Σωτήριος Σ. Παπασυροπούλος**, ἐν δὲ φ. 2^α *Ἡ Παλιτιμῆ Σωτη Παπασυροπούλου Ἐκτεσκενέσι τὸ βιβλίον τοῦτο.*

Στάχσις νεωτάτη.

137.

Χαρτ. 0,235 × 0,155. **Αἰῶνος** XIX (φ. 143).

«Ἐξῆς μολύβδου τὸ καλομορφικὸν ἐν τῷ ἐμπροσθέντι πάντες οἱ καλομορφικοὶ εἰρημοί».

Μελωδοὶ μνημονεύονται ἰδὲ **Ἀρσένιος ὁ μικρός**, **Γερμανός ἀρχιερεὺς Νέων Πατρῶν**, **Βαλάσιος ἱερεὺς ὁ νομοφύλαξ**, **Ἀημῆτριος Δομέστικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας**, **Πέτρος Βυζάντιος ὁ Μπερέκετης**, **Γεώργιος ὁ Κρής**, **Ἰάκωβος πρωτοψάλτης**, **Δαμιανός ἱερομόναχος**, **Ἰωάννης πρωτοψάλτης τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας**, **Πέτρος λαμπαδάριος ὁ Πελοποννήσιος**, **Δαμιανός ἱερομόναχος ὁ Βατοπεδινός**, **Μελέτιος Σιναΐτης ὁ Κρής**, **Μελέτιος Σιναΐτης ὁ παλαιός**, **Παναγιώτης πρωτοψάλτης τοῦ Χαράτζογλιου**, **Δανιὴλ πρωτοψάλτης**, **Ἀθανάσιος πατριάρχης Ἱεροσολύμων**, **Γρηγόριος λαμπαδάριος διδάσκαλος τῆς κοινῆς μουσικῆς σχολῆς.**

Τὰ φ. 1—6, 112 καὶ 113 ἄγραφα.

Στάχσις διὰ βύρσης μεθ' ἀτλῶν ἐπιτυπωμάτων.

138.

Χαρτ. 0,23 × 0,165. **Αἰῶνος** XIX (φ. 73).

1 (φ. 1^α). «Μαθήματα τῆς Γενεαῆς Ἱστορίας ἐκατὸν ἐξήντα διὰ τοῦς μαθητὰς τοῦ δευτεροῦτος Σχολαίου τῆς Λευκάδος συντεθέντα ὑπὸ

τοῦ Δ. καὶ Ἄσος Ἀθανασίου Παλίδου κατὰ Χρονολογίαν 1829
Ε. Ν. Ἰανουαρίου 27 ἁγία Μαύρα».

Μένουσι κολοβά.

2 (φ. 17^α). «Μαθήματα Γεωγραφικά διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ δευτε-
ρευόντος Σχολείου τῆς Λευκάδος συνεθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδιδασκάλου
αὐτοῦ τοῦ Σχολείου Ἄσος Ἀθανασίου Παλίδου. 1829 Φεβρουα-
ρίου 22 ἁγία Μαύρα».

Μένουσι ἀτελῆ ἐν φ. 66^α, ὅπου ὑπάρχει μόνον ἡ ἐπιγραφή «Μάθημα
δέκατον ἕκτον».

3 (φ. 69^α). «Ἀντιφώνησις. Πρὸς τὸν παράλογον ζῆλον τῶν ἀπὸ
τῆς Εὐρώπης ἐρχομένων φιλοσόφων. δεικνύσας ὅτι μάταιος καὶ ἀνόητος
εἶναι ὁ ταλαινωμὸς, ὅπου γάνουσι τοῦ γένους μας, καὶ διδάσκουσα ποία
εἶναι ἡ ὄντως, καὶ ἀληθινή φιλοσοφία· τούτοις προσετέθη, καὶ παραί-
νεσις οὐφειλιμιοτάτη πρὸς τοὺς ἀδελφούς πέμποντας τοὺς υἱούς των εἰς τὴν
Εὐρώπην, χάριν πραγματείας, ἀμφότερα σχεδιασθέντα καὶ συνεθέντα
παρὰ Νεοκλετῆ Νεοκλεταρέως τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει Ἰου-
χάζοντος. Νῦν δὲ πρώτον τύπος ἐκδοθέντα δαπάνη τῶν ἐπιτιμμάτων
πραγματευτῶν κρυῶν Ἰωάννου Καραζάλλου, καὶ Δημητρίου Κοντογόνη
τῶν Πελοποννησίων. Ἐν Ἱερουσάλαιμ, 1802 παρὰ Μπραντῆ καὶ Μπέσεξ».

Ἐξεγράφη μόνον κεφάλαιον «Περὶ τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας».

Τὰ φ. 1β, 17β, 66^α—68, 69β, 71β—73 καὶ τινὰ κατόπιν μὴ ἀριθμη-
θέντα εἶνε ἄγραφα.

Στάχωσις νεωτάτη.

139.

Χαρτ. 0,29×0,20. Αἰῶνος XV (φ. 263).

1 (φ. 1α). Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Μεταξὺ τῶν φ. 155 καὶ 156 λείπει φύλλον.

2 (φ. 156^α). «Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἁγίῳ τοῦ Πραξαποστόλου ἀρχομένου
ἀπὸ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης καὶ λαμπρῆς Κυριακῆ τοῦ Πάσχα».

Κολοβός.

Ὁ κώδιξ γέγραπται κατὰ δύο σελίδας, εἶνε δὲ βεβλαμμένος ὑπὸ νοτίδος
ἐν τῷ ἄνω μέρει.

Ἐν φ. 1β καὶ 2α μεταξὺ δοκιμίων κονδυλίων πολὺ μεταγενεστέρων
ἔστι τὸ ἐπιγράμμιον μου τὸ εἶπε ὁ κουμπάρης μου ὁ γερόμοναχός ο νηλος

ο Κρητικῶς δια υψηλῆς σωτηρίας καὶ ἀχο φλεβάρηου—1 ηρθέ ο κουμπάρης μου
ὦ γερομο ο Νήλος ἀπὸ τους Κορφοὺς κε ἤρθε ης τω σπητη μου καὶ μοι εχάρησαι
εἰσι τὸ εὐβαγγελιὸν δια υψηλῆς σωτηρίας κε ηνε ἀποστολοβαγγελα ελουνου
τοῦ χρονου:—

Τὰ φ. 1α καὶ 2β ἄγραφα.

Στάχωσις διὰ ναστοῦ χάρτου, περιβεβλημένου διὰ βύρσης μεθ' ἁπλῶν
ἐπιτυπωμάτων.

140.

Χαρτ. 0,22×0,15. Αἰῶνος XIX (φ. 32).

«Ἱστορία τῆς Ἠπείρου ὑπὸ Νικολάου Πολυαίνου».

Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην προστίθενται παραπλευρῶς ἄλλη χειρὶ αἱ λέ-
ξεις 1860 διδάσκαλος.

Στάχωσις νεωτάτη.

141.

Χαρτ. 0,20×0,125. Αἰῶνος XV (φ. 176).

1 (φ. 4^α). «Ἱστορία ἐκ τοῦ Παλαιοῦ, παρεκβληθεῖσα ἐκ τῆς μου-
σαικῆς βίβλου καὶ τῶν ἑτέρων».

Προηγούνται ἐν φ. 3^α «Κεφάλαια τῶν Ἱστοριῶν».

2 (φ. 91^α). «Ἐρημνία τῆς ἁγίας πρὸςφορῆς οφείλει προσκόπτεσθαι
διδασχῆ τῶν ἁγίων πατέρων».

Ἔπονται ἄλλα τινὰ κεφάλαια. Ἐν τῇ κάτω ὄφ τοῦ φ. 96^α

σ ε ξ λ χ σ ω θ φ η ν π θ ι ψ ε ο λ ω θ ξ σ ν;

ὦ Χε μου δὸς ἀρχὴν καὶ τέλος ἀμήν.

3 (φ. 97^α). Εὐαγγέλιον ἀπόκρυφον.

Ἀρχ. (ἀκέφ)... πόλεως καθημένῳ ἐπὶ ὄνου καὶ εἶδεν τοὺς Ἑβραίους
Μεταξὺ φ. 103^β (τέλ. νικτόμενος οὖν τὰς χεῖρας μετὰ τοῦ ὕδατος) καὶ τοῦ φ.
104 (ἀρχ. τὸν μασθῶν μου· δότε μοι ἄνδρες τόπον ὅπως θεωρήσω καὶ κλαύσω
τὸν υἱόν μου) ἐξέπεσον φύλλα: Τέλ. οὗς εἶχεν ὁ διάβολος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ
ἤγειρε δὲ κακῶς.

4 (φ. 111β). «Λόγος πάνυ ἁγίως καὶ τιμιώτατος καὶ ψυχοφελῆς
περὶ τὴν φρικτὴν καὶ ἁγίαν ἀνάστασιν τοῦ φιλοσπλάγγου καὶ ἀγαθοῦ
σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τῶν ἀναστάντων νεκρῶν
ἐξ ἄδου».

Ἄρχ. Τῇ Κυριακῇ οὖν διαφωσκούσης συμβουλὴν ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀπέστειλαν ἐκβαλεῖν τὸν Ἰωσήφ ἐκ τῆς φυλακῆς ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτὸν καὶ ἐξενέζοντο ἐπὶ τοῦτο. Ἐν φ. 115α ἐπιγραφὴ κεφαλαίου «Δικολογία τοῦ Ἄδου μετὰ τοῦ διαβόλου». Ἄρχ. Καὶ λέγει τῷ Ἄδῃ παμφάγε καὶ ἀκόρεστε, ἀκουσὸν μου τοῖς λόγοις. Ἐν φ. 117β «Υπὸ Θεοῦ πρόσταξιν παράδιδωται ὁ διάβολος εἰς Ἄδην». Ἄρχ. Καὶ ὁ Ἄδης παραλαβὸν τὸν Σατάν ἔλεγεν αὐτῷ Τέλ. (κόλ.) εὐχαριστῶ τῇ μεγαλοσύνῃ σου, Κύριε, ἔλεγεν, ὅτι ἀνήγαγές με ἐξ Ἄδου κατωτάτου οὕτω δὲ...

5 (φ. 117α). «Νουθεσίαι εἰς ἱερεῖς».

Ἄρχ. Πρόσεχε σεαυτὸν, ὦ ἱερέων ἄριστε. Τέλ. (κόλ.). στερέωσον ὁ θεὸς τοὺς βουλεῖς ἡμῶν καὶ, Κύριε εἰς πολλὰ ἔτη φύλαττε]....

6 (φ. 125α). «Ἐπιγὰρ εἰς τὸ ἀπελθεῖν ἐνυπνιασῶσαι τοῦ ἐν αγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

7 (φ. 126β). «Ἐπιγὰρ ἑτέρα εἰς ἐξομολόγησιν ἐνυπνιασμοῦ».

8 (φ. 127β). «Ἐπιγὰρ λεγομένη τῇ ὡρα τῆς μεταλήψεως τοῦ ἐν αγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

9 (φ. 129α). «Ἐπιγὰρ μετὰ τὴν μεταλήψιν τῶν αγίων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων».

10 (φ. 129β). «Λιτήριος πάλιν θαυμαστή».

Ἄρχ. Πραβύτερός τις ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκῶν.

11 φ. 133α. Ἰωάννου τοῦ Κάλεκα Βίος Ἰωάννου τοῦ Κιουβίτου.

Ἄρχ. Βίον καλὸν καὶ ἐνάροτον καὶ ἀμόλυντον ἀνδρὸς δικαίου καὶ τελείου βούλομαι δηγήσασθαι.

12 (φ. 140β). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ αγίου Ἀλεξίου».

Ἄρχ. Ἐν τοῖς καιροῖς Ὀνορίου καὶ Ἀρκαδίου.

13 (φ. 146β). «Βίος καὶ πολιτεία Ξενοφώντος συγκλητικοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Μαρίας καὶ τέκνων αὐτοῦ Ἀρκαδίου καὶ Ἰωάννου».

Ἄρχ. Δηγήσατό τις γέρον μέγας λέγων, ὅτι Ξενοφώντος Τέλ. (κόλ.) καὶ ζήσας ἐκεῖθεν τὸν ἐπίληπον χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἡ...

14 (φ. 156α). «Τοῦ αγίου Μικχαρίου τοῦ ἐρημίτου Λόγος περὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων».

Ἄρχ. Τοῦ αγίου Μακαρίου ὁ μαθητὴς δηγήσατο, ὅτι ποτὲ διοδευόντων ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

15 (φ. 161α). «Τοῦ αὐτοῦ ἀγιωτάτου Μικχαρίου Λόγος ἑταίρας».

Ἄρχ. Δηγήσατο ὁ ἅγιος Μακάριος ὅτι ἐλθόντος μου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

16 (φ. 164α). «Τοῦ αὐτοῦ Λόγος».

Ἄρχ. Ἐλεγε δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς ἅγιος ὅτι ἐν μὲν τῶν ἡμερῶν ἐθεασάμην αἰθρωποῦ Τέλ. (κόλ.) οἱ δὲ κατερχόμενοι ἄγγελοι ἐπὶ ἐτέρων ψυχῶν συναπαντιῶντες...

Ὁ κώδιξ συναπαρτίζεται ἐκ πέντε μερῶν ἰδίας προελεύσεως καὶ γραφῆς α') φ. 1—96 [ἀρ. 1—2]. β') φ. 97—116 [ἀρ. 3—4]. γ') φ. 117—132 [ἀρ. 5—10]. δ') φ. 132—155 [ἀρ. 11—13]. καὶ ε') φ. 156—168 [ἀρ. 14—16].

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ συγκεκολλημένῳ τῇ ἐμπροσθίῃ πικίδι μεταξὺ δοκιμίων κονδυλίου αἱ χρονολογίαι 1690 10 Ἰουνίου καὶ 1705. Ἐν φ. 1^α ὁμοίως μεταξὺ δοκιμίων κονδυλίου. *A li Padri Cyrillo et Trofimo de monte Santo καὶ Νεκτάριος Ἀνδριόλας καὶ Κυρίλλος ἱερέως καὶ ἱερομόναχος καὶ Ἐγὼ Γιάκοβος Ζωεὶ τῆς καὶ Ἰάκοβος γράφη τὰ ἄνω. Ὁμοίως ἐν φ. 1^β Νικητας Χσ τρινος γραφῶ. Ἐν φ. 2^α 1625. (γρ. 1625) Ἰουληνός Ἐπιγρα τα κατεργα της Μάλτας καὶ ητα εξη γαληοτες του Τουναϊζη καὶ κατεργα ητα πεται καὶ επηρα η γαληοτες τα κατεργα διο της Μάλτας... εφυγα τα τρια η καπεταρη ἐδικητη Μάλτα καὶ ταλα διο ἐδικηκα εις την Σαραουζα.—1627 Ἰουνηον 21 εφερα τα μετα τα γητα κατεργα του. Κατωτέρω πᾶνωσιότατὲ καὶ ἀγης καθήγουμενε τῆς πάτριάρχικῆς βασιλικῆς μόνις τὸν Στροφάδων Ἀβερκνος Κνούρκας—Γεθρογῆς Ἡεθόδηκον Κορνιάχτος ἐγραμα.*

Ἐν φ. 2^β 1624. † Ὀσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικῆς πατῆσι κῦρ Θεοφίλακτε καὶ ἡμέτερε ἐν Χριστῷ ἀδελφε, τὴν ὀφιλομένην καὶ ἐδαφειαίαν μετάνοιαν ἀπονέμω, τὴν μεγίστη σου ἀγιοσύνην, δόμενος τοῦ παναγάθου καὶ ἐλεημονος θεοῦ τοῦ ἐν Κιρίλλος ἱερομόναχος ἐκ τῆς τοῦ Αγίου δρους. Κατωτέρω Παγαμοιτις Στηληανοῦ, Μαγδαληνη, Δημητρίου, Χριστήνα, Ἐν τῇ κάτω ὡα τοῦ φ. 3^α Ἐγὼ Εὐθεῖμιος Αἰβας μαρτυρῶ. Ἐν τῇ κάτω ὡα τοῦ φ. 19β Εὐθιμιος ἱερομόναχος Μαρκουτζας επανα το παρόν. Ἐν τῇ κάτω ὡα τοῦ φ. 76α Ἐγὼ Ἄντωνοις Κνούρκας ἀπω το Καίριον. Ἐν τῇ κάτω ὡα τοῦ φ. 163β. 1743. Ὀχτοβρίου 15 ἦρθα εἰς τὴν μονὴν τὸν Στροφάδων καὶ ἐκύνο βῆσα ο γράμας Ἰωακῆμ ἱερομόναχος ὁ Αἰβας καὶ ἀμαρτολότερος πάντων. Ἐν τῇ κάτω ὡα τοῦ φ. 168β τῶν Στροφάδων ἐστί.

Ἐν φ. 169α μεταξὺ δοκιμίων κονδυλίου Ἀβαῖρκνος ἱερομόναχος Κνούρκας Ἡγούμενος Στροφάδων. Ἐν φ. 169β μεταξὺ δοκιμίων κονδυλίου Ἰάκωβος ἱερομόναχος ὁ Μπαριζὸς καὶ † 1704 Σεπτεμβρίου 26 τοῦ αγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀφιερῶθη ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἐγίνης ὁ Σιγοῦρος καὶ ἐτελειῶθη ἐτοῦς 1713. Ἀυγούστου 14. εἶχον η τύχη του ναοῦ: εἰς δε τα ἐπίλιπα ὁ αγίος ἀς προμηθεύση εἰς δόξαν του καὶ εἰς σπηρία τοῦ κάθε Χριστιανοῦ ὅπου σπητρέχει εἰς τὸν ναὸν του νὰ προσεύχεται:—Καὶ † 1714 Ἀυγούστου 17 ἐβάλαμε το τέμπλο με διο κολόνες καὶ ἀρχι να φτιαστον καὶ οἱ αγλαις οἰκόνες εἰς δόξαν θεοῦ. Καὶ 1708 Ἰουνηον 20 ἀρχι ἐτὰ θεμέλια ετῆς ἐκκλίσιας.

Ἐν φ. 170α μεταξὺ δοκιμίων κονδυλίου Κυρηλλος ἱερομόναχος. καὶ ἱερωμόναχος Ναδριώλας μάρτηρῶ τὰ ἀνοθε καὶ Ἀντόνακας ἱερομόναχος καὶ 1704

Σεπτεμβρίου 26 ἀνήμερα του Ἰωάννου του Θεολόγου αφιερώθη ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ ἱεραρχήσκοπος Ἐγίνης ὁ Σιγούρω.

Καὶ κατωτέρω ἀρχὴ εἰς τοὺς μαστόρου ἀνήμερα τὴν καθαρὴν Δευτέρω καὶ τελεῖσθαι καθὸς διὰ ἐδο. Καὶ ἡ 1713 Ἀυγούστου 14 τελεῖσθαι ἡ θηὸς γὰρ του ἁγίου Διονυσίου ἵγουν ἡ τοῖχι του γασυ ἀκόμα τα ἐπλίπα καὶ ὁ ἅγιος βοηθός. Καὶ Ἄνθιμος ἱερομόναχος Καὶ Νεκτάριος ἱερομόναχος.

Ἐν φ. 170β μεταξὺ δοκιμίων κονδυλλίου τῷ ἔγραψα ἐγὼ ὁ δοῦλος Ἰακώβος ἱερομόναχος το ἐπίκλη Μπαριζός εἰς τοῦς 1717 Ἀυγούστου — ἡ ἵγουν ἡγοσμενος ὁ πανοσιότατος καὶ καταπολλᾶ αγιότατος Γεράσιμος ὁ Κάπαρχος ὁ θεός γαν του δοση πολλὴν ζωὴν καὶ καλῶ ταίλος. Καὶ 17014 Μαῖου πρότι ελαβαμε τὸ ριβέλο ἡμῖς εἰ κατοθὲν εἰκονόμη τῆς Κυρίας τον Στροφάδου ἀπο την ἀρχοντισσα Τεσόμα (:) κενά ριάλια ταισέρα καὶ ἡμαστε πλερομεν: εὐς χιλίους ἑκοσίου: δεκάτεσερων: Ἀπριλιον προτοι ἔρχομένον καὶ θέλομε βεβαλιόσοι. Ἐπὶ τοῦ ξύλου τῆς ὀπι-σθίας πινακίδος δοκίμια κονδυλίου.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιβεβλημένων ὑπὸ βύρσης.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— **Ἰωάννης Ῥωσωτάς.** Ἐν τῇ πρὸς τὸν ἱερομόναχον Δοσίθεον τὸν Καραντινὸν ἐπιστολῇ τοῦ Ἰσιδώρου Θεσσαλονίκης μνημονεύεται τις Ῥωσωτάς (Νέου Ἑλληνομνημόνιος Τόμ. Γ', 1912, σ. 380, 28). Γινώσκουμεν δὲ καὶ Ἰωάννην Ῥωσωτᾶν (γρ. Ῥωσωτᾶν) πεποιημένον περὶ τὴν περιοχὴν τῶν Πατρῶν περιβόλαιον τι, ὡς μανθάνομεν ἐξ ἀργυροβούλου τοῦ δεσπότης Πελοποννήσου Θεομᾶ Παλαιολόγου τοῦ ἔτους 1440 (Miklosich - Müller Acta et Diplomata Τόμ. I' σ. 258). Ὁ Ῥωσωτᾶς οὗτος, ὃν οὕτω βλέπομεν συνδεδεμένον πρὸς τὰς Πάτρας, εἶνε πιθανῶς ὁ αὐτός, ὃν τῷ 1429 ἀπέστειλεν ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ὡς δεσπότης Πελοποννήσου πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἐν Πάτραις καθειρημένου Φραντζῆ. Ἴδε *Φραντζῆν* ἐκδ. Βόννης σ. 146.2. Ἀπέθανε δὲ οὗτος τῇ 11 Ἀπριλίου 1436 κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦ Brancovich σ. 19. Ταῦτις δὲ τοῦτον ὁ Jorga (Notes et extraits pour servir à l'histoire des Croisades au XVe siècle. Séconde série. Ἐν Παρισίοις 1899 σ. 316) πρὸς τὸν Caliani (Καλιοσιάννην) Ῥωσωτᾶν, οὗ γίνεται μνεία ἐν ἐγγράφοις τοῦ Ἰωνίου μέχρις Ὀκτωβρίου 1433 τοῦ ἐν Βιέννῃ ἀρχαίου τῆς Ῥαγούζης, τμήματος Lett. e comm. Lev. reg. 1430—1435 φ. 148^b—169^a ὡς διαπρεσβευσμένος πρὸς τὴν σερβικὴν αὐλήν. Υἱὸς δὲ τούτου ἦτο ὁ Μανόλης Ῥωσωτᾶς, «ὁ υἱὸς τοῦ Καλιοσιάννου», πρὸς ὃν ἀπεστάλη ἀπάντησις τοῦ Consilium Rogatorum τῆς Ῥαγούζης τῇ 4 Φεβρουαρίου 1444 (Jorga ἐνδ' ἀν. σ. 401). Ἀνῆγον δ' οἱ φέροντες τὸ ὄνομα Ῥωσωτᾶ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα εἰς ἀρχαιότερον βυζαντινὸν οἶκον, οὗ ἄλλον ἀντιρρόσων εὐρίσκομεν μνημονευόμενον ἐν δυσωνύμῳ τινι συγγραφῇ, σωζομένη ἐν τῷ κώδικι F 80 τῆς βιβλιοθήκης Vallicelliana τῆς Ῥώμης, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, ἧς ποιούμαι μνείαν καὶ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημόνι τόμ. II', 1916, σ. 216. Ἐν ταύτῃ τὰ ἑξῆς λέγονται περὶ τοῦ Ῥωσωτᾶ ἐκεῖνου. . . .

— **Τζέργα.** Τὴν ἔτι καὶ νῦν ἐν χρήσει παρ' Ἑπειρώταις καὶ ἀλλοχοῦ λέξις, *Τζέργα* τὴν δηλοῦσαν μάλινον τάπητα ἢ κάλυμμα, εὐρίσκομεν ἤδη τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα παρὰ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Βουλγαρίας Δημητρίῳ τῷ Χωματιανῷ περὶ Βλάχων ὄντος τοῦ λόγου παρὰ τῷ I. B. Pitra (Analecta sacra et classica spicilegio

Solismensi parata. Ἐν Ῥώμῃ 1891. Τόμ. 5' σ. 542), ἐνθα ἀναγνώσκονται τάδε: *δριυφές κατάστρωμα τὸ λεγόμενον βαρβαρικῶς τζέογαν*.

— **Ἀντωνίου Ἐπάρχου κώδιξ**. Ὁ κώδιξ 1630 τῆς ἐν Παρισίοις Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, ὅστις εἶνε βομβύκινος πολυμυγῆς τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ("Idem Omnia Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale. Ἐν Παρισίοις. 1888. Τόμ. Β' σ. 109 κ. ἐ.) ἀνήκε ποτε εἰς τὸν γνωστὸν Κερκυραῖον λόγιον τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ σημεῖωμα τότε ἐν φ. 9α: *κτῆμα Ἀντωνίου τοῦ Ἐπάρχου, ὃ δέδωκε τῷ κραταιῷ βασιλεῖ Κελτῶν*, ἐμπεριέχεται δὲ ὅσα ἐν τῷ ἑξῆς πίνακι γράφεται. Ὁ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος πίναξ ἔσται ἐπιγραφόμενος «Πίναξ ἀρίστη τῆς γραφῆς τοῦ βιβλίου».

— **Σύκολλα** = *σύγκολλα*. Ἐν τῷ βιβλιαρίῳ τοῦ κ. Λεων. Ζάη, Αἱ ἐν Ζακύνθῳ μοναὶ (Ἐν Ζακύνθῳ 1900 σ. 67) εὐρίσκωμεν ἐν τινι ἐγγράφῳ τὴν λέξιν *σύκολλα*, κακῶς οὕτως ἐν τῷ πρωτοτύπῳ γεγραμμένην ἀντὶ τοῦ καὶ ἀλλαγῶ ἀπαντῶντος *σύγκολλα* σημαίνοντος συνορεῖον κτῆμα ἐν τοπογραφικῇ περιγραφῇ.

— **Εὐθύμιος Σκούρτης βιβλιογράφος**. Ἐν ἀρθρῳ τοῦ Χ. Φιλιππῆ περὶ χειρογράφων δωρηθέντων εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου πατρὸς Παύλου Λάμπρου (ἐν Πανδώρα Τόμ. Α' σ. 549 κ. ἐ. Τόμ. Θ' σ. 46) εὐρίσκωμεν καὶ τὸ ἑξῆς σημεῖωμα βιβλιογράφου γεγραμμένον ἐν Νομοκάνονι τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ. "Ἐτους ζρκβ, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ αχιδ' (=1614), ἐτελειώθη τὸ παρὸν νόμιμον διὰ χειρὸς ἐμοῦ **Εὐθυμίου ἱερομονάχου τοῦ Σκούρι** καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχεσθε διὰ τὸν Κύριον μὴ καταρᾶσθε ὅτι ἀμαθῆς εἰμὶ τῆς γραφῆς καὶ τῶν αὐτῆς στίχων, ἔτους ζρκβ', καὶ ἀπὸ Χριστοῦ αχιβ' μηνὶ Αὐγούστῳ εἰς 1' ἡμέραν Παρασκευὴν Ἰνδικτιῶνος ιβ' (ἐνθ' ἀν. Θ' 46). Ὁ βιβλιογράφος οὗτος δὲν περιλαμβάνεται παρὰ Marie Vogel-Gardthausen, Die griechischen Schreiber des Mittelalters und der Renaissance. Ἐν Λειψία 1909.

— **Ἀποστόλου Ζήνου Ἐπιστολαί**. Τοῦ Ἀποστόλου Ζήνου, τοῦ ἐκ Κρήτης ὀρθωμένου λόγιου τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, τοῦ γεννηθέντος μὲν ἐν τῇ πατρίῳ νήσῳ τῷ 1669, θανόντος δ' ἐν Βιέννῃ τῷ 1750 καὶ ὅστις ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλικὴν μάλλον ἢ εἰς τὴν ἑλληνικὴν λο-

γοτεχνίαν (*Σάθα* Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 472 κ. ἐ.). Ἐπιστολαὶ ἀνεκδοτοὶ σώζονται ἐν τῷ φακέλῳ 1500 τοῦ τμήματος Libri τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται ἐπιστολαὶ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν (Lettere d'uomini illustri).

— **Βραχέα χρονικὰ σημεῖωματα**. Ἐν τῷ κώδικι 92 τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει εὐαγοῦς μονῆς Ἰβήρων, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, περιλαμβάνονται ἐν φ. 369^{αβ} τὰ ἑξῆς χρονικὰ σημεῖωματα, ὧν μόνον τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἀνεκοίνωσα ἐν τῷ ἐμῷ Καταλόγῳ τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων (Ἐν Κανταβρυγίᾳ τῆς Ἀγγλίας 1900 Τόμ. Β' σ. 17).

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ εὐρέθη ἐν Θράκῃ κατὰ τὸ μακρὸν τεῖχος λάρανας τις θολιττων λιθίνῃ ἔχων νεκρῶν καὶ γράμματα ἐγκεκολαμένα ἔχουσαν λέγεται καὶ μέλλει γενναῖσθαι ἐκ παρθένου Μαρίας καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν βασιλέων πάλιν ἤλιε ὄψει με.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας ἤλθον οἱ Βούλγαροι εἰς Θεογονσίαν.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης ἐπίστευσαν οἱ Ῥώσοι ἐπειδὴ ἐσυνέταξαν τὸν βασιλέα, πλὴν ἐζητοῦσαν σημεῖον πέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ ἀρχιερεῖα εἶπον βαλεῖν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν πυρκαϊάν· ὡ τῶν θαυμασίων σου, Χριστέ, ἀνήφθη πυρκαϊά· ἤρε πρὸς οὐρανὸν ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας τε καὶ τὰ ὄμματα, δόξασόν σου τὸ ὄνομα, εἶπε, Χριστὸς ὁ Θεός. Ἐνέθετο τῇ πυρκαϊᾷ τὸ ἱερόν· Εὐαγγέλιον, τὸ δὲ χρονίσαν ἐν τῇ φλογὶ ἀδιαλώβητον ἔμεινεν· οἱ δόντες δὲ οἱ βάρβαροι ἐξεπλάγισαν, διὸ καὶ εὐαπτίσθησαν ἅπαντες.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ τοῦ Λακαπινοῦ εἰσῆχθη τὸ ἄγιον μανδύλιον εἰς τὴν βασιλεύουσαν· ἐν δὲ τὸ μέλλειν αὐτὸν ἀποθανῆ λίθοι ἐπιπτον ἀνω τοῦ στεγους τοῦ παλατίου οὐρανόθεν.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου αὐτὸς ἐμέτριεσεν τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ· εὐρέθη εἰς α' μυριάδας ταλάντων χρυσοῦ τῶν δάλλων οὐκ ἂν τις ἀπαριθμῆν δυνατόν· ἦν ἡ Ἀχρίδα ἦν τότε τῶν Βουλγάρων τὰ βασίλεια.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα ἐγένετο σεισμὸς μέγας κατὰ τὴν εἰκοστὴν τρίτην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ὅφ' οὐ πολλὰ

οικεῖται καὶ ναοὶ κατέπεσον· ὅτε καὶ τὸ κατὰ τὴν Κύζικον ἑλληνικὸν κατέπεος τέμενος καὶ ὁ ἐνικαία (γρ. ἐν Νικαίᾳ) μέγιστος ναός.

Τὸ τελευταῖον τῶν ἄνω σημειωμάτων ἐξέδωκα καὶ πρότερον ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ζ', 1910, σ. 131 ἀρ. 11.

— **Ἡ ἀρχαιοτάτη παρενθύσις.** Τὸ ἀρχαιότατον γνωστὸν μοι παράδειγμα τοῦ σημείου τῆς παρενθύσεως () εὑρίσκεται ἐν τῷ κώδικι 260 τῆς ἐν Μονάχῳ Βασιλικῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα. δὲς, πρῶτον μὲν ἐν φ. 24α ἐν χωρίῳ τοῦ Συμβουλευτικοῦ Γεωργίου τοῦ Γεμιστοῦ πρὸς τὸν δεσπότην Θεόδωρον περὶ τῆς Πελοποννήσου ἔχοντι οὕτως· (ἢ οὐκ ἂν οὔτε τοῖς πλείουσιν οὔτε τοῖς πολέμοισι τε καὶ μαχομένοις σωθῆσεσθαι οὐδ' ὅσον οὐκ χρόνον τὰ πράγματα μὴ οὐχ' ὑφ' ἐνὶ ἀνδρὶ ταπτόμενα ἐκατέροις· σαφέστατα γὰρ οὐκ ἐν γε τοῖς τοιούτοις μάλιστα δρωμεν ἐν οἷσπευ μέγιστοί τε καὶ δευτάτοι οἱ κίνδυνοι τὴν μοναρχίαν ἀσφαλεστάτην τὴν οὖσαν καὶ λυσιτελεστάτην), δεύτερον δ' ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ τοῦ αὐτοῦ Συμβουλευτικοῦ ἐν φ. 46α τοῦ αὐτοῦ κώδικος, ἔχοντι ὡς· (δρωμεν γὰρ οἱ ἡμῖν ἐκ τῆς μεγίστης ῥωμαίων ἡγεμονίας κερύρηκε τὰ πράγματα οἱ· ἀπάντων οἰχομένων δύο πόλεις μόνον ἐπὶ θρόνης περιλείπεται καὶ μελοτόνησος, ἀντὶ πελοπόννησος, οὐδὲ ζύμτασα αὐτῆ γε καὶ εἰ δὴ τι εἴη νησίδιον αὐτῶν εἴη).

Παρενθύσις ἀπαντᾷ ἐπίσης εἰς τὸν κώδικα Vatic. Gr. 1416. 15^{ου} αἰῶνος τελευτῶντος, ἐν φ. 36α—38α εἰς τὰς λέξεις (ἀπαγε τῆς τόλμης) ἐν τῇ ἐπιστολῇ Βησσαρίωνος πρὸς Γαζῆν 40. κ. ε.

— **Διάστιξις ὡς σημεῖον διαγραφῆς.** Ἡ διαγραφή μᾶς ἢ πλειόνων λέξεων ἐν τοῖς κώδιξι γίνεται, ὡς γνωστὸν διὰ τῆς περιζώσεως αὐτῶν ἀνωθεν ἄμα καὶ κάτωθεν, ἢ καὶ ἐκ πλαγίων διὰ στιγμῶν (**περιγραφῆ**) ἢ μόνον κάτωθεν. Παράδειγμα δὲ διαγραφῆς διὰ στιγμῶν μόνον ἀνωθεν δὲν γνώσκω σημειούμενον μέχρι τοῦδε. Διὸ ἄξια σημειώσεως θεωρῶ τὰ ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι 1384 α' ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ τοῦ φ. 126α, ἐνὶ τῶν περιεχόντων τὸ ὑπόμνημα τοῦ Γεωργίου Γεμιστοῦ εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Παλαιολόγον περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πραγμάτων. Αὐτόθι ἀναγινώσκωμεν **σαφῶς κακῶς** δι' ὧν δηλοῦται ἡ διαγραφή τοῦ σαφῶς καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτοῦ διὰ τοῦ **κακῶς** ἀντὶ

τοῦ ἐν ἄλλοις κώδιξι ὁρθῶς γεγραμμένου καλῶς, καὶ β') ἐν φ. 115β τοῦ αὐτοῦ κώδικος καὶ **σαρδανάπαλος** δὲ δ' αὐούριος.

— **Ἰωάννης Ε' Παλαιολόγος καὶ ὁ Πατριάρχης Κόκκινος.** Ἐν τῇ ἄνω φ. τοῦ φ. 2α τοῦ Λαυρεντιακοῦ Plut. LXXXV Cod. vi εἶνε γεγραμμένον minutis ac difficillimis characteribus κατὰ τὸν Bandini (Catalogus Codicum mss. B) cae Medico-Laurentianae, Φλωρεντία 1765. Τόμ. Γ' σ. 251) τὸ σημείωμα τόδε, ὅπερ, παραληφθὲν ὡς εἶχεν αὐτόθι ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ζ', 1910, σ. 148 ἀρ. 64, ἐπανεκδίδω ἐνταῦθα, ἐπανορθῶν τὰ λάθη τῆς ἐκδόσεως τοῦ Bandini. Τῇ κβ' τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς τῆς η' Ἰνδικτιῶνος ἡμέρα Σαββάτῳ εἰσήχθη ὁ αὐθέντης ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ὁ ἅγιος ὁ κῆρ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀπεκαθήλωσε τὸν πενθερὸν αὐτοῦ βασιλέα τὸν Καντακουζηνόν, βασιλεύσαντα μετὰ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔτη ζ' μῆνας θ' ἡμέρας κβ'. Ἐγένετο δὲ **μναχὸς** τῇ ι' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός. Ἐπατριάρχευσε δὲ ὁ Κόκκινος χρόνον α' ἡμέρας ε'.

Σημειωτέον, ὅτι ἡ λέξις ἡμέρας γέγραπται διὰ τοῦ καὶ ἄλλως γνωστοῦ βραχυγραφικοῦ σημείου 56.

Ἡ ἀκριβὴς χρονολογία τῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰσόδου τοῦ Ἰωάννου Ε' καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταλύσεως τοῦ βασιλεύοντος πενθεροῦ Ἰωάννου Σ' τοῦ Καντακουζηνοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος τοῦ 1354 δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὴ ἄλλοθεν. Ὁ μὲν **Καντακουζηνός** (ἐκδ. Βόννης Τόμ. Γ' σ. 284, 18 κ. ε.) διηγείται τὸ γεγονός ἀχρονολογητῶς, ὁ δὲ **Νικηφόρος Γρηγοράς** (ἐκδ. Βόννης Τόμος Γ' σ. 241, 17) λέγει ἀπλῶς ἤδη δὲ τοῦ φθινοπώρου λήγοντος, ἀπ' ἐναγίας δὲ τὸ ἀνωτέρω παρατεθὲν σημείωμα, οὗ τὸ ἀξιόπιστον δὲν ἔχομεν λόγους νὰ διαμφισβητήσωμεν, καθορίζει ὡς ἡμέραν τῆς εἰσόδου τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν 22 Νοεμβρίου, ἧτις εἶνε ἡ τοῦ 1354 (οὐχὶ τοῦ 1355, ὡς ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι ἐνθ' ἀν.), ὅτε ἔχομεν πρᾶγματι ὀγδόην Ἰνδικτιῶνα καὶ ἡμέραν Σάββατον κατὰ τὰ λεγόμενα ἐν τῷ σημειώματι, καθορίζεται δὲ ἀκριβῶς καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Καντακουζηνός περιεβλήθη τὸ ῥάσον μοναχοῦ.

Ὁ δ' ἐν τῷ σημειώματι ὑπολογισμὸς ἑπτὰ ἐτῶν, ἐννέα μηνῶν καὶ εἰκοσιδύο ἡμερῶν ἀρχῆς τοῦ Καντακουζηνοῦ, ἀνάγει ἡμᾶς εἰς τὴν 31

Ἰανουαρίου 1347, ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς. Ἡ θύλα δὲ πιθανῶς μᾶλλον ὁ σημεῖωμα γράψας νὰ δηλώσῃ τὸν χρόνον τὸν παρελθόντα ἀπὸ τῆς 21 Μαΐου 1345 στέψεως τοῦ Καντακουζηνοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων (Καντακουζηνοῦ Τόμ. Γ' σ. 554, 7 κ. δ.). Ἐξ οὗ χρόνου εἶχον παρέλθει ἔτη ὀκτώ, μῆνες πέντε καὶ εἰκοσιμία ἡμέραι, εἰ μὴ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀναρρῆσιν τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1341, ἔξ ἧς ἡμέρας εἶχον παρέλθει ἔτη δώδεκα, μῆνες ἔνδεκα καὶ ἡμέραι τέσσαρες.

Μετὰ δὲ τὰ γραφόμενα περὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ γίνεται λόγος περὶ τοῦ πατριάρχου ὡς πατριαρχεύσαντος ἔτος ἕν καὶ ἡμέρας πέντε. Τοσοῦτον δὲ μόνον χρόνον ἐπατριαρχευσεν ὁ Φιλόθεος Α', οὗ νῦν πρῶτον μαρτυρούμεν ἀκριβῶς τὴν διάρκειαν τῆς ἱεραρχίας, καὶ οὐχὶ ὁ μετὰ τὴν κατάλυσιν αὐτοῦ, ἐπελυθούσαν σὺν τῇ ἀναρρῆσει τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, ἀναβιβασθεὶς εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸ δεύτερον Κάλλιστος Α', ὅστις καὶ διέμεινεν ἐπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1363. Φαίνεται λοιπὸν, ὅτι ἐν τῷ ἀρχετύπῳ, ἔξ οὗ ἐξεγράφη τὸ προκειμένον σημεῖωμα, μετὰ τὰ λεγόμενα περὶ καταλύσεως τοῦ Καντακουζηνοῦ ἠκολούθει ἡ μνεία τῆς ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καταβιβάσεως τοῦ Φιλοθέου, ὃν διεδέχθη ὁ Κάλλιστος, καὶ κατόπιν εἶποντο τὰ νῦν διασωθέντα περὶ τοῦ χρόνου πατριαρχείας τοῦ καταλυθέντος πατριάρχου. Κατὰ ταῦτο τὸ ἐπώνυμον **Κόκκινος**, ἀνθ' οὗ ὁ Bandini εἶχε παραναγνώσει Κομνηνὸς ἀναφέρεται εἰς τὸν Φιλόθεον, καὶ εἶνε ἢ τὸ οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα ἢ παρονομασία ἐκ τῆς ἐξουθρότητος τῶν τριχῶν. Δὲν λείπουνσι δὲ παρονομασίαι καὶ ἄλλων πατριαρχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοκρατόρων (ἴδε Νεον Ἑλληνομνημόνα Τόμ. Η', 1911, σ. 495, Τόμ. ΙΓ', 1916, σ. 19, ἀρ. 63, σ. 131.)

— **Ἀνδρέας Λοπαδιώτης**. Τὸν Ἀνδρέαν Λοπαδιώτην γινώσκουμεν μέχρι τοῦδε ὡς συντάκτην τοῦ λεγομένου *Lexicon Vindobense*, κατὰ τὰ μαρτυρούμενα ὑπὸ τοῦ ἐν ἔτει 1343 γεγραμμένου Βατικανικοῦ κώδικος, ἐν ᾧ τοῦτο περιέχεται. Ἴδε Krumbacher *Geschichte der byz. Litt.* σ. 576. Ἑλλ. μεταφρ. **Σωτηριάδου** Τόμ. Β', σ. 338, Κατὰ δὲ τὸν Studemund (*Anecd. varia gr.* Τόμ. Α', σ. 105) ἐκ τῶν εἰς Γρηγόριον τὸν Κύπριον παραπομπῶν ἐξάγεται ὅτι ὁ Λοπαδιώτης ἔζησε κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος. Εἶνε δὲ γνωστὸς ὁ αὐτὸς καὶ ἔξ ἐπιγράμματος εἰς τὴν σταύρωσιν, ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ Ἑμμανουὴλ Miller (*Manuelis Philae carmina*, Ἐν Παρισίοις 1855, Τόμ. Α', σ. 433). Πρβλ. Krumbacher ἐνθ' ἀν.

σ. 577, ἑλλ. μφρ. **Σωτηριάδου** ἐνθ' ἀν. σ. 339. Ἄλλ' ὁ αὐτὸς οἶτος Λοπαδιώτης εἶνε τῶν εἰς οὓς ἀπευθύνονται ἔνδεκα ἐπιστολαὶ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Krumbacher κληθείσῃ Φλωρεντιακῇ συλλογῇ ἐπιστολῶν (*Florentiner Briefsammlung*), ἧτις, ἀνέκδοτος οὖσα, περιλαμβάνεται ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ κώδικι S. Marco 336 καὶ τῷ Μοναχείῳ 198 (Krumbacher ἐνθ' ἀν. σ. 485. ἑλλ. μεταφρ. **Σωτηριάδου** σ. 154). Αἱ ἀνώνυμοι αὐτῶν ἐπιστολαὶ ὡς ἐξεγράφη καὶ ἀντέβαλον ἐκ τῶν εἰρημένων κωδίκων καὶ αἴτινες σώζονται καὶ ἐν τῷ Μαδριτεῖῳ O 184 (*Empir. Miller ἐν Notices et extraits de la Bibliothèque Nationale* Τόμ. ΛΑ' σ. 104) εἶνε, ὡς θαυποδείξω ἄλλαχού, ἔργον Μελιτηνιώτου τινός. οὐ ἀγνωσόμεν τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα. Ἐκ δὲ τῆς πέμπτης τῶν ἐπιστολῶν, ἧτις εἶνε ἡ πρώτη τῶν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Λοπαδιώτην, γίνεται εἰς ἡμᾶς γνωστὸς οὗτος ὡς συγγραφεὺς καὶ ἄλλου τινός ἔργου, περὶ οὗ οὐδὲν ἐγινώσκουμεν μέχρι τοῦδε. Εἶνε δὲ τοῦτο λόγος τις πανηγυρικός. Ἰδοὺ τίνα περὶ τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Λοπαδιώτου γράφει πρὸς αὐτὸν ὁ Μελιτηνιώτης: «*Τὸν τῆς σῆς μεγαλοφυίας λόγον ἀναγνοὺς καὶ ὡς ἐνῆν ἰσχύς ὅσα τε τοῦ πανηγυρικοῦ ἐν αὐτῷ ἐξητακῶς, ὅσα τε τῆς τοῦ μεγέθους σεμνότητος τεθραυμικῶς, καὶ πρὸς γε μὴν τῷ λαμπρῷ τοῦ κάλους ὑπερησθῆεις, ὅπερ οἱ βασκαίνοντες πρὸς τοὺς ἐπαινουμένους τοῦτο κάγω ἔπασχον ἀτεχνῶς πρὸς ἐκείνους. Τὸ δὲ δὴ καινότερον ὅπερ ἐκείνοις τοῦτο κάμοι συνέβη ποιεῖν ὡς περ γὰρ ἐκείνοι σιγῇ καχρημένοι φαίνονται ἐπαινοῦντα λόγον τῶν χειλέων οὐ προἰέμενοι, οὕτω καὶ αὐτὸς κινδυνεύων ἠσθόμην ἐκ τῆς ἡγαν ἀγάπης ἀναγκαζόμενος. Οὐκ ἔχων γὰρ τῷ πράγματι πρόσφορα καὶ τῷ τοιούτους λόγους ἐνεγκάμενῳ εἰπεῖν ἀνήκοντα διανοίας ἀπορίᾳ καὶ νοῦ, τοῖς τῆς σιωπῆς βυθοῖς τὰ τῆς προαιρέσεως παραρριπιτούμενα ὑπομένειν ἠναγκαζόμεν ἀτελεσφόρητα. Ἄλλ' ἐπεὶ μικρὸν ἀνανήψας καὶ ὄν ἑαυτοῦ ἀσθόμενος, τὰ τοῦ πράγματος συνελογιζόμεν ὡς χαλεπὰ, οὐδὲν ἔφρασκον θαυμαστὸν ἐκ τοῦ μικρὰ δόξας πλουτεῖν τῆς Ἑλλήνων σοφίας τὰ μέγιστα ἔχειν αὐχεῖν τῷ θεσμῷ τῆς φιλίας ἐκείνο δ' οὐκ ἂν τις νοῦν ἔχειν καὶ εἰς ἀνθρώπους τελεῖν δοκῶν ἔξω θαύματος θεῖναι θελήσειεν, εἰ, τοῦ φιλίας παραινοῦντος θεσμοῦ μέγα προνεῖν τοῖς τῶν φίλων γεννήμασι, καὶ εἰ τῆς ἐλάττονος ξυμβαλῆ τυγχάνειν μοίρας, ἡμεῖς ἐντετυχημέτοις καὶ κἂν τοῖς τῶν προγονεστέρων Ἑλλήνων γεννήμασι παραθεῖναι δόξῃ*

τιόν οὐκ ἂν ἐμοὶ δοκεῖν τὸν εὖ ἔχοντα λόγον ἠρημένῳ οὖν [τῷ] τὸ δίκαιον ἀρηρημένῳ λόγῳ δευτέρας μοίρας ἀξιῶσαιεν. Δύο δὲ δεινὰ ἐργασάμεθα, εἰ οὐκ ἄντι θριάμβου χρῆσάμεθα τοῦ κατ' οὐδὲν ἀνομολοῦ τοῦ παρ' Ἑλλήσιν ἄρματος πτερωτοῦ, οὗ ἐπιβάτην ἢ φήμη τὸν Τριπτόλεμον παραδέδωκεν, ἐν μὲν τὸν ψιλὰς ἄδικα πάσχειν ἐθελήσαντες θεσμόν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν ἀγνωμοσύνης ἐπιψηφισάμενοι γραφήν.

Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν δὲ ἐν ἣ ταῦτα, ἐστάλη ἢ ἐξῆς «Ἀμυβαία τοῦ Λυπαδιώτου». «Οἷς γέγραπται καὶ οὕτως ὡς γέγραπται τὴν σὴν εὐγνωμοσύνην· κἀν τοῖς γραμμασίην ἐδειξας, καὶ χάρις σοι κείσεται. Οἷς δ' ἀνταπειτεῖς τῶν γραμμάτων γραμματα, ἐκ τοῦ παραυτίκα καὶ ταῦτα, ἢ μικροψυγον σαυτὸν δεικνύεις δόσει τῇ τῶν γραμμάτων κατὰ τοὺς οὐκ εὐχερῶς οὐδὲ μεγαλοψύχως ἐκ τῶν χειρῶν προδιδόμενος τὸ δάνειον ἢ νόμον καινατομῶν εἰσάγεις πικρὰ ὄντα. Εἰ γοῦν τοῦτο δὴ τὸ ἔσχατον, ἀποψηφισόμενόν με τὸν νόμον ἔχει καὶ παραιτούμενον τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἐπιστολῶν καὶ οὐτ' εὐχερῶς δεχόμενον οὐτ' ἀντιπέμποντα τῆς σχολῆς χάριν, ἀλλ' οὐκ εὐθυμίαν κατὰ τὸν εἰπόντα παρεχομένην καὶ ἄνεσιν. Εἰ δὲ τὸ πρῶτον, ἢ τρέψαι σὸν ἦθος καὶ πέμπον γραμματα ἐκδέχου χρόνια ἔτερα οὐ μετὰ τόκου· οὐ γὰρ ἐσμεν κατὰ τὸν λυρικὸν εὐποροί, ὥστε λογικὰς ἀπαιτήσεις μετὰ τόκων ἐκφέρειν· ἀλλ' ἀντὶ γραμμάτων γραμματα καὶ ἀντὶ δόσεων δόσεις, ἢ μὴ πέμπει δσα μοι τῶν ἐπαίνων τοῖς πολλοῖς καὶ καλοῖς ἔθηκας γραμμασι. Ταῦτα λογίζου σαυτοῦ, καὶ ἀπάλλατέ με πόνου δεχόμενος τοῖς σοῖς τὰ σαυτοῦ ἀρωγίζοντά σοι τὰ μάλιστα γραμμάτων χωρὶς τῶν σῶν».

— **Σεισμοὶ ἐν Σμύρῃ.** Ἐν σ. 338 τοῦ Ε' Τόμου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος γίνεται μνηστία σειμοῦ γενομένου τῇ 20 Μαρτίου 1389 ἐν Χίῳ, Σμύρῃ καὶ Νέᾳ Φωκαίᾳ κατὰ χρονικὸν σημεῖωμα ἐλλημμένον ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. CXVI Ἀλλατιανοῦ κώδικος τῆς ἐν Ῥώμῃ βιβλιοθήκης Vallicelliana. Ὁ ἀρχαῖος ἡμῶν ἐν Σμύρῃ μαθητῆς κ. Ν. Χ. Κωστῆς, ὅστις ἀξιόλογα περὶ σεισμῶν ἐν Σμύρῃ ἔγραψεν ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας Τόμ. Γ' σ. 358 κ. ἐ. ἠρώτησεν ἡμᾶς πρὸ ἐτῶν μὴ τοι ὁ σεισμὸς ἐκεῖνος εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν μνημονευόμενον ἐξ ἑτέρου χρῆστικῶ σημεῖωματος ἐν τῷ περιοδικῷ Bessarione Τόμ. Γ' (Περὶ Byz. Zft. Τόμ. Θ', σ. 613). ὡς συνηθάντα τῷ 1388. Πράγματι τὸ χρονικὸν σημεῖωμα τοῦ Ἀλλα-

τίου εἶνε ἀντιγεγραμμένον ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 381 Ὀποβονιαν οὗ κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ (Περὶ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ζ' σ. 147 ἀρ. 82). Κατὰ ταῦτα φαίνεται, ὅτι περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σειμοῦ πρόκειται, τοῦ ἔτους 1389, καὶ ὅτι τὸ ἔτος 1388 ἔχει ἐσφαλμένως ἐκ κακῆς μεταγραφῆς τοῦ Μαρτίου, σωλῆ (=1389) ἢ ἐν τῷ Bessarione, οὗ δὲν ἔχομεν πρόχειρον ἐν Ἀθήναις τὸν ἕκτον τόμον, ἢ ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift ἐνθ' ἀν.

— **Τὸ φραγκικὸν ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ.** Ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι τόμ. Γ' σ. 328 κ. ἐ., καὶ Ζ' σ. 92 κ. ἐ., 489 κ. ἐ. γραφέντα περὶ τοῦ φραγκικοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀλφειοῦ Carbon ὃ ἐν Σμύρῃ ἀρχαῖος ἡμῶν μαθητῆς κ. Ν. Γ. Χ. Κωστῆς ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν πρὸ ἐτῶν τὰ ἐξῆς· «Ἐν τινὶ βιβλίῳ τυπωθέντι ἐν Νυρεμβέργῃ τῷ 1687 καὶ ἐπιγραφομένῳ Kurtze und vermehrte Beschreibung von ..Venedig.. wie auch... von Morea... verlegt von Jacob Sandrath ἐν σ. 256 ὑπάρχει χάρις ἀτεχνος τῆς Πελοποννήσου ἐν ᾗ εἰσλαμβάνεται ὁ Ἀλφειὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Darbon καὶ ὡς ἐνούμενος παρὰ τὸ κώλισμα Neospili μετὰ τοῦ ποταμοῦ Spinaza (=Pirnazza Πάμισος) ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον».

— **Καὶ ἄλλο ἔργον Ἀρέθᾳ.** Ἐν τῷ κώδικι Pii II 50 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον αἰῶνα ἐπὶ περιγημηνῆς, περιλαμβάνεται ἐν φ. 293β' προτασσομένη τοῦ κειμένου τῆς Ἀποκαλύψεως ἢ ἐξῆς σημείωσις. Ἐκ τῶν Ἀνδρέα τῷ μακαρίῳ ἀρχιεπισκόπῳ Καισαρείας Καππαδοκίας εἰς τὴν ἀποκάλυψιν πεποιημένων θεαρέστως, σύντοπις σχολικῆ παρατεθεῖσα ὑπὸ Ἀρετῆ (γρ. Ἀρέθᾳ) ἀναξίου ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας». Ἴδε L. Duchesne de codicibus Mss graecis Pii II in bibliotheca Alexandrino-Vaticana. (Bibliothèque des écoles françaises d'Athènes et de Rome, fascicule treizième). Ἐν Παρισίῳ. 1880 σ. 29.

— **Ἀποστόλης Ζαφειρόπουλις Ἱεροψάλτης Σμύρνης.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 717 κώδιξ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, γεγραμμένος τῷ 1797 εἶνε αὐτόγραφος μουσικὴ ἀνθολογία, συγγραφείσα ὑπὸ «Ἀποστόλου Ζαφειρόπουλου Πελοποννητικῆς Ἱεροψάλτου τῆς τῶν Σμυρναίων ἐκκλησίας». Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ε' σ. 474. Ὁ ἐν Σμύρῃ ἀρχαῖος ἡμῶν μαθητῆς κ. Ν. Γ. Χ. Κωστῆς ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν πρὸ ἐτῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι ὁ Ἀποστόλης διετέλεσε κατὰ τὰ κατάστιχα τῆς ἐν

Σμύρνη ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ψάλτης ἐπὶ τριακονταετίαν ἀπὸ τοῦ 1782 μέχρι τοῦ 1812 πρὸς δώδεκα ἀσλάνια κατὰ μῆνα.

✓ — **Ἡ ἐπισκοπὴ Βελλᾶς.** Κατὰ πολλαὶν ἀνακοίνοσιν τοῦ ἀρχαίου ἡμῶν μαθητοῦ Ν. Κ. Κωστή, διατρέβοντας ἀπὸ ἐτῶν ἐν Σμύρνη, ἐν τῷ μητροπολιτικῷ κώδικι Α τῆς πόλεως ταύτης, σ. 63 καὶ 98, ὑπάρχοντων ἀντίγραφα γραμμάτων τοῦ Βελλᾶς Ἰωαννικίου, ἀντιπροσώπου τοῦ Ἰωαννίνων Κλήμεντος, φερόντων χρονολογίαν 25 Φεβρουαρίου 1699 καὶ 26 Μαΐου 1700. Ἄρα κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἡ ἐπισκοπὴ Βελλᾶς δὲν ἦτο ἠνομιμένη μετὰ τῆς Κονίτιος, καθ' ἣ καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ ἐπισκοπῶν τῇ περιλαμβανομένῳ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 54 κώδικι τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα. Ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμωννα Τόμ. Γ' σ. 118. Ἠρβλ. περὶ τῆς κώμης Βελλᾶς καὶ τῆς αὐτοῦ ἐπισκοπῆς Νέον Ἑλληνομνήμωννα Τόμ. Β σ. 295. Σημειωτέον, ὅτι τῷ 1858 εὐρίσκαμεν τὴν ἐπισκοπὴν Βελλᾶς ἠνομιμένην μετὰ τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μητροπολίτου Παρθενίου. Ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμωννα Τόμ. Γ' σ. 404. Ὁ δὲ Ἰωαννίνων Κλήμης, πρὸς ὃν ἀπηρθύνοντο τὰ ἐν τῷ Συμωναϊκῷ κώδικι γράμματα τοῦ Βελλᾶς Ἰωαννίνων, ἀρχιεράτευεν ἐν Ἰωαννίνοις ἤδη τῇ 27 Φεβρουαρίου 1684, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ ἀποκριτικῆς αὐτοῦ περιλαμβανομένης ἐν τῇ συλλογῇ αὐτογράφων ἐπιστολῶν τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ Νικολάου Κριτίου. Ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμωννα Τόμ. Δ' σ. 209 ἀρ. 36. Ὁ δὲ Ἀραβαντινὸς (Χρονογραφία Ἡπείρου, Τόμ. Β' σ. 238) λέγει αὐτὸν Χίον καὶ ὀρίζει ὡς ἔτη τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ τὸ 1686 μέχρι τοῦ 1714.

✓ — **Διορθώσεις εἰς ἐπιστολὴν Ἀποστόλη πρὸς Βησσαρίωνα.** Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλη πρὸς τὸν καρδινάλιον Βησσαρίωνα ἐκ Κρήτης γραφείσα, ἐν ἣ παραπονεῖται περὶ τῆς φιλαργυρίας τοῦ αὐτοῦ Κυρίνου (Quirini), ἦτις ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Noiret, Lettres Inédites de Michel Apostolis, Ἐν Παρισίοις 1889 σ. 93 κ. ἔ. ἐκ τοῦ Vaticanus graecus 1395, εὐρίσκεται καὶ ἐν φ. 408α—409α τοῦ Μοναχείου κώδικος 51, γεγραμμένου τὸν 15' αἰῶνα. Ἡ ἐπιστολὴ δ' αὕτη, οἷα φέρεται ἐν τῷ Μοναχείῳ (M) ἔχει μὲν καὶ ἄλλας τινὰς διαφορὰς γράφας, γέροντας τῶν τοῦ Βατικανικοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀναξίας μινείας, ἀλλ' ἐν τρισὶ χωρίοις παρουσιάζει διαφορὰς συντελούσας εἰς διόρθωσιν αὐτῆς ἐκδόσεως τοῦ Noiret (N). Εἶνε δ' αἷτια αἱ ἑξῆς:

εἰ δ' ἀληθῶς, εἰ μὴ, ἔξεστί σοι κρῖναι βασάνῳ χρησόμενον N: εἰ δ' ἀληθῶς ἢ μὴ M.

ἢ ἀντιγραφῆναι ἢ παραθεῖναι δεῖσαν N: παραθεῖναι M.

ἐγὼ δ' οἷς ἦν πρὸς τε τὴν δεσποταίαν σου καὶ τὰ σά, τοιοῦτός εἰμι καὶ ἔσομαι διὰ βίου N: οἷος M.

✦ **Μετρολογικὸν σημεῖωμα.** Ἐν φ. 207α τοῦ Ὀττοβιουσιανοῦ κώδικος 67 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανικοῦ, περιέχεται τὸ ἑξῆς μετρολογικὸν σημεῖωμα ἐν συγγράμῳ τῆς Λιευγραφῆς Πελοποννήσου τῆς ἐν αἰλίαις κώδικι προσγεγραφομένης εἰς τὸν Γεώργιον Γεμιστῶν. Ὁ μὲν οὖν παλαιστῆς (γρ. Ἡ παλαιστῆ) ἔχει δακτύλους τέσσαρας ἢ σπιθαμὴν δώδεκα ἢ διχὰς ἦ· ὁ ποδὶς ἐκκέδεκα (γρ. ἐκκεδέκα) ἰταλικὸς γρ. ἦ' (= 13 ¹/₂), ὁ πήχυς (γρ. πῆχυς) κδ' ἢ πυγὸν (γρ. πυγῶν) κ'. ὁ πήχυς (γρ. πῆχυς) κδ' ὁ στωϊκὸς (γρ. στωικὸς) λβ' το (γρ. τὸ) βῆμα δακτύλους μ'. τὸ ἔλλον (γρ. ξύλον) οβ'. ἢ οὐργία ις'. ὁ καλάμος (γρ. κάλαμος) ξ'. τὸ ἀμάξιν πήχυς (γρ. ἀμάξιν πῆχεις) μ'. τὸ πλέθρον πήχυς (γρ. πῆχεις) σξς'. τὸ ιουγερον πήχυς (γρ. ιούγερον πῆχεις) β'. τὸ στάδιον οὐργίας δύο· ὁ διαυλος στάδια δύο· τὸ μίλιον (διωρθωμένον εἰς μύλιον) στάδια ἦ' (= 7 ¹/₂) ὁ δολιχὸς στάδια ιβ'. ἢ σχοῖνος μύλια (γρ. μίλια) δ'. ὁ παρασάγγης ὡς περὶ ὁ σχοῖνος· ἢ δὲ βαρβαρικὴ σχοῖνος ξ'.

— **Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐν Μεσσήνῃ τῆς Ἰταλίας.** Ἐν τῷ ἰταλικῷ κώδικι 10495 (830) τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων, περιέχονται ἄλλα τε καὶ ἰταλικὰς μεταφράσεις διαφόρων ἀποσπασμάτων Βυζαντινῶν συγγραφέων, περὶ οὗ ἴδε Σπυρ. Π. Λάμπρου Ἱστορικὰ μελετήματα (Ἐν Ἀθήναις, 1884 σ. 144 κ. ἔ.) καὶ γεγραμμένῳ περὶ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα τελευτῶντα καὶ τὸν δέκατον ἔβδομον ἀρχόμενον περιλαμβάνονται καὶ τάδε:

Adi 22 di Novembre (;) 1572 stando alla messa greca a Messina a una chiesa detta di Sta Marina ho alzato li occhij allo muro della chiesa versomezzo giorno et ho visto certe lettere grece e diceano:

Πόθῳ θεῖῳ κινούμενος τῆς ἱερᾶς ζωοθυσίας ἡμῶν τῶν Γραικῶν τελετὴν ἀκροάσεως (γρ. ἀκροάσασθαι) ὁ ἐνδοξότατος Ἰωάννης Σκέρδης, τῶν Σικελῶν ἐπαρχίας μονάρχης κατὰ δὲ Λατίνους βίτζο ριέ

(ἐν τῇ ᾧ ὑπαρχος οὐνετο ἀντίρρηξ ἢ ἔξαρχος), ἔτι δὲ καὶ δουκὸς οὐρα-
νίου τῆς Μεθόμνης, ἐνταῦθα παρεγένετο συμπάση (γρ. σὺν πάσῃ) τῇ
συγκλήτῳ αὐτοῦ καὶ στρατῷ μηνὸς Σεπτεμβρίου κς' αφνζ' Χριστοῦ
ἡμέρα Κυριακῇ ἱερουργοῦντο: τοῦ δαιοτάτου (γρ. δαιοτάτου) ἐν ἱερο-
μονάχοις καὶ πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς κυροῦ Λουκᾶ Προκόπη Κυ-
πρίου συνεργούντων δὲ καὶ τῶν εὐγενῶν ἀρχόντων Στεφάνου Μαγ-
κανάρη, Ἰακώβου Καλορίτου, Ἐμμανουήλ Γαϊτάνου, Ἀντωνίου Ἀν-
τώνου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιτρόπων καὶ συναδελφῶν τῆς ἁγίας ταύτης
μονῆς, ἔτι δὲ καὶ παντὸς τοῦ τετιμημένου λαοῦ τῆς πόλεως Ῥόδου.

Καὶ ἡ μὲν ἐπιγραφή αὕτη εἶνε, ὅσον οἶδα, ἀνέκδοτος. Σημειω-
τέον δέ, ὅτι κατὰ ἀνακοινωθέντα μοι τῇ 27 Αὐγούστου 1904 παρὰ τοῦ
τότ' ἐν Μεσσήνῃ, νῦν δ' ἐν Κερκύρα διαμένοντος κ. Γεωργίου Σπήλιου
«ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Μαρίνης, μία τῶν ἀρχαιοτέρων ἐν Μεσσήνῃ
Ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, ἐξέλιπε πρὸ μακροῦ
χρόνου, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ἀνηγέρθησαν νέα ἀίκοδομαί»
Ὀλίγον δ' ἀνωτέρω τοῦ αὐτοῦ φύλλου ἀναγινώσκειται τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα,
οὗ προηγούνται τὰδε.

et litere greche intagliate et diceano

Ἐνταῦθα Λουκᾶν κλεινὸν ἀρχιμανδρίτην ταῖς ἀρεταῖς λάμπαντα
φωσφόρου δίκην πολλοῖς φανέντα πρόξενον σωτηρίας, μόνῳ θεῷ ζή-
σαντα τὸν πάντα χρόνον καὶ σῶμα νεκρώσαντα καὶ πρὸ θανάτου
ἐκρυψε λάρναξ ὡς περ ἡλιον νέφος τῇ πρὶν καλανδῶν Μαρτίου μηνὸς
τρίτῃ ἦν ἡμέρα Σάββατον, ὥρα δὲ τρίτη ἐξ χιλιάσι τῶν παρελθόντων
χρόνων, ἴσαις δ' ἑκατοντάσιν ἀριθμουμένων καὶ σὺν δέκα πεντάσιν
ἐβδόμῃ μόνῃ. Ἄλλ' ὧ κορυφῇ καὶ πάτερ τῶν πατέρων νῦν ὡς παρ-
εσιῶς ἀμέσως τῇ Τριάδι καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶν πόνων δεδεγμένος μνή-
σθητι τέκνων πνευματικῶν ὁδόνων, ἐξιλεῶν τὸ θεῖον ὑπὲρ σῶν τέκνων.

Τὸ ἐπιτάφιον τοῦτο ἐπίγραμμα ἐγγεγλυμμένον ἐν τῷ κατὰ τὴν Μεσ-
σήνῃ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐπὶ μαρμαρίνης σαρκο-
φάγου ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Gualterus ἐν Tabb. antt. Sic. σ. 79.

Καὶ περὶ ταύτης δὲ τῆς ἐκκλησίας ὁ κ. Σπήλιος ἀνεκοίνωσε μοι ἐκ
Μεσσήνης τὰ ἐξῆς: «Οὐδεμία τῶν ἐνταῦθα λατινικῶν ἐκκλησιῶν εἶνε
γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὀνόματι S. Giovanni Battista dell'Orto. Ὑποτίθεται

δὲ ὅτι αὕτη θὰ εἶνε ἡ τοῦ S. Giovanni Battista Gerosolimatano
ἢ di Malta, ἀλλὰ μεταβιάς αὐτίσσε οἶδέν ἀνεῦρον ἴχνος Ἑλληνικῆς
ἐπιγραφῆς».

Ἐξεδόθη δὲ ἡ ἐπιγραφή αὕτη καὶ ἐν τῷ Corpus Inscr. Gr.
Τόμ. Β' σ. ἀρ. 519, ὅπου καὶ ἐπανορθοῦνται λίθι τινα τοῦ Gual-
terus. Συμπίπτουσι δ' αἱ ἐν τῷ Corpus γραφαὶ πρὸς τὰς κατὰ κώδικας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Τοῦ συντάκτου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος μετὰ τὴν παραίτησιν
αὐτοῦ ὡς Προθηκυργοῦ καὶ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἀποχώρησιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πανεπιστη-
μίου τῇ 11 Ἰουλίου 1917, ἀπαλλαγέντος ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἐφορευ-
τικῆς ἐπιτροπείας τοῦ Βυζαντιακοῦ μουσείου, τὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς ἀντι-
προέδρου μὲν ὑπὸ Πρόεδρον τὸν πρίγκιπα Νικολαῖον κατέλαβεν ὁ κ. Ν.
Γ. Πολίτης ὡς μέλους δὲ ὁ κ. Γ. Σωτηριάδης.

— Ὁ καθηγητὴς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἐν τῷ Ὁδεῖο κ. Κ.
Ψάχος, κατ' ἡ ἀγγέλλει δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ, δημοσιευθείσης ἐν τῇ
ἐφημερίδι «Ἀκροπόλει» τῆς 19 Ἰουλίου 1917 ἔχει περισυλλέξει τὰ ἑλλη-
νικὰ δημοῶδη ἄσματα τῆς Σκύρου, τῆς Κρήτης, τῆς Πελοποννήσου καὶ
ἰδίως τῆς Γορτυνίας, καὶ ἄλλων μερῶν οὐ μόνον διὰ τῆς γραφῆς, ἀλλὰ
καὶ διὰ φωνογράφου.

— Ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἰούλιον συνεδρίᾳ τῆς ἐν Παρισίαις Ἀκαδημίας
τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμικῶν ὁ κ. Ερρίκος de Villefosse εἰσήγα-
γεν ἀντίτυπον μελέτης τοῦ Ἰταλοῦ κ. Κανταρέλλη περὶ τοῦ πρώτου
ἐπάργου Κωνσταντινουπόλεως, τῆς πρώτης περὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐν
τῇ βασιλευσίᾳ τοῦ Βυζαντίου, ἐν ᾗ πλεῖστα ἔχουσι γραφῆ περὶ τῶν
ἐπάργων τῆς Ῥώμης.

— Ἡ ἐν Βαρκελῶνι Βασιλικὴ Ἀκαδημία τῆς Ἱστορίας ἀνόμασε τῇ
2 Ἰουλίου 1917 μέλος αὐτῆς ἀντεπαστέλον τὸν ἐκδότην τοῦ Νέου Ἑλλη-
νομνήμωνος.

*
*
*

Ὅπως ὁ ἀείμνηστος συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης τοῦ νέου Ἑλληνομνημονος ἐγένετο περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του ἀντικείμενον βιαίων καὶ ἀδίκων διοικητικῶν καὶ ἀστυνομικῶν μέτρων τῆς βενιζελικῆς Κυβερνήσεως, τὰ ὅποια συνέτεινον, καὶ ἰδίᾳ ἢ εἰς ὑγρὸν καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ὑγείαν τόπον ἀπέλασις, καὶ ἢ στήριξις τῆς ἀπαραιτήτου ἰατρικῆς καὶ οἰκογενειακῆς περιθάλψεως, εἰς τὸν πρόωρον θάνατον αὐτοῦ, οὕτως ἐπέπρωτο καὶ ἐν τῷ μετὰ τὸν θάνατόν του ἐκδοθέντι συμπληρώματι τοῦ δεκάτου τετάρτου τόμου τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ ἐκρούσιμος βενιζελικὴ πολιτικὴ διὰ λογοκριτικῆς ἐπεμβάσεως.

Θεωροῦμεν λοιπὸν καθήκον ἡμῶν νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὸ κείμενον τῆς σελίδος 137 τοῦ παρόντος τόμου ὡς ἐγράφη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κυρίου Ἀνδρέου Σκιᾶ, ἵνα οἱ ἀπαγνώσται τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος ἀφ' ἑνὸς ἔχωσι πλῆρως τὸ κείμενον, ἀφ' ἑτέρου δὲ λάβωσι δεῖγμα τῆς ἀσκόπου καὶ καχυπόπτου ἐπεμβάσεως.

Καὶ ἐν μὲν τῷ ὀγδόῳ στίχῳ πρὸ τῆς λέξεως «Βασιλεὺς» ἡ λογοκρισία ἀπήτησε νὰ παρατελλῇ ἡ λέξις «τότε» ὡς μὴ ἐκληροθῆναι ὅτι ὁ **Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐξηκολούθει ὢν Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.** Ἀπὸ δὲ τοῦ εἰκοστού στίχου τὸ κείμενον ἔχει ὡς ἑξῆς: «Τὸ ἔργον ὅμως ἀπεδείχθη ἀκατόρθωτον, διότι τὸ ὑπουργεῖον Λάμπρου ἠναγκάσθη νὰ ἀναπαλαίη ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἀκατανίκητον ἀντίδρασιν μεγάλων δυνάμεων κατεχουσῶν ἑλληνικὰς γὰρας καὶ προστατευουσῶν ἐσωτερικὴν ἐπανάστασιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν δυσπιστίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι κοινῆς γνώμης ὑποπτευσῆσαι πᾶσαν πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῶν δυνάμεων ὑποχώρησιν καὶ προσέτι πρὸς τὰς ἀσυνειδήτους ἐπιθέσεις παντοίων ἐκβιαστῶν ἐκμεταλλευομένων τὴν δυσχέρειαν τῶν περιστάσεων, ἵνα κερδοσκοπῶσιν αἰσχρῶς ὑποκινῶντες ἀπεργίας ἢ ἀπειλοῦντες στάσεις καὶ ταραχάς». Ἐπίσης δὲ ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ στίχῳ ἀπητήθη ἡ προσθήκη τῆς λέξεως «τέως» πρὸ τῆς λέξεως «Βασιλεὺς».

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Ὁ πίναξ τῶν σελίδων 113-248 εὑρεται εἰς τὰς σελίδας 249-260. Αἱ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὰς σελίδας τοῦ τόμου. Τὸ ΖΓ σημαίνει κώδικα τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς, τὸ δὲ ΑΚ κώδικα τῆς Βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολυβά.

Ἀγαπητὸς διάκονος (ΑΚ) 100.
κεφάλαια (ΑΚ) 391.

Ἀγάπιος διδάσκαλος (ΑΚ) 100.

Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας κεφάλαιον (ΑΚ) 97, ἐκ τῆς 20' ἐορταστικῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἄμοῦν (ΑΚ) 97.

Ἀθανάσιος Ἱεροσολύμων (ΑΚ) 193.

Ἀθανάσιος ἰδε Πάριος, Σιναίτης

Αἴγυπτος ἰδε Νεῖλος.

Αἰκατερίνη ἰδε Κομνηνὴ

Αἰρετικοί, κατ' αὐτῶν συγγραφή (ΑΚ) 97.

Ἀκολουθίαι (ΑΚ) 96, εἰς τοὺς ἐκ λατίνων ἐπιστρέφοντας (ΑΚ) 97, ἀγίου ἐλαίου (ΑΚ) 98, εἰς βασσοφόρον (ΑΚ) 98, ἀνθολόγιον (ΑΚ) 390.

Ἀλέξανδρος αὐτοκράτωρ ἰδε Λέων.

Ἀλεξίου ἀγ. βίος (ΑΚ) 396.

Ἀλλάτιος Δέων 108.

Ἀλφειοῦ φραγκικὸν ὄνομα 407.

Ἄμιδα 278.

Ἀμισούτζης Γεώργιος 289.

Ἀμισοῦ κατάληψις ὑπὸ Μωάμεθ 284.

Ἀμπελάκια ἰδε Συντροφία.

Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου εἰς τὸν βίον μεγ. Βασιλείου (ΑΚ) 105.

Ἀναβαπτισταὶ κατ' αὐτῶν συνοδικὸς ὁρος (ΖΓ) 90.

Ἀνανίας ὁ Σιναίτης βιβλιογράφος (ΑΚ) 392.

Ἀναστασίου Σιναίτου ἀπεσπάσματα (ΑΚ) 104.

Ἀναστασίου Ἀντιοχείας περὶ τῆς καθ' ἑπάρ βέσεως (ΑΚ) 104.

Ἀναστασιματάριον (ΑΚ) 106, (ΑΚ) 389.

Ἀντώνιος ἱερεὺς μελωδὸς (ΑΚ) 392.

Ἀνωύμου ἐπιστολαὶ (ΖΓ) 89.

Ἀπολυτίκιον ἀγ. Παρασκευῆς (ΖΓ) 80.

Ἀποστόλης Μιχαὴλ 408.

Ἀποφθέγματα (ΖΓ) 79.

Ἀργέντης (ΖΓ) 84, (ΖΓ) 85, περὶ βαπτίσματος (ΖΓ) 83.

Ἀργυρόπουλος Δημήτριος 110.

Ἀρσένιος ἱεροδιάκονος βιβλιογράφος (ΑΚ) 95.

Ἀρσένιος ὁ μικρὸς μελωδὸς (ΑΚ) 393.

Ἀρέθα Καισαρείας σθνοφίς σχολικὴ 107.

Ἀριϋμητικὴ (ΖΓ) 79.

Ἀσθενειῶν ὀνόματα ἐημῶδη 71 κ. ἑ.

Ἄσμα δημοτικὸν περὶ ἀλώσεως Τραπεζοῦντος 292.

Ἀστρολογικά (ΑΚ) 106—7.

Αὐξεντιανοῦ ἐπιστολαὶ (ΖΓ) 82.

Αὐξέντιος ψευδασκητῆς (ΖΓ) 82.

Βαλάσιος ἱερεὺς ὁ νομοφύλαξ, μελωδὸς (ΑΚ) 393.

Βασιλείου Καισαρείας ἐνλογὴ λόγων ὑπὸ Συμεῶν μαγίστρου καὶ λογιθέτου (ΑΚ) 99, πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἀπολοῦντο λόγων (ΑΚ) 99—100, ἐπισπάσματα (ΑΚ) 104, ὁμιλία (ΑΚ) 392.

Βασιλείου Σελευκείας λόγος (ΑΚ) 392.

Βασιλέων χρονολογία ἐντομὸς (ΖΓ) 90.

Βάπτισμα αἰρετικῶν (ΖΓ) 80, ἐνα-

ἄπεισμα (ΖΓ) 84, εἰς μίαν κα-
τάδυσιν (ΑΚ) 97.
Βάββος, Ἰωάννης, καπετάνος Ναυ-
πλίου 109.
Βαρσανουφίου, ἀγ. ἀποσπάσμα-
τα (ΑΚ) 104.
Βελλῶς ἐπισκοπῆ 408.
Βενιαμίν Ἀμασείας (ΖΓ) 90.
Βησσαρίων Νικαίας 279, 280,
281, 408, ἐπιστολῶν ἀντιβολῆ 111
βιβλιοθήκη καὶ ἰδίως περὶ λατ-
κῶν 294, 304, ἐν Ἑλλάδι 300-1.
Βλασσόπουλος Αὐξέντιος (ΑΚ)
98.
Βλαστάρη, Ματθαίου Νομοκά-
νων (ΑΚ) 93, (ΑΚ) 95, (ΑΚ) 98,
(ΑΚ) 393.
βλακτία 275
Βλαχία ἴδε Γεωγραφία.
Βλεμμύδη, Νίκηφ. περὶ τῆς βί-
βλου τῶν φαλμῶν (ΑΚ) 97.
Βούλγαρις, Εὐγένιος (ΑΚ) 391.
βροντολόγιον (ΖΓ) 88, (ΑΚ) 106.
Βυζάντιον, πρόλογος Αὐτοκρα-
τορικῆς πινακοθήκης Βυζαντίου
261 κ. ε.
Βυζάντιος ἴδε Μπερεκάτης

Γαζής, Θεόδωρος (ΑΚ) 390.
Γατελοῦζος, Φραγκίσκος Β' 110
γενίτσαροι = γενήλυδες 288.
Γεννάδιος Χαλεπίου, στίχοι εἰς
αὐτὸν (ΖΓ) 81.
Γεράσιμος Γ' Δέσπων πατρ.
Κ]πόλεως (ΖΓ) 92.
Γερμανοῦ πατρ. Κ]πόλεως καὶ
συνόδου ἀπάντησις πρὸς τὸν πάπα
(ΑΚ) 97.
Γερμανὸς Νέων Πατρῶν μελω-
δὸς (ΑΚ) 392.
γεωγραφία Βλαχίας (ΖΓ) 79.
Γεώργιος ὁ Κοῆς μελωδὸς (ΑΚ)
393.
Γλυκῆς Πέτρος μελωδὸς (ΑΚ)
392.
Γούτης Μανουὴλ μελωδὸς (ΑΚ)
392.
γροαμματικοὶ ἰδιωτισμοὶ κανόνων
Μανουῆ) Παλαιολόγου 320, ἐπι-
στολῶν Γρηγορίου Βουλγαρίας 343
Γραφή, ἱστορία ἐκ τῆς μωσαϊκῆς
βίβλου (ΑΚ) 395.
Γρηγορίου Βουλγαρίας ἐπιστο-
λαὶ 342 κ. ε.

Γρηγορίου Διαλόγου περὶ κα-
θαρτηρίου πυρός (ΑΚ) 97.
Γρηγόριος λαμπαδῆριος μελωδὸς
(ΑΚ) 393.
Γρηγορίου Νύσσης εἰς τὸν
πρωτομάρτυρα Στέφανον (ΑΚ)
105, εἰς τοὺς ἀγ. 40 (ΑΚ) 391.
Γυίλφορδ βιβλιοθήκη 301.

Δαδιακὸς ἡγεμὼν Μυγρῆλιας
278.
Δαμασκηνοῦ Ἰω. περὶ οἰωνι-
σμοῦ (ΑΚ) 105.
Δαμασκηνὸς μελωδὸς (ΑΚ) 392.
Δαμιανὸς βατοκεδινὸς μελω-
δὸς (ΑΚ) 393.
Δαμιανὸς ἱερομόναχος (ΑΚ) 393.
Δαμιανὸς μελωδὸς (ΑΚ) 392.
Δανιὴλ πρωτοψάλτης (ΑΚ) 393.
Δαριάριος Ἀνδρέας 305, 306.
Δανιὴλ ἴδε Κομνηνός.
Δημήτριος ἀρχιεπ. Νοβγορόδ.
(ΑΚ) 391.
Δημήτριος Δομίστικος τῆς μαγ.
ἐκκλησίας μελωδὸς (ΑΚ) 393.
Δημητρίου Εὐθύμιος 384.

Ἔγκλισις τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ
348
Ἐγχειρίδιον περὶ τῶν διανέ-
ξεων τῶν ἀνθρώπων (ΖΓ) 87.
Ἐθνῶν κατάλογος 112.
Εἰρημολόγιον (ΑΚ) 393.
ἐμπόριον Τραπεζοῦντος 275.
Ἐνθυμήσεις (ΑΚ) 397, χρονι-
καὶ 401.
Ἐπάρχου Ἀντωνίου κώδις
400.
Ἐπίγραμμα (ΖΚ) 80.
Ἐπιγραφαὶ ἑλληνικαὶ Μεσση-
νικῆς 409.
Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλους Καλ-
λινίκου πατρ. (ΖΓ) 89 Φλω-
ρεντικῆ συλλογῆ 405.
Ἐτυμολογία λέξεων διαφόρων
347 κ. ε.
Εὐαγγέλιον (ΑΚ) 394, ἀπό-
κρυφον (ΑΚ) 395.
Εὐγενικοῦ Μάρκου, περὶ Θεοῦ
φωτὸς (ΑΚ) 104, περὶ πνευμα-
τικῶν χαρισμάτων (ΑΚ) 104,
περὶ Τριάδος (ΑΚ) 104, πρὸς
τὸν βασιλεῖα (ΑΚ) 104.
Εὐγενίου σχόλιον εἰς τὰ περὶ

ἀνεξίτητος (ΑΚ) 105.
Εὐχαὶ (ΑΚ) 96.
Ἐφραὶμ ἐπιστολῆ (ΖΓ) 84.

Ζαγορᾶς χειρόγραφα 79 κ. ε., μέ-
να τῆς χιώρας Ζαγορᾶς τῶν 1830.
Μαΐου 25 (ΖΓ) 92.
Ζαφυρόπουλος Ἀπόστολος ἱε-
ροψάλτης Σμύρνης 408.
Ζήνου Ἀποστόλου ἐπιστολαὶ 100
Ζωνυρᾶ Ἰω. κανὼν εἰς Θεοτόκον
(ΑΚ) 104.

Θαμὰρ βασίλισσα Ἰβηρίας 274.
Θέατρον ἴδε Κωμῳδία.
Θέατρον πολιτικὸν κερτί. κβ'ον
(ΑΚ) 105.
Θεμιστίου περὶ φιλίας (ΑΚ) 105.
Θεομηναὶ καὶ σεισμοὶ 307 κ. ε.
Θεοδόσιος Κερασσοῦντος 4.
Θεοδιωτήτου Κύρου περὶ προ-
νοίας (ΑΚ) 100.
Θεόδωρος Μετοχίτης μέγας λο-
γαθέτης 342, ἀγνωστον ἔργον
αὐτοῦ 108.
Θεοτοκος ἴδε Στιχολογία, Ὡδὴ.
Θουκυδίδου ἑγγραφῆς τὸ α'
(ΑΚ) 390.

Ἰαγούπτης στόλ' αρχος Μωάμεθ 285.
Ἰάκωβος πρωτοψάλτης μελωδὸς
(ΑΚ) 393.
Ἰατρικὰ καὶ ἄλλα σχετικὰ πρὸς
τὴν φυσιογνωσίαν τοῦ ἀνθρώπου
(ΑΚ) 106, καὶ συνταγαὶ (ΑΚ) 107.
Ἰατρικὴ δημώδης 51 κ. ε. ἴδε ασθέ-
νεια.
Ἰατροσόφια 51 κ. ε. (ΑΚ) 107.
Ἰατροῦ Μανιάτου σημειωματάρι-
ον 51 κ. ε.
Ἰβὸς Ἀρσενίδος 384, 388.
Ἰερμίας πατρ. Κ]πόλεως Ις' αὶ
ἄνος (ΑΚ) 103.
Ἰουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρ-
τυρος ἀπόκρισις πρὸς ὀρθο-
δόξους (ΑΚ) 104.
Ἰσαήλ Σινάπης ἡγεμὼν 278,
288.
Ἰστορία, ἱστορικὰ μελέται ἐν
Ἑλλάδι κατὰ τὸν 18' αἰῶνα
καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας 267 κ. ε.
Ἰωάννα ἱερομόναχος ἀπόκρι-
σις (ΑΚ) 99.
Ἰωάννα μελωδὸς (ΑΚ) 392.

Ἰωάννης Καλυβίτης (ΑΚ) 396.
Ἰωάννου Κίτρους περὶ τῶν
ἡμερῶν τοῦ χρόνου (ΑΚ) 95.
Ἰωάννου Προδρόμου εὐρεσις
κεφαλῆς αὐτοῦ (ΑΚ) 98.
Ἰωάννης πρωτοψάλτης μεγ.
Ἐκκλησίας (ΑΚ) 393.
Ἰωάννου Σχολαστικοῦ Κλίμαξ
(ΑΚ) 96.
Ἰωάννου Χρυσοστόμου Ἐρ-
μηνεῖα ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν
(ΑΚ) 97, λόγος περὶ προσευχῆς
(ΑΚ) 100, εἰς Εὐτρόπιον (ΑΚ)
100, εἰς ἀπόστολον Παῦλον
(ΑΚ) 100, κεφάλαια (ΑΚ)
103, λόγος (ΑΚ) 391, εὐχαὶ
(ΑΚ) 396.
Ἰωάννης Ἰβη Κομνηνός.
Ἰωαννικίου Κ]πόλεως ἑγγρα-
φον (ΖΓ) 90
Ἰωνᾶς ψευδασκητής (ΖΓ) 81.

Καβάσιλα Νικολαίου περὶ τῆς
ἐν Χριστῷ ζωῆς (ΑΚ) 103.
Καλέκας Ἰωάννης (ΑΚ) 390.
καλεντάριον (ΖΓ) 79.
Καλλινίκος Δ' πατρ. Κ]πόλεως
ἀπὸ Προλάου ἐκ Ζαγορᾶς (ΖΓ)
80, (ΖΓ) 81, (ΖΓ) 89, (ΖΓ) 90
ἀρωταποκρίσεις (ΖΓ) 79, ἐπιστο-
λαὶ (ΖΓ) 79, (ΖΓ) 81, σημειώ-
σεις (ΖΓ) 79, (ΖΓ) 83, εὐχαὶ (ΖΓ)
80, διήγησις περὶ ἑξορίας (ΖΓ) 81
ἑγχειρίδιον (ΖΓ) 82, ἑγχειρίδιον
κατὰ αἰρέσεων (ΖΓ) 83, ὕλη
μονιρίας (ΖΓ) 84, παρατηρήσεις
(ΖΓ) 84, εἰς τὸ περὶ ἑξομολογή-
σεως (ΖΓ) 84, ἀπόλογία καὶ ὁμο-
λογία (ΖΓ) 85, ἀντίρρῃσις εἰς τὰ
Ἀργέντου (ΖΓ) 85, τὰ ἐν ἑξορία
γραφέντα, τόμος Α' (ΖΓ) 86, τό-
μος Β' (ΖΓ) 82, σημειώσεις ἐκ
τοῦ Γ' τόμου (ΖΓ) 88, τόμος Ε'
(ΖΓ) 86, εὐχὴ εἰς τὴν Θεοτόκον
κατὰ ἀφάβητον (ΖΓ) 87, σημει-
ώσεις καὶ ἐπιστολικαὶ τινες τύποι
(ΖΓ) 87, συνοπτικὴ διήγησις τῶν
εἰς τὴν ἑξορίαν καὶ περιγραφῆ
Νεῖου (ΖΓ) 87, ἡμερολόγιον (ΖΓ)
88, ποίημα (ΖΓ) 88, λόγος (ΖΓ)
88, ἔργα καὶ ἀντίγραφα (ΖΓ) 89.
Κάλλιστος Α' πατρ. Κ]πόλεως 404
Κάλλιστος ἴδε Καταφυγιώτης

Καλοϊωάννης ἴδε Κομνηνός Ἰωάννης.
 Κανέλος Στέφανος (ΑΚ) 93.
 Κανόνες (ΖΓ) 80, εἰς Μανουήλ Παλαιολόγον 318 κ. ε.
 Καντακουζηνός Ἰωάννης 5 403.
 Καραγιάννογλου, Νικηφόρος (ΖΓ) 9.
 Καρατζᾶς Γεώργιος ἐκ Δημητσάνης (ΑΚ) 100.
 Καρατζόπουλος ἴδε Παπακαρατζόπουλος.
 Καραντηνός Δοσίθεος 399.
 Κασίμης στόλαρχος Μωάμεθ 285.
 Καταβολκίδης Θωμᾶς 287.
 Καταφυγιώτου Καλλίστου σύνταγμα (ΑΚ) 104.
 Κεκραγάριον (ΑΚ) 392.
 Κλέρκ, Πέτρου λέ, ἐπιστολαί (ΑΚ) 391.
 Κόκκινος, πατρ. Κηπόλεως 403.
 Κομνηνή Αἰκατερίνη 299.
 Κομνηνή Ἑλένη 291.
 Κομνηνός Ἀλέξιος αὐτοκρ. Τραπεζοῦντος 274.
 Κομνηνός Δαυίδ αὐτοκρ. Τραπεζοῦντος 270-93.
 Κομνηνός Ἰωάννης Δ' ὁ Καλοῖωάννης αὐτοκρ. Τραπεζοῦντος 276.
 Κοντουμᾶς Τζαννῆς (ΑΚ) 93.
 Κορώνης μελωδός (ΑΚ) 392.
 Κοσμᾶ Ἰγδικοπλεύστου ἀποσπάσματα (ΖΓ) 85.
 Κριτία λίβελλος (ΖΓ) 90.
 Κρυπτογραφικὸν σημεῖωμα (ΑΚ) 395.
 Κυδώνη Ἀθανασίου Δεάλεις περὶ τοῦ πῶς ἐχωρίσθη ἡ Ρώμη (ΑΚ) 96.
 Κυλιχάρτια 275.
 Κυούρκας Ἀβέρκιος (ΑΚ) 397.
 Κυούρκας Ἀντώνιος (ΑΚ) 397.
 Κυπριακά ἔγγραφα 14 κ. ε.
 Κυρίλλου ἱερομ. Ἄθω ἐπιστολὴ (ΖΓ) 90.
 Κύριλλος (Λεόκαρις;) ΖΓ 80.
 Κυρίλλου Ε' τοῦ Νικομηδείας πατρ. Κηπόλεως καθάρσεις (ΖΓ) 90.
 Κωδικοῦ Γεωργίου τάξις πα-

λατίου (ΖΓ) 80.
 Κωμωδία (ΖΓ) 82.
 Κωμωδία συμβάντων ἐν Κηπόλεως τῶ πρῶτῳ (ΖΓ) 81.
 Κωνσταντινουπόλεως περκατὰ τοῦ 1197 σελ. 111, χρονογράφος 305 κ. ε., πατριαρχῶν κατάλογος (ΖΓ) 90.
 Κωνσταντῖνος κοιαιστῶρ 117.
 Κώνστας 384.

Λαμπαδῖριος Πέτρος Πελοποννήσιος (ΑΚ) 389, (ΑΚ) (393).
 Λαμπηνός Γεώργιος 108-9.
 Λάσκαρης Θεόδωρος 274.
 Λαύρα καὶ ὄχι Sauga 110.
 Λέξεις πολεμικαί (ΑΚ) 390.
 Λέξεις ἴδε Τοπωνυμικά, Πατρωνυμικά, Μέλη Ἀνθρωπίνου σώματος, Ἀσθενειῶν ὀνομασίαι.
 Λέξεων ἐτυμολογίαί 347 κ. ε.
 Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου βασιλέων ἀπορισμαὶ (ΑΚ) 95-6.
 Λιβαδινός Ἀνδρέας 343.
 Λιβανίου ἐπιστολαί (ΖΓ) 89.
 Λοπαδιώτης Ἀνδρέας 404.
 Λουδοβίκος ΙΑ. βασιλ. Γαλλίας 261.
 Λουκιανοῦ ἐνὸπλιον (ΑΚ) 392.
 Διάλογοι νεκρικοὶ (ΑΚ) 392.
 Λυκολέων 4.

Μάξαρης Μάξιμος 318.
 Μακαρίου ἐρημίτου λόγος (ΑΚ) 396 7.
 Μακαρισμοῦ ἐξήγησις (ΑΚ) 103.
 Μακρῆς Ἰωάννης (ΑΚ) 98.
 Μανιάτου Ἰατροῦ σημειωματῆριον 51 κ. ε.
 Μάνη ἴδε Πατρωνυμικά, Τοπωνυμικά.
 Μανουήλ μεγάλου ῥήτορος, περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρός (ΑΚ) 98.
 Μαξίμου ὁμολογητοῦ, ἐκ τοῦ βίου αὐτοῦ (ΑΚ) 105.
 Μαυλιάνος Γεώργιος (ΑΚ) 99.
 Μαυτελάος Ἀντώνιος (ΑΚ) 98.
 Μανουήλ τοῦ σοφοῦ περὶ ὀνείρου (ΑΚ) 106.
 Μεζεβύρης Ἰωάννης 384.
 Μελάμπαδος ἐρωτηρηματικῶς περὶ καλῶν (ΑΚ) 105-6.
 Μελέτιος Συναΐτης ὁ παλαιός

μελωδός (ΑΚ) 393.
 Μελέτιος, Συναΐτης ὁ Κρῆς μελωδός (ΑΚ) 393.
 Μελετίου ὁμολογητοῦ στίχοι περὶ προσευχῆς (ΑΚ) 101.
 Μελετίου τοῦ σοφοῦ ἱατρικὰ σημεῖωματα (ΑΚ) 106.
 Μέλη Ἀνθρωπίνου σώματος (ΑΚ) 391, ὀνομασίαι δημῶδες αὐτῶν 71 κ. ε.
 Μελιτινιώτης 105.
 Μεσσήνης ἐπιγραφαί 109.
 Μετρολογικὸν σημεῖωμα 109.
 Μηναῖον Ἰαννουαρίου (ΑΚ) 103.
 Μηρολόγιον (ΑΚ) 389.
 Μιστράς 273.
 Μιχαὴλ Βουλγαρίας ἴδε Φώτιος.
 Μιχαὴλ Γραμματικῶ ἐπιγραμματα 3-13.
 Μιχαὴλ Νικόλαος 384.
 Μουσικὰ ἐκκλησιαστικά (ΑΚ) 392.
 Μουσικὰ σημεῖα (ΑΚ) 105.
 Μουσικῆς ἐκκλήσε. κῶδιξ (ΑΚ) 95.
 Μπαλάσιος ἱερεὺς μελωδός (ΑΚ) 392.
 Μπαριζός Ἰάκωβος βιβλιογράφος (ΑΚ) 398.
 Μπελέτης Βαρολάμ (ΑΚ) 98.
 Μπερεκέτης Πέτρος Βελγυτιός μελωδός (ΑΚ) 393.
 Μπουζίκης Δημήτριος (ΑΚ) 98.
 Μυστήρια ἔκθεσις περὶ αὐτῶν (ΖΓ) 81.
 Μυτιληναῖος Χριστόφορος 3.
 Ναθανιὴλ Νεοκαισαρείως Ἀντιφώνησις (ΑΚ) 391.
 Ναυτλίου Νέα μονή 109.
 Ναυπλίου καὶ Ἄργους ἀντιπρῶκτος ἐπισκοπὴ 110.
 Νέα μονή, Ναυπλίου 109.
 Νεήλυδες=γενέταροι 288.
 Νείλου περιγραφή (ΖΓ) 81.
 Νεοφύτου Κουσοκαλυβίτου εἰς τὴν γραμμ. Θεοῦ Γαζῆ (ΑΚ) 390.
 Νίκαια 274.
 Νικόδημος Φερσάϊων (ΖΓ) 89.
 Νικολάου βιβλίον ἱατρικῆς (ΑΚ) 107.
 Νικολόπουλος Κωνστ. 301.
 Νίκου, Ἀρσένης Χατζῆ 388.

Νικουσίου Παναγ. Δεάλεις (ΖΓ) 87.
 Νομοκάνων (ΑΚ) 101.
 Νόμος Ἐκκλησιαστικός (ΑΚ) 102.
 Ξενοφώντος συγκριτικὸν βίβλ. καὶ πολιτεία (ΑΚ) 396.
 Ὄθωμανικὴ αὐτοκρ. ἴδε Ὀρφικία.
 Οἰκογενειακά ὀνόματα ἴδε Πατρωνυμικά.
 Ὀνειροκριτικά (ΑΚ) 106.
 Ὀνόματα γυναικῶν (ΑΚ) 393.
 Ὀνόματα οἰκογενειακά ἴδε Πατρωνυμικά.
 Οὐζούν ἴδε Χασσόν.
 Οὐνυαζης Ἰωάννης 274.
 Ὀρφικίων ὀθωμαν. αὐτοκρ. κατάλογος (ΖΓ) 79.
 Παλαιογραφικά ἴδε παρένθεσις, διάστιξις.
 Παλαιολογίνα Ἑλένη 273.
 Παλαιολογίνα Ζοή 273.
 Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος Β' 343.
 Παλαιολόγος Δημήτριος 273.
 Παλαιολόγος Θωμᾶς 273.
 Παλαιολόγος Ἰωάννης Β' 110.
 Παλαιολόγος Ἰωάννης Ε' 103.
 Παλαιολόγος Κωνσταντῖνος 272-3.
 Παλαιολόγος Μανουήλ 273.
 Παλαιολόγος Μανουήλ κανόνες εἰς αὐτὸν 318 κ. ε.
 Παλαιολόγος Μιχαὴλ 274.
 Πανάγος βιβλιογράφος (ΑΚ) 391.
 Παπαδάκης Λαγατάκης ἱερεὺς 32.
 Παπαδόπουλος Δημήτριος (ΑΚ) 100.
 Παπακαραντζόπουλος Δημήτριος ἐκ Δημητσάνης (ΑΚ) 99.
 Πάπας περὶ πρωταίων αὐτοῦ (ΑΚ) 97.
 Παπασπυροπούλοι (Σπύρος, Σωτήριος, Παύλη) (ΑΚ) 393.
 Πορταδέισου περιγραφή (ΖΓ) 81.
 Παράδοσις περὶ τῆς μετάνοιας τοῦ κόρης τῆς Τραπεζοῦντος 299.
 Παρασκευὴ ἁγ. ἀποστολικῶν τῆς (ΖΓ) 80.
 Πάργα διήγησις περὶ αὐτῆς (ΑΚ) 95.

... (απόθεσις αρχιεπιστάτη εν χειρὶ
... ἀφ' ἧς 402.
Παρθενίου Ἱεροσολύμων ἔγγρα-
φον (ΖΓ) 90.
Πάριος Ἀθανάσιος ὁ. (ΖΓ) 89.
Παρθενίου βιβλίον (ΖΓ) 91.
Πάσχα (ΖΓ) 79.
Πατέρων ἁγίων παρθέσις εἰς
προσκύνησιν τῆς εὐσεβείας (ΑΚ) 101.
Πατριάρχου ἀπολογία (ΖΓ) 80.
Πατριαρχῶν Κρήτης κατὰ το-
ν (ΖΓ) 80, (ΖΓ) 90.
Πατριαρχῶν χρονολογικὰ σύστα-
μας (ΖΓ) 90.
Πατριωνυμικά Μάνης καὶ Αἰκω-
λας 60 κ. εἰ.
Παύλου Αἰγυπτίου Ἱεροσολύμων
(ΑΚ) 107. περὶ ἑξήκων καὶ ψή-
κων (ΑΚ) 107.
Πεντηκοστάριον (ΑΚ) 389.
Πέτρος ὁ Λαμπαδάριος.
Πέτρος ὁ Μπενσεκέτης.
Πίπκολομίνης Διευκρίσεως ὁ Π-
... 16.
Πέτρος Β' 272, 279, 280.
Πλουτάρχου περὶ παιδῶν ἁγω-
γῆς (ΑΚ) 104.
Πνεῦμα περὶ ἑκπορ. ἀγ. Π (ΑΚ)
... 91.
Ποιήματα κατὰ Κυρίλλου (ΖΓ) 80.
Πολυαῖνου Νικολάου ἱστορία
τῆς Ἡεῖρου (ΑΚ) 393.
Πολυδεύκου Ἰουλίου Ὀνομα-
στακῶν (ΑΚ) 390.
Προῦξις Ἀποστόλων (ΑΚ) 102.
Πρόβητα διλήθησι περὶ αὐτῆς
(ΑΚ) 91.
Πρίγκου Ἰωάννου πεντε κἀτόγρα-
ροι τόμοι (ΖΓ) 90, Χριστιανικὴ
βιβλιοθήκη (ΖΓ) 91, Κατάλογος
βιβλίων σταλέντων εἰς τὸ σχολεῖ-
ον Ζαγορῆς (ΖΓ) 91. Ἐπιστολαί
(ΖΓ) 91, Εἰδήσεις περὶ Εὐρώπης
(ΖΓ) 91.
Πυρκαϊὰ Κρήτης τοῦ 1197
... 111.

Ρόδου Σεισμός 307.
Ρωσῶν Ἰωάννης 399.
Ρωσῶν Καλοῖωάννης 399.
Ρωσῶν Μανώλης 399.

Σαρακοστήν μέτρον Χριστιανικῶν

... 280.
Σεισμολόγιον (ΖΓ) 88.
Σεισμοὶ καὶ Ἰσομετρία 307 κ. εἰ.
σεισμός ἐν Ρόδῳ 307. ὁ Σμύρνη.
Σεραφείμ Ἀθανασίου καθαίρεσις
(ΖΓ) 90.
Σέργιος Κρήτης (ΑΚ) 104.
Σιβύλλης ὀνειροκριτικὸν εἰς στί-
χους (ΑΚ) 106.
Σιγούρος Διονύσιος ἀρχιεπ. Αἰ-
γύπτου (ΑΚ) 397.
Σίκουλα 100.
Σιλβέστρου Ἀντιοχείας περὶ ἀνα-
στασιμῶν (ΖΓ) 90.
Σιλβίος Διευκρίσεως ὁ Π-... Β'.
Σινᾶ βιβλιοθήκη βιβλία μεμβρά-
νων (ΖΓ) 85.
Σιναΐτης Ἀθανάσιος μελωδός
(ΑΚ) 392.
Σινώπης κατὰ τῆς ὑπὸ Μοϊσ-
... 283.
Σμύρνης σεισμοὶ 106.
Σκουφίτης Εὐθύμιος βιβλιογρα-
φος 100.
Σκληρός Λέων 4.
Σκυλολιμνὴ περὶ τῆς Τραπεζου-
... 287.
Σούλι διλήθησι περὶ αὐτοῦ (ΑΚ)
... 91.
Σουλιόρδης Μιχαὴλ 100.
Σοφῶν κατάλογος (ΖΓ) 79.
Σπανέας τοῦ κωδ. Πατρ. Παλ. α.
... 307 σ. 353 κ. εἰ.
Στεφάνου Πρωτομάρτυρος ἐγκό-
μιον (ΑΚ) 105.
Σειλβῆς Κοινσταντίνος 111.
Στίχοι εἰς Πατριάρχην (ΖΓ) 81.
Στίχοι κατὰ Ἀδελφίου (ΖΓ) 81.
Στιχολογία τῆς Τιμιωτέρας (ΑΚ)
... 108.
Συμβολαίων τύποι ὁδὸς τύποι.
Συμεῶν κίου Θεολόγου περὶ ἡσυ-
χίας (ΑΚ) 104.
Συμεῶν μαγιστρος καὶ λογοθέτης
(ΑΚ) 99. ὁ Βασίλειος Καί-
σαρεια.
Συμεῶν μεταφραστῆς Ἱεροσολύμων
Παύλου τοῦ Αἰγυπτίου (ΑΚ) 107.
Συμφωνητικὸν μεταξὺ ἱατροῦ
καὶ κινώτου 53.
Συνοδίου ἐπιστολαί (ΑΚ) 392.
Συνόδου ἑκτῆς πρακτικὰ (ΑΚ) 104.
Σύνοδος Μαντούς 279 κ. εἰ.
Συντροφίαι Ἀμειλιτικῶν κατα-

... 381 κ. εἰ.
Σφόρτζης Γεώργιος 381.
Σφόρτζης Ἰωάννης Δημητρίου
... 388.
Σχίσμα Ρώμης καὶ Ὁρθοδόξου
ἐκκλησίας (ΑΚ) 96-7.
Σωφρονίου Ἱεροσολύμων πρῶ-
τος (ΑΚ) 104.
Ταριαρὶν τοῦ σοφοῦ περὶ ἐνεί-
κων (ΑΚ) 106.
Τερτζέτης Γεώργιος 390.
Τζέργα 399.
Τοπωνυμικά Μάνης 52 καὶ 57
κ. εἰ.
Τουφέκιον 280.
Τραπεζοῦς ἁγίας αὐτῆς ὑπὸ
τῶν Γούρκων καὶ ἄλλα περὶ
αὐτῆς 70-93.
Τύποι ἁγιολογίων χρέους, συντρο-
φειτικῆς πωλήσεως κτ. (ΖΓ) 85.

Φιλήμων Τιμολέων 301.
Φίλιππος ἀγαθὸς ἐξ ἑξ Βουρ-
γουνδίας 279.
Φιλόθεος Α' πατρ. Κωνσταντι-
... 404.
Φιλοθέου Ἀρχιεπ. Κύπρου γνό-
μη (ΖΓ) 84.
Φιλομήλιον 57.
Φόσκαρης Φραγκίσκος ἐδύτης
Πανευκρίας 109.
Φουλέεις Ἰωάννης (ΑΚ) 99.
Φραγγάτος Παναγῆς (ΑΚ) 102.
Φῶς ἑκατόμηνον (ΖΓ) 85.
Φωτίου Πατρ. ἐκ τῆς πρὸς Μι-

χαὶ ἄρχοντα Βουλγαρίας ἐπι-
στολῆς (ΑΚ) 100.

Χαρίτζογλου Παναγ. μελωδός
(ΑΚ) 393.
Χασάν Οὐζούν. Σουλτᾶνος Με-
σοποταμίας ἐξουσιῶν ἐν Ἀμιαῖ
277, 278, 282-3, 289.
Χριστοπούλου Ἀθαν. Ἀγγλικῶν
δράμα (ΑΚ) 93.
Χριστοῦ Ἀνάστασις λόγος εἰς
αὐτὴν (ΑΚ) 395.
Χριστόφορος ὁ Μυτιληναῖος.
Χριστόφορος σίβλος ὁ στιχό-
... εἰς αὐτὸν (ΖΓ) 81.
Χρονικὴν Πασχάλιον 305.
Χρονικὰ εἰς Ἐνθυμήσεις.
Χρονογράφος μέγας, Κρήτης
305 κ. εἰ.
Χρονολογικά (ΖΓ) 79.
Χρυσάφης Ἐμμανουὴλ μελω-
δός (ΑΚ) 392.
Χρυσάφης ὁ κωδ. μελωδός (ΑΚ)
... 392.
Χωματιανὸς Δημήτριος 399.

Ψαλίδα Ἀθανασίου Μαθητῆ. Ἐν.
ἱστορίας (ΑΚ) 391, γεωγραφικῶν
... (ΑΚ) 391.
Ψαλτικὴ (ΑΚ) 389.
Ψελλοῦ Μιχ. περὶ ἀρετῶν (ΑΚ)
... 103.

Ωδὴ εἰς Θεοτόκον (ΖΓ) 81.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΑ

ΩΣ ΚΩΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΛΟΓΟΥ
ΕΝ Τῷ ΙΔ' ΤΟΜῶ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΟΣ

Ἁγίου Ὁρους Μονῆ: Ἰβήρων κώδ. 92 σ. 317.	Νεαπόλεως ἀρχαῖον Cedole di Tesoreria reg. 1453 (N ^o 28) σ. 111.
Ἀθηνῶν Βιβλιοθήκη: Ἀλεξίου Κολυβά κώδ. 113—129 σ. 93—107, κώδ. 130—141 σ. 389—498.	Παρισίων Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κώδ. 1630 σ. 100, κώδ. 2096 σ. 108, κώδ. 3043 σ. 108. Καϊσλιανὸς 192 σ. 313, Ἴταλικὸς κώδ. 10495 (830) σ. 109.
—Βιβλιοθήκη Βουλῆς κώδ. 717 σ. 107, κώδ. 151 σ. 108.	Ῥώμης Παπικῆς Βιβλιοθήκης κώδ. Παλατῖνος 367 σ. 3 κ. 111 κ. 317 κ. 4. κώδ. Vatic. Gr. 1393 σ. 111, κώδ. Vatic. Gr. 1416 σ. 108, κώδ. Pii II σ. 107, κώδ. Ὀπποθονιανὸς 67 σ. 109.
—Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας κώδ. 214 σ. 92.	—Βιβλιοθήκη Vallicelliana κώδ. F. 84 σ. 399, Ἀλεξανδρινὸς κώδ. CVII σ. 111, Ἀλεξανδρινὸς κώδ. CNVI ἀρ. 10 σ. 108, 106.
Βενετίας Μαρκεζίνης Βιβλιοθήκης κώδ. 116 σ. 109, κώδ. 524 σ. 111.	Σμύρνης μητροπολιτικὸς κώδ. Α σ. 108.
Βιέννης Καρλοβατικῆς Βιβλιοθήκης Theol. CCIII σ. 312, Theol. Gr. LXIII σ. 112, Phil. VII σ. 108.	Στοχόδμηης Βασιλικῆς Βιβλιοθήκης ἐθνολογικὸς κώδ. 305.
Ζαγοράς Βιβλιοθήκης κώδ. 100—143 σ. 79—92.	Φλωρεντίας Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης κώδ. CXCVIII σ. 108 κώδ. S. Marco 336 σ. 105 Libri φάκελλος 1500 σ. 101.
Μαδρίτης Βασιλικῆς Βιβλιοθήκης κώδ. O. 84 σ. 108, κώδ. O. 181 σ. 106.	
Μεδισαλον Ἀρχειοποιτικῆς Βιβλιοθήκης κώδ. Q 14 sup. σ. 109, κώδ. Δ 118 σ. 111.	
Μονάχου Βασιλικῆς Βιβλιοθήκης κώδ. 51 σ. 108, κώδ. 198 σ. 105 κώδ. 260 σ. 102.	

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ

Διοβουნიώτου, Κ. Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς σ. 79—92.	εἰκοσιπενταετηρίδι Σπυρ. Λάμπρου σ. 112—4.
Λάμπρου, Ἄννης, Σπυρ. εἰσαγωγικὸν σημεῖωμα σ. 114—1.	Χαριτάκη, Γ., Σπυρ. Π. Λάμπρου τὰ μετὰ θάνατον εὑρεθέντα σ. 196—248.
Σακελλαροπούλου, Σ.Κ. Προσφωνήσεις ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι Σπυρ. Λάμπρου σ. 131—2.	Χαριτάκη Γ., Πρόλογος εἰς καίμενον Σπανέα σ. 353—8.
Σκιᾶ, Α., Σπυριδῶν Π. Λάμπρου σ. 115—39.	Χατζιδάκη Ι. Ν. Προσφωνήσεις ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Σπυρ. Λάμπρου σ. 110—1.
Σκιᾶ, Δ., Προσφωνήσεις ἐπὶ τῇ	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΙΔ' ΤΟΜΟΥ

	Σελ.
Ἐπιγράμματα ἀνέκδοτα Μιχαὴλ τοῦ Γραμματικοῦ	3
Κυπριακὰ καὶ ἄλλα ἔγγραφα ἐκ τοῦ Παλατινοῦ κώδικος 367 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ	11
Τὸ ἱατρικὸν σημειωμάτιον Μανιάτου χειρουργοῦ	51
Διοβουნიώτου Κ. Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης Ζαγοράς (Συνέχεια καὶ τέλος)	79
Κατάλογος τῶν κωδίκων τῶν ἐν Ἀθήναις βιβλιοθηκῶν πλην τῆς Ἐθνικῆς. Γ' Κώδικες τῆς βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολυβά (ἀρ. 113—141) 93, 389	389
Λάμπρου, Ἄννης Σπυρ. εἰσαγωγικὸν σημεῖωμα	113
Σκιᾶ Ἀνδρέου, Σπυριδῶν Π. Λάμπρος	115
Προσφωνήσεις ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθήγεσις τοῦ Σπυριδῶνος Λάμπρου	140
Κατάλογος τῶν δημοσιευμάτων Σπυριδῶνος Π. Λάμπρου	145
Χαριτάκη, Γ. Σπυριδῶνος Π. Λάμπρου τὰ μετὰ θάνατον εὑρεθέντα	196
Αὐτοκρατορικὴ Πινακοθήκη τοῦ Βυζαντίου [Πρόλογος]	261
Αἱ ἱστορικαὶ μελέται ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς παλιγγενεσίας μετὰ προεισαγωγῆς περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἱστορημάτων ἐπὶ τουρκοκρατίας [Πρόλογος]	267
Ὁ τελευταῖος Ἕλλην αυτοκράτωρ Ἰωάννης Κομνηνὸς αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος	270
Περὶ βιβλιοθηκῶν καὶ ἰδίᾳ λαϊκῶν. Λόγος	294
Ὁ Μέγας χρονογράφος τῆς Κωνσταντινουπόλεως	305
Δύο κανόνες ἀνέκδοτοι εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Παλαιολόγον	318
Ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι τοῦ Βουλγαρίας Γρηγορίου	312
Ἐτυμολογίαι τῶν ὀνομάτων	347
Ὁ Σπανέας τοῦ Βατικανοῦ Παλατινοῦ κώδικος 367 [Μετὰ προλόγου ὑπὸ Γ. Χαριτάκη].	353
Καταστατικὸν Συντροφίας Ἀμπελακίων	381

Σύμμικτα

Ἄγνωστον ἔργον τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτου	108
Ἡ περὶ ἀλώσεως Τραπεζοῦντος ἐπιστολὴ τοῦ Γεωργίου Ἀμυρσούτζη	»
Δύο ἄλλοι Δαμπηνοὶ	»
Ἡ Νέα μονὴ Ναυπλίου τὸν ΙΕ' αἰῶνα	109
Ἀνύπαρκτος ἐπισκοπὴ Ναυπλίου καὶ Ἄργους	110
Λαύρα καὶ ὄχι Saura	»
Δημήτριος Δεγυροπούλος	»
Ἀντιβολὴ ἐπιστολῶν Βησσαρίωνος	111
Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλη πυρκαϊὰ τοῦ 1197 καὶ Κωνσταντῖνος ὁ κοιμιστῶρ	»
Κατάλογος ἔθνων ἐκ τοῦ Βιενναίου Theol. Gr. LVIII φ, 143α	112
Ἰωάννης Ρωσσοῦ	399
Τζέργα	»

Άντωνίου Έπαρχου κώδικες	400
Σίκολα	»
Ευθύμιος Σκούρτης βιβλιογράφος	»
Άποστόλου Ζήνου έπιστολαί	»
Βραχέα χρονικά σημειώματα	401
Η άρχαιότατη παρένθεσις	402
Διιστιξίς ως σημείον διαγραφής	»
Ιωάννης Ε΄ Παλαιολόγος και ό Πατριάρχης Κόκκινος	403
Άνδρέας Λοπαδιώτης	404
Σεισμοί έν Σμύρνη	406
Τό φραγκικόν όνομα του Άλφειού	407
Και άλλο έργο Άρέθα	»
Άποστόλης Ζαφειροπούλου Ιερογράφου Σμύρνης	»
Η έπισκοπή Βελλιάς	408
Διορθώσεις εις έπιστολήν Άποστόλη πρός Βησσαρίωνα	»
Μετρολογικόν σημείωμα	409
Έλληνικά επιγραφαί έν Μεσσήνη της Ιταλίας	»
Ειδήσεις	411

Εικόνες έν τῷ κειμένῳ.

Πανομοιότητα έκ του Ιατρικοῦ σημειωματαρίου Μανιάτου χειρογράφου 76, 77

Πίναξ αλφαβητικῶς κυρίων όνομάτων και πραγμάτων της ὕλης της περιεχομένης εις τας σελίδας 113 - 218	249
Πίναξ αλφαβητικῶς κυρίων όνομάτων και πραγμάτων περιεχομένων έν τῷ ὑπολοίπῳ τόμῳ	113
Βιβλιοθήκαι και αρχεῖα, ὅν κώδικες και έγγραφα γίνονται ἀντικείμενον λόγου έν τῷ ΙΔ΄ τόμῳ του Νέου Έλληνομνήμωνος	420
Άνακοινώσεις ἄλλων	»

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Έν τῷ ἀνωτέρῳ σελ. 116 κ. έ. δημοσιευομένῳ καταλόγῳ τῶν δημοσιευμάτων του Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου παρελείφθησαν διαλαθόντα τόν συντάξαντα τά εξής μικρά δημοσιεύματα.

Ιταλική μεταφρασις του Δημοσθένους, έν έφημ. «Κλειώ» ἀριθ. 757, 20 Ιανουαρίου 1875

Έπιγραφαί της νήσου Σύρου Βιβλιοκρισία του έργου του κ. Κλων Στεφάνου έν «Έφημ. Συζητήσεων» ἀριθ. 511 17 Σεπτεμ. 1875.

Ιθάκη και Σχλείμαν, έν έφημ. «Τηλέγραφος» ἀριθ. 753, 10 Σεβρίου 1878.

Ο Καποδίστριας ως θεμελιωτής της δημοτικῆς εκπαιδεύσεως έν Έλλάδι.

Έκθεσις τῶν κριτῶν του διαγωνίσματος, έν περιοδ. «Μελέτη» τεῦχος 1ον Ιανουάριος 1908.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Κατωτέρῳ παρατίθεμεν πίνακα τῶν σπουδαιότερων έκ τῶν διαλαθόντων έν τῷ κειμένῳ παροραμάτων, αἰτούμενοι παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν του Νέου Έλληνομνήμωνος ὅπως μετὰ ἐπιεικέως κρίνωσι τας ἀτελείας ταύτας της έκτυπώσεως ὀφειλομένας κατά μέγα μέρος και εις τῶς δυσχερεῖς και ἀνωμάλους περιστάσεις ὑφ' αἷς αὕτη ἐξτελέσθη:

Σελ.	143	στίχ.	31	ἀντί	μελέτας γρ. μελέταις
»	144	»	4	»	ἀνάμνησιν γρ. ἀμνησιν
»	151	»	22	»	exploits γρ. exploits
»	166	»	13	»	Geschichtschreibers γρ. Geschichts-
»	169	»	25	»	Παροραμα (2) γρ. 3) [schreibern
»	173	»	4	»	Φεραῖς γρ. Φεραῖς
»	184	»	21	»	Φιλοποιίμην γρ. φιλοποιίμην
»	208	»	34	»	ιστοριοδικική γρ. ιστοριοδικική
»	219	»	10	»	ἀπαριθμήση γρ. ἀπαριθμήσει
»	221	»	21	»	ΛΤΓ' γρ. ΛΤ'
»	244	»	17	»	σέκολα γρ. σίκολα
»	246	»	8	»	συντροφιάς γρ. συντροφίας
»	249	στίχ.	12	στήλη	2α ἀντί ΑΔσεις γρ. Αίολεις
»	250	»	8	»	1η » 1Γ' γρ. ΡΓ'
»	»	»	37	»	2α » 1Β' γρ. 1Γ'
»	»	στήλη 2α	αἱ λέξεις «ῥήματα σχολικὰ» μέχρι «Αὐστρουγγαρία»		[πρέπει γὰ ταχθῶσι κατόπιν της λέξεως «ῥήματα»
»	251	στίχ.	34	στήλη 1η	ἀντί 377 γρ. 477
»	»	»	12	» 2α	» 1Γ' » ΡΓ'
»	252	»	5	» 1η	» 283 » 271
»	»	»	24	» 1η	» 316 » 318
»	»	»	20	» 2α	» 347 » 447
»	253	»	23	» 1η	» 214 » 421
»	»	»	14	» 2α	» 223 » 233
»	254	»	19	» 1η	» 391 » 397
»	»	»	2	» 2α	» (5, 39, 20) γρ. 39, 56
»	»	»	21	» 2α	» 30, ΠΗ' ΣΕ' γρ. ΠΗ', ΣΕ' (36)
»	»	»	42	» 2α	» 9, 242, ΣΤ' γρ. 242, ΣΤ' (9)
»	256	»	5	» 1η	» ΓΕ' γρ. 1Ε'
»	»	»	23	» 1η	» ΡΠΤ' γρ. ΡΠ'
»	»	»	26	» 2α	» ΛΕ', ΡΠΤ', ΣΕ' (31) γρ. ΛΕ', [ΣΕ' (31)
»	257	»	34	» 1η	» 450 γρ. 456
»	»	»	2	» 2α	» 113, 145, ΕΗ', ΡΕΓ' γρ. 145, [ΕΗ' ΡΕΓ'
»	»	»	17	» 2α	» 7, 88 γρ. 7, 8
»	»	»	17	» 2α	» ΣΑ' γρ. ΣΒ'
»	»	»	40	» 2α	» Γ', 1', γρ. 1' ΣΕ (63).
»	»	»	32	» 1η	» ΣΕ' (76) γρ. ΣΕ' (70)
»	258	»	41	» 2α	» Σκλάβοι γρ. Σλάβοι
»	259	»	9	» 1η	» 1Α γρ. ΡΑ'
»	»	»	14	» 2α	» 66 γρ. 166
»	»	»	25	» 1η	» 433 γρ. 432 και 462 γρ. 461
»	»	»	27	» 1η	» ΣΕ' (57) γρ. ΣΕ' (53.)

259	»	25	»	2α	»	ΣΕ', (108) γρ. ΣΕ', (109.)
260	»	25	»	2α	»	71, 73, 362 γρ. 73, 91, 382.
»	»	21	»	2α	»	Χρυσολωγᾶς γρ. Χρυσολωγᾶς
»	»	24	»	2α	»	ΟΔ', γρ. ΟΔ'.
266	»	3	»		»	Πικτωνικῶν γρ. Πικτανικῶν
271	»	21	»		»	Α. γρ. Α'.
»	»	36-37	»		»	ἄλλος γρ. ἄλλως
272	»	12	»		»	Περσεύς γρ. Περσεύς
»	»	36	»		»	Συλβίου γρ. Συλβίου
273	»	33	»		»	ἑλληνισμός γρ. ἑλληνισμὸς
274	»	9	»		»	μέσω γρ. μέσω
275	»	ἐπικεφαλῆς	»		»	τελευτικός γρ. τελευταῖος
276	»	7	»		»	προσεχώρουν γρ. προεχώρουν
282	»	1	»		»	Γονικλινῆς γρ. Γονυκλινῆς
283	»	6	»		»	δ γρ. δε
286	»	15	»		»	μβριος γρ. Ἰμβριος
288	»	3	»		»	ἠνεώχθησαν γρ. ἠνειώχθησαν
295	»	1	»		»	αντιπροσωπεύει γρ. αντιπροσωπεύει
302	»	25	»		»	ἀνθηροτητα γρ. ἀνθηρότητα
304	»	23	»		»	κα γρ. καὶ
306	σημ.	3η	»		»	κατωτέρων γρ. κατωτέρω
317	»	1	»		»	Ἄλβινος γρ. ὁ Ἄλβινος
320	»	20	»		»	διασκευή γρ. διασκευῆ
328	»	1	»		»	ἄριστο γρ. ἄριστον
336	ἢ ἀρίθμησις	τῶν στίχων ἐπιραλμείη	»		»	
359	»	4	»		»	μισροί γρ. μικροί
368	»	1	»		»	φ. 129β γρ. 127β
»	»	26	»		»	τὸ σημεῖον = ἀφαιρετέον
371	»	6	»		»	ἔχης γρ. ἔχης
»	»	21	»		»	κρίνε γρ. κρίνε
377	ἐν ὑποσημ.	ἀντί	»		»	ἀνδραγαθῆ γρ. ἀνδραγαθῆ
378	»	»	»		»	πτωχοῖς γρ. πτωχοῖ
384	»	27 καὶ 30	»		»	ἐπιστᾶται γρ. ἐπιστάται
390	»	30	»		»	σημειώσεις γρ. σημειώσεις
400	»	16	»		»	σύκολα γρ. σίκολα
403	»	31	»		»	πράγματι γρ. πράγματι
406	»	8	»		»	ἦ γρ. ἦ
»	»	9	»		»	εὐγνωμοσύνη γρ. εὐγνωμοσύνην
»	»	15	»		»	ἐπιστοτῶν γρ. ἐπιστολῶν
407	»	16	»		»	ἐνούμενος γρ. ἐνούμενος
411	»	28	»		»	μέλος ἀντεπιστέλλον γρ. μέλος ἀντεπιστέλλον